

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

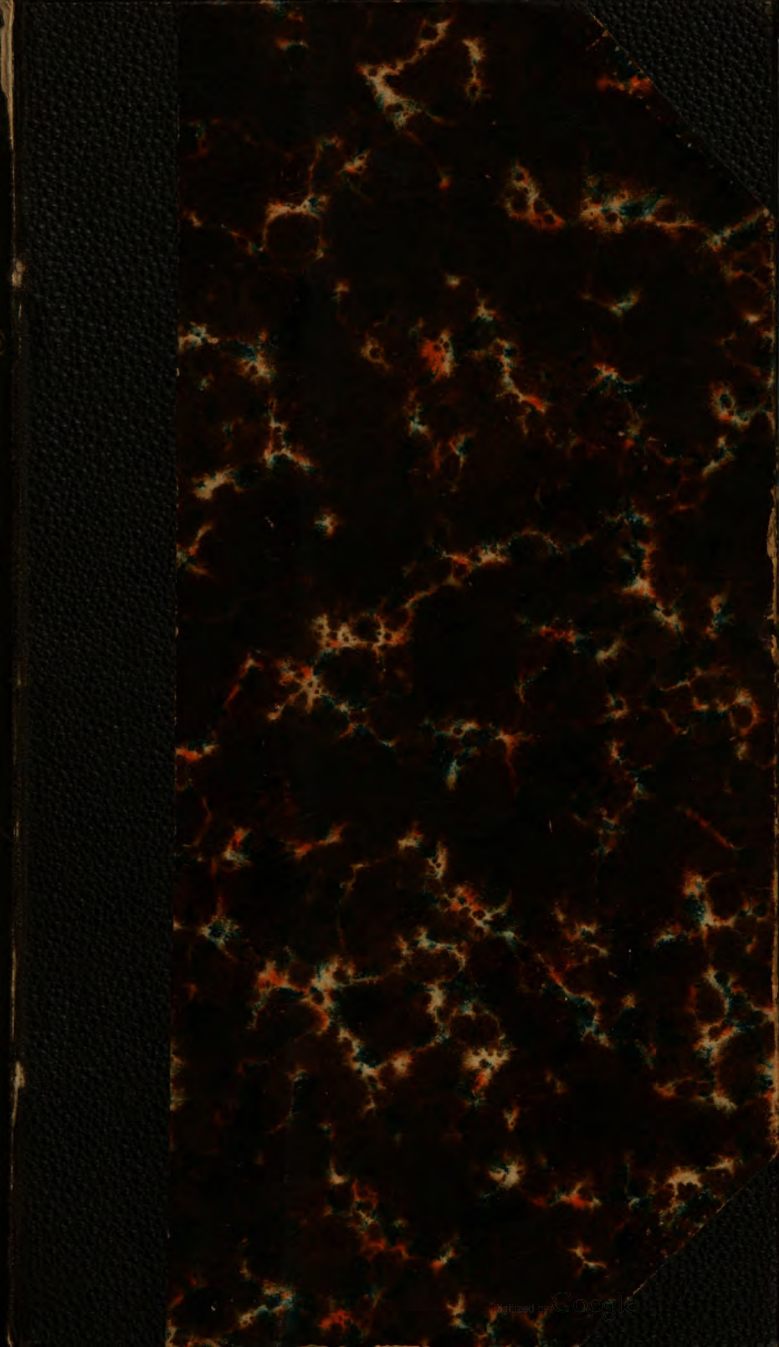
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Digitized by Google

BEKNOPTE

MALEISCHE SPRAAKKUNST

EN

CHRESTOMATHIE,

MET ITALIAAANSCH EN ARABISCH KARAKTER,

BENEVENB

EEN VOLLEDIG HOOG EN LAAG

MALEISCH EN NEDERDUITSCH

WOORDENBOEK

MET ITALIAAANSCH KARAKTER,

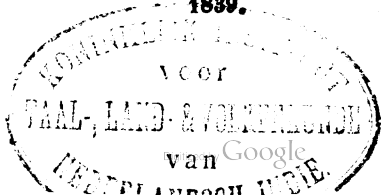
DOOR

P. P. Roorda van Eysinga.

*Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Phil. Theor.
Mag. et Lit. Hum. Doctor, Oud-Kapitein Adjutant,
Hoogleeraar aan de Konink. Mil. Akademie, enz.*

TE BREDA, BIJ
BROESE & COMP.

1839.

INHOUD.

De letteren in hare oorspronkelijke gedaante.	1.
Waarde der letteren.	2.
De Arabische karakters als getallen beschouwd.	4.
Letteren aan het begin van een woord, enz.	6.
» in » midden » » » 	7.
» aan » einde » » » 	7.
Tafel der vier vormen.	8.
Oefening in het schryven.	9.
Klank <i>oe</i> of <i>o</i>	10.
» <i>i</i> » <i>ie</i>	10.
Oefening in het schrijven.	11.
Geslacht.	14.
Getal.	16.
Naamval.	17.
Afgeleide naamwoorden.	21.
Lidwoorden, bijvoegelijke naamwoorden.	24.
Zelfstandige en bijvoegelijke naamwoorden.	25.
Verbuiging van dezelve.	26.
Zelfstandige met verschillende bijvoegelijke naamwoorden.	27.
Trappen van vergelijking.	28.
Voornaamwoorden.	30.
Werkwoorden.	37.
Voor- en achter-aanhechtsels.	43.
Vooraanhechtsels tot vorming van zelfst. naamwoorden.	47.
Voorbeeld van de woordvoeging.	48.
Van de getallen enz.	50.
Verbinding van eigenaardige zelfstandige naamwoorden met getallen.	53.
Regelen der woordvoeging.	57.

Brief van den Soesoehoenan van Palembang.	64.
» » » afgezant van den Sulthan van Bandjarmasin.	68.
Eenvoudige briefstijl, zeven brieven.	77.
Uittreksel uit Bosthan Salâthin.	89.
» » de Kroon aller Koningen.	93.
» » Sulatatoe 'l Salathin.	98.
» » Emir Hamzah.	102.
» » Isma Jatim.	107.
» » Sulthan Ibrahim.	110.
» » Hhoekom Khanon.	115.
» » Hadeyatoe 's-Salikina.	117.
» » de Geschiedenis van Alexander den Grootte.	120.
» » Tsirathoe 'l-Moestakhim.	127.
» » Tangga segala orang jang menontot faedah.	138.
» » een dichtstuk van Mohammad Basjarah op den schrijver.	140.
Dichtstuk in het Maleisch door den schrijver.	142.

INLEIDING.

De hoofdtalen in den Indischen Archipel zijn het Maleisch en Javaansch; wordende het Chineesch alleen onder de Chinezen, die er zich gevestigd hebben, gesproken, gelijk zulks met de Arabieren, die er wonen en handel drijven, ten opzichte van het Arabisch, het geval is. De Sundasche en Makassaarsche taal wordt door eene min talrijke bevolking gesproken, even zoo als vele andere talen op de kleine eilanden.

Het Maleisch is in den Archipel, dat, wat het Fransch in Europa is, en dient om overal handel te drijven, terwijl de meeste Inlandsche hoofden zelfs op Java die taal gedeeltelijk verstaan; echter is het in de binnenlanden van dat eiland hoogst nuttig en dikwerf zeer noodzakelijk, het Javaansch te kunnen spreken en schrijven.

Zoowel het groote formaat, als de omslagtigheid en de hooge prijs der bestaande Maleische spraakkunsten en woordenboeken stonden derzelve algemeene verspreiding dikwerf in den weg; terwijl het formaat, zoowel als de

beknoptheid en de prijs van dit werk , geene beletselen tegen de verspreiding van hetzelfde kan opleveren.

Zoodra de leerling de spraakkunst goed beoefend heeft , kan hij tot de fragmenten , dewelke uit Inlandsche , bij mij berustende handschriften genomen zijn , overgaan ; en het lijdt geen twijfel , of hij zal , bij een gezond oordeel , door middel van het woordenboek , zelfs zonder meester , aanmerkelijke vorderingen in de taal kunnen maken.

Zij , die dieper in den geest der taal willen doordringen , zullen daartoe , zoo als ik durf hopen , gelegenheid kunnen vinden , in een ter perse gelegd werk , handelende over Taal- , Land- en Volkenkunde der Oost-Indische bezittingen , en verrijkt met den schat mijner Oostersche handschriften.

BREDA, *den 7 Junij* 1839.

DE SCHRIJVER.

E E R S T E L E S.

De letteren in hare oorspronkelijke gedaante.

Nadat de Maleijers de Mahomedaansche godsdienst omhelsd hadden, namen zij de schrijfwijze der Arabieren aan; dezelve gaat van de regter- naar de linkerhand, en de letteren in hare oorspronkelijke gedaante, vertoonen zich aldus:

	<i>Ra</i>	<i>Dzal</i>	<i>Dal</i>	<i>Cha</i>	<i>Hha</i>	<i>Tja</i>	<i>Djim</i>	<i>Tza</i>	<i>Ta</i>	<i>Ba</i>	<i>Alif</i>
	ر	ذ	د	خ	ح	چ	ج	ث	ت	ب	ا
-	<i>Fa</i>	<i>Nga</i>	<i>Ghrain</i>	<i>Ain</i>	<i>Thla</i>	<i>Tha</i>	<i>Dlad</i>	<i>Tsad</i>	<i>Sjin</i>	<i>Sin</i>	<i>Za</i>
	ف	غ	غ	ع	ظ	ط	ض	ص	س	ش	ز
	<i>Nja</i>	<i>Ieja</i>	<i>Ha</i>	<i>Wau</i>	<i>Noen</i>	<i>Mim</i>	<i>Lam</i>	<i>Ga</i>	<i>Kaf</i>	<i>Khaf</i>	<i>Pa</i>
	پ	ي	ه	و	ن	م	ل	گ	ک	ق	پ

Vijf dezer drie en dertig karakters, niet van Arabischen oorsprong, zijn door de Maleijers uitgevonden en tot gemak aangenomen; dezelve zijn deze:

<i>Nja</i>	<i>Ga</i>	<i>Pa</i>	<i>Nga</i>	<i>Tja</i>
پ	گ	ف	غ	چ

Al deze karakters bestaan slechts uit vijftien verschillende figuren, als:

ا ب ج د ر س ص ط ع ف گ ل م ن و ه ی پ

de overigen worden door punten gevormd.

De volkeren , welke de Mahomedaansche godsdienst belijden , lezen meestal die stukken , welke betrekking op hun geloof hebben , met dit schrift.

De Arabieren , Perzen en Turken bedienen zich van deze Alif , Ba , Ta ; de Bengalezen en andere volken van den Hindostan , ofschoon het Sanskritisch karakter bezittende , bezigen ook deze letters , welke de Maleijers en zoo vele andere volken van dezen Archipel gebruiken.

T W E E D E L E S .

Over de waarde der letteren.

De letteren reeds kenbaar in hunne oorspronkelijke gedaante , hebben de volgende kracht of waarde :

A.	ا	a	e	i	o	oe	u
B.	ب	ba	be	bi	bo	boe	bu
T.	ت	ta	te	ti	to	toe	tu
Tz.	ت	tza	tze	tzi	tzo	tzoe	tzu
Dj.	ج	dja	dje	dji	djo	djoe	dju
Tj.	ج	tja	tje	tji	tjo	tjoe	tju
Ha.	ح	hha	hhe	hhi	hho	hhoe	hhu
Ch.	ح	cha	che	chi	cho	choe	chu
D.	د	da	de	di	do	doe	du
Dz.	ذ	dza	dze	dzi	dzo	dzoe	dzu
R.	ر	ra	re	ri	ro	roe	ru

Z.	ز	za	ze	zi	zo	zoe	zu
S.	س	sa	se	si	so	soe	su
Sj.	ش	sja	sje	sji	sjo	sjoe	sju
Ts.	ص	tsa	tse	tsi	tso	tsoe	tsu
Di.	ض	dla	dle	dli	dlo	dloe	dlu
Th.	ط	tha	the	thi	tho	thoe	thu
Thl.	ظ	thla	thle	thli	thlo	thloe	thlu
A.	ع	à	è	ì	ò	òe	ù
Ghr.	غ	ghra	ghre	ghri	ghro	ghroe	ghru
Ng.	غ	nga	nge	ngi	ngo	ngoe	ngu
F.	ف	fa	fe	fi	fo	foe	fu
P.	ف	pa	pe	pi	po	poe	pu
Kh.	ق	kha	khe	khi	kho	khoe	khu
K.	ك	ka	ke	ki	ko	koe	ku
G.	ك	ga	ge	gi	go	goe	gu
L.	ل	la	le	li	lo	loe	lu
M.	م	ma	me	mi	mo	moe	mu
N.	ن	na	ne	ni	no	noe	nu
W,oe,		wa	we	wi	wo	woe	wu
H.	ه	ha	he	hi	ho	hoe	hu
I,ei,é	ي	ja	je	ji	jo	joe	ju
Nj.	ب	nja	nje	nji	njo	njoe	nju

Aanmerking.

Het schijnt niet alleen moeilijk , maar in den beginne is het dit inderdaad , om de waarde of kracht der letteren te bepalen ; doch eene gedurige oefening doet dit moeilijke eindelijk ophouden , dewijl men uit den zin moet opmaken , hoe een woord moet worden uitgesproken en welke beteekenis het heeft. Immers als men *سمشن* vindt , zal men ligt beseffen of het *simpan* bewaren , of *sampan* , eene boot , beteekent ; als men *امشن* ziet , zal men spoedig opmaken of het *ompan* , lokaas , of *ampon* , vergiffenis , aanduidt ; zoo zal men uit den zin , de beteekenis van *بنتع* moeten opmaken , hetwelk verschillend wordt uitgesproken en acht beteekenissen heeft ; als :

banting smijten , *banteng* wilde koe , *bantong* nagelloos , *bentang* uitspreiden , *bintang* ster , *bintang* het eiland van dien naam , *benting* verschansing , *bonting* zwanger .

Om dus de Maleische taal vlug te kunnen lezen , moet men haar grondig verstaan .

Wijders dient opgemerkt te worden , dat de vokaal , die tusschen twee medeklinkers in eene lettergreep staat , nimmer in het schrift wordt uitgedrukt , zoo als uit *simpan* , *banting* , enz , gebleken is .

 DERDE LES .

De Arabische karakters als getallen beschouwd.

De Arabieren bedienen zich ook van hunne letters , om getallen uit te drukken , en geven haar deze

volgorde, welke waarschijnlijk de oude rangschikking van hun alphabet was.

کلمن 50 40 30 20	حطي 10 9 8	هوز 7 6 5	ابجد 4 3 2 1
ضظغ	ثخذ	قرشت	سغص
1000 900 800	700 600 500	400 300 200 100	300 200 100

Men voegt deze letteren niet onder maar naast elkan-
deren, en plaatst het grootste getal vooraan; echter laat
ik tot gemak de voormelde letters hier volgens onze
manier van schrijven volgen, ten einde met een op-
slag van het oog, dezelve naast elkanderen te kunnen
voegen:

ا	1.	ب	10.	ت	100.
ب	2.	ث	20.	ر	200.
ج	3.	د	30.	س	300.
د	4.	ذ	40.	ش	400.
ه	5.	ر	50.	ص	500.
و	6.	س	60.	ض	600.
ز	7.	ع	70.	ظ	700.
ح	8.	ف	80.		800.
ط	9.	ص	90.		900.

غ
1000.

Zoo beteekenen 140, قم, 25, كه, 19, يط, 16, يو, 1827, غصغر, 330, شل

Wanneer men eene bijzonderheid door cijferletters wil te kennen geven, die het jaargetal uitdrukken, waarin het bedoelde voorviel, zet men de letters zoo als een *chronogramma* wel door elkanderen, en alsdan moet men haar ter gemakkelijke ontcijfering onder elkanderen plaatsen en optellen.

VIERDE LES.

Gedaante der letteren op het begin der woorden of na eene onverbindbare letter, in het midden der woorden.

Ra	Dzal	Dal	Cha	Hha	Tja	Djim	Tza	Ta	Ba	Alif
ر	ذ	د	ح	ه	ج	ج	ز	ت	ب	ا
Fa	Nga	Ghraïn	Ain	Thla	Tha	Dlad	Tsad	Sjin	Sin	Za
ف	غ	ع	ع	ظ	ط	ذ	ص	ش	س	ز
Nju	Ieja	Ho	Wau	Noen	Min	Lam	Ga	Kaf	Khaf	Pa
ن	ي	ه	و	ن	م	ل	ك	ك	ق	پ

Deze les doet zien dat sommige letters zich niet met de volgende, namelijk de links van haar staande letters verbinden, maar hare natuurlijke gedaante vooraan een woord of na eene onverbindbare letter behouden.

Deze, zich niet naar de linkerzijde verbindende letteren zijn zes in getal, en wel de volgende:

Wau Za Ra Dzal Dal Alif
و ز ر ذ د ا

VIJFDE LES.

*In deze les ziet men de gedaante der letteren
in het midden der woorden.*

<i>Dal</i>	<i>Cha</i>	<i>Hha</i>	<i>Tja</i>	<i>Djim</i>	<i>Tza</i>	<i>Ta</i>	<i>Ba</i>	<i>Alif</i>
د	ح	ه	ت	ج	ز	ا	ب	ا
<i>Tha</i>	<i>Dlad</i>	<i>Tsad</i>	<i>Sjin</i>	<i>Sin</i>	<i>Za</i>	<i>Ra</i>	<i>Dsal</i>	
ط	ذ	ص	ش	س	ز	ر	ذ	
<i>Kaf</i>	<i>Khaf</i>	<i>Pa</i>	<i>Fa</i>	<i>Nga</i>	<i>Ghrain</i>	<i>Ain</i>	<i>Thla</i>	
ك	ق	پ	ف	ن	ر	ع	ظ	
<i>Nja</i>	<i>Ieja</i>	<i>Ha</i>	<i>Wau</i>	<i>Noen</i>	<i>Mim</i>	<i>Lam</i>	<i>Ga</i>	
ن	ي	ه	و	ن	م	ل	گ	

ZESDE LES.

De letteren op het einde verbonden.

De letteren reeds kenbaar in drie verschillende gedaanten, nemen op het einde der woorden de volgende gedaante aan, wanneer zij met de voorgaande verbonden worden :

<i>Ra</i>	<i>Dsal</i>	<i>Dal</i>	<i>Cha</i>	<i>Hha</i>	<i>Tja</i>	<i>Djim</i>	<i>Tza</i>	<i>Ta</i>	<i>Ba</i>	<i>Alif</i>
ر	ذ	د	خ	ح	ج	ج	ج	ث	ب	ا
<i>Fa</i>	<i>Nga</i>	<i>Ghrain</i>	<i>Ain</i>	<i>Thla</i>	<i>Tha</i>	<i>Dlad</i>	<i>Tsad</i>	<i>Sjin</i>	<i>Sin</i>	<i>Za</i>
ف	ن	ر	ع	ظ	ط	ص	ص	ش	س	ز
<i>Nja</i>	<i>Ieja</i>	<i>Ha</i>	<i>Wau</i>	<i>Noen</i>	<i>Mim</i>	<i>Lam</i>	<i>Ga</i>	<i>Kaf</i>	<i>Khaf</i>	<i>Pa</i>
ن	ي	ه	و	ن	م	ل	ل	ك	ك	پ

Men zal uit de bovenstaande letteren opmerken, dat zij zich allen aan de regts van haar staande verbinden.

ZEVENDE LES.

Tafel waarin de gedaanten, in de vorige lessen reeds kenbaar geworden, tot gemak zyn te zamen getrokken, ten einde haar met een opslag van het oog te vinden.

Oorspr. gedaante.	Vooraan.	In het midden.	Opheteinde.
Alif	ا	ا	ا
Ba	ب	ب	ب
Ta	ث	ث	ث
Tza	ذ	ذ	ذ
Djim	ج	ج	ج
Tja	چ	چ	چ
Hha	ح	ح	ح
Cha	خ	خ	خ
Dal	د	د	د
Dzal	ذ	ذ	ذ
Ra	ر	ر	ر
Za	ز	ز	ز
Sin	س	س	س
Sjin	ش	ش	ش
Tsad	ص	ص	ص
Dlad	ض	ض	ض
Tha	ط	ط	ط
Thla	ظ	ظ	ظ

Oorspr. gedaante.	Vooraan.	In het midden.	Op het einde.
Ain	ع	ء	ء
Ghrain	غ	غ	غ
Nga	غ	غ	غ
Fa	ف	ف	ف
Pa	ف	ف	ف
Khaf	ق	ق	ق
Kaf	ك	ك	ك
Ga	گ	گ	گ
Lam	ل	ل	ل
Mim	م	م	م
Noen	ن	ن	ن
Wau	و	و	و
Ha	ه	ه	ه
Ieja	ي	ي	ي
Nja	ج	ج	ج

ACHTSTE LES.

Oefening in het schryven.

Door het zamenvoegen der letteren, oefene men zich in het schryven der volgende woorden, die den *langen* a klank hebben:

Klank a.

ra	dza	da	cha	hbâ	tja	dja	tza	ta	ba	a
را	ذا	دا	خا	حبا	چا	چا	تا	تا	با	ا

fá	ngá	ghrá	áá	thlá	thá	dlá	tsá	sjá	sá	zá
فا	غا	غرا	عا	ظا	طا	ضا	صا	شا	سا	زا
njá	iejá	há	wá	ná	má	lá	gá	ká	khá	pá
پا	يا	ها	وا	نا	ما	لا	گا	کا	خا	پا

NEGENDE LES.

Klank *oe*, die somtijds als *o* klinkt.

roe	dzoë	doë	choë	hhoë	tjoë	djoë	tzoe	toë	boë	oe
رو	ذو	دو	خو	هو	چو	جو	تو	بو	او	
foë	ngoe	ghroe	òë	thloë	thoë	dlöë	tsoë	sjoë	soë	zoë
فو	نو	غو	و	ظو	طو	ضو	صو	شو	سو	زو
njoë	joe	hoë	woë	noë	moe	loë	goë	koe	khoe	poe
پو	يو	هو	وو	نو	مو	لو	گو	کو	خو	پو

TIENDE LES.

Klank *i* of *ie*.

ri	dzi	di	chi	hhi	tji	dji	tzi	ti	bi	i
ري	ذي	دي	خي	حي	چي	جي	تي	بي	اي	ي
fi	ngi	ghri	ii	thli	thi	dli	tli	sji	si	zi
في	ني	غي	يي	ظي	طي	ضي	صي	شي	سي	زي
nji	ji	hi	wi	ni	mi	li	gi	ki	khi	pi
پي	يي	هي	وي	ني	مي	لي	گي	کي	خي	پي

ELFDE LES.

Men schrijve de onderstaande woorden over en voege er de vertaling bij, welke men in het woordenboek kan opslaan.

kābat	djābat	bābat	lāba	rāba	bāba	āba
کابت	جابت	بابت	لاب	راب	باب	اب
sābar	tsābar	dābar	tjābar	chabar	bābar	ābad
سابر	صابر	دابر	چابر	خبر	بابر	ابد
lābang	gābang	tjābang	tābang	ābang	sābas	tābas
لابغ	گابغ	چابغ	تابغ	ابغ	سابس	تابس
rāban	bāban	ābam	tābal	sābakh	tjābakh	djābakh
رابن	بابن	ابم	تابل	سابق	چابق	جابق
tābej	tjābej	ābei	njai	wai	lāban	sāban
تابي	چابي	ابي	پاي	واي	لابن	سابن
mābokh	rābokh	tjābokh	tābokh	tsāhhib	tābir	bābie
مابق	رابق	چابق	تابق	صاحب	تابر	بابي
tatang	hāboe	lāboe	krāboe	rāboe	bāboe	āboe
تاتغ	هابو	لابو	کرابو	رابو	بابو	ابو

TWAALFDE LES.

Als de voorgaande.

kāboet	sāboet	tjāboet	tāboet	gāboer	zāboer	tāboer
کابوت	سابوت	چابوت	تابوت	گابور	زابور	تابور
tābekh	kābong	sābong	dābong	djāboeng	lāboh	tāboh
تابق	کابغ	سابغ	دابغ	جابغ	لابه	تابه

lâbor	kâbûr	gâbus	kâbûs	tsâboen	râboen	tjâboel
لابر	كابور	گابوس	کابس	صابون	رابون	چابول
kâtib	njâta	mâta	lâta	kâta	râta	bâta
کاتب	پات	مات	لات	کات	رات	بات
tjâtor	bâtor	âtor	tâtar	dâtar	lâtar	pâtut
چاتور	باتر	اتر	تاتر	داتر	لاتر	قاتت
tâtang	bâtang	pâtus	wâtas	tâtas	bâtas	âtas
تاتغ	باتغ	فاتس	واتس	تاتس	باتس	اتس
râtap	âtap	pâtong	âtong	nâtang	sâtang	dâtang
راتف	اتف	فاتغ	اتغ	ناتغ	ساتغ	داتغ
	latie-latie	datie	djâtie	bâti	âti	
		داتي لاتي ^۲	جاتي	بات	ات	

D E R T I E N D E L E S .

Als de voorgaande.

فاتق	چاتق	باتق	کاتق	کاتف	هات	مات
pâtokh	tjâtokh	bâtokh	kâtakh	kâtop	hâti	mâta
راتو	بات	کاتل	خاتم	قاتل	داتق	کاتق
râtoe	bâtoe	kâtil	châtam	pâtil	dâtúk	kâtokh
اتنين	اتر	اثبت	ياتيم	فاته	فاته	تاته
itznein	atzar	itzbat	iejâtim	pâtih	pâtah	tâtah
راجق	تاجق	باجق	اجق	فاجر	فاجر	اجر
râdjukh	tâdjakh	bâdjakh	âdjakh	fadjar	djâdjar	adjar

اد	گاجي	باجي	ساجي	تاج	اجي	قاجق
ada	gadjie	badjie	sadjie	tadji	adjie	padjakh
ارا	مادو	ادو	لاد	تياد	قاد	داد
ara	madoe	adoe	lada	tiejada	pada	dada
مار	لار	فار	دار	چار	تار	بار
mara	lara	pāra-pāra	dāra	tjāra	tāra	bara
لاري	فاري	داري	جاري	تاري	بار	ماري
lārie	pārie	dārie	djārie	tārie	bāri	mārie

VEERTIENDE LES.

Oefening in het schryven.

De volgende woorden moet men naschrijven en de uitspraak er achter voegen, benevens de vertaling.

اب	باب	تابر	قابت	جابت	چابت	حاجت
خاتم	دبر	ذات	راب	زاده	ساب	سام
صابون	ضراب	طاهر	ظاهر	عادل	غالب	شاغ
فاسق	قاتوت	قاف	كابت	گابس	لاب	ما
فاتر	واج	هابس	ياتيم	پات		

VIJFTIENDE LES.

Men trachte door middel van de vorige lessen de onderstaande woorden met Arabisch karakter te schrij-

ven, of dezelve in het woordenboek op te slaan en na te volgen.

Aboe. báboè. táboet. tzulátza. djátie. tjábang. hhákim. chálíkh. dátang. dzikir. ráta. zamán. sábar. sjarbat. tsúhhib. dlaroerat. thábieb. thlálír. aádat. ghrájib. ngápa. sárikh. pátah, kháfilah. káta. gátal. lápang. mábokh. nátang. wádjib. hádap. ijákhoet. njála.

Z E S T I E N D E L E S.

T A A L D E E L E N.

Geslacht.

De zelfstandige naamwoorden hebben in het Maleisch geen geslacht, dan alleen, wanneer men van een levend wezen spreekt; is het voorwerp redelijk, zoo neemt het achter zich de woorden لَآكِي لَآكِي *laki-laki* of پَرَمْبُوَان *parampoewan* aan, wordende door het eerste, het mannelijke en door het tweede het vrouwelijke geslacht aangeduid, als: اَوْرَع لَآكِي *orang laki-laki* een man, اَوْرَع پَرَمْبُوَان *orang parampoewan* eene vrouw: ter onderscheiding van het geslacht der dieren zegt men كُوْد جَنْتِي *djantan* en بَتِيْنِي *betina*, alzo is كُوْد جَنْتِي *koeda djantan* een hengst, en كُوْد بَتِيْنِي *koeda betina* eene merrie; هَآجَم جَنْتِي *hájam djantan* een haan,

هائم بتین *hájam betina* eene hen; van sommige planten en boomen wordt het geslacht ook door لاک لاک *lâki-lâki* of فرمقون *parampoewan* aangeduid.

De overige zelfstandige naamwoorden hebben geen geslacht.

Wanneer men van eenen man spreekt, wordt het woord لاک لاک *lâki-lâki* meestal weggelaten, vooral in den algemeenen zin; bezigende men doorgaans اورغ *orang*, als: اورغ ایت *orang itoe*, die man کیت سده ملیت سورغ *kita soedah melihat s'orang*, ik heb eenen man gezien.

Wanneer men den persoon reeds kent waarover gesproken wordt, vermijdt men de herhaling van لاک لاک *lâki-lâki* of فرمقون zoo ook van جنتن *djantan* en بتین *betina*.

Door het voorgaande zal men gemakkelijk de volgende woorden vertalen:

Een vorst, eene vorstin; een schaap, een ram; een bok, eene geit; een tooneelspeler, eene tooneelspeelster; eene kat, een kater.

Aanmerking.

Doorgaans hoort men aan de kusten de woorden لاک لاک *lâki-lâki* en فرمقون ter onderscheiding van het geslacht der dieren ook bezigen; doch in goede geschriften vindt zulks geen plaats. Ook zijn er Maleijers,

die *جنتی djantan* en *بتین betina* achter het woord *اورغ orang* bezigen, doch zulks is zeer verkeerd.

ZEVENTIENDE LES.

Het getal.

Een naamwoord op zich zelve beschouwd, heeft eene algemeene beteekenis, als: *اورغ orang* menschen, *بنيغ bintang* sterren; wil men allen twijfel hieromtrent wegnemen, zoo plaatst men achter het naamwoord de cijferletter ۲ 2, om daardoor te kennen te geven dat hetzelfde tweemaal moet worden uitgesproken, als: *دایغ dajang-dajang* hofjuffers. Om het enkelvoudige getal te bepalen, bezigt men *سات satoe* of *س sa*, als: *سات جالی satoe djalan* een weg; *سا-ساکور sa-eskor* een staart. Wanneer voor het naamwoord, de woorden *باقی banjakh*, *ببراف bebrapa*, *بارغ barang*, *سگل segala* of *سدیکت sedikit* enz. komen, is hetzelfde meervoudig en wordt niet verdubbeld, als: *باقی قراهو banjakh prahoe* vele vaartuigen, *ببراف هاری bebrapa hari* verscheidene dagen, *سگل فرکار barang kala* enkele malen, *سگل سگال segala perkala* alle artikels; *اورغ سدیکت sedikit orang*, weinige menschen.

Wanneer een telwoord voor het naamwoord komt, vervalt insgelijks de verdubbeling; als: *امثت قوله هاري* *ampat poeloh hârie*, veertig dagen, *امثت قوله مالم* *ampat poeloh mâlam*, veertig nachten.

Aanmerking.

Na al het vastgestelde omtrent het getal blijft het echter somtijds in de Maleische taal moeilijk om met zekerheid het enkel- of meervoudig getal te bepalen.

Bij voorbeeld: *تتكال اي منكرات ايت* *tatkâla ieja menengar kâta itoe*, kan beteekenen, *toen hy dat woord hoorde* en ook, *toen hy die woorden hoorde*; het verband van den zin doet veelal den twijfel hierover vervallen.

ACHTTIENDE LES.

Naamvallen.

De zelfstandige naamwoorden ondergaan geene veranderingen in hunnen uitgang, moettende die alzoo aan de plaats, welke zij in eenen zin bekleeden of door de voorzetsels of bijwoorden, welke voor hen staan, onderscheiden worden.

1°. In den eersten naamval staat het woord alleen, als *تمهن* *toehan*, de Heere; *دنیا* *doenija*, de wereld; *كود* *koeda*, het paard; echter willen de Maleijers

in hunne geschriften het zelfstandig naamwoord in den eersten naamval gaarne door het woordje **مک** *maka* EN doen voorafgaan; als **مک راج ٹون هيلغ** *maka rādja pōn hīlang*, en de koning stierf. Dit woordje **مک** *maka*, komt op dezelfde wijze voor als in onzen bijbel het woordje ENDE.

2°. In den tweeden naamval gaat het voorwerp den bezitter vooraf; bij voorbeeld: **قن کود هلبالغ** *pelāna koeda hoeloebālang*, zadel van een paard; **قن کود هلبالغ راج** *koeda hoeloebālang rādja*, het paard van den bevelhebber; **راج نكري ايت** *rādja negri itoe*, de bevelhebber des konings, **راج نكري ايت** *rādja negri itoe*, de koning van dat rijk. Door de zamenvoeging van al deze woorden zal men onmiddellijk zien dat bij eene voortdurende opklimming het tweede woord den bezitter van het eerste, het derde den bezitter van het tweede, het vierde den bezitter van het derde woord aanduidt, enz., hetwelk men door eene opeenstapeling van zelfstandige naamwoorden nog zou kunnen uitbreiden, als: **قن کود هلبالغ راج نكري ايت** *pelāna koeda hoeloebālang rādja negri itoe*, het zadel van het paard des bevelhebbers van den koning van dat rijk; **کلوپوتن بهاي لاوت** *ka-loepôt-an behāja lâut*, de bevrijding van de gevaren op zee; **کسکارن** *ka-soekâr-an parintah negrie*, de moeilijkheid van het bewind des lands; **قنبلاسن قربواتن اورغ**

pembalás-an perboewát-an orang, de vergelding van de daden der menschen.

Even zoo als wij ons wel eens uitdrukken door de gemeenzame spreekwijze van: *De man zyn goed*, zoo bezigen de Maleijers voor het bezittelijk voornaamwoord ook wel *ثوب كود poenja als اورغ ثوب كود órang poenja koeda*, de man zijn paard; *ثوب رومه ثوب انق kita poenja roemah*, mijn huis; *ثوب انقو انگو angkau poenja ânakh*, uw kind; *ثوب كرطس دي dija poenja karthus*, zijn papier.

NEGENTIENDE LES.

Vervolg der naamvallen.

3°. De derde naamval wordt door eenig voorzetsel onderscheiden, dat *aan* te kennen geeft; zoo als: *كفد kapada*, *قد pada*, *بگت bagi*, *اكن ákan*, en in de gewone straattaal: *سام sâma*.

Voorbeelden.

كفد تون ايت kapada toewan itoe, aan dien heer; *قد تمت ايت pada tampat itoe*, aan die plaats; *بگت توهن bagi toehan*, aan den Heere; *مك بگند فون ممبري كوني اكن اسما منقري maka baginda pôn memerie kornieja ákan Isma*

Mantrie, de Vorst bewees eene gunst aan Isma den Rijksbestuurder.

4°. Het naamwoord wordt in den vierden naamval zelden door eenig voorzetsel beheerscht, هات استریپ *hat istrie-nja*, het hart zijner vrouw verheugen; کیت مندغ متھاری *kieta memandang mata-hârie*, ik aanschouw de zon; سیره ای ماکن *ija mâkan sîrih*, hij eet betel.

Enkele malen bezigt men het woordje اکن *âkan*, voor den vierden naamval, als: اکن بوپ سورت این *ija meng-arti âkan boenji soerat ini*, hij verstaat den inhoud van dezen brief.

5°. Voor het naamwoord in den vijfden naamval plaatst men de woorden, یا *jâ*, هی *hej*, اهو *âhoe*, als: یا تو نک *Jâ toewankoe*, ô mijn meester; یاتیم اهو اورغ چلاک *hej Isma Jatim*, ô Isma Jatim! *âhoe orang tjelâka*, ô ongelukkige!

6°. Voor het naamwoord in den zesden naamval, plaatst men de woordjes, در *deri*, of در قد *deri pada*, van; دش *dengan*, met; اوله *ôleh*, door; bij voorbeeld: مک در اول صبح *maka deri âwal tsubh*, van het begin des dageraads; در قد فرغ *deri pada prang*, van den strijd; دش تیغو *dengan tîpoe*, met bedrog; اوله بگند *ôleh baginda*, door zijne majesteit.

Aanmerking.

Uit het bovenstaande zag men, dat het woord *أوله* *oleh*, door of door den, beteekent, echter wordt het veelal weg gelaten, wanneer het na een lijdend werkwoord zou moeten komen; als: *كيت د ثرنته اوله راج* *kíta di perintah oleh rádja*, ik word bevolen door den Vorst, kan ook met weglating van *أوله* *oleh* gezegd worden, als: *كيت د ثرنته راج* *kíta di perintah rádja*. Zoo ook *كيت د لغر موسىه* *kíta di langgar moesoh*, ik ben door den vijand aangevallen.

TWINTIGSTE LES.

Afgeleide naamwoorden.

1°. Het voorteeken *ك* *ka*, maakt het stamwoord tot een zelfstandig naamwoord, als: *كهندق* *ka-handakh*, de wil, van het werkwoord *هندق* *handakh*, willen; *ككورغ* *ka-kórang*, gebrek, van *كورغ* *kórang*, ontbreken; *كتيثو* *katípoe*, bedrog; van *تيثو* *típoe*, bedriegen; *كتاهو* *ka-tâhoe*, wetenschap; van *تاهو* *tâhoe*, weten.

Deze wijze om afgeleide naamwoorden te maken is niet algemeen, en komt zelden voor.

2°. De tweede manier, die algemeener is, vormt door het achterteecken *ن* *an*, het stamwoord mede tot een

zelfstandig naamwoord, als: بلاغ *biláng an*, getal; van يبلغ *bilang*, tellen; هتوثن *hitóng-an*, berekening; van هيتوثن *hitong*, rekenen; لريان *larían*, loop, vlugt; van لاري *lârie*, loopen.

3°. De derde, en wel meest gebruikelijke wijze van afleiding is, om vóór het grondwoord het voorteeiken *ka*, en achter hetzelfde het achterteeiken *an* te plaatsen, als: كسان *ka-soekâ-an*, blijdschap; van سوكت *soeka*, blijde; كتغئين *ka-tinggí-an*, hoogte; van تغت *tinggi*, hoog; كرگين *ka-roegí-an*, schade en schadelijk; van روكت *roegi*, schaden. Uit dit laatste voorbeeld blijkt, dat men soms uit den zin moet opmaken of het afgeleide naamwoord voor zelfstandig, dan wel voor bijvoegelijk, moet gehouden worden.

EENENTWINTIGSTE LES.

Men trachte door middel van de laatste les, de volgende stamwoorden tot naamwoorden te vormen, met Arabische karakters te schrijven, en de vertaling er achter te voegen:

Ontong, *binása*, *tentoe*, *djádi*, *tjelá*, *doeka*, *roesakh*, *sedap*, *sjiksa*, *pátut*, *koeros*, *getas*, *lembot*, *moelía*, *nampa*, *oedjie*, *hádap*, *njáta*.

Aanmerking.

Om de bovenstaande woorden goed af te leiden, moet men er vooral op letten, dat wanneer een woord eene vermeerdering van lettergrepen aan het einde ondergaat, de voorlaatste lettergreep, zoo dezelve met eene vokaal eindigt, in het Maleisch door | *alif*, *wau* of *ieja* wordt uitgedrukt, terwijl de voorgaande vokaal (zoo dezelve niet de eerste letter van het woord is) alsdan wordt weggelaten; eenige voorbeelden moeten dit nader ophelderen, als: in het woord *راج* *radja* is de | *alif* de vokaal; wil men nu *ka-radjà-an* schrijven, zoo springt de | *alif* over en komt achter de *djim*; als *كراجان* *ka-radjà-an*; in diervoege is het met het woord *اودت* *oedot*, gelegen, wil men er *oedoet-an* van vormen, zoo springt de *wau* over en men schrijft *اودتن* *oedoet-an*; met de *ieja*, is het eveneens als *اين* *ini* en *اينله* *ini-lah*; en ofschoon de vokalen niet dezelfde zijn, valt toch de voorste weg, dewijl de achterste zichtbaar wordt voorgesteld; zoo schrijft men *موك* *moeka* met de *wau*, en *موكآن* *moekâ-nja* zonder *wau*, die wegvalt door de volgende *alif*; insgelijks *مول* *moela* en *مولان* *per moelâ-an*; eene kleine oefening zal dezen regel

spoediger doen begrijpen dan men oppervlakkig zou meenen.

TWEEENTWINTIGSTE LES.

Lidwoorden.

Er zijn geene lidwoorden, maar enkele malen vindt men dat het woordje *يغ* *jang* als lidwoord gebezigd wordt, als: *يغ ملي* *jang moelija*, de Verhevene; *يغ سلطان* *jang Sulthan*, de Sultan.

Byvoegelyke naamwoorden.

De bijvoegelyke naamwoorden worden achter de zelfstandige geplaatst, en hebben geen geslacht, getal of naamval; een goed mensch is alzoo *اورغ بايك* *orang bájik*.

Men vertale de volgende woorden, schrijve die met Arabisch karakter, en lette wel op om de juiste tegenstelling in acht te nemen:

Groot, klein; hoog, laag; jong, oud; schoon, lelyk; vet, mager; dik, dun; blozend, bleek; sterk, zwak; regt, krom; harig, kaal; wyd, naauw; open, gesloten; zwaar, ligt; hobbelig, vlak; rein, onrein; ver, naby; gaauw, langzaam; zwart, wit; goed, kwaad; levend, dood; opregt, valsch; nieuw,

versleten; digt, los; lang, kort; belangryk, gering; verheven, gemeen; veel, weinig; wys, dwaas; zacht, ruw.

DRIEENTWINTIGSTE LES.

Zelfstandige- en byvoegeelyke naamwoorden.

Men weet nu reeds dat de zelfstandige naamwoorden vooraan moeten komen, zoo dat de woordvoeging juist het tegenovergestelde van de onze is.

De volgende woorden dienen ter vertaling en om zich in het Arabisch karakter te volmaken.

Groot huis, kleine tuin; hooge boom, laag land; jong kind, oude vrouw; schoone prinses, leelyk man; vette aarde, mager paard; dikke bamboes, dun papier; bloeiend gelaat, bleeke kleur; sterke buffel, zwakke hand; regte weg, kromme stok; harig kleet, kaal hoofd; wyde schoenen, nauwe weg; opene deur, gesloten venster; zware kist, ligt bier; hobbelig pad, vlak veld; rein gemoed, onreine spys; ver gewest, naby zynde berg; gaauwe haagdis, langzame tred; zwarte inkt, wit linnen; goede daad, kwaad gemoed; levend kind, dood ligchaam; opregt geloof, valsch hart; nieuwe wagen, versleten tuig; rast goud, los haar; lang leven, kort gesprek; belangryke zaak, gering ar-

tikel; verhevene ziel, gemeene handelwys; vele zaken, weinige woorden; wys mensch, dwaze daad,

. VIERENTWINTIGSTE LES.

Verbuiging van zelfstandige- en byvoegelyke naamwoorden.

De koning راج *rádja*; des konings راج *rádja*; aan den koning راج كهد *ku-pada rádja*; den koning راج *rádja*; ó koning يا راج *ieja rádja*; door den koning راج اوله *óleh rádja*.

De groote koning راج بسر *rádja besar*; des grooten konings راج بسر *rádja besar*; aan den grooten koning راج بسر كهد *kapada rádja besar*.

Den grooten koning راج بسر *rádja besar*; ó groote koning راج بسر يا *ieja rádja besar*; door den grooten koning راج بسر اوله *óleh rádja besar*.

Het paard des konings راج كود *koeda rádja*; het kind des grooten konings راج بسر انق *anakh rádja besar*, enz.

Oefening.

Het moedige paard des dapperen krijgsmans. Een fraaije luthof aan den oever eener rivier. Den hooggen boom. O beminnelijke vrouw. Door den zegen van God en den profeet.

VIJFENTWINTIGSTE LES.

*Zelfstandige met verschillende byvoegehyke
naamwoorden.*

Een gouden ketting.	سوتس رنتي امس
Een fijn gouden ketting.	سوتس رنتي امس يڭ توه
Een fijne, gouden ketting.	سوتس رنتي هالس در قد امس
Een houten stoel.	سبوه كر سي كايو
Een mooi houten stoel.	سبوه كر سي كايو يڭ انده ۲
Een mooije, houten stoel.	سبوه كر سي انده ۲ در قد كايو
- Een mooije, fijn houten stoel.	سبوه كر سي با ڭوس در قد كايو يڭ هالس
Eene zwarte, vette koe.	سيكر ساڤي هيتم لاڭ ڭمق
Eene kleine, witte kat.	سيكر كوچڭ بتين ورناپ ڤوته
Een groot, zwaar rijtuig.	سبوه كر يت بسر لاڭ برت
Een edelmoedig, getrouw en verstandig mensch.	سو رڭ موره سرت ستيا ون دان بديمان
Een laag, ontrouw en dom mensch.	سو رڭ كچ سرت خيانه دان دوغو
Een groote haan.	سيكر هاييم جنتن بسر
Eene zwarte hen.	سيكر هاييم بتين يڭ هيتم
Een Arabische hengst.	سيكر كود جنتن اصلپ عرب

Een rijk man.

Een sterk man.

Eene kleine vrouw.

سورغ كاي
 سورغ تكثف of قوة
 سورغ فر مثنون يثغ كچيل

ZESENTWINTIGSTE LES.

Trappen van vergelyking.

De vergrootende trap bij de stellige vergeleken, voert de hoedanigheid eene trede verder, en breidt de beteekenis uit, hetwelk in deze taal geschiedt door het voor aanhechten van het voorhangsel *تر ter*, of het voorzetten van *لهبه lebeh*, meer, of alleen door het achteraan voegen van *deri pada در قد dan*, doch meest met het voorzetten van *لهبه lebeh*, meer, en het achterzetten van *در قد deri pada*, dan. Zoo komt van *بسر besar*, groot, *تر besar ter-besar*, *لهبه besar lebeh besar*, grooter; ook *در قد besar deri pada*, en *لهبه besar deri pada*, grooter dan. In de platte straattaal zegt men *بسان besaran*, *بگوسن bagoes-an*, *پوتيهن poetih-an*, *كچيلن ketjil-an*.

De overschrijdende trap stelt de zaak op het hoogste voor, hetwelk geschiedt door het vooraanhechten van het voorhangsel *تر ter*, of met voorzetting van de stukwoorden, *تر لهبه ter-lebeh*, meest; *تر لال ter-laloe*, buitengewoon; *تر لال amat ter-laloe amat*, bij uitstek;

سكال *sakali*, ganschelijk; ook nog met achteraanvoeging van ۲ سكال *sakali-kali*, ten eenemaal; vān welken ook eenigen te gelijk te voorschijn komen, als :
 امرت بئر *ter besar*; بئر تربه *ter-lebeh besar*; امرت بئر *amat besar*; ترلال امرت بئر *ter-laloe-amat-besar*;
 بئر سكال *besar sakali*; ۲ سكال *besar sakali-kali* enz., welke allen : grootst, of allergrootst betekenen.

Voorbeelden.

Dit huis is goed رومه این اد بایک *roemah ini ada bājik*; dat huis is beter dan dit huis رومه ایت *roemah itoe ada lebeh bājik deri pada roemah ini*; dit huis is het allerbeste van al de huizen رومه این اد تربه بایک *roemah ini ada ter-lebeh bājik deri pada segala roemah*.

Oefening.

Men vertale de volgende zinnen met Arabische karakters: Deze berg is hoog, die berg is hooger dan deze berg; die wolk is hooger dan al de bergen. — Het eiland Java is groot, doch het eiland Sumatra is grooter dan het eiland Java, en het eiland Borneo is het allergrootste.

ZEVENENTWINTIGSTE LES.
OVER DE VOORNAAMWOORDEN.

Persoonlyke.

Eerste Persoon.

1°. *Ik*, dit persoonlijke voornaamwoord heeft verschillende beteekenissen; wanneer men tegen eenen vriend spreekt of tegen iemand van gelijken rang, zegt men meestal *کیت kita*; op eene zachte en innemende wijze sprekende, bezigt men veelal *سهایی sahája* of *sája*; in eenen hoogen toon gebruikt men *اک akoe*; wanneer de Godheid, in het Maleisch sprekende ingevoerd wordt, komt dat woord voor; in eenen slaafschen zin zegt men: *پاتک patek*, ook wel *هنب hamba*, dat echter ook dienaar beteekent; *بیت beita* zegt men in de Molukko's, en *گوا goewa*, dat van de Chinezen ontleend is, wordt het meest door de slaven gebruikt, doch dit woord komt niet in de geschriften voor.

Oefening.

Ik zend groeten aan mijnen vriend. Ik hoop op de overvloedige goedertierenheid van den Grooten Heer. Ik zal dat land verwoesten. Ik smeek om genade aan de voeten van den doorluchtigen, goedertierenen Sultan. O mijn meester! Ik zag den vorst Alexander. Ik kom van Amboina. Ik wil naar de markt gaan.

Daar deze voorbeelden welligt nog wat moettelijk zijn, laat ik de vertaling derzelve hier volgen :

کیت برکیرم تابه کغد صحبت کیت * سهای
 مٹھارٹ اکن لمٹھ کرنی تون بسر * اکھندق ممبندساکن
 نگرې ایت * فاتک مموهنکن امٹن دباوه دلی سري
 قدوک سلطان * یاتونک همب قون ملیهت راج اسکندر *
 بیت داتخ در قد نگرې امبون * گوا ماو ٹرٹ کٹاسر *

ACHTTENTWINTIGSTE LES.

2°. Van mij of mijns, mijner *kita*.

3°. Mij of aan mij *pada kita* of کغد کیت
ka-pada kita. Hij zeide mij کیت
ija ber-kata-lah pada kita.

Men bezigt in plaats van *ka-pada* veelal *sama*
sama, doch verkeerdelijk, daar *sama*, onderling
 of met beteekent.

4°. Mij *kita*. Hij zag mij gaan *ija me-lihat-lah kita ber-djalan*.

5. Ai mij *adoh kita*.

6. Door mij *oleh kita*, van mij *deri pada kita*.

Meervoudig.

Wij کامي *kâmi*, ook wel کیت اورغ *kita orang*; doch de Maleijers bezigen zelden het meervoud.

Tweede Persoon.

Enkelvoudig.

Gij انگو *angkau*, کو *kau*, دنگو *dikau*, ديري *dirie* en het onwellevende woord لو *loe*, dat zooveel als jij beteekent en door geenen beschaafden Inlander zal gebezigd worden. In plaats van gij, of u, gebruikt men tegen fatsoenlijke inlanders het woord تون *toewan*, heer of mijnheer.

Meervoudig.

Gij of gijlieden کامو of کام *kamoe* en کام اورغ *kâmoe orang* of bij verkorting *kamorang*, ook wel لو اورغ *loe orang*, dat weder zooveel als jijlui beteekent.

Derde Persoon.

Enkelvoudig.

Hij of zij اي *tja* of دي *dija*; ter onderscheiding zegt men اورغ فرمفون ایت *orang parampoewan itoe*; doch zoodra men weet dat er van eene vrouw gesproken wordt, behoeft men niet meer de woorden *orang parampoewan itoe* te herhalen, maar men zegt eenvoudig اي of دي.

Hij en zij gaan naar de markt اورغ لاک ۲ ایت
orang laki-laki دشن اورغ فرمئون ایت فرگت کفاسر
itoe dengan orang parampoeuan itoe pergi ka-pasar.

Meervoudig.

Zij of zijlieden اورغ مریک ایت *marika itoe* of
 اورغ ایت *orang itoe.*

Oefening.

Ik heb eenen brief van u ontvangen کیت سده منریم
kita soedah menarima سورت سچوق در قد اغکر
soerat sa-poetjokh deri pada angkau; om aan hem
 te doen toekomen اکن مپمیکن کفد دی *akan me-*
njampej-kan ka-pada dija; wij hebben van u allen
 goede tijding bekomen کیت سده دات خبریغ بایک
kita soedah dapat chabar jang
bâjik deri pada kamoe sakalian; en zullen hun
 daarvan kennis geven مک در قد ایت کیت اکن
maka deri pada itoe kita akan
membri tahoe ka-pada-nja of کفد مریکیت *ka-pada*
marika-itoe. Het huis mijner vrouw کیت بین
roemah bini kita.

NEGENENTWINTIGSTE LES.

Wederkeerige.

Ik zelf کیت سندیری *kita sendiri*, enz.

Bezittelyke.

Mijn **اڭكو ڦوپ** *ang-kau poenja*; uw **اڭكو ڦوپ** *ang-kau poenja*; zijn **ڊي ڦوپ** *dija poenja*; ons **ڪامي ڦوپ** *kami poenja*; uwlied **ڪامو ڦوپ** *kâmoe poenja*; hun **مريڪيت ڦوپ** *marika itoe poenja*.

Men plaatst ook achter het zelfstandige naamwoord de woordjes **ڪ** *koe*, **م** *moe*, **پ** *nja*: als: mijn vader **ڊاپاڪ ڪ** *dapâ-koe*; mijn kind **انڪ ڪ** *anakh-koe*; mijn vriend **صحبڪ ڪ** *tsahhbat-koe*; uwe vrouw **بنيم** *binî-moe*; zijn broeder **سڊراپ** *soedarâ-nja*; zijn koningrijk **ڪرڄاڻپ** *ka-radjâ-an-ja*. Eindelijk wordt het persoonlijke voornaamwoord ook wel in den gemeenzamen stijl, achter het zelfstandige naamwoord gevoegd, als: mijn land **ڪيت تانه** *tânah kîta*; uw heer **تون** *toewan angkau*; zijn huis **ڊي رومه** *roemah dja*.

In den briefstijl zegt men veelal **انڪ ڪ** *anakh-kîta*; en in hoogen stijl of in geschiedenissen **انڪ ڪ** *anakh-koe*, mijn kind. O mijn kind! vrucht van mijn hart, wees niet al te zeer (mijn kind) bekommerd over mij, en stel uw hart gerust **هي انڪ ڪ بوه هتيڪ جاڻ ترلال امت** *hej anakh-koe! boewah hatî-koe djângan ter-lâlloe âmat sângat anakh-koe ber-tjinta akan dâkoe dan per-tetap-kan hatî-moe*. SULT. IBR.

Oefening.

Mijn paard , mijn huis en mijne tafel ; mijn vader , mijn kind en mijne zuster ; uw schip , uw wagen en uwe koe ; uw broeder , uw vriend en uwe vreugde ; zijne woorden , zijne eigenschappen.

Men beproeve er zelf de vertaling van te maken en vergelijkke dezelve met de volgende :

کیت ٲوپ کود کیت ٲوپ رومه دان کیت ٲوپ
 مایده * بٲاک انٲک دان سدراک ٲرمٲون * اٲکو
 ٲوپ کٲل اٲکو ٲوپ کریت دان اٲکو ٲوپ ساٲی
 ٲتین * سدرا م لاک ٲ صحبتم دان کسکائتم * ٲرکٲائٲ
 صفتٲ *

DERTIGSTE LES.

Vragende.

Wie سیاف *siejâ-pa* of سیٲاته *siejapâ-tah* , welke
 یغ مان *jang-mâna* , wat اٲ *âpa* of اٲاته *apâ-tah* ;
 اداک *adâ-kah* is ?

Wie wil dat zoeken ? welke zijn dit ? wat wordt daar
 gezocht ? سیاف ماو چہاری ایت * یغ مان این * اٲ ؟
siejâpa mâu tjahâri itoe , *jang*
mâna ini , *âpa di tjhâri di sîtoe* ?

Aanwyzende.

De aanwyzende voornaamwoorden komen achter de zelfstandige naamwoorden, en in de lage taal vóóraan.

Deze, dit این *ini*; die, dat ایت *itoe*. Deze vrouw wil dat koopen ایت ماو بلی *parampoe-wan ini mau bli itoe*: Dit huis staat tegen over die kerk رومه این اد برسبراشن دشن گریچ ایت *roemah ini âda ber-sabrâng-an dengan grédja itoe*.

Betrekkelijke.

Welke, welk, dewelke, hetwelk, die, dat, wie en wat worden in het Maleisch door یچ *jang*, en soms, doch zelden door ن *nen* uitgedrukt.

Die vrouw, welke dien berg aanschouwde, welke aan die zijde van het meer is, فرمٹون ایت یچ *parampoe-wan itoe jang memandang-lah goenong-itoe*, *jang di seblah sâna tásek itoe*.

Het berigt, dat hij dien man gaf خبر ایت یچ د *chabar itoe*, *jang di bri-nja ka-pada orang itoe*.

Wat zegt hij van dat volk? اقاته کتاب در قد قوم *apâ-tah katâ-nja deri pada khaum itoe*?

Dit is het, hetwelk geschreven staat in dat boek, *inf-lah, jang ter soerat di dâlam kitâb-itoe*.

EENENDERTIGSTE LES.

WERKWOORDEN.

De werkwoorden hebben vier vormen, als: bedrijvende: *ليهت lihat*, zien; lijdende: *دي ليهت di lihat*, gezien worden; overgaande: *بقر ليهتن baper-lihat-kan*, doen zien; wederkeerige: *ليهت دي قوپ ليهت دي دير lihat dija poenja diri*, zich zelve zien.

Door alle tijden en personen heen behouden zij die vormen, op ééne uitzondering na, die nader aange-
toond wordt.

Onbepaalde wijs.

Tegenw. *ليهت lihat*, zien.

Verl. *ليهت سده soedah lihat*, gezien hebben.

Toek. *ليهت اكن هندق ماو of ننت ليهت اكن akan, hendakh, mau of nanti lihat*, te zullen zien.

Deelwoorden.

Tegenw. *ليهت لاغي ليهت اد ليهت سميل ليهت lagi lihat, ada lihat, of sambil lihat*.

Verl. *ليهت سده هابس ليهت soedah habis lihat*, gezien hebbende.

Toek. *ليهت ماو ليهت mau lihat*, zullende zien.

Aantoonende wijs,

Tegenwoordige tijd.

کیت لیہت *kita lihat*, ik zie.

اڭکو لیہت *angkau lihat*, gij ziet.

ای لیہت *ija lihat*, hij ziet.

کامی لیہت *kami lihat*, wij zien.

کام لیہت *kamoe lihat*, gijlieden ziet.

مریکیت لیہت *marika itoe lihat*, zij zien.

Onvolmaakt verledene tijd.

کیت لیہتلہ *kita lihat-lah*, ik zag.

Volmaakt verledene tijd.

کیت سده لیہت *kita telah lihat* of *kita soedah lihat*, ik heb gezien.

Meer dan volmaakt verledene tijd

کیت تله سده لیہت *kita telah soedah lihat*, ik had gezien.

Eerste toekomstige tijd.

کیت ننت لیہت *kita akan lihat* of *kita nanti lihat*, ik zal zien.

Tweede toekomstige tijd.

کیت اکن تله لیہت *kita akan telah lihat*, ik zal gezien hebben.

Gebiedende wijs.

لیہتلہ اڭکو *lihat-lah angkau*, zie gij.

لیہتلہ کام *lihat-lah kamoe*, ziet gij.

Aanvoegende wijs.

Tegenwoordige tijd.

سڤاي كيت ليهت *sopája kíta líhat*, dat ik zie.

Onvolmaakt verledene tijd.

سڤاي كيت ليهتله *sopája kíta líhat-lah*, dat ik zag.

Volmaakt verledene tijd.

سڤاي كيت تله ليهت *sopája kíta telah líhat*, dat ik gezien hebbe.

Meer dan volmaakt verledene tijd.

سڤاي كيت تله سده ليهت *sopája kíta telah soedah líhat*, dat ik gezien hadde.

Eerste toekomstige tijd.

سڤاي كيت اكن ليهت *sopája kíta ákan líhat*, dat ik zoude zien.

Tweede toekomstige tijd.

سڤاي كيت اكن تله ليهت *sopája kíta ákan telah líhat*, dat ik zoude gezien hebben.

TWEEENDERTIGSTE LES.

LIJDENDE VORM.

Onbepaalde wijs.

Tegenw. ليهت د *di líhat*, gezien worden.

Verl. ترليهت *ter-líhat*, gezien geworden zijn.

Toek. **اكن د ليھت** *akan di lihat*, gezien te zullen worden.

Deelwoorden.

Tegenw. **لاڳت د ليھت** *lâgi di lihat*, gezien wordende.

Verl. **سده هابس د ليھت** *soedah hábis di lihat*,
gezien geworden zijnde.

Toek. **لاڳت اكن د ليھت** *lâgi akan di lihat*, gezien zullende worden.

Aantoonende wijs.

Tegenwoordige tijd.

كيت د ليھت *kíta di lihat*, ik word gezien.

Onvolmaakt verledene tijd.

كيت د ليھتله *kíta di lihat-lah*, ik werd gezien.

Volmaakt verledene tijd.

كيت سده د ليھت *kíta telah di lihat* of **كيت سده**
kíta soedah di lihat, ik ben gezien geworden.

Meer dan volmaakt verledene tijd.

كيت تله سده د ليھت *kíta telah soedah di lihat*,
ik was gezien geworden.

Eerste toekomende tijd.

كيت اكن د ليھت *kíta akan di lihat*, ik zal gezien worden.

Tweede toekomende tijd.

کیت اکن تله د لیبت *kita akan telah di lihat*, ik zal gezien worden zijn.

Gebiedende wijs.

دی لیبتله ائکو *di lihat-lah angkas*, word gezien.

دی لیبتله کام *di lihat-lah kamoe*, wordt gezien.

*Aanvoegende wijs.**Tegenwoordige tijd.*

سپای کیت د لیبت *sopaja kita di lihat*, dat ik gezien worde.

Onvolmaakt verledene tijd.

سپای کیت د لیبتله *sopaja kita di lihat-lah*, dat ik gezien wierde.

Volmaakt verledene tijd.

سپای کیت تله د لیبت *sopaja kita telah di lihat*, dat ik gezien geworden zijn.

Meer dan volmaakt verledene tijd.

سپای کیت تله سده د لیبت *sopaja kita telah sudah di lihat*, dat ik gezien geworden ware.

Eerste toekomende tijd.

سپای کیت اکن د لیبت *sopaja kita akan di lihat*, dat ik gezien zoude worden.

Tweede toekomende tijd.

سڀاڻي ڪيٽ اڪن تله ڊ ليهت *sopâja kita akan te-*
lah di lihat, dat ik zoude gezien geworden zijn.

DRIEENDERTIGSTE LES.

BIJWOORDEN.

Deze komen vóór de onpersoonlijke, en achter de onzijdige en bedrijvende werkwoorden, als: مڪ *maka radja pón amat menjesal*, en het berouwde den Koning zeer, zijnde *amat* hier het bijwoord. ترېڻگ *terbang tinggi*, hoog vliegen; ڊڙان لڪس *djâlan lâkas*, schielijk loopen, zijnde *tinggi* en *lâkas* bijwoorden.

VOORZETSLS.

Deze komen vóór de zelfstandige naamwoorden, als: ڊ ڊالڻ رومہ *di dâlam roemah*, in huis; ڊ لور ڦنت *di loewar pintoe*, buiten de deur; ڊ ڊ اس ڪوڊ *di atas koeda*, op het paard.

VOEGWOORDEN.

Deze komen op hunne natuurlijke plaats, als: ماس *mas dan pejrakh*, goud en zilver; سبب *sebab tja lihat*, omdat hij ziet; اڃي ليهت *tja lihat lagi*, hij ziet nogmaals.

TUSSCHENWERPSELS.

Deze komen vóór het zelfstandige naamwoord, als :
 يا توؤنك *wah! anakh-koe*, ach! mijn kind; واه انكك
ija! toewan-koe, o! mijn meester.

VIERENDERTIGSTE LES.

Verklaring van de Voor- en Ach-
 teraanhechtsels.

De werkwoorden nemen مع *meng*, مم *mem*,
 من *men* en م *me* in den sierlijken en krachtigen stijl
 vóór zich. Door een voorbeeld van een woord van ie-
 dere letter zal dit duidelijk worden :

امبل		مئمبل
<i>Ambil</i>	wordt	<i>Meng-ambil.</i>
باو		ممباو
<i>Bâwa</i>	»	<i>Mem-bâwa.</i>
خبر		مئخبر
<i>Chabar</i>	»	<i>Meng-chabar.</i>
دائت		مندائت
<i>Dâpat</i>	»	<i>Mén-dâpat.</i>
جابت		مئجابت
<i>Djâbat</i>	»	<i>Men-djâbat.</i>
ئيلغ		مئيلغ
<i>Ejling</i>	»	<i>Meng-esting.</i>
فتنه		مئفتنه
<i>Fitnah</i>	»	<i>Mem-fitnah.</i>

غايب		مغايب
<i>Ghráieb</i>	wordt	<i>Meng-ghráieb.</i>
گوسق		مغكوسق
<i>Gósokh</i>	"	<i>Meng-gósokh.</i>
هادف		مغهادف
<i>Hâdap</i>	"	<i>Meng-hâdap.</i>
حسب		مغكسب
<i>Hhesab</i>	"	<i>Meng-hhesab.</i>
ايثت		مغيثت
<i>Ieng'at</i>	"	<i>Meng-ieng'at.</i>
كنل		مغنل
<i>Kenal</i>	"	<i>Meng-enal.</i>
لوق		ملوق
<i>Loepa</i>	"	<i>Me-loepa.</i>
منت		ممنت
<i>Minta</i>	"	<i>Me-minta.</i>
نايق		منايق
<i>Nájikh</i>	"	<i>Me-nájikh.</i>
نجانج		منجانج
<i>Njánji</i>	"	<i>Men-jánji.</i>
امفت		مغمفت
<i>Ompat</i>	"	<i>Meng-ompat.</i>
فوتر		مموتر
<i>Poetar</i>	"	<i>Memoetar.</i>

رمڤس <i>Rampas</i>	wordt	مرمڤس <i>Me-rampas.</i>
سالن <i>Sálin</i>	»	مپالن <i>Men-jálin.</i>
شكس <i>Sjiksa</i>	»	مپكس <i>Menjiksa.</i>
ظاهر <i>Thldhir</i>	»	منظاهر <i>Mén-thldhir.</i>
چوچ <i>Tjoetji</i>	»	منچوچ <i>Men-tjoetji</i> & مپوچ <i>Menjoetji.</i>
توتف <i>Toetop</i>	»	منوتف <i>Menoetop.</i>
صليب <i>Tsalieb</i>	»	منصليب <i>Men-tsalieb.</i>
ثابت <i>Tzâbit</i>	»	مپابت <i>Menjâbit.</i>

Dit is van toepassing op alle woorden. Men ziet hieruit dat de K wegvalt, dat de P in M, de S in NJ, de T in N, de SJ in NJ en de TZ in NJ, ter bevordering der welluidendheid veranderen.

Het vooraanhechten van die woordjes heeft de kracht van ons VER in sommige werkwoorden; als: *hijas* sieren, *meng-hijas* versieren; *lâlloe* mijden, *me-lâlloe* vermijden; *pâdam* dooven, *memâdam* verdooven; zoodat de beteekenis dezelfde blijft, maar de sierlijkheid er door bevorderd wordt.

VIJFENDERTIGSTE LES.

Het achteraanhechte woordje *kan* versterkt en verfraait het werkwoord of vormt een overgaand werkwoord, als *meng-chabar-kan* verkondigen, van *chabar* tijding; *meng-hidop-kan* doen leven, van *hidop* leven; *djam* stil, *mén-djam-kan* stillen.

Het achteraanhechte woordje *ie* vormt bedrijvende werkwoorden, als: *djalan* gaan, *men-djalan-ie* begaan, betreden; *bajikh* goed, *mém-bajikh-ie* vergoeden, verbeteren; *bahároe* nieuw, *mem-baharoe-ie* vernieuwen.

De vooraanhechtsels *ber*, *per*, *pel* en *pe* worden vóór werkwoorden en zelfstandige naamwoorden gebezigd. Vóór werkwoorden geplaatst, veranderen zij die niet, als: *májin* & *ber-májin* spelen; *mimpi* & *ber-mimpi* droomen, vóór zelfstandige naamwoorden geplaatst, veranderen zij die in werkwoorden, als: *hamba* dienaar, *ber-hamba* dienen; *dosa* zonde, *ber-dosa* zondigen; *istrie* eene vrouw, *ber-istrie* huwen. *Di per-hamba* gediend worden; *di per-toesoan* als heer erkend worden; *di pel-adjar* onderwezen worden; *di pe-sertakan* bijgevoegd worden.

Ber en *ter* dienen dikwerf om den volmaakt verledenen tijd van het deelwoord uit te drukken, als: *ter-aniejdja* onderdrukt; *ter-balikh* omgeslagen.

Achter het woordje *di*, dat het lijdend werkwoord vormt, wordt *ter* of *ber* niet, maar *per* wel ge-

plaatst, als: *di per-boewat* gedaan worden; *di per-istrie* uitgehuwd worden, enz.

ZESENDERTIGSTE LES.

Vooraanhechtsels tot vorming van Zelfstandige Naamwoorden.

De werkwoorden worden door de vóóranhechtsels *per*, *pel*, *pe*, *pen*, *peng*, *pem* en *ka* mitsgaders door het achteraanhechtsel *an* tot zelfstandige naamwoorden gevormd.

Per komt vóór alle Maleische letteren behalve vóór de *P*. als: *per-adoe-an* slaapplaats van *ádoe* slapen, *per-boewát-an* daad, van *boewat* doen, enz.

Pel komt alleen vóór *alif* (*a-i-o*) en *ba* (*b*), als: *pel-adjár-an* leering, van *ádjár* leeren; *pel-bágej* verscheidenheid, van *bágej* verscheiden zijn, of verscheiden.

Pe komt vóór al de letteren, met uitzondering van *Alif*, *ba* en *pa*, *pe-rasá-an* gevoel, van *rása* gevoelen.

Pen komt vóór *ta* (*t*), *djim* (*dj*), *tja* (*tj*) en *dal* (*d*); wordende de *t* in *n* veranderd, als: *penoerot* een volger, van *toerot* volgen. Alleen van het woord *tároh* verandert de *t* niet, als: *pe-tároh* inzet.

Peng komt vóór *Alif* (*a*, *e*, *i*, *o*), *ra* (*r*) *ga* (*g*), *lam* (*l*), *ga* (*g*), *wau* (*w*) en *tja* (*j*):

Pem komt alleen vóór *ba* (*b*).

Er valt in het algemeen aan te merken, dat het vóóranhechtsel alleen, doorgaans den *werker* aanduidt, terwijl hetzelfde in verband met het achteraanhechtsel *an* de *werking* te kennen geeft, b. v. *peng-âdjar* leeraar, *peng-adjâr-an* leering, onderwijs; *pem-boewat* dader, *pem-boewât-an* of *per-boewât-an* daad. *Penoerot* navolger, *penoerôt-an* navolging. Bij het beoefenen der taal zelve, zal men zulks op enkele uitzondering na, bevestigd vinden.

Ka vóór- en *an* achteraan gehecht, vormen een zelfstandig- of een bijvoegelijk naamwoord: *hilang* verliezen, *ka-hilang-an* verlies, of de verliezer: *Besar* groot, *ka-besâr-an* grootheid, of die grootheid bezit. *Roegi* schade lijden, *ka-roegi-an* schade; *kita jang ka-roegi-an* ik (ben het) die de schade lijd.

VOORBEELD VAN DE WOORDVOEGING.

اڤبيل مانشي تياڊ اڊ برېڊي مڪ سڱل اور غ تياڊ براوله
منفعت درڦڊ ڪاڊنڀ ڪارن تياڊ ڊاڻت اي ڊڪٽاڪن
هيڊڦ ڊان تياڊ ڊاڻت اي ڊبيلغ اڊ ڦڊ اڻتار سڪلين
اور غ يڱ برپاو سدغ سيسيالھ سڱل ڦربواتنڀ ڊان
تيدالھ برگون ڪاڊنڀ ڊان جڪالو سڪاليفون رڦاپ ايت
سلاڪو هيڊڦ اڊاپ موت اتوله تر بايڪ درڦڊاپ ڊان
هيڊڦ اتوله تياڊ اڊ ڦڊاپ ڪارن تياڊ اڊالھ ڦڊاپ درڦڊ
متھاري ڊي ايت چھياپ ڊان تغڱملھ ڊالم ڪلم ڊبيلڀ*

Apabla manoesjia tijada ada ber-boedie, maka
 Wanneer de mensch niet is verstandig, dan
segala orang tijada ber-oleh menfiat deri pada
 alle menschen niet verwerven nut van
ka-ada-an-ja; karna tiejada dapat ieja di ka-
 zijn bestaan; want niet kan hij worden
tâ-kan hidop, dan tijada dapat ieja di bi-
 gezegd te leven, en niet kan hij worden ge-
lang ada antara sakalian orang, jang ber-
 rekend te bestaan onder al de menschen, die be-
njawa; sedang sija-sjad-lah segala per-boewat-an-
 zield zijn; dewijl ijdel zijn alle zijne wer-
nja; dan tijada-lah ber-goena ka-ada-an-nja,
 ken; en niet is nuttig zijn aanzijn,
dan djikalau sakalie-pon roepa-nja sa-lakoe hidop
 en hoezeer ook hij zich voordoet als of levend
ada-nja, maut itoe-lah ter-bajikh deri pada-nja;
 hij was, de dood die is beter dan hij;
dan hidop ietoe tijada ada pada-nja; karna tijada
 en leven het niet is bij hem; want niet
ada-lah pada-nja deri pada mata-harie boedi itoe
 zijn bij hem van de zon des verstands
tjahja-nja, dan tinggelam-lah dalam klam be-
 de glanzen derzelve, en verzinkt in den nacht
bal-nja, njawa-nja!
 zijner onwetenschap, zijne ziele!

ZEVENENDERTIGSTE LES.

Van de getallen.

Alhoewel de Arabische karakters volgens de derde les als cijfers gebruikt worden, is de meer algemeene manier om de Indische cijfers te gebruiken; zij zijn:

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	٠
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

De zamenvoeging derzelve geschiedt volgens onze manier:

10, 11, 12, 20, 21, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100,
 10, 11, 12, 20, 21, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100
 273, 1000, 1838.
 ٢٧٣, ١٠٠٠, ١٨٣٨.

Namen der hoofdgetallen.

١ سات *sátœ*, een; ٢ دو *doewa*, twee; ٣ تیگت *tiga*, drie; ٤ امثت *ampat*, vier; ٥ لیم *lima*, vijf;
 ٦ انم *anam*, zes; ٧ توجه *toedjoh*, zeven; ٨ دلاثن *delâpan*, acht;
 ٩ سمیلن *sembilan*, negen; ١٠ سقرله *sa-poeloh*, tien; ١١ سبلس *sa-blas*, elf;
 ١٢ دو بلس *doewa-blas*, twaalf; ١٣ تیگت بلس *tiga-blas*, dertien;
 ١٤ امثت بلس *ampat-blas*, veertien; ١٥ دو قولة *doe-wa-poeloh*, twintig;
 ١٦ دو قولة سات *doewa poeloh sátœ*, eenentwintig;
 ١٧ دو قولة دو *doewa poeloh doewa*, tweentwintig, enz.; voor de telwoorden tusschen twin-

tig en dertig wordt ook ليكر *likor* gebezigd, als :
 ۲۱ سليكر *sa-likor*, eenentwintig; ۲۲ دوليكر *doewa
 likor*, tweeentwintig; ۳۰ تيگت قولہ *tiga poeloh*, der-
 tig; ۳۱ تيگت قولہ سات *tiga poeloh satoe*, eenender-
 tig; ۴۰ امثت قولہ *ampat poeloh*, veertig; ۵۰ ليم قولہ
lima poeloh, vijftig; ۶۰ انم قولہ *anam poeloh*, zestig;
 ۷۰ دلائن قولہ *toedjoh poeloh*, zeventig; ۸۰ دلâpan
delâpan poeloh, tachtig; ۹۰ سمبيلن قولہ *sembilan poe-
 loh*, negentig; ۱۰۰ سراتس *sa-râtoes*, één honderd;
 ۲۰۰ دووراتس *doewa râtoes*, tweehonderd; ۷۰۰ توجه راتس
toedjoh râtoes, zeven honderd; ۱۰۰۰ سريب *sa-riboe*,
 één duizend; ۵۰۰۰ ليم ريب *lima riboe*, vijf duizend;
 ۱۰,۰۰۰ سلقس *sa-lakhsa*, tien duizend; ۵۰,۰۰۰ ليم لقس
lima poeloh riboe, of ليم قولہ ريب *lima poeloh riboe*, vijf-
 tig duizend; ۱۰۰,۰۰۰ سکتی *sa-keci*, eenmaal honderd
 duizend; ۱۰,۰۰,۰۰۰ سيوت *sa-joeta* of سجات *sa-
 djoeta*, een millioen.

Aanmerking.

sa, één, is eene verkorting van سات *satoe*.
 ۲ برقولہ *ber-poeloh-poeloh*, bij tienzen; ۲ براتس *be-
 râtoes-râtoes*, bij honderden; ۲ بريب *be-riboe-riboe*,
 bij duizenden; ۶ برلقس *ber-lakhsa-lakhsa*, bij tien-
 duizenden.

ACHTENDERTIGSTE LES.

Getallen van orde.

Met uitzondering van het getal **۱** eenheid, worden de getallen van orde door het plaatsen van **ک** *ka* voor het grondgetal, gevormd. 1°. **۱** *pertama* of **۱** *jang sátoe*, de eerste; **۲** *ka-doewa*, de tweede; **۳** *ka-tiga*, de derde; **۴** *ka-ampat*, de vierde; **۵** *ka-líma*, de vijfde; **۶** *ka-ânam*, de zesde; **۷** *ka-toedjoh*, de zevende; **۸** *ka-delápan*, de achtste; **۹** *ka-sambílan*, de negende; **۱۰** *ka-sapoeloh*, de tiende; **۱۰۰** *ka-sa-rátoes*, de honderdste, enz.

Gebrokene getallen.

Om eene breuk uit te drukken plaatst men **۱** *per* tusschen den teller en den noemer, behalve voor een half of een tweede, waarvoor **۲** *sa-tengah* gebezigd wordt; **۳** *sa-per-tiga* $\frac{1}{3}$; **۴** *sa-per-ampat* $\frac{1}{4}$ (bij verkorting *sa-prápat*), **۵** *doewa per líma* $\frac{1}{5}$; **۷** *toedjoh per delápan* $\frac{1}{7}$.

Middengetal.

Het middengetal tusschen de tien-, honderd-, dui-

zendheden, enz., wordt soms gevormd door **تengah** *tengah* vóór een getal te plaatsen, dat een half, vijf, vijftig of vijfhonderd meer bedraagt dan men bedoelt, b. v. **تengah تیگت** *tengah tiga*, twee en een half; **تengah امپت فوئد** *tengah ampat poeloh*, vijfendertig; **تengah انم راتس** *tengah anam rátoes*, vijf honderd en vijftig; **تengah لیم ریب** *tengah lima riboe*, vier duizend vijf honderd. *Tengah* beteekent: de helft, zoodat er bedoeld wordt: de helft van de derde een-, van de vierde tien-, van de zesde honderd-, en van de vijfde duizendheid, nadat er twee eenheden, drie tienheden, vijf honderdheden en vier duizendheden reeds gedacht of bedoeld zijn.

NEGENENDERTIGSTE LES.

Verbinding van eigenaardige zelfstandige naamwoorden met getallen.

Het getal wordt, behalve het zelfstandige naamwoord waartoe het gebezigd wordt, soms vergezeld door een eigenaardig zelfstandig naamwoord, hetwelk een voorwerp aanduidt, dat eenige overeenkomst in vorm met het bedoelde voorwerp heeft, er mede in verband staat, of er geheel aan gelijk is; b. v. **فومشون دو اورغ** *parampoewan doewa orang*, twee vrouwen (vrouwen twee menschen.) — **كوڊ انم ايكو** *koeda anam*

éjkor. zes paarden, (paarden, zes staarten). — نانس *nânas doewa boewah*, twee ananassen, (ananassen, twee vruchten). — کؤل تیگ بوہ *kapal tiga boewah*, drie schepen, (schepen, drie klompen. — مات سبیج *mâta sa-bidji*, een oog, (oog, een korrel). — امقت بات *gigi ampat bâtoe*, vier tanden, (tanden, vier steenen). — داون سلی *dawon sa-lei*, een blad, (blad, een stuks). — بمب دو باتخ *bamboe doewa bâtang*, twee bamboezen, (bamboezen, twee stammen). — فائن دو بیلہ *pâpan doewa bilah*, twee planken, (planken, twee spaanders.). — کرطس *karthas sa-képing*, een stuk papier, (papier, eene vlakte. — دو فرچق *gâding doewa poetjokh*, twee olifantstanden, (olifantstanden, twee toppunten). — مات *pisau tiga mâta*, drie messen, (messen, drie scherpten). — فوکت سراون *poekat sa-râwan*, een vischnet, (vischnet, een tros). — کات سفاته *kâta sa-pâtah*, een woord, (woord, eene afbreking). — چنچن دو بنلق *tjntjîn doewa bantokh*, twee ringen, (ringen, twee kromten). — تیکر *tikar doewa goelong*, twee matten, (matten, twee rollen. — دستر سبیدغ *dastar sa-bidang*, een hoofddoek, tulband (hoofddoek, een sieraad). — لومغخ *loempang doewa tjépoek*, twee rijtblok-

ken, (rijstblokken; twee dozen). — **تالي كابل دو اونس** *talie kâjil doewa oetas*, twee vischlijnen (vischlijnen, twee snoeren). — **لاڊا سڊوٽير** *lâda sâ-boetir*, een peperkorrel (peper, een korrel). — **بوڻگ سڪنچڻف** *boenga sa-kontjop*, een bloemknop, een ruiker. **بوٺو** *boeloh sa-rompon*, een stoel van de bamboes, (bamboes, een bos, een uitspruitsel). — **ناس سهداڻن** *nâsi sa-hidâng-an*, een schotel rijst, (rijst een geregt.) **روتني تيگ بابن** *rôtan tiga bâban*, drie bossen rottingen, (rottingen, drie bundels). — **بنڻگ سترڪل** *benang sa-toekul*, een streng garen, (garen, een streng of kluwen). — **بورڻگ سڪاون** *boerong sa-kâwan*, een vogelen-zwerm (vogelen, een troep). — **بوڻگ سڪمبڻگ** *boenga sa-kambang*, eene geheel ontlokene bloem, (bloem, eene uitgespreide). — **سڦرتانق ناس** *sa-per-tânakh nâsi*, een tijdmaat om rijst te koken, (van *tânakh*, koken). — **بوڻگ سٽڻگي** *boenga sa-tangkej*, ééne bloem (bloem, een stengel). — **اورڻگ تنڻگ** *orang te-tangga* of *sa-tangga*, een nabuur, (mensch van eenen ladder, omdat sommige huizen op steigers staan, die eenen ladder hebbende, eene buurt uitmaken). — **سڦارق ڪرطس** *sa-tjârikk karthas*, een briefje, (een stukje papier). — **پيسڻگ سسيڪ** *pisang sa-sikat*, een tros pisang (pisang, een kam, een borstel). —

سيرة سكاقر *strik sa-kapor*, een toebereidsel van betel
 (betel, een krijtje). — كايں سكاير *kajin sa-kajoe*, een
 stuk linnen, (linnen, een hout). — تانه ستمفل *tānah*
sa-gompal, een kluit aarde. — كود سشاسغ *koeda sa-*
pāsang, een span paarden. — سمودل *sa-modal*, een
 geassocieerde (iemand van een kapitaal).

R E G E L E N

D E R

WOORDVOEGING.

VEERTIGSTE LES.

Plaatsing der naamvallen.

§ 1. De eerste naamval komt voor het werkwoord, wanneer die in het Nederduitsch voor hetzelfde geplaatst wordt, als: *اف مپال* *api menjala*, het vuur brandt; *متھاري تربت* *matat hãri terbit*, de zon stijgt op; *مک سگل همب راج ایت برکات* *maka segala hamba rãdja itoe ber-kãta*, en al de dienaren des konings zeiden.

§ 2. Even als in het Nederduitsch kan de eerste naamval ook achter het werkwoord komen, als: *مک کات یخ امثوب هرت ایت* *maka kãta jang ampoenja harta itoe*, nu zeide de eigenaar dier schat-

ten. *maka kombali-lah ija ka-roemah-nja*, nu keerde hij terug naar zijne woning,

§ 5. De tweede naamval volgt soms als bezitter op het voorwerp, dat achter het bedrijvend werkwoord staat, als: *sirta katan salâm doa bondâ-moe ka-bâwah tâ-pakh kâki bapâ-moe*, en breng den heilgroet uwer moeder aan de voetzolen uws vaders.

§ 4. De tweede naamval kan het lijdend werkwoord voorafgaan, als: *dan segala tsifat Sulthân Ibrâhiem itoe-pôn samoed-nja di katâ-kan*, en al de hoedanigheden van Sulthan Ibrahiem werden medegedeeld.

§ 5. De derde naamval komt 1°. achter het bedrijvend en 2°. voor het lijdend werkwoord, als: 1°. *dan ija mem-brie padâ-nja*, en hij geeft aan hem. 2°. *maka pada orang itoe-pôn di bri-nja titah*, en aan dien man werd door hem bevel gegeven.

§ 6. De vierde naamval komt 1°. achter het werkwoord, dat door een voegwoord wordt voorafgegaan, als: *sopâja marika-itoe indah-kan ka-hidôp-an samâ-*

nja manoesjia, opdat zij waardeeren het leven hunner medemenschen. 2°. Vóór het werkwoord, wanneer het voorwerp met nadruk genoemd wordt, als: *مك اورغ خيانه ايت كيت سده ممبونه* *maka orang chiánat itoe kita soedah mem-boenoh*, dien verrader heb ik gedood.

In den gewonen stijl komt de vierde naamval achter het werkwoord, als: *مماير هوتغ* *mem-bájar hoe-tang*, schulden betalen, *ماكن ناس* *mákan nási*, rijst eten.

EENENVEERTIGSTE LES.

Vervolg der naamvallen.

§ 7. De vijfde naamval neemt in den gewonen stijl een tusschenwerpsel voor zich, als: *هي فقير* *héj fakhier*, o, bedelmonnik! *يا نبي الله* *já nabi Allah*, ja, profeet Gods!

In den verhevenen stijl wordt het tusschenwerpsel weggelaten, als: *مك فقير بركات سبحان الله اف* *maka fakhier ber-bâta: Subhhana Allah!* *apa ka-besár-an ini?* en de bedelmonnik zeide: Allerglorierijkste God! welke grootheid is deze?

§ 8. De zesde naamval komt: 1°. onmiddellijk achter het werkwoord wanneer hetzelfde geenen tweeden of derden naamval achter zich heeft, als: *متهياس دشن*

بوچ *meng-hijâsi dengan boenga*, met bloemen versieren; 2°. achter den derden of vierden naamval,

die op het werkwoord volgt, als: **اي ممبري ايت** *ija mem-brie itoe padamoe den-gan ridla*, hij geeft u dat met gevallen; **سئل مريکيت** *segala marika itoe mengardjâkan pe-kirdjâ-an karadjâ-an-nja dengan adil dan intsâf*, zij allen bestierden hunne rijkszaken met regt en billijkheid.

4°. Vóór het werkwoord, wanneer **در ڤد** *deri pada*, dat zoowel door als over beteekent, den zin door eene andere plaatsing geheel zou veranderen; als:

مک لاک بين کدواپ در ڤد لافر دان کسکارن ممبچراکن *maka lâki bini ka-doewâ-nja, deri pada lâpar dan ka-soekâr-an mem-bitjarâ-kan ka-loewar di negrie Batsorah akan*, en de man en vrouw beide beraadslaagden door honger en ellende buiten de stad Bassora, om enz.

Indien in het laatste voorbeeld *deri pada* enz. achter *mem-bitjarâ-kan* stond, zou het beteekenen, dat zij over den honger en ellende redeneerden.

5°. Achter het lijdend werkwoord, als: **مک اي ڤد** *maka ija di parintah râdja*, en hij wordt door den koning bevolen. **مک ڤرمثون ايت دنایکپ** *maka varampoewan itoe di najik-f-*

nja di atas kalidef-nja, en zij werd door hem op den ezel geholpen.

In dit voorbeeld is het aanhechtsel *nja* achter het werkwoord *nâjik-i*, de zesde naamval, die hier hetzelfde als *اوله دي* *oleh dîja* of *اولهپ* *oleh-nja* (door hem) beteekent.

TWEEENVERTIGSTE LES.

Over de volgorde der zelfstandige naamwoorden.

§ 9. Wanneer twee zelfstandige naamwoorden bij elkander komen, gaat het algemeene het bijzondere vooraf, als: *نبي سليمان ابن داود* *nabie Solejmdn ibnoe Dáwoed*, de profeet Salomon, zoon Davids;

سورت كريم *soerat kirim-an*, zendbrief; *سورت فرجنجين* *soerat per-djandji-an*, verbondschrift; *بنو يامن* *benoewa Idmen*, het landschap, Iemen. *قولو بئكت* *poelo Bangka*, het eiland, Banka; *كلمش* *kampong Kalodran*, het dorp Kalodran.

§ 10. Wanneer het persoonlijke voornaamwoord als bezittelijk gebruikt wordt, komt het achter het eerste zelfstandige naamwoord, als: *انكث فرمئون* *ânakh-koe parampoewan*, mijne dochter; zijnde *koe* eene verkorting van het persoonlijk voornaam-

woord *ákoe*, ik, dat hier als het bezittelijke mij n voorkomt; رنتیپ ماس *rantéj-nja mäs*, zijne gouden keten, zijnde *nja* eene wijziging van *ieja* om de *hiatus* te vermijden; سودرام راج *soedarâ-moe rádja*, uw broeder, de Koning; فرمقون یغ راج فرمقون *soedarâ-moe parampoewan*, *jang rádja parampoewan*, uwe zuster, de Koningin; zijnde *moe* eene verkorting van *kâmoe*.

§ 11. Wanneer deze woorden in den tweeden naamval voorkomen, moeten zij door een woord, dat in den eersten naamval staat, voorafgegaan worden, daar zij de bezitters van hetzelfde zijn, als: رومه سودرام *roemah soedarâ-moe parampoewan*, het huis uwer dochter; تاخت كرجان ایهدام راج *tachta ka-radja-an ajahndâ-moe rádja*, de rijkstroop van uwens vader, den Koning.

§ 12. De zelfstandige naamwoorden volgen gewoonlijk achter de bijvoeglijke naamwoorden, die als algemeene telwoorden gebruikt worden, als: سکل همباب *segala hambâ-nja*, al zijne dienaren; ببراڤ اورغ *beprâpa orang*, ettelijke menschen; سکلین ملایکت *sekalian melâjikat*, alle engelen; سدیکت بارغ *sedikit barang* weinige goederen. Behalve سکل *segala*, kunnen die woorden ook achter het zelfstandige

naamwoord geplaatst worden, als: اورغ بايق *orang*
bánjakh, veel menschen; كبجيك سديك *ka-ba-*
djik-an sedikit, weinig deugden; انق دو *ánakh doe-*
wa, twee kinderen.

De plaats der overige taaldeelen is in de woordvoe-
 ging reeds bepaald.

MALEISCHE BRIEVEN

IN

DE HOFTAAL.

I.

Brief van den Soesoehoenan van Palembang.

بهو این ورقه الاخلاص یغ تربت در قد فواد الزکیه
یغ د فستراکن دشن ببرااف چنت کاسه یغ تراکمل
لاگ مداومه سننتیاس تیداد خیالی اداب قد تیغ
ماس دان کتیک سلاگ اد فردارن چکروال متھاری
دان بولن تیداد مناره لوغ دان لالی یاعیت در قد
سری قدوک تون سسهونن راتو حسین ضیالالدین یغ اد
سمایم ددالم نگرې قلمبغ دار السلام مک بارغ د سمفیکن
اوله توهن سرو سکلین عالم اقاله کراپ داتخ کهدائن
مجلس صحبت کیت قدوک تون ددالم
نگرې بتاویه ایاله یغ امت عارف بچقسان قد ملکوکن
تدبرکن فرنته یغ احسان لاگ ممفپای هات یغ معمور
دان یغ مغسهانی سکلین صحبت تولنپ یغ کسکارن
دان کسکیتن مک د قوهنکن بارغ د فنچشکن کراپ

اسيا عمر زمانپ دالم صيحه دان عافيه دشن برتمبه ۲
 درجه كبسارن دان كمليانپ بركمالن علي الدوام
 وبعد كمدين در قد ايت بهو اداله كيت منتسليكن
 ورقة الاخلاص يغ سذرة اين سهاج اكن ممبري سلامت
 دان كيرم تابع بگيت بايق كهد صحبت كيت
 تون سرت مپتاكن ثري حال كاندان كيت
 سكارغ اين دشن كرنپ توهن كيت سرو سكلين عالم
 اداله ددالم صيحه دان عافيه جو اداب شهدان لاگ
 در حال صحبت كيت جاغن لوق ۲ اكن كيت
 سمرت مان تمف صحبت كيت لاگ ددالم نغري
 قلمبغ دمكين جوگت كارن سمواپ حال احوال يغ
 منجباد سوكر ساكت اتس كيت دان سكلين اورغ
 ددالم نغري قلمبغ ايت صحبت كيت لاگ له
 تاهو اكن ثري حالپ ملينكن منت د ثربايق معاف
 صحبت كيت جو اداب انتاهي *
 ترسورت كهد ۱۵ هاري بولن راجب هاري احد
 جم فوكل ليم ستغه تاهن *۱۲۳۷

UITSPRAAK.

*Bahoewa ini warkhat-el-ichlâts, jang terbit deri
 pada foeâda 'l zakijah, jang di pesertâkan dengan
 bebrôpa tjinta kâsih jang ter-ikmal, lagi madduw-
 mah, senantiâsa tiâda cheiâli adânja pada tiap-
 tiap mâsa dan koetika, selâgi ada tjakrawâla ma-
 tahâri dan boelan tiâda menâroh loepa dan lâlê; ja*

Itoe deri pada seri padoeka toewan Soesoehoenan Ratoe Hhasin Dlaja Oedin, jang ada semâjam di dâlam negri Palembang, dâr el salâm; maka bârang di sampékan oleh Toehan serwa sekaliën âlam, apâlah kirânja datang kahâdapan madjelis tsohhbat kita toewan di dâlam negri Batawiah; iâlah jang amat drif bidjaksâna pada melakoekan tadbirkan parintah jang ihhsân, lagi mempoenjâ-i hâti jang mamoer dan jang mengasihâni sekaliën tsohhbat taulannja, jang kasoekâran dan jang kasakitan; maka di pohonkon bârang di pandjangkan kirânja oesia oemor zamânnja dâlam tséhhat dan âfiat, dengan bertambah-tambah derdjut kabesâran dan kamoeltâ-ârnja ala' ddawam.

Wabâda komediën deri pada itoe, bahoewa adâlah kita mantaslîmkan warkhat'-el-ichlâts, jang sedzarrah ini sahâdja akan membri salâmat dan kirim tâbekh bagitoe bânjakh kapada tsohhbat kita toewan serta menjatâkan pri hhal ka-add-an kita sakârang ini dengan kornia Toehan kita serwa sekaliën âlam adâlah didâlam tséhhat dan âfiat djoe adânja.

Sjahdân lagi deri hhal tsohhbat kita djângan loepa akan kita seperti mâna tempo tsohhbat kita lagi didâlam negri Palembang, demikiën djoega; karna samowânja hhal ihhoewal jang mendjâdi soekar sâkit âtas kita dan sekaliën orang di dâlam negri Palembang, itoe tsohhbat kita lagi lebeh tâhoe akan pri hhal-nja, melainkan minta di perbânjakh mâdf tsohhbat kita djoe adânja, intâhi.

Tersoerat kapada 10 hâri boelan râdjab, hâri ahhad, djâm poekol lima satengah, tâhon 1237.

VERTALING.

Deze brief van vriendschap, voortkomende uit een weldadig gemoed, vergezeld gaande van veelvuldige, toegenegenen, volmaakte, voortdurende belangstelling, die nimmer op eenig tijdstip of oogenblik, zoo lang de omwenteling der sferen van zon en maan bestaat, ophoudt, achteloos noch nalatig wordt, komt van den doorluchtigen goedertierenen Heer, den Keizer HASIN DLAJA OEDIN, die in luister gezeteld is in de stad Palembang, het verblijf des vredes. Dezelve geworden door den Heer aller heirscharen voor het aanschijn van mijnen vriend, den goedertierenen Heer in de stad Batavia; Hij is het, die zeer ervaren en voorzigtig is in het uitvoeren van voortreffelijke bevelen, een edel hart bezit, en al zijne vrienden en bekenden, die in nood en in ellende zijn, toegenegen is. Er wordt afgesmeekt, dat zijn leven verlengd worde in gezondheid en welvaart bij verhooging van aanzienlijken rang, en dat zijn luister voortdure tot in lengte van dagen.

Wijders zend ik na het bovenstaande, dezen geringen vriendschapsbrief zegenend af, alleen om heil te wenschen en veelvuldige groeten te zenden aan mijnen vriend, den Heer, en kennis te geven, dat de aard van mijnen toestand door de goedheid van onzen Heer aller legerscharen gunstig en gezegend is. Wat verder mijnen vriend betreft, hij vergete mij niet (maar gedenke mij) even eens zoo als toen mijn vriend nog in de stad Palembang was; want al het geen kommer en ellende over mij en over de geheele bevolking van Palembang aanbrengt, is mijnen vriend zoowel als de aard dier zaken, ten volle bekend; verzoekende ik mijnen vriend slechts om veelvuldige verschooning.

Geschreven op den 10^e dag der maand *Radjab*, des zondags te half zes ure, des jaars 1257. (1823).

ARABISCH MALEISCH.

*Brief van den Afgezant des Sulthans van
Bandjarmasin.*

بهو این ورقة الاخلاص و تحفة الاجناس یغ تربت
 در قد فواد الزکیه سکفخ شطر مختصر الناطیق یغ
 ترمکتب قد نبذه ناظم یغ ترمذکر دالمپ دشن
 ببراء تابع برحمة دان تکریم یغ د هیاسی قول
 دشن سانع یغ تراقص تکمید یغ تراکمل تولس
 اخلاص چت کاسه دشن کرضان علیکم الدوام عاشق
 ظاهر والباطن یغ تیاد برانتهی ابد جزیه یغ منصوص
 بنحیر جو اداب یائیت در قد الفقیر الحقیر الی
 الله تعالی بالذنب واتقصیر فغیرن حاج موسی بنجر
 ماسن یغ اد ترهنت درومه تون سریمونیستر د دالم
 نگرې بقاویه بارغ د سمفیکن الله ورقة این کفد
 قنت فیبق ایر کلکوثر یغ متهیلگن سگل دهاک دان
 قرناوغن سگل انق ملایو کفد فیبق فانس دان هوجن
 یغ لبت دان یغ منراغی قد ماس مالم یغ کلف
 دان ملوسکن سگل تفسر همب الله ددالم سگل
 کلواسن لاوت بدی بچار اداب مک اداله کیت
 برگنتخ کفد تالی یغ تیاد فوتس بگیپ یائیت ایغائن
 کفد صحبت کیت سیخ دان مالم دمکینله هارف
 کیت کفد سودار کیت جو اداب*

UITSPPRAAK.

Bahoewa ini warkhat-el-ichlâts wa tahhifat-el-adjendâs, jang terbit deri pada foeda-'l-zakiah, saking sjether mochtatsir-ra-nnathik, jang termaktob pada nabadzah nazim, jang termadzkor dâlamnja dengan bebrâpa tâbekh berahhmat dan takriem, jang di hidsi poela dengan sanâ jang terifadl, tahhmîd jang ter-ikmal, toelos ichlâts, tjita kâseh dengan karidlân aleikom-a'ddawam asjikh thlâhr wa bâthin, jang tiada ber-intahi abad djazilah jang mochtsoets bi-chair djoe adânja; ja itoe deri pada 'l-fakhir-el-hhakhir âli Allah Tâala bi dzanbi wa takhtsiri Pangéran Hhâdji Moesa Bandjarmâsin, jang âda terhenti di roemah toewan Seremonimester di dâlam negri Batawlah; barang di sampékan Allah warkhat ini kapada pintoe fihakh ajer kalukautzor jang menghîlangkan segala dahâga, dan perna-wóng-an segala ânakh Melâjoe kapada fihakh pânas dan hoedjan jang lebat, dan jang menerangi pada mâsa malam jang glap, dan meloewaskan segala tafsir hamba Allah di dâlam segala kaloewâsan lâut boedi bitjâra adânja. Maka adâlah kita bergantong kapada tâli jang tiada poetos bagénja ja-itoe ingâtan kapada tsohhbat kita siang dan mâlam, demikiênlah hârap kita kapada sedâra kita djoe adânja.

Deze brief is door den bloemrijken en gezwollen stijl voor vele Malejers, schier onverstaanbaar.

VERTALING.

Dit is een brief van vriendschap en een geschenk van onderscheiding, voortkomende uit een weldadig gemoed; een beknopt, betamelijk geschrift, ter neder-gesteld naar eenen behoorlijken schrijftrant, waarin met vele genadige groeten en met hulde, die met schitterende lichtglansen versierd is, volmaakte lof, opregte vriendschap, belangstellende toegenegenheid en welbehagen Uwaarts bij voortdoring wordt toegebracht; de geopenbaarde en verborgene hartelijkheid, die niet

ophoudt, is eeuwig zuiver, vooral in het goede, het zij zoo! Dezelve komt van den bedelmonnik, die voor God den Allerhoogste slecht is door zonde en nalatigheid, Pangeran *Hâdji Moesa* van *Bandjarmasin*, die ver-
toeft ten huize van den Heer Ceremoniemeester in de stad *Batavia*; door God kome deze brief aan den bron-
ader des hemelschen waters, dat alle dorst doet ver-
dwijnen; aan hem, die eene schuilplaats verleent aan alle
Maleijers, bij hitte zoo wel als bij zwaren regen, die
licht verspreidt ten tijde des duisteren nachts, en die
alle openbaringen der dienaren Gods uit de onmetelijk-
heid der oordeelkundige verstandszee uitlegt. Ende ik
hang hem met een onverbrekkelijk snoer aan, namelijk
het gedenken aan mijnen vriend bij dag en bij nacht;
dusdanig hoop ik op mijnen broeder, het zij zoo!

EENVOUDIGE BRIEFSTIJL.

I.

Bantam kapada 14 hâri boelan Nofember
tâhon 1828.

Bahoewa ini soerat deri sahâja, Toewan poenja hamba, Tjoea Toeanko, dengan segala hhormat, maka sampêj kapada sri Padoeka Toewan Residen, jang âda koewâsa memarintah, sakalian orang didâlam negri tânah Bantam adânja.

Komedien deri pada itoe adâlah sahâja dâtang kâsah bertâhoe; adâpon jang sri Padoeka Toewan poenja parintah soeroh dâtang ini hâri di Serang; adâpon jang sahâja hârap djoega Padoeka Toewan

poenja ampon bânjakh-banjakh, adapon de dâlam sahâja poenja sâkit jang sahâja minta tempo; di dâlam doewa dominggo sahâja dâtang di Sérang, sahâja bâwa oewang sakâli; adâpon sahâja bâwa oewang deri doewa boelan djoe adânju.

Deze brief van mij, uwen dienaar *Tjoea Toeanko* geworden met allen eerbied aan den W. Ed. G. Heer Resident, die gemagtigd is over alle inwoners van Bantam het gezag te voeren.

Wijders kom ik UWEdG. (door dezen) kennis geven, dat, daar UWEdG. bevel (mij) gelast op heden te *Ceram* te komen, ik op UWEdG. veelvuldige versooning hoop; wijders in mijne ziekte uitstel vragende; binnen twee weken kom ik te *Ceram*, ik breng tevens geld mede; en wel van twee maanden.

II.

Di Tanahâra pada 11 hâri boelan oktober tâhon 1828.

Bahoewa ini warkhat jang makhtoeb beserta hhor-mat deri sahâja fukhier jang âmat dlaief Panghoeloe Sanoesi jang doedokh dengan hhazoen di kampong Tanahâra djoe adanja; sampéj kapada wadjah hhadlirat Toewan Sekatharis jang bânjak-bânjakh dâpat tofekk dan azzat, jang âda doedokh dengan istrâhhat-el-chayr deri negri Bantan di Sérang djoe adanja. Komedien deri pada jang makhtoeb itoe, sahâja minta ampon bânjakh kapada Toewan, sabab deri sahâja poenja bodo dan bebal; adâpon perkâra jang Toewan soedah kâseh parintah kapada sahâja,

Toewan soeroh tânja deri orang-orang Tanahâra jang mâu bertoelong dengan ichtiârnya boewat perbâjikin mesdjid; inilah sahâja poenja rekenin sâtoe-sâtoe orangnja.

(W. G.) Pangoeloe Sanoesi.

Tanâra op den 11° dag der maand oktober, des jaars 1828.

Deze brief, geschreven met eerbied van mij, den bedelmonnik, die onmagtig ben, den Priester *Sanoesi*, die in treurigheid in het dorp *Tanara* woon, geworden der tegenwoordigheid van het aanschijn van den Heer Sekretaris, die veel genade en glorie verworven heeft, en in goeden welstand te Ceram in Bantam woont. — Wijders na het voormelde, vraag ik UEd. veelvuldige versooning voor mijne domheid en onwetendheid; wat wijders de zaak betreft, die UEd. mij heeft opgedragen, mij bevelende om te onderzoeken, welke inwoners van *Tanara* gelden willen bijdragen, om de moskee te herstellen, zoo gaat de inschrijving van iederen persoon hiernevens.

(W. G.) Pangoeloe Sanoesi.

III.

Bahoewa fni soerat beserta tabé dan hhormat jang bagítóe bânjakh já-ítóe deri sâja Mas Hhasan, jang pegang djoewal gâram di Tanahâra, apâlah kirânja sampéj mengâdap Rahadâpan Toewan Residen Bantam-jang doedokh di Sérang adânja. Komedien deri itoe, inilah sâja âda kirim soerat-

soerat pekirdjâ-an, jang Toewan kâseli kombâli kapada sâja, jang Toewan Doorn soedah bêkin betoel, boleh Toewan tarîma demikiën adânja.

Kapada 1 hâri boelan Nofember tâhon 1828.

Pakoes-Mester deri djoewal gâram di Tânah hâra

(W. G.) Mas Hhasan.

Deze brief vergezeld van veelvuldige groeten en eerbied van mij *Mas Hhasan*, belast met den zoutverkoop te *Tanara*, kome voor het aanschijn van den Heer Resident van *Bantam*, die te *Ceram* woonachtig is. Wijders zend ik hiernevens de officieele stukken, die UEd. aan mij hebt teruggegeven, en die de Heer *Doorn* in orde gebragt heeft; Uw Ed. gelieve dezelve te ontvangen

Op den 1^{en} dag dër maand November des jaars 1828.

De Pakhuismeester van den Zoutverkoop te
Tanara

(W. G.) Mas Hhasan.

V.

Kapada 1 hâri boelan Okhtober, 1828.

Bahoewa ini soerat beserta tâbej dan segala hhor-mat, maka ja itoe deri pada sahâja Ngabéhi . . ., jang âda di roemahnja toewan Radin Satja Di Nata Fiskaal Bantan lor adânja. Komediën apâlah kirânja di sampéj-kan mengûdap kahadâpannja padoe-ka toewan Sekretaris di dâlam negri Bantan adânja.

Komediën deri pada itoe sahâja mintâlah toewan poenja blas kasêjhan sijang dån málam, melâjinkan toewan jang sahâja harap-hârap kasêjhannja sâma sahâja poenja bâdan, jang sopâja sahâja poenja bâdan âda salâmat. Sarâtus, sampêj tiga, ampat, lima ratus kali sahâja minta ampon di bâwah toewan poenja sapâtoe, sampêj di âtas toewan poenja oedjong rambot — Sahâja harap djoega jang toewan poenja toelongs'an kapada sahâja âda di loewar koendjara, bagitoe sahâja poenja permintâ-an sâmu padoekâ toewan Sekretaris demikiën adânja,

1° *Dag der maand October 1828.*

Deze brief vergezeld van groeten en allen eerbied, komt van mij *Ingebei* . . . die gehuisvest ben bij den heer *Radin Satja Di Nata*, Fiskaal van het Noorder-Regentschap van Bantam. Wijders moge dezelve geworden voor het aanschijn van den heer Sekretaris van Bantam.

Wijders smee ik bij dag en bij nacht Z. E. deernis en medelijden af, daar ik van Z. E. alleen mede doogen voor mij verwacht; opdat ik gered worde. Honderd, ja drie, vier, vijfhonderd maal vraag ik vergiffenis aan Z. E. voetzolen, ja tot aan het uiteinde van Z. E. hoofdhaar. Ik reken immers dat zijn Z. E. mij zal redden, opdat ik buiten de gevangenis moge blijven; zoodanig is mijne bede aan den goedertierenen heer Sekretaris.

VI.

Tjikandi, pada 2 hari boelan Oktober tahun 1828.

Bahoewa ini soerat beserta dan tabêj bânjakh-bânjakh deri Toewan poenja orang Mas Adam,

djoero toelis Distrikt Tjikandi, sampéj mengâdap kahadâpannja Toewan Resident Bantan adânja.

Komediën deri pada itoe sahâja soedah tarîma deri Toewan poenja soerat deri perkâra djoeli; maka deri itoe djoeli, jang hâloes dan jang bâjikh di dâlam pegûng'an sahâja trâda ôrang jang poenja. Maka âda sâma sahâja, tetâpi trâda bâjikh. Kâpan Toewan soeka, maka ini sahâja kîrim, bahoewa mengâdap kahadâpannja toewan djoe adânja.

Tjikandi, 2 October 1828.

Deze brief met vele groeten van UEd. onderdaan *Mas Adam*, schrijver van het district Tjikandi, kome voor het aanschijn van den heer Resident van Bantam.

Wijders heb ik UEd. brief, betreffende de palanquin ontvangen; wat nu eene keurige en goede palanquin betreft, is er niemand in mijn gebied, die er een bezit. Ik heb er een, die echter niet goed is. Indien UEd. er genoeg mede neemt, zend ik die hiernevens, opdat die UEd. geworde.

VII.

**Bantan Kadjajan Kapada 15 hâri
boelan September 1828.**

Bahoewa ini soerat serta tâbéj dan segala khor-mat deri pada sahâja adinda sri padoeka Sulthan Mohhammed Tsafi Oedin Sampej kahadâpan kakanda sri padoeka Toewan Sekretaris Bantan madjetis di Sérang adânja.

Wabadah komediën deri pada itoe sahâja soedah menarîma kakanda poenja soerat deri perkâra marîjam doewa poetjokh, maka adapon itoe marîjam jang soedah tersebot didâlam Toewan Resident poenja soerat, maka deri itoe sahâja soedah kâsih itoe

marjam kapada Toewan poenja soerohan jang nâma Toewan Klasen Bik, Bombardier marjam adanja. Maka itoelah sahâja membre malom kapada kakanda djoewa adanja.

Bantam Kadjajan 15 September 1828.

Deze brief met groeten en allen eerbied van mij, den jongeren broeder, den doorluchtigen goedertierenen Sultan *Mohammed Tsafi Oedin* geworden voor het aanschijn van den ouderen broeder, den doorluchtigen, goedertierenen heer Secretaris van Bantam, gezeteld te Ceram.

Wijders heb ik den brief van mijnen ouderen broeder, handelende over de zaak der twee kanonnen ontvangen: wat wijders die in dien brief vermelde kanonnen betreft, ik heb dezelve aan Z. E. zendeling genaamd *Klasen Bik*, Bombardier, afgeleverd. Dit geef ik mijnen ouderen broeder te kennen.

VIII.

Dengan hhormat bagitoe bânjakh sahâja âda sampéjkan ini soerat kapada Toewan Sekretaris di sérang adanja.

Komediën deri pada itoe sahâja kâsîh bertâhoe, jang sahâja tarîma toewan poenja soerat deri hhâl perkâra orang, jang berhoetang, atau blie bârang dagângan: itoe soerat parintah sahâja soedah kâsîh ondjokh kapada Toewan Pangeran, hâbis lantâs itoe soerat sahâja toeron boewat kâsîh sâma Demang-Demang, jang âda didâlam bilâng'an Bantam kîdol; sakârang itoe soerat parintah, jang soedah dâpat toeron, sahâja soedah kfrim sâma Demang-Demang sekaliën; sahâja blang sâma Demang-Demang, sahâja soeroh kâsîh mengarti sâma dija poenja

Orang, bajikh-bâjikh, bagimâna jang soedah ter-soerat di dâlam itoe soerat parintah demikiën adânju.

Lebak 8 hâri boelan September 1828.

Pati Bantam Kidol.

(W. G.) Ratoe Bagoes Niti-Nagara.

Met zoo veelvuldige groeten, doe ik dezen brief aan den Heer Secretaris te Ceram geworden.

Wijders geef ik te kennen, dat ik U. E. brief aangaande het punt der zaak van de schuldenaars of koopers van koopgoederen heb ontvangen. Dat bevelschrift heb ik doen vertoonen aan den Heer Pangeran; vervolgens heb ik het afgeschreven om het aan de Demangs in het zuiderregentschap (gebied) af te geven. Nu heb ik dat afgeschreven bevelschrift aan al de Demangs gezonden, hebbende ik hen verwittigd, om het duidelijk aan hunne onderhoorigen te verstaan te geven, zoo als zulks daarin vermeld is.

Lebak 8 September 1828.

De Pati van het zuiderregentschap van Bantam.

(W. G.) Ratoe Bagoes Niti Nagaro.

IX.

HOFTAAL.

بهو ورقة الموجود بهدية دان المدود سرت تونس دان
 اخلاص دانغ مخالفت كباوه حضرة سري قدوكت تون بسر
 يخ مها ملي دان يخ مها بغساون يائيت گودرة اسكندر گيررد
 فيلف بارون فن دركفيلين گرنادور جندرال فن نيدرلند

ندي ایاله بروله دشن سفنه ۲ پ کرنی دان کفرچیایان
 در قد دول بگند مها راج نیدرلند دان ممرنتهکن
 سکلین اشکاتن کفل ففراغن دسبله لوتن کفد فیهق
 مشریق دان ممرنتهکن سکلین تننار ففراغن ددارت
 یغ دبرتنحت کرجان ددالم نگرې بقاویه دشن
 تعلق سکلین دایرهب شهدان ایاله یغ امت عارف
 بجقسناپ بغساون سرت ستیاونپ درماون دشن
 هرتاونپ دشن کعدیلن سرت تدبر دان فرنتهپ
 سهرت نراچ یغ مستقیم تمباهن قول امت مملهار
 دان محبت کاسه سایغ کفد سگل صحبت
 هندی تولنپ بارغ یغ بزناوغ کفداپ قد حال
 سبابتپ دان بارغ یغ دباوهپ القریب والبعید تله
 مشهورله ورت ایت دشن معتبرپ کفد سکلین بلدان مک
 د فوهنکن قول کفد توهن خالق العالم بارغ دلنجنکن
 جوا کراپ در قد اسیا عمر زمانپ ددالم صیحة
 دان کسنتوسان سجهترا دشن سلامة فی هذه الدار
 حال کادائنپ برککالن اداب امن ثم امن امابعد
 ادفون کمدين در قد ایت اداله کیت تغو سید
 محمّد زین ابن المرجم الحبيب عبدالرحمن القدسي
 مرفعن سکفغ سورت کباوه حضرت سري قدوک تون
 یغ مها ملي سرت معلمکن ددالمپ اداله سودارکیت
 یایت یغ د فرتون مود مندائت سورت در قد
 تون کرنل فیتتر جاکب ایلوه یغ دسورتپ ددالم

نگرې سولو مک دترماپ سورت ایت ددالم نگرې
 ریو کفد تیگ هاری بولن صفر هاری جمعت مک
 کیت فون وقت داغ سورت ایت اد برسام ۲
 ددالم ریو دشن سودار کیت ایت یغ د فرتون مود
 سرت کیت فون ملیهت سورت ایت یغ ترسبت
 ددالمپ میتاکن در حال تون سکر تار سرفن اغکلبیک تلہ
 سدهله منغکلکن دنیا این یا ایت سات اورغ مود
 یغ ستیاون یغ امت عارف لاگت بجقسان سرت دشن
 برسغکه ۲ ملکوک دان منجالنکن اکن یغ کبجیکن ظاهر
 باطن سرت قول دشن یقنپ دشن برسغکه ۲ اجتهادپ
 مفرجاکن بارغ فکر جان یغ د تینهن دان یغ دفرنتهن
 اولہ سري قدوک تون بسر یغ مها ملي مک برهارقلہ
 سودار کیت یغ د فرتون مود سودار بر سودار سکلین کیت
 اکن دیالہ یغ جاد فرفترائن دان فرسندیرن دان
 فرگنتوشن کیت اکن دحي سفاي بولہ اي معلمکن سگل
 حال احوال کیت دان سگل حاجت کیت دان
 فرمفتان کیت ا۲ حال احوال کیت کباوہ حضرة
 سري قدوک تون بسر یغ مها ملي اداپ شهدان
 کمدين در قد ایت تکال مندغر خبر یغ اي سده
 منغکلکن دنیا ایت همقالہ داد کیت سرت سایغ
 سکا کیت سرت کیت فیکر دمنالہ کیت داقت
 ستراپ یغ بولہ مودہ مپمبهکن سرت دشن معلمکن
 کباوہ حضرة سري قدوک تون بسر یغ مها ملي اکن

سځل حال احوال کیت ظاهر باطن کچل دان بسر
 ملیکن دیاله یخ بوله موده تمثت کیت مغدوکن
 کباوه حضرة سري قدوکت تون بسر دان دباوه تون
 کرنل ایلوه تون فن اغکلبیکله تمثت واسط کیت
 دغن سودار کیت یخ د فرتون مود مک انیله سائمت
 هیرن کیت دان مشغل کیت سرت دوکت چت
 کیت یخ تیاد تفرمناپی خصوص قول وقت قولغپ
 در ممباو سځل فرکار مشواره دان سورت تیته
 فرتنه سري قدوکت تون بسر وقت سدهله منریم دغن
 سوکت رضا دغن توله اخلص سرت مموچ ددالمپ
 سري قدوکت تون سلطان عبدالرحمن شاه دغن یخ
 د فرتون مود دان کیت سکلین دباوهپ سمواپ مک
 سکلین جواب دان مشوارت دان جاچه دان
 فرمناپن در قد فیهق یخ د فرتون مود دان سورتپ
 دان سورت کیت مک سمواپ ایت ترسرهله کقد
 تون سکر تارس فن اغکلبکت یخ ممباوپ اکن دمعلمکن
 دان فرسمبهکن کباوه حضرة سري قدوکت تون بسر
 یخ مهاملی اداله یخ ساعت مشغل کیت دان هیرن
 کیت دان بمبغ کیت ماسق ددالم فیکر کیت
 بلم کیت کتهوی سلاگ اد حیاتب تون فن اغکلبکت
 سدیکت ایت اداکه سمفی سځل فرکار ایت اتو
 بلم کباوه حضرة سري قدوکت تون بسر بلمله کیت
 دانت دغن سودار کیت یخ د فرتون مود کپتانهپ

اداب سبرمول ماسق یغ دباو تون فن اشکلبک ایت
 یایت سگل فرکار یغ اکن دکرنیاکن اوله سري قدوک
 تون بسر اکن جالن یغ کهدوئن تمفت منجھاري
 ماکن فغھول همب راج یغ اکن دکرنیاکن اوله سري
 قدوک تون بسر منجھاري ماکن ایت ایس کارغ لاوت
 گسوغ اسم دان لاوت تانه بگک دان لاوت بلیتوغ دان
 لمفوغ وقت دتیتھکن سري قدوک تون بسر دبوگر
 کقد کیت دھدائن فغھول همب راج مک ایتقون
 سگل فرکار دان بچار ایت سموپ تله سدهله دباو
 اوله تون فن اشکلبک اکن د معلمکن کباوه حضرة
 سري قدوک تون بسر یغ مها ملي کبتاوي مک
 انيله جکلو اد لمغه درماون سرت بلس کسپهن دغن
 فرتلوغن یغ عزة دباوه حضرة سري قدوک تون بسر
 مک سودار کیت ایت یغ دقوتون مود منت قرنته
 دان تیتھ سري قدوک تون بسر یغ مها ملي جوابپ
 دغن سگرھپ داتسپ یاییت درقد فیھق کترائن
 بهئین تون سلطان عبدالرحمن سثاي بوله دیاب میپورھکن
 مندریکن بندیرہ کقد تمفت ایت جائن اد لارغ دان
 تگرساق اورغ لاگ فرواتنپ ایت دان لاگ کیت
 فوھنکن جواب اکن فرمفتان کیت ایت کباوه حضرة
 سري قدوک تون بسر دان کیت قنت لاگ خواب اف ۲
 تیتھ دان قرنته در قد فیھق فغھول همب راج
 ایت دغن لمغه کسپهن سري قدوک تون بسر اکن

دي تله بسرله قههراقن كيت دشن سودار كيت يڭ
 دڤرتون مود اكن سري قدوك تون بسر كاسه جوابپ
 در قد فيهق سودار كيت يڭ د ڤرتون مود دان در
 دد فيهق كيت سندير دان در قد فيهق قههول
 همب راج ايت سثاي سنغله هات كيت بردو
 دشن سودار كيت يڭ د ڤرتون مود ددالم هيرن
 دان ددالم بمبغ دشن مشغل يڭ تيداد برهغڭ
 لاڭ اداپ مكا تيداد تغل لاڭ معلومن كيت
 هاپ اخر كلام كيت ددالم ورقة اين تابك كيت
 سرت دشن حرمت دان خدمت دان حشمت
 دشن ممبري سلامت بڭيت بايق كباوه حضرة
 سري قدوك تون بسر يڭ مها ملي دان مها
 بعباوان سرت لاڭ قول كيت قنت كقد توهن
 يڭ د سرو سكلين عالم بارغ دلنجتكن اسي عمر
 زمانن ددالم صيحت دان سجهترا دشن سلامتپ
 سنفتياس ملكوكي كعديلن سلمماپ تيداد برهغڭ
 دشن سلامت برلاير كائيروق د قلهراكنپ د لاوت
 دان د دارت سرت برجمفه دشن سئل اهليپ
 سرت دشن سكهچتاپ يڭ سنفتياس كدو لاڭ استري
 داتس دنيا اين علي الدوام دان دمكين لاڭ اخر كلام
 كيت اكن حال سودار كيت يڭ د ڤرتون مود دشن تون
 رسيدن ريو دان كيت سكارغ اد بايك دشن سلامتپ
 تيدق اد اف سوات مار بهياد اداپ انتهي الكلام

والسلام ختم ... دان لاگ کیت معلمکن کحضرة
 سري قدوک تون بسر یغ مها ملي اداله در حال
 قرتلوشن سري قدوک تون بسر داتس سوار کیت
 یغ د فرتون مود یغ دوبلس ریب روئیه در قد
 فیہق هرگ کچی بریک ریو ایت تله سدهله
 سلسي سمواپ دتريم اوله تون رسیدین فن رنسو
 دالم نگرې ریو دوبلس ریب روئیه ایت اداپ
 احوال انيله کیت معلمکن کحضرة سري قدوک
 تون بسر سرت سوار کیت یغ د فرتون مود منریم
 کاسه بايق ۲ اکن لمفه کسیهن سري قدوک تون
 بسر یغ مها ملي مک اداله اصلپ ایت هرگ
 سمبیلن بلس ریب روئیه مک د باو اوله سوار
 کیت ایت راج احمد در قد فیہق سوار کیت یغ
 د فرتون مود توجه ریب روئیه یغ کورغپ دو بلس
 روئیه اتوله فنولخ سري قدوک تون بسر یغ مها
 ملي اکن سوار کیت یغ د فرتون مود یغ دوبلس
 ریب روئیه ایت تله سلسي هابسله سمواپ دتريم
 اوله تون رسیدین فن رنسو ریو اداپ انتېي*
 ترمکتب سورت این، ددالم نگرې ریو کغد
 ۱۴ هاري بولن صفر هاري ثلاث جم فوکل دو
 السنة ۱۲۴۱ هـ

UTSPRAAK.

Missive van den afgezant des onderkonings
van Riouw.

Bahoewa warkhat el moedjoed, bahadeijat el moedoed, serta toelus dan ichlâts, datang menghadap kabawah hhadlirat srie padoeka Toewan Besar jang mahâ moelia dan mahâ bangsâwan, ja itoe GODRAT ISKANDER GERARD PHILIP BARON VAN DER CAPELLEN, Goernadoer Djindrâl fan Nederland India; ialah jang beroleh dengan se-penoh-penoh-nja kornia dan kapertjaj'an deri pada Doeli Baginda Maka Râdja Nederland, dan memarintahkan sekalian angkâtan kapal paprang'an, di seblah lautan kapada fihak masjrikk, dan memarintahkan sekalian tantâra paprangan de dârat: jang bertachta karadjâ'an di dâlam negri Batâwiah dengan talokh sekalian dâirahnja. Sjahdân ialah jang amat arif bidjaksânanja, bangsâwan serta satiâwannja, dermâwan dengan hartâwannja, dengan kaadilannja, serta tadbîr dan parintahnja seperti narâtja jang mustakhim: tambâhan poela amat memalihâra dan muhhabat kâseh dan sâjangnja kapada segala tsahhbat, hindej, taulannja, bârang jang bernâwong kapadânja pada hhâl sabâbatnja dan bârang jang di bawahnja el kharib wa 'l bâid; telah masjhorlah warta itoe mutabirnja kapada sakalian bildân, maka di pohonkon poela kapada Toehan châlîkk el âlam, bârang di landjutkan djoea kirânja deri pada oesia oemor zamânnja di dâlam tséhhat dun kasentausâ'an sedjahtra dengan salâmat fi hadzihi 'l dari ka-adâannja berkekâlan adânja, amîn tzoemma amîn.

Amabâdoe adapên komediën deri pada itoe adâlah kta Tongkoe Seid Mohammed zin ibnoe el marhoem el Habîb Abdoe Rrahman el Khadsî merefâkan sa-képing soerat kabawah hhadlirat sri pa-

doeka Toewan Besar, jang mahâ moelîa, memaloemkan di dâlamnja adâlah soedâra kita itoe jang di Pertoewan Moeda mendâpat soerat deri pada Toewan Kornel Pîter Djakob Elout, jang di soeratnja di dâlam negri Solo, maka di trimanja soerat itoe di dâlam negri Riouw kapada tiga hâri boelan tsafar, hâri djoemaät, maka kita pôn wakhtoe dâtang soerat itoe âda bersâma-sâma di dâlam Riouw dengan soedâra kita itoe jang di Pertoewan Moeda, serta kita pôn melihat soerat itoe jang tersebot di dâlamnja menjatâkan deri hhâl Toewan Seketaris Fan Angelbeek telah soedah meninggalkan doen'ja ini, jâ itoe sâtoe orang moeda jang satiâwan, jang âmat ârif, lâgi bidjaksâna, serta dengan bersonggoh-songgoh melakoekan dan mendjâlankan âkan jang kabâdjikan thlâhir bâthin, serta poela dengan jakhinnja, dengan bersonggoh-songgoh idjitâhadnja mengardjakan bârang pekardjâ'an jang di titahkan, dan jang di parintahkan oleh Sri Padoeka Toewan Besar jang mahâ moelîa; maka berhâraplah soedâra kita jang di Pertoewan moeda soedâra-bersoedâra sakalian dan kita akan diâlah jang djâdi perantarâ-an dan persendêran dan pergantong'an kita âkan dia, sopûja bôleh ija mälöemkan segala hhâl ihhoewâl kita dan segala hâdjat kita dan permintâ-an kita apa-apa hhâl ihhoewâl kita kabâwah hhadlirat sri Padoeka Toewan Besar jang mahâ moelîa adânya. Sjahdân komediën deri pada itoe tatkâla mendengar chabar jang ija soedah meninggalkan doenja itoe hampâlah dâda kita, serta sâjang sakâli kita, serta kita fikir di manâlah kita dâpat setarânja jang bôleh moedah menjumbahkan serta dengan mälöemkan kahhadlirat Sri Padoeka Toewan Besar jang mahâ moelîa âkan segala hhâl ihhoewâl kita thlâhir, bâthin, ketjil dan besar, melainkan dijâlah jang bôleh moedah tempat kita mengadoekan kabâwah hhadlirat Sri Padoeka Toewan Besar dan di bâwah Toewan Kornel Elout, Toewan Fan Angelbeeklah tempat wasath kita dengan soedâra kita jang di Pertoewan Moeda. Maka inilah sângat hheran kita dan masjghroel

kita serta doeka tjita kita jang tiada tapermenat choetsoets poela, wakhtoe poelangnja deri membawa segala perkara masjâwarat dan soerat titah parintah Sri Padoeka Toewan Besar wakhtoe soedah lah menarîma dengan soeka ridlâ dengan toelus ichlâts serta memoedji di dâlamnja sri Padoeka Toewan sulthan Abdul Rahhman Sjâh dengan jang di Pertoewan Moeda dan kita sakalian di bawahnja samoewanja, maka sakalian djawâb dan masjâwarat, dan hhâdjat dan permintâ-an deri pada fihakh jang di Pertoewan Moeda, dan soeratnya dan soerat kita, maka samoewanja itoe terserahlah kapada Toewan Sekretaris Fan Angelbeek, jang membawanja akan di mâlœmkan dan persumbahkan kabawah hhadlirat Sri Padoeka Toewan Besar jang mahâ moelia: adâlah jang sângat masighroel kita, dan hhêran kita dan bimbang kita mäsokh di dâlam fikir kita, belom kita katahoewi selâgi âda hheiatnja Toean Fan Angelbeek sedikit itoe adâkah sampej segala perkara itoe âtau belom kabawah hhadlirat sri Padoeka Toewan Besar? belomlah kita dâpat dengan soedâra kita jang di Pertoewan Moeda kanjatâ-annja adanja. Sabermoela mäsokh poela jang di bawa Toewan Fan Angelbeek itoe jâ itoe segala perkara jang akan di karoeniâkan oleh sri Padoeka Toewan Besar akan djalan jang kahidopan tempat mentjahâri mâkan Panghoeloe Hamba Radja jang akan di karoeniâkan oleh sri Padoeka Toewan Besar mentjahâri mâkan itoe isi kârang lâut Gesong Asam dan lâut tânah Bangka dan lâut Blitong dan Lampong, wakhtoe di titahkan sri Padoeka Toewan Besar di Bogor kapada kita, di hadâpan Panghoeloe Hamba Radja, maka itoepon segala perkara dan bitjâra-bitjâra itoe samoewanja telah soedah-lah di bawa oleh Toewan Fan Angelbeek akan di mâlœmkan kabawah hhadlirat Sri Padoeka Toewan Besar jang mahâ moelia ka Batawiah. Maka inlâh djikalau âda limpah dermawan serta blas kaséhan dengan pertœlông'an jang azzat di bawah hhadlirat Sri Padoeka Toewan Besar, maka soedâra kita jang di Pertoewan Moeda

minta perintah dan titah Sri Padoeka Toewan Besar jang mahâ moelia, djawabnja dengan segrâ-nja di âlasnja, ja itoe deri puda fihakh katrang-an bahagian Toewan Sulthan Abdul Rahman, sopâja bôleh dijânja menjoerohkan mendirikan bandéjra-bandéjra kapada tempat itoe djângan âda lârang dan tegor sâpa orang lagi perboewâtannja itoe, dan lagi kita pohonkan djawâb akan permintâ-an kita itoe kabâwah hhadlirat sri Padoeka Toewan Besar dan kita pinta lagi djawâb apa-apa titah dan perintah deri pada fihakh Panghoeloe Hamba Râdja itoe dengan limpah kaséhan sri Padoeka Toewan Besar akan dija, telah besariah penghad-rapan kita dengan soedâra kita jang di Pertoewan Moeda akan Sri Padoeka Toewan Besar, kaseh djawabnja deri pada fihakh soedâra kita jang di Pertoewan Moeda dan deri pada fihakh kita sendiri dan deri pada fihakh Panghoeloe Hamba Râdja itoe, sopâja senanglah hâti kita berdoewa dengan Soedâra kita jang di Pertoewan Moeda di dâlam hhejran dan di dâlam bimbang dengan masjghroel jang tiada berhingga lagi adânja. Maka tiadâlah tinggal lagi mâloem kita hânja âchir kalâm kita didalam warkhat ini tabékh kita serta dengan hhorat dan chedmat dan hhesimat dengan mem-bri salâmat bagitoe banjakh ka-bâwah hhadlirat sri Padoeka Toewan Besar, jang mahâ moelia dan mahâ bangsâwan, serta lagi poela kita pinta kapada Toehan jang di serwa sakalian alam bârang di landjutkan oesieja oemor zamânnja didâlam tsehhah dan sedjahtra dengan salâmatnja senantiâsa melakoekan kaadflannja salâma-lamâ-nja tiada berhingga, dengan Salâmat berlâjar ka-Eropa di palihartâ kannja di dâlam laut dan di dârat, serta berdjompah dengan segala ahlinja serta dengan soekotjitânja jang senantiâsa kadoewa lâki istri di âtas doenja ini ala 'ldawam; dan demikiën lagi kita akan hhâl soedâra kita jang di Pertoewan Moeda dengan Toewan Resident Riouw dan kita sakârang âda bâjik dengan salâmatnja tidak âda apa soewâtoe mâra bahâja intahi 'lkalam wa 's salâm chatâm.

Dan lagi kita málóemkan kahhadlirat sri Padoeka Toewan Besar jang mahá moelta, adálah deri hhál pertoelóngan Sri Padoeka Toewan Besar di átas soedára kita itoe jang di Pertoewan Moeda, jang doewa blas ríboe roepiah deri pada fíhakh harga kétéji Riouw, itoe telah soedahlah seleséj, samoewánja di tréma oleh Toewan Residen Fan Ranzow dâlam negri Riouw, doewa blas ríboe roepiah itoe adánja. Ihhoe wal inñlah kita málóemkan kahhadlirat Sri Padoeka Toewan Besar, serta soedára kita, jang di Pertoewan Moeda menaréma kâseh bánjakh-bánjakh ákan limpah kaséjhan Sri Padoeka Toewan Besar, jang mahá moelta; maka adálah atsalnja kétéji itoe, harga sembilan blas ríboe roepiah, maka di bâwa oleh soedára kita itoe Radja Ahlmad deri pada fíhakh soedára kita jang di Pertoewan Moeda, toedjoh ríboe roepiah jang kórangnja doewa blas ríboe roepiah, itoelah penoelóng sri padoeka Toewan besar jang mahá moelta ákan soedára kita, jang di Pertoewan Moeda. Jang doewa blas ríboe roepiah itoe, telah seleséj hábistlah samoewánja di tréma oleh Toewan Residen Fan Ranzow di Riouw adánja, intahi.

Termaktob soerat ini di dâlam negri Riouw kapada 14 hari boelan Tsafar, hári tzelátza, djam poekol doewa, Sunnat 1241.

UITTREKSELS

UIT

VERSCHILLENDE MALEISCHE HANDSCHRIFTEN.

I.

UIT HET WERK GETITELD:

بسطان السلاطين
بهو كات لقمان الحكيم اكن انقب هي انقت بهو
سسكهب تباد جو سمفرن عقل سوزغ مانسي
ملاينكن اد سقوله فركار قداب*

Bosthân Salâthin.

*Bahoewa kâta Lokhman el hhakim âkan anakha-
nja: Hej anakhkoel! Bahoewa se-songgohnja tijâda
djoewa semporna âkhal sa-orang mânoesia, mē-
djinkan âda sapoeloh perkâra padânja.*

LOKMAN de wijsgeër zeide tot zijnen zoon: O mijn zoon! voorwaar het verstand van eenig mensch is niet volmaakt, ten zij hij tien kenmerken bezitte.

فترام تباد امي تكبر*

Pertama, tja tijâda tekkebor.

1°. Dat hij niet hoovaardig is.

کدو مملہراکن اگماپ*

Kadoewa, memelihara dan agamanya.

2°. Dat hij zijne Godsdienst voorstaat.

کتیگت متحصاصلکن ہرثاپ دشن مورہپ*

Katiga, menghâtsilkan hartanya dengan moerahnja.

3°. Dat hij zijne schatten met mildheid uitdeelt.

کٔمفت ترلہہ گمر ای مرندهکن دریپ درقد
مبسرکن دریپ*

Ka-ampat, terlebeh gemar tja merindahkan dirinja deri pada membesarkan dirinja.

4°. Dat hij veel meer genoeg vindt in zich te vernederen dan in zich te verhoogen.

کلیم ترلہہ ای متچکلکن ثہلاپ درقد مملیاکن دی*

Kalima terlebeh tja meng'etjilkan pahalanya deri pada memoelijakan djaja.

5°. Dat hij eerder zijne verdiensten verkleint dan verheft.

کائم تیاد ای سگن مننتت علم سلام ہیدثپ*

Ka-anam tijada tja segan menontut ilmoe selama hidopnja.

6°. Dat hij niet traag is in het najagen van kennis zoo lang hij leeft.

کتوجہ تیاد ای مومتسکن اس اورغ یغ ممنت
کقداب*

Ka-toedjoh, tijdâ tja memoetoskan âsa orang jang meminta kapadânja.

7°. Dat hij de hoop van hen niet vernietigt, die hem een verzoek doen.

كدائن كبجيكن اورغ يث سدكت دثرباقق*

Kadelâpan, kabadjikan orang jang sedikit di perbânjakh.

8°. Dat hij eens anders geringe deugden vermenigvuldigt. (vergroot).

كسمبيلن مپديكنن ثربواتن كجهانن يث با يق*

Kasembilan, menjedikitkan perboewditan kadja-hâtan jang bânjakh.

9°. Dat hij eens anders menigvuldige ondeugden vermindert (verkleint).

كسقوله برباقق كبجيكن هثك جاد ترگله نامپ
مك دتيلكله اكن سكلين ايس دنيا اين ترله بايك
درقداب جك دليهتپ اورغ يث ترله بايك
درقداب مك د ثرملياپ اكن دي دان د چتاب
هندق برصصبت جو اي دشن دي جك د ليهتپ
اكن اورغ جاهت در قداب مك بر بچرالہ اي
دالم هتپ مدهمداهن لوغت اي درقد بهاي
سبب جالن ايت اي اكن بناس دالم حال اك اين*

Kasapoeloh, berbânjakh kabadjikan hingga djâdi terghalah namânja, maka di tiliklah âkan sakaliën tsi doenja ini terlebeh bâjik deri padânja; djika di lihatnja orang jang terlebeh bâjikh deri padânja, maka di permoeliânja akan djaja dan di tjita-tjitânja, hendak bertsahhbat djoewa tja dengan djaja: dan

djika di lihatnja akan orang djâhat deri padanja, maka berbitjaralah tja dalam hatinja: » Moedahmoedahan loepot tja deri pada behâja sabab djâlan ttoe tja akan binâsa dalam hhâl akoe ini.»

10°. Dat hij zijne deugden vermenigvuldigt, zoodat zijn naam beroemd wordt. En alle inwoners der aarde worden door hem gunstiger beschouwd dan hij. Indien er door hem iemand gezien wordt, die deugdzamer is dan hij, verheft hij dien en is hij denzelven genegen, wenschende met hem bevriend te zijn; en indien er door hem iemand gezien wordt, die slechter is dan hij, zegt hij bij zichzelf: » welligt zal hij nog van gevaren bevrijd blijven, daar die weg hem ten verderve zou zijn in mijnen toestand. »

UITTREKSEL

UIT HET WERK

De Kroon aller Koningen.

DERDE HOOFDSTUK.

II.

بهو این ترونن در قد کتاب مکت سگل
راج ۲ قد فصل یغ کتیگ*

فري كهدوفن دنيا اد سفرت اير هوجن یغ کامي
تورنکن درلاعت مکت دچمفر اي دغن سگل تمبه ۲ن
سگنغ بوم در قد بارغ یغ دماکن سگل مانشي
دان سگل بناتغ هغگ اقبیل براوله بميله سگل
باگي ۲پ در قد بوغ ۲ن دان ترهيسله مکت دستغ
اوله سگل اورغ اسپ بهو مریکیت اد کواس
اتسپ اکن صفپاي بوه ۲ن مکت داتغ کفداب
تینه کامي قد مالم اتو قد سیغ مکت کامي
جدیکندي اکن کتامن ساوله ۲ تیداله اي بردير کلماري
ایث بثیت کامي پتاکن تند کامي بگ قوم یغ
ممبراکن فکرجانپ سندیر کارن بهو سسغهب

كهدفون سگل اورغ دالم دنيا ايت دشن غرور يڭ
 مغلشاكن مريڪيٽ دشن دولت دان نعمت دان
 شهوة دان لذت دان كبسارن دان كرجان دان يڭ
 لاین درقد ايت سگلين يڭ دچنتاكن هوا نفسوب
 جوگ اقامت سقرت مريڪيٽوله يڭ درقد احمق
 دان ببلپ دان القاب تيداله ممباكلكن درپ
 قد موسم هوجن تنكال هيدهف تانه يڭ مات دان
 تمبه داتسپ در قد سگلين جنس بوه^۲ ن يڭ اد
 دالم بوم يڭ ترهيس دشن باگي^۲ بوغ يڭ امت
 بايگ ورناب دان امت هرم باوب هغگ بوم
 ايت دشن قماين يڭ هيچو دان دشن فرهياسن يڭ
 قانت دشن روغ يڭ مها ايلق در قد قدرة الله
 تعالي دان انگرهپ برتمبه^۲ رزق بگ سگل مانشي
 دان رزق بگ سگل بناتخ مگ مريڪيٽ يڭ
 تيد بربدي دان تيد سمفي بچراپ سغماكن
 سگل فرهياسن دان كسكان دان نعمت دان لذت
 ايت ككل جو تيد لنڀف اداب دان سنفتياس
 دمكين ايلق چو رقاب دان مريڪيٽ يڭ ببل در
 قد القاب لوف درپ دالم كسكان ايت تيد
 دشن خبر در قد ماس يڭ داتخ تقاف للوله موسم
 هوجن ايت دان داتخ موسم كمارو دشن فانس يڭ
 ساعت سهغگ سگلين يڭ ترتمبه ايت متيله دان
 جديله كرخ دان لوره دان برچري سهاپ در قد

اڻي يڻ ڪرس هڻڻ يڻ ٿڻل تانه ڪرڻ ايت
 جوڳ سراس تباد ڦرنه تمبه ڊانسپ سوات ڦون
 مڪ مريڪيٽ يڻ لڪنن هتيپ اڳن ڪاڏائڻ
 سڱل ڪسڪائڻ دان ڦرهياسن ايت در ڪارن سست
 اڏاپ ٽرچڻغله ڦڏ الڦاپ دان سڻڪاپ يڻ ڦڏ
 بارڻ سسوات تباد بر ڳون ڦڏاپ دان دمڪينله ٿڻل
 همڻ ٽاڻڻپ در ڦڏ بارڻ يڻ دهول اڏاله ڦڏاپ
 سراي اي مرسي اخرب ڪسڪارن يڻ ٽرلال ساعث
 بسر اڏاپ برمول انيله ڦري دنيا دان ڦري سڱل
 اورڻ يڻ مشغول دڻ دنيا دان يڻ براهي ڪسڪائڻ
 دان ڦرهياسن دنيا ايت يڻ هوڄڻ همڻر جو دڻ
 ڊڪ دان چنٽ هڻڻ مڀسل اي در ڦڏ ڦر
 بوآنڻپ يڻ لال ايت دڻ بڙاف حسرتپ دان
 سسلپ يڻ سي² دان يڻ بوڪن برڳون ڦڏاپ
 ٽٽاف سڱل اورڻ يڻ برڊي ٽڏائت تباد در ڦڏ
 مڻيڻن ڊرپ دان مڻيڻراڪن ڀڳمان اي ڏاڻ
 دان ڪمان اي ڦرڱ دان ڊالم دنيا بڙاف لام اي
 ڊوڏ ڪٽهوي اولهم بهو برعسياف دڻ يڻ اد ڊ
 ڊالم دنيا ڏاڻ ايت مسافر جوڳ اڏاپ دان
 غريب جوڪ نامپ دان بهو دنيا ايت تمڻت
 ڦرهنتين جو ڦڏ انٽار جالن يڻ لال جوڳ سنڌياس
 دان ڦرڱ ڪڦڏ تمڻت يڻ ڪڪل اي ڊوڏ
 اخرب ڊسان*

VERTALING.

» Voorwaar de staat van het aardsche leven gelijk
 » aan den regen, dien ik van den Hemel doe neder-
 » dalen; dezelve vermengt zich met het plantenrijk
 » van den geheelen aardbol, waarmede alle menschen
 » en dieren zich voeden: wanneer nu de aarde allerlei
 » bloemen verkrijgt en versierd is, zoo wanen hare
 » bewoners dat zij magt over dezelve bezitten om
 » zich de vruchten toe te eigenen: doch nu komt mijn
 » bevel bij nacht of bij dag tot de aarde en ik maak
 » haren oogst, als of die den vorigen dag niet be-
 » staan had. Het is alzoo, dat ik al mijne kenmer-
 » ken aan alle volkeren mededeel, welke over hunne
 » eigene zaken beraadslagen.» Want het leven der
 menschen op aarde is vol hooghartigheid, die hen
 zorgeloos doet zijn in voorspoed, weelde, wulpsch-
 heid, zinnelijken wellust, grootheid, heerschappij en
 wat dies meer zij, van al hetgeen dat hunne zinnelijke
 begeerten streelt: het is als of zij zichzelf door hunne
 dwaasheid, onwetendheid en zorgeloosheid niet van
 het noodige in het regensaisoen voorzien, wanneer de
 doode aarde herleeft en op dezelve alle soorten van
 vruchten groeijen, welke in het aardrijk zijn, dat met
 allerlei schakeringen van bloemen pronkt, die bevallig
 van kleur en welriekend van geur zijn, zoodat het
 aardrijk met een groen kleed met versierselen, welke
 met deszelfs bevallig gelaat overeenkomen, door de
 almagt Gods getooid is, wiens gunst het voedsel voor
 alle menschen en dieren vermenigvuldigt. Degenen, die
 onverstandig zijn en wier oordeel onrijp is, wanen
 dat alle die sieraden, geneugten, bekoorlijkheden en
 streelingen bestendig zijn, dat dezelve niet zullen ver-

dwijnen en bij voortdoring zich zoo aanlokkelijk zullen vertoonen; en degenen, die door hunne achte-loosheid onwetend zijn, vergeten zich zelve in de weelde, zonder kennis te dragen van den toekomstigen tijd: echter gaat de regentijd voorbij en het drooge jaarsaizoen komt aan met eenen blakerenden gloed, waardoor al het veldgewas sterft, verschroeit en afvalt, terwijl het door hevigen wind geheel verstrooid wordt, zoodat er niets dan drooge aarde overblijft, welke zich eveneens vertoont, als of er nimmer iets op gegroeid ware. Zij, die uit een dwaalbegrip het vermaak en de pracht met hun hart aankleven, staan verbaasd over hunne zorgeloosheid en over hunnen waan, die hun volstrekt geen nut aanbrengen; en op deze wijze zijn hunne handen niet met datgene gevuld, wat zij vroeger bezaten, en zij gevoelen eindelijk eene ellende, welke zeer groot is. Dusdanig is de staat der wereld en de staat der menschen, welke zich met de wereld bezig houden en die de vermaken en de bekoorlijkheden der wereld driftig beminnen, waarvan het einde met droefheid en kommer nadert; zoodat zij over hunne vorige daden een zeer grievend berouw hebben en ijdele wroegingen gevoelen, welke nutteloos voor hen zijn. Doch alle verstandigen kunnen niet nalaten, over zich zelve na te denken en te redekavelen hoedanig zij gekomen zijn, werwaarts zij henen gaan en hoe lang zij in de wereld zullen vertoeven: weet dan, dat al wie in de wereld komt, een gast is en een vreemdeling genaamd wordt, en dat de wereld eene rustplaats op den weg is, die gedurig voortgaat en uitloopt op het oord, waar men eindelijk eeuwig zal wonen.

BESCHRIJVING

VAN

EENEN VELDSLAC.

UIT HET WERK :

Sulalatoe 'l Sulathin

III.

حكاية فرغ در كتاب سلاة السلاطين*

Setelah soedah rādja Tjoelâna meneng'ar rādja Sjoelâna dâtang, maka rādja Tjoelâna pon menjoeroeh menghinponkan rajat, dan menjoeroeh memanggil segala rādja-rādja, jang talokh kapadânja, setelah soedah berkamponglah, maka rādja Tjoelâna pon berangkatlah mengaloewârie rādja Sjoelâna. Maka roepa rajatnja seperti laut jang päsang, maka segala gādjah, koeda, seperti pos-lau roepânja, dan pandji-pandji seperti hoetan roepânja; sindjâta pon berlâpis-lapis; tjamâra tombakhnja seperti boenga lalang, se-kira-kira ampat karoewah boemi djâuh-nja. Maka segala rajat jang tijâda tapermena-ie pon berdjâlanlah, maka segala hoetan dan rimba pon habis mendjâdi pädang, segala tânah jang tinggi pon mendjâdi râta, bâtoe pon berpalingtangan deri pada kabanjâkan rajat berdjâlan itoe. Maka bertemoelah dengan rajat Sjoelâna, lâlœ berprang tijâda sangka boenjinja; segala jang berkoeda, bergigitkan koedânja, dan segala jang memegang panah, berpânah-panâhan, dan segala jang memegang lambing, berttkamkan lambingnja, dan segala, jang bertombakh, berttkamkan tombakhnja, dan segala, jang memegang pedang bertetakhkan pedangnja. Maka roepa segala sindjâta seperti hoedjan jang lebat; djika goeroeh di lântit sekalipon tjâda âkan tjâ kadeng'aran deri pada sângat tampikh soerakh segala hoelœbâlång dan gamarantjang boenji segala sindjâta djoega, jang kadeng'aran. Maka leboh

doelie pon berbangkitlah ka-adara, dan trang tjoewâtja kalam kabot seperti garhâna matahârie. Maka segala orang jang berprang itoepon mendjâdi tjampor bâworlah, tijâda berkenâlan lâgi; bebrâpa jang meng'âmokh, di amokh orang poela. Ada jang bertskam sâma sendirinja; setelah segala rajat puda kadoewa sîhakh tantâra itoe bânjakh mâti, dan gâdjah, koeda pon bânjakh mâti; dan dârah pon bânjakh tompah ka-boemi, maka leboh doeli pon hltanglah, serta kalihâtanlah orang ber-amokh-amokan terlâloe râmej. Setelah tijâda ondor lâgi, maka radja Tjoelâna pon tampikan gâdjahnja menampoh rajat râdja Sjoelâna, jang tijâda tapermenâie itoe; di mâna di tampohnja, bangkej ber-tambon-tambon, maka deri segala rajat Kling pon bânjakhlah mâti, lâlloe ondor, setelah soedah di lihat oloh râdja Sjoelâna, maka râdja Sjoelâna pon segre tampillah tja mengoesir râdja Tjoelâna. Adapon kanajikkan gâdjah râdja Sjoelâna tinggul lâgi delâpan hasta tinggînja; tetâpi gâdjah râdja Tjoelâna terlâloe brânî, maka bertemoelah kadoewa gâdjah itoe, dan boenji gâdjah, koeda itoepon seperti boenji fitar jang tijâda berpoatoesan. Maka kadoewa gâdjah itoepon tijâda beralâhan, maka râdja Tjoelâna berdirie di âtas gâdjahnja mejimpangkan limbangnja, lâlloe di tskamkannja pada râdja Sjoelâna, maka kena bulâlej gâdjah râdja Sjoelâna sa-djangkal mäsokhnja ka-seblah; maka oloh râdja Sjoelâna di pânahkannja râdja Tjoelâna, lâlloe matkalah. Setelah segala rajat râdja Tjoelâna melihat radjanja mâti, maka segala rajat radja Tjoelâna pon hâbislah piljah lâri, maka di ikotnja oloh segala rajat kling, bârang jang di dâpat, hâbis di boenohnja; maka segala rajat kling pon mäsokhlah kota Kalangkawie, lâlloe merampas tijâda terkîra-kîra lâgi bânjakhnja, beroleh rampâsan. Maka âda sa-orang anakh râdja Tjoelâna itoe sa-orang parampoewan, poetrie Inangkejwa namânja, terlâlloe amat bâjik pârasnja, di persumbahkan orang kapada râdja Sjoelâna, maka di ambil baginda âkan istrinja; setelah itoe, maka râdja Sjoelâna pon kembalikanlah dengan kame-nâng'annja.

VERTALING.

Toen de koning *Tjoelana* hoorde dat de koning *Sjoelana* naderde, beval hij zijne onderdanen te verzamelen en al de vorsten, die hem onderworpen waren, bij zich te ontbieden. Toen allen te zamen gekomen waren, toog de koning *Tjoelana* uit, den vorst *Sjoelana* te gemoet. Het leger van den koning *Tjoelana* geleek den vloed der zee. De olifanten en paarden schenen eilanden, en de standaarden vertoonden zich gelijk een woud. De wapenen waren menigvuldig, de haarbossen, die boven aan de pieken hingen, schenen rietbloesems (*) die ongeveer eenen afstand besloegen viermaal zoo ver als iemand beroepen kan. Het ontelbare heirleger rukte voort, herschiep de bosschen en wouden in vlakke velden, en maakte de beuvels effen; door de menigte der voetgangers rolden de steenen naar beneden. De beide legers ontmoetten elkander en vochten zoodanig, dat er van hun gedruisch geen denkbeeld te vormen zij. Die de olifanten bereden, deden hen aanrukken, de ruiters deden hunne paarden bijten, de boogschutters schoten hunne pijlen af; de lantsiers drilden hunne lansen. De piekeniers staken met hunne pieken; allen die het waard droegen, hieuwen met hetzelfde; gelijk een digte regen vertoonden zich al de wapenen; de donder des hemels zou niet gehoord zijn door het krijgsgeschreeuw der helden, en het gekletter der wapenen was alleen hoorbaar. Het stof stooft in de lucht, de heldere hemel verdonkerde gelijk bij eene zonsverduistering. Al de strijders mengden zich ondereen, elkander niet meer onderkennende, velen moordden verwoed en werden door verwoeden vermoord; sommige doorstaken

(*) In het Maleisch staat *Boenga lalang* dat is: de bloesem van het riet, bekend onder den naam van *alang alang*.

zich zelve. Toen er van weerskanten vele menschen, olifanten en paarden gedood waren, en er veel bloed op de aarde vergoten was, verdween het stof, en de moordende strijders zag men verwoed vechten. Toen niemand meer deinsde, deed de koning *Tjoelana* zijne olifanten voortrukken en de ontelbare troepen van den vorst *Sjoelana* omverwerpen; werwaarts zij aangevallen werden, stapelden zich de lijken op elkander: van het leger van Coromandel werden velen gedood, en het deinsde terug. Toen de koning *Sjoelana* dit zag, rukte hij gezwind voorwaarts om den koning *Tjoelana* te verdrijven. De verschansing van den olifant des konings *Sjoelana* had nog acht palmen hoogte; maar de olifant van den koning *Tjoelana* was bij uitstek moedig; beide olifanten ontmoetten elkander, en het geluid van olifanten en paarden klonk als onophoudelijk ratelende donderslagen; de beide olifanten konden elkander niet overwinnen; de vorst *Tjoelana* stond op zijnen olifant en draaide zijne speer zijdelings, stak naar den koning *Sjoelana* en trof de snuit van deszelfs olifant, tot op eene span diepte; nu schoot de koning *Sjoelana* met eene pijl den koning *Tjoelana* dat hij stierf. Zijne onderdanen ziende dat hun koning dood was, braken den strijd en vlugten allen, wordende door de krijgsknechten van Coromandel vervolgd, die ieder, welken zij kregen, vermoordden; in de stad Kaling-Kawie gekomen, gaven zij zich aan de plundering over en behaalden eenen ongehoorden buit. Er was nog eene dochter van den vorst *Tjoelana*, genaamd *Ienang Kejwa*; zij was zeer schoon van gelaat, men bragt haar bij den koning *Sjoelana* en Zijne Majesteit nam haar tot vrouw, vervolgens keerde hij met de overwinning terug.

AANHEF DER GESCHIEDENIS

VAN

EMIR HANZAH.

IV.

فرملان حكاية امر المميين حمزة*

حكاية اول ايله قصه راج سگل لاک ۲ دمیدان
ملکوکن کسکائپ ماکن مینم دان سگل بوپ ۲ ین
دان ایاله سفرت هریمو لکوپ د میدان دانگرهاکن
الله سبحانه و تعالی لاک ۲ ایت درقد فیبق راج
عرب ایاله غالب دنگری عرب مشهورنماپ د مشرق
داتخ کمغرب شهدان دش ایلق رقاب دان فرکسای
ایاله درقد اتق چوچ نبی الله ادم علیه السلام سدکال
کرجاپ برقرغ جوگ دمیدان ایت قد هاری اتوله
مغانگرهکن مکت اکن سگل راج ۲ دان ایاله راج
یغ دودق د ۲ اتس سغئسان قد مساپ ایت سورغ
قون تیداله مپمای لاک ۲ دان ایاله راج مغانکن انتخ ۲
قد تلیغ سگل فهلون ایاله لاک ۲ دودق دیاتس قلان
کدای یغ مها تغکس ایت دان سگل راج ۲ ایت
مغیکت تینپ قد مساپ ایت سگل راج ۲

دلاوت دان ددارت دان اiale قد توجه فچوره
 دنيا لاڻٽ موره قد سڱل هلبالغپ دان رعيتپ
 دان مشهوره فڪرتيپ قد سڱل عالم دنيا لڪوپ
 سفرت هرېمو تنڪال دميدان د هداثن ستروپ
 قد هاري فرغ ايت دان اiale بربور دالم بوڪت
 قاف اiale ممبرونه گروڊ دان اiale يڃ ممڃهڪن فرغ
 سڱل ستروپ اiale ممرنٽهڪن مالٽي راج ڪسري
 دان اiale مام رسول الله صلي الله عليه وسلم دان
 اiale ممبرونه ناڻٽ يڃ بسر لاڻٽ ڳاڻه درقد سڱل
 ڳاڻه دان امت قرب درقد سڱل قرب ايس
 سڱل مشرق مغرب دان اiale يڃ برنام امير المو
 منين حمزه رضي الله عنه ابن عبدال مطلب چوچ
 عبدالمناف يڃ مشهور نماپ قد سل عالم عجايب
 دنيا بپيپ قد زمان دهول ڪال داٽخ ڪشد اخر
 زمان مشهور نماپ داٽخ سڪارغ چتر يڃ ڪائس
 والله علم ڦري مڃٽاڪن تنڪال اورغ يڃ دهول ڪال
 سڪال ڦرستو ادسورغ ۲ برحڪايت دمڪين بپيپ ان
 سوات نڱري مدينه نماپ نڱري ايت ترلال
 بسر دان معمر سڱل مڪاني دان سڱل بلي بلي
 دان رجاپ دالم نڱري ايت ترلال بسر قباد
 شهريار نماپ دڪات اورغ راج ايت ترلال عادل
 لاڻٽ بڃساون دان هرتاون لاڻٽ بديمان لاڻٽ
 درماون دان ڪاسه سڱل هلبالغپ دان منٽريپ
 دان رعيتپ لاڻٽ عادلپ ڦون ترلال مشهور دان

سُوَرُغ راج ۲ ددالم دنيا تباد داثت مللوي تيتهپ
 دان تباد داثت مغيکت لکوپ قد مساپ دالم
 کرجانپ ايت سمواپ راج ۲ دالم حکمپ دان
 تعلق ادفون اکن راج ايت امثت قوله امثت
 اد منقرپ دان توجه راتس بنتراپ دان دو راتس
 فهلون يغ گاگه کنمان يغ دودق د ياتس کوسي يغ
 کماسن دان سمبيلن راتس راج يغ ممامي مکت
 يغ کماسن دودق دهدافنپ دان سقوله لقس هلبالغ
 يغ مهندراي کود سمبراني دان ممامي باج زيرو
 تباد لاک کلهان توبهپ دان تيگت قوله ريب
 همب تبوسن يغ ممامي کاله يغ کماسن برتهکن
 رتن مکت مانکم دان برايکت فغغ ديوغت بومي ۲ کن
 متيار دان برباج يغ کماسن سکلين اورغ ايت
 خدمت کغد راج قباد شهرپار فاکت دان فغغ
 مهادف دي دان منورت سکل تيتهپ*

UITSPRAAK.

Permoelâ-an hhikâjat Emir el Moeminîn Hhamzah.

Hhikâjat awal intlah khetsah râdja segala lâki-lâki di méjdân , melakoekan kasoekâ-annja mâkan ménom , dan segala boenji-boenji-an ; dan ijâlah seperti harimau lâkoenja di mejdân di anoegrahâkan Allah Subhhânah wa tââla lâki lâki itoe deri pada fîhakh râdja arab ijâlah ghrâlib di negri arab masjhoer namânja di mesjrikh dâtang ka maghrib. Sjahdân dengan ejlokh roepânja dan perkasânja ; ijâlah deri pada anakh tjoetjoe nabi Allah , Adam , aleihi's-salam ; sedekâla kirdjânja berprang djoega di méjdân itoe pada hârie itoelah mengânoegrah-kan makota akan segala râdja-râdja , dan ijâlah râdja jang doedokh di âtas singgah-sâna ; pada masânja itoe sa-orang pon tijadâlah menjamâi lâki-lâki , dan ijâlah râdja mengenâkan anting-anting pada telinga segala pahlâwan. Ijâlah lâki lâki doedokh diâtas pelâna koedânja , jang mahd tingkas itoe ; dan segala râdja-râdja itoe meng'ikot itahnja pada masânja itoe segala râdja-râdja di lâut dan di dârat dan ijâlah pada toedjoh pendjoeroeh doenja , lâgi moerah pada segala hoe-loebâlangnja dan rajatnja , dan masjhoriah peker-tinja pada segala âlam doenja. Seperti harimau di mejdân di hadâpun setroenja pada hârie prang itoe dan ijâlah berboeroe dâlam boekit khâf ; ijâlah memboenoh garoeda ; dan ijâlah jang memitjahkan prang segala setroenja , ijâlah memarintahkan mâligej râdja Kasrej dan ijâlah mâma rasoel Allah tsala allahoe aleihi wa salam. Dan ijâlah memboenoh nâga jang besar , lâgi gâgah deri pada segala gâgah dan âmat kharib deri pada segala kharib isi segala mesjrikh maghrib dan ijâlah jang bernâma Emir el Moemînîn Hhamzah , ridla Allah anhoe , ibnoe Abdul Mothalib , tjoetjoe Abdul Manaf , jang masjhor namânja pada segala alam , adjâib boenjinja pada zamân dahoeleoe dâtang kapada

Achir zamân, masjhor namânja, datang sakârang.
 Tjeritra jang ka-âsa. Wa Allahoe alama. Prie
 mengatâkan tatkâla orang jang dahoeloe kâla:
 sakali peristiwa, ada sa-orang berhhikâjat demi-
 kiën boenjinja: âda soewâtoe negrie Medînah na-
 manja, negrie itoe terlâloe besar dan mâmor se-
 gala makânan dan segala blie-blîan, dan radjânja
 dâlam negriè itoe terlâloe besar Kabad Sjahriar
 namânja. Di kâla orang, râdja itoe terlâloe adil
 lâgi bangsâwan dan hartâwan lâgi boedîman, lâgi
 dermâwan dan kâseh segala hoeloebâlangnja, dan
 mantrinja, dan rajatnja, lâgi adilnja pon ter-
 lâlloe masjhor, dan sa-orang râdja-râdja di dâlam
 doenia tijâda dâpat-melaloe-i titahnja, dan tijâda
 dâpat mengikot lakoenja pada masânja dâlam
 karadjâannja itoe samoewa râdja-râdja dâlam
 hhoekom dan tâlokh. Adapon âkan râdja itoe
 ampat poeloh ampat âda mantrinja dan toedjoh
 râtoes bentarânja, dan doewa râtoes pahlâwan
 jang gâgah kanamâ-an jang doedokh di âtas kor-
 sie jang kamâsan, dan sembilan râtoes râdja-radja
 jang memâkej makota jang kamâsan doedokh di
 hadâpan-nja; dan sapoeloh lakhsa hoeloebâlang
 jang mengandarâ-ie koeda sembrânie dan memâkej
 bâdjoe zirha, tijâda lâgi kalihâtan toebohnja. Dan
 tiga poeloh rîboe hamba teboesan, jang memâkej
 kaloh jang kamâsan, bertatahkan retna metoe ma-
 nikam dan berikat pinggang dejwangga, berambej
 rambejkan moetijâra, dan berbâdjoe jang kamâsan
 sekaliën orang itoe chedmet kapada râdja Khabad
 Sjahriar pâgi dan petang mengâdap dîja dan me-
 noerot segala titahnja.

UITTREKSEL

UIT HET WERK

ISMA JATIEM.

V.

دمکین دچرتراکن اوله اورغ بیغ امقوب چرتراک این
حتی براف لماب مک فتری ایتقون بسرله سکیر^۲
توجه تاهن عمرپ مک بگند فون ترلال ساکت
فایه مک فیکر بگند همقرله رقاپ داتخ اجلکو این
مک بگند فون میپوره ممغئل اسما منتری دان
سگل ایس استان فون دکچتاله مک اسما منتری
فون داتغله مغادف بگند دشن دکچتاپ دان
ایرمتاپ فون چوچر تیاد لاگ برفتوسن مک تیته
بگند واه اسما منتری قد بچراک این همقرله فر
چرینک دشن انترامو مک دامبل تاغن اسما منتری
دبویه بگند کفد دان بگند سرای دقاسن بگند هی
اسما منتری فرتارھک انقک این کفد تون همب دان
قد سگل ایس استناک دان قد سگل نگری این
بایگ^۲ اغکو فلھراکن جاغن تقصیر دان موفققله دشن
سگل مرپک ایت سقله سده بگند فون دیم سکتیک

تباد خبر اكن ديريپ مك سگل راج ۲ دان منقري
 هلبالغ سكلين فون ماسق منجنجغ دلي مك بگند
 فون سدرله مك تيته بگند هي سگل تون ۲ سكلين
 مناره همباله انق همب اين دان اسما منقري
 همب اين كارن اسما منقري اين بايق كبكتين
 كغد همب تباد ترپالس اوله همب شهدان جك
 اد سسوات بارغ كرجان هندقله تون ۲ سكلين جاشن
 داوبهكن اوله تون همب سكلين مرتبتپ يغ تله
 همب كرنياي ايت ستله د دغر اوله سگل راج ۲
 دان منقري دان هلبالغ سكلين تيته بگند يغ دمكين
 ايت مك سگل راج ۲ دان منقري هلبالغ سكلين
 ايت دولت توانك شاه عالم دان فاتك اين فون
 هندق پرتارهكن ديري فاتك ايت دان درهكاكه
 فاتك مللوي تيته يغ مها مليا ايت مك فرميسوري
 كدو ايتفون منيارف مناعس كمات متين منغر تيته
 بگند ايت مك تون فقري فسف رتن كمال فون
 مناعس د دوخ اوله اينغ بگند دبواب كهداث
 بگند مك بگند فون برتيته باو كماري انقك هي
 اسامنقري مك فقري ايتفون دچيم اوله اسامنقري
 تائق ككيپ سراي دجنجغپ مك لال دبواب
 كسيس بگند كدوق دريب اوله اسما منقري مك
 اير مات بگند فون چوچر سراي دچيم بگند انقد
 بگند سراي برقاس كغد انقد بگند ايت يا انقك
 دان بوه هتيك دان چهاي متاك تغلكه تون بايگ ۲

دودق برتارهکن دیریم کغد اسما منتري دان کغد
 سکل منتري یغ توه ۲ دان کغد سکل ایس استان
 سکلین سته سده بگند برقاسن ایت مک دسوره
 بگند باو کدالم استان مک سکل فندیت دان
 علما دان حکما فون داتغ متاچ قران دان اسما
 منتري دان هلبالغ برلغکف سکل کلغکائن بگند
 ایت حتی مک دغغکل بگند فون اکن اسما منتري
 مک اسما منتري فون داتغ لال دودق دکت
 بگند مک دغغ اوله اسما منتري کاک بگند مک
 تاشن اسما منتري ایتفون د بوبه بگند قد دداب
 مک بگند فون تیداله بروله برکات ۲ لاک دان
 بگند فون برکوله دشن حکم الله تعالی کرهمة الله*

UITTREKSEL

VII

DE LEVENSSCHETS

VAN

Sulthan Ibrahiem.

VI.

مک سببه راج یاتوانک بتاق ارت عادل ایت
مک کات محمد طاهر ادثون یغ ارت عادل ایت
اتس امشت فرکار فرتام هندقله راج ایت ممبری
تیتہ تردهول اتس سگل منتري دان هلبالغ دان
رعیتہ سکلین مک بارغ سیاغ بربوت اتس دمکین
مک تر حکمکن اتسپ دشن دمکین حکمنپ شهدان
اقبیل بارغ سیاغ بربوت ساله سوات در قد سگل
تیتہ لراغن مک سهارسپاله د حکمنپ تقای جک
دقربوتپ سکالی کارن مللوی تیتہ ایت مک
د مرکای اوله راج اتسپ کارن هارس جو اتس
راج ایت مغربای اتس رعیتپ دشن سکیر
فکر جائنپ ایت کارن فانتله کغد راج ملکون عادل
دان کبجیکن اتس سکلین رعیتپ تقای اقبیل
سمثی دو تیگت کالی دقربوتپ اکن مللوی تیتہ
ایت مک تیدافت تیاد د حکمکن اتسپ مک یا
ایت عادل نمپ کدو فرکار اقبیل سورغ برداغ
سببه دهول کغد راج اکن مغدوکن حالپ اتس

سُوَرغ یغ لاین مک جاغنه سگر راج ایت مرک
 دهول اتس کسلاهن ایت سبلم لاگ اکن ممرکساکن
 اتسپ دشن سمفون فرکس مک اثبیل پات ساهپ
 مک بهروله دحکمن اتسپ دشن کبسارن عادل
 کرجان کارن کلو ۲ فتنه جواداپ اتوله عادل نمت
 کتیگ فرکار بهو چاشن سکالی ۲ راج ایت طمع
 اکن هرت اورغ کچل جکلو اد باپق سکالفون هندقله
 دسماکن دشن سدیکت یا ایت عادل نمپ
 کاهمت فرکار چاشن راج ایت منیلک کملیان
 دان ککیان اورغ بسر در قد اورغ یغ هین دان
 مسکین تکتال ددالم حکم ملاینکن سماکن جو دان
 ممبئرکن بارغ سیاف یغ بنر جو اتوله عادل نمپ
 شهدان لاگ هندقله اد راج ایت مناره امشت
 اورغ منتری یغ بسر در قد سگل منتری لاگ
 ترفیله یغ عقل بدیپ یغ سمفون دان عارف بجقسان
 در قد سگل فرجان دان لاگ یغ براگم دان برعلم
 دان یغ باپق تاکتپ کغد الله تعالی مک سهارسپاله
 دامبل اکن منتری ایت اوله راج کارن جکلو
 تیداد یغ دمکین ایت نسچای ای مروسقن نام
 عداله راج ایت سبرمول هندقله راج بگ منتری
 ایت مناره قعلیم یغ برانی لاگ فهم قد علم حکمت
 قفراش دان مناره کندارن یغ فنتس شهدان بهو راج
 هندقله مناره قلباگی سنجات دان فکاین یغ اند ۲۴*

Maka sumbah rādja: » iejā toeankoe! betāpa arti ādil ietoe?» maka kāta Mohammad Thahir: adapon » jang arti ādil, ietoe ātas ampal perkāra; per- » tāma, hendaklah rādja ietoe membrie tietah ter- » dholo ātas segala mantrie dan hoeloebālung dan » rājat sekaliēn, maka bārang siejāpaberboeat ātas » demikiēn-dimikiēn, maka terhhoekoemkan ātasnja » dengan demikiēn-demikiēn hhoekomannja: Sihadān » apabiela bārang siejāpa berboewat sālāh, soewatoe » deri pada segala tietah larāngan maka seharoes- » njāluh di hhoekomkannja; tetāpie djika di per- » boewatnja sekālie, karna melaloeie tietah ietoe, » maka di morkāie oleh rādja ātasnja; karna hā- » roes djoe ātas rādja ietoe mengoernjaie ātas » rājatnja, dengan sekiera-kiera pekirdjā'annja » ietoe, karna pātullah kapada rādja melakoekan » ādil dan kabadjekan ātas sekaliēn rājatnja, » tetāpie apabiela sampei doewa tiegu kālie di per- » boewatnja ākan melaloeie tietah ietoe, maka tiedā- » pat tiejāda di hhoekomkan ātasnja, maka jāietoe » ādil namānja. Kadoewa perkāra, apabiela sa'o- » rang berdātang sumbah dholo kapada rādja ākan » mengadoekan hhalnja, ātas sa'orang jang lājin, » maka djānganlah sigra rādja ietoe morka dholo » ātas kasalāhan ietoe, sebelum lāgi ākan meme- » riksākan ātasnja dengan semporna periksa; » maka apabiela njāta sālāhinja, maka bharoelah » di hhoekomkan ātasnja dengan kabesāran ādil » karadjā'an, karna kaloe-kaloe finath djoe adānja, » ietoelah adil namanja. Katiega perkara, bahoewa » djāngan sekālie-kālie rādja ietoe thomā ākan » harta orāng ketjiel, djikaloe āda bānjakh, sekā- » lipon hendaklah samākan dengan sediekit; iejā » ietoe ādil namānja. Ka'ampat perkāra, diangan » rādja ietoe menielik kamoelied'an dan kakajā'an » orang besar, deri pada orang jang hina dan » miskien, tatkāla di dālam hhoekom, melaijinkan » samākan djoewa, dan membenarkan bārang sijāpa » jang benar djoewa, ietoelah ādil namanja. Sihadān

» lagi hendaklah ada rādja ietoe menâroh empat
 » orang mantrie jang besar, deri pada segala
 » mantrie, lagi terpieleh jangâkhal boedienja, jang
 » semporna, dan ârief bidjaksâna deri pada se-
 » gala pekirdjâ'an dan lagi jang beragama dan
 » berilmoe, dan jang bânjakh tâkotnja kapada Allah
 » tâala, maka seharoesnjâlah di ambil âkan man-
 » trie ietoe oleh rādja; karna djikalau tiejâda jang
 » demikiën ietoe, nistjâija ieja meroesakkan nâma
 » âdâlet rādja ietoe. Sabermoela hendaklah rādja
 » bagi mantrie ietoe menâroh pangtiema jang brâ
 » nie, lagi faham pada ilmoe hhikmet paprang'an
 » dan menâroh kendarâ'an jang pantas: sjhadân
 » bakoewa rādja hendaklah menâroh pelbâgei sm-
 » djâta dan pakeian jang indah indah.»

VERTALING.

De Vorst vroeg hier op: » mijn meester! wat is de
 zin van regtvaardigheid? en *Mohhamed Thahir* ant-
 » woordde: dezelve bevat vier artikels: het eerste geeft
 » te kennen dat een Vorst voor al zijne rijksbestuur-
 » ders bevelhebberen en onderdanen wetten moet
 » geven, en elk naar zijne daden vergelden; voorts
 » dat hij elk die eenig verbod overtreedt, zal behooren
 » te vonnissen; doch indien iemand slechts eene en-
 » kele maal van een gebod afwijkt, zal de Vorst maar
 » op denzelfen toornen; dewijl het hem betaamt over
 » zijne onderdanen naar gelang hunner werken goe-
 » dertieren te zijn, uithoofde hij verpligt is hun regt-
 » vaardigheid en genade te bewijzen; doch indien ie-
 » mand twee of drie malen iets uitregt, waardoor hij
 » de wetten overtreedt, zal de Vorst denzelfen moe-
 » ten vonnissen. Dit nu wordt regtvaardigheid ge-
 » naamd. Het tweede artikel zegt: wanneer iemand
 » zich voor den Koning begeeft om zich over een

» ander te beklagen , zal de Koning niet dadelijk over
 » de (aangetijgde) misdaad toornen , zoo lang hij de-
 » zelve niet naauwkeurig zal onderzocht hebben ; doch
 » wanneer hem die misdaad zal gebleken zijn , dan
 » eerst zal hij den aangeklaagde met gestrengheid ,
 » volgens de rijksregtvaardigheid vonnissen , om dat
 » (de aanklagt) somtijds laster kon zijn : en dit wordt
 » regtvaardigheid geheeten. Het derde artikel geeft
 » te kennen dat de Koning volstrekt niet inhalig moet
 » zijn omtrent de goederen zijner onderhoorigen , en
 » alhoewel zij vele schatten bezitten , moet hij hun aan-
 » zien als of zij weinig bezaten : ook dit wordt regt-
 » vaardigheid genaamd. Het vierde artikel zegt : dat de
 » Koning voor het geregt geen aanzien of rijkdom
 » der grooten , boven armen en ellendigen zal doen
 » gelden , maar allen gelijk behandelen , en elk die
 » regt heeft , regt doen wedervaren ; ook dit wordt
 » regtvaardigheid genaamd. Wijders zal de Koning
 » vier rijksbestuurders aanstellen , dje boven al de
 » andere rijksbestuurders zullen verheven zijn , hiertoe
 » moeten die verkozen worden , welke een verlicht
 » verstand met wijsheid paren , die in alle zaken be-
 » dreven en voorzichtig , die godsdienstig en geleerd
 » zijn en den Allerhoogsten zeer vreezen : zoodanigen
 » moeten door den Koning tot groote rijksbestuurders
 » verkozen worden ; want indien dezulken die eigen-
 » schappen niet bezitten , bezwalken zij de faam van
 » 's Konings regtvaardigheid ; voorts zal de koning dien
 » rijksbestuurders , dappere en in de krijgskunst er-
 » varen legerhoofden , als mede goede oorlogstuigen ,
 » allerlei wapens en kleederen toevoegen. »

UITTREKSEL

UIT HET

MALAISSCH WETBOEK.

GETITELD:

حکم قانون

VII.

ادفون فرتام ۲ قد میتاکن اورغ برپونه ۳ اتو
منیکم اتو منتق اورغ اتو مموکل اتو مرمش اتو
مچجوري هرت اورغ اتو منوده اتو بردستاکن حکم
اتو برجوال آیتہ میثکل تیته راج ایتفون ساله دپونه
حکمپ قد حکم قانون فصل یخ کلیم قد میتاکن
اورغ ممبونه دشن تیاد ستاهو راج اتو تیاد ستاه اورغ
بسر ۲ ایت جکلو د بونهپ د دشن دساپ سکلیفون
حکمپ ددند سقوله تاهل ستاه کارن ساهپ ای
تیاد ممبری تاه راج ۲ اتو حکیم*

HET KANONIEKE REGT.

In de eerste plaats verklaart het , dat zij , die moorden , of iemand steken , of houwen , of slaan , of iemands goederen met geweld rooven of stelen ; of iemand valschelijk betichten , of de wet verloochenen , of voor geld bevelschriften afgeven , die met de bevelen van den vorst strijden , de straf des doods schuldig zijn.

Artikel 5 verklaart , dat wanneer iemand zonder voorkennis van den vorst of van de rijks grooten eenen schuldige doodt , hij gestraft wordt met eene boete van tien *tahil* en een *pauh* , daar hij schuldig is door er den vorst of den regter geene kennis van gegeven te hebben.

UITTREKSEL

UIT

HET WERK

Hadeijatoe's-Salikîna.

VIII.

برمول علم یخ ممبری منفعت ایت یائیت
بارغ یخ منمباه تاکت اکن الله تعالی دان منمباهی
قول ددالم فغلهاتن مات هتیم دشن کچلان دریم دان
منمباهی قول دالم فغنلم اکن عبادة کفد توهنم یخ
مها ملی دان یخ مها تغت دان مغورغن اکن
گمرکام کفد دنیا دان منمباهی گمرم کفد اخرت
دان ممبکاکن اکن مات هتیم ایت دشن یخ
ممبנסاکن اکن علم هتگت اشکو فلهاکن درقداب
دان ملیهتکن اکن دیکو اتس منغکل شیصلان دان
قد ائیاب ایت مک جاغن اشکو مپیچیکن دریم
دان مموچ اکن دریم برمول الله تعالی ایت ترلبه
تاهو دشن اورغ یخ تاکت اکن الله تعالی جک
دتپای اف سبئرپ کجهاتن ایت جواب برمول
سبئر کجهاتن ایت یا ایت مموچ سورغ اکن
دریپ دان جاغن اشکو بیساکن اکن مموچ دریم
کرن یخ دمکین ایت مغورغن اکن مرتبتم ایت
کفد مانسی دان منداتغن اکن اشکو الله تعالی *

UITSPPRAAK.

Bermoela ilmoe jung membrie menfiat itoe, ja itoe bârang jang menambâhi tâkot âkan Allah tââla, dan menambâhie poela di dâlam penglihâtan mâta hatimoe dengan katjeldân dirimoe dan menambâhie poela dâlam pengenalmoe âkan ibâdat kapada toehunmoe jang mahâ moelta dan jang mahâ tinggi, dan mengôrangkan âkan gemar kâmoekapada doenta dan menambâhi gemarmoe kapada achirat dan memboekâkan âkan mâta hatimoe itoe dengan jang membinasâkau âkan âmalmoek, hingga angkâ paliharâkan deri padânja dan melihatkan âkan dikau âtas menongkol sjêthân dan oepajânja itoe.

Maka djângan angkâ menjoejikan dirimoe dan memoedji âkan dirimoe; bermoela Alla Tââla itoe terlebeh tâhoe dengan orang jang tâkot âkan Allah Tââla. Djika di tanjâi: apa sebenarnja kadjahâtan, itoe, ja itoe memoedji sa-orang âkan dirinja; dan djângan angkâ bejasâkan âkan memoedji dirimoe, karna jang demikiën itoe mengôrangkan âkan mertabatmoe itoe kapada menoesjia dan mendâtangkan âkan angkâ Allah Tââla.

VERTALING.

De wetenschap, die voordeel aanbrengt, is diegene, welke uwe vreeze voor God den Allerhoogste vermeerderd en den blik van het oog uws gemoeds over uwe gebreken opheldert, en uwe kennis over den dienst van uwen Heer, die zeer heerlijk en zeer verheven is, uitbreidt, en uwe vreugde over de wereld vermindert, en uwe blijdschap over de eeuwigheid vermeerderd, en het oog uws gemoeds ontsluit voor het

geen uwe goede daden verderft, zoodat gij u daarvoor wacht en bij u zelve ziet wat de onderwerping aan den satan is en wat zijne listen zijn.

Gij moet u zelve niet verontschuldigen en u zelve niet prijzen. Wijders is God volkomen bekend met de genen, die hem vreezen. Indien er gevraagd wordt: » Wat is inderdaad ondeugd? » Antwoordt: » Inderdaad is het ondeugd dat iemand zichzelf prijst. » En gewent er u niet aan u zelve te prijzen, want zulks vermindert uw aanzien bij de menschen, en doet God over u komen (bezoeken).

UITTREKSELS

UIT

DE GESCHIEDENIS

VAN

ALEXANDER DEN GROOTEN.

IX.

اورغ ایت مپمبه برهال یغ د قربوتپ در قد
کاچ دان تولخ دان تمباث دان تیمه دان گادغ
دان بات دان امس دان فیرق*

Orang itoe menjumbah berhâla jang di perboewatnja deri pada kâtja, dan toelang, dan timbâga, dan tîmah, dan gading, dan amas, dan pejrahk.

Die lieden aanbidden afgoden, dewelke zij gemaakt hebben van glas, en been, en koper, en lood, en elpenbeen, en steen, en goud, en zilver.

بهو تیاک اد منکلانی جالن این سورغ فون لاین
در قد کام این سلام د جدیدکن الله لاغت دان بوم*

Bahoewa tijâda âda mendjalânie djâlan ini orang pon lâjin deri pada kâmoe ini, selâma di djadîkan Allah lângit dan boewi.

Voorwaar, niemand heeft dezen weg buiten u bewandeld, sedert God den hemel en de aarde geschapen heeft.

اڊڊون قوم جابل صاه دليھت مريڪيٽ اڪن
 تيغ تردير ايت دان چرمين بسر دنايڪن اورغ
 ايت تياڊ دڪتھوي اوله مريڪيٽ اف ٿرگنائپ
 دان کات سنڱه اڪن برماين^۲ راج اسڪندر دان کات
 سنڱه اڊ جو سسوات حڪمت دڪر جاڪن اورغ ايت
 اڪن ڪيت مڪ سڱل ايس نڱري ٿون داٽغله ڪائٽس
 ڪوت مليھت دي هڱڱ راج عزھان ٿون ٿرگيٽله
 مليھت دي مڪ کات راج عزھان هي قومڪ
 بهو ٿڪر جائن يڱ لائن اڊ جوڱ سسوات منفعت
 ڪڦڊاپ دان مضرت اڪن ڪيت جڪلو اين تياڊ
 دمڪين اف جزوڱ ٿرگنائپ يڱ دڪر جاڪن ايت
 مڪ سنبه سڱل ٿڪڙوآپ هي ٿون ڪامي جائن
 راج شڪ اڪن يڱ دمڪين ايت هاپ ڪيت
 منت ڦڊ ٿون ڪيت منھاري بهو اي مملھراڪن
 ڪيت درڦڊ ڪجھائن مريڪيٽ مڪ هاري ٿون
 مالمله مڪ ماسخ^۲ ڪمبيليه مريڪيٽ ڪڦڊ تمڱٽپ
 حتي سيغله هاري برھمڱنله قوم جابل صاه اڪن
 مليھت حال چرمين ايت سموآپ درڦڊ ڪچل دان
 بسر داٽغله ڪائٽس ڪوتآپ ايت مڪ راج اسڪندر
 ٿون براعتڪ ڪڦڊ تمڱٽ چرمين ايت دشن سڱل
 حڪما دان ٿڪوپ نايڪ ڪبوڪت ايت مڪ
 ٿڪال ايت تربتله منھاري برتولن دشن چرمين
 ايت دان موڪ چرمين ايت مڱھادڦ ڪڪوت

مک لبهله هاعث متھاري ایت ککوت چابل
 صاه هعگت هاعثله کوت تمباگ ایت مٹھادف
 چرمن مک سگل اورغ ایت فون برلاراین دراتس
 کوت ایت مک سٹغه ترونو بجوب سٹغه ترونو
 تگولقپ دان سگل فکاینپ دان سٹغه مات کارن
 تیاد دافت لاری ای تریاق مریکیت مات
 سبب کن هاعث چمرلغ چرمن ایت*

UITSPRAAK.

Adapon khaum Djabal Tsah di lihat marika itoe akan tijang terdiri itoe, dan tjermin besar di nâjikkan orang itoe, tijâda di katahoewi oleh marika itoe apa pergoenâänjna; dan kâta sateng'ah: akan bermâjin-mâjin râdja Iskander, dan kâta sateng'ah: âda djoewa sasowatoe hâikmat di kirdjâkan orang itoe akan kita. Maka segala isi negrie pon datanglah ka-âtas kôta melihat dija, hingga râdja Azhân pon pergilah melihat dija. Maka kâta râdja Azhân.: " Hej khaumkoe! bahoewa pekirdjâ-an jang lâjin âda djoega sasowatoe menfiât kapadânja, dan medlerat akan kita; djikaloe tijâda demikiën, apa djoega pergoenâännja, jang di kirdjâkan itoe." Maka sumbah segala pangga wânja: Hej toewan kâmie! djângan râdja sjak akan jang demikiën itoe, hânja kita minta pada toewan kita mata-hârie, bahoewa tja memeliharakan kita deri pada kadjahâtan marika itoe." Maka hârie pon mâlamlah, maku mâsing-mâsing kombalilah marika itoe kapada tempatnja. Hhata sjanglah hârie berhimpunlah khaum Djabal Tsah akan melihat hhâl tjermin itoe samoewânja deri pada ketjil dan besar datanglah ka-âtas kotânja itoe. Maka râdja Iskander pôn berangkat kapada tempat tjermin itoe dengan segala hhoekma dan pagawejnja nâjik ka-boekit itoe. Maka tatkâla itoe terbitlah mata-hârie, berbetoelan dengan tjermin itoe, dan moeka tjermin itoe menghâdap kukôta: maka lebehlah hângat mata-hârie itoe ka-kôta Djabal Tsah, hingga hâng'atlah kôta tambâga itoe menghâdap tjermin; maka segala orang itoe pôn berlârie-larian deri âtas kôta itoe; maka sateng'ah tertoenoe badjoenja, sateng'ah tertoenoe tongkoelokhnja dan segala pekâjin, dan sateng'ah mâti karna tijâdu dâpat lârie tja; terbânjakh marika itoe mâti, sabab kena hângat tjamerlang tjermin itoe.

VERTALING.

Wijders zagen de inwoners van Djabal Tsah den opgerigten mast, en eenen grooten spiegel, die daar-

aan opgeheschen werd; niet wetende waartoe dit diende. En sommigen zeiden: » om Alexander te ver- » maken, » en sommigen zeiden: het is wel een aan- » slag, dien zij tegen ons in het werk stellen.» Alle inwoners der stad kwamen op het kasteel om zulks te zien, zelfs ging de koning *Azhan* het zien, en de koning *Azhan* zeide: » o mijn volk! voorwaar, andere daarstellingen bevatten in zichzelf wel eenig nut, en noodlottig zal het voor ons zijn, indien dit niet insgelijks zoo is, waartoe zou het anders dienen, dat het daargesteld werd.» En alle dienaren zeiden: « O mijn vorst! dat de vorst hierover geenen argwaan voede; maar wij smeeken onzen God, de Zon, dat hij ons voor hunne boosheid bescherme.» De dag ging in den nacht over en een iegelijk keerde naar zijne plaatse. De dag brak aan en de inwoners van *Djabal Tsah* kwamen bijeen om dien spiegel te zien; allen, zoo kleinen als grooten kwamen op het kasteel. En de koning Alexander ging met al zijne geleerden en hunne werktuigen den heuvel bestijgen, en op dat tijdstip steeg de zon op in de rigting van den spiegel; en de voorzijde van den spiegel was naar het kasteel gerigt; de zonnegloed werd heeter naar den kant van het kasteel van *Djâbal Tsah*, zoodat het koperen kasteel tegenover den spiegel ontgloeide. Nu vlood al het volk van het kasteel, en sommigen verbrandden hunne opperkleederen, en sommigen verbrandden hunne tulbanden en al hunne kleederen, en sommigen kwamen om, die niet konden vlugten; zeer velen stierven, getroffen door den terugkaatsenden gloed van den spiegel.

UITTREKSEL

UIT HET WERK

Usirathoe 'l-Moestakhîm.

X.

دان دمکین لاڳت حرام برہنتلکن مصحف دان
سئل کتاب علم شریعة جکت دشن بهاس جاوی
سکالئون ملینکن جکت تاکت اکن فنچوری دان
مکروہ ممباکرکایویغ ترسورت اتسپ قران اتو سسوات
درقد نام اللہ تعالی دان دمکین لاڳت مکروہ مپورت
کدواپ ایت قد دندع مسجد اتو لاینپ اتو قد
کاین اتو بارغ سبگیپ جکلو مصلہ سمبھیغ سکالئون*

UITSPRAAK.

Dan demikiën lâgi hharâm berbantalkan motshhaf dan segala kitâb ilmoe sjariât, djika dengan bahâsa Djarwie sekâli-pon, melajinkan tâkot akan pentjorie; dan makroeh membâkar kâjoe jang tersoerat âtasnja khorân âtau sasowatoe deri pada nâma Allah Tââla, dan demikiën lâgi makroeh menjoe-rat kadoewânja êtoe pada dînding mesdjid, âtau lâjinnja, âtau pada kâjin, âtau bârang sabâgejnja, djikalau motslehh sembahjang sakalipôn.

VERTALING.

Ook is het ongeoorloofd zoowel den koran als de boeken der beschrevene wetten, al waren die ook in de inlandsche taal, tot hoofdkussens te bezigen, tenzij men zulks uit vrees voor dieven deed; wijders is het onrein, hout te verbranden, waarop iets uit den koran of een der namen Gods den Allerhoogste geschreven staat: zoo is het ook onrein, beiden op de wanden eener moskee of op iets anders te schrijven, hetzij op kleederen, of iets dergelijks, al ware het zelfs op een bidkleed.

UITTREKSEL

UIT DE GESCHIEDENIS

VAN

SRIE RAMA.

XI.

Zuiver Maleisch.

سبرمول مک قد تکمال ایت مهاراج روان دودق
د هادف اوله سکل بال تفتراپ مک تیته مهاراج
روان اف بچارکامو سکلین سیاف یغ دافت ملون
سری رام مک سورغ فون تیاد یغ مپاهت مک
سمبه فردان منتری یا توانک سیفاته لاک یغ
داقت ملون سری رام کرن فدوک اند ایت سده
مات دان فدوک انقد کتوجه ایت سده مات
دان هلبالغ توانک امفت فوله یغ ترنام ایت
سده مات دان رعیه توانک فون تغکل سباگی
ددالم ایتفون سیاف یغ دتیتهن دلی یغ دفترون
هاپ یغ لاک تغکل یغ دافت ملون سری رام
ایت فدوک انقد راج دکاندراان جوگ لاک اد
بگند ایت سفرت تهادی یغ تفرغ دان جک

انقد ایت تیداد نسچای کلمه نگری لثکافوری دان
 بنساله یا توازک شاه عالم فاتک موهنکن امثون
 کباوه دلی یغ د فرتون جکلو داثت بایقله ستي
 دیوی ایت د کمبلیکن ستله مهاراج روان منذغر
 سمبه فردان منتری ایت مک مهاراج روان
 فون ترلال ماره سفرت ائی برپال ۲ دان سفرت
 سیخ یغ هندق منرکم لکوپ مک اندرجات
 فون برداتخ قولق یاتوازک فاتک موهنکن امثن
 کرنی ادفون ارت کات ایت کرن سورغ فرمفون
 سکل عالم جاد هاروهراهه دان اذند دان انقد فون
 کرنپاله مک مات مک تیته مهاراج روان جکلو دمکین
 جاد سبب ستي دیوی مک سودراک مات دان
 انقک مات جکلو دمکین بایقله ستي دیوی ایت
 بونه مک سمبه اندرجات یاتوازک شاه عالم افاته
 نام یغ دفتون کرن سکارغ سورغ فرمفون دلویکن
 درقد لکیپ تله دوپلس تاهن لمپ سکارغ لکیپ
 داتخ مپرغ دان اذند دان انقد دان سکل هلبالغ
 سکلینپ ایت هابس دبونهپ دغن سري رام
 تیداد ترلون اوله کیت مک فرمفون هندق دبونهپ
 قولق اف نمپ یغ دفتون قد سکل عالم ترلال
 عایب مک تیته راج روان کهد اندرجات تناف
 اد سوات تفاک یغ اک فراوله درقد رت یغ اد
 اتوله یغ اک هارف جک دفوجا فرتفانک ایت

جک سمځي څښاپ څانگن سودراک دان انځک
 یغ مات جکلو اونر یغ د څانه اوله سري رام ایت
 سکلیڅون هیډف مک کات اندرجات جک
 دمکین اف بچار کیت سځای سري رام برهنت
 درقد څرغ این مک نیته مها راج روان هی انځک
 کیت څربوت سورغ څرمڅون سڅرت ستي دیوي
 رڅاپ ایت مک دښونه اولهم بارڅکال تردڅر اوله
 سري رام اکن ستي دیوي ایت تله مات نسڅای
 مشغل ای دڅن څرچنڅانڅپ دان تیداله ای
 مڅنڅرکن څکرچانڅپ دان تیداله ای مڅنڅرکن
 څکرچانڅپ برڅرغ ایت سځي کال ای دڅن دکڅچتاپ
 جوگ ددالم ایڅون کیت برهنتیله څرغ مک کیت
 څون سگراله مموچا ستله دمکین نیته مهاراج روان مک
 لال دڅربوتپ اوله اندرجات مک دچهرپ څرمڅون
 یغ بایک رڅاپ لال دښونهپ مک دمشهورکن
 ددالم نڅري دکڅاپ دیوي ستي دښونهپ ادڅون
 رهسي ایت مک سورغ څون تیداد تاه ستله سده
 دڅربوتپ ستهوپ بال تنڅراپ ددالم نڅري لڅکاوري
 مک سڅل اورغ نڅري لڅکاوري دڅن دکڅچتاپ سرت
 دڅن تاغسپ ستله سده مک اندرجات څون څرگیله
 دڅن سڅل بال تنڅراپ دان سڅل الت سنڅچتاپ دان
 گلچه کودان رات اکن څرگ مموچا دڅرڅانڅپ ایت
 مک دکتیک ایت هانومن څون داڅ مپامرکن درپ

کدالم کوت لکافوري کون هندق مندغر ورت ددالم
 نگرې ایت مک ددغرپ اوله هانومن ترلال
 ریوه بوب تاغس اورغ دالم ایت مشتاکن ستي
 دیوي ایت تله مات دبونه اوله راج راون مک هانومن
 فون سگر کمبال دشن دکچتاپ لال فرگت مندافتکن
 سري رام مک هانومن فون ربه دکاک سري رام سراي
 مملق کاک مک دباغکن اوله سري رام سراي
 کتاب هي هانومن اف سببپ مک اشکو دمکین افاکه
 قغلهاتنم دان دمان اشکو لیهت دان اف قندشارنم
 کتاکنله کفد اک مک کات هانومن یا توانک شاه
 عالم سي ۲اله یغ دفرالهکن دفرتون فانتک دغر ورت
 ادند ستي دیوي تله مات دبونه اوله راج روان ستله
 ددغر اوله سري رام کات هانومن ایت مک سري
 رام فون قغسن تیداله خبرکن درپ مک لقسمان
 فون داتخ کسي سي سري رام مک سکل هلباخ
 سکلین فون دشن دکچتاپ مندغر ورت یغ دمکین
 مک سکتیک لاگت مهاراج بیوسانم فون داتخ کفد
 سري رام مک دلیهت اکن سري رام لاگت ترهنتر تیداد
 خبرکن درپ مک مهاراج بیوسانم فون سگر مشمبل
 ایر مارر لال دسثوپ مکاپ سري رام دان سلوره
 توبهپ مک سري رام فون ایثمله اکن درپ لال
 مناعس مک کات مهاراج بیوسانم یاتوانک شاه
 الم جاغنده توانک ساعت دکچت حکلو سغنه

اډنډ سټي ډيوي تله مات ډهات ډاټڪ ٿياد اڳن مات
 ملينڪن ڦڪرحان ڦرغ اين هارسله ڪيت ڪر جاڳن مڪ
 ڪات لقسمان ياتونڪ ڦرتام نڱري مندر ڦورنڱار ڪيت
 تڱلڪن ډاٽغ ڪيت ڪتغه هوتن مڪ ڦوتري سټي
 ډيوي ڪيت ڊغرڪن ڊمڪين ڦون ڊلريڪن اوله مهاراج روان
 مڪ ډاٽغ ڪيت ڪلڱاڦوري برڦرغ ڦون ڪرن سټي
 ډيوي جوڳ اڳن سڪارغ ورتاپ سټي ډيوي ڪيت ڊغر
 ڊمڪين ډد بچار ډاټڪ هندقله سڪٽيڪ اين جوڳ
 ڪيت ماسوڪي ڪوت لڱاڦوري ايت ڪيت بنساڪن
 يڄ برنام رقشاس جڪلو سبرهام سڪليشون جاڳن
 لاڱ ڊتڱلڪن جڪلو روان ايتڦون ڪيت سلمڪن
 ڪډالم لاوت يڄ ډالم ايت جڪلو اي لاري ڪتوجه
 ڦتال بوم ڦون ڪيت ايڪت ڪباوه بوم جڪ ڪائڱسڪاس
 ڦون ڪيت ايڪت جوڳ جڪلو ډاټڪ ڊتيتنڪن ڊغن
 سڪٽيڪ اين جوڳ ډاټڪ ڪر جاڳن ستله سده لقسمان
 برداٽغ سمبه ڊمڪين مڪ مهاراج سڱر ڦون ډاٽغ
 ڪڏ سري رام سڦرت اورغ باڳن ڊر ډد تيدرپ
 مڱٽاڪن ممڱيپ ڊمڪين اد سبوه مالڱي ډډالمپ
 ايت اد سوات ڦليت ترڦاسڄ مڪ ډاټڪ
 برجالن لال برتم ڊغن روان مڪ لال ډاټڪ تنڊغڪن
 ډډاپ مڪ اي جاته ڪڦلاپ ڊباوه مڪ ڦڊوڪ
 سټي ډيوي ډاټڪ سام ۲ يڄ ڊڦرتون نايڪ ڪاٽس
 رات لال مڱليلڱي ڪوت لڱاڦوري انيله ياتوانڪ

ددالم ممځي ڦانگ مگ سنبه مهارج بيوسانم يا
 توانگ بايگ جوگ ڦانگ ايت هانومن دتيتهن
 ڦرگ مليهت ڦدوگ اذند ستي ديوي شهدان بلم لاگ
 سري رام برتيتنه مگ کات هانومن يا توانگ بيرنه
 ڦانگ ڦرگ ملهات ڦدوگ اذند تون ڦتري ستي
 ديوي ايت مگ تينه سري رام سگراله انځگ
 ڦرگ ملهات ستي ديوي دان باعث اشکو کمبال
 مگ هانومن ڦون مځمبه لال برجالن ککوت لځکاڦوري
 ستله دمکين مگ هنومن ڦون مرفاکن دريپ سيگر
 بورغ مگ اياڦون تربغله کڦد مانگي ستي ديوي
 مگ دلپهتپ ستي ديوي لاگ دودق دغن دکچتاپ
 دغن تاغسپ مگ هانومن ڦون سگر کمبال ستله
 داتغ کتغه جالن مگ برتم دغن سگل بيگر دان
 مهاريسي ڦرگ کڦد سوات تمفت ڦرتڦانپ مگ
 ددغرب اوله هانومن ددالم اورغ با يق مگ برکات ۲
 سام سندريپ اندرجات ايت دسورهکن اوله مهارج
 روان مموجا کڦد ڦرتڦانپ*

VERTALING.

Wijders op dat tijdstip zat *Maha Radja Rawana* omgeven door al zijne legerscharen, en *Maha Radja Rawana* sprak: » wat is uw aller gevoelen? Wie ver-
 » mag het *Srie Rama* te wederstaan?" En er was niemand die antwoordde. Nu zeide buigende de Rijksbestuurder: » O mijn gebieders! wie vermag het nog
 » *Srie Rama* te wederstaan? want de Goedertierene
 » vorstelijke broeder is dood, en de zeven koninklijke
 » telgen zijn dood, en veertig der beroemdste helden
 » mijns gebieders zijn dood, en een gedeelte der krijgs-
 » knechten mijns gebieders is overgebleven. Wie zou
 » er inmiddels door den Alleenheerscher geboden wor-
 » den, tenzij de nog overgeblevene, (die *Srie Rama*
 » kan bevechten) de koninklijke telg, de vorst der
 » luchtgewelven, daar zijne Majesteit gelijk onlangs
 » schittert? En indien die koninklijke telg niet aan-
 » wezig is, zal voorzeker de stad *Langka Poerie* ver-
 » duisteren en vergaan; O mijn gebieders, vorst der
 » wereld! de slaaf smeekt genade aan den voet des
 » troons, kon het zijn, het ware goed dat *Setie Dewie*
 » terugegeven werd." Toen *Maha Radja Rawana*
 de taal des Rijksbestierders hoorde, toorde *Maha Radja Rawana* zeer. Gelijk een blakerend vuur en even als een leeuw, die zal aanvallen vertoonde hij zich. Nu kwam nog *Indra Djata*: » O mijn gebieders! ik
 » vraag vergiffenis en genade: de zin der woorden is:
 » dat door eene vrouw de geheele wereld in beroering
 » is, en de koninklijke broeder en telgen zijn om harent-
 » wil dood." En *Maha Radja Rawana* sprak: » Indien

» het aldus is , dat om *Setie Dewie* mijn broeder dood
 » is en mijne telgen dood zijn , ware het goed , dat
 » ik *Setie Dewie* ombragt.” Nu zeide *Indra Djata*
 op eenen eerbiedigen toon : » O mijn gebieder , vorst
 » der wereld ! welken naam zou de Alleenheerscher
 » verwerven ? daar nu sinds twaalf jaren eene vrouw
 » haren man ontschaakt werd , en die echtgenoot thans
 » gekomen is om ons aan te vallen en de koninklijke
 » broeder , en telgen en alle helden door hem gedood
 » zijn , terwijl *Srie Rama* door ons niet kan weder-
 » staan worden , zou die vrouw omgebracht worden !
 » wijders , wat zou de naam van den Alleenheerscher
 » door de geheele wereld bezwalkt worden !” En *Maha*
Radja Rawana sprak tegen *Indra Djata* : Maar ik
 » heb eene plaats van boetedoening van *Rat* verworven ,
 » het is die , op welke ik hoop ; indien er aan dezelve
 » geofferd en het offer voldoende geweest ware , zouden
 » niet alleen mijn broeder en mijne telgen niet dood zijn ;
 » maar al ware eene slang door *Srie Rama* met eenen
 » pijl doorschoten , zou die zelfs leven.” *Indra Djata*
 zeide op eenen eerbiedigen toon : » Indien het aldus
 » gelegen is , wat zullen wij beraadslagen dat *Srie Rama*
 » van den strijd afsta ?” En *Maha Radja Rawana* sprak :
 » Wel mijn zoon wij stellen eene vrouw , gelijk aan *Setie*
 » *Dewie* in uiterlijk voorkomen , en zij worde door u ge-
 » dood ; welligt door *Srie Rama* gehoord wordende , dat
 » *Setie Dewie* dood is , zal hij gewis in droefheid verzin-
 » ken , en zijne kriegsverrigtingen niet verplaatsen , daar
 » hij voortdurend met zijne treurigheid zijn zal. Inmid-
 » dels staken wij den strijd en offeren wij onmiddellijk .’
 Na het dusdanig bevel van *Maha Radja Rawana* ,

werd het door *Indra Djata* volvoerd , en door hem een vrouw gezocht van een schoon voorkomen, die voorts door hem werd omgebragt. En er werd verspreid in de stad (en) gezegd: » *Setie Dewie* is vermoord.” Wijders wat het geheim betrof, niemand wist het. Toen het volvoerd, bekend was bij het leger in de stad *Langka Poeri*, waren al de inwoners bedroefd en weenende. Daarna ging *Indra Djata* met al de troepen en wapenen , en oilfanten en paarden en oorlogswagens om ter gewijde plaatse te gaan offeren. Op dat tijdstip kwam *Hanoman*, zich vermommende in de stad *Langka Poerie* om berigten in die stad te hooren. En (er) werd door *Hanoman* gehoord het zeer luidruchtige geluid des geweens van het volk in die stad, meldende dat *Setie Dewie* ter dood was gebragt door *Radja Rawana*. En *Hanoman* keerde terstond terug met zijne droefheid; voorts ging hij *Srie Rama* opzoeken en *Hanoman* viel aan de voeten van *Srie Rama* en omhelsde de voeten van *Srie Rama*, en door *Srie Rama* opgerigt, sprak *Srie Rama*: » He *Hanoman!* wat is de oorzaak dat gij aldus (zijt)? welk gezigt hebt gij gehad? en waar zaagt gij (het)? en wat was uw gehoor? Zeg het mij.” En *Hanoman* zeide: Ja, mijn Gebieder! vorst der wereld! het is te vergeefs dat de Alleenheerscher vermoeid wordt: ik hoorde de mare dat de geliefde *Setie Dewie* was omgebragt door *Radja Rawana*.” Toen door *Srie Rama* het gezegde van *Hanoman* gehoord werd, viel *Srie Rama* flauw, bewusteloos van zich zelve. En de opperbevelhebber kwam naderende op zijde van *Srie Rama*, en alle legerhoofden hoorden met droefheid de dusdanige mare. Een oogen-

blik daarná kwam *Maha Radja Bijoesanam* bij *Srie Rama* en zag dat *Srie Rama* bewusteloos ter neder lag. Onmiddellijk nam *Bijoesanam* rozewater en besprenkelde het gelaat van *Srie Rama* en zijn geheel ligchaam. En *Srie Rama* gedacht (kwam bij) zich-zelf en weende. Nu zeide *Maha Radja Bijoesanam* : » O mijn Gebieder, vorst der wereld ! laat mijn gebieder niet uitermate bedroefd zijn ; indien de beminde *Setie Dewie* waarlijk dood is , zou zij volgens mijn hart (gevoelen) buiten dezen oorlog, dien wij wettiglijk voeren, niet dood zijn.” En de opperbevelhebber zeide : » O mijn Meester ! eerst hebben wij de stad *Mandra Poera* verlaten ; midden in het woud gekomen , is de Prinses *Setie Dewie* , (naar) ik hoorde , door *Maha Radja Rawana* geschaakt , en wij kwamen naar *Langka Poerie* oorlogende om *Setie Dewie*. Wat nu de mare , die wij aangaande *Setie Dewie* hooren , betreft , moesten wij , volgens mijnen raad , in de stad *Langka Poerie* trekken ; hem , die *Rakhsjasa* genaamd is , verdelgen wij ; zelfs geen Brahman , worde overgelaten ; indien *Rawana* , (gevangen genomen wordt) dompelen wij hem in de diepe zee ; vliedt hij naar de zevende verdieping der aarde , wij volgen (hem) naar de diepte der aarde , en is 't naar hogere spheren , wij volgen ; indien ik bevolen word , zal ik het oogenblikkelijk volvoeren.” Toen de opperbevelhebber aldus gesproken had , kwam onmiddellijk *Maha Radja* tot *Srie Rama* , als iemand , ontwakende uit den slaap , zijnen droom openbaren : » Ja , mijn Gebieder ! ik droomde aldus : Er was een paleis , in het welke eene lamp brandde , ik trad voort en ontmoette *Rawana* , voorts trapte ik hem tegen de

borst, dat hij het onderstboven viel; en de beminde, *Setie Dewie*, ik en de Gebieder stegen op den strijkar en reden rondom *Langka Poerie*; dit mijn Meester! was in mijnen droom." Nu sprak *Maha Radja Bijoesanam*, O mijn Gebieder! het ware zelfs dienstig dat de dienaar *Hanoman* bevolen werd de beminde, geliefde *Setie Dewie* te gaan zien." Wijders had *Srie Rama* nog niet bevolen, of *Hanoman* zeide: » Ja, mijn Vorst! laat mij de beminde vriendin, de meesteres, vorstin *Setie Dewie* gaan zien." En *Srie Rama* beval: Ga spoedig mijn zoon, *Setie Dewie* zien, en keer terstond weerom." *Hanoman* boog en ging naar de stad *Langka Poerie*, dit zoo zijnde, nam *Hanoman* de gedaante van eenen vogel aan en vloog naar het paleis en zag *Setie Dewie* nog zitten met hare droefheid en gewezen. *Hanoman* keerde terstond weerom. Toen hij halver weg kwam, ontmoette hij vele maagden met *Maharisi* gaande naar eene gewijde plaats; en door *Hanoman* werd onder de menigte gehoord dat men tot elkander zeide: » *Indra Djata* is door *Maha Radja* gelast om in zijn heilig verblijf te offeren."

TOT EIGENE OEFENING.

سوال*

اقبیل تعلقه سمع فدازل اکن تیغ^۲ یغ ثابت
کاعدائپ ددغر دان بصر اکن سکل یغ ثابت دالم
علم سقرت یغ تله ترسبت د هول ایت مگ
تتکال حدود روغ یغ ددغر دان یغ دلپت ایت
اداکه جاد حدود فنغر دان فغلیت بگ حق تعالی
کارن حدود یغ ددغر دان یغ دلپت ایت اتو تیاد*

جواب*

تیاد جاد حدود کدواپ دشن سبب یغ دمکین
مگ تیاد سمبهروی فنغر بگ بارغ یغ تله ددغر فد
ازل ایت دمکینلاگ یغ دلپت دکتهوی ای اوله
اورغیغ ایغت یعنی تیاد جاد بهارو فغلیت بگ
الله تعالی تتکال بهارو ظاهر روغ یغ تله دلپت
ایت کارن سده تحقیق فغلیتپ اکندی فدازل
سقرت تیاد جاد بهارو علم سبب بهارو پات معلم
فد خارج این حاصلپ بهو فنغر دان فغلیت حق
تعالی تعلق کدواپ فد ازل اکن سکل یغ دتعلق
وله کدواپ د، فد سکل یغ ثابت دالم علم فد حال

اداله تعلق کدواپ ایت دشن فعل تیاد دشن
 حکم قوه مک تیاد لازم سبب بهارر پات ووف
 سکلین ایت قد اعیان خارجیه این جاد بهاروسسوات
 درقد کدواپ مک تکمال اداله کدواپ ایت قد
 قول یخ صحیح دقیقاسکن اتس علم قد فیهق تعلق
 کدواپ قدازل دشن فعل تیاد دشن قوه سشرت تعلق
 قدره نسچای فائله کدواپ دتتیهن دشن علم ایت ۱۵

FRAGMENT VAN EEN DICHTSTUK

OP

P. P. ROORDA VAN EYSINGA.

DOOR

MOHAMMAD BASJARAH

van Palembang, later ambtenaar te Ceram, vervaardigd.

الله یغ تاهو دهات ساي
دندم برهني كقدام تون
چهياپ چمرلغ تباد برلون
درج برسري دقندغ مات
مروسقني هات سمات ۲

دكتاكن تيدون تون فرچاي
دقندغ مانس مود ستياون
منجديكن ببيع قلب نون راون
ايلقپ دسيت جاغني دكات
كيلتپ چمرلغ انتن فرمات

اقاله عقل فکورن گوستي
 اقام انتن د نیلي سکتی
 شکر دنیا ددالم نگرې
 در جاوه داتغ کماری
 عجایب سکال رساپ هات
 فر کتان هالس دشن دسیتی

تپاد داقمت سکهندق هات
 دېلي دتاره ددالم فتی
 اتورن باگس بگي دمتري
 کلکورن باگس مود بستاري
 ايلتق سگل بدي فکرت
 وساپ تپاد برو گوستي

کفد اذند

ساي بردودق دڦڦڦر سوشي
منغر گمبڦ بروب رامي
جنتن مناعس دكايو جاتي
سدهله لام بروسق هات

دءاتس گونڦ دباوه لامت
ممندڦ هوتن مليهت بوكت
سيكر بورڦ دڦڦڦڦ اورڦ
چلاكت ساي فون تيدق كورڦ

مکت دھول ادالہ ثوان
 دھمان سکارغ برجالن تون
 ملات دھول ھرملة باو
 ائقن تیوقله ملاتی لایو

دھمان بولن بولن ثرانام
 جاعنله بولن برمیگت لام
 جکلو بولن منمبل قول
 جکت ادند بگي برسول

گمیلغ گمیلغ بریس سیره
 منغئل سھای سئورغ دیری
 دچیومله اورغ جاد خیالی
 اورغله سایغ مسکالی ۲
 بزفاگر بنتغ برچھای ۲
 ادند قولغ کفد سھای
 ھندقله شمس ترال سوک
 منداقات سھای ھیلقه دوک

MALEISCH EN NEDERDUITSCH

WOORDENBOEK.

A.

Aaib, of *ajib*, schande, hoon, smaad, verfoejing.
aam, Ar. algemeen, publiek.
ab, *aboe*, Ar. vader.
aba-aba, S. tuig, gereedschap, takel, gareel. *Aba-aba kapal* scheepstuig, — gereedschap. *Kenakan aba-aba pada prahoe* een vaartuig optakelen.
abad, Ar. eeuw, eeuwigheid, zonder einde *Abadie*, eeuwig. *Abadiejat* eeuwigheid.
abai, veronachtzamen; lichtachten.
abam dwarsbalk, steunbalk.
abang, Jav. rood.
abang oudste broeder of zuster; vriend, vriendin.
abantara, heraut.
abawie vaderlijk.
abdie, Ar. een slaaf.
abetda, begin.
abis gedaan, af, op. (zie *habis*.)
abnoes, Ar. ebbenhout.
aboe, asch. (zie *Haboe*.)
abrak Moskovisch glas.
abriel, V. April.
achadzat, Ar. leengoed.
achir, Ar. einde; laatst. *Pada achir zaman* in het laatste der dagen.
achirat, Ar. toekomstige wereld, einde van deze wereld, eeuwigheid.
ada zijn, bestaan; zich bevinden; gedragen. Bestaan, aanwezig. *Meng-ada-kandoen* zijn, veroorzaken. *Ka-ada-an* aanwezig, zelfstandigheid; toestand.
adab, Ar. minzaam, beleefd; minzaamheid.
adalet, Ar. regtvaardig zijn. Regtvaardigheid.

adam, ADAM. *Anakh adam* een mensch, een kind van Adam.
adan, Ar. Eden.
adang-adang nu en dan.
adang, *hadang* hinderlaag. *Meng-* loeren. *Ber-* in eene hinderlaag liggen. *Di-* belaagd worden.
adap voor, tegenover. *Di hadupan* voor, in tegenwoordigheid. (Zie *Hadap*.)
ada-pon wijders, voorts.
adur bejaard.
adara, *oedara* de lucht, dampkring.
adas venkel. — *manis* anijzsaad.
adat, Ar. gewoonten, zeden, manieren. *Adat negrie* landswijze, oude instellingen.
adei een oorlogsinstrument.
adej, *adikh* jonger broeder of zuster, vriend, vriendin.
adieth eene schenkaadje.
adil Ar. regtvaardig, onpartijdig.
adinda, vorstelijke jonger broeder of zuster.
adipati, Jav. Titel voor eenen Regent op Java.
adjäieb, Ar. wonderlijk, wonder.
adjakh, bepraten, aanpraten, aansporen, uitnoodigen, aanzetten. *Peng-adjakh* beprater. *Peng-adjak-an* beprating, aansporing.
adjal, bepaald tijdstip, stervensuur; de dood.
adjar leeren, onderwijzen; vermanen; straffen; bestraffen. *Ber-adjar* of *hel-adjar* leeren, onderwijs ontvangen. *Meng-adjar* onderwijzen. *Adjar-an* en *peng-adjar-an* leering, leerstuk; vermaning, bestraf-

ing. *Pel-âdjar* leerling. *Peng-âdjar* leeraar. *Ba-pel-adjâr-an* leerlingen hebben. *Ba-peng-âdjar* eenen leermeester hebben. *Ba-pel-âdjar-adjâr-an* gedurig onderwijs ontvangen. *Di pel-âdjar-adjâr-ie* gedurig onderwezen worden. *Ba-pel-âdjar-adjâr-i* gedurig onderwijzen. *Pel-adjâr-an* oefening, studie.

âdjeb, Ar. vreemd, wonderlijk.

âdjem, Ar. een vreemde; een Perziaan. *Negrie âdjem* Perzie.

âdenâs, Ar. verschillend; onderscheiden.

âdjie en *meng-âdjie* godsdienstige boeken lezen; in de Theologie studeren.

âdjie en *seng-âdjie*, Jav. Vorst.

âdjilaj, Ar. klaar, duidelijk.

âdjoedja lasteren. *Peng-âdjoedja* lasteraar. *âdjoedjâ-an* laster.

âdjoer zich zelven bedriegen.

âdjokh, naâpen, napraten. Spottenderwijs iets toestemmen, als men het niet meent.

âdjong rangschikken; in slagorde scharen.

âdjong chinesche jonk.

âdoe aangeven, aanklagen. *Peng-âdoe-an* aanklagt. *âdoe-âdoe hâjam* hanen aanhitsen. *Meng-âdoe-kan hhal* eene zaak aangeven.

âdoh, *âdohie*, ach! helaas!

Meng-âdoh kermen. *Peng-âdoh-an* gekerm.

âdoe, H. rusten, slapen. *Per-âdoe-an* rust. *Tampat-gitta per-âdoe-an* rustkoets.

âdjûdan, v. adjudant.

âdokh, omschudden, omroeren.

âdsjâd, een berg bij Mekka.

âdsab Ar. straf.

âfdal (afzal) Ar. uitmuntend.

âfiejat, Ar. gezondheid; heil; herstelling.

âfiejoen opium, heulsap, amfoen.

âgah gissen: schier, bijna.

âgahârie gemiddeld, gematigd.

âgam, Jav. handeling, handgreep. *Pjâgam*, bezegeld von-

nis, besluit, bevelschrift, akte. *âgama* Godsdienst. *Pegang âgama* godsdienstig zijn. *Orang tyada poenja âgama* een mensch zonder godsdienst.

âgar opdat, ten einde.

âgar-âgar zeker zeegewas, dat gegeten wordt; kwal; zeewier.

âgas mug, (musquito.)

âgih groote mug (musquito.)

âgoeng, *goeng*, *gong*, bekken, metalen muzikinstrument.

âgoeng, hoofdzakelijk, voor-

naam. *Tjâng âgoeng* de groote mast. Een aanzienlijk mensch.

ah ach! helaas!

ah foei!

âhad, Ar. belofte, gelofte,

verbond. Schuldbrief, Eed,

Patent, Testament.

âhhad, Ar. een, eenig. *Hâri-*

eerste dag, Zondag.

âhhmakh, Ar. dwaas.

âhhoewâl, Ar. zaken, omstan-

digheden, toestand; zaak. *Prie*

hâl-âhhoewal een zamen-

loop van omstandigheden.

âhloe en *âhli* Ar. volk *âhloe'*

nadjoem sterrekijkers.

âhoe ho! o!

âjah vader.

âjah-bonda ouders.

âjakh, *Meng-âjakh* zeven, zif-

ten. *Peng-âjâk-an* zifting;

zeef.

âjam, *Hâjam* hoen, kip, —

âjantan haan. — *betina* hen.

— *bijang* leggen.

âjan-âjan en *sakit âjan-âjan*

vallende ziekte.

âjat, Ar. vers; spreuk.

âjer water, vocht, sap, vloeistof;

rivier; glans. — *mâs*

verguldsel. — *ântah* brak water.

— *bânjir* sterke afwatering.

— *bekoe* gestold water, ijs.

— *tâwar* versch, zoet water.

— *tenang* stilstaand water.

— *tedoh* slecht, kalm water.

— *tôhor* ondiep, klip-pig water.

— *dâlam* diep water.

— *sedjokh* koel, kil water.

— *pânasheet* water. — *dieng-*

in koud water. — *hâng'aten*

âjer soewam laauw water. —

- berkoekos gedistilleerd water. — *se-mâta-mâta* zuiver water. — *soesoe* melk. — *anggor* wijn. — *boetakh* en — *kroh* troebel water. — *kandji* rijst-water, stijfsel. — *mâsin* zout water. — *mâwar* rozewater. — *mâdoe* honig. — *mandie* badwater. — *moeka* kleur, glans van het gelaat. — *hoedjan* regenwater. — *pâsang* wassend water, vloed. — *soerot* eb. — *permâta* water, glans van edel gesteente. — *goela* siroop. — *sumbahjang* wijwater. — *mâta* tranen. — *pejrakh* kwikzilver. — *hoewah* sap van vruchten. *Ber-ajer* water geven. — *senie* of — *kinjing* pis. *Boewang* — ontlasting hebben. *Mâta* — bronwel. *Pintoe ajer* sluis. *Moeka* — oppervlakte des waters. *Baper-ajer-kan* bevochtigen, bewateren, drenken. — *wang'i* reukwater. — *ramhon* hagel. — *dâwat* inkt.
- ajo* een haai.
ajo-ajo kom! lustig,
ajoe ei! ach! och. *Meng-ajo* beklagen.
ajoen wiegen; wiegelen.
ajoenan, wieg.
akan tot, voor, om; jegens; te, om te; zal zullen.
akar wortel. *Ber-âkar* wortelen, wortels hebben.
akas sphaer, ether.
akastarie ongerept, onbeslapen.
akbar Ar. groot; grootst.
akhal, Ar. vernuft, geest, vindingrijkheid; beleid. — *boedie* genie, geest, *Ber-âkhal* geestig, vernuftig. — *balighr* huwbaar, mondig.
akhbâl, Ar. zegen, voorspoed.
akhibat, Ar. uitslag, uitkomst.
akhiekh agaat, sardiks.
akmâl eene algemeene volmaaktheid.
akoe ik; mij. — *kadoewa* wij beide.
akoe, *hâkoe*, *meng-âkoe*, be-lijden; erkennen; borg blijven.
alah verliezen: verlies. *Meng-*
- alah-kan* bemagtigen, doen verliezen. *Peng-alah-an* bemagtiging.
âlai en *âlei* Ar. op, over. *âlai-koem* over u. *El salâm âlai-koem* vrede zij u! *Tsalla'lahoe alayhi wa salâm* storte God zijnen zegen over hem uit, en vrede!
alâhan vellen (het geweer.)
alam, Ar. standaard, vaandel.
âlâm Ar. & P. de schepping, gansche natuur.
âlâmat, Ar. teeken, sein, merk; voorteeken. *Âlâmat tonggol* wapen van eene vlag. *Alamat soerats* schriftelijk bewijs, handteekening. Opschrift, adres.
alang roofvogel, kiekendief, soort van wouw.
alang bonte en schurftige uitslag.
alang-âlâng dwars, dwarste; dwarsbalken. Lang, grofgras.
Alang-kan balken op stijlen leggen.
alang-kah is het niet, zou het niet?
alat gereedschap, werktuig. — *paprâng-an* krijgstuig; materieel.
alas voetstuk, pedestal; fundament, grondvesten.
alba honigbij.
aleh schrap zetten (een zeil), brassen.
aleh verzetten, verplaatsen.
âlet, Ar. ziekte, kwaal; ramp, ellende, tegenspoed.
alférés, Port. krijgsofficier.
âlîe, Ar. *alie*, de schoonzoon van Mahomed, de vierde Khalif.
âlîe Ar. voortreffelijk.
alie wenden, keeren. *Meng-âlîe* verhuizen.
alie-âlîe slinger. *Meng-âlîe* slingeren.
alief vriend. De eerste letter. A.
alieh wenden, keeren.
âliemon, Ar. alwetend.
alies, J. wenkbrauw.
alif, *elif* de eerste letter.
alâhat, A. afgod, afgodendom.
alinglakh ongelijk, niet even lang.

alintah bloedsuiger.
alipan duizendpoot. *Alipan*
bâra roode duizendpoot.
allah, Ar. God. *Allah tsâla*
 God de Allerhoogste.
alim, Ar. geleerd, onderwezen.
 Een wijze.
alir vloeijen, vlieten. *Peng-*
alir-an afvloeijing, vliet.
alma verguld.
almâier duizendpoot, die niet
 bijt en licht geeft.
almârie kabinet, kas.
aloe stamper, dorschvlegel.
aloe, *hâloe* drijven, verjagen,
 wegzenden.
aloen golf, baar.
aloe-aloe een zeesnoek.
aloes fijn, dun, tenger. Slim,
 sluw.
aloevah, A. P. Aloe.
aloh zuchten, kermen.
alon zwellen, golven, rollen.
alor vore, groef; keep, kiel-
 water; spoor van een schip.
alpa HIND, onachtzaam. Veron-
 achtzamen.
alwah manna; konfijt.
alwat, Ar. een eed.
alsey zeker lijnwaad.
ama vervolgen. Moeder.
amah kleine wormen, die soms
 in het aangezicht komen.
amakh moeder.
amal en *omal*, Ar. werk, daad.
Omal tsâlehh vróome daden,
 goede werken.
aman gerustheid, veiligheid.
amânat pand. Trouw.
amang dreigen, uitdagen. *Peng-*
— bedreiger. *Peng-amang-*
an bedreiging.
amârah toorn, vertoornd. *Pe-*
mârah grimmig, driftig, toorn-
 nig, boos, korrelig.
amâret bewind; bewind voeren.
amas $\frac{1}{16}$ tahlil; $\frac{1}{4}$ spaansche mat;
 0,32 cents.
amas goud; gouden. *Kamâsan*
 gouden; verguld. *Ber-âmas*
 goud bezitten. *Amâs-ie* ver-
 gulden; omkopen.
amat naauwkeurig bezien;
Meng-âmat-amât-ie aanhou-
 dend naauwkeurig gadeslaan.

Peng-âmat-amât-an bespie-
 geling.
amat zeer, bijzonder; extra.
amat verbieden.
ambah-ambâh-an schemerend,
 naauwelijks zichtbaar door af-
 stand.
ambâloe gomlak.
ambân doek, die over den eenen
 schouder en onder den anderen
 arm gedragen wordt. *Amban*
ejkor staartriem. *Meng-amban*
 een kind in eene doek dragen.
ambang drempel, dorpel, ven-
 sterbank.
ambar laf, zouteloos; ver-
 schaald, smakeloos.
ambar zich ergens dicht bijvoe-
 gen.
ambar amber; reukbal.
ambârang beschoeijing, plating.
ambat vervolgen, najagen. *Per-*
ambât-an vervolging.
ambâtjang, vrucht, paarden-
 mangga.
ambien, verheven zitplaats,
 wier hemel van gespleten bam-
 boes is.
ambil, nemen; halen; wegne-
 men; aanmatigen. *Pengambil-*
an wegneming, afneming, be-
 neming. *Meng-ambil hâti*, het
 hart innemen. *Meng-ambil*
njâwa dooden. *Ambil pada hâti*
 kwalijk nemen.
ambing dragen.
ambles inzakken, zinken.
amboelong'an zekere plant.
ambloh bewilligen; bemiddelen.
Peng-ambloh bemiddelaar.
amboy he! ach! och!
ambol, wederom stuiten; we-
 derkaatsen.
ambong een groot bos hout.
 Schanskorf.
ambos blazen; pompen.
ambur drijven.
amien, Ar. Amen! het zij zoo.
amier, *Amir*, Ar. leidsman; be-
 velhebber.
amis goor; stinkend als visch.
amokh verwoed ergens op aan-
 vallen, verwoed moorden.
ampa ledig.
ampâloe gomlak.

ampang belemmeren, in den weg liggen.
ampas drab; dik. *Ampaskoppi* koffijdik.
ampat vier. *Ka-ampat* vierde. *Sa-per-ampat* (saprâpat) $\frac{1}{4}$.
Ampat-blas. 14. *Ampat poeloh* 40.
ampedal de maag.
ampedoe de gal.
ampe wannen.
ampie uithangen, ophangen (als linnen).
ampih kleine, lange koolen, die sterk branden.
amping nabij.
ampir nabij, schier, amper.
ampoe in de hand houden, bestieren. *Meng-ampoe-kan*.
ampoanja eigen, bez. v. n. eigendom, eigendommelijk. *Jang ampoanja* de eigenaar. *Meng-ampoanja-ie* bezitten.
ampoenjâkan toeëigenen, aanmatigen.
ampoel het merg der boomen.
ampoh overvloeijen. *Ampûh-an* vloed, overvloeijing, zondvloed.
ampoh zwavelkleur.
ampon vergiffenis. *Meng-ampon* vergeven.
ampot bijslapen.
ampus uitvegen, wegvagen.
amr. Ar. eene zaak; handeling, leiding hevel.
amzâl Ar. spreuken.
anakh kind, telg, spruit, loot.
 — *lâki-lâki* een zoon. — *parampoewan* eene dochter.
 — *piejâra* aangenomen kind.
 — *hongsoe* jongste kind. —
 — *soeloug* oudste kind. —
 — *tieri* stiefkind. — *dâra* maagd. — *kontji* sleutel. —
tangga sport van eene ladder.
 — *lidah* de huig. — *kâwin* een echt kind. — *sjêthan* satanskind. — *rada* spaak van een wiel. — *limpa* de milt.
 — *doewit* rente. — *pânah* een pijl. — *mâs* een slavenkind, dat aan huis van den eigenaar geboren wordt. *Ber-* en *Per-* — kinderen hebben, kinderen krijgen. *Di per-*

ânakh-kan geboren worden.
Taper- — geboren worden.
anakhda en *anakhanda* koningstelsel,
anam zes, *ka-ânam* zesde.
anânas ananas.
anatsar (untsur) element.
anbar, amber,
anbieja profeten.
andam evenredigheid, verband, orde.
andam eene schuilplaats zoeken.
andam den baard netjes schrapen.
andieri leerschool, akademie.
andir akademie bij de Braminen.
andom blijven waar men lust.
andop sluipen, ter sluik gaan.
andjar bewegen. *Meng* — geleiden. *Peng* — leidsman. *Peng-andjâr-an* leiding, geleide.
andjier, Ar. vijf.
andjing hond. — *per-boeroean* jagthond. — *hoetan* wilde.
andjing ajer otter.
andjong opperzaal.
andjor ontvallen (als een woord).
Telandjar los (van mond).
anei-anei weigeren.
ang, *hang* zekere titel, gij.
ang'an-ang'an, vooronderstelling; vooronderstellen.
angga een hert.
anggal niet zwaar geladen.
anggan weigeren.
anggang de rinocerosvogel.
anggar-anggar waggelen, wankelen.
anggei weigeren.
anggej bespotten, beschimpen.
anggit aan een rijgen.
angglo komfoor. Test.
anggolhard stampen als eenschip.
anggokh toeknikken, beamen.
anggor, P. druif, druiventros.
Ajer anggor druivensap, wijn.
anggorran, eerder, liever, beter, bij voorkeur.
anggota, *anggatalid*; lidmaat.
anggrekh schorpioenbloem.
anggul L. knikkebollen.
ang'in wind; lucht. *Chabar-chabar ang'in* losse geruchten.
Tampat per-ang'inan luchtige plaats, zomerhuisje.

angkâ zekere apensoort.

— H. cijfer, nommer.

angkap-angkap in gedachten.

angkâra moedwillig; verwaand; voorbarig, roekeloos, korzel; dwars, eigenzinnig. Moedwil, verwaandheid; voorbarigheid, roekeloosheid, eigenzinnigheid.

angkas wild gevogelte.

— H. Spheer, hoogere Spheer.

angkat wegnemen; opnemen; optillen. Aanvangen. Henengaan. Groot brengen, opvoeden, aannemen, opdisschen. *Angkât-an* krijgstogt, veldtogt. *Angkât-an laut* zeemagt. *Angkâtan kapal pa-prang-an* zeemagt. *Ber-angkat* vertrekken.

angkâtan laut eskader.

angkau gij; u.

angkoe, L. trotsch, grootsch.

angkoet, *angkot* op den rug dragen. *Angkoet âjer* water halen, water in bamboezen op den rug dragen.

angoe, P. duivelsdrek.

ang'os branden, schroeijen.

Kena ang'os aanbranden.

angsa H. gans.

angsâna naam van eenen bloemdragenden boom.

angsoeka H. zekere boom.

angsoeran betaling in termijnen.

angsor voetje voor voetje gaan.

In termijnen betalen.

anie-anie witte mieren.

aniejâja onderdrukken. *Peng-aniejâ-an* onderdrukking, afpersing.

anieka H. allerlei.

anjir duf, muf.

annjah, weggaan, zich wegpakken.

annjam, vlechten.

annjar, J. nieuw.

anoë N. N. *toewan* — de heer N. N. *negri* — zeker land.

anoegrah, H. gift, gunst, geschenk. *Anoegrah-kan* begunstigen, schenken.

anoesan zekere gerechtigheid, die weleer aan vendumeesters gegeven werd.

antah niet goed gestampt. *Bras* — rijst, die niet goed gestampt is.

— welligt, wie weet, het is mogelijk.

antakh stampen, huppelen, als een schip, of paard.

— pijnverwekken, steeken als een zweer.

antam koppelen, paren; beslapen.

antam (zie *hantam*) smijten, slaan, ranselen, afrossen.

antang, rijststamper.

antar-antar stormbok.

antâra tusschen; tusschenruimte

Meng-antarâ-i tusschen beide komen, bemiddelen. *Per-antâra* middelaar. *Per-antarâ-an*

tusschenkomst, bemiddeling.

Pel-antarâ-an doortogt, gang.

Padang belantâra woestijn.

Hoetan bel-antâra een woest bosch. *Antarâ-ie* tusschen komen, iets voor iemand verzoeken, zich voor iemand in de bres stellen.

antar-antâran zekere cijns of gerechtigheid.

antat aanbieden. *Peng-antat* aanbieder. *Peng-antât-an* aanbieding.

anteh spinnen (zie *ganteh*).

antelas, Ar. satijn.

anting bag, oorsversersel.

antjam, L. dreigen.

antjor, *hantjor* vergruizen, oplossen; smelten, dooijen.

antokh ergens tegen stooten.

— slaperig. *Meng* — vaak hebben, slaperig zijn.

apa wat, welke; of.

apa-bila tijdens, toen, ten tijde dat, wanneer.

apa-kâla tijdens, toen, wanneer.

apakh vunzig, sterk, garstig.

apâ-lah eilieve, moge, wil zoo goed zijn.

apâm dun koekje, oblie.

apei kerri.

api vuur. *Di mâkan api* door brand verteerd worden.

api-âpi kwanswijs.

apiejoen opium, amfoen, heul-

sap. *Pak apiejoen* amfoenpacht.
apilan lijfschutting, borstwering.
apit persen, drukken; toeven. *Apit-an* pers; molen.
Apit-apiet-an dambord.
apong dobber, drijfhout.
ara vijgenboom.
ara, arah hoop, verwachting.
arab Arabisch. *Bahâsa arab* de Arabische taal. *Negrie arâbi* Arabie.
arah langs, nabij.
arakh zegevierend inhalen, in triomf of staatsie rondgaan, hetzij op eenen zegewagen of in eene draagkoets. *Per-arâk-an* triomfkar, prachtige draagkoets. *Di arakh* in staatsie rondgedragen of ingehaald worden.
arakh arak. *Arakh âpi* overgehaalde arak; voorloop.
aram dreigen.
arang houtskool. *Kajoe* — eebenhout. — *pâra* roet.
aras, schaakspelen.
ârasj, Ar. Gods troon. De negende hemel. Zetel, stoel.
arax, Ar. Ceder.
arba, Ar. vierde. *Hârîe arba* woensdag.
areng een bekende boom, die suiker geeft.
arie, ja.
 — *arie* de liezen. Baarmoeder. Waterblaas. Waterbel.
arieja, Arieja; titel.
arieng stinkend; bokkelucht.
aries prins. Akkerman. Eene wel bij Medina.
 — merg of sap van eenen boom.
arîez, Ar. breed, wijd.
 — rijm, rijp.
ârif, Ar. geestig, snedig, scherpzinnig; kundig.
ârifân geleerdheid.
arip groote vaak hebben.
arit snoeimes, grasmes.
arkiejâ goed, deugdzaam.
arkien wijders, voorts.
armâda, P. oorlogsvloot.
armeni Armeniaan.
aroeda wijnruit.

âroedl, (âroez) Ar. versmaat.
aroem welriekend.
aroeng doorwaden.
aroewâhh, Ar. geesten.
aroewan zekere visch.
aron half gare rijst.
arong een kruik.
arti, Hind. zin, meening. *Meng* — verstaan. *Meng* — kan den zin verklaren, uitleggen. — *nja* dat is: namelijk. *Peng* — an begrip.
arzon, Ar. Ceder.
asa verwachting, hoop. *Poetus* — hoopeloos; wanhopig. *Ber* — hopen.
asâ bewegen, verzetten.
asa eenig, enkel; een. *Ka-asâ-an* eenheid.
asad, Ar. leeuw.
asah slijpen, scherpen. *Toekang peng* — scharenslijper. *Batoe peng-asâh-an* wetsteen, slijpsteen.
asahan zeker wit katoen.
asakh aanstampen, laden.
asam, zuur, wrang. *Asam djâwa* tamarinde.
asam poejoeh eene kruipende plant.
asap rook, walm; damp. *Per-asâp-an* rookvat, pijp, hokah; schoorsteen.
asâs grondvesting, fundament.
astejâ, Azie. Een molen.
asing ver, afgelegen, vreemd.
Orang asing vreemdeling.
asingkan afscheiden.
asjîe hoogheid
âsjikh, of *iskh*, Ar. liefde, liefdevlam, drift. Beminnen. *Membrîe âsjikh* doen verlieven.
âsjwakh, Ar. in liefde ontvlamd.
âsjkar, Ar. heir, leger. *Askarie* legerknecht, soldaat.
asoe oog- of hondstand.
asoh een kind dag en nacht oppassen. *Peng* — baker, minne, een die een kind oppast.
asong aanhitsen.
assin, L. brak, zilt.
astaga perlah, (verbastering van *istaghrafar-allah*) God verhoede. God zegene ons!

uitroep van schrik of verwondering.

astaka puije, hoogte. balkon.

astakona een achtkant.

astâmâl gedragen, gebruikt worden.

astâna, Perz. paleis, hof.

âtâd, Ar. voorbereiding.

atap dak. *Ber* — een dak hebben. *Meng* — dekken (met riet, lei, pannen etc.) *Peng* — dekker. — *hongngong* een dak, dat gelijke zijden heeft. — *gâdjah menjoso* een dak aan eene zijde, afdak.

atas, op, boven, over. *Di atas* boven, boven op. *Ka atas* opwaarts, naar boven. *Meng* — verheffen. *Laloe deri* — over heen trekken. *Deri* — van boven. — *nja* het bovenste.

atau, *atawa*, of. *Dâging atau* ikan vleesch of visch.

athelas, Ar. Satijn.

âthlamat, of *âzamot*, Ar. staatsie, praal; statig.

âthliem of *âziem*, Ar. statig, plegtig, deffig.

âtie-âtie voorzigtig.

âtiebat, Ar. stadje.

âtjang bode, boodschapper.

âtjar, Perz. keukenzuren, zult.

âtjâra, Hind. zaak, proces.

Pleiten. *Panggil atjâra* dagvaarden.

âtjâra en *oepatjâra*, staatsie.

âtjârang trouwring.

âtjih, ACHIN, Rijk op Sumatra. — kleine bloedzuiger.

âtjoe dreigen.

âtjoem ophitsen, tergen.

âtong, dobberen, twijfelen.

Per-atông-an, dobbering, onzekerheid.

ator en *hâtor*, orde, regelmaat, rij. *Per-atôr-an* regeling, rangschikking, instelling. *Meng-âtor* rangschikken, regelen. *Peng-âtor* insteller, die rangschikt, regelt. *Ber* — geregeld.

atsal ten zij, ware het, het zij, onder beding.

atsal, A oorsprong, bron, moer. Geslacht, stam, ras, familie.

atses, Ar. zeker raadsheer.

atsiel, Ar. een edelman.

atslahh, Ar. beter; best.

atsli, Ar. oorspronkelijk.

atsar, Ar. merk, teeken.

aus, *awus*, L. dorst. *Ber* — dorst hebben.

awau aap, *wauwau* genaamd.

awakh J. ligchaam. — *prâhoe* scheepsvolk. Ruim van het schip.

awal, Ar. voormaals, eerst; begin.

awah oudste zuster des vaders.

awân P. paleis.

awan-awan wolk, welken.

âwân, Ar. Een bijstander, hulp.

Half bejaarde vrouw, huisvrouw.

awan borduur-, naai-, schilderdwerk.

awang jonker; kind.

awap damp, nevel, wasem.

awar waardeeren, schatten.

awas klaar zien en hooren.

awir eene dikke rietsoort.

âz en *âzzat* Ar. glorie. *Allah*

âz wa djâl de glorierijke en luisterrijke God.

âzal el âzal moeder der eeuwigheid; het boek van het noodlot.

âzraiel, Ar. naam van den engel des doods.

B.

Ba, de 2°. letter, b.

bâb, Ar. deur, poort. Hoofd-deel, kapittel. *Bâb-el-mandâb*

de poort der tranen, (naam van den ingang der roode zee).

bâtâ, H. zoon van aanzienlijken.

babal, *behal* ongeoeffend, onwetend. *Ka-babâl-an* onwetendheid.

bâban pak, bundel, vracht.

babâran zekere schelpvisch.

— moeilijkheid.

bâbat omwinden. Afmaaijen; de ruigte op een erf opruimen.

baher, lossen, losmaken.

bâhi zwijn, varken. *Bâhi hoetan*

wild zwijn. *Bâbi landakh* stekelvarken;

—

—

—

—

—

—

—

—

—

bâli roesa het *twi*ja.

baboe, I. minne. *Baboe kring* drooge min.

bâd, Ar. en *bâdoe* en daarna.

— P. Wind.

bâdakh rhinoceros, neushoorn-dier. *Tjoela* — rhinoceroshoorn. — *gâdjah rhinoceros* met eenen hoorn. — *karbau rhinoceros* met twee hoornen. *Lidah* — een heester, waarop de *cochemille* aast, (*opuntia magnifolia*).

bâdam, P. amandel.

badan ligchaam, romp.

bâdej storm, rukwind; vlaag.

bâdej-bâdej mes, kleine platte kromme ponjaard.

badik lomperd, vlegel, hond! (scheldwoord).

bâdja staal.

— mest. Ploeg.

— een mengsel van metaal, gebrande olie etc. om de tanden zwart te maken. *Ber* — zwart gemaakt, (van de tanden gesproken).

bâdjak, bâdjon zeeroover. *Mem-bâdjakh* zeeroof plegen. *Pem-bâdjakh* zeeroover. *Kena bâdjakh* in zeeroovers handen vallen.

bâdong schotel, kom, vat, pan. *Orang pem* — een pottenkramer.

badjânah tobbe, bak, vat, vaas.

bâdjie wig.

bâdjing zich bij het vuur warmen

bâdjing inkhoorn.

bâdjoe opperkleed, rok, buis, kleed, tabbaard, toga.

badoewanda lijfwachter, hellebaardier.

bâdong borstplaat; ringkraag.

bafta, baftas, zeker O. I. lijn-waad.

bâgej soort, aard, klasse. *Sa* — eenerlei, gelijk. *Pada* —

nja naar zijnen aard. *Bâgej-bâgej* allerhande; verscheidenheid. *Tjâdasa* — *nja* weergaloos, zonder voorbeeld. *Pel* — verscheiden, verscheidenheid.

bagej, bagei gelijk, als, zoo als,

eveneens. *Sa* — zoo als, gelijk aan.

baghral, Ar. muilezel.

baghrdad, Ar. Bagdad.

baghrrier, Ar. behalve.

bâgi zie *bahâgi*.

bagi aan, voor, tot, naar.

bagimâna, hoe, hoedanig, op welke wijs. *Se* — zoo als.

baginda zijne hoogheid, majesteit.

bagini, bagei-iemi, zoo als dit, als dit, dus, aldus, dusdanig.

bagitoe, bagei-ietoe, zoo als dat, zoo, alzo, op die wijs, in dier voege; even zoo.

bâgoes, J. schoon, fraai.

bah vloed, overstroming.

bahâgi of *bâgi*, H. deelen, afdeelen. *Bahâgi-an* deel, gedeelte, afdeeling. *Sa-bahâgi* een deel. *Pem-bahâgi* deeler, bedeelaar. *Pem-bahâgi-an* verdeling.

bahagi-an deel, gedeelte.

bahâgija gelukkig, gelukzalig, *Mem-bahâgijejâ-kan* zaligen.

Berbahâgija gelukzalig zijn.

bâhâja gevaar, nood, ongemak.

Ber — in gevaar zijn; gevaarlijk. *Mâra* — letsel, rampen en onheilen.

bahâna geluid, galm, stem.

baharie en *bahrie*, A. en P. voorzigtig, wijselijk.

bahâroe, bhâroe, nieuw, frisch, versch; pas, zoo even. *Chabar*

— nieuwstijding. *Orang bâroe* nieuweling.

Bahâroe-bahâroe-an nu eerst, zoo even.

Mem-bahâroe-je vernieuwen.

Ka-bahâroe-an om te vernieuwen. Nieuwheid. *Pem-bahâ-*

roe-an vernieuwing.

bahâsa, taal, spraak; manieren, fatsoen. — *djâwie* de zuiver Maleische taal. —

dâlam hoftaal. — *bangejâwan* de taal der edelen. — *goe-*

nong boeren-, bergtaal. —

loewar, — *katjok-an* of —

kâsar lage taal, straattaal.

— *pâsar* markttaal. *Korang*

— onfatsoenlijk, lomp in uitdrukkingen.

ber-bahâsa eene taal spreken.
Di — kan vertaald worden.
bahajna, *bhîna* en *bîna* zeer, bij uitstek, hevig.
bâhoe, *bâyh*. Schouder.
bahoewa dat; nademaal. — komt vooraan in den briefstijl, zonder beteekenis.
bahtra, *bahtar* galei. Ark.
bâid, Ar. ver.
bâjan zekere vogel, parkiet.
bâjang schaduw; schim. *Jang di per* — die eene schaduw werpt. *Mem-kan* beschaduwten.
bâjar betalen. *Pem* — betalen *Pem* — an betaling.
bâjam moeskruid, (spinazie).
bâjat rijst zaaijen om te verplanten.
bâjikh, *bâjik* goed, wel, gunstig, deugdzaam. *Bâjikh-bâjikh* braaf; ter deeg, wel, met aandacht. — *lah* het zij zoo!
bâjikh-ie (*békin*) maken, doen bouwen; vermaken, herstellen. *Mem* — in orde brengen, verbeteren, beschaven. *Ber* — opbeuren, te regt-, in orde brengen. *Kabajiekan*, deugd, goedheid
bâjoe, H. Vâjoe God der winden. Windvlaag.
bâjoeng hakmes.
bâjoh veelwijverij.
bâkal optreden in hoogere bediening.
bakal, (*bekal*) leeftogt, mondbehoefden.
 — werk, dat gemaakt, doch nog ongepolijst is.
bakalâhi L. tweegevecht; plukharen, véchten.
bâkam eene soort van robijn.
bâkar branden, verbranden. *Ka-bakâr-an* in brand; brand;
bakas bergplaats, doos. mand, vat, pot, koker.
bâkat branding.
bakhâ Ar. duurzaam, onsterfelijk, eeuwig, onvergankelijk.
bâkhie, Ar. bestendig, eeuwig. Overschot. Balans.
bakhtie deugd, gehoorzaamheid, godsdienst; dienstbetoon. *Ber-*

bakhtie, dienen, gehoorzamen; godsdienstig. *Ka* — an godvrucht; goede diensten, gehoorzaamheid.
bakoel ronde mand; mandje. — *dan krandjang* wijde en langwerpige manden.
bâkong soort van lolie.
bâta volk; heir. *Bala-tantâra* heirleger.
bâta, V. dans, bal, dansen.
balâlakh plekje op het oog.
halch Ar. ijdel, verwaand.
bâlam zekere duif.
balâman smeulen.
bâlas vergelden, beloonen; wreken. *Taper-bâlas-kan* gewroken worden. *Ka-balâs-an* vergelding, loon, wraak. *Pem-bâlâs-an* bezoeking; belooning.
bâlas soerat eenen brief beantwoorden.
balei stoeijen, streelen; teederheid.
 — *roewang* voorhof, hofplaats. — een publiek gebouw, raadhuys; raadzaal.
balej fuik.
balejra schietspoel,
balejrong en *balej roewang* vorstelijke gehoorzaal, zijnde eene soort van galerij tusschen het paleis en het hofplein.
balghram, Ar. fluim, slijm.
balembang bundel, tros.
bâlie en *bâlie-bâlie* bank, rustbank; regtbank.
bâlie het eiland Bali.
balijakh de oogen wijd open slaan, iemand sterk aanzien.
baliejoe besneden. *Ajam* — kapoen.
baliejong hoos, waterhoos. *Poe-ting* — wervelwind.
baliekat schouderblad.
baliekoe, wending, bogt in eene rivier.
bâlieng — waterhoen. Windwijzer, weerhaan.
baliera een riet, daar het doek in het weven om geslagen wordt
balierang, *balejrang* zwavel.
baliesah ontsteld, verontrust, aangedaan, gekweld, bedroefd, somber.

hulietar, kakelen, snappen, pruttelen.
halighr, Ar. huwbaar. *Akhal* — mondig, rijp verstand.
halimbing zekere vrucht.
bâlikh Keeren, wenden, omkeeren, wederkeeren. *Di bâlikh pintoe* achter de deur. *Ka-bâlikh goenong*; aan gene zijde van het gebergte. *Ter-bâlikh* omgeslagen.
hallok V. balk.
bâloe weduenaar of weduwe.
haloehan huisje, stellaadje op eenen olifant.
haloekar, kreupelhout, hakhout, struiken, wildernis.
bâloet, beloet aal.
haloewie gelijke kans bij het hanengevecht, of in het spel.
bâlong hanekam.
bâlur kastijding.
halwa, proef, beproeving; verlegenheid.
hambâng-an ongeoorloofde verstandhouding tusschen jonge lieden van verschillende kunne.
hambé Bombay, een eiland en stad op de kust van Malabaar.
bamboe bamboes. *Dâlam bamboe* in het geheim.
bandâloe zekere vogel.
bandang slinger.
bânât wollen stoffe.
bandej omroepers bekken, bekken waarop bij de verkooping-ge slagen wordt.
bandejra, Port. vlag, vaandel. *Tijang-bandejra* vlaggestok.
bandella, Port. haal, pak.
bandil haak om dieven te vangen.
banding vergelijken. *Pem* — vergelijker. — *an* vergelijking. *Per* — *an* overeenkomst.
bandjar rij, rang; gelid. *Ber* — op rijen, in gelederen staan. Als soldaten, huizen enz.
bandjar overstrooming.
bandjoe houden; vereffenen. — *hhesab* rekening houden. *Per* — *an* vereffening, afrekening; balans.
handoel drempel, dorpel. *Zekere* vogel,

bandong afschutten, afdammen.
Bandoeng-an waterkeering, dam, beer, duiker.
bang, het roepen van de minaret om tot het gebed op te komen
bang'ar tieren, razen,
bângat haastig, spoedig; onmiddellijk. *Ber* — haasten, reppen. *Pem* — haastig mensch
Ber-bângat-bângât-an heet gebakerd zijn.
bangka het eiland BANKA, dat veel tin oplevert.
bangka-hoeloe, *bangkoeloe*, BENCOELEN op Sumatra.
bangkakh zwellen; gezwollen,
bangkang verslaan, kwetsen.
bangkang lam.
bangkâra, *Oedang bangkâra* eene soort van garnalen.
bangkawan lat van een dak.
bangkej een lijk, doode; kring.
bangkil verwijten. *Pem* — *an* verwijt.
bangkit oprijzen, opstaan. — *kan* opheffen, doen staan. *Mem* — *kan* doen verrijzen, opwekken, doen opstaan. *Kabangkiêt-an* opstanding. Hetgeen opgewekt, opgeheven wordt, of kan worden.
bangkoe, V. bank.
bâng'oe soort van kraanvogel. Er zijn twee soorten, de — *hesar* en de — *oelar*.
bâng'ol hardhoorend.
bâng'on opstaan, ontwaken. — *kan* opwekken, wakker maken.
bang'on zekere boete, die aan de familie van eenen vermoorde betaald wordt.
— *an* postuur; stand; formaat.
— *bang'on-an* wachttorens; batterijen.
bangsa geslacht, afkomst, familie, bloed. *Ber* — van hooge afkomst zijn.
bangsal werf; schuur, pakhuis.
bangsat wandluis. Schelm.
bangsâwan en *bangsjâwan*, H. adelijk, van aanzienlijke geboorte.
bangsje fluit. *Tiejoep bangsje* de fluit blazen.

bānie, *benni* zaad.
bāniejan reiskoffer; valies.
bānieng kleine landschildpad.
bānier looten bij den wortel van boomen.
bānijoel zeker vogel.
bānjakh veel, menig, talrijk; menigte. *Sa-bānjakh-bānjakh* zoo veel als. *Per* — vermenigvuldigen. *Ka-banjāk-an* menigte, drom, hoeveelheid.
Per-banjāk-an vermeerdering aangroei.
bānjir, J. bui, regenbui. Sterke afwatering.
banjon, *bebanjon* de lippen zwart verwen.
banno, H. zwellen in rivieren.
bantah, krakeelen, kijven, twisten. *Per-bantah* twistmaker. *Per-bantah-an* bestrijding, betwisting.
bantal een kussen. — *serāga* het hoogste kussen; peluw. *Ber* — een kussen hebben. *Ber* — *kan* voor een kussen gebruiken. *Tiekar* — matje en kussen (beddegoed der Maleijers.)
bantan BANTAM eene residentie en stad van dien naam op het westeinde van Java.
bantej, *bantei*, slagten, dooden. *Pem* — vleeschhouwer.
bantieng zeker vaartuig met twee masten.
banting, J., wilde stier, koe. — J., smijten, slaan, hosen, kloppen, stooten, rossen.
bantjah moeras, laag land; moerassig.
bantjang praten, keuvelen, kouten. *Bantjang-bantjang* kout, gekeuvel, gesprek.
bandjar geluid als van gescheurd porcelein, metaal enz.
bantjie bijl, kuipers-schaaf.
bantjie tweeslachtig.
bantoe hulp, bijstand, bijstaan (in den oorlog). *Pem* — helper, bondgenoot. — *mem* — elkander bijstaan.
bantokh krom, gebogen, cirkelvormig; kromte, beugel. *Ka-bantok-an* buigzaam, ge-

kromd; bogt. *Pem-bantok-an* kromming. *Bantokh-kan* krommen, buigen. *Tjintjintiega* — drie ringen.
banton uittrekken, uitrukken, uitplukken; afrukken.
bantong nagelloos.
hantut; *bantoet* onvolledig, gebrekkig, onvolmaakt; ongaar. *Mem* — *kan* onvolledig maken; belemmeren, storen.
bāpa vader. *Ber* — eenen vader hebben.
bāpang borstplaat, zoo als de boden, oppassers etc. dragen.
bapta, L. taf,
bāra gloeiende kool, heete asch; ontsteking, gezwel, zweer.
bārah jagen, vervolgen. — ontsteking. Heete kool.
barahman, P. Brahman, Bramien.
barandah, Port. galerij, balkon.
bārang en *bārang-bārang* goed, goederen, dingen. Slecht, alledaags. *Boekan bārang-bārang* niet alledaags.
bārang iets, eenig, ettelijk; hetgeen; ongeveer. *Bārang sa-orang* eenig menschiemand. — *siejāpa* wie, een iegelijk. — *sa perkāra* eenigerwijze. — *dimāna* waar ook, overal, ergens. — *sa-tāhon* ongeveer een jaar. — *katā-nja* hetgeen hij zegt: — *kāli* somtijds, misschien, al te met. *ōleh* — *āpa-āpa* door iets.
bārang (wenshende) — *di sa-lāmat-kan itoe* moge het gezegd worden.
harang'an, *warāng'an* rattenkruid.
bārang-kāli misschien.
barānie durven, wagen. Stoutmoedig, ondernemend, dapper; driest, vermetel, gewaagd. *Mem-branikan* aanmoedigen. *Kabrani-an* dapperheid; vermetelheid. *Besie brānie* magneet.
bārat wind, West. — *dāja* zuidwest. — *lāut* noordwest.
bāri, Ar. Schepper.
barie-barie draakvlieg.

barieng'in, *warieng'in* zekere groote geheiligde boom.
barik gebloemd (als hout).
barindjal, Port zekere eetbare plant.
bâris lijn, streep; gelid, rang; klankteeken. *Ber* — parade maken, exerceren. *Pem* — an exercitie, parade. — an veldkolonne, troepen. — *boedjor* eene kolonne, in kolonne staan. — *me-lintang* een gelid.
bâroe boom, van wiens bast men gaarn maakt, *Hibiscus tiliaceus*. L. — *lant*, *hibiscus populæus*, L. — *tjina*, *artemisia*, L.
bâroe zie *hahâroe*.
baroena, H. *Varoena*, zeegod.
bâroes handelplaats op de westkust van Sumatra. *Kapoer bâroes* kamfer van die plaats.
baroesan pas, zoo even.
baroetjie eene stof bestaande uit zijde en katoen.
bârong (*wârong*) hut, tent, kraam, *ber* — in hutten wonen. *Pâsar* — eene markt met kramen.
bârot omwinden. *Kâjin* — windsel
bâsa (*bahâsa*) taal, spraak.
bâsah nat, vochtig, klam. *Kâjin* — an badkleed. *Mem* — natten, betten, doorhalen. *Pem* — an bevochtiging.
bâsi groente schaalte.
bâsie muf, duf; goor, beschimmeld.
bâsoh wasschen; spoelen. *Pem* — wasscher. *Ajer pem* — waschwater.
bâtakh eene landstreek op Sumatra, ook *Batta* genaamd.
bâtang stam, tronk; boom; rivier; steel. *Sa* — *pûhon* een boom, boomstam. — *gâjong* steel van eenen scheplepel. — *âjer* rivier, stroom. — *toeboah* het lijf, de romp. *Pe* — *bantale* een langwerpige kussen. — an sluitboom. *Djoeroe* — an boomwachter.
dtâra, *betara* en *bethoro* H. Koning. Godheid. *Bethâra mädja pâhit* de koning van Madja-Pahit. *Bethoro goeroe* de dondelaar.

bâtas, J. (*wâtas*) grensscheiding.
bâtawi en *batawiah* BATAVIA.
bâtej (*bantej*) slagten.
bâthal bijgeloof.
bathâlat, Ar. ledige ruimte.
bâthil, Ar. onregt.
bâthin, Ar. inwendig, innerlijk, verborgen. *Thlâhir wa* — in- en uitwendig.
bathriekh, Ar. patriarch.
bâti, J. winst, voordeel.
bâtikh lijnwaad schilderen of verwen, geschiedende dit door de figuren met gesmolten was op wit katoen af te gieten en daarna de stof in te doopen.
bâtikh kleedjes schilderen. *Kâjin* — geschilderde kleedjes.
bâtîl zekere kleine schuit. — kom, bekken.
bâtja, lezen.
batjân, eiland van dien naam.
batjana, tobbe, bak.
bâtoe steen. — *gosokh* of — *asâh-an* slijp-, wetsteen. — *oedji-an* toetsteen. — *bâkar* baksteen. — *kârang* kooraalrots. — *brânie* zeilsteen. — *doega* dieplood. — *kapâla* hoofdschedel. *Djoeroe* — plegt-wachter, die op het anker past en op de klippen let. *Toekang* — metselaar. — *intan* juweelen steen. — *timhol* puimsteen.
bâtoeng-bâtoeng zeker schelpvisch.
bâtoe-bâra rivier aan de N. O. kust van Sumatra.
bâtor, l. lastdrager; gezel.
bâtokh hoesten; hoest, verkoudheid.
bâtokh kapâla hoofdschedel.
baugo zekere vogel.
bâwa brengen, dragen; aanvoeren, leveren. *Pem* — brenger. *Pem* — an aanbrengeing, veroorzaking. — *mengâdap* binnenleiden. *Lârie mem-bâwa dirinja* vlugten om zich te bergen.
bâwah beneden, onder. *Di* — onder. *Ka* — naar beneden. *Di* — *ang'in* aan lij, beneden wind.

bâwal zekere visch.
bâwar zekere visch.
bawâsir aanbeijen.
bâwang, ui, ajuin. — *poetih* knofook. — *mejrah* de gewone ui.
bâwor, *bâwar* verward, vermengd, hol over bol. *Tjampor bâwor* mengelklomp, chaos, bajert, verward.
bâwat overhellen, hellen, overhangen. *Tâlie bawâtan* de brassen.
bâwoe, *baw* reuk, geur, lucht. — *bawn* reukwerk. *Haroem* — *nja* welriekend. *Boesokh* — *nja* stinkend. *Ber* — rieken. *Tjieoem* — ruiken.
bâzâr, P. markt.
behaloelang eelt, weer.
behangkas, L. niezen.
bebat omwinden.
bebâwoe rieken,
be-brâpa verscheidene, eenige, veel. — *hârie lamânja* een geruime tijd.
bedâgang, L. handel drijven.
bedâjong, L. roeijen.
bedakh rijstmeel, fijne witte welriekende poeder, waarmede het ligchaam, na het baden gewreven wordt. *Ber* — met die poeder wrijven of insmeeren
bedâsing tuiten.
bedâwie, *badouin*, woestijnbewoner; boer. Roover.
bedebahh ellendige.
bedidih kookken, borrelen.
bedil schietgeweer; kanon; snaphaan. *Mem* — en *melepas* — afschieten. — *samboejan* seinkanon. *anakh* — en *pelor* of *peloeroe* — musketkogel.
Obat — buskruid. *Dapor* — de pan. *Sarong* — de lade.
Sikoe — de kolf. *Laras* — de loop. *Petik-an* — de haan.
Lantah — de beugel. *Mâta* — vizier. *Peng-âsakh* — laadstok, stamper. *Djâroem* — ruimnaald. *Djoeroe* — artillerist; artillerie-meester.
Moeloet — de tromp, monding.
begâdej, L. verpanden.
begâwan pleiten.

begerakh, *ber-gerakh* bewegen, zich roeren.
behkan, ja, zeker; het is zoo.
beit, *bejt*, Ar. tent, woning, huis. — *Allah* Gods huis. — *'l makhadas* het heilige huis, dat is: Jeruzalem om deszelfs heiligen tempel. — *'l-mâl* schatkamer.
beit vers, gedicht. *Ber* — een vers maken, of opzeggen.
béja zwarte vogel met geele lellen, leerende spreken,
béja, *béjo* tol, impost, regten.
Pabéjan tolhuis.
béjar, *béjar* toestaan. inwilligen; welaan: — *sopâja* opdat. — *lah* laat het zoo zijn! Sta het toe!
bejbekh J. eend, eendvogel.
béjda en *béjdah* S. onderscheid; verschil; verschillen, niet eenstemmig denken. *Ber* — *kan* onderscheid maken. *Mem* — *kan* onderscheiden. *Per* — *an* onderscheiding.
bejhoes flaauw, in zwijm; bezwijming.
bejka-bejka onkiesche woorden.
bejkam koppen, koppen zetten.
bejkin, L. maken, doen.
bejla, *bila* zich met den afgestorvene laten verbranden; getrouw tot in den dood.
bejlas, *bilas* ongesteld; verward, gehavend, *Bilas-kan* havenen. *Bilas mâta* oogziekte. *Mâta bilas* druifpoogen.
bejlikh leep, slim.
bejlokh laveren, aanloeven; aarzelen, bijdraaijen. *Ka* — *an* aarzeling.
bejlot tot den vijand overloopen.
bejrakh en *behrakh* L. zijn gevoeg doen. (De fatsoenlijke mensch zegt: *hoewang âjer*).
bejram rood, als sommige bloemen.
bejtâ ik.
bejtikh kok.
bekakh voorttellen, paren. *Soeka* — loops, krolsch.
bekal eetwaar, leeftocht, voorraad (voornamelijk op reis).
bekam koppen, bloed laten.

bekas merk, teeken, spoor, druk, indruk, afdruk; vat, koker, pot, doos. *Bekas tângan* handteekening. — *kâki* voet-spoor. — *toeboh* geschenk.

— *dâwat* inktkoker.

bekilap blinken.

bekoe stollen; bevrozen.

bel zie *ber*.

belâ helpen; hulp.

— *rampspoed*, onheil, ellende.

— *dnênja* aardsche ramp. —

seni toring.

belâbor, spijs, voorraad, rantsoen.

beladar, Port. fluweel.

belâdjâr onderwijs ontvangen, leeren.

belah, *blah* kloven, splijten, bersten; in tweeën houwen.

Belah-belah spleten, kloven.

Belah zijde, kant, deel. *Di*

se-blah aan den kant, op zij,

naast. *Sa-blah-menjeblah* aan

weerskanten. *Sa-blah-tâng'an*

de eene hand. *Mâta sa-blah*

eenooig. *Menjeblahkan* af-

scheiden, op zijde zetten. *Pen-*

jeblah tegenpartijder. *Pen-*

blâh-an eenzijdigheid, partij-

digheid.

belâjam zekere visch, gelijk aan een barbeel.

belâjinkan, *belâjamkan* zwaaijen, heen- en wederkeeren

belâka ganseh, geheel en al, al te gader.

belâkang, *blâkang*, achterdeel, achterside, rug. *Pintoe blâkang*

achterdeur. *Di blâkang* achter-

ren. *Ka-blâkang* achterwaarts,

naar achteren. *Mem-blâkangie*

achteruit krabben; aarzelen.

Mem-blâkang-kan doen achter-

stellen, onderkruipen

belândja onkosten; arbeidsloon,

traktement; zakgeld; verte-

ring, bekostiging. *Belândja-*

kan bekostigen, besteden,

wagen. *Pem-belândja-an* be-

steding, bekostiging.

belâng'a een aarden pan of pot

zonder ooren.

belangkokh bogt.

bel-antâra groote tusschenruimte; woud, woestijn, wildernis.

belar bont, veelkleurig; ziekte, vlekken op het ligchaam.

belas, *blas* deernis, medelijden.

belâtjan gezouten, gedroogde,

gestampte garnalen; *ikan be-*

lâtjan katvisch.

heldoewa, Port. fluweel.

belej, voorzeker; ja, alzo.

belêngkêt L. kleven.

belit, kronkelen, omslingeren:

beloedroe, fluweel.

beloehan huisje, dat op eenen

olifant wordt vastgemaakt.

beloelang huid, vel. — *karbau*

buffelhuid.

beloet, aal.

belom, *belon*, nog niet.

belompej nog niet.

belut weven. *Pem-beloet-an*

weefgetouw.

beud brein, hersens.

benakh onverstandig.

benam zinken.

benang draad, garen. — *soe-*

tra zijden draad.

benar waar, juist, zuiver.

Ka — *an* waarheid. *Sa-*

— *nja* deugdelijk, waarlijk.

— — — getrouwelijk. *Per* —

voor waar houden. *Mem* — *kan*

bewaarheden. *Per* — *kan*

voor waar doen achten.

benda schat, goed, rijkdom-

men. *Mâta* — kostbaarhe-

den; geld. *Ber* — gegoed,

rijk zijn. *Ber* — *kan* schatten

opleggen.

bendahâra schatbewaarder,

rentmeester; minister van finan-

cien. *Per-bendahâran* schatka-

mer, schatkist, bank; magazijn.

bendâla, Port. kruidkoker; pa-

troontasschen; kardoezen.

bendang akker, bouwland, kamp.

bendar koop-, zeestad. *Faktorij*,

pakhuis, kantoor.

bendarang aan weerskanten

staan; elkander gelijk zijn.

Boelan — de maan, als hare

hoornenaan elkander gelijk zijn.

bengkokh krom, gebogen. *Mem-*

— *kan* krommen.

beng'oe muf.
benie zaad, kroost, kinderen.
benih, *bench*, zaad in het algemeen.
bening L. helder (als water).
benoewa, landschap, land, gewest.
benoewang een soort van hert.
bentang uitspreiden, uitstrekken, uitzetten.
bentâra heraut; 's konings zwaarddrager; hofmaarschalk.
benteng, J. schans, fort; batterij. *Men* — kan verschansen
hepamor gevlamd. als een zwaard
ber geeft vóór een z. n. de bezitting te kennen; *istrie* eene vrouw, *ber* — eene vrouw hebben, ver de werkwoorden geplaatst, veranderen die niet, behalve wanneer er deelwoorden als: — *loemor* bevlekt, of bijwoorden door ontstaan, als: — *djâga-djâga* waakzaam.
ber-ânakh baren; werpen. Kinderen hebben, krijgen. Vader, moeder worden.
ber-brin kruimelen, brokkelen.
bergtrippan trippelen.
ber goena nuttig, voordeelig, heilzaam.
bergoewêk kwaken.
berhâla afgod.
berhâna en *sa* — *hâna* gansch.
berhentie stilhouden, halt maken, rusten. *Tampat perhentie-an* rustplaats, pleisterplaats.
berkalâhie plukharen, vechten.
berkas bos, bundel, garf, schoof.
Mem-berkas in schoven binden.
berkat, *barkat*, Ar. zegen, invloed. *Ber-kéntét* vastzitten.
bertâjar zeilen; afzeilen.
bermânoeng peinzend.
hernang zwemmen.
herniejâga, H. handel drijven.
beroewang of *broewang* een beer
berolek verkrijgen, krijgen.
Per-oleh-an verwerving, aanwinst, goederen, bezittingen, gelden diemen verkregen heeft.
berontong gelukkig.
bersin niezen.
bersoewa ontmoeten.

hertoewah, *betoewah* onkwetsbaar.
besar, *besâar* groot, dik, zwaar, uitgebreid; kaliber, grootte; belangrijk, gewichtig, aanzienlijk; hoog in rang. *Toewan besar* de Groote Heer. (Gouverneur-Generaal). *Mem-besar* — kan groot maken, verheffen. *Ka-besâr-an* grootheid; belangrijkheid; in grootheid zijn; trotschheid. *Per-besâr-an* grootmaking.
besijol aanfluiten, uitfluiten.
bessie, *besie* ijzer. *Toekang bessie* ijzersmid. *Bessi brânie* magneet.
bestârie, H. volleerd, bekwaam, vol talenten.
betah aan de betere hand, pas hersteld.
betâroh, L. wedden, inzetten.
beteréjakh schreeuwen, gillen.
betiena wijffe van een dier.
bertilor krom spreken. *Orang* — kromtong.
Harimau — tijgerin.
beting bank, plaat, rif.
betingkah preutsch, vol kuren.
betis het been onder de knie.
boewah betis en *djantong betis* de kuit. *Hadâpan* — de scheen.
be-tjeréj scheiden.
betoel, *betul* juist, echt, getrouw, in orde, vereffend. — kan regt maken, in orde brengen. *Deng'an sa-betoel-nja* in opregtheid, getrouw. *Mem-betoel-ie soengej* regt door eene rivier gaan. *Ber* — kan vereffenen. — *ie* mikken, doelen. *Ka* — *an* opregtheid, getrouwheid; juistheid. Herstelbaar. In het gelijk gesteld.
betoewah onkwetsbaar, kogelvrij.
bhâra, Ar. een bahaar, ongeveer 560 oude ponden: maat bij den verkoop van peper ingebruik.
bhârie, P. wat tot de lente of herfst behoort. *Koetika jang bhârie* tijd der nachtevening.
bâ-adab, Ar. onbeleefd.
bibie moeders jongere zuster.
bibir lip, boord, kant. — *jang*

- di atas* bovenlip. — *kiri* bakboord.
- bibit* zaad uit het plantenrijk, pitten; stekje, loot.
- bidadâri* hemelsche nimf; luchtgodin; godin.
- bidakh*, *beidakh* pion, boer.
- bidan* vroedvrouw.
- bidang* teekening tot sieraad; een geteekend, gekleurd en verguld blad in een boek; stuks. *Kebon sa* — een tuin.
- bidâra* zekere boom, wiens sappen en bladeren dienen om lijken te wasschen
- *bâlang* zekere schelpvisch.
- bidat* ketterij. *Orang* — ketter.
- bidiejadârie* nimf; engelijn.
- Anakh-anâkan* — cherubijnen.
- bidjakh* bedachtzaam, omzigtig, doorslepen.
- bidjaksâna*, H. bedachtzaam, voorzichtig, bescheiden.
- bidji* zaad, korrel, pit; stuks *Bidji bâjam* moeskruidzaad. — *mâta* oogappel. *Batoe tiga* — drie steenen. — *râtap* treurzang. — *an* graan, korrels.
- bidjikh* goed, deugdzaam. *Ka* — *an* deugd, deugdelijkheid.
- bidjin* oliezaad, (ook *lang* genaamd).
- bidoerie*, H. katoog; opaal.
- bidoewân* zanger, kunstenaar; speelman, muzikant; danser, danseres.
- bidokh* een Atjinsche vischpraauw.
- bija* schelpvisch; schelpen; hoornen.
- biejâja* mondkost. *Mem* — *kan* verzorgen, van levensmiddelen voorzien, leveren. *Pem* — leveraar, verzorger. *Pem* — *an* verzorging, levering.
- bier* hier.
- bijakh* voedsel dat eens gekauwd is; kaauwen. *Mâmah* — herkaauwen.
- bijang* een dier, dat reeds jongd heeft; eijeren leggen. *Ajam* — legghen.
- biejâwakh* leguaan.
- bijas* door wind of stroom wegdriven.
- bejâsa*, *biejâsa* gewoon, afgerigt; gewoon zijn; gewoonte. *Djâdi* —, — *kan* gewinnen. *Mem* — *kan* doen gewinnen. *Tiejâda* — niet gewoon.
- bijôla*, Port. (viola) viool.
- bikang-bikang* dunne koekjes. *Pem-bikang-an* koekjeplan.
- bikir* maagd.
- bila* tijd, H. tijd, tijdstip. *Apa* — wanneer? tijdens, als, toen.
- bilah* spaander; krul, lat. — wordt soms gebezigd bij het getal van sommige dunne voorwerpen. *Sa* — *djârom* één naald. *Pedang doewa* — twee zwaarden. *Papan tiga* — drie planken.
- bilâl* krankbezoeker; kerkdienaar; voorlezer.
- bilâlang* sprinkhaan.
- bila-mâna* wanneer, als, tijdens.
- bilang* tellen, rekenen, opsommen; vertellen; zeggen. — *an* aangaaf, opgaaf, verslag, rekening; gezegde. *Ka* — *an* aanzienlijk. *Pangkat jang ka* — *an* aanzienlijke rang.
- bil hhakh*, Ar. in der daad.
- biliejau* eerbiedige spreekwijs, vooral in den tweeden persoon; UEd. Mijnheer.
- bilijong* eene soort van schaaft, die als bijl tevens kan dienen.
- bilikh* kamer, vertrek. — *semâjam* gehoorzaal; spreekkamer.
- bilin* spinnen.
- billâhi*, Ar. bij God!
- hiloedakh*, adder.
- bîma*, H. vrees. Een rijk op Sumbawa.
- bimbang* feesten bij plegtige gelegenheden op Sumatra.
- twijfelen, wankelen. onstandvastig zijn. *Ka* — *an* in twijfelmoedigheid verkeerren. Twijfelmoedigheid.
- bîna* zeer, al te.
- binâra* wasscher, bleeker. *Pem* — *an* bleekveld.
- hindâsa* vergaan, verwoest, bedorven, verloren; nadeelig;

verontrust. *Mem* — kan verderven, uitroeijen, verwoesten, ongelukkig maken, onheil berokkenen. *Ka* — an, verderfelijk; verderf, ondergang, onheil. *Pem* — verderf, geesel. *Pem* — an verderving, verwoesting.

hindasab terpetijn.

bindatang beest, dier in het algemeen.

bing'al halstarrig.

bing'is bars, bits, vinnig, korzel, streng; wreed. *Ka* — an barschheid; strengheid.

bingkârong groote, venijnige haagdis.

lingkâsa eene soort van visch.

biengkî mâta oegcirkel.

bingkies en — an geschenk.

bingking grimmig, korzel; terging.

bing'ong verbijsterd, verward, versuft, bedwelmd; onnoozel, eenvoudig.

bini huisvrouw. *Soedah ber* — gehuwd zijn, eene vrouw hebben. *Di per* — getrouwd worden.

bintan weder instorten, op nieuw ziek worden.

bintang ster. — *ber-âsap* of — *ber-êjkor* komeet, staartster, — *kartiêka* het zeventgestarnte. — *alnâsj* de wagen.

— *aldjubâr* de orion. — *kadjora*, — *bâbi*, — *tiemor* morgenster. — *zaharat* venus.

bintang het eiland —

bintang'or eene soort van timmerhout.

bintârang gekapt hout, dat in het bosch ligt. *Orang* — houtkapper.

bintâro groote boom; die een wit venijnig sap geeft.

bintil blaar, gezwel, bobbel.

bintjana belediging, benadeeling, onregt, slechte raad; kwade trek. *Mem* — kan leedberokkenen; verlokken; belediging. *Pem* — an verlokking, verleiding.

bintjî haten; nijdig zijn. Haat; spjtig, kwaadaardig. *Ka* — an hatelijk; wrevel; gehaat.

hîram olifant.

hîrang zeehond.

hîras aange trouwde broeder of zuster.

hîrie-hîrie H. een schaap, *hîrik* boord, rand, lijst, kant, grens.

hîroe blaauw. — *moedah* lichtblaauw. — *toewah* donkerblaauw. — *lang'it* hemelsblaauw. *Boenga saroe dja* — de blaauwe lotos.

hîroega boschhaan.

hîsa slim; veel weten, bij de hand zijn; geleerd, ervaren.

hîsa; H. venijn van dieren. — *oelar djâhat* vergif van eene kwaadaardige slang.

hîsan schoonouders.

hîsie mooi; fraai.

hîsie-hîsie eene vischsoort.

hîsikh influisteren *Bîsikh-hîsikh* in het geheim, heimelijk spreken

hîsmi; Ar. in den naam. —

llahi 'rrahhmani 'rrahhîmi in den naam Gods, den barmhartige, den ontvanger.

hîsnoe, H. *Vishnoe*, de onderhouder, (Hindoesche Godheid).

hîsnoe stom. *Mem* — kan doen verstommen.

hîsol zweer, bloedvin, puist. *Ber* — zweren hebben.

hîsokh op morgen. — *loesa* op morgen of overmorgen; in het vervolg.

hî thariêkh, Ar. in de manier, bij wijze van.

hîti dienaars. — *perwâra* kamer dienaar.

— jeugdige staatsjuffers.

hîtjâra H. raad, raadgeving, raadsvergadering, gevoelen, meening, refenering; beraad.

Sa — eenstemmig, van een gevoelen. Overleggen, beraadslagen; spreken. *Mem* — kan eene zaak behandelen; aanraden. *Orang ber* — een wel beraden man. *Pe* — an raadzaal.

Jang tijâda ter — kan hetgeen onherstelbaar, is; waar geen raad voor is; radeloos.

hîwa stout, dapper.

bîzoerie, P. onderkoning.

- blanda*, v. Hollandsch. *Oraug* — *Hollanders*.
blang gevlekt, bont; gestreept.
blas, *belas* decimaal bijvoegsel bij de getallen tusschen tien entwintig. *Sa*—*twaalf*. *Lima*—*vijftien*.
blêket, *boerong* — *Snip*.
blie, *belie* koopen. *Pem* — *koopman*, *kooper*. *Pem* — *an* *koophuis*, *koopplaats*, *markt*.
bliebis duikelaar; wilde eend.
bliit kronkelen, omslingeren.
bodo, *bodoh*, *bodokh* dom, plomp, lomp. *Ber* — *bodôhan* zich onnoozel houden.
bodoe, angstig, vreesachtig.
boeboe korf, vischfuik.
boeboeng'an dak van het huis; vorst van het huis; vlokje haar op den kruin der inlandsche kinderen.
boeboh indoen, plaatsen, stellen, zetten, nederzetten. — *pada dâda* op de borst zetten. — *tjap* zegelen.
boebokh meelworm, rijstworm.
boebol zweren. verhardingen van eelt, die wonden veroorzaken. *Eelt*.
boebol boeten. *Mem* — *djâla* netten boeten.
boebor pap, brij.
boebot oprollen, ophalen. *Tâlie* — *an lâjar* gijstouw.
boedakh kind. *Bode*. *Slaaf*.
boedimân, *H.* verstandig.
boedie. *H.* verstand. *Ber* — *verstandig*. *Akhal* — *wijsheid*.
Akhal — *bitjara* wijs, verstandig.
boedjang ongehuwde. *Bediende*. — *istal* stalknecht. *Per* — *an* kamer der bediende.
boedjokh vleijen, streelen, paaijen, sikkfloojjen; paaijen, troosten hoop geven. *Pem* — *vleijer*. *Pem-boedjok-an* vleijerij, aanklopping, streeling.
boedjor overlans; de lengte. — *dan lintang* lengte en breedte.
boegis Boeginezen.
boehie en *boejih* schuim. *Ber* — *schuimen*. *Ka-loewar-kan* — *afschuimen*.
boejier zekere vogel.
boejong kruik, waterkan. — *jongen*, *bediende*.
boeka openen; ontblooten; opligten uit elkander nemen, los maken. — *pintoe* de deur openen. — *lâjar* het zeil bijzettef. — *kâjin* een kleed losmaken, opligten. — *bitjara* de vergadering openen.
boekân geenszins; neen; niet.
boekit heuvel.
boekoe knokkel, gewrigt; zamenvoeging; lid van bamboes of riet. *Boek*.
boekokh breed.
boekor grein, korrel.
boelah geheel, ten volle.
boelan de maan; maand. *Boelan* — *hoofdhoek*. — *bahâroe* nieuwe maan. — *besar* en — *purnâma* volle maan, — *soedah ketjil* afnemende maan. — *toemonggol* halve maan. — *bendarang* de maan, als hare hoornen even lang zijn. *Pada sâtoe hârie* — op den eersten dag der maand.
boelang-boelang rondomwinden: hoofdhoek.
boelat rond; bal.
boelie flesch met een' langen hals
boelir een aar; halm en aar.
boeloe veder, haar, ruigte, wol, horstel, pen. — *boerong* dons, veren. — *domba* wol. — *bâhi* varkensborstels. — *landakh* pennen van een ijzer-varken.
boeloeh-boeloeh de luchtpijp.
boeloh bamboes. — *per rindoe* klaagriet. Holle bamboes, die door den wind bewogen, klagende klanken geeft.
boelong in de lengte doorboren.
boelos, *boelus* dor, ontbladerd: kinderloos. — *kan* ontbladeren. Van kinderen berooven.
boemâta een windje.
boemban een hoofdsiersel, dat den kruin niet dekt; krans, kroontje.
boembœ kruidenrijen om kerrie en andere spijzen te bereiden.
boemi aarde; wereld; grond.

- hoenga** bloem; bloei; bloesem; interest. — *âpi* vuurvonk.
 — *kârang* spons. *Kârang* — koraal. — *tânah* grondrenten.
hoengka grootsch; ijdel.
hoenglon kameleon.
boeni verbergen, verschuilen. *Jang ter-sem-boeni* het verborgene; geheim.
boenji geluid, klank, galm, geschal; inhoud; stem; gelui; klinken, galmen; inhouden, vervatten. — *soewâra* het geluid der stem. — *marijam* gescht gebuider. — *soerat* inhoud van eenen brief. — *ginta* klokgelui. — *hoenji-an* geluid; muziek. Speeltuigen.
boenoh dooden, doodslaan, moorden, ombrengen. *Pem* — moordenaar. *Ka* — *an* moord; vermoord. *Pem* — *an* doodslag.
boentoet, J. stuit, achterste; staart.
boeranda Port. hut in een schip.
boerat smeersel om het ligchaam in te wrijven.
boerie, H. trompet. *Orang ber* — trompetters.
boerikh gestreep. Pokdalig.
boerit achterste. — *koeda* de stuit van een paard. — *kapal* achterstevan van een schip; spiegel.
boeroe drijven, verdrijven. *Jagen*. *Per* — *an* wild. *Pem* — *an* jagt. *Andjing per* — *an* jagthond. *Pem* — een jager.
boerokh verrotten: verslijten; vermolmen; vergaan, versleten, verrot, vermold, vol gaten (van eene wonde); aanstekend, afschuwelijk, onrein.
boerong vogel. — *sa-kâwan* een vlugt vogels, zwerm.
boeros verkwisten. *Orang pem* — verkwister.
boerot scheuring, breuk. *Ber-boerot* gebroken zijn.
boesa schuim uit den mond.
boesakh, stinken; verrotten; stinkend, verrot, vuil. *Nâma boesakh* slechte naam; berucht.
boesong hardlijvigheid; stilstand. — *dârah* stilstand in het bloed.
- boesor** boog, schietboog. Halvsirkel.
boesot heuvel, duin.
boeta blind, blindheid. *Mem* — *kan* blind maken, verblinden. *Ka* — *an* blindheid. Met blindheid geslagen zijn.
boetakh troebel, drabbig.
boetir grein, korrel, pit, kern; stuks.
boetjokh knods.
boetoe mannelijkheid. *Man*.
boewah vrucht; hol; stuks. — *boewâh-an* vruchten, fruit, gewas. *Sa* — *kapal* één schip. — *tjâtor* schaakstukken. — *mâtang* en — *mâsakh* rijpe vruchten. — *mantah* onrijpe vruchten. — *mangkal* half rijpe vruchten — *pârie* dobbelsteenen. — *lâng'an* het dikke van den arm. *Ber* — vruchten dragen.
boewang weggooijen; afwijzen; afkeuren, verwerpen; verbannen, weggagen. — *mâlœ* schaamte verliezen, onbeschaamd worden. *Ka* — *an* verwerpelijk; verworpen; banneling. *Pem* — *an* verwerping, verbanning.
boewâja krokodil, kaaïman.
boewas, *hawas* woest, wild, verscheurend.
boewat doen, handelen, verrigten; maken, bouwen — *roemah* een huis bouwen. — *bâjikh* goed doen. *Pem* — *dader*, werker, bedrijver. *Pem* — *an* daad, bedrijf, handeling. *Per* — *an* maaksel, fabrikaat. *Per* — *an* *wolanda* Hollandsch maaksel.
boewi, v. boei.
bôhong liegen. *Pem* — bedrieger. *Per* — *leugen*. *Pem* — *an* bedriegerij.
bokhtjâ reiszak, knapzak.
bôkor kom, beker.
bola schelmachtig liegen.
bôla V. biljardbal. *Roemah* — biljardkamer, societeit.
bolandoewie Hollandsch.
bôleh kunnen; de kracht, het vermogen hebben. *Se* — —

indien het mogelijk zij. *Dengan se* — — *nja* door alle mogelijke middelen.
boliejâ schoon, mooi van gestalte.
bolong vol gaten, versleten.
bonda moeder. *Ajah* — ouders.
bonêka pop.
bonghong wederzijdsch afdalen zoo a's sommige daken.
bongkal goud gewigt.
bongkar optrekken, uit het verband rukken. Breken, afbreken. — *sâuh* hetanker ligten. *Mem* — *moewât-an* de lading breken. *Mem* — *roemah* een huis afbreken.
bongkokh bogchel, bult.
bongkol knoest, kwast, knobbel.
bongkol hndel, pak, baal. *Mem* — *kan* overtrekken, bewinden, inwoelen. *Ber-âongkos-âongkos-kan* fommelen. *Mem-âongkos-kan* inpakken.
hongsoe jongstgeboren.
bontar rond. — *kan* ronden, rondmaken.
bonting, zwanger, bevrucht; bezet. *Mem* — *kan* bezwangeren. *Ka* — *an* zwangerschap; in zwangeren staat zijn.
bontjit dikbuik.
bopêng pokdalig.
bôr, V. boor.
borang voetangel, scherpe bamboezen in den grond gestoken om den vijand te kwetsen.
bornej of *bornei* BORNEO.
borakh fabelachtig paard, waarmee MAHOMED door de zeven hemelen zou gevlogen zijn.
hosétta doosje.
botjakh uitwas aan oude boomen.
botjor lek. *Mem* — lekken.
bottol v. flesch, bottel.
bram of *brom* sterke drank van palmsuiker en rijst.
brandewien V. brandewijn.
brâpa hoeveel, hoezeer; zoo veel als. — *besar* boe groot. — *jang âda* zoo veel als er zijn. — *lebeh* hoeveel te meer.
bras gebolsterde, ongekookte rijst. *Toembokh* — rijst stampen.
brat zwaar; moeilijk; druk-

kend. Gewigt. *Ka* — *an* zwaarte, gewigt; last, moeilijkheid. *Mem* — *ie* bezwaren. *Mem* — *kan* verzwaren.
brenti stilhouden. (*Berhenti*).
brie geven; toestaan. — *tahos* kennis geven. — *mohon* ver-
 lof geven. — *lârie* laten loopen. — *kendor* bot vieren, lossen maken. *Pem* — gever. *Pem* — *an* gift, gave.
brîsîh, *brîsîh* zuiver, klaar, zindelijk, rein. *Mem* — *kan* of *mem-bâjik-ie* — reinigen, schoonmaken, in orde brengen.
brîta, H. berigt, mare, faam, tijding, nieuws, boodschap. *Mem* — mededeelen, bekendmaken, aankondigen. *Pem* — bekendmaker. *Pem* — *an* aankondiging.
broekh, *beroekh* soort van baviaan.
bronong mand, bak, waarin men de rijst of peper bij den oogst inzamelt.
brontos knobbel.
buddokh de tijd van negen ure des nachts tot twaalf uur.
bulâlej tromp, snuit van een olifant.
bulbul, P. nachtegaal. (Slechts bij naam bekend bij de Maleijers.)
bulghram, kwalster, slijm.
burdja asmâni dierenriem.
burhâu vaste grond.

C.

cha, (*) de achtste letter, *ch*.
chabar, tijding, berigt, nieuws. — *ang'in* los gerucht. *Meng* — *kan* verkondigen, berigten.
châfie verborgen, geheim.
chajâl schijnsel, verschijnsel; verschijning, bedrog, spook; begoocheling. Inbeelding, verbeelding; denkbeeldig. *Khoe-wat* — verbeeldingskracht.

(*) Al de woorden met *ch* beginnende zijn Arabisch.

chajâlie denkbeeldig, grillig, vol verbeelding. Bedwelmd, half dronken.
chalâkh fortuin, geluk.
chahal (*hhalâl*) geoorloofd.
chalats bevrijding, verlossing, vrijheid. Vrij, rein; opregt; gezaligd.
chalâtsie, P. zeeman.
chalifah, keizer, koning, prins, soeverein, stedehouder. *Chalifat allah* stedehouder Gods.
châlikh, de Schepper. — *el-âlam* de Schepper der wereld.
chalil een ware, hartelijke vriend. — *allah* de vriend Gods, d. i. Abraham.
chalkah, ring, schalm, schakel.
challâkh de Schepper.
chalwat afzondering, eenzaamheid; vertrek, kabinet, spreekkamer, geheime plaats; sekreet.
chamir deeg, gest. Bronader, wel, fontein, oorsprong.
chamis (Kemis, V.) vijfde. *Hârie* — de 5de dag, donderdag.
chamroe wijn.
chandjar, Perz. een klein wapen, dat in den gordel gedragen wordt.
chandoerie lijkplegtigheid bij het graf.
charâdjat belasting, schatting.
charâdji landen, die aanschatting onderworpen zijn.
châtam, zegelring, ring. Zegel. Bevel, last.
chatam, slot, einde.
chatan, besnijdenis. *Koelit* — de voorhuid. — *kan* besnijden.
chathib prediker.
chathifah, karpel, kleed, tapijt.
châts onvermengd, louter, best, fijn.
chayr, goed, deugdzaam; goedheid, braafheid. Goederen, rijkdommen. Beter; best; gelukkig.
chayrat geheiligde gebouwen, liefdadige gestichten. Goede werken, liefdadigheden.
 — al wat goed, uitmuntend is.
chedâm dienstknecht.
cheimah, hut, tent, paviljoen,

tabernakel; loots. Hut van boomstammen en takken. Lommer, schaduw.
chidmat en *chedmat* dienst; bedrijf, ambt. Halde. Dienaren; ambtenaren.
chijânat (*kijânat*) ontrouw. verraad; verraderlijk, trouwloos. *Mantrie* — een trouwlooze minister.
chilaf tegenstelling, tegendeel; tegenspraak, wederspanning. Achteloos.
chilaf, (*chilap*, *kilap*, V) onachtzaam, nalatig, onnaauwkeurig, onachtzaamheid, vergeten; verwaarloozen.
chilat eergewaad. Eene vrouw, welke van haren man gescheiden is.
chimmir dronkaard.
chizânah schatkist; schuur; magazijn, pakhuis.
choejah, *choedjak*, (*kodjah*) een aanzienlijk man; geleerde; rijk koopman. Een Moor.
choewatir onzeker, angstvallig zijn.
chorma dadel. *Pohon* — dadelboom.
chothbat en *chothbah* redevoering (in de moskee, waarin men God bidt, den profeet en zijne nakomelingen zegent en voor den Vorst bidt). *Ber* — prediken.
chuntza tweeslachtig, manwif.

D.

dabar en *debar* kloppen, slaan, poppelen o. w. *Ber* — slaan.
dabier, P. Secretaris; notaris.
dâbong de tanden vijlen.
daboe stof, sruifzand.
dâda de borst, pectus.
dâdar beslag voor gebak.
dâdie H. melk; kaas. *Tjirit* — wrongel.
dâdoe, P. dobbelsteen. *Mâjin* — met dobbelsteenen spelen.
daftar, A. & P. register, lijst,

- staat, inventaris. *Men* — kan inschrijven, boeken.
- dāgang* een reizend koopman; *Ber* — handel drijven. — *an* koopwaren; handel.
- daging* vleesch. — *sāpi* (*sampi*) ossevleesch. *Nāma* — geboortenaam.
- dāgoe* de kin.
- dāhāgā*; *dhāga* dorst; dorstig. *Ber* — dorst hebben.
- dāhakh* slijm, fluim, waterachtige stoffen.
- dāhan* takjes, looten. *Harimau* — eene soort van tijgerkat.
- dāhem* hemmen, kugchen.
- dāhie* voorhoofd.
- dahoeloe*, *dholo* eer, eerder, vroeger, vooreerst; oud. — *kāla* van ouds, in vroegeren tijd *Men* — *ie* vooruitstreven, voorbijhalen, voorgaan.
- dahsat*, Ar. verbazing, schrik. *Kena* — ontstellen, verbazen.
- dāierah*, Ar. omtrek. Domijn, regtsgebied, ban. — *tālokh-*nja** onderhoorigheden.
- dāja* (zeeterm). *Bārat* — zuidwest. *Salātan* — zuid zuidwest. *Bārat* — beteekent: niet regt door zee gaan, bijdraaijen; niet rondborstig zijn. *ambil-lah bārat* — *sedikit* wees niet zoo regtuit, doe wat water in uw wijn.
- dāja* middel, hulpmiddel, uitvlugt, redmiddel, kunstgreep, list. — *oepāja* middelen, listen, uitvlugten. *Tijāda ber* — geene hulpmiddelen bezitten. *Ber* — kan misleiden.
- dājakh* ruwe volkstammen op BORNEO.
- dājang* juffer, staatsjuffer.
- dājong* riem, roeispaan. Vin van eenen visch. Roeijen *Ber* — roeijen.
- dākap* omarmen. *Ber* — idem.
- dakhsina*, H. noorden.
- dākie* klimmen. *Men* — beklimmen.
- dakie* onzuiverheid aan eenig lichaamsdeel.
- dākoe* ik. *Akan* — tot mij, aan mij; mij.
- dākwa*, Ar. zie *dāwa*.
- dāl* de naam der *d*.
- dālam* in, binnen. Diep, diepte. — *nja* deszelfs diepte. *Men* — kan uitdiepen. *Māsokhka* — naar binneu gaan. *Di* — binnen *Ka* — *an* diep zijn; diepte. —, Jav. paleis, hof. *Bahāsa* — hoftaal.
- dālang* tooneellist; geschiedverhaler van beroep.
- dāleh* blaam, verwijt.
- dālsin*, *dolfin* dolfin.
- dalil*, Ar. bewijs; betoog. *Men* — kan betoogen; bewijzen.
- dalima* granaatboom. *Boewah* — granaatappel.
- dam* damspel. *Pāpan* — dambord. *Boewah* — damschijs.
- damam* (*demam*) koorts.
- damaug* (*demang*) I. distrikthoofd.
- dāmar* hars. Een fakkel.
- damarakh* vernis, verlaksel.
- damdām* wrok, vete, kwaad-aardigheid.
- dampar* stranden, schipbreuklijden.
- dāmei*, *dāmej* vrede, goede verstandhouding. *Per* — *an* bevrediging. *Ber* — kan bevredigen.
- damping* nabij, digt bij; verwantschap. *Mem* — kan nader bij brengen.
- dan* en. *Mākan* — *minom* eten en drinken.
- dānam* een juk.
- dānau* een meer.
- dandam* een dier, mol.
- dandan* versierselen.
- dang* dienares; juffer.
- dangkal* ondiep, ondiepte. *Ajer dangkal* wed; ondiep water.
- dangkoer* snorken, ronken.
- dang'ong* eentoonig en gonzend geluid; gonzen, dommelen: brommen.
- dānoe* een meer.
- dāoep* zeker gewas.
- dāpat* vinden, ontmoeten, bekomen; uitvinden; kunnen; voegen, betamen toekomen. *Men* — *ie* bereiken. *Tijāda* — *tijāda* het kan niet niet

zijn, het moet, gewis. *Tjāda* — *di kāta* het kan niet gezegd worden. *Dengan se—nja* zoo veel mogelijk, naar vermogen. *Pen* — vinder, uitvinder; gevoelen, meening, begrip, bevattning. *Pen — an* vinding, uitvinding, bevinding, vond, verkrijging; eigendom. *dāpor* stookplaats, oven, kachel, stoof, test Pan van een geweer. *Toekang* — een kok *darādjah* zeker vrouwensiersel *darādjang* kamenier; dienstmeisje. *dārah* bloed *Kaloewar* — en *ber* — bloeden *Boewang* — bloed afgaan. Laten bloeden. *Oerat* — bloedader *Ber-loemor* *dārah* met bloed bevlekt zijn. *Mākan* — bloeddorstig. *dārat* land, vaste wal. *darei* en *derrei* weergalmen. *daring'oe* calamus dulcis. *daroo* en *daroem* bruisen, loeijen, bulderen. *Ombakh men* — bruisende golven. *dartjāte* kaneel. *dartsta* kaneel. *dāsar* vloer, grond. Grondkleur, grond van eene schilderie of van gebloemd lijnwaad. *dāsing* tuiten, gonzen, rinkelen. *dāsoen* eene soort van uijen. *dassi*, V Halsdas. *dātang* komen, naderen. Tot. — *me-lihat* komen zien. *Deri goenong* — *di pādang* van het gebergte tot aan de vlakke *Ka* — *an* worden, door iets bezocht worden. *Ka* — *sākit* ziek worden. *Pen—an* komst; aannadering. *Se* — *nja* bij zijne komst. *dātar* effen, vlak. *dātie* belasting, schatting. *dātjing* schaal, balans, unster. *Batoe* — gewigt. *Māta* — evenaar. *dātoe* hoofd van eenen volkstam. Edelman. *dātoekh* idem. *dār*, Ar. woning, verblijf. — *es salam* verblijf des vredes.

dāra maagd. *Per—an* maagdom. *daulat*, Ar. voorspoed, heil. Het is wel. *Ber* — gezegend zijn. *dāwa* (*kawat*) draad van metaal. *dāwa*, Ar. pleidooi. Aanspraak; pleiten, aanspraak maken. *Ber—* pleiten. *dawām*, Ar. voortdoring. *dāwat*, Ar. inkt, *dāwar* windas. *dāwoed*, Ar. en Hebr. DAVID. *dāwon* bladen, blad, loof; venster, blind, luik. — *mējda* tafelblad. *debar* kloppen, poppelen, slaan. *deboe* stof, stuifzand. *debih* en *debbah* slagten. *dedakh* zemelen. *deddeggan* moer. *dēdēs* civet. *dejrekh* rij, gelid. *dejsa*, H. dorp, stadje; gewest. *dejwa*, H. goden; goede geesten. *dejwa—dējwa* officieren van justitie, *dējwāla*, P. muur, wal. *dejwangga* borduurwerk, behangsel. *dejwāsa*, H. tijdperk, tijd, tijdstip. *dējwāta*, H. Godheden. *Manoek dewāta* de paradijsvogel. *dekat* nabij, dicht bij; nabijheid. *Ber* — naderen. *Men* — *ie* benaderen. *Men* — *kan* nader bijbrengen. — *an* nader. *delap*, L. stout, kwaadschik. *delāpan* acht. *demam* koorts — *pānas* heete koorts. *Ber* — de koorts hebben. *demang*, J. Distriktshoofd. *demap* gulzig; gulzigheid. *Men* — gulzig zijn. *Pen* — gulzig-aard. *demi* bij! toen. — *Allah!* bij God! — *di dengar* toen gehoord werd. *demikiēn* aldus, dusdanig. *denda*, H. boete. *Kena* — in boete vervallen. *Men* — *ie* beboeten. *Di—ie* beboet worden. *dendam* lust, begeerte, verlangen, zucht. *Rindoe* — kwijnen, zeer hevig verlangen. Het heimwee hebben.

dendang en *dindang* vrolijk zingen.
deng'an met, en, benevens; door.
deng'ar, hooren, vernemen, opmerken, luisteren. *Meneng'ar*, *men* — id. *Penengar* en *pen* — gehoor. *Orang peneng'ar* — antehoorder. *Ka* — an gehoorig; ruchtbaar; gehoord.
dengdoes, L. twijfelen
dengkie nijd, wangunst; benijden. *Ka-dengki-an* nijdig; nijd verwekkend, benijdenswaardig. *Di dengki* benijd worden.
depa, *dāpa* vadem.
depan (*hadāp-an*) voorste. — *roemah* voorgevel.
depāti, I. inlandsch hoofd op Java en in het zuiden van Sumatra.
derdjat graad, trap, sport; eeretrapp; ambt.
derham, Ar. zilvergeld, waarvan er 20 à 25 in eenen *dinar* gaan.
deri van, van wege, door, uit.
Dan, *Derimana* van waar. — *toelong-an-nja* door zijne hulp. — *kasejh-an* uit medelijden.
Lebeh bājikh — beter dan.
derita, H. standvastig, pal; volharden, harden, uitstaan. *Men* — verduren, lijden.
derma, H. weldadigheid. Gift.
dermāga, zeehoofd, kaai.
dermāwan, H. mild, weldadig.
deroem, *daroem* nederhurken, als de dieren.
derwiesj, P. bedelmonnik, derbies.
destar en *dastar*, P. tulband, hoofddoek.
dhaul zie *dholo*.
dhina, *dina*, laag, gemeen.
dholo eer, eerder, vroeger, in de eerste plaats; oud. — *an* voorbaat.
di te, tot, bij, in, naar, op, aan. *Sampej di* tot aan *Di dārat* te land. *Di hoedjong* op den hoek. *Di atas* boven. *di blāng* achter. *Di moeka* voor. *Di dālam* binnen. *Di loewar* buiten. *Di pinggir* aan den rand. *Di oedikh* naar

de bovenlanden. *Di soemor* bij de put. *Di sini* hier.
dibādjah inleiding, voorrede.
di bāwah beneden, onder. *Bahāsa* — *ang'in* benedenwind-sche of Maleische taal.
dīdih, *her* — en *be* — zieden koken; schuimen; schuim. *Men* — *kan* doen koken.
dtengklik voetbankje.
diew gendom rogge.
di hadāp-an voor, in tegenwoordigheid van.
dija hij, hem; zij, haar.
dijam stil, rustig; stil zijn, zwijgen; ophouden. Vertoeven, wonen. *Men* — *kan* stillen, tot zwijgen brengen. *Ka* — *an* rust, stilte; rustig zijn.
Tampat ka — *an* rustplaats, woning; herberg; tabernakel.
dījan kaars. Vuurpijl.
dikhšana, H. Zuiden.
dikau gij, u.
dikir staatsbeambte. Een poetsemaker, kunstenaar.
di moeka voor, in het front.
din, Ar. geloof, godsdienst.
dina gering, gemeen, laag in manieren, *Orang hina* *dina* het gepeupel, gemeen volk.
dinah schets, plan, model.
Boerong — lokvogel.
dinar, Ar. Hongaarsche dukaat.
dindang kraai.
dindie luit; speeltuig.
dinding muur, wand; wal. *Ber* — afgeschoten, afgeschut zijn. Zamenvoegen. *Ter* — zamengevoegd.
dinding vleesch, dat in de zon gedroogd is.
ding'in; koud; koude. *Men* — *kan* koud maken. *Ka* — *an* door koude bevangen, koortsig; koude; verkoudheid.
din'hārie het dagen.
dinie dageraad.
dinoenat geregtshof.
diri zelf, persoon, persoonlijk.
Gij, u. — *koe* ik zelf. — *moe* gij zelf. — *nja* hij zelf. *Apa* — *bāwa* wat brengt gij?
dirie staan, overeind staan, gelijk staan, overeenkomen. *Ber* —

— en *be* — idem. *Ter* — staande, opgericht. *Men* — kan oprigten. *Per* — anstand. *diring* rinkelen, klateren, kleperen, rammelen, ratelen. *diris* en *men* — kan besproeien, besprenkelen. *disabrang* aan den overkant, tegenover; aan den overwal. *disana* daar, ginder, (ver). *di sitoe* daar, (digt bij). *diwan* vierschaar, divan. *diwar*, P. een wal. — *hhit-sâr* wal eener vesting. *djabakh* een val, knip. *djabarijat* kracht. *djabat* aanraken, tasten, voelen. — *tangan* de hand reiken. *djabât-an* bediening, post. *djâboeng* zekere schelpvisch. *djâdi* worden, ontstaan, zijn. Voorvallen, gebeuren. Zoo dat; waardoor. — *tebal* dik worden. *Di sitoe soedah* — *roesoe* daar is oproer ontstaan. *Inilah* — *anakh-nja* dit is zijn kind. — *sâja kira* zoodat ik meen. *djâdi-djâdi-an* zielsverhuizing; gedaanteverwisseling. *djâdi-kan* en *men* — *kan* doen worden, scheppen; aanstellen, benoemen. *Men* — *kan panghoeloe hedoewanda* tot bevelhebber der lijfswacht benoemen. *djadjahan* onderhoorigheid, land. *djâdjârij* rij, regel; laan. *Pohon-pohon jang ber-djâdjârijen* boomen, eene laan. *djâdjat* nabootsen. — glazen koraal. Halsketen. *djâga* waken, bewaken; oppassen; in acht nemen; opwachten, ontwaken; wakker zijn. *Ber* — — feesten vieren. (Voor al des nachts). *Per* — an feestviering; wacht; het waken. *djagal* in het klein verkoopen. *djâgong* turksche tarwe, maïs. *djâhat* slecht, kwaad, ongunstig; leelijk. (in alle mogelijke beteekenissen). *Ka* — an slechtheid; slecht zijn. *Men* — *kan* slecht maken, verslechteren.

djâhil, Ar. onwetend; onnoozel; gek. *djâhit* en *djaait* naaijen. *Toekang men-djâhit* en *pen-djâhit* kleermaker, naaister. *Pen* — an naaisel, naaiwerk. *djâi*, L. gember. *djâiez*, Ar. wettig. *djâir*, Ar. onregtvaardig. *djâja*. H. overwinnend; overwinning. *djakatra* voormalig vorstendom, thans Batavia. *djal*, Ar. heerlijkheid, glorie. *djâla*, H. vischnet, werpnet; latwerk, netwerk, tralien. *Men* — met een werpnet vissen. *Menjellam* — het net werpen. *djalâl*, Ar. majesteit. *djalân*, *ber* — gaan, vertrekken, afreizen; wandelen; weg, wandelpad; reis; koers, vaart. — *kâki* te voet gaan. — *besar* en — *râja* groote of heeren weg. *Men* — *kan* doen gaan, doen bewandelen. *Per* — an togt, reis, gang. *djalâma* van gedaante verwisselen. *Men* — de huid afwerpen gelijk eene slang; eene herschepping ondergaan. *Pen* — an herschepping, gedaanteverwisseling. *djalang* (*djelang*) opwachten. — wild, zwervend. *Djâdi* — verwilderen. *djalâpang* koornschuur, *djalâtan* soort van brandnetel. *djâling* eene soort van vischnet. *djâlœ* hanespoor. *djâlœer*, zeker vaartuig met twee masten. *djâm* en *djam* P. klok, bel, uurwerk; uur. *Ampat* — *lamâ-nja* vier uren lang. *Pada* — *poekol tiga* te drie ure. — *pâsir* en — *oeroelis* uurglas, zandglas. *djâmah* aanraken. In betrekking komen met. *djamâla*, Ar. schoonheid, sierlijkheid. zwier. *djâmang*, band, plaat, voorhoofdsiersel. *Ber* — *amas hâ-*

- loes* een fijn gouden voorhoofdsiersel dragen.
- djamban* een sekreet.
- djambang'an* vaas.
- djamban* een geregt van rijst.
- djambatan* brug, kaai, hoofd, steiger; beer. *Di-per* — tot eene brug gemaakt worden.
- djambie* rivier en rijk op Sumatra.
- djamboe* jamboe, eene vrucht, die verschillende soorten heeft als: — *ôjar mâwar*, — *ôjer*, — *bidji*, — *mejrah*, — *kling*, etc.
- djamboe-djamboe* besprenkelen; versieren.
- djamboe* kuif, vederbos, pluim, haarlok op de kruin van het hoofd.
- djambolan* zekere plant, ook *djoewat* genaamd.
- djamdjam* zweetdruppels.
- djâmoë* ergens kort vertoeven, logeren. *Orang* — reizigers, logeergasten.
- djâmoë* onthalen, feest geven. *Men* — *orang* menschen zien. *Ber* — *an* weelderig leven, banketteren.
- djamoe-an* een feest. *Per* — gastheer.
- djamoeran* verschimmelen: schimmel.
- djampal* zwaarte eener ropij.
- djamroed*, L. smaragd.
- djânang* en *djennang* verf.
- djanda* overgebleven echtgenoot. *Parampoewan* — weduwe. — *lâki-lâki* weduwnaar.
- djandejla*, Port. venster, luik.
- djandji* verbond, belofte, afspraak, woord, overeenkomst. Term, bepaalde tijd. Overeenkomen, verbinden, afspreken. *Soerat per* — *an* akte, verbondschrift.
- djâng'an* (verbiedende wijs) doe het niet, laat af, het mag niet zijn, laat staan. — *tijâda* het moet. — *tijada angkau boewat itoe* gij moet het doen. — *kan* het zij verre; niet gerekend, behalve; het zou niet.
- djângat* huid; leder; riem.
- djanggal* een pronkaard, kwast. — onwelluidend.
- djanggel* hanekam.
- djangger* hanekam.
- djanggoet* de baard. De kin.
- djangka* schrede. Maat. Gewoonlijk. Passer. Model.
- djangkal* en *djingkal* een span (breed).
- djangkang* en *djongkang* nederliggen, rusten (gelijk de dieren).
- djangkar*, anker, dreg.
- djangkir* vooruitsteken.
- djangkit* besmettelijk; besmetten, zich uitbreiden, veldwinnen. *Ber* — *kan* verspreiden.
- djânib* dâr partijdig.
- djantan* mannelijk geslacht der dieren. Mannetje.
- djantej* nederhangen, slingeren, met de voeten. — *kan* laten hangen, neder slaan.
- djantong* het hart (ontleedkundig). — *pisang* de bloesem van den pisang. — *betis* de kuit van het been.
- djantra*, H. rad, wiel; raderwerk.
- djapoe* spiering.
- djâpoen* Japan.
- djârah* schuw, wild.
- djârah* half volwassen, half rijp. — plunderen, rooven.
- djarâh-an* buit, roof, plundering. *Orang* — *an* geroofde personen.
- djarakh* de plant *palma christi* *Minjakh* — castor-olie.
- djarâmie* stoppels, stroo.
- djârang* raar, zelden, vreemd; dun, grof, ijf; wijd uit een. *Soetra* — grove zijde. *Men* — *kan* de onderlinge deelen wijder uit elkander zetten. zeldzamer doen voorkomen.
- djârie* vinger. *Ibbe* — de duim. — *tondjokh* of *telondjokh* de wijsvinger. — *tengah* de middelste vinger. — *mânis* de ringvinger. — *kelingking* de pink.
- djarimbang* eene plant tot de syngenesia behoorende.
- djâring* eene soort van mimosa, wier vrucht op kastanjes gelijkt.

- djaring* en *djaring*. Vogel- of beestennet. *Men* — of *pasang* — netten spannen. *Kena* — in het net loopen, in de kaars vliegen, bedot worden.
- djárom* naald, priem, pen. — *dan benang* naald en draad.
- djâsa* verdienste. *Per-hoewât-an jang ber* — verdienstelijk werk.
- djasad* ligchaam.
- djâtie* Indische eik. *Kajoe* — Jatihout.
- djâtoh* vallen, storten; worden; stranden, vervallen. — *di karang* op eene klip vervallen. — *sakit* ziek worden. — *kan laten* vallen. *Men* — *kandirinja* zich nederwerpen.
- djau*, P. garst. *Randa* — eene soort van gierst.
- djâuh* ver; verheid, afstand. *Men* — *kan* verwijderen. *Se* — deszelfs afstand.
- djanharie*, P., juwelier. Ervaren, geleerd; wijs.
- djâwa*, Java. *Orang* — een Javaan. *Tjâra* — Javaansche mode, frant, wijs. *Asam* — tamarinde.
- djawâb*, Ar. antwoord; antwoorden.
- djâwat* vatten; houden; aangrijpen; dragen. Bediening; dienst, pligt. *Pen* — ambtenaar.
- djawât-an* amht, beroep, post.
- djâwie* moedertaal, onvermengd, inheemsch. *Bahâsa* — de oorspronkelijke tongval der Maleijers; de Maleische boektaal.
- djâwie* os, koe, vee.
- djâwie-djâwie* waringinboom.
- djawî-kan* in de landstaal overzetten.
- djazam* (Dsjesma) A. ° of klankdooder.
- djazilah*, Ar. goed, rein.
- djabat* civet.
- djedjakh* voetstap, voetspoor. Treden. *Ber* — stappen, gaan.
- Tikam* — stikken (met de naald).
- djehennam*, Ar. de hel.
- djehoedi*, Ar, Joodsch. *Orang* — een jood.
- djelakh* verwen, kleuren.
- djelék*, v. leelijk.
- djeling* lonken, gluren.
- djellang* en *djâlang* oppassen, dienen; wachten. Voorafgaan.
- djeloedjoer* rijgen, (losjes vaststeken.)
- djeloeroe* uitplukken.
- djemad*, Ar. ijs.
- djemah* toekomstig. *Tijâda* — nooit.
- djemoe* verzadigd, zat. Walgen.
- djemoer* in de lucht droogen.
- djen* en, met.
- djenâb*, Ar. majesteit.
- djenan*, P. duistere nacht.
- djenang* deurstijlen.
- djenâzat*, Ar. eene lijkbaar.
- djengger* hanekam.
- djenggot*, *djenggoet* de baard.
- djenis*, Ar. soort, slag. — — allerleisoort, verscheidenheid.
- djennang* zaakgelastigde, stedehouder, vertegenwoordiger.
- djennat*, Ar. paradijs.
- djepang* Japan.
- djepit*, buigen, aanbuigen, knellen, nijpen.
- djepoet* en *djâpoet* halen, brengen.
- djerâdikh* koek; tulband.
- djerâkah* spotten; bekijven; aangrauwen.
- djerâmie* stoppel.
- djéran* viervoetig dier.
- djeranang* en *djarnang* drakenbloed, harsachtige stof.
- djerâwat* sproet.
- djerédjâ* overeind staande balken in een gebouw.
- djerneh* klaar, doorschijnend.
- djeroedjoe* zekere plant.
- djeroedjor* losjes rijgen, naaijen.
- djeroemat* stoppen (met de naald).
- djeroemis* en *djoeroemos* nedervallen, storten.
- djerring*, *mâta* — loensch, scheel zien.
- djerta* en *men* — balken als een ezel.
- djexirah*, Ar. schiereiland; eiland.
- djibrail* Ar. Gabriël.
- djidat* L. voorhoofd,
- djihat*, Ar. kant, zijde.

djika indien, als.
djilat likken, oplikken.
djiled, Ar. vel, leder. Rol, boek, deel.
djilit, Ar. band van een boek, boekdeel, rol, vel, leder.
Pen — *kitâh* boekbinder.
djim 5de letter, *dj*.
djimâhh, Ar. paren; bekennen.
djiman spaarzaam, sober.
djimat armringen.
 — spaarzaam, sober. *Men* — *kan* bezuinigen.
djimat, V. talisman.
djin, Ar. kwade geest, huisvestende in akelige plaatsen.
djinâka kluchtig.
djinakh, tam, mak. *Men* — *kan* temmen; tam maken. *Ber* — *an* onderling op eenen vertrouwelijkten voet leven.
djindjang eene soort van kraanvogel
djindral, V. Generaal. *Goernadoer* & *Goebnadoer* — Gouverneur-Generaal.
djingga-djingga oranjeleer.
djingking en *tjingking* schorpioen.
djingkoe uitsteken, (de hand).
djinkrikk krekkel.
djintan komijnzaad.
djintik een vingergreep; een snuijfe, een pruimpje.
djiran Ar., naburen.
djirat strik, strop, schuifknoop.
di — in eenen strik gevangen worden. — *kan* strikken.
djiwa, H. Ziel. Leven. Geliefde.
djoebong dek van een vaartuig, (van Kadjang, gespleten bamboes enz.)
djoedah, Ar. *Juddah* haven nabij Mekka.
djoedie dobbelen, spelen; spel, dubbelspel.
djoedja looden (met het dieplood).
djoedjoer som, die op Sumatra door den bruidegom aan de ouders der bruid betaald wordt.
djoedjong zie *djondjong*.
djoedoe paar, koppel. Weerga, maat, wederheft. *Ber* — *paren*. — *kan* te zamen voegen, *paren*, koppelen.

djoega ook, nog; slechts; toch.
Bagitoe — zoo ook. *Sâma* — eveneens.
djoekang omver slaan.
djoelang schrijlings dragen, (als kinderen op den nek, heup of schouder).
djoelie, L. draagkoets.
djoeling scheel zien.
djoeloer kruipen als een worm.
djoelongs-djoelongs zeker klein vaartuig.
djoelor kruipen, wriemelen.
Men — *kan lidhah* de tong uitsteken.
djoemadi'l-achir de 6de maand.
djoemadi'l-awal de 5de maand.
djoemat, Ar. vrijdag. Eene week.
djoemhil halskwabbe, kossem van eene os.
djoemijat oelama Sijnode.
djoemlah, Ar. som, geheel.
Ter — bijeen. *Di* — opgesteld worden.
djoempah ontmoeten, bezoeken; te zamen komen, gebeuren.
djoempol harder, zekere visch.
djompot halen.
djoenggor voorsteven.
djoepoel gebeuren.
djoeragan schipper.
djoerah, *men* — neigen, eene dienseresse maken.
djoeran & *djoerankâjil* hengelroede.
djoerang kloven, spleten; krekken.
djoerei een hoek.
djoeroe bestieren, sturen; bestierder, stuurman, baas, opziener. — *prikhsa* inspecteur. — *bahâsa* tolk, taalmeester. — *kontji* sleutelbewaarder. — *toelis* klerk, pennist —
bâtœ plegtwachter, die tevens op klippen en rotsen acht geeft. — *moedje* roerganger, stuurman.
djoeroeman koppelen.
djoerong betelschaal.
djoesta, zie *doesta*.
djoeta, H., millioen.
djoewa ook, nog, slechts.
djoewâdah, P. gebak, koek, pastei; levensmiddelen.

djoewâl en *djoewal* verkoopen. — *blie* handel drijven. *Per* — *an* verkoopplaats. *Pen* — *an* verkooping.
djoewâr eene soort van ebbenhout.
djoewâra beslisser bij het hanegevecht.
djoewârie ervaren; geleerd, *djoewita* uitgelezen, fijn.
djogit tooneelspel. *Orang* — tooneelspeler; danseres.
djohan held.
djohor koninkrijk aan den uithoek van het Maleische Schiereiland.
djokdjok draven.
djolo plaats in het n. o. gedeelte van Sumatra.
djolong eerst, eerste. — — vooreerst.
djompâna draagbaar; palanquin.
djompokh grootsoort van uilen.
djomplâng-an schommel. Wipplank.
djondjong en *djindjing* dragen, stutten; steunen; tillen, opheffen. Gehoorzamen, met eerbied uitvoeren.
djongjong-an heer, gebieder.
djongkat aan eenen kant rijden; wippen. *Djambât-an* — — *an* wipbrug. *Kâjoe* — — *an* wip; wipgalg.
djongkoe reiken.
djongkokh op de hurken zitten.
djontrot lokken. *Boerong* — lokvogel.
djubbat, Ar. tabbaard.
djumâwa verwaand, trotsch.
djurz, *boerong* — een gier.
dlâd de letter *dl*.
dlammah, *zammah*, Ar. (ج) klankteeken *o* of *oe*.
dlarâb, Ar. slaan, houwen, verslaan.
dlaroerat, Ar. dwang.
dlâif, Ar. zwak, onvermogen.
Ka — *an*, zwakheid, onmagt.
dlohha, *dlahha* voormiddag.
dôa, Ar. gebed, afsmeeking; vloek. *Minta* — bidden. Vloek af bidden.
dodol suikergoed, lekkers.
doedokh zitten, zetelen; wonen.

Men — kandoen zitten. *Pe* — ingezetene. *Ka* — aanzitplaats; plaats, post; ambt. Bezeten worden.
doega dieplood. Looden, peilen. *Batoe* — *dan tâlis* — dieplood en loodlijn. — L. raden, gissen.
doejong zoekoe.
doeka, H. droefheid. Treurig. — *tjita* droefgeestigheid. *Ka* — *an* bedroefd zijn; droefheid.
doekana wulpsch, onkuisch, zedeloos.
doekoe eene kleine vrucht.
doekoh boschje, bosschaadje, prieel. Vrouwensiersel.
doeken en *doekoen* doktor, geneesheer; doktores; vroedvrouw. *Doekoen dâra* heekundige.
doekong op den rug of onder den arm dragen.
doelang schenk-, presenteerblad.
doelâpan, v. acht.
doe 'l-hhadji, v. 12de maand.
doelie majesteit. Monarch, vorst, troon. *Ka bawah* — aan de voeten des troons.
doel Pkhâdah, v. 11de maand.
doe'ngoe L., dom, onwetend.
doeniejâ, *doenjâ*, Ar. de wereld.
doenijâwie wereldsch, aardsch.
doepa, H. wierook. *Pe* — *an* wierookvat. *Meng-oekop doepa* bewierooken.
doerâka, zie *durhâka*.
doerie doorn; spoor; punt; pen.
doerija gestreept neteldoek.
doerijan eene groote, verhitte, stinkende vrucht.
doesânakh bloedverwantschap.
doeson dorp, vlek.
doesta en *djoesta* H. onwaar, valsch. *Ber* — liegen. *Pen* — leugenaar, veinsaard.
doeta staatsofficier.
doewa twee. *Ber* — beide.
doewiet duit; geld.
dolo zie *dholo*.
dolo-an voorbaat.
domba, P. een schaap. *Boeloe* — wol.

dompakh tegen, tegenstrijdig, tegendeel; tegenover. Aanvangen; aan elkander komen, ketsen; wrijven.
dompakh-kan tegenstooten.
dompat tegengesteld, tegenover; tegendeel; tegen.
dompol, *dumpol* stopverw.
dongkang padde.
dorong instuiven, toeschieten.
dosa zonde, misdaad. *Ber* — zondigen.
dras snelvlietend.
dril, v. drillen, exerceren.
durdja aangezigt, gelaat.
durdjana laaghartig, gemeen.
durhaka en *doeraka* wederspanning, oproerig, verraderlijk, afvallig; wederspanningheid, oproer, afvalligheid, afval.
dzabihh offeraar.
dzâl de letter dz.
dzalil, Ar. laag, onedel.
dzakar, Ar. membrum virile.
dzât il dlânab pleuris, zijdevee.
dzarrah, Ar. ondeel, stofje, stipje. *Se* — een klein deeltje.
dzât, Ar. zelfstandigheid, bestaan. *Ber* — zelfstandig zijn.
dzaukh, Ar. genot, weelde, wellust, vermaak.
dzih een wolf. Boschhond.
dzikir, Ar. gedachtenis viering, herinnering. *Ber* — *Allah* God loven.
dzoe, Ar. Heer, bezitter. Bezitten. — *'lhheijat* levende. — *'l-kaédah* de 11de maand. — *'l-hhidsjah*, *doelhhadji* de 12de maand. — *'lkarnein* hebbende twee hoornen.
dzurrijat, Ar. afstammelingen,

E.

édah, Ar. staat van onthouding.
ejdan, gek, dwaas.
ejkor staart; einde.
ejling overhellen, neigen, op-
 letten.
ejlokh beminnelijk, schoon. —
pâras-nja schoon van gelaat.

Ka-eylôk-an schoonheid; aantrekkelijk.
ejpih vergif uit planten.
ejpokh een taschje van bladeren.
ejrot scheef, bogtig, *ka* — *an* bogt.
ello, v. el.
embêr, v. emmer.
engsel, v. hengsel.
ennakh (*ienakh*) lekker, aange-naam.
enteng, L. ligt, niet zwaar.
entjer, dun, vloeibaar.
entjut een weinig hinken.
errétan hijschblok.
esrafil Ar. Serafijn.
esrar, Ar. verborgenheid, geheim.

F.

fa de letter f.
faâl, Ar. daden, werken; handelingen, hoedanigheden.
fadjar, Ar. morgenschemering, dageraad.
fadhizat, Ar. en *fazilat* uitmuntendheid.
fadloeli, Ar. belangstellen, bemoeijen, raken, betreffen.
faéjdah en *faéjdat*, Ar. nut, voordeel. *Ber-fajédah* nuttig zijn.
faham, Ar. *faham*, bedreven, ervaren. Bedrevenheid.
fakatan, v. konkelen.
fakhieh, Ar. regtsgeleerde.
fakhier, Ar. bedelmonnik.
fâl, Ar. voorteeiken; voorzegging, vogelwigchelarij.
fâlakh dierenriem.
faradlet Allah Goddelijke in-zetting.
fârikh, Ar. onderscheiding.
Alâmat — een onderscheidingsteeken. *Memârikh* onderscheiden.
farisi Pharizeër.
farsie, Ar. Perzisch. *Orang* — een Perziaan.
fasah pascha.
fasikh, Ar. boos, goddeloos.
fasoena, P. aanlokselen.

fathhah, Ar. klankteeken - a.
fatsal Ar. afdeeling; hoofdstuk,
 onderdeel, artikel.
fatsejh, Ar. welsprekend.
fatseihhat, Ar. welsprekend-
 heid.
fejlesoef, A. Philozoof.
fenâ, Ar. vergankelijk, tijde-
 lijk, broos, sterfelijk.
fejtor, Port. opperhoofd; re-
 sident.
fekoer mijmeren; in gedachten
 verzonken zijn.
ferdji, Ar. pudendum.
ferdloe, Ar. verpligte inacht-
 nemingen. *Wakhtoe sumbah-
 jang* — tijdperken van ver-
 pligte godsdienstplegtigheden.
Mem — kan verbindend ma-
 ken, verpligten.
ferdoelie. Zie *fadloelie*.
feredl, Ar. verpligte inacht-
 nemingen.
ferie, P. nimf, toovergodin.
fesoekh, Ar. slechtheid.
sihakh, Ar. kant, zijde. *Deri
 pada* — *râdja* van wege den
 Koning.
sikhah regtsgeleerd. *Ilmoes* —
 regtsgeleerdheid.
fikir, Ar. overleggen, pei-
 zen, denken. — *an* bepei-
 zing, overlegging; denkbeeld.
filsafat, Ar. wijsbegeerte.
firâset, Ar. gelaatkunde.
firdâna, Ar. eenig, enkel, en-
 kelvoudig. — *mantrie* eerste
 minister.
firdoes, Ar. paradijs.
firmân lastbrief; bevel; pas.
 Woord. — *Allah* Gods woord;
Maka hafirmân Allah God
 sprak.
firoez, P. zegepralend.
firoezah, P. turkoois.
fistan pels.
fita, lint.
fitar kettingbliksem Ratelslag.
fitnah, Ar. laster. *Mem* — kan
 belasteren.
fliring, v. Vliering.
foerna, Ar. een fornuis; oven.
fokhier, Ar. bedelmonnik.
fokkih, *fokha*, Ar. schriftge-
 leerde, wetgeleerde.

frantjies, *prantjies*, fransch.
Orang frantjies franschman.
fringgie Europeaan. Christen.

G.

ga de letter g.
gâhang eene soort van palm,
 die slechte sago geeft en ook
lontar hoetan heet.
gâhoer eene soort van visch.
gâboes soort van kurkboom.
Kajoe — kûrk- of sponsachtig
 hout. *Ikang gâboes* zekere visch.
gâda, H. staf, knods.
gâda-gâda vaantje, vlaggetje.
gâdej verpanden. Pand. *Roemah*
 — *an* en *Pogadejan* pandjes-
 huis, lombard. *Jang memeg-
 gang* — *an* lombardier.
gadies eene maagd.
gâding ivoor, olifantstand. —
 — vloerhouten; buikstukken.
gâdjah, H. olifant. *Mâjin* —
 schaakspelen.
gâdjie, v. loon, traktement.
gâdoeh storen, verontrusten.
 Verwaand.
gadoeng bedwelmende genees-
 wortel.
gadong klimmen als sommige
 planten. *Obie* — zekere aard-
 appelsoort.
gâga drooge rijstvelden.
gâgah sterk, magtig; kracht,
 geweld. *Meng* — *ie* geweld
 aan doen; verkrachten; onder-
 drukken. — *brânie* heldhaf-
 tigheid.
gâgakh eene kraai.
gagang knop, bloesem van de
 peperplant en nagelboom.
gagap, *gegap*, stameren, stot-
 teren; lispelen.
gâgap en *geggep* luidruchtig.
 — stamelen, lispelen.
gagat een mot.
gagindjal-gindjal de lendenen.
gagoe zekere visch; katvisch.
 — lispelen, stamelen.
gagoh, ook *gago*, *kejko*, *gekko*,
gokej en *tôkej* zijnde een groote
 huishaagdâs, die om zijn ge-

luid zoo genoemd wordt.
rah roem, faam, glorie. Roemen, prijzen. *Meng* — *kan dirinja* zich beroemen.
rahie kracht.
rajt haken, inhaken; haak. *Peng* — haak.
rajis schrabben, krabben.
rajoeng, soort van pollepel, waterlepel, van kokosnotenbast.
rahoe een slaapdeuntje zingen. — *an* slaapdeuntje, wiegzang.
ra-gála pek. *Per-galá-kan* bepekken. — *lembot* teer.
ralah bootshaak, boom, zetboom. *Toelakh* — boomen, b. w.
ralakh wild, woest, fel; kwaadaardig, dol.
ralang, armringen (zie *gelang*). *alang'an* voetpad in de rijst-velden.
alar titel. (Zie *gelâr*.)
alas eenen last op den rug dragen.
alás-an pak, last, vracht.
aléjwang, *kaléjwang*, *klejwang* houwer, sabel.
alembang opborrelen.
alidej één ezel.
alie graven, spitten, delven. *Peng* — spade, schop, graaf; graver, delver. — *an* graft, uitgegravene plaats. *Peng* — *an* opdelving, uitgraving.
aligie bibberen, klappertanden.
alinggam trillen, huiveren, grillen.
alintjatan terugstuiten.
alintjir glijden, uitglijden.
aloega roode verf van den boom *Kasoemba* kling.
aloempei een dak van gespleten bamboes.
aloeng een voetpad. (Zie *gelong*.)
aloet spelen als kinderen.
aloh slijk, modder.
alombang, *gelombang*, deinen als de zee; deining.
alora hevige branding.
amarantjang klateren, rammelen, schetteren, hard klinken; klatering, geratel, gerammel.

gamaratak, *kamartakh* klateren, rammelen. Geklater.
gamat schelpvisch.
gambang, *gamelang* inlandsch speeltuig, houten trog, waarop metalen of houten staven gelegd zijn, die bespeeld worden.
gambar beeldtenis; portret; schilderij. *Menoelis* — schilderen. *Gambâr-an* schilderij; schilderachtig.
gambier heester, wiens bladen gom geven, die op cachoe gelijk, en *getah* — of — genoemd, bij de betel of sirih gebruikt wordt.
gambong speelhuisje aan het water, koepel.
gambong de manen van een dier.
gamelang zie *gambang*.
gâmit en *kâmit* knikken, wenken.
gâmokh zwaaijen (een zwaard).
gampang gemakkelijk, ligt.
Anakh — bastaardkind.
gampar geschreeuw; oproer; luidruchtig, oproerig.
ganap, *genap*, *gnap* vol, volledig, geheel, gansch; volkomen, vervuld, even in getal. — *ie meng'enap*, *meng* — *kan* voleinden, volbrengen. *Se* — *hoelan* de gansche maand. — *lah tiga hari* drie geheele dagen verliepen.
gânas inbreken. *Orang* — inbreker.
ganda dubbel, tweevoudig, meervoudig. *Tiga ganda* drie dubbeld; negendubbeld.
gandang of *gendang* zekere trom.
gandaroesa eene plant tot genezing van koorts dienstig.
gandarang groote krijgstrom.
ganda soelie eene plant, wier bloemen in het haar worden gedragen en het zinnebeeld van onstandvastigheid zijn.
gandje dans met verschillende golvende bewegingen van het ligchaam.
gandikh haarlok, krul.
gandja hennip. Een bedwelmend middel uit de bladen en knoppen dezer plant getrokken.

gandjâran Jav. rang, aanzien; belooning.

gandjiel oneven.

gandjil ondersteunen; iets onder een poot van eene waggelende tafel leggen, vastzetten. — *itoe medja* zet die tafel vast.

— *kaki* voetbankje.

gandjes de rivier de Ganges.

gandoe zekere eetbare plant.

ganggam de vuist, geslotene hand. *Meng* — de vuist toehouden. *Sa* — een handvol.

Ber — bij handen vol.

ganggang gapen, zich openen, lostornen, inzwelgen.

ganggoe malen, kwellen, in de rede vallen, *Moelut* — habbelaar, die in de rede valt.

gangsâ, H. een gans.

gangsâ klokkenmetaal.

gangsing tol, zweeptol.

gansor sullen.

gantang maat voor drooge waren, 13½ pond, oud gewigt, doch verschilt op sommige plaatsen.

gantar bevreesd zijn, bang, bevreesd.

ganteh spinnen.

ganti vervangen, verwisselen, veranderen, aflossen. Opvolgen: vergoeden, in plaats stellen. *Per* — *an* afwisseling *Peng* — *an* vervanging, het aflossen.

gantong hangen. (Zie *gantông*).

gantông hangen, ophangen, aanhangen; aankleven. — *an* galg.

garagei een groote haak om krokodillen te vangen.

gâram zout. *Kârong* — zoutzak. — *an* zoutsel. *Meng*

— *ie* inzouten. *Tampat* —

zoutvat. *Boeboh* — of *târoh*

— met zout besprengen.

garâmie, *ikan garâmie* zekere riviervis.

gârang luid, luidruchtig, schel. Verwoed, wild, wreed.

garang eilieve, ik bid u; toch.

gârangatie een insekt, carambyx.

gâras, *garoes* linnen stijven. Stijfsel.

garat oprogchelen.

gârat, *gerât* knarsen. — *an*

giegi knarsing der tanden.

garbang deur, poort.

gargâsie, H. kwelgeest.

garham kaak, kinnebak. *Giegt*

— kiezen, baktanden.

garhana eklip.

garie slaapplaats.

gâris schrabben, merken, lij-

nen trekken; kerf. *Peng* —

schraper, schrabber, hark.

gâroe zie *ghâroe*.

gâroe krabben, scheuken; ros-

kammen. *Meng* — *koeda* een

paard roskammen. *Peng* —

koeda een roskam.

garoeda griffioen, gevleugeld

dier, waarop Vischnoe rijdende

wordt voorgesteld.

gârokh wroeten, als een zwijn,

of mol,

garonggong holte, kuil.

gartakh sporen, aansporen, de

sporen geven.

garvo, v. vork.

gâsal oneven. *Mâjanganap* —

even en oneven spelen.

gâsap ruw, oneffen.

gâtal jeukachtig; jeukte, schurft.

wulpsch.

gâtjah te leur stellen.

gâwal loom, traag, vadzig,

dom, druilloorig. Beteuterd.

gâwam voor het geregt roepen,

pleiten.

gâwej voor het geregt roepen,

pleiten.

gâwol verwarren, in wanorde

brengen.

gâwong belommerde plaats,

luwte. *Pâdang ber* — een

dal.

gaza P. eene maat, omtrent

eene oude el lang.

gedang groot, ruim.

gêddeng, bos padi, koornschoof.

gedoebang zeker zijdgeweer.

gedoepong de billen

gedong huis, voorname woning.

— *bitjâra* raadhuys, stadhuys.

gemandien, slaai, houten hamer.

gagandja, *gagandja* kapiteel,

kroon.

gagaras, L. vreten.

gegetar klaterende franjes van glaasjes of klatergoud.
geihâna een deugniet, landlooper, schooijer, loskop.
gêjgêr tieren, razen, keffen, tjanken. — *an* geraas, gekijf, getjank.
geladier slijm. Spermaanimale.
gelâga, *glegga* en *gelâgakh* kookken, borrelen.
gelâgang, *gelanggang* hanevechtplaats. Slagveld, renbaan.
gelagar balk, rib, sluitboom.
gelakh luidkeels. *Tertâwa* — schateren van lagchen.
gelambong waterbel; schuim.
gelang arm- of enkelringen.
gelanggang zie *gelâgang*.
gelap, *glap* of *galap* donker, duister; duisternis. *Memblie bârang dengan glap* gestolene goederen koopen, helen. *Mem-bâwa mâsokh bârang dengan* goederen binnensmokkelen. *Ka-glâp-an* duisternis. *Ka-glâp-an* duisternis. *Meng-glâp-kan* verdonkeren.
gelar titel, eernaam, bijnaam. *Mengâseh* — eenen titel verleen.
gelâran titel.
gelâsan reiszak.
gelâtakh klapperen.
geletekh klappertanden.
gelli, *gillie*, *gilie*. Kittelen.
Gilie-gilie de nieren.
gelodokh dondersteen.
gelomat het dek van een vaartuig.
gelong een voetpaadje.
gelotokh, L. klapperen.
gemar, P. zich verheugen. *Meng* — *kan* verblijden, b. w. *Ka* — *an* vreugde.
gemas, L. hard, wreed, ongevoelig.
gembira, *gumhira* heldhaftigheid, geestdrift; moedig. *Meng* — *kan* aanmoedigen, in geestdrift brengen, bezielen.
gemoeroh luidruchtig, bulderend, bruisend; weërgalmen, bulderen, bruisen. Gebulder, gedruisch.
gemokh, *gummokh*, *goemokh* vet; dik, zwaarlijvig. *Ka* —

an vetheid; vet zijn, met vet, vettig. *Târoh gemokh* met vet smeeren, insmeeren.
gempol uitwas aan eenen boom.
gendang half gek.
gendoet dikbuik, zwaarlijvig.
gendom, P. tarwe; koorn. *Te-pong* — tarwemeel.
gendong op de heup dragen. *Men* — *ânakh* een kind op de heup dragen.
gerahâna eklips. — *mata hârie* zonsverduistering.
gerakh bewegen. *Meng* — *kan* schudden. *Be* — en *ber* — bewegen.
geram, P. gram, toornig. Toorn, verontwaardiging.
gerimis-gerimis stofregen, sijne regen.
gerhang deur, poort.
gerindam spreuk uit de heilige taal. *Ber* — zulke spreuken opzeggen.
geroeh en *geroh* snorken.
gerus linnen stijven. Stijfsel.
getah gom, balsem. — *kan* gommen, b. w.
getam op de lippen bijten.
gêtekh vlot.
getta, *gitta*, P. zetel, koets; bank, stoel, troon, rustbed, sofa.
ghâroe, H. een harsachtig hout, dat verbrand wordende, smelt en eene, in het oosten beminde geur, verspreidt. *Aloexylum agallochum*.
ghrâjib, Ar. afwezig, onzichtbaar: verdwijnen.
ghralat, Ar. fout, misrekening.
ghrâlib, Ar. overwinnaar; overwinnen; overwinning.
ghrarib, Ar. vreemd, uitheemsch, vreemdeling, wonderlijk, buitengewoon.
ghrasil Ar. godsdienstige afwassing van het gansche lichaam.
ghrani, *ghrenâ*, Ar. rijk, overvloedig, heerlijk; doorluchtig, roemrijk.
ghrayh, Ar. duister, verborgen; duisternis.

ghrayrah of *wa ghrayrah*, P. et cœtera, enz. en hetgeen er meer volgt.

ghrayrat, opgetogenheid, verrukking, geestdrift. Jaloezij, najver, eerzucht, verontwaardiging. — *ilahijat* heilige ſver.

ghrazal punt dicht.

ghrilah, Ar. om de overwinning ſtrijdende.

ghrilat onverwachts als roovers aanvallen.

ghroerab vaartuig met eenen langen voorſteven.

ghrundah tarantula.

gigas mot, wormpje.

gigis tand. *Sakit gigi* tandpijn. — *garham* de kiezen. —

asoe oog, hoek-, hondſtand. — *sarej* de voortanden. *Peng*

erat — knarsetanden. *Ber-*

soegie — de tanden borſtelen, reinigen, *Tjâbot* — eenen

tand uittrekken. *Tjongkil* —

tandestoker.

gigit bijten.

gila dwaas, gek, zot; zinne-

loos, dol, ijhoofdig, verbijs-

terd. *Djâdi gila* gek worden.

Ka — *an* dwaasheid, zinne-

loosheid, verdwaasd, verzot.

gilang ſchitteren. — *gomilang*

tjahanja ſchitterend van glans.

— *porselein* (groente). *Po-*

ticula, L.

gilir, *gejler* veranderen, draai-

jen, wenden; vervangen; af-

wisseling beurt. *Lima* —

orang vijf veranderingen van

menschen, vijf opvolgende ge-

slachten. *Ber* — *awan di*

hadapan boelan de wolken

volgen elkander vóór de maan.

gillie-gillie de nieren.

gillie gruwen, ijzen, walgen,

viesch zijn; viesch, afkeer. *Ka* —

an verfoeijelijk, verfoeid, wal-

gelijk; walgelijkheid, afkeer.

gimber blaten.

gindie en *goendi* waterkruik.

ginding rusten, leunen, vertrou-

wen, steunen op,

ginggang gestreept, als klee-

deren. *Kajin* — gestreept goed.

ginggong mondorgel, trompetje; rateltje.

ginta, H. bel, schel, klok.

gintas top van eenen tak. De toppen afknakken, afsnijpen.

ginteng dakpan.

girgetam zich verbijten van nijd.

giremis-giremis motregenene,

grikkh, *girie* boren, doorboren,

doorſteken. *Peng* — eene boor.

girgâdjie eene zaag. *Meng* —

zagen. *Serbakk* — zaagsel.

girgetam (*girgittam*) zich ver-

bijten van spijt.

giring-giring ſchelletjes, die

tot ſieraad dienen. Schelle-

tjes, die de valken dragen.

gisir wrijven (tusschen de han-

den.)

gisir, *gesser* op zijde ſchuiven,

opſchikken, plaats maken

gitikh, S. zweepen, slaan, ge-

selen.

gitjah pompen.

glas, Holl. glas.

glétikh, *loerong* — rijſtdiefje.

godam moker, voorhamer.

goe paar, koppel. *Sa* — *karban*

een ſpan buffels.

goebernadoer, Port. Gouver-

neur.

goehernoer, v. Gouverneur.

— *djindral* Gouverneur-Ge-

neraal.

goedâbier lel van eenen haan.

Kieuwen van eenen viſch.

goedang pakhuis, magazijn.

*goe*gort ontijdig afvallen, vallen,

ſtorten. — *ânakh* — misge-

boorte. *Ber* — *an* nedervallen.

goela, H. ſuiker. — *djâwa*

Javaanſche bruine ſuiker. —

pâsir broodſuiker. — *bâtoe*

kandij, klontjes.

goeleh ſaus.

goelei kerri, Indiſche ſpijs, be-

staande uit kurkema, spaan-

ſche peper, kokosmelk, enz.

goeling rollen, voortrollen, rond-

rollen, wentelen.

goelinggang zekere plant, ook

dâwon koerap genoemd, dien-

ſtig tot het genezen van daauw-

of ringworm. *Cassid alata*. L.

herpetica, R.

goelita. Zie *golita*.
goellâ zinken (op zee). *Orang* — mijnwerkers.
goelong oprollen. — *an* een rol. — *tjoetjokh* bloemdragende heester (*Plumeria obtusa*). *Ter* — opgerold.
goemeilofwerk, lijstwerk, bloemwerk.
goemoel worstelen; sribbelen.
goemokh zie *gemokh*.
goena, H. nut, waardij, voordeel; gebruik; dienen, nut hebben. *Ber* — nuttig zijn, strekken, dienen. *Per* — *an* nut. *Diper* — *kan* aangewend; partij van getrokken worden.
goenjiil notenkraker.
goenong een berg, bergketen. *Di bâlikh* — over de bergen, aan gene zijde der bergen. *Kâki* — voet van een' berg.
goenting, *gonting* schaar, snuiter; knippen, snuiten.
goepoh haastig, in haast, overijling.
goerakh schurft; vuil in het haar of op het ligchaam.
goerap schilfer.
goerdie en *goerdie* een boor, steekboor.
goerte kleine waterkruik.
goeris lijn.
goeroe, H. leeraar, onderwijzer. *Ber* — leeren, onderwijs ontvangen.
goeroe en *goerau* boerten, scherpsen; scherps, boert. *Ber* — boerten. *Meng* — bespotten; bedotten.
goeroh en *goeroeh* donder; gebulder.
goeron wildernis, woestenij.
goeros, *goerus* likken, glad maken. *Bâtoe* — liksteen.
goesar toornen, boos zijn; knorren; kwalijk nemen.
goeste tandvleesch.
goetji kruik.
goewa ik, mij. (Lage taal.)
goewah, *gowah*, *goeha*, H. grot, spelonk, hol, kuil.
goewâna, worg, keelontsteking.
gogau zwelgen, inslikken.
gôgah, Perz. oproer; oproerig

zijn. *Ber* — *negrie* het volk te wapen roepen. *Peng-gogah* *negrie* het volk te wapen roepen. *Peng-gôgah* eischer; aanklager.
gojang schudden, bewegen.
gokej groote huishagedis, die een bijzonder geluid geeft.
golej en *golejkh* liggen.
golejga bezoar. Zekere steen.
golinggang of *dâwon koerap* een specerijachtige boom, *cas-sia alata*.
golita duister; duisternis; mist; akeligheid.
gûlokh sabel, slagzwaard; hakmes.
golondong balk.
gombâla, *gohâla*, H. (*gopâla*) herder. — *kan* hoeder, weiden.
gomhong, *gambong* opgezwollen.
gomilang schitteren, slikkeren. Schittering.
gomirlap schijnen, blinken, glanzen; schijnsel, glans. — *an* glansrijk, blinkend.
gompat (*ompat*) lasteren.
gondah twijfelen, weifelen; besluiteloos, wankelmoedig; bekommerd; achterdochtig.
gondikh een bijwif.
gondil, *goendol* kaal.
gondokh krop, uitwas.
gondong, krop, uitwas.
gong metalen bekken, speeltuig.
gonggong blaffen; happen.
gontjang schudden, daveren.
gorekh boren.
gûreng braden, bakken. *Ikan* — gebakken visch.
gores-gores krabbelen, slecht schrijven.
goris schrabben. Schrappen.
gorita veelvoetig; vezelachtig.
gorokh reutelen.
gûsokh, wrijven, boenen, poetsen, schuren, uitwrijven.
gûsong zandbank, plaat.
gotjoh met de vuist slaan; stompen.
gowah, H. grot, spelonk, hol, kuil.
grédja, Port. (*igréja*) kerk, kapel.
groening kameleon.

guggâ, *goegga*, wanorde, gestommel haast.
gumbâla eene fraaije, geele houtsoort.
gumbat, L. beteldoos.
gummetar, *gometar*, *gemetar* beven, bibberen.
gumpâ, *goempâ* aardbeving.
gumpah aardbeving.
gumpal, *gompal* kluit, brok, vlok, kluwen, dotje.
gumpita luid, luidruchtig, gedruis, leven.
gundoeng, *goendong*, baal, bundel, pak.
gurk wolf.

H.

H. Deze letter wordt veelal bij de uitspraak verzacht of geheel verzwegen.
habâja vooral, dat volstrekt, voor alle dingen, geheel en al.
hâhoe asch, stof. *Di per* — *kan* bestoven worden.
hâboe (*âbis*) af, gedaan, voltooid, op, uit, uitgeput, uitgedroogd; nadat, toen. *Soedah habis* het is af, uit, op, etc, — *kan* eindigen, afmaken, voltoojen, opmaken, doorbrengen. *Se* — *nja itoe* toen dat gedaan was. *Peng* — *an* einde, uitkomst, afloop; uitputting; doorbrenging. *Dengan se* — — *koewasânja* uit al zijn vermogen. — *itoe* daarna, toen dat gedaan was.
habloer kristal. (*baloer* P.)
hâdang hinderlaag. Zie *adang*.
hâdap voor, in tegenwoordigheid; tegenwoordig. *Di* — *omgeven*, in tegenwoordigheid. *Ber* — *verschijnen*. *Meng* — *verschijnen*. *Di* — *an* voor, tegenover, in front. — *an* voorzijde, voorgevel, front; voorhoede. *Peng* — *an* voorhof. *Meng* — *kan* inleiden, binnenbrengen, toegang verleenen. — *ie* in den zin hebben zich voorstellen.

hadâp-an front, voorzijde; tegenwoordigheid, volgende, aanstaande, die vóór is. *Boelan jang di* — de aanstaande maand.
hadjah geschenk, vooral aan een' hooger persoon. Een offer.
hadjâ alphabet.
hadjirat, Ar. Mahomedaansche jaartelling, aanvangende den 16den Julij 622, na J. C. zijnde de dag der vlugt van MAHOMED van Mekka naar Medina; beteekenende *hadjirat* ontvlugting van den geboortegrond.
hâi helaas! ach!
hâjam huisvogel in het algemeen. Hoenders in het bijzonder.
halâman plein, plaats, erf, laan voor een paleis of huis. Groote weg.
hâlang soort van wouw, kiekendief. — — een vlieger. — *pemboeroe* jagtvalk.
halat vreemd, uitheemsch; niet vermaagschapt; oneigenaardig, raar.
halei of *lei* dit woord wordt als: stuk bij dunne zelfstandigheden gebezigd, als: *sa lei rambot* een hoofdhaar. *Dawon doewa* — twee bladen.
halija gember. — *pedas* gemeene gember. — *djai* grove gembersoort.
halilintar dondersteen, bliksemflits. Donder.
halintah, bloedzuiger.
halipan duizendpoot.
hâlir vloeijen, stroomen. *Meng* — *kan* afleiden, doen stroomen.
haloe, *hâlan* verdrijven, wegjagen. Drijven, hoeden.
hâlœ stamper.
hâlœn golf, baar. *Meng* — *rollen*, *golven*.
hâlœs, *âlœs* fijn, teeder; *orang hâlœs* een slim mensch. *Mengkan* versijnen zuiveren.
halœwan front, het voorste, hoeg, voorstevan, voorhoede. *Di* — *voorop*, *vooraan*; *vooruit*, *toekomstig*.
hamba dienaar, onderhoorige. Ik mij; mijn. *Ber* — *dienen*.

- Ber* — kan hulde bewijzen, onderwerpen. *Per* — an diensbaarheid.
- hambar*, laf, smakeloos, verschaald.
- hambat* vervolgen, najagen, inhalen; tegenhouden; afsluiten, *Djalannja di* — zijn weg werd afgesloten. *Peng* — an vervolging.
- hambátjang* de paardenmangga, (vrucht). *Magnifera foetida*.
- hamboes* blazen, waaijen. — *an* en *peng* — *an* een blaasbalg; windvlaag; windveroorzaking.
- hambor*, strooijen, storten; verstrooijen; droppelen, vallen; zich verspreiden.
- hâmis* vunzig, sterk, garstig.
- hamis* sterke, goore reuk.
- hampa* ledig, hol, ijdel; kaf. — *padi* kaf van rijst. — *kan* ledigen.
- hampadas* de lever. *Sâkit* — leverziekte.
- hampang* dwars.
- hâmpar* uitspreiden, uitstrekken. *Meng* — *kan permadanie* een tapijt uitspreiden. — *an* spreid, kleed; tapijt.
- hampas* nedersmijten, smakken.
- hampedoe* de gal. *Boewang* — gallen, (visch). — *broewang* (*bruceafoliis serratis*) beeren-gal, bitterkruid.
- hampir*, bijna, dicht bij; nauw-welijks; naderen. — *mâti* zieltoogen, sterven. — *kan* naderen. *Ber* — *an* aangrenzen.
- hampot*, *hampoet* koppelen, paren, bijslapen.
- hampus*, *hampoës*, uitvagen, uitwisschen, uitschrabben.
- hamzah*, Ar. klankteeken, om de *alif* te vervangen.
- handakh*, *hendakh* willen wenschen; voornemen. *Ka* — wil; wensch; voornemen. — *lah ktrânja* wil toch! Moge!
- handjam* inslaan, inheijen, insteken, instampen. Blijven zitten, ergens in blijven steken.
- handjar* bewegen, verplaat-sen.
- hang* gij, jij. (Zeldzaam gebe-zigd wordende.)
- hângat* dit wordt ten onregt voor *laauw* gebruikt, daar het heteekent: gloeijen, heet zijn, ijveren. Gloed, hitte; warmte, ijver. — *mata-hârie* zonne-gloed.
- hangkap* bij afwisseling dansen of zingen; twee aan twee, in rijen dansen; in koren zingen. (De ware zin van dit woord schijnt verloren).
- hangkap* nederstrijken en gaan zitten als een vogel. — *an* gedurig opvliegen en weder gaan zitten, fladderen.
- hangkoet* tangetje, nijptangetje om den baard uit te trekken.
- hangos*, *hangus*, branden, schroeijen, aanbranden, verbranden. *Kena* — aangebrand zijn, aanbranden.
- hânja* behalve, dan, uitgenomen, alleenlijk, slechts; ten zij, uitgezonderd wanneer.
- hânjir* apenlucht, bokkelucht, stinkend.
- hânjut* drijven, vloten, wegspoelen. *Ber* — *an* drijven, wentelen. *Meng* — *kan* doen wegdrijven, medespoelen, medesleepen.
- hantam* slaan (iets op iets) smakken; ranselen, roffelen.
- hantar* borg.
- hantar* geleiden. Liggen, *Peng* — geleider, *peng* — *an* leiding, geleide.
- hantimon* soort van komkommer.
- hantjor* ontbinden, oplossen, verteren, smelten, vermalen, vergruizen verbrijzelen: vermurwen. *Hâti jang* — een gebroken hart.
- hantoe* spook, schim. *Boerong* — nachtuil.
- hei*, *hej*, *hâi*, ho! hola! he! oi! ach! helaas! hoor! zeg!
- heibâno*, Ar. afgrijselijk, vrees-selijk, afschuwelijk; verschrikkelijk; hevigen indruk verwekkende.
- heibat*, Ar. vrees, angst; oer-

heid; hulde; majesteit, ontzagverwekkend.

heiran, *héjran*, Ar. verbaasd, bevreesd, verwonderd. *Memhrie* — verbazen, verwondering wekken. *Dáwon* — *leonurus indicus* (plant).

héjat, *bádjos héjat* ephoa, kledingstuk.

héjla trekken halen. — *napas* ademen. *Kooda peng* — trekpaard.

héjling, *éjŋg* overhellen, neigen, luisteren, hooren; overvallen, op zijde hellen.

hening (*hening*) helder (van vocht). Rein, onbesmet, zedelijk goed.

hentar borg. *Djádi* — borg blijven, instaan.

hentie, *ber* — stilhouden, uitscheiden, halt maken. *Per* — *an* rust, stilstand, halt, ophouding; oponthoud. *Tampat per* — *an* rustplaats, pleisterplaats. *Ber* — *kan* doen stilhouden, stoppen, dempen.

hérek kreet, geschreeuw. *Meng* — schreeuwen. gieren, jammeren.

hetta zie *hasta*.

hhabáh soort van bier.

hhabassie, P. Alysiniër, Ethiopier.

hhadiesj, Ar. overleveringen. Instellingen. *Men* — *kan* instellen.

hhádjat, Ar. behoefte, noodzakelijkheid. *Ber* — benooidig zijn, behoefte hebben. — *besar dan* — *ketjil* groote en kleine behoefte. Ontlasting en waterloozing.

hhadji, Ar. bedevaart. *Nájikh* — ter bedevaart gaan.

hhádjie, Ar. pelgrim, bedevaartganger. *Toewan* — titel voor iemand, die zijne pelgrimaadje voleindigd heeft.

hhádlir, (*hásir*) Ar. aanwezig, tegenwoordig; gereed.

hhádlirat Ar. tegenwoordigheid. *Di* — of *ka* — in tegenwoordigheid.

hhafitkan, Ar. behouden, bewaren.

hhajadl (*hhajal*), Ar. Menstrua.

hhakh, Ar. billijkheid, regt; aanspraak. Zaak; wet. — *Allah* de wet, het regt Gods.

hhakhéjkh, Ar. waarheid, het wezen der zaak wezenlijkheid, persoonlijkheid, ernst. *Deng'an* — in ernst.

hhakhikhie, Ar., eigenlijk, wezenlijk, waar.

hhakhír, Ar. gering, slecht.

hhakím, Ar. geleerde, hoogleeraar; wijsgeer, natuurkundige. Geleerd.

hhákim, Ar. regter, magistrat.

hhakmat, *hhikmat*, Ar. wetenschap. Raadsbesluit. Talisman. Voorbehoedmiddel, bekoring, betoovering; list, aanslag.

hhál, Ar. zaak, toestand, staat, onderwerp. — *ahhoewál*, toestand van zaken, de zaak met hare omstandigheden.

hhalál, Ar., geoorloofd, gepast, wettig, echt; vrijspraak, zuivering. *Di* — *kan* vrijgesproken, gewettigd worden. *Anakh hharám jang di* — *kan* een onecht kind dat gewettigd wordt.

hhalwá, Ar. zoetigheid, suikergebak, banket, pastei, gebak.

hhamdóe, Ar. prijs, lof, geoorloofd. *Al* — *Allahi* alle lof zij Gode!

hhámil en *hhamil*, Ar. zwanger; zwangerschap. *Meng* — *kan* bezwangeren.

hhamil zie *hhámil*.

hharakat, Ar, klinkletters, vokalen.

hharám, *hharam*, Ar. onrein, ongeoorloofd, onwettig, verboden, vervloekt, afschuwelijk. Geheiligd (dit wordt gezegd van eene plaats die het verboden is anders te naderen dan met in achtneeming van zekere bepalingen.) *Hharám* dient ook als eed. *Hharám*

- akoe tijada boewat itoe* waarachtig! ik heb zulks niet gedaan. — *zadah* bastaardtelg (dit is een scheldwoord).
- hhasjat*, Ar. kanteekening.
- hhasrat*, Ar. begeerte; ongeduld; verlangen; begeerig; ongeduldig.
- hhata*, Ar. toen, nadat; tot dat: dusdoende, — *maka* in dier voege, toen nu, terwijl.
- hhâtsil*(*hassil*), Ar. voortbrengsel; gewas; inkomen; uitkomst, voortbrenging. *Meng* — *kan* voortbrengen, opbrengen, opleveren.
- hhawar*, Ar. *pohon* — populier.
- hheidl*, Ar. menstrua.
- hheijâli*, Ar. bedwelmd, beneveld, verrukt, dronken.
- hheijat*, Ar. leven, levend, in leven. *Rohh hheijâti* levensgeest.
- hheiran*, zie (*heiran*) Ar. verbaasd, verwonderd, getroffen, zich verwonderen.
- hheiwân*, Ar. dier, beest, gedierde.
- hhemed*, Ar. prijs, lof; geloofd.
- hhesab*, Ar. rekening, berekening, overslag; telling, getal. *Tijada ter* — *kan* ontelbaar. *Meng* — *kan* rekenen.
- hhidam*, aderlaten.
- hhidzâr*, Ar. bedachtzaamheid.
- hhikâjat*, Ar. geschiedenis, verhaal. *Ber* — verhalen.
- hhisnat*, Ar. eereprijs.
- hhoekama*, Ar. geleerden, wijzen, wijsgeeren. Natuurkundig.
- hhoekom*, Ar. wet, instelling, oordeel; vonnissen; straffen.
- hhoerf* Ar. letter, medeklinker. *Hhoeroef* letters.
- hhormat*, eer, eerbied, aching, ontzag; glorie, roem; plichtplegingen, eerbewijzingen. *Meng* — *kan* vereeren, verheerlijken.
- hhubbat*, Ar. liefde, toegeneenheid.
- hâpakh* vischlucht, garstige lucht.
- hapos*, *hâpus* uitwisschen, uitvegen, uitroeijen, verdelgen, wegvagen, vernietigen.
- Meng* — *kan* *segala badjakh di lâwut* alle roovers op zee uitroeijen.
- hârang* houtskool. — *pâra* roet.
- hârap* hopen, verwachten, vertrouwen. Hoop, verwachting.
- hârap* slaperig. *Orang pemârap* slaapverwekker, magnetiseur.
- harbah*, *arbab*, P. viool.
- hardikh* berisping, bestraffing; straf, kastijding. *Meng* — berispen, bestraffen. *Ka* — *an* berispelijk; berispt. *Peng* — berisper. *Peng* — *an* berisping.
- harga*, *arga*, *regga*, prijs, waarde, gehalte. *Moerah* — *nja* goedkoop in prijs. *Mahal* — *nja* duur in prijs. — *kan* of *târoh* — den prijs bepalen. *Tijada ter* — onwaardeerbaar, onschatbaar.
- hârie* een dag; een etmaal. *Sa* — — dagelijks, alle dagen.
- Hâr'inî* van daag, heden. — *râja*, — *besar* feestdag, heilige dag. *Dîn'* — het aanbrenken van den dag.
- hârieng* stinkend.
- harim* piramide.
- harimau* en *rimau* tijger. — *kumbang* en — *lâlat* luipaard. — *tonggal* koninklijke tijger.
- harîng'an*, ligt, niet zwaar.
- hâroe* ontroeren, roeren, opstoken. — *hîroe*, — *hâra*, *hîroe hâra* beroering, beweging, oproer. *Meng* — *biroekan* in oproer brengen.
- haroem* geurig, welriekend. Reukwerk; geur.
- hârong* doorwaden. *Tampat jang ka-arong-an* waadbare plaats.
- hâros*, *hârus* voegzaam, billijk, eigenaardig, betamelijk. *Se-nja* het is billijk. *Ka* — *an* billijkheid, voegzaamheid. *Meng* — *kan* billijken.
- hâros*, *hârus*, stroom, vloed. — *dras* zware stroom.
- harpo*, V. harp.

harta, arta, H. goed, goederen, rijkdommen, bezittingen. *hartawan*, bemiddeld, gegoed, rijk.

hāsah slijpen.

hasta, H. lengte van den voorarm, zekere maat, (cubit).

katap dak van een huis; dakriet. *Ber* — een dak hebben.

Ber — *kan* een dak op een huis leggen. Zie *ādang*.

ādi het hart, gemoed (zedelijk). De lever (in de ontleedkunde). *Ketjil* — misnoegd, teleurgesteld. — *ketjil* klein-geestig, kleinmoedig, laag.

Rāsa — luim, vlaag, kuur.

Boewah hatikoe vrucht van mijn hart, mijn telg. *Membrie* — aanmoedigen, moed inspreken. *Satoe* — *dengan dja* eenstemming met hem.

Māta — het oog des gemoeds.

hawa, hewa, Ar. lucht, dampkring; wind, klank, stem.

Lust, drift, neiging. — *nafsoe* sinnelijke lust, drift, begeerte.

hāwap damp, stoom, uitwasing. *Ber-hāwap* uitdampen, stomen.

hāwus, P. leerling, volgeling van eenen profeet.

hāwus, āus dorst; dorstig, droog.

hēgran stelt, stelten.

hīhor, ihor troosten, vertroosten, opbeuren. *Peng* — trooster. *Peng* — *an* troost, opbeuring.

hidām belustheid; begeerte, trek, lust. *Meng-idam* belust zijn. *Peng* — een wellustige.

hidang opdisschen, voorzetten, onthalen. — *an* spijzen, gerechten, dish.

hidjoe, hidjau, idjoe groen. — *moeda* lichtgroen. — *toewah* donkergroen.

hidjoe een gewas, als paardenhaar.

hidong, idong neus, snoet. *Meng* — door den neus spreken. — *montjong* vooruitstekende neus. — *keppekh* platte neus.

hilang, ilang verliezen, voor-

bijgaan, overgaan, verdwijnen; sterven, overlijden. Verloren, weg, verdwenen. *Meng* — *kan* doen verdwijnen, wegmaken; uitwisschen; benemen; verdrijven. *Ka* — *an* verlies lijden; verlies.

hidop leven, levend. *Sa* — *nja* bij zijn leven. *Sa oemor* — een geheel leven, gedurende het gansche leven. *Ka* — *an* levensonderhoud; het leven.

Meng — *kan* het leven onderhouden; doen leven.

hien'goe, P. duivelsdrek.

hijas versieren, optooijen. *Per* — *an* versiersel, tooi, opschik, sieraad.

hijoe de haai, verslindende visch.

hilir eene rivier afzakken. Naar de benedenlanden gaan. *Orang* — benedenlanders, kustbewoners. *Ka* — naar de benedenlanden. *Meng* — afvoeren.

himat, imat oplettend, zorgvuldig. Waardeering. *Meijs* — *kan* waardeeren op prijs stellen, hoog schatten.

himbau tot een treurdicht betrekkelijk; tragisch.

himmat neiging, gemoedsaandoening, gemoed, karakter — *jang tinggi* edele geestdrift.

himpon verzamelen, vergaderen, optellen. — *an*, *per-an* vergadering, menigte; optelling.

hina gemeen, gering, laag, onedel. *Orang* — *dina* geringe onderdanen, het geringe volk, het volk. *Per-boewāt-an jang* — lage handelwijs, onedele daad. *Meng* — *kan* afkeuren: minachten, verachten: verlagen.

hinak zwoegen.

hind, P. *hindoe* en *hindie* indiaan, indisch.

hindej, handej makker, bondgenoot, vriend. *Segala* — *taulan-nja* al zijne vrienden en bondgenooten.

hindie indiaan; indisch.

hindija Indië.

hindoe, P. Indisch. *Orang* —

een Indiaan, een belijder van Brama.
hindoewie indisch. *Tânah* — Indië.
hinei, *inei* lawsonia inermis, L heester, wiens blad een rood vocht bevat, waarmede het aan gehuwde vrouwen geoorloofd is, de nagels te verwen.
hingar-bang'ar geraas, beweging, oproer.
hingga, *ingga* tot, tot dat: alleen, maar, slechts, dan.
Kita djâga — *ieja dâtang* ik maak tot dat hij komt. *Maka tjadâ lah'arang* — *kita* er was niemand dan ik.
hinggoe, duivelsdrek.
*hinte*j gluren, beluisteren, bespieden; afkijken.
hiram, *iram* geschakeerd, veelkleurig, gemengd. *Meng* — *kan* schakeren.
hîris kerven, sijn hakken, sijn snijden. *Peng* — kerver. *Peng* — *an* kerving. *Sa* — moot, snedje.
hirit leiden, slepen, trekken.
hîroe-hâra heweging, verwarring, opschudding; ontsteld. *Meng* — *kan* in opschudding hrengen.
hîsap zuigen, inzuigen, opslurpen. Rookken.
hîtam zwart, donkerblauw. — *mânis* ligtbruin, zacht bruin. *Orang* — een zwarte. *Meng* — *kan* zwarten, zwart maken.
hîtong, *îtong* rekenen, tellen, opsommen. — *an* rekening. *Soerat* — *an* geschrevene rekening; prijslijst.
hûbat betooveren, bezweren. *orang* — *an* *besâr* toovenaar, bezweerder. *Meng* — *kan* begoochelen, betooveren. *Kena* — betooverd. *Peng* — *an* betoovering, bezweering.
hûdjât schelden, smaden, beleedigen. Smaad, beleediging.
hoebang kruin van het hoofd. Grijs haar.
hoebong vereenigen, verbinden, lasschen, splissen; lappen. *Ber*

— — zamenspannen. *Per* — *an* band, verbindtenis. *Peng* — binder.
hoedang garnalen. — *kârang* kreeft.
hoedjan of *oedjan* regen. *Ada* — of *her* — regenen. *Meng* — *ie* doen regenen. — *lebat* zware regen.
hoedjong punt, uiteinde, top. — *tânah* uithoek, landtong.
hoejong golven, dobberen, slingeren. *Ber*-*oejong* rondrollen.
hoekor, *oekor*, meten.
hoekoeran maat.
hoelah, *oelat*, *oelat*, spelen. beuzelen, aarzelen, stoeijen; huppelen.
hoelam, *oelam* mengen, vermengen. *Ber* — vermengd.
hoelas vastmaken, aanhechten, splissen. *Sa* — een stuk (van een vrucht.)
hoelat, *oelat* mot, wormpje, made. — *ber-soetra* zijde-worm.
hoeloe en *oeloe* oppergedeelte, oorsprong, bovenland, hoofdeneind; oorspronkelijk; gevest, hecht, heft, — *soengei* oppergedeelte, oorsprong eener rivier. — *pedang* gevest van een zwaard. *Orang* — een bovenlander. inboorling, oorspronkelijk inwoner.
hoelohâlang held; lijfwachter, staats-officier; legerhoofd.
hoeloebangsa volkstam, kast, geslacht, familie, huis. *Deri* — *râdjâ* uit het vorstelijk huis.
hoeloor loslaten, laten vieren, botvieren, verslappen; laten vieren, botvieren, verslappen; laten afhangen, uithangen.
hoema, *oema* oogsten. *Per* — *an* oogst. *Meng*-*oema* *mâna* het gevoelen, de stemmen opnemen.
hoen, *hun*, H. een stuk goudgeld, pagoda.
hoenos uittrekken, van leer trekken. *Meng*-*oenos* *pedang* het zwaard trekken.
hoerej los. *Rambot* ter — loshangend haar.

hoeroep, *oeroep* wisselen; te gelde maken; ruilen.

hoeroe hâra oproer, schudding.

hoetan woud, bosch, wilderuis; wild, niet tam. *Koetjing*

— wilde kat, boschkat. *Orang*

— wildeman, wilde; ook eene apensoort, den mensch gelijkende.

hoetang schuld; schulden hebben. — *dan pioetang* debet en credit, lasten en baten. *Meng*

— credit geven. *Ber* — schuld hebben. *Menâgie* — schulden

invorderen. *Berganda* — *nja* zijne schuld verzwaren, verdubbelen.

hoewa, Ar. hij, hij is; de naam van God, Jehova.

hoewas twifelen.

hombalang tuimelen, vallen. — *kan* nederwerpen.

honar hoon, smaad.

honta (onta) kameel.

hormuz, P het eiland en de stad *Ormuz* in de golf van Perzië.

I.

iba, ihat, aba, weigeren.

ihâ grievend, zeer; grief, leed.

ihâdat, Ar. aanbidding, godsdienst, eeredienst.

ihârat, Ar. uitlegging, verklaring. Zinspeling, woordspeling; zinnebeeldig, verbloemd. *Meng* — *kan* verklaren. Zinspelen; door gelijkemissen spreken.

ihlis, Ar. duivel, verleider.

ihn, ihnoe, ibni, Ar. zoon.

ihnoe moeder; oorsprong. — *hâpa* ouders *Ber* — eene moeder hebben. — *mas* goudader.

— *soeugej* hoofdriever. — *iâng* an duim van de hand.

ibol verstrooid vangedachten zijn.

ihor heiblok.

ibrâhim, Ar. Abraham.

ichbar, Ar. verkondigen.

ichtats, Ar. vriendschap; vriendschappelijk.

ichtatsâts, Ar. onverwrikbare waarheid.

ichtijâr, Ar. vrije wil, keus, verkiezing.

ichtilaf, Ar. tegenstrijdigheid.

ichtisâh, Ar. overdacht.

ihhtisjâm, Ar. eerbied; achting.

ichtitsâr, Ar. kort begrip, uittreksel.

ichtisâts innige vriendschap; groote oplettendheid, gunst.

idah, *Peng* — een geschenk

idam, *hidam* belust zijn. — — *an* hetgeen waarop men belust is. *Peng* — *an* belustheid.

idan, *ejdan* gek, dwaas. *Ka* — *an* dwaasheid

idar schut buiten eene tent.

idar rondwentelen, rollen. *Per* — *an* rondwenteling. *Per* — *kan* doen rondwentelen.

idin zie *idzin*.

idjâb, Ar. noodzakelijk.

idjâbat, Ar. antwoord, verhooring.

idjâd voortbrenging, uitvinding.

idjats, Ar. pruim.

idjaxat, Ar. verlof.

idjaxat verlof.

idjâr, Ar. dwang.

idjmaâ, Ar. overeenkomst.

idjmâl, Ar. kort begrip.

idjokh vijgetouw.

idries, Ar. de profeet Enoch, door zijne ervarenheid in de verborgene wetenschappen, bij de Arabieren vermaard.

idzin, *idin*, Ar. verlof, vergunning. *Bris* — verlof geven.

idzkar gedachtenis. *Tanda* — gedenkteeken.

iejâpan spijs, victualie, overshot van spijzen.

iftrâsj, Ar. met de voeten onder het lijf zitten.

ihhsân, Ar. opregtheid, ongeveinsdheid.

ijam, gluren.

ihhtimâl, Ar., mogelijkheid.

ija bij, zij; hem, haar.

ijâ ja. — *kan* beamen, ja zeggen, het jawoord geven.

ija-ttoe dat is te zeggen, namelijk, te weten, die daar,

ijakhoeb, Ar. Jakob.
ijakhoet, Ar. grènaat, robijn.
jàlat regering, gebied.
jang half mal.
jànie of *jànie* namelijk, dat is te zeggen, dat is; de volgende: aldus.
ikal krul, lok.
ikan visch. — *laut* zeevisch. — *kali*, — *soeng'ej* riviervisch.
ikat binden, vastmaken, band, bindsel, bos, bandel. *Peng* — band, verband, bundel, binder. *Peng* — *an* verbinden, aanbinding, vastmaking. *Per* — *an* bindsel, band, hechtsel.
ikhrâr, Ar. bevestiging, verzekering, belofte. Belijdenis. Protest.
iko, I. die, dat.
ilahie Ar. o God! goddelijk.
ilahijat, Ar. godheid, goddelijke natuur.
il-hhamed'allah! Ar. *il-hhamedoe 'l-lillahi* eere zij God!
illanoen, *ilanoen* rooversvolk van Mindanao, dat de zeeën onveilig maakt.
ima-ima wolken die tegen elkander drijven.
imân, Ar. geloof, godsdienstig vertrouwen.
imâmat, Ar. priesterschap. *Ber* — het priesterambt bekleeden.
imat zorgvuldig, oplettend.
imbah bijdoen, bijvoegen.
imbas eveneens.
imlit met het gansche gezin vertrekken. — *kan* doen verhuizen.
imei gekookte rijst.
imla, *ilmoe* — spelling, spelkunst.
impang, *ompang* beschoeijen, bedammen.
impang'an plating, schoeijing.
impus hof, tuin, erf, landgoed.
imsak vasthouden.
inâjat hulp, gunst.
indah voortreffelijk, aanzienlijk. Achtgeven.
indah pajong, *indja pajong* kruidje roer mij niet.

inakh, *ènnakh* aangenaam, lekker, vermakelijk; zinnelijk genot.
inang minne. — *peng-âsoh* minne; gouvernante.
indah-indah kostbaar, prachtig, zeldzaam, dierbaar; vreemd, zeldzaam. *Ber* — achten, acht geven. — *kan* zich laten gelegen liggen, bekreunen, betrachten. *Ba* — *an* aanzienlijkheid, pracht, liefelijkheid, fraaiheid.
indalus Sumatra.
indam zich lang baden, plassen, wentelen.
indap loeren. Sluipen.
indaram ter deeg, lustig.
indarang op eene zijde liggen.
indikâ, *handiko*, J. gij, UEd. mijnheer.
indjakh treden, betreden; stampvoeten.
indjat tegen iets strijken, stooten.
indjil evangelie.
indjir wagenas.
indjot een touw rekken.
indjot-indjot de teenen opligten, blijvende de voeten op den grond
indoe moeder.
indong moeder; nest; baarmoeder. — *moetija* paarlemoer. — *kastoerie* muskusblaas. — *madoe* honigraat.
indong-indong heen en weder schudden, wiegen.
indra H. goden. *Ka* — *an* hemelstreek, lucht. Hemel, godenverblijf.
indragirie rivier op Sumatra.
indra-poera een staat op Sumatra.
ing'ah kindsch (door ouderdom).
ingang lepelaar, mogelijk ook de pellikaan.
ing'ar-bâng'ar tieren, razen: getier, geraas.
ing'at denken, bedenken, aanmerken, acht geven, opletten. — *an* aandacht. *Ka* — *an* waarover gedacht wordt; bedenkelijk, opmerkelijk. *Peng* — *an* geheugen; herinnering opmerking. *Meng* — *kan* ver-

manen, doen opmerken, gadeslaan. *Per* — kan te binnen brengen. *Soerat per* — an aanteekeningboekje, journaal, dagboek. *Peng* — een denker; opmerker.
inggris, v. Engelsch. *Orang* — engelschman.
ing'in lust, begeerte, begeren; verliefd, begeerig. *Ka* — an begeerlijk, het begeerde. *Peng* — an sterke begeerte.
ing'oe wijnruit.
ing'os snot.
ingris, v. Engelsch.
ini deze, dit.
injia hij, zij.
inkâr, Ar. loochening.
inkhijad, Ar. onderwerping.
innjah babbelen, snappen.
insja allahoe, Ar. zoo het God hehaagt.
insân, Ar. mensch.
intâhie, Ar. slot, einde. — *el kalam* slot van den brief.
intan diamant.
intej gluren, loeren, afneuzen.
intejro, L. geheel, gansch.
intiha, Ar. einde.
intikhs pikkelen, spatten; spikkel, spat.
intisab, Ar. betrekking.
intit verbergen, verstoppem.
intja-intja frisch weder.
intjakh zie *indjakh*.
intjar mikken. — an mikking.
intjie heer, juffrouw, meester, meesteres. Een fat, kwast, een gekje.
intsaf, Ar. redelijkheid, billijkheid, regt. *Ber* — redelijk, billijk.
ipar zwager, zwagerin, snaar.
ira-ira de draad van het hout.
irâdat, Ar. neiging, begeerte, wensch, oogmerk.
îram veelkleurig.
îri haten; haat.
iry ruif, voederbak; stal.
irikh ver treden, ver trappen; dorschen. *Peng* — vertreder, dorscher. *Peng* — an dorsching, vertreding.
iring volgen, vergezellen. *Peng* — volgeling, gezel. *Peng* — an stoet, gezelschap, aanhang.

iris kerven, sijn snijden.
irit leiden, slepen.
îrop zwelgen, zuipen. *Peng* — zwelger. *Peng* — an zwelgerij.
îrus besprenkelen.
isa, Ar. Jezus. — *el mesehh* Jezus de Zaligmaker, de Christus.
isa aamborstig.
isakh aamborstig.
isang kieuwen van een visch.
isap zuigen; snuiven.
isie, *isi* vullen, laden; vulsel, inhoud. *Ber* — inhouden, geladen zijn, bevatten. — *roemah* huisgezin. — *kota* stadsbevolking. — *boemi* aardbewoners. — *sorga* hemelingen. — *soerat* inhoud van eenen brief. — *marjam* lading van een kanon. *Meng* — laden; vullen.
isjârat, Ar. wenk, teeken; knik. *Membrie* — wenken, seinen, een teeken geven.
islâm, Ar. islamiet, Muzelman, Mahomedaan. Het ware geloof van Abraham, wordt ook *agama islâm* genoemd.
islamhoel, (*islam*) stad, stad der Muselmannen.
ismail; Ar. Ismaël.
isokh, *ejsokh*, *bissokh*, op morgen. — *harinja* des anderen daags. *Pada ka* — an *harinja* op den volgende dag.
is kruin, kruimel. — *roti* broodkruimels.
iskander Alexander. — *dzoe* 'lkarnein Alexander de twee hoornige.
isjâ avond. *Sumbahjang* — avondgebed.
ism'allah, Ar. de naam Gods.
israfîn, Ar. serafijn.
istâna *âliesjan* de verhevene Porte.
istanggie reukwerk.
istânboel, Ar. en Perz. konstantinopel, eigenlijk. *Islamboel* de stad der geloovigen.
isteâdat, Ar. gewoonte, gebruik, zeden; hoflijkheid.
istemey een vorstelijk bevelschrift
isterâhhat, Ar. rust, gemak,

gezondheid, vrede; rustig, vreedzaam.
istifhâm, Ar. ondervraging; prijsvraag.
istighrâtzah, Ar. zich beroepen.
istighrfâr illah, Ar. God helpe! God beware! God zegene! God vergeve!
istyna iemand eer bewijzen.
istikhâmat, Ar. opregtheid, getrouwheid.
tstikhâlâl, Ar. soevereine magt, onbeperkt gezag, onafhankelijkheid, magtiging.
istikhrâr, Ar. bevestiging, vaststelling.
istrie, getrouwde vrouw, echtgenoot (van grooten). *ber* — eene vrouw hebben; trouwen; getrouwd. *Ber* — *kan* eene vrouw nemen, huwen. *Baper* — *kan* eene vrouw doen nemen, uithuwen.
itabkan wederleggen.
ithâm beenderen, gebeente.
itikh eend.
itikhâd geloof, opregt geloof.
itoe dat, die.
itoepon daarna, vervolgens.
itong rekenen. Zie *hitong*.
itsahân, hoofdstad van Perzie, Ispahan.
ittafâkh, Ar. eveneens, gelijk.
itxât, Ar. bevestiging, verzekering. — *kan* verzekeren.
itznein; Ar. twee. *Harie* — maandag.

J.

jadjoedj, Ar. geloop op en neder; iets ernstig begeeren.
jahodie, Ar. Joodsch. *Orang* — een jood. *Orang parampoewan* — eene jodin.
jakhien, Ar. trouw, ernst, zekerheid; ernstig, zeker, inderdaad.
jakhoet, Ar. robijn; granaat.
jang (betrekkelijk v. w.) die, dewelke, dat, hetwelk, hetgeen. De. *Orang* — *kita soedah lihat* de persoon, dien ik

gezien heb. *Iskander* — *radja* Alexander, de koning. *Bâpa jang ihlis* de vader, de duivel. *janie*, of *iejanie* namelijk, be-teekenende, dat is te zeggen, te kennen gevende, als.
jâtiem, *jatiem*, Ar. een wees.
joedjana, H. maat van verheid, afstand. Ook *wiedjana* een gezigt ver.
joesef, Ar. Jozef.
jogija betamelijk, voegzaam.
jonas, Ar. Jonas.

K.

ka naar, tot, ten. — *hoemi* naar, tot den grond, (wereld). — *âtas* opwaarts. — *bâwah* naar beneden. — *loewar* naar buiten. — *dâlam* naar binnen. — *sâna* ginder, derwaarts, daarheen.
ka vooraanhechtsel. — *soekâ-an* vreugde.
ka-ada-an aanzijn, bestaan, wezen, zelfstandigheid. (Zie *âda*).
ka-ada-an tegenwoordigheid. (Zie *hâdap*).
ka-asâ-an eenheid, enkelvoudigheid; persoonlijkheid; eenzaamheid.
ka-babâng-andoodegeboren kind.
kâbah, Ar. de tempel te Mekka; het huis Gods.
kabâja P. Japon, nachtgewaad.
ka-bakhi-an goede werken, deugd; goede diensten, gehoorzaamheid; godsvrucht.
kabal onkwetsbaar, ondoor-dringbaar.
ka-hanjâk-an menigte, hoeveelheid, menigvuldigheid, veel bezitten.
kabâroe zekere visch.
kabat binden. *Pengâbat* wind-sel, zwachtel, band.
kabat (kebat) binden.
ka-bâtja leesbaar.
ka-bebâl-an onwetendheid.
ka-bedji-kan zie *ka-betiik-an*.
ka-benâr-an waarheid, getrouwheid, juistheid, opregtheid.

ka-hesâr-an grootheid, hoogheid, magt, aanzien, luister. Hooghartigheid.

ka-betjik-an, deugdzaamheid, goedheid, deugd, braafheid, goedaardigheid; heil, nut, voorspoed, welvaart.

ka-bidjak-an voorzigtigheid, beleid, wijsheid.

kabîr, kebir, Ar. grootmagtig, verheven.

kabirie gelabd, gesneden. *Ajam* — een kapoen.

kâhoer, kahoës beneveld, duister, schemerachtig. De schemering. — *sijang dan petang* morgen- en avondschemering.

kâhoës donker. Avondschemering.

kâhong rouw. *Ber* — rouwen. *Kâjin per* — *an* rouwgewaad. *kâhong* vadem.

kâhot, kahoet nevel, mist, damp, duisternis. *Kalam* — donker, duisternis.

kâdjang somtijds, nu en dan; dikwijls. *Ter* — somtijds, bij gelegenheid.

kadâr zekere visch.

kadej, kadeh, kedej, P. kraam, stalletje, winkel.

ka-djâm-an woning, verblijf; rustig, stil; stilte.

kadjian bedienden, slaven.

ka-djadi-an wording, het ontstaan. Formeering, schepping.

ka-djahât-an boosheid, slechtheid, ondeugd.

kadjam, sluiten, luiken. *Ter* — gesloten. *Mengadjam-kan* toedoen, luiken, sluiten.

kâdjang dekriet, matten van dekriet. *Di* — *kan* met riet dekken.

kâdjang uitstrekken, uitsteken. *kadjoeera, bintang* — de morgenster.

kadjoet (kedjoet) verschrikken, ontstellen.

kadoe, H. drakenstaart, een der vlekken in de maan. Een monster, dat de maan zou opvreten.

ka-doekâ-an bekommering; droefheid.

kadoet matten voor zeilen.

ka-doewa de tweede; beide; plaatsvervanger, assistent. — *sablah* beide zijden, beide partijen; aan weërskanten.

kaf k.

kafan doodkleed, lijkkleed, doek, zwachtel, windel. *Di* — *ie* in een lijkkleed gewikkeld worden.

kafie, Ar. alvermogend, alvoldoende, almagtig. *Ilhâm il kâfie* aanblazing des Almagtige.

kafir, Ar. ongeloovige, heiden. (Ieder die niet Mahomedaansch is, wordt als ongeloovig beschouwd.)

kafœr Cyprus, een gewas.

kafœr ongeloovig.

kafœr, H. kamfer.

kâga, L. neen, niet.

kâgêt, L. schrikken, hevig ontstellen. *Deng'an* — onverwachts

kâ-gilli-an afkeer, afschuw, tegenzin; gruwelijk; een afgrijzen hebben.

kah wordt in eenen vragenden zin achter de woorden gevoegd.

Manoesiâ — *ataudjin* — *atan hantoe* — is het een mensch of een geest, of een spook?

Harap — *angkau* hoopt gij?

Sijapa — wie?

ka-handakh, ka-hendakh wil, wensch, begeerte, neiging.

Ber — willen, begeeren, lusten, wenschen. *Ka-andakh-hati (kandati)* de gemoedsneiging. Laat het zoo zijn! Laat het loopen!

kâhau soort van langstaartige apen met verschillende kleuren.

ka-hidôp-an het leven; levensonderhoud.

ka-indrâ-an, H. verblijf van goden; hemel. Hemelsch.

ka-ing'in-an lust, sterke begeerte; belust zijn.

kâja rijk, bemiddeld, gegoed, overvloedig; groot, aanzienlijk, adellijk; vermogend. *Ka* — *an* rijkdom, weelde, overvloed. *Orang* — een rijke.

Titel voor aanzienlijken; staats-officier.

kâjil hengelen, vischlijn, hen-

- gellijn. *Djoeran* — hengelroede. *Mita* — hoek. *Mengkajil* hengel. *Orang peng rjil* hengelaar.
- kajin* lijnwaad, linnen, stof; kleed, kleeding — *sarong* schort, rok, onderkleed — *pandjang* eene wijde rok of schort. — *lajar* zeildoek. — *haloes* fijn linnen. *Salin* — verkleeden. *Ber* — kleederen aandoen. — *sa kajoe* een stuk linnen.
- kajit* haak, oog, kram. (Zie *gajit*.)
- kajoe* een stuk (voor langwerpige goederen). *Kajin lajar dneva* — twee stukken zeildoek.
- kajoes* hout. *Pohon* — een zware boom. *Mata* — knoest, kwast. — *hara* eene zware houtsoort.
- kajoes* roeijen (met roeischoppen, of pagaaijen). *Mengajoes* tegen den vijand op zee kruisen: roeijen. *Pengajoes* roeischop, pagaai, roeispaan; riem.
- kaka* ouder broeder of zuster. (Zie *kakakh*.)
- ka-kajâ-an* rijkdom, grootheid, heerlijkheid.
- kakakh* kakelen.
- kakakh* ouder broeder of zuster; vriend, vriendin.
- kakanda*, ouder broeder of zuster; geliefde; UKd.
- kakang* toom. (Zie *kakang*.)
- kakang*, toom, hoofdstel, breidel. *Meng-akang-kan* breidelen, betoomen.
- kakap*, *ikan* — een smakelijke visch.
- kakap* ondernemen, bij de hand vatten.
- kakas* huisraad. (Zie *per* —).
- kakas* in den grond krabben, zoo als sommige vogels doen.
- kakatoewâ* een bekende vogel.
- kakatoewah* nijptang.
- kâki* voet, poot, klaauw. Het been. Voetstuk, pedestal. Maat van één voet. *Mata* — enkel, enklaauw.
- kâkoe*, stijf, onbuigzaam; ver-
- kleumd. *Orang* — een stijf, ongevoelig koud mensch. *Djâdi* — verstijven, stijf worden. *Mengakoekan* doen verstijven. *kakoedong* een hoofddeksel, sluijer.
- ka-krâs-an* onderdrukking, benaauwdheid; benaauwd, onderdrukt: stuipen, kramp. Inspanning.
- ka-krîng-an* droogte; dorheid, barheid; uitgedroogdheid. Laag land, dat bij de eb opdroogt.
- kâla* en — *tjîngking* schorpioen.
- kâla*, H. tijd, tijdvak. *Dholo* — voormaals, in vroegere tijden. *Mâna* —, *âpa* —, — *mâna* wanneer, op welk tijdstip.
- kalâbang* platte duizendpoot, soort van slangetje dat vergiftig is.
- ka-labôr-an* val, knip; overdekte kuil om wilde dieren te vangen.
- kalâdie* eene plant met een groot blad en een eetbaren wortel. *Arum colocasia*, R.
- kaladjingking* een schorpioen.
- kâlâh*, P. tulband, hoofdsieraad, kap.
- kalâhie*, gevecht; twist. *Ber* — vechten; handgemeen zijn, plukharen, (bakkelaaijen).
- kalakh* terstond, onverwacht (klak).
- kalakiën* zoo dikwijls; telkens; wijders, dadelijk.
- ka-lakoe-an* handeling, handel en wandel, beleid, gedrag, houding, gedraging.
- kalaloewar* eene kleine soort van vledermuizen.
- kalâm*, Ar. een geschrift, brief; woord, gezegde. *Tamat el* — einde van den brief.
- kalâm* duister; duisternis.
- kalamârie* gister.
- kalambakh* (*lignum aloes*, *aqilahout*), dat voor reukwerken dient.
- kalambit* eene groote soort van vledermuizen.
- kalamloe*, gordijn, behangsel.
- kalamboewie* eene slek, slak.

ka-lambông-an de vuiligheid in den krop van een' vogel.

kalamkârie gebloemde sits. (Chits).

kalamoemor schurft, uitslag; schilfers op het hoofd.

kalampang (*sterculia foetida*,) stinkende plant.

kalampei uitgetogen, ontbloot.

kalâna dolende, zwervende.

kâlang op eene helling halen, op blokken plaatsen. *Kâlang*

hoelat rol, onder de vaartuigen. — *an* helling, werf. —

an tângan de muis van de hand.

kalâng'an een droog dok.

kalâng'an hanemat.

kalâng'an omtrek, cirkel.

kalâng'ar in zwijm, bezwijmen.

kalanggâra onderzoeken; doorsnuffelen; vraagal, bemoeial, nieuwsgierig.

ka-langkâp-an uitrusting, toestel, eene vloot. — *sindjâta*

krijgstoerusting, volle wapenrusting.

kalâpa, J. kokosnoot. *Pohon*

— kokosboom. *Minjakh* — kokosolie. *Ajer* — kokoswater.

ka-lapâr-an honger, hongersnood.

kalar kerven.

kalâsie een zeeman.

kalalâwa eene kleine soort van vledermuizen.

kalawie broodboom wiens oetbare vrucht de kern *soekon*

bidji bevat, van wier binnenste bast eene soort van linnen

gemaakt wordt.

kalhoesong buitenste bekleedsel van de Turksche tarwe.

kâlbud, P. vorm (om in te gieten, om te fatsoeneren).

kalejwang inlandsche sabel, houwer.

kalembong'an krop.

kâlêng, *kâlang* blik. *Toekang*

—, *pandej* — blikslager.

kalidej een ezel.

kâlîe, *kâlî*, H. tijd, tijden; maal, reis, keer. *Itoe* — die

tijd. *Sa* — eenmaal, ten eene-maal; zeer, volkomen. *Bâjikh*

somtijds, welligt, misschien, het kan zijn.

kâlîe, J. rivier.

kalikih, *kalikide* papaja-vrucht.

kalimat, Ar. een woord, het Woord (van God).

ka-lihât-an gezig, het aanschouwde, schouwspel; zichtbaar.

kalikikh schanskorf.

kalingar, L. flaauwte, bezwijming; flaauw, bezwijmd.

kalingking de pink.

kalintang, L. schelletje, rinkelbel.

kalinting, rinkelbel, ramme-laar, belletjes.

kalintjat terugstuiten.

kalintjir, *galintjir* glijden, uitglijden, sullen; glibberig.

kalintjoh waggelen; struikelen.

kalintjohan het struikelen.

kalisa gemeente.

kallakh takel, hyschblok.

kalmârie L. gister.

kalmârin L. gister.

kâlœe, *kâlœu*, *djikâlœe* indien; mits, bij aldien, als. *Kâlœe*

boleh indien het zijn kan. —

— welligt, mogelijk, het zou kunnen zijn.

kâlœe als, indien.

kâlœehong een luchtig kled; sluijer; zich luchtig kleeden.

kâlœekoeh groote boom, die voortreffelijke schors levert.

kâlœelie staal. (metaal).

kâlœepakh, lid, deksel, hulsel. — *hoeng'a* bloemkelk. — *mâta*

ooglid.

kâlœepas villen, afstroopen, schillen, pellen.

kâlœeroetan de fijt.

kâlœoet geraas.

kâlœoewang de grootste vledermuizen-soort. *Noctilio*.

ka-loewar naar buiten, buitenwaarts, uitwaarts, naar buiten gaan; ontstaan, voortvloeijen.

kalocwarga H in d. maagschap, bloedverwantschap, familie.

ka-loewâs-an uitgestrektheid, wijde, ruimte; duidelijk; duidelijkheid.

- kaloh* zuchten, steunen, krennen; een zucht.
- káloh*, *keloeh* zuchten, een zucht. (Zie *kaloh*.)
- kalokh* kranswerk, bloemwerk.
- kálong* halsketen, snoer; halsband, haam.
- kálong*, *boerong* — de grootste soort van vledermuizen.
- kalongsong* bolster, dop, schil, kaf. Peperhuisje.
- kamah*, *kemah* pis.
- kamájan* benzoin.
- ka-mána* waar, waarheen, werwaarts, waar naar toe. *Kamána-mána* waar ook, werwaarts ook, overal.
- kamanákan* neef, nicht; zusters zoon; familie, afhangelingen, vassallen.
- kamaratak* of *kamartak* geklater, gekletter, gerammel. Klateren.
- kamârie* herwaarts; hier naar toe.
- kamáro*, *kamarau* fraai, helder, droog weder. *Másu* — droog jaargetijde.
- ka-mati-an* doodelijk, dood; de dood.
- kambájat* vermiljoen.
- kambang* spreiden, uitspreiden, openen: uitgespreid, bloeiend. — *kan sájan* de vleugels uitbreiden.
- kambar*; *kambárte* en *ánakh* — tweelingen. *Ber-ánakh* — tweelingen baren.
- kambârie* tweelingen. (Zie *kambar*).
- kambelie*, Ar. harig, grof kleed.
- kambing* eene geit. — *djantan* een bok. — *oetan* wilde geit.
- kambodja*, *cambôda* landstreek tusschen Siam en cochinchina.
- kamboe* instorten, op nieuw ziek worden.
- kamédja*, P. (*camisa*) een hemd.
- kâmi* wij; ons. (Zie *kâmie*.)
- kâmie* wij; ons. *Harta kâmie* onze schatten.
- kâmil*, Ar. volmaakt, volledig, gansch.
- kamiling* en *kamirt* een groote nootenboom, wiens vrucht *boewah kras* heet en olie geeft.
- kamánjan* benzoin, gom, hars van benzoin *styrax benzoin*.
- kamirie* zie *kamiling*.
- kamis* opbinden, vastmaken; herstellen, vermaken; bijeenpakken, pakken.
- kamkamá*, saffraan, kurkuma.
- kámoe* gij, gijlieden. Uw. U. *Negrie* — uw land. *Bondámoe* uwe moeder. *Kam'orang* gij lieden.
- kamoedie* roer van een vaartuig.
- Pejgang* — het roer houden, sturen.
- ka-moeliá-an* heerlijkheid, verhevenheid, glorie, majesteit.
- kamoening* bloemdragende boom wiens hout fraai geaderd is. *Chalcas paniculata*, L.
- ka-moerá-an* liefdadigheid, mildheid; goedertierenheid; goedkoop, ligt verkrijgbaar.
- kamoerap* vooroverliggen.
- kamontjakh* top, kruin, spits, tinne.
- kampá* en *kampá-an* pers, oliepers.
- kampiel* en *kampil*, klein matten zakje; beursje.
- kampoeh* werkdoosje, vrouwenwerkmandje.
- kampung*, dorp, buurt of menigte huizen, die allen door eenen algemeenen of ieder derzelve door eenen bijzonderen heining omgeven wordt. Wijk buurt, kwartier. — *Melájoe* het kwartier der Maleijers. — *tjina* het Sinesche kamp. — *bahâroe* de nieuwe buurt. — *moeka* voorstad, buitenbuurt, voorrij. *Ber* — vergaderen, bijeenkomen; zamenwonen; buurten vormen. *Mengampeng* vereenigen, verzamelen. *Orang sa* — dorping, buurman, bewoner van hetzelfde dorp. — *kan* inzamelen; bijeenbrengen.
- kan* aanhechtsel, achter bedrijvende en overgaande werkwoorden, en soms om de gebiedende wijs aan te toonen.
- ka-nájik-an* voertuig, rijtuig; bestegen, bereden; bestijgbaar.

ka-najik-an voertuig, rijtuig; rijdier, lastdier; beklimbaar; bestegen.

kanakh-kânakh kinderen.

kânakh-kânakh kind, kinderen.

(Zie *ânakh*) jeugdig, jong.

kânan regtsch; regts, regter.

Ka-kânan regts af, regtsom.

Di sablah — aan de regter zijde.

kânang herinneren (zie *kenang*).

kanâng'a een hooge bloemdragende boom, *uvaria canang'a*.

kanârie soort van amandelboom.

Canarium.

kandakh eene bijzit. *Ber* —

hoereren.

kandang hok, kraal, kooi; in

een kraal of hok houden. —

âjam hoenderhok. — *karbau*

buffelstal. *Mengandang* opsluiten, stallen.

kandâra rijden, berijden. *Di*

— *ie* bereiden worden. — *n*

rijdier; rijtuig, voertuig.

kandâti, L. Laat het loopen!

Laat het zoo zijn! (Zie *ka-han-*

dakh.)

kandidie watersnip.

kandie knapzak.

kandis eene vrucht.

kandjang blijven, vertoeven;

volharden. *Per* — *an* volhar-

ding.

kandjie ontuchtig; wulpsch,

brooddrongen.

kandjie rijst zoo dun als stijfsel

gekookt; stijfsel. *Ajer* — rijst-

water.

kandung kwakkel.

kandung, *kandoeng* zak, beurs;

gezwel, wen. — *kan* zakken,

in zakken doen; geld in een

punt van eenen zakdoek doen.

Meng-andong-kan bevruchten.

Mengandong ânakh bevrucht

zijn.

kang'an, *kang'en* reikhalzen,

verlangen, snakken.

kangkang schrijden, wijd stap-

pen.

kangkong, *kanggong* pad, padde.

kanisat gemeente Synagoge.

ka-njatâ-an klaarheid, dui-

delijkheid; openbaarmaking,

klaarblijkelijkheid; spiegel. Ge-
bleken, bewezen, duidelijk,
klaar, openbaar.

kanthong zak, heurs.

kantjâna, H. goud.

kantjil een zeer tener klein

dier, behoorende tot de soort

der herten.

kantjing iets, dat tot sluiting

dient, knoop, haak, grendel,

bout, wervel; knoopen, gren-

delen. — *kangrendelen*, slui-

ten, toeknoopen. *Meng-antjing*

idem.

kantjokh krom, scheef, gebo-

gen. *Mengantjokh-kanbuigen*,

— slanggewijze.

kantor, v. kantoor.

kap kap. *Karétta* — een kap-

wagen.

ka-pada aan, naar, tot, bij,

te, ten.

kâpah-kâpah worstelen.

kâpakh, *kapah* kapmes, bijl,

hakmes.

kâpal een schip.

kapal, schip, vaartuig, MALAB,

— *prang* oorlogschip. — *âsap*

stoomschip.

kapâla hoofd, kop; opperhoofd.

Mengapalâ-kan aan het hoofd

zijn, besturen, bewindvoeren;

het voorzitterschap bekleeden.

Ber — *sâtœ* eenhoofdig.

kapâlan likdoorn.

kapâlang middelmatig, half en

half; het kan er even door;

kaal en knapjes; alle daagsch.

Niet goed mede kunnen.

kâpang waterworm, die de

bodems der schepen en het

paalwerk doorvreet.

kâpas katoen. *Gossipium her-*

baceum, L. *Pohon* — katoen-

boom, katoenplant.

kâpan wanneer, als. — *tempo*

toen, tijdens.

kâpan kleed, gewaad.

kapâran verstrooid, verspreid

liggen.

kâpat bende, troep, hoop, af-

deeling, kompanjie. *Pengâpat*

kommandant van eenen troep.

kapikh plat, *Hidong* — platte

neus.

kapinding, *pinding* wandluis.
kapinie ijzerhout.
kapista dwaas, verkeerd, kornzel, boos.
kapitan, v. kapitein.
kapiting een krab.
kápiting krabbe, krab. (Zie *kapiting*.)
kapoejoe zekere vogel.
kapoe-kapoe eendegroen, kroost
kapoelâga cardamum.
kápor, *kapor*, H. kamfer.
 — *baroes* kamfer van Baros op Sumatra.
kapokh boomwol, die niet gesponnen kan worden. *Bombax pentrandum*, L.
kaponâkan, familie, neef, nicht.
kapor, *kapoer* kalk. — *kan*, of *târoh* — kalken, aanwitten. — *wolanda* krijt. *Pe* — *an* kalkbranderij. — *an* en *pe* — kalkdoosje, in den beteldoos, of afzonderlijk bij zich dragende.
karâbin, Ar. Cherub.
ka-radja-an opperbewind, souvereiniteit. Koninkrijk; koninklijk, vorstelijk.
karah, *krah* bijeenroepen, oproepen, ligten, heffen, verzamelen. *Mengrahkan* idem. *Gong pengrah* alarmbekken, hol stuk hout waarop men alarm slaat.
karam, zie *kâram*.
kâram vergaan, verdelgd, verzonken, verongelukt, schipbreuk. Wee! *Kena* — schipbreuk lijden. — *kan* verdelgen. *Mengaram* verwoesten, verdelgen. *Karâm-an* verdelging, verdelgd; verstrooid, verwoest; schipbreukeling.
karampâkie een scheermes.
kârana, *karna*, H. oorzaak. want; dewijl, omdat. *Apa* — *nja* wat is er de reden van? — *sabat* want, omdat. *Di karânan* veroorzaakt worden. *Mengarnâkan* veroorzaken.
karandam naam van geheiligde poezij (in de Telingasche taal).
kârang zetten, inzetten; kunstig rangschikken. Opstellen,

zamenstellen, vervaardigen. Bijeenvoegen. *Moetijâra di* — ingelegde paarden. *Mengârang soewâtoe hâikâjat* eene geschiedenisopstellen. *Karâng-an* opstel, vervaardiging; zamenstel; bloemwerk, gouddraadwerk. Kas, waarin een juweel gezet is.
kârang, koraalrots, klip, rif.
Boenga — spons. — *boenga* koraalbloemen, getakte koraal. — — *an* zeegewassen; schelpen. — *an* schelpen.
karâng-an kunstige zamenstelling (zie *kârang*).
kâraptie teek (veeluis).
karat schildpadhuid.
kârat roestig, knarsen. *Ber* — verroesten. — *an* roest; knaker, wrevel, wrok, nijd. — *an gâgi* knarsing der tanden.
karâwang ruitsgewijze, traliwerk.
kârau vuur-, water- of kokende olieproef. *Ber* — zoodanige proef ondergaan.
karbakâpie L. harddraven.
karbau, *karbo* een buffel. *Sapâsang* — een span buffels.
karbej eene weduwe.
kerdja, *kirdja*, (*krédja*). H. arbeid, werk, dienst; daad, verrigting; vak, ambt, betrekking. Arbeiden, maken, verrigten, uitvoeren, doen. *Mengardjâ-kan* bewerkstelligen, uitvoeren; huwelijksplegtigheden vieren.
kardjang louter, zuiver (als goud) *Amas* — louter goud.
kardoes kardoes.
karendaug braamstruik. *Hoetan* — braambosch.
karépot inkrimpen.
karetta v. rijtuig.
karidikh rups, rijp.
karié, *karei* blok, takel, hijschblok. — *kan* ophijschen.
karikal bord, schotel.
karikot kraken als een vaartuig.
karim, Ar. edelmoedig.
karkah notenkraker.
karling lonken, op zijde lonken. *Mengarling dengan ejkor*

mâta zijwaarts scherp aanblikken.

ka-roegi-an schade, verlies. Schade lijden.

kâroe-kâroe zeker vliegend in-sekt.

karoeman verzamelen.

karoentja, *kâroenja*, *kornja*. H. gunst; toegenegenheid; medelijden; vergiffenis. *Karoenjâkan* begunstigen; begehâdigen.

kâroentja, H. gunst, genade. *karoppang* gloeiend, brandend (als een gezwel).

karoet krimpen.

ka-roewah een schreeuw, — *hoemi* afstand, die men beschreeuwen kan.

karoewan, L. zeker, vast.

karoewân denkbeeld, begrip. Zekerheid; zeker *Tijâda* — onzeker, onbepaald; los, loszinnig. *Orang jang tijâda* — een veranderlijk mensch, losbol, een wuft mensch.

kârong zak, grove zak. — *bras* rijstzak.

karontjong holle, rinkelende enkelring.

karossie, L. stoel.

kârot, *kâroet*, rimpelen, frontsen; kreukelen; frommelen; krimpen, verdraaijen.

karot krimpen.

karpoes, V. muts.

karra, *kra* een aap.

karsik grof zand, kiezelgruis. *kartakh* wrijven. *Mengârtakh tâng'an* de handen wrijven

kartas, *karthas*, Ar. papier, — *tjina* Chineesch papier. — *Sa-kodie* een riem papier. —

sa-keping, *sa-lej*, of *sa-lembar* — een vel papier.

kartika, Hind. zevensgesternte. *kartjot*, *kartjut*; bies, riet, (waterplant).

karto kaart; speelkaart. *Mâjin* — kaartspelen.

kartokh knarsen.

karup schildpadhuid; schildpad. *Sisir* — schildpadâen kam.

kârut, *kâroet* krabben, schrammen.

ka-sakhti-an heiligheid; bo-vennatuurlijke kracht.

kâsan voetspoor, spoor, voetstap. *Menoerot* — het voetspoor volgen. *Di* — *kan* het spoor volgen; gevolgd worden.

kasap, *kâsat* hard, ruw, ruig; oneffen, hobbelig. *Kâjoe* — ruw hout. *Djâlan* — hobbelige, slechte weg. *Merutâkan djâlan jang* — moeilijke wegen effen maken.

kâsar grof, ruw; gemeen. *Benang* — grof garen. *Orang* — een onbeschoft, grof mensch.

Bahâsa Melâjoe jang kâsar gemeene Maleische taal, straat-taal.

kâsan balken, ribben (van een gebouw).

kâseh, *kâsih*, (*kassi*) toegenegenheid, goedheid, goede wil. Toegenegen. Genegenheid toedragen, uit genegenheid geven. Geven. *Tarima* in dank ontvangen; hedanken; dankbaar zijn. *Trâda tâhoe tarima kâsih* ondankbaar zijn.

Mengâseh genegen zijn. *Kasejhan* medelijden, goedgunstigheid. Medelijdend. *Ke-kâseh* begunstigde, beminde; geliefde; gunsteling. *Pengasejhan* gunst, toegenegenheid, vriendschap. *Mengasejhânie* zeer toegenegen zijn. *Toewan poenja blas kasejhan* awe medelijdende ontferming.

kaselljoe, L. verstuiken, verwrikken.

ka-sempornâ-an volmaaktheid; volledigheid.

ka-senâng-an vergenoegdheid, rust, gemak.

ka-serâm-an naarheid, akeligheid, naar, akelig, met ijzing bevangen.

ka-sesâk-an benaauwdheid; naauwheid, engte, aandrang, gedrongen zijn, te kort schieten, in benaauwdheid zijn.

kâsiem gelubd, gesneden.

kâsih-an, *kasejh-an* medelijden, deernis; aangedaan, geroerd. Beklagenswaardig. He-

- laas! ach! het is jammer!
Orang — een arme bloed,
 een stumper, sukkelaar, hals.
 — *kan* ontfermen, medelijden,
 hebben.
ka-sini herwaarts, hier naar toe.
kaskal, eetnapje, drinknapje.
ka-soedâh-an voltooiing, vol-
 einding, einde, afloop.
ka-soekâ-an vreugde, blijd-
 schap, aangenaamheid, ge-
 neugte; verblijd zijn.
ka-soekâr-an moeilijkheid,
 ellende, kommer. In kommer
 verkeerem.
kasoema iets uitnemends, puik-
 puik, puikjuweel.
ka-soesâh-an moeite, beslom-
 mering, benardheid; benard.
kâsoet brak.
ka-sompok-an beteuterd, bedui-
 veld, bedonderd.
kâsor matras, bed.
kassi zie *kâseh*.
kassier, L. kassier.
kastilla Spaansch. *Tânah* —
 Spanje, Kastilië. *Obie* — aard-
 appelen.
kastorie, H. muskus *Indong*
 — muskusblaasje.
kâsut, *kasoet* schoen, muil;
 Chinesche schoenen.
kâta. H. zeggen, spreken.
 woord, gezegde. *Ber* — zeg-
 gen, spreken. *Sa-pâtah* —
 één woord. *Bârang* — *moe*
 hetgeen gij zegt. *Per* — *an*
 woord; verhaal. *Mengatâ-kan*
 toespreken; aanmelden.
ka-tâhan lijdbaar.
ka-tahoe-ie te weten, het zij
 bekend; weet.
katambâ soort van visch.
ka-tambâh-an vermeerdering,
 bijvoeging; aanhangsel, aanwas.
kâtakh kikvorsch. — *poeroe*
 eene pad (padde).
ka-takôt-an vrees, angst; be-
 vreesd, beangst, angstig, bang.
katêj dwerg.
katib, Ar. schrijver, secretaris,
 notaris.
katie katje, gewigt, iets zwaar-
 der dan een pond Amsterdamsch
 gewigt.
- katijakh* de oksel. *Tongkat* —
 krukken.
katil bedstede; kot.
kâtil, *katiel* bedstede; kot,
 hangmat.
kâtja, H. glas, ruit; flesch.
Bârang — glaswerk. *Soerâhie*
 — eene glazen flesch. — *tjer-*
min spiegelglas. *Toedong* —
 glazenbol. *Ber* — *kan* met glaas-
 jes versierd; glazen hebben.
kâtjakh (*kotjakh*) verwaand,
 gek, laatdunkend; snoevend.
kâtjang peulvrucht, erwten,
 boonen, wikken. — *goréng*
 gerosterde erwten of boonen.
katjikh klein.
kâtjip, Jav. tang of schaar om
 de pinang- of betelnoot door
 te snijden. — *kan* afsnijden,
 knippen.
katjoe cachoe, aftreksel van mi-
 mosa; Japansche aarde.
katjoehong plant wier vrucht
 en zaad eene bedwelmdre kracht
 heeft; *datura metel*, L.
katjowâli behalve, uitgezon-
 derd. — *kan* uitzonderen.
kâtjokh, *katjoe* schudden, be-
 wegen; roeren, vermengen.
Mengatjokh-kan boemi het
 aardrijk doen daveren. *Bahâsa*
 — *an* vermengde taal, straat-
 taal. *Bârang jang* — — al-
 lerlei goederen.
ka-toedjoe voegzaam; voegen,
 passen, overeenkomen. — *an*
 voegzaamheid, gepastheid, ge-
 schiktheid.
katoembar, *katombar* korian-
 der. *Dâwon* — peterselie.
katoeng eene zeeschildpad.
katoenggéng een tor.
katoepong helm, stormhoed.
 Kap, die pelgrims dragen.
ka-toerôn-an afdaling, afhel-
 ling, afkomst, geslacht; lan-
 ding, inval.
katoewâl, *karwâl*, P. kommis-
 saris, directeur van politie.
kâtokh kloppen, tikken.
ka-tombôk-an afdeling, troep,
 compagnie. Kolonne. Lijfwacht.
kâtop sluiten, toedoen.
kau, *angkau* gij, jij, u, jou.

kans, kautz schoen, halve laars, kous.

kautz, Ar. schoen, halve laars.

kawah zie *koewah*.

kâwal nachtwacht, ratelwacht, klapperman. Waken, bewaken, de wacht houden. *Meng-âwal* bewaken, bezetten. *Pengâwal* die waakt, wacht, schildwacht, nachtwacht.

kâwan troep, ploeg, zwerm, drift, schaar, hoop, gevolg, bedienden, stoet. Bondgenoot; makker. *Mengâwan* vergezellen; oppassen: bedienen. *Ber-kâwan-kâwan* bij zwermen.

kâwat draad (van metaal). — *besi* ijzerdraad. *Tâli* — metalen snaar.

kawejloe eene soort van haas.

kawie magtig, sterk (zie *hawie*).

kâwin, P. huwen, trouwen.

Huwelijk. — *kan* uithuwen; het huwelijk bevestigen, inzegenen. *Meng-âwin* uithuwen. *Mâs kâwin & isi kâwin* hetgeen aan den vader der bruid betaald wordt.

kâwoel zwam.

kehal onkwetsbaar.

kehang, kabang ruw, grof (van linnen of laken).

kebas, kabas wiggelen, schudden, kwispelstaarten.

kebat binden.

kehon (kubbon) plantaadje, tuin, hof.

kêdah olifantsval of kuil. *Quedah* of *Kedah* op het schiereiland van Malakka.

kedal melaatsch; melaatschheid.

kedâp, kuddap dicht, gesloten.

kedjap, ketjap met de oogen wenken. Wenk, blik. *Sa* —

mâta een oogwenk, oogenblik.

Dengan se — *mâta* in een oogenblik, met een oogwenk, dadelijk.

kedjar najagen, achtervolgen.

kedjie, P. onedel, laag, slecht, gemeen, eerloos, infaam. *Ka-kedji-an* laagheid, slechtheid, eerloosheid.

kédjoe, Port. (*quéijo*) kaas.

kedjut, kedjoet verschrikken,

ontstellen. *Ter* — verschrikt. *Meng'edjut* schrik aanjagen, verschrikken.

kedzab, Ar. liegen, verloochenen; iets valschelijk ontkennen.

kefil, Ar. dekkleed voor beesten; huisjes op olifanten of kameelen. — *kan* toerusten, opzadelen.

kei, kie visch, die als ansjovis ingelegd wordt.

kéjlo, ber — slangsgewijs.

kejsie, kisi klos; spinnewiel.

kekal voortdurend, immer, altoos, eeuwig. *Asa sarta ber* — *an* eenig en eeuwig.

kekâl-ie lastig vallen, gestadig aanhouden. *Di* — vereeuwigd worden.

kekâpah zadel.

kékek soort van papegaai.

kekej, kejkek soort van papegaai.

kekumban doek, die de vrouwen om de borst slaan.

kelâ een schorpioen.

kelâhoe, vaal, aschgrauw.

kelâboe, kalâboe vlies, vlek; parel op of in het oog.

kelah, kulah, P. kap, tulband, diadeem.

kelâh, kulah, P. kap, muts.

kelamboe gordijn, behangsel.

kelangar, L. zwijmen, flauw vallen: flauwte.

kelapir testiculi.

kelat, tâli kelat brassen, ratouwen, waarmede de ra's getrokken worden.

kelat eene straat, zeeëngte.

kelehoe, L. omslaan,

kelenteng'an, L. rinkelbél, rammelaar, helletjes.

kelim een naad, zoom. — *ketjil* smalle zoom. — *pîpeh* platte zoom.

kelintjie konijn.

kelip onwillekeurig knipoogen.

kello stom, sprakeloos.

kelloe stom, sprakeloos.

kêloreen gewas, wiens wortelden smaak van mirikwortel heeft.

kemang eene rinsche vrucht.

kemas kleine kostbaarheden.

kemhang, kumbang bloem. —

âjer mâwar eene roos.

kemer, P. een gordel, sjerp, riem.
kena, *kenâ*, *kenei*, *koennei*, raken, aantreffen, betreffen, aanraken, stooten, in aanraking komen. — *fitnah* gelasterd worden. — *sjiksa* straf lijden. — *denda* in boete vervallen. — *dieng'* in eene koude vatten. — *roegi* schade lijden. — *kârang* op eene rots of rif stooten. — *amas* omgekocht worden. *Mengenâk-an* aantrekken, aandoen, opzetten, in aanraking brengen.
kenal kennen, onderkennen, onderscheiden. *Ber* — — *an* kennis maken, in kennis zijn. *Ber* — bekennen (eene vrouw). *Tanda pengenal* een onderscheidingsteeken. *Pengenâlan* kennis.
kenan aannemelijk, welkom; gelieven, goedvinden. *Di per* — *kan* goedgevonden worden. *Pengenan* lekkernijen.
kenang denken aan, gedenken, herinneren, indachtig zijn, zich voor den geest brengen.
kendiri, L. zelf.
kendor, *kendoer* slap, los, niet gestrekt; krachteloos, zwak.
kening wenkbrauwen.
kennjut, *kennjoet* grijnzen, toegrijnzen, aangrijzen.
kental, J. gebonden, lijmig, dik. *Ajer kandji jang* — gebonden, lijmig rijstwater. *Dâwon* — *cordia myxa*, L.
kentêt verbinden, vastmaken. *Ber* — vastzitten.
kentot wind. *Ber* — winden laten. *Dâwon* — *apocynum foetidum*.
kepah soort van kleine schelpvisch.
kepêl-kepêl frommelen.
keping vlak, plat, stuk (bij platte en dunne voorwerpen). *Karthas sa* — een blad papier. — koperen munt, waarvan er 400 op eene spaansche mat gaan.
kepong omsingelen, belegeren. *Peng'epông-an* belegering. het beleg.

keppes, L. vin.
kerakh aanbrandsel. — *nâsi* aanbrandsel van rijst.
kerambang kokosnoot.
kerambîl kokosnoot.
keranda doodkist.
keriem, Ar. edelmoedig, mild, edel, groot.
kerokh schrabben, klaauwen, omwroeten.
kerub, Ar. Cherub.
kesal, L. vervelen.
kesâsar, L. verdoold; verdolen.
kêset villen. *Toekang* — viller, vilster.
kesrah (,) Ar. klankteeken voor *e* of *i*, ook *bâris di bâwah* genoemd.
keta (ketta) P. zetel, bank; slaapstede, rustkoets.
ketam krab, krabbe.
ketam (*katam*) maaïjen, oogsten, rapen, inzamelen. *Wakh-toe peng'etâm-an* oogsttijd. *Peng'etam* sikkel, zeis.
ketân vlas.
ketâping soort van amandel; *terminalia catappa*, L.
ketar, *katar* beven, schudden, daveren.
kété klein, kriel. *Ajam* — krielhen.
ketej, *katei* speelballen.
ketemoe, L. ontmoeten.
ketjap zie *kedjap*.
ketjâpie luit, guitar, harp, snarenspeel,
kétjie een brik, tweemaster.
ketjej-ketjej gemeenzame verkeering; gesprek; snappen, praten.
ketjil klein, smal, gering, on-aauzienlijk; jong; onderdanig. *Prahoe* — eene kleine praauw.
Ija lâgi — hij is nog jong. — *hâti* kleinhartig, ligt geraakt, geraaktheid. *Pejtor* — adsis-tent resident. — *kan, mengetjilkan* verkleinen, kleinachten.
ketoengkul verhindering.
ketoet, *katoet* hol stuk hout. waarop men alarm slaat in de dorpen.
ketokh aankloppen, tikken. — *di pintoe* aan de deur kloppen.

- khaboel, kheboel*, Ar. aannemen, inwilligen, instemmen, behagen scheppen, welgevalig zijn, toestaan, beamen. Aannemelijk.
- khadam* voet; voetzool; voetstap. — *moharakh* geheiligde steen, omdat de voet van MAHOMED er in afgedrukt zou zijn.
- khadar*, Ar. waarde, prijs; innerlijke waarde. Rang, staat. Voorzienigheid en goddelijke voorbeschikking; lot, noodlot. Onvermijdelijk. Magtig, in staat. *Se* — naarmate, omtrent, bijna. *Dengan se-nja* in evenredigheid; naar rang.
- khadim*, Ar. Voormalig. Eeuwig. Verheven
- khādīrou*, Ar. almagtig.
- khādīe*, Ar. kadi, regter, opperregter.
- khāf*, Ar. de letter *kh*. Eene fabelachtige bergketen, die de aarde omringen en schragen zou.
- khafijat*, Ar. voetmaat, versmaat.
- khāfilah*, Ar. eene karavaan.
- khahwah, khahwat*, Ar. koffij.
- khajief*, gelaatkenner.
- khalam*, Ar. riet; schrijfspen, stift; karakter, geschrift.
- khazoem*, Ar. de Arabische golf. *Laut* — de Roode zee.
- khamar*, Ar. de maan.
- khamitsa*, Port. (camisa) een hemd.
- khammad*, Ar. een nacht met maneschijn.
- khandil*, Ar. kandelaar, lantaarn, lamp, kroon; kaars.
- khānoenie*, P. kanonijk; regelmatig.
- khanon*, P. regel, rigtsnoer. *Hhoehom* — het kanonyke regt.
- khaoed*, Ar. zittende (onder het gebed).
- khārābat*, Ar. flesch.
- kharrar*, Ar. standvastigheid; bestendigheid, voortdoring; rust, vrede; veilig zijn, in het bezit blijven; bestendig zijn.
- kharrabah*, Ar. waterflesch.
- kharrīb*, Ar. nabij.
- khata*, Ar. afzetten, afsnijden.
- khathifat, chatifat*, Ar. fluweel, satijn. Karpel, tapijt, kleed. Koekjes van bloem, van meel, honig en olie.
- kathrat*, Ar. bloed.
- khātsad*, Ar. postbode.
- khaul*, Ar. gelofte, belofte, woord, verbond, verdrag. — *el hhakh* een getrouw woord; opregt verbond.
- khaum*, Ar. volk, natie, stam, kast, familie, maagschap.
- khawie*, Ar. sterk, magtig; verheven, heilig. *Bahāsa* — de oude, heilige taal der Braminen op Java.
- khazākand*, P. harnas, schabrak.
- khedah, keidah, kedah*, koningrijk op het Maleische schier-eiland, veelal *Quedah* geschreven.
- khed'ā*, Ar. besluit (voornamelijk van God). Vonnis, uitspraak. Den buik ontlasten.
- kheitsar* keizer.
- khelboe, khoelboe*, Ar. Gemoed, hart; verstand. Verandering.
- khetsad*, Ar. doel, oogmerk, inzicht; zamenspanning, opzet. — *kan* het voornemen hebben.
- khilbat*, Ar. plaats in den tempel van Mekka, werwaarts alle Mahomedanen zich onder het gebed, met het aangezigt henen wenden. Godsdienstig rigtingspunt. Mekka.
- khilris* Cyprus (een eiland).
- khiel*, Ar. een woord, gezegde, antwoord. *Di* — *kan* geantwoord worden.
- khijāfet*, Ar. gelaatkunde.
- khijām* staan (onder het gebed), volharden.
- khijāmat*, Ar. opstanding. *Hārie* — de dag der opstanding. *Tsahrāie* — het veld der verrijzenis.
- khijās*, Ar. maat; vergelijking. Redenering. Bewijsreden, gevolgtrekking. Gissing.
- khimat*, Ar. prijs, waarde;

waardering; gehalte; maat; reeks van jaren.

khîrbat, Ar. flesch.

khirmizie, Ar. scharlaken, karmozijn.

khitsah, *khitsat*, Ar. zaak, ding, handeling, geschiedenis.

kitsâs, (*kissâs*) Ar. wedervergelding. *Hhoekom* — de wet der wedervergelding.

khobbat en *khubbat*, Ar. gewelf, boog, koepel, nis. De *caba* of tempel te Mekka.

khodrat, *khoderat*, Ar. magt, vermogen, sterkte; almagt. Dapperheid. *Ber-lakoe-kan* — *nja* zijne almagt betoonen.

khoebor, *khebor*, Ar. graf, grafstede, begraafplaats, tombe. — *kan* begraven. *Pe* — *an* begraafplaats; kerkhof. *Toe-kan* — doodgraver.

khoedhas mis, misse, heilige dienst.

khoedus, *khoedoes*, Ar. zuiverheid, heiligheid: heilig, rein. *Rohh 'l* — de heilige geest. De Engel Gabriël.

khoekhoe koekoek.

khoethboe, *khoethob*, *khathab*, as, pool; poolster: noordpool.

koethob djanoebie zuidpool.

khoethob sjimâlie noordpool.

khoetoen, *khoton*, Ar. katoen.

khoewat, *koewat*, Ar. magt, kracht: sterk, magtig; in staat, bekwaam.

khoran (*khora-ân*) de Khoran, bijbel der Mahomedanen.

khorbân, Ar. eene offerande, slagtoffer; voldoening, offer; aflating.

khusthal kastanjeboom.

kibas bewegen, kwispelstaarten. Schudden. — *Meugibas sâjap* klapwieken.

kibar wuiven; wapperen, fladderen; verspreiden.

kibis kwispelstaarten.

kidang, L. (Zie *kidjang*).

kidau links. (Zie *kirie*).

kidjang klein hert met ongetakte hoornen; reebok.

kidol, J. het zuiden; zuidelijk.

Ka — naar het zuiden. *Laut*

— zuidzee. *Mengidol* — zuidwaarts gaan of aanleggen, zuidwaarts sturen.

kidong zang, deuntje, slaapzang. *Mengidong* een slaapdeuntje zingen, zuijen.

kiehoera eene soort van palmboom.

kiembang bloem van meel.

kiên, *kijin* zoo, zoo veel; menig, keer, maal. *Se* — zoo veel, zoo menig. *Doewa tiga* — twee, driemaal. *Se — lâma* zoo lang als. *Brâpa* — hoeveel maal. *Demi* — aldus, dusdanig, dus.

kies zijden brievenzakje.

kija en *kijaw* Sinesche speelkaarten.

kijaat, J. titel, ook een eernaam voor achttingwaardige personen op *Java* en *Borneo*; op *Sumatra* is het dikwerf een bijnaam van Sinezen.

kijâie handgreep, behendigheid, slag, kunstgreep.

kijâ-kijâ zekere visch.

kjângan hemel, verblijf van hemelsche geesten van den eersten rang.

kijaw Sinesche speelkaarten.

kikên, L. gereedmaken, beredderen.

kikil knagen, knabbelen.

kikir vijlen: vijl. Gierig, vrekking. — *an* vijl. *Tâhie* — vijlsel. —

an vijling; gevijld. *Orang* —, *sa* — vrek. — *sakâli* zeer gierig.

kikis uitschrappen, uitschrabben, met een glas, schrapen. — *an* schraâtsel, schraapsel.

kikis, L. vin.

kilakh ligten, opheffen.

kilam draajen.

kilap, V. (*chilaf*) nalatig, achteloos, onverschillig.

kilap blinken, glimmen (zie *kilat*).

kilat glans; weërkaatsing; weerlicht, bliksem, *Ber* — bliksemen, weerlichten, glimmen, glinsteren, blinken, schitteren.

kilir, wetten, slijpen, scherpen.

kiloe glinsteren, schijnen, blinken: glinstering.
kimchâ, kinkah, P. damast, geglansde taf.
kimijâ, ilmoe — scheikunde.
kimpes slinken.
kipoe, kiepoe, keipoe een kunstenaar, werkman.
kipoe (zie *kîpoe*).
kindidie watersnip.
kindie, gundi, gindie, kruik, aarden waterkruik, kan.
kindiri, L. zelf.
kinie thans, nu, onmiddellijk.
kinjang verzaaidigd, voldaan, bekomst. *Meng'injang* verzadigen.
kintjang strak, stijf, aangehaald, gestrekt, stroef.
kintjing pissen. *Ajer* — pis.
kîpal vast, massief.
kîpas waaijer, wan; zwaaijen, waaijen met een waaijer; wannen. *Meng'îpas* waaijen, be-waaijen; wannen; vegen.
kîpas een waaijer.
kîpoe, kimpoe kunstenaar, werkman. — *kâjoe* timmerman, schrijnwerker.
kipsau lollepot.
kîra meenen, gissen, vooronderstellen, een overslag maken. *Meng'îra-ngîra* overwegen, overleggen. *Se* — — naar gissing, ongeveer, omtrent; naar gelang van, naar mate van. *Tijâda ter-kîra* onbegrijpelijk, er is geen gedachte van, onnaspeurlijk, onnadenkelijk. *Apâlah* — *nja* eilieve, moge. *Per* — *an* begrooting, berekening, overslag.
kîrâ-nja eilieve, moge, ik bid u.
kîrap afschudden.
kirdja werken, arbeiden, arbeid.
Pe-kardjâ-an uitvoering, ver-rigting, daad, bezigheid. Hu-welijksfeest voorbereidselen.
kîrej, kîrei, mengîrej wannen.
kîrie links, linker. *Sablah* — linkerzijde. *Djâlan* — links af gaan. — *kânan* links en regts gaan. *Ka-kîri* naar de linker zijde. *Meng'îrie* links aanhouden.

kîrim zenden, verzenden, afzenden. — *an* zending, geschenk.
kisar draaijen, ronddraaijen, veranderen. *Angin ber* — de wind verandert. *Djantra peng-giling-an pon ber* — *lah* de raderen van het werktuig draai-den rond. — *an* handmolen; ra-derwerk, omwenteling. *Peng'isâr-an* het doen ronddraai-jen. *Per* — *an* afwisseling; rondwenteling. *Meng'isâr-kan* doen rondwentelen.
kîsie-kîsie latwerk, traliewerk, tralie, rooster.
kisil twee lichamen tegenelkan-der wrijven. — *tâng'an* de handen wrijven. — *rabab* op een viool spelen.
kisjmisj krenten.
kisna H. *krishna*, voornaam persoon uit de Hindoesche fa-belleer.
kismis krent.
kîsus krimpen (als hout).
kîta ik; mij; (fatsoenlijk). — *orang wij*; ons.
kitâb, Ar. boek. (Het boek bij uitnemendheid, de Khoran.)
kitang ledervisch, *teuthis*.
kitâpan de plant: *Callicarpa japonica*, L.
kîtar rondwentelen, draaijen om zijne as. *Per* — *an* rond-wenteling, ommezwaai.
kitikh kittelen.
kitji zeker spel, damspel.
kitjoe kinkhoorn.
kitjoe bedriegen, veinzen. *Meng'itjoe-hâti* het hart verloochenen, veinzen.
klam, kalam duister; duisternis.
Mengalamkan verdulsteren.
klang'ar slaauwte; bezwijmen.
klat brassen, ratouwen.
klîjoe eene bijzondere kerrisoort.
klîng en *klîng* de kust van Co-romandel, *Telingana* en *ka-lingan* genoemd.
klîng coromandel. *Telînga* of *kalinga*.
klontong marskramer.
kodie riem, stuk. *Sa-karthas* een riem papier. *Kajin doewa* — twee stukken linnen.

kôdjah, *kodjo* Moorsch, Hindoestansch. *Orang* — een Moor, een Mahomedaan uit den Hindostan.

kodokh het achterste van den nek; de nek.

kodokh een kikvorsch.

koë verkorting van *akoe*, ik, mij; mijn. — *djadikan* ik maak. *Anakh* — mijn kind.

koëbakh pellen, schillen, doppen. Buffelwed.

koëbies, Eng. (cabbage) kool, sluitkool.

koëhoe batterij, borstwering, verschansing.

koëhong poel, buffelwed.

koëda, H. een paard. — *djantan* een hengst. — *betina* eene merrie. — *kabirie* een ruin. *Ber* — te paard rijden. — schraag van hout of bamboes.

koëdal melaatsch, melaatscheid; schurft.

koëdis jeukte, schurft.

koëdjor eene lans.

koëdjut, *koëdjoet* wurgen.

koëdong verminken, afhakken, afsnijden.

koëja (zie *koëjakh*).

koëjang kwaal, ongemak.

koëjoekh, *koëjoe* eene lelijke hond, een bastaardhond; eene plant (*aurila*).

koëjong eene soort van schelpvisch.

koëkang en *poëkang* de lujjaard, zeker viervoetig dier. *Lemurtardigradus*.

koëkeroëhoe kirren.

koëkoe nagel, klaauw, hoef.

koëkoera landschildpad.

koëkoer-an een rasp.

koëkoeroëhoe, kirren.

koëkokh ber — kraaijen; kloken, kakelen, kirren.

koëkokblok zeer groote nil.

koëkor raspen, — *an rasp*.

koëkor tortelduif.

koëkos distilleren, overhalen.

koëkôis-an distilleerketel, helm, glazen kolf.

koëlah (zie *koëlahk*).

koëlahk maat van omtrent drie oude mengelen. Meten.

koëlam, H. een vijver, kom.

koëlat schimmel, moer.

koëlej knak; knakken.

koëleh kleine schuit met een regt opstaand zeil.

koëlie sjouwer, drager, kruijer, lastdrager,

koëling rondom; overal.

koëlindam spoelen, winden.

koëlir troffel.

koëlit het buitenste, hulbel, omkleedsel, vel, huid, leder, bast, schors, schil, dop, schaal, bolster, huisje, pop. — *karbau* buffelhuid. — *kájne* schors, boombast. — *telor* eijerdop.

koëlit kondies zekere groote boom.

koëlom mompelen, prevelen, pruttelen; lurken, kieskaauwen.

koëlon, J. west. *Mengoelon* westwaarts gaan,

koëlop de voorhuid. *Jang ber* — onbesneden. *Ber-krat*, *ber sâjt* — besnijden.

koëman een ziertje, ondeel, ondeelig iets, stofje.

kombâla herder, veehoeder (zie *gombâlâ*).

koëmbang, *kumbang*, een groote hommel, die gaten in het hout boort.

koëmies knevel. *Ber* — knevels dragen.

koëmor gorgelen, den mond spoelen.

koëmpie overgrootmoeder.

koëmpol verzamelen. *Pe* — *an* verzameling, hoop.

koëng vuurvlieg, ook *api-api* genaamd.

koëngangan kamerdienaar, page.

koëndej, *kondej*, *koëndei* opgestoken haar, wrong. *Tjoetjok* — haarpn, of naald, waarmee het opgerolde haar vastgestoken wordt.

koëndor, *kondor*, reiger, die zich veelal op de rijstvelden ophoudt.

koëng regenboog. — *palang*'s een veelkleurige regenboog.

koëngan de strot.

koënging geel. — *moëdah* licht-

geel. — *toewah* donkergeel; bruin. — *an* geel koper.
koenjà kaauwen.
koenjong, *koenjong* schielijk, onverwacht. *Se* — — op eene schielijke of onverwachte wijze, onverhoeds.
koenjit kurkuma, zekere gele wortel.
koenon zeker, stellig; zekerheid. Dadelijk.
koenting de grootste soort van eene schuit met een schuinsch zeil of *lâjar tãnja*.
koentjang, *gontjang* schudden.
koentji, H. eenslot. (Zie *kontji*).
koentoel een reiger.
koepakh en *koepèh*, P. eene lange smalle trom.
koepas schillen, pellen, doppen, villen, afstroopen.
koepijah hoed, kap; mand.
koepil, V. koppelen.
koeping, *oelar* — oorworm.
koeping, J. het oor.
koepoe, J. vlinder, kapel.
koepoe-koepoe, vlinder; kapellen.
koera verharding in den buik, door eene ongesteldheid in de milt.
koerah, L. wasschen.
koera-koera H. landschildpad.
koerap scheurbuik; dauwworm, ringworm.
kôerau een zekere visch.
koerkor, *choerchor* knorren als een zwijn.
koeroe melaatschheid.
koerokh, L. wroeten.
koeros mager, schraal; dor, bar, onvruchtbaar. *Ka* — *an* magerheid; dorheid. — *kan* vermageren, b. w. *Djadi* — vermageren, o. w.
koesa olifantshaak.
koesoet verward, verbijsterd.
koesut verward; verbijsterd.
Bitjara koesut verwarde zaak of taal.
koetang keursje, rijglijf, lijfje.
koetilang zekere vogel.
koetika, *kôtika*, H. tijd. *Se* — een wjl, een tijd.
ka-tiga de derde.

koetikh kakelen als hennen.
koetikhhetschemeren der oogen.
koetjakh uitwrijven.
koetil wen, krop, gezwel.
koetjil uitsluiten, buiten sluiten.
koetji en *koetjic* Cochin-china; Cochin op de kust van Malabar.
Rastong — Venerische zweren.
koetjing eene kat. — *rimau* tijgerkat.
koetjope een kus: kussen, zoenen.
koetoe eene luis. — *andjing* eene vloot. *Telor* — neten.
koetokh een vloek; vloeken, vervloeken. *Se* — gevloekte! *Mengoetokh* vervloeken.
koetom een bloesem; bloemknop.
koets koets. *Karêta* — koets.
koewah saus, vleeschsap, vleeschnat, sap.
koewâla monding eener rivier, haven; faktorij.
koewâlîe; H. ijzeren pan of ketel; braadpan.
koewâsa magtig, vermogend, in staat. Gezag, magt, aanzien, waardigheid, volmagt. *Mengoewasâkan* magtigen. *Ka* — *an* magtig, verbindend.
koewatir in tweestrijd zijn, aarzelen, twijfelen.
koewau de Sumatrasche of Argus-fazant.
koewâu de Sumatrasche of Argus-fazant.
kojakh scheuren, doorscheuren.
kojan maat van 27 pikols te Batavia of 3375 oude ponden; doch op vele plaatsen verschillende.
kojo pleister.
kojokh pleister.
kokot hængsel; kram.
kokki, v. kok, kookvrouw.
koliling, *koeliling* overal, rondom. *Ber* — overal. *Mengoliling* omgeven; rondgaan.
kolonne, E. kolonne.
kolong kot; halte onder eene bedstede.
komâla karbonkel, diamant, een denkbeeldig edelgesteente, dat men vooronderstelt in den kop van zekere slang te staan.
komandoer, Port. Gouverneur,

- kommandeur; hoofd; havenmeester.
- kombâli* terug, wederom, wederkomen. *Ambil* terughalen. — *an* terugtogt. *Mengombalikan* teruggeven, uitkeeren. *Pengombali-an* uitkeering.
- kombâra* rondzwerfen.
- kombong* grof (als zout).
- komediën* wijders, na, voorts, daarna. — *deri pada itoe* voorts, na het vermelde. *Hâriejang* — de toekomstige tijd; de laatste dag. — *kan* of *mengomediën-kan* achterstellen; volgen.
- kompanie*. O. I. Compagnie. *Orang* — onderdanen van de O. I. Compagnie.
- kompanie* eene kompanjie.
- kompol*, *koempoel*, bijeenverzamen, vergaderen, ophoopen, opstapelen; sparen, potten. *Pe* — *an* stapel, hoop, verzameling. *Peng'ompôl-an* het verzamelen, daad van verzamelen.
- kondam* eene soort van oorring.
- kondam*, *ber* — omvatten.
- kondej* zie *koendej*.
- kondjong*, *kondjôngie*, *mengondjôngie*, *mengondjong* bezoeken, een bezoek geven. — *an* te beurt vallen, overkomen; bezocht worden. *Kondjong-kondjong* bij toeval, toevallig.
- kondjor* eene lans.
- kondoer* soort van kalabas, kauwoerde.
- konkel*, v. konkelen.
- kontjang*, schudden (zie *gontjang*).
- kontji*, *koentjie* en *kontjie* een slot; sluiten. *Anakh* — een sleutel. — *kan* sluiten.
- kontjop* bloemknop; bloem die zich des avonds sluit.
- kontjoer* een geneeswortel, *kaempferia galanga*, L.
- kontjor* de plant *kaempferia procumbens*.
- kontoet*, wind. *Ber* — winden laten.
- kontom*, *koentoem*, *koetom*, bloemknop, bloesem. *Ber* —
- uitbotten, knoppen, bloeijen. *koppi*, v. koffij.
- korang* achtersteven; stuurstoel; kajuit.
- korang*, *koerang* ontbreken, onvoldoende, te kort schieten; minder; te min; achterlijk; gebrek aan. *Masi âda* — er ontbreekt nog. — *sâtoe tiga poeloh* 29 (ontbreekt een aan de 30). *Korang adjar* onwellevend, ongeleerd. — *hhormat* oneerbiedig. — *kan*, *mengor ankan* verminderen. *Ka* — *ang* gebrek; ontbering, behoefte. *Se* — *nja* ten minste, op zijn minst.
- koras* katern, boekje.
- koreh* gevlamd, gebloemd, gaderd (als wapens, stoffen, enz.)
- kûrek* peuteren; uitpeuteren, opwroeten — *hhâljang soedah poetos* oude koeijen uit de sloot halen.
- koris* afkrabben.
- koris*, *goris* kerven, eene lijn in den grond trekken. Eene lijn kerf.
- korma*; v. dadel.
- korjet* fronsen; rimpel, frons.
- korondoe* kaneel.
- kûrong* opsluiten, schutten, gevangen zetten. — *an âjam* hoenderhok.
- korong-kong'an* gorgel, strot; slokdarm.
- korrêng*, L. schurft, uitslag.
- korsie*, *karossie*, *krosie*, Ar. zetel; steel.
- kos*. v. kous. *Brei* — breijen.
- kosong* ledig, ijdel. *Roemah* — een ledig huis. *Tânah* — onbewoond land. *Bitjara* — ijdele taal, zotte klap. *Ka* — *an* ledigheid; ledig zijn.
- kôta*, H. fort, burg, vesting kasteel. *Negrie dengan* — eene stad met een kasteel. *Kota* wordt soms verkeerdelijk voor de stad zelve genomen. — *intan* het juweelen kasteel te Batavia.
- kotakh* werkdoos, schrijflade, schrijfflessenaar, lade, hokje, afdeeling in een kas of kist.
- kotjakh*, L. verwaand.

kojéba roerloos.
kotor, L. morsig, vuil.
kotrek V., kurketrekker.
kottong, L. verminken, afhaken, afsnijden.
kráboe oorkrab.
kráman bandiet, roover, muilteling.
krámat, Ar. eerwaardig; grootmoedigheid. Wonder. Heilig graf.
kranda doodkist.
krandjang langwerpige mand.
krang, *kreng* schelp.
krangga grootte, roodachtige mieren.
krap dicht bijeen, digtaan; dik (gezaaid). Gedurig, naauwgezet, zuinig, Ter naauwernood, krap.
krápoe, zekere visch, *Jakob Evers* genaamd.
krás hard, vast, hecht, sterk, kras, streng, straf, krachtig; kracht, gestrengheid. *Ka* — an hardheid; gestrengheid.
Krásie, *mengrásie*, *mengras* — kan verharden, versterken; overheerschen, geweld aandoen.
krasei ziften, zeven.
krásie, Ar. kristallijnen hemel, een der tronen Gods.
krat, snijden, afsnijden. *Mengrat* rambot, het haar afsnijden.
kratau moerbezie.
krédja, L. werken; arbeiden, werk.
kréta, *karetta* wagen, rijtuig. — *sejwah* huurwagen.
kriek L. schrapen.
krieng droog. (Zie *kring*).
kries, *kris*, ponjaard. *Sa-bilah* — één kris.
krik-an krabsel, schraapsel.
kring droog, dor, bar, onvruchtbaar. *Báboe* — drooge minne.
kringat zweet. Zweeten.
kris ponjaard, kris.
kristal kristal.
krítikh gekruld, gekroesd.
krítng gekruld, gekroesd.
kroebong, *mengroebong* omsingelen, omringen.

kroekoet krimpen, zamentrekken. Met bogten loopen.
kroening kameleon.
kroh troebel. *Ajer* — troebel water.
kroys, v. kruisen. *Práhoe* — kruispraauw.
kumboeng grof (als zout).
kuppal klomp; massief.
kuppos afplukken.
kumatxrat Ar., peer.
kusta melaatschheid; melaatsch.
kustan drinkvat.

L.

lába, H. voordeel, winst, baat. *Ber* — winst geven. *Per* — an winst, voordeel.
lába-lába spinnekop.
lában eene soort van timmerhout, *viter altissima*.
labán & *lubbán*, Ar. welriekend kruid, plant of boom.
lábangnagel, spijker, bout, pin.
láboe kalebas, pompoen. — *fringgi* kauwoerde.
láboeh, *láboh* iets laten vallen, strijken, nederlaten. *Ber* — ankeren, ten anker komen. *Me* — *kan lajar* de zeilen strijken. — *an* & *pe* — *an* ankerplaats, reë, reede.
láboer bestrijken, besmeren, beteren, bepikken, verwen; bepleisteren, metalen smelten. — *an* gesmoltene metalen. *Dapoer* — *an* smeltoven.
laboer-an gesmolten metalen.
láda peper. — *mejrah* deroode, chili- of kajenne peper. — *pandjang* ook *tjabé djáwa* genaamd lange peper.
ládang bouwland, akker. *Orang ber* — bouwlieden, akkerlieden. *Ber* — het land bebouwen.
ládng mes, scherp, werktuig.
ládjoé voortgaan; snellen, snel, vlug.
ládjoer vore, ploegsnede; gelijnd blad.
laga, *lega* vechten (als dieren).
lági meer, nog, bovendien,

- steeds, ook. *Se* — zoo lang als; toen.
- lâgoe* zangwijs, melodie.
- lagondie* zekere heester, *viter trifolia*, L. ook *Patjar tjina* en *tjoelan* genaamd.
- lah* dit achteraanzetsel dient voor de gebiedende wijs, den verleden tijd en voor den stelligen trap, *Mâkan-lah* eet. *Maka iâpon ber-djâlan-lah* hij reisde voort. *Ini-lah anakkkoe* dit is mijn kind!
- lâjah* zich buigen, krommen, inwijken, terugwijken.
- lâjam* zwaaien (een zwaard).
- lajang* zweven; vliegen. *Me* — *kan sa-poetjokh soerat* eenen brief zenden.
- lâjâng-an* een vlieger (daar de kinderen mede spelen) ook eene soort van zwaluwen.
- lajang-lajâng-an* een vlieger; kinderspeeltuig.
- lajânie* dienen, bedienen.
- lâjar* zeil; *kajin* — zeildoek.
- Pâsang* — zeil maken. — *âgong* het grootzeil. — *penjorong* het bezaanzeil. — *peng-apah* het topzeil. — *toepang* de fok. — *semandjra* het sprietzeil. *Ber* — zeilen. *Pe* — *an* zeevaart. *Me* — *kan* sturen; varen; bevaren.
- lâjikh*, Ar. voegzaam, betamelijk, gevoegelijk, geschikt, eigenaardig, passende; hevoegd, gemagtigd, behoorlijk, in orde. *Dengan se* — naar behooren, ingevolge rang.
- lâjin* ander, anders, verschillend; tegenovergesteld, strijdig; buiten, behalve. — *sa-kâli* geheel anders. *Ber* — *an* verscheidend afwijkend, anders; vervreemding, ontwaarding, verschil, ongestadigheid; ongestadig, onbestendig. — *kan* veranderen, doen afwisselen. *Me* — *kan* uitsluiten, buitenstellen; buiten, behalve; mits; ten zij.
- lâjin* zwaaien (een zwaard).
- lâjoe* verwelken, verkleuren. ontbladeren, verflensen, verbleken, verkwijnen; kwijnen.
- lâjor* verzengen, verschroeijen, krooken, schroken, verbranden. *Ka* — *an* verzenging, verschroeiing; uitbarsting door vuur.
- lâkar-lâkareene* soort van schildpad.
- lâkas*, haast, spoed; — — — haastig, spoedig, gaauw.
- lakas* haast, spoed; haastig, spoedig; haasten, spoeden. *Me* — *kan* bespoedigen, verhaasten.
- lakhlahk* ooijevaar.
- lakh samâna* vlootvoogd, admiraal: zeeofficier, voornaam staatsofficier in de Maleische staten.
- lakh sa*, H. tiendaizend. (In den Hindostan: honderd duizend).
- lakh sâna* gelijk, als, eveneens.
- lâki* man, getrouwd man. *Ber* — eenen man trouwen.
- lakie-lakie* mannelijk, een man. *Orang* — — — een man. *Perboewât-an* — — — eene mannelijke daad. *Ka* — — — *an* moed, dapperheid, mannelijkheid.
- lâkin*, Ar. maar, niettemin, nogtans.
- lakin*, Ar. maar, nogtans, echter, evenwel, alhoewel, niet te min.
- lâkoe* beleid, bestuur, gedrag, handel en wandel, gebaarden, uiterlijk voorkomen; gangbaar, geldig; tierig, willig, gewild; gangbaarheid, vertier, aftrek, debiet. *Ber* — handelen, gedragen, zich aanstellen; gelden, gangbaar, willig zijn. *Me* — *kan* uitvoeren, vervullen, zich houden, gedragen, aanstellen. *Ka* — *an* gedrag, wandel; toestand. *So* — gelijk, gelijkerwijs.
- lâkrie* zegellak.
- lakrie* lak.
- lâlang* zwaar gras; riet. *Boerong lâlang* zekere vogel.
- talâng'an* poel, plas; vijver.
- lâlap* salade.
- lâlâr*, L., eene vlieg.

lâlas, kaal, bloot.

lâlas, *lelas* kaal geschaafd, gedrukt (als een lastdier), geschraapt, gepeld.

lâlat eene vlieg.

lâleh droogen (visch of vleesch).

lâlej en *lâlei* veronachtzamen, verzaken, verwaarloozen; vertragen, uitstellen, nalaten; onverschillig, achteloos, nalatig; lui, traag, vadzig.

lâloe, *lâlo* voorbijgaan, doortrekken, overtrekken. ver-vliegen, overgaan. Afwijken, overtreden, schenden, inbreuk maken; over, voorbij, verstreken, verleden, en, vervolgens. *Me* — *ie* doortrekken, ontduiken, mijden, schuwen, ontwijken; overtreden, afwijken. *Me* — *kan* verwijderen, doen voorbijgaan.

lam de letter *l*.

lâma langdurig; lang; duur van tijd, oud; vroeger, eerste. *Orang* — een oudgast. *Bini* vroegere, oudere of eerste vrouw. *Be-brâpa* — *nja* eenige tijd. *Brâpa* — hoe lang? *Se* — zoo lang als, gedurende, terwijl, sedert. *Se* — voor altoos. *Se* — *nja* altoos, immer, eeuwig. *Baper-kan* aanhouden, doen voortduren.

lambâga houding, gestalte, bouw, bouworde; gewoonte instelling.

lambâran, juk, draagjuk.

lambat, *H.* traag, langzaam; loom, achterlijk; dralen, talmen, vertragen, toeven. *Per* — *kan* vertragen, uitstellen, doen dralen. *Per* — *an* uitstel, vertraging. *Me* — *kan* luijeren, dralen, ten achteren blijven.

lambei wenken, seinen, wuiven, een teeken geven.

lambong of *limbong* zijde, flank. Met den arm iemand in de zijde stooten. Rollen, slingeren, dobberen als een schip.

lamin ledikant.

lamoos, *lemoos* afgeworpen slangenhuid.

lâmon, *J.* indien, bijaldien; of-schoon, alhoewel.

lampar overvloeijen, overloopen; aansteken, besmetten; besmettelijk, aanstekend, overerfelijk, verspreidend.

lampatoe zekere vogel.

lampei slank, rank, tenger, dun, schraal.

lampin zwachtel, laur. *Ber* — gewachteld; in de luren gewonden.

lampis, dubbel; maal, keer, werf. (*Zielâpis*.)

lampoejong zekere wortel.

lampoh, *lampau* overtreffen, voorbijgaan, te vergaan toevloeijen, overschrijden; overgaan, voorbij, verleden, over; laat; te laat; bijzonder, buitengewoon. *Ini* — *stoe* dit overtreft dat. *Maka hârie soedah ter-lâloe* — de dag is te ver gegaan; het is te laat. *Dâtang ter lâloe* — te laat komen. *Ka-djahât-an jang* — overgeevene slechtheid.

lampong boei, dobber; kurken van vischnetten. *Ber-lampong* van iets drijvends voorzien.

lampong distrikt op Sumatra.

lampor hoop, stapel, (koorn).

lânar, *Ar.* vloek, vervloeking, vervloekt.

lânatkan vloeken, vervloeken.

landâ tegenrennen, toeschieten.

landakh stekelvarken, egel.

Doerie — pennen van het stekelvarken.

landâsa, *landâsan* aambeeld.

landikh konstige haarlok.

landjam ploegrijzer.

landjor, *landjoer* te buitengaan, overschrijden, iets overdrijven. *Te* —, *ter* — buitensporig, overdreven, ongepast. *Te* — *sakâlie moelutnja* hij is een groote babbelaar; hij lapt er alles maar uit.

landjut, *landjot*, *landjoet* verlengd, langdurig; lang. *Me* — *kan* verlengen, doen voortduren. *Di* — *kan* verlengd worden.

lang'a & lang'a zekere olie ook *bidjan* genaamd.

lång'an de arm; mouw.
la'ngang eenzaam, doodsch.
goha jang — eenzaam grot.
lang'ar kaal.
lang'as vocht, damp, nattigheid. — *kan* bevochtigen, natten, betten.
lång'au soort van groote vlieg.
langdej ondiepte, schoor.
langgar aanvallen, aanranden, bespringen, bestormen, eenen inval doen, invallen, overvallen; tegenrennen, tegenstooten, in het voorbijgaan raken; caramboleren. Wederstreven. schenden, te kort doen. *Me* — *hhormat dan adat karadjá-an* de koninklijke eer en gebruiken kwetsen. — *moesoh* den vijand aanvallen. *Di* — *kapal* door een schip overzeild worden. *Di* — *karétta* overreden worden, door een rijtuig geraakt worden.
langgawei eenegroote beteldoos.
lang'ier, *lang'ir* limoensap en andere sappen uit het plantenrijk, waarmee men het ligchaam wascht. *Me* — met zoodanige sappen wasschen.
lang'ir eene hereiding van specerijen om de huid te wrijven.
lång'it het uitspansel, de zichtbare hemel; gehemelte. — — *moelut* gehemelte van den mond. — — gordijnen, gehemelte boven een ledikant, troon, enz.
Sang'ir — klimop.
langká, H. *langkapoerie* het eiland *Ceylon*, ook *Sejlan* en *Sarindih* genaamd.
langkap toerusten, uitrusten, in gereedheid brengen, verschaffen, voorzien, volledig maken. Gereed, uitgerust, klaar, zeilree. *Ka* — *an* uitrusting, toerusting, bemanning; krijgstoegt. Vloot. *Deng'an ka* — *an sindjáta* geheele krijgstoerusting, ten volle gewapend.
langkawás en *langkoewej* zekere geneeswortel, *galiga*.
langkáwie een eiland in de straat van Malakka.
langkokh gebogen, krom; bui-

gen, krommen; hellen, overhellen.
langkong boog, gewelf, koepelvormig. — *mesdjid* koepel eener moskee.
langlang kruisen (op zee.)
langsin de inslag (in het weven).
langsir dalen, afklimmen, afwijken.
lanjoe zandplaat.
länöen rooversvolk van *Mindanao*.
lansat, *lansch* zekere kleine, eivormige vrucht.
lantakh indrijven, inslaan; vastklinken. *Loeloh* — vermorzeld, vergruisd; geweekt.
lantáran, oorzaak.
lantas, *lintas* door, doorheen, regt door: doordringen; doorgaan; en, wijders *deri dáda* — *ka-blákang* door en door, van de borst tot den rug. *Hahis mákan* — *ija tidor* gegeten hebbende, sliep hij vervolgens. *Me* — oversteken; voorbijgaan; *Ter* — open, zichtbaar; doordringbaar. *Orang pe* — voorbijgangers, doortrekkende personen, reizigers.
lantej, *lantei* gespleten bamboes, latten voor bevloering; een vloer; rooster. *Lantej* — ijzeren rooster. *Besi* — ijzeren staven. *Di* — *kan* bevoerd worden.
lantikh knappen, kraken; de gewrichten doen knappen door die te trekken of te draaijen.
lanting werpen, smijten. — — werpschichten.
lantja kikvorsch. *Boerong* — — zekere vogel.
lantjar vlug, schielijk; snellen. — *membátja* vlug lezen. *Ter* — *lidahnja* hij heeft eene radde tong.
lantjong valsch, nagemaakt; namaaksel; nadruk. *Orang menimpa oewang* — valsche munter.
läpang een komkommer.
läpanq, wijd, ruim, open, uitgestrekt; uitgestrektheid, wijdte, ruimte. *Me* — *kan*

verruimen, verwijden, uitgestrekter maken; doortrekken, doorzeilen. *Tānah* — plein.
lāpar honger; hongeren. *Ber* — hongerig, hongeren. *Per* — kan doen verhongeren. *Ka* — an hongersnood; duurte.
lāpie eene mat.
lāpik voetstuk, pedestal. — *kāki* voetzool, voetbank, — *roemah* voetzuil, fundament van een gebouw.
lāpoe beschimmeld; schimmel.
lāpis, *lampis* verdubbeling; voeren, eene voering in een kleed zetten; met lagen leggen. *Sa* — enkelvoudig. *Doewa* — tweevoudig, twee rijen of lagen hoog. *Tānah tiga* — drie beddingen, aarde of lava. — an voering, bekleedsel; bedding, laag, verdieping.
lappor, v. rapport.
lāra, (loro) J. ziekte, ongesteldheid, ziekelijkheid.
lārang, raar, zelden, schaars. — — — verbieden, voorkomen; waarschuwen, ergens van terughouden. — an verboden, ontzegd.
lārat voor het anker wegdrijven, slippen.
lārie rennen, loopen, snellen; vlieden, vlugten, overloopen, wegloopen, deserteren. *Me* — kan ontvoeren, schaken. *Pe* — vlugteling. *Pe* — vlugt, loop, ren.
lārikkh, snel, horizontaal draaijen. *Pe* — hetgeen ronddraait, draaibank. *Toekang* — een draaijer.
lāsa verminkt, verlamd. *Tipokh* geraaktheid, beroerte, verlamming.
lasjkar, P. een leger. Onderdanen, geringelieden. Slaven.
lasjkarnisjin legerkamp.
lāta, H. kruipen (als planten en dieren).
lātah L. napraten.
lāta-lāta nabaauwen herhaaldelijk iets zeggen. *Orang* — — — iemand die hetgeen hij zegt, herhaalt en er bij lacht.

lātar, L. erf, plein.
lātie-lātie zeker vogel.
lājtor, L. vergeefs.
lātoe snuitsel.
lāwa-lāwa, spinaekop.
lāwan, wederstaan, bestrijden, bevechten, tegenstand bieden: tegenovergesteld; tegenpartij, partij, vijand, tegenstrever. *Me* — *kāta* tegenspreken. *Me* — wederstaan. Beschermen.
Pe — an wederstand.
lāwang blikken, wenken, knip-oogen.
lāwang kruidnagel.
lawoekh victualie, levensmiddelen.
lāwut de zee. *Ikan* — zeevisch.
Orang — & *urangjang me* — zeevarenden, zeelieden. *Katengah* — naar open zee.
lāsoewardie P. emailleersel.
lebah eene bij.
lebāran slemp tijd.
lebat digt, dik, zwaar. *Hoedjan* — digte, zware regen.
lebeh, *lébi*, *lebeh* meer; — *besar deri* grooter dan. *Ter* — meest, bij uitstek, bijzonder. *Ter* — *korang* allerminst (meest min). *Me* — kan bijdoen, vermeerderen, doen toenemen; verheffen, verhoogen, aanzienlijker maken. *Ber* — — an overtreffen, uitmunten. *Ka* — an meerderheid, overtreffing, overwigt, overmagt; beter of meer bedeed.
lebie eene priesterklasse.
leboe stof.
leboh stof, stuifzand.
leboh straat, groote weg.
ledzat, Ar. geneugte, vermaak, weelde, plezier; weelderig, zinnelijk, vermakelijk, genoe-gelijk.
lefethl, *lefes*, Ar. de uitspraak; uitgesproken woord. *Me* — kan uitspreken.
legahruijnte, tusschenvak, plaats.
legan gest, deeg.
legger, v. aam, ligger, okshoofd.
lehhed, Ar. zijholte eens grafs, waarin men de lijken plaatst.
lei, *lej* stuk. (Dit wordt bij het

getal van dunne voorwerpen gevoegd). *Sa* — *kâjin* een kleed. *Sa* — *rompot* één grashalm. *Sa* — *rambot* één hoofdhaar. *lejianie* dienen, bedienen. *Orang me* — dienaren. *lejâran* zekere schelpvisch. *lejar* v. reaal. *lejar* breed wijd; breedte. *Djâlan* — breede, ruime straat of weg. — *nja sa-poeloh depa* deszelfs breedte is tien vademmen. *Me* — *kan* verbreedten, breeder maken. *Pe* — *an* verbreding. *lejdjâ* gestreept katoen, ginggam. *lejher* de hals, strot; kraag. *Poetar* — den hals omdraaijen. *Pâta* — *nja* den hals breken. — *badjoe-nja* de kraag van zijn kleed. *lejla*, *lilah*, H. Slangstuk; lang metalen inlandsch kanon met eene kleine monding. *lejang* verkooping. *Soerat* — dagblad, courant. *lejang*, Port. (leylam) openbare verkooping, veiling, vendutie. *Kapâla* — vendumeester. *lejlêj*, *lejleh* ontblooten, ontcleeden; blootleggen; blootstellen; verklaren, openleggen. *Te* — naakt, bloot; blootgesteld, geopend. *lejreng* op zijde zien. *lekat* kleven, aankleven, vastzitten; besteden, bestemmen; te zamen hangen. *Getah jang melekat (melingket)* klevende gom. *Tjela setoe* — *pada dja* die blaam rust op hem. — *oewang* geld besteden. *Me* — *kan* doen kleven; ergens opligten, aanhechten. *Me* — *kan geldâr-an* eenen titel verleenen. *Doedokh* — aan den grond zitten. *lekhad*, Ar. al te gader. *lekokh* holte, laagte, oneffen, hobbelig. *lelâboeng* schildwacht; vedette. *lelah* vermoeid, afgemat; vermoeidheid. *Ber* — *kan*, *me* — *kan* vermoeijen, afmatten.

lelangsej, L. behangsel. *lelap*, vast, diep, gezond (slapen). *Me* — *kan tidornja orang* iemands slaap vast of diep doen lijn. *lemah*, *lemas* zwak, onmagtig verslapt, ontzenuwd. — *lembot* zachtaardig, teeder, lief; gediensig, buigzaam. *lemakh* vet, smeer, ongel. — *tjâjer* talk; gesmolten vet. *lemboe* koe, os, — *djantan* bul, stier, — *hoetan* wilde koe. *lemas*, lenig; krachteloos, buigzaam; zwak, aamechtig. *lemas* smoren, stikken. *lembah* valei, dal, tuschenruimte. *lembekh* zacht, week. *Tânah* — zachte klei. *lemboeroe* soort van spiering. *lembot*, *lemboet* zacht; teeder, bol; buigzaam; slap, gedwee, lenig, handelbaar; taai, smedig; week, verzwakt, verwijfd; zachtzinnig, aardig, lief. *Me* — *kan* vermurwen, verteederen, verzachten. *Ka* — *an* teederheid, zachtheid, weekheid, weekhartigheid. *lemmang*, *lâmang* zekere spijs, met *poeloet* (eene rijstsoort) toebereid. *lenggang*, *linggang*, *langgang* slingeren, hobbelen, over- en weder zwaaijen; waaijen, wapperen. (Als schepen vlaggen.) Met de armen slingeren. *lentor* krommen, buigen (als boomtoppen). *lepas*, *lâpas* loslaten, verlossen, laten gaan, bevrijden, ontslaan; laten varen. uitscheiden, ophouden, laten loopen; ontheffen, vrijspreken. Vrij, bevrijd, ontheven: verleden, voorbij, na. *Me* — *kan deri dâlam pandjâra* uit de gevangenis verlossen. — *deri pada dosa* vrij van zonden. *Lepas doewa hâri* na twee dagen. *lesah* onrustig, rusteloos ongemakkelijk. *lesâna*, Ar. spraak, taal; uitspraak, tongval; stijl; tong.

lesin welbespraakt, welsprekend, wel ter taal; welsprekendheid.

lesong & lesoeng vijzel, mortier, rijstblok.

leta gemeen, laag, onedel; laagheid. *Hâti jang tijâda menâroh* — een hart, dat geene laagheid koestert.

letakh plaatsen, stellen, leggen, zetten, nederzetten.

leteh zwak, magteloos, afgemat, lusteloos, kwijnend, ontzenuwd.

leteh magteloos, zwak. — *lesoe* afgemat en verzwakt.

letokh zie *letos*.

letop, zie *letos*.

letos, *letop*, *letokh* knappen, kraken, barsten, uitbarsten, in de lucht springen.

lezat genot; lekker.

lidah de tong. *Anakh* — de huig. — *pandjang* langtong, babbelaar. *Atas lidah Mohhammad* door de tong van Mahomed. — *bâdakh* renoster-tong, zekere plant, *opuntia magnifolia*, waarop de cochennille aast. — *hoewâja* soort van aloë, *agave vivipara*. *Dâwon* — de plant *bauhinia scandens*. — *timbâng'an* de tong van een' evenaar.

lidi stengel of rib van een kokshlad. *Sâpoe* — & *se-sâpoe* — een bezem van zulke stengels; stalbezem.

lidang de draden bij den inslag digt ineenweven.

ligang slingeren.

ligas den tel gaan, den pas gaan. *Koeda jangme* — een telganger, pasganger.

ligat dwarrelen, draaijen, zwindelen.

lihat zien, bezien, gewaar worden, bemerken, ontdekken. *Dâpat* — op de daad betrappen. *Peng* — *an* gezigt (zintuig) uitzigt, gezigt. *Ka* — *an* gezien worden, zichtbaar; het zichtbare, gezigt.

lijang gat, hol, holte, opening. *lijar* wild, woest, ongetemd.

steeg, stug, koppig. *Orang* — een wilde. *Binâtang* — wildgedierte.

lijat week, zacht, kleiachtig.

Tânah — kleigrond, zachte kleverige aarde, leem, pot-aarde. *Me* — *kan* lenig maken.

lijo oven; steenbakkerij.

lijor kwijl, zever, spog. *Ber* — kwijlen, zabberen.

likas ophaspelen, opwinden, haspelen. — *an* haspel.

likor, *likar* wordt gebezigd voor de telwoorden tusschen twintig en dertig. *Ampat* — vier en twintig.

lila, H. liefste, schoone, schatje.

lileh vloeijen, vlieten, smelten.

lilit omwinden, omslingeren, omklimmen, omstrengelen, *kâtjang* — de klimmerwt.

lilin was. Kaars. — *poetih* witte was. — *gemokh* een vetkaars. — *betoel* een waskaars.

lillahi, Ar. door, van, om, bij, tot God.

lillej, *me* — smelten; vlieten, vloeijen.

lim, v. lijm. *Târoh* — lijmen.

lima vijf. — *blas* vijftien. *Teng'ah* — *râtus* vier honderdvijftig. *Ber* — *orang* met zijn vijven. — *râtus* vijf honderd. — *rihoe* vijfduizend. *Ka* — de vijfde. *Sa per* — een vijfde. *Sa-râtoes brî* — vijf ten honderd.

limau & limoen, P. vruchten van de limoen- of oranjeappelsort (ook *djerokh* genaamd)

— *gedang* of *besar* de pommelmoes. — *karbau* & —

kasumba de citroen. — *kapas pandjang* de limoen. — *mânis* de zoete sinaasappel. —

djepoen de Japansche of Mandarijn oranje-appel. De —

kambing, *langga*, *nîpîs*, *pî-pit*, *proet* zijn verscheidenheden, van deze vrucht. De

— *poeroet* of *proet* wordt als geneesmiddel gebezigd, even als de — *ratej*.

limboeng zwaaijen.

limpa en *limpah* de lever. —

- ketjil** de milt. **Sakit** — leverziekte. **Anakh** — de milt.
- limpah** de lever.
- limpah** overvloedig zijn, overvloeijen, overvloedig, rijkelijk. **Ka** — *an* overvloed: mildheid, goedgunstigheid. **Me** — *kan karoenijâ-nja* zijne weldaden verspreiden, (doen overvloeijen).
- limpar**, **lempar** smijten, werpen. **Limpar bâtoe** met eenen steen smijten.
- limpei** wiegelen, schommelen, wiegen.
- lina**, **lejna** uitstellen, vertragen, verschuiven, talmen, dralen, beuzelen, den tijd verkwisten. Traag, langwijlig, dralend, langzaam. **Ber** — zich ergens ophouden; langer blijven. — dralen. — *mâkan* langzaam eten. **Diper** — *kan* uitgesteld worden.
- linang** droppelen, biggelen, vloeijen, stroomen. **Ajer matâ. nja her** — hare tranen dropelden of biggelden.
- lindi** loog.
- lindih** op den elleboog leunen.
- lindir**, **lindir**, slibberig, glibberig, slijmerig, lijmig; slib, slijm; drab, **Tjirit** — bloedloop.
- lindong** schaduw, lommer, luwte; schut, scherm; toevlugt; beschutten, beschermen. **Berlindong pada dija** toevlugt tot hem nemen; zich op hem verlaten. **Me** — *kan* bescherming verleenen, overschaduwten; zich onttrekken, verbergen. **Per** — *an* bescherming.
- ling'ar**, L. duu, slank haar.
- ling'ar** dwarlen.
- lingga** een eiland nabij de straat van Malakka.
- lingkar** opschieten, slangsgewijs plaatsen. — **tâlie** een touw of kabel opschieten.
- lingking** zekere vrucht.
- linjap** verdwijnen, vervliegen, wegnellen, wegraken; verdwenen, weg, gestolen.
- linoe**, L. aardbeving.
- lintah**, bloedzuiger.
- lintah**, **lintah** bloedzuiger.
- lintang** overdwars, inde breedte. **Me** — overdwars leggen: dwarsboomen, dwarsdrijven, een spaak in het wiel steken.
- lintjing** (zie **litjin**) glad.
- lintong** hals overkop; in verwarring, overhoop. **Tjerej-berej** — *poekang* holder de holder; hals over kop.
- lipan** een duizendpoot.
- lipar** troosten, bemoedigen, opbeuren. **Peng** — *lâra* trooster in smarten. **Peng** — *hâti* hartentrooster.
- lipas** zeker insect, kakkerlak.
- lipat**, vouwen, toevouwen; plooijen, dubbeld leggen; vouw, plooi; dubbeld. — *an* vouwen, plooijen. **Per** — *an* vouwen, plooijen; rimpels. **Ber** — vouwen.
- lipoet** omvatten, insluiten. omgeven, omhullen, inhouden.
- lipot**, **lipoet**, **liput** overvloeijen, verspreiden.
- liran** een etmaal.
- lirang** **lâjar** reef in een zeil.
- lislis** gekookt vleesch, dat nog aan de beenen kleeft, maar gegeten kan worden.
- lisut**, **lisoet** zuigen.
- lisut**, **lisoet** verwelkt, verdord.
- litah** zwak; slap, afgemat.
- litar** snappen, kakelen beuzelen, praten, verklikken. **Pe** — snapper, prater.
- litjah** slijk; slik, modder. **Me** — *kan* beslijken. **Ka** — *an* beslijkt, slijkerig.
- litjat** letsel, leed, kwetsuur, slag, stoot; striem.
- litjin** glad, glibberig; gepolijst; effen; zacht. **Soetra** — zachte zijde. **Djâlan** — glibberige, gladde weg. **Bâtoe** — effene, gladde steen.
- littenan** luitenant. — **kornel** of **kolonel** Luitenant-kolonel.
- liwanan** & **liwan** een lijk, doode, dood ligchaam.
- liwat** voorbijgaan; voorbij, overschrijden, te buiten gaan.
- lola**, H. inhalig, begeerig, gre-

- tig; inhaligheid, winzucht.
lobakh radijs; raap, knol.
loba-loba kool. (groente).
lobang gat; holte, kuil. —
tânah eene kuil. — *kontji* sleutelgat.
loe, L. jij, jou.
loebêr overkoken.
loebokh bogt, inham in eene rivier.
lôebor dorschen. *Pe* — dorschvloer.
loedah spog, speeksel, spuwen. *Me* — uitspuwen. *Me* — *ie* bespuwen. *Tampat* — kwispedor.
loega de diepte des waters peilen.
loeka eene wond; wonden; gewond. *Kena* — eene wonde bekomen. *Di* — *ie* gewond worden. *Me* — *ie* verwonden.
loekan zekere schelpvisch, soort van oester. — *moetijâra* paarloester.
loekis teekenen, schilderen, borduren.
loekoe ploeg. *Lidah* — kouter, ploegijzer. *Me* — ploegen.
loelang omkomen, vergaan.
loeloe, P. parel.
loelnet, *loelut* besmeren, bestrijken. — *dâmar* met teer of pek bestrijken; bepekken, beteeren. — *lilin* met was bestrijken. — *djenâng* verwen. *Per* — *an* blanketsel; smeersel, zalf.
loeloh slijk, modder, gruis. — *lantakh* vergruisd, verbrijzeld, tot stof; geweekt, doorweekt. *Antjor* — ontbonden, verteerd, opgelost.
loelom zuigen, lurken.
loelong huilen, janken. — *me* — huilend janken als boschonden.
loelor, *loelur*, *loeloer* inzwelgen, inslikken; slikken.
loelos, *loeloes* verleenen, toestaan, inwilligen; gedoogen, toestaan.
loemas overstrijken, besmeren, bestrijken. — *dengan kâpor* aanwitten.
- loemat* stof, poeder; brj, deeg, pap. *Me* — *kan* vermalen, vergruizen, tot poeder maken. *Tepong* — *fijn* meel. *Di gîlang* — *fijn* gewreven of gemalen worden; tot een deeg gewreven worden. *Obat* — geneespoeders. *Ka* — *an* vergruisd, *fijn*.
loemba-loemba, *lumba-lumba*, *loembœ-loembo* een bruinvisch.
loembie, L. delven, graven.
loembœ, *loembœ* rolling, zwelling, golving, deining.
loembœ-loembœ een bruinvisch.
loemoet, *lemoet* mos.
loemor, *loemoer* bevlekken, besmeren, bekladden. *Ber* — *dârah* met bloed bevekt.
loemor, V. nommer.
loempang, *lompang* rijstblok, bak waarin de rijst gestampt wordt.
loempoh beroerte; beroerd; verdooving; strammigheid van de huid.
loempor, *lompôr*, slijk, modder, slib.
loenakh zacht, rul, mul, onvast; toegevend, zachtzinnig.
loenas bodem van een vaartuig.
loenggoeh, *lunggoeh* op zijn gemak zitten, leunen, rusten.
loepa, H., vergeten, verwaarlozen, veronachtzamen; *ka* — *an* vergeetachtig; onachtzaam; vergeetachtigheid, vergetelheid
loepot, *loeput* ontkomen, vrijkomen; vrij, los, ontslagen, verlopen, vervallen. *Me* — *kan* bevrijden, verlossen, redden. *Orang pe* — redder, bevrijder. *Ka* — *an* gered, verlost, bevrijd. *Pe* — *an* verlossing, redding, bevrijding.
loerah volkstam; landstreek.
loerah lijn.
loerie eene fraaije papegaai.
loerikh gevland (als hout).
loeroh afvallen, vallen, uitvallen, ontvallen. — *dâwon-nja* zijne bladen verliezen. *Meleroh-kan* ontbladeren; doen afvallen, laten vallen.

loerong straatje, pad, gang, steeg, laan, weg, straat.
loeros, loeroes, loerus, regt, regtstreeksch, onbewimpeld.
Hâti jang — een eenvoudig gemoed. *Di pe* — kan naar waarheid voorgedragen worden.
loesa, noesa overmorgen.
loesin, V. een dozijn.
loesoh verteeren, verkniesen, verwoesten; verslijten.
loetar werpen, schieten, smijten, keilen, gooijen.
loetjoe netjes.
loetjut, loetjoet slippen, ontglippen, ontslippen; verloren.
Itoe tâlie soedah — *deri tângankoe* dat touw is mij uit de hand geglipt. *Itoe soedah* — *padâ-koe* die kans is voor mij verkeken.
loetjong soort van zwarte, langarmige aap.
loetut, loetoe de knie. *Ber* — knielen. *Me* — met de knokkels trommelen.
loewab gesten, rijzen, zwellen.
loewâr uit, buiten. (Zie *loewar*).
loewar uit, buiten. *Deri* — van buiten. *Ka* — naar buiten, buitenwaarts. *Di* — aan den buitenkant; buiten; met uitsluiting van. *Di* — *kota* buiten de stad. *Di* — *hhakk* met uitsluiting van het regt — *kan, mengaloewar-kan* buiten, te voorschijn, voor den dag brengen: buitenstellen, uitschieten, wegwerpen; verbannen. *Orang* — vreemdeling.
loewas uitgestrekt, ruim, open, wijd. *Pâdang* — open veld. *Me* — *kan* verruimen; verbijden, uitbreiden; botvieren; de ruimte geven, gemakkelijk maken, verduidelijken. *Ka* — *an* ruimte, breedte, uitgestrektheid; klaar, duidelijk, geopenbaard
log & logam denkbeeldige afdeeling der schepping.
loghrat, Ar. woord, gezegde; taal, spraak. *Kitâb* — woordenboek.

loghrawijat, Ar. letterlijk.
loh, Ar. tafeltje, bordje; plankje. — *hâtoe* eene lei.
lojang geelkoper, messing, koper met andere bergstoffen; metaal. *Lejla* — lang, smal metalen kanon.
lok, log, logam, H. inwoners personen. Oord, plaats. *Sorga* oord der hemelingen. *Dewâta tjândra* — geesten der maangewesten.
lomba & ber — — streven, spogen, wedijveren. *Per* — *an* wedijver, strijd, streven.
lompatspringen, huppelen, huppen, wippen. *Pe* — *an* sprong.
lompoh, loempoh verlamd, geraakt; beroerte, verlamming.
long koffer, kist; doodbaar.
longgar wijd en los; speling hebben. *Bâdjoe* — een wijd kleed. *Tjâng jang longgar* een mast die los staat. *Me* — *kan* lossen, ruimer maken, speling geven. *Ka-longgâr-an* rammelen, loszitten, zwaaien.
longgoe, langgoe, loenggoe boeijen, ijzers, kluisters: kluisteren, boeijen.
longsong voortgaan, voorwaartsgaan, zich begeven.
lontar, H. de lontarboom, soort van palmboom. *Dâwon* — palmblad, waarop men met een stift schrijft, of grift.
lontar, (zie *metar*) smijten.
lontej vod, prul; slet.
lontjip punt, puntig. Scherpste.
lontjoer, loentjoer voortsputten, uitwerpen, uitschieten, uitspuwen.
lontjor, afduwen, afschuiven. *Me* — *kan kapal* een schip laten afloopen. (van stapel of van de helling).
Sampan — boot die door de branding boort; reddingsboot.
lôpa-lôpa doosje; tabaksdoos.
lôtêng zolder.
lotjé zeker insekt.
lotjéng, L. klok, schel, bel.
ludji oceaan.

M.

mā & ama L. moeder. — *tirie* stiefmoeder. — *moeda* moeders jongere zuster. *Mā toewah* vaders of moeders oudere zuster. *māsf*. Ar. vergiffenis, kwijtschelding, genade, pardon. *Di* — *kan* genade ontvangen, kwijtschelden worden. *Soerat* — kwijtbrief, vrijbrief. *māsfkan* kwijtschelden. *mābokh* dronken, bedwelmd. — *lāwut* zeeziek. *Me* — *ie* bedwelmen, bedrinken. *machloekh*, Ar. schepselen, menschen, wezens; het geschapene. *mādanie* mineraal. *madat* eene bereiding van heulsap om te rooken of te schuiven. *Minom* — amfoen schuiven. *madjāz* leenspreuk. *madjāzie* leenspreukig. *madjelis*, Ar. eene vergadering; gezelschap. *Di* — *toewan* voor het aanschijn, in tegenwoordigheid van mijnheer. *mādjoen*, Ar. gekneed. *mādjuh* gulzig; vreten, snoepen. *mados* misselijk. *mādoe* veelwijverij. *mādoe*, H. honig. *Sārang* — of *indong* — honigraat. *mādoe kaloepa* koperrood. *madrāseh*, Ar. akademie, hooge school, gymnasium. *mādzut* verantwoording. *māgel* stokkerig. *māghrib*, Ar. het westen; Afrika, Barbarijen. *māghrloeb*, Ar. overwonnen, geslagen. *māhā*, H. uitstekend, groot, bijzonder, zeer; bij uitstek. — *moelija* zeer verheven, glorierijk. *māhal* duur, geldig, onvruchtbaar, dor (van land). *māhal* duur; onvruchtbaar, dor. *māhesan* zerk, staande grafpaal of zerk.

māhhfoethl & māhhfoez, Ar. behouden, bewaard. *māhhfoethl* gedachtenis. *Kitāb* — gedenkboek. *māhhkamat* geregtshof, pleitzaal. *māhir*, Ar. schrander, ervaren. *maidah*, Ar. tafel. *māja*, H. gezichtsbegoocheling; schaduw, schim, spook. *mājāng* bloesem van den kokos en andere palmsoorten. *mājīn* spelen, boerten, stoeijen, jokken, schertsen. — *tjātor* schaakspelen. — *bodo* voor den gek houden. — *sin-djāta* schermen. *Per* — *an* spel, klucht, scherts. *Di per* — *kan* hegekt, voor den gek gehouden worden. *majit* Ar. een lijk, een doode. *maka* wijders, ende, en, na dat. *Maka ter-sebot-lah* daar wordt vermeld. *Kita hārap* *maka toewan akan somboh* ik hoop dat gij genezen zult. *mākan* eten, spijzen, nuttigen, gebruiken; verteeren, slinden, wegkabbelen, snijden, indringen, vullen, vatten, blazen. — *nāsi* rijst eten. *Di* — *api* door vuur verteerd worden; verbranden. *Di* — *ombak* door de golven weggekabbeld. *Angin tjāda māu* — *lājar* de wind wil de zeilen niet vullen. *Pisojang tjāda* — *kājoe* een een mes dat geen hout snijdt — *hāti* het hart verteeren. *Di* — *hāti* door smart verteerd worden. — *gādjie* traktement trekken. *Palita jang* — *bā-njakh minjakh* een lamp die veel olie verslindt. *Sa-rātus* — *lima* vijf percent interest. *Pakoe jang tijāda* — eenspijker die niet indringt. *mākan-an* spijs, voedsel, eten. (Zie *makan*). *mākau* het eiland Macao in China. *Kartas* — Chineesch papier. *makar* list, kunstgreep. *mākej*, *mākie* schelden, beleedigen. kwalijk bejegenen.

- makhâdie* mede, (drank).
makhbarat, Ar. tombe, naald.
makhdis het heilige; heiligdom.
makhoel, Ar. redelijk, juist.
makhoelat waarschijnlijkheid.
makhtsoed, Ar. oogmerk, doel, voornemen. *Bârang jang di* — *kan* hetgeen bedoeld wordt.
mâkin (*mingkin*) te meer, hoe, zoo veel te meer, des te meer. — *lâma* — *pâjah* hoe langer hoe gevaarlijker, erger.
mak'oedjar of *maka oedjar* en sprak.
makota H. kroon, diadeem. *Ba-per* — *kan* kroonen, eene kroon opzctten.
mâkota kroon, vorstelijke kroon.
makramat. Ar. glorie, eer, waardigheid; geëerd, doorluchtig.
makrooh, Ar. onzuiver, hetgeen men vermijden moet. *Ajer* — onrein, bezoedeld water, dat voor geene godsdienstige reiniging dienen mag.
mâlaf krib, voederbak.
mâlah, J. zoodat, tot dat.
malâka de stad Malakka.
mâlam nacht; avond. Met den avond begint het volgende etmaal, zoodat de dingsdagnacht of avond onze maandagnacht of avond zijn zou, dus: — *sabtoe* vrijdag avond. *Ber* — vernachten. *Sa* — van nacht in den afgeloopen nacht. *Maka hârie pon* — *lah* de dag werd nacht, het werd donker. *Sa* — *an* den ganschen nacht door.
mâlâng ongeluk, rampspoed; ongelukkig, onvoorspoedig.
mâlâng een krijgsofficier.
mâlâng eene aalsoort.
mâlas lui, vadzig, traag, loom; onachtzaam, ongevoelig. Er gens geen zin in hebben, niet willen; tegenzin hebben.
malâtie, H. eene geurige bloem, die de vrouwen in het haar dragen.
malejla staal. *Prisi* — stalen schild.
malek, Ar. een engel. — *il* *maut* doodsengel. — *radloë-ânie* paradijs-engel.
malie malie, nestel, snoer.
maligej, *maligei*, paleis.
malik een koning.
mâlim, *moçalim*, Ar. stuurman, schipper; leidsman, meester, geleider; voogd; voogdij-schap, leiding.
mâlîng stelen, rooven, (voornamelijk bij nacht). *Orang* — een dief. — — heimelijk; steels-gewijs, in stilte.
mâlœ beschaamd, schaamachtig, bloozen, beschaamd zijn, zich schamen. (In eenen goeden zoowel als in eenen kwaden zin). *Tijâda tâhoe* — onbeschaaud.
Mem-brie — en *ba-per* — *kan* beschamen. *Ka* — *an* schaamte; beschaamd; schamelheid. *Djâng-an* — wees niet beschaamd.
maloeko de Moluksche eilanden. Eene plaats op het eiland Ceram.
mâlœm, Ar. kennis dragen, weten; bekend, heimelijk, klaar, duidelijk.
maloer soort van bloem.
maltoes voeteuvel.
mâma oom of moei van vaderszijde. Eerbiedige benaming van bejaarden.
mâmah kaauwen. — *bijakh* herkaauwen.
mamanda oom of moei van moeders zijde. Dit woord bezigt men tegen bejaarden uit beleefdheid.
mâmar gekneusd, gestooten, verminkt.
mambâlœ gomlak.
mamboe bamboes.
mâmoem, Ar. leerling; leek, lidmaat.
mâmoer (*mâmoer*) Ar. bevolkt, volkrijk.
mâmoer, Ar. bewoond, bevolkt, bebouwd; overvloedig; edelmoedig.
mampalam soort van mangga.
mampâwah een rijk op Borneo.
mampilej bruiloff. Jong getrouwde. *Nâjikh* *mampilej* bruiloff houden. In staatsie rondgaan als ondertrouwd.

mampir ergens aangaan.
mampoe, L. in staat zijn; mid-
 delen bezitten. *Trada* — *bajar*
 niet in staat om te betalen.
mampoes, L. dood, gestorven.
manà letsel, leed, hindernis.
mána waar; welke, wat. *Ka*
 — waarheen, waar naar toe.
Di — waar? alwaar. *Bagi* —
 hoedanig. *Se bagi* — zooda-
 nig als. *Orang* — *itoe* welk
 mensch is dat?
mandam bewusteloosheid, ver-
 zinking in smart; vreugdebe-
 dwelming.
mandelika een edele.
manderita verduren. Zie *derita*,
mandie baden; het ligchaam
 wasschen. Doopen. *Per* — *an*
 badplaats, bad. Doop.
mandikie watermeloen.
mandjar, Ar. de regte en goede
 weg.
mandjoer vergiftig; welspre-
 kend; vurig; scherpsnijdend.
mandoel onvruchtbaar. (van
 vrouwen).
mandor, P. opziener, hoofd,
 opperknecht.
mandras Madras op de kust van
 Coromandel.
mangga zekere lekkere vrucht;
 er zijn verscheidene soorten
 van als — *dodol*, — *kwé-ini*.
manggis de mangistan, eene
 keurige vrucht.
manggistan manggistan eene
 keurige vrucht.
manggot knik; toeknikken.
mangkakh of *mangka* dijen, uit-
 zetten.
mangkal onrijp, half rijp.
mangkasar Makasser, een rijk
 op de zuidwestkust van Cele-
 bes.
mangkat overleden, dood.
mangkoedoe, boom wiens wor-
 tel roode verf geeft. (*morin-
 da citrifolia*).
mangkoe-loeni en *pamangkoe*
 eerste minister, vizier. We-
 reldtorschcr.
mangkoer een draagstoel.
mangkokh een kom, kopje.
manj'oe verslagen, verbaasd,

ontsteld, verschrikt; versla-
 genheid, ontsteltenis.
máni, mána, Ar. beteekenis, zin.
mánie-mánie kralen, paternos-
 ter.
manies-an zoeternijen, gekon-
 fijte dingen, konfituren. (Zie
manis).
manikam steken. (Zie *ttkam*).
manikam een robijn, edelge-
 steente.
manikas brullen.
mánis zoet, suikerachtig. Aan-
 genaam, lief, bevallig, be-
 minnelijk, aardig, liefталig.
Kájoe — kaneel. *Moeka* —
 vriendelijk gelaat. *Djârie* —
 de middelste vinger. — *an*
 zoeternijen. *Per* — *kan* sui-
 keren zoet maken, verzoeten,
 konfjten.
mann manna.
manoesjia; manoesha, H. mensch
 redelijk wezen, menschelijk.
manokh, J. een vogel.
mantah raauw, onrijp; onver-
 teerd.
mantejga, Port. boter.
manthikh, Ar. redevoering;
 welsprekendheid. *Ilmoes* — re-
 deneerkunde.
mantjing hengelen. (Zie *pan-
 tjing*).
mantjong, *hidong* — haviks-
 neus.
mantoe, L. schoonzoon, schoon-
 dochter.
mantrâ, H. betoovering, be-
 zweering.
mantrie minister, rijksbestuur-
 der. Titel voor inlandsche
 hoofden, in sommige distrikten.
manzal chana posthuis.
mâpakh feestelijk inhalen.
mâpakh kluiven.
mâra onheil, ellende; beleedi-
 ging. — *bahâja* dreigende ge-
 varen.
marâgie zekere vogel.
marah boos, toornig, kwaad;
 toorn, drift, gramschap, boos-
 heid. *Me* — *kan* vertoornen.
mâranda, *meranda* overgeble-
 vene echtgenoot.
marang, *merang* stroo; stoppel.

- marbau* eene harde houtsoort, *metro sideros amboinensis*, R.
- mardahejka* vrij, bevrijd van slavernij. *Orang* — een vrijman, burger. *Me* — *kan* vrijmaken; uit de slavernij ontslaan. *Ka* — *n* vrij zijn; vrijheid.
- mardika*, zie *Mardahejka*.
- mardjan*, P. en Ar. koraal, roode koraal.
- marhhoem*, Ar. overleden, wijle; een heilige (van vorsten en grooten).
- marentang* hevig in drift uitvaren; van drift stampvoeten.
- mârie* kom! herwaarts komen. Laten, dat, welaan. — *kita* kom laten wij gaan eten.
- marifat*, Ar. kennis.
- marijau* een mijn.
- marika* volk, personen. Zijlieden; hun.
- marmar* marmer.
- mârroefovertuigd*, bekend, weten.
- marsiek* schel, luidruchtig, verwijfd, zwak (van stem).
- marskalk* V. Maarschalk.
- martjoe*, wachttorenen, uitkijhoek, versterkte toren, burg, torentje.
- marthis* amethist.
- martil*, V. hamer.
- martoewa*, L., schoonvader, schoonmoeder.
- mâs* goud. — *moeda* slecht goud. — *toewah* fijn goud.
- mâsa* trouwens, echter, hoewel, nogthans, voorondersteld, toegestaan dat het zoo is.
- mâsa* tijd, gelegenheid; seizoen. — *jang* *hâjik* geschikte tijd.
- mâsakh* rijp, eetbaar, bereid, gaar. Bereiden, koken, stoven. *Belom* — onrijp; ongaar.
- mâsam* zuur, wrang, rinsch, norsch, stuursch, stroef. *Boewah jang* — zure vruchten. *Moeka* — een zuur, norsch gelaat.
- mâsi*; nu, nog.
- masin* brak, pekelachtig; gezouten. *Ajer* — zout water.
- mâsing-mâsing* afzonderlijk, hoofd voor hoofd, een voor een; een ieder, een iegelijk.
- mâsing*, gewoonlijk, gebruikelijk.
- masjavôrat*, Ar. raad; beraadslaging. overweging. — *kan* in rade besluiten. *Sri padoeka toewan besar di dâlam* — zijne Excellentie de Gouverneur Generaal in Rade.
- masjghrul*, Ar. gestoord; bekommerd, in beslommering, onrustig, druk bezig.
- masjhoer*, Ar. beroemd, vermaard, befaamd; bekend gemaakt; in het licht verschenen.
- masjrikkh*, Ar. het oosten.
- maskâwin*, L. huwelijksgift.
- maskie*, Port. (*masque*) alhoewel, al is het, niettegenstaande.
- mâsohh* intreden, ingaan; dalen, ondergaan, — *roemah* in huis gaan. *Mata-hârie* — de zon gaat onder.
- massau* zuur.
- mastharah*, liniaal.
- mastoolie* grove katoensoort.
- mâta* het oog. *Bidji* — oogappel. *Tjermin* — bril. *Sâkit* — oogziekte. — *âjer* eene bron. *Ajer* — tranen. — *kâki* enklaauw. — *kontji* het oog van eenen sleutel. — *hâri* de zon. — officier. Opziener, spion, diender, oppasser, verklikker. — *tâdjam* scherp gezigt.
- matadâjin* godsdienstig.
- mata-hârie* zon, oog van den dag. — *nâjikkh* zonsopgang. — *toeron* of *mâsohh* zonsondergang. *Sinar* — zonnestraal.
- mâta-mâta* staatsofficier, beambte. Spion, verklikker.
- mâtang*, J. rijp; gaar.
- mâti* dood; dooden. *Hampir* — sterven. — *kan* dooden. *Ka* — *an* overleden, dood; de dood.
- mâtjâ* soort van schelpvisch.
- mâtjam* staal, proef.
- matjan*, J. tigger.
- matrie* zegel, zegelring.
- mâtsijat*, Ar. ongehoorzaamheid.
- matzkhâl* zeker gewigt.
- matznawie* gedicht.

- mâu* willen, wenschen. *Tijâda* —, *trâda* — *trâ* — (*trman*). (het laatste is vlegelachtig) niet willen.
- maula* leeraarstoel, predikstoel. *maungan* kiem, kim; droessem. *maut*, Ar. de dood.
- mâwang* versch ruikende (als gebladert).
- mâwar* rozeboom; roos. *Boeng'a* —, *kembang* — *kumbang*, *Ajer* — roos. *Ajer* — roze-water.
- mawlid*, *hârie* — verjaardag.
- maxmoer*, Ar. psalm.
- me*, *mem*, *men* komt vóór de werkwoorden. Zie de *Spraak-kunst*.
- medahh*, Ar. lofspraak, lof-reden.
- medâng* zekere houtsoort.
- médjah*, V. tafel.
- medjan* zerk, staande zerk.
- medjed*, Ar. glorierijk, ver-heven.
- medlerat* beleediging, leed; ongelijk, smaad. *Membric* — beleedigen, smaden.
- medzbehk* Ar. altaar. — *is-tanggie* reukaltaar. — *per-sembâhan* brandaltaar.
- medzkor*, Ar. lof, prijs.
- mefawih*, Ar. spraakkunst.
- megar* het opengaan der bloe-sems, ontluiken.
- mejdân*, Ar. plein, publieke plaats; open veld. — *prang* slagveld.
- méjdjah*, Ar. tafel.
- mejja*, H. wolk. *Ber* — be-wólkt.
- méjjang*, steeds, lang, vroe-ger, altoos; gebruikelijk. *Itoe* — *bagitoe* dat is immer zoo geweest.
- mejrah* rood; bruin, rosachtig. — *moedah* ligt rood. — *toe-wah* donkerrood, bruin. — *pâdam warna moekâ-nja* haar gelaat was gloeiend rood.
- mekah*, Ar. de stad Mekka. *Toe-wan hhadji jang soedah iân pergidi* — een bedevaartgan-ger, die reeds te Mekka ge-weest is.
- mekhaddas* heilig, geheiligd. *Beit-el* — de heilige tempel te Jeruzalem.
- melâjikat*, Ar. een engel.
- melâjoe* verwelken. *Orang* — Maleijers. *Bahâsa* — Malei-sche taal. *Tânah* — het Ma-leische land.
- melâmar* vrijen.
- melantjong*, L. slenteren.
- melas* een weinig lek.
- melas* zijpelen.
- melilleh* vloeijen.
- melintang* overdwars liggen; dwarsboomen. (Zie *lintang*).
- melinggang* zwengen, over en weder zwaaijen.
- melinkan*, *melâjinkan* behalve, uitgenomen, uitgezonderd; slechts, alleen, maar.
- melit*, L. nieuwsgierig; vraagal.
- meloedah* spuwen. — *ie* be-spuwen.
- meloer*, Ar. Arabische jasmijn.
- mem* komt voor sommige werk-woorden. (Zie de *Spraak-kunst*).
- mémâda* hevredigen, voldoen. (Zie *pâda*).
- memâdam* verdooven. (Zie *pâ-dam*.)
- memâgar* omheinen. (Zie *pâgar*.)
- memâhat*, beitelten, disselen, beeld-, steenhouwen. (Zie *pâ-hat*.)
- memâkej*, kleden, gebruiken. (Zie *pâkej*).
- memalihâra* koesteren. (Zie *palihâra*.)
- memâling* omdraaijen. (Zie *pâ-ling*.)
- memâlœ* slaan. (Zie *pâlœ*).
- memânah* met eenen boogschie-ten. (Zie *pânah*).
- memandang* aanschouwen. (Zie *pandang*.)
- memandjang* verlengen. (Zie *pandjang*).
- memandjat* klimmen. (Zie *pan-djat*.)
- memanggal* afhakken (Zie *pang-gal*).
- memangkœ* op den schoot hou-den. (Zie *pangkœ*.)
- memantjar* spuiten. (Zie *pan-tjar*).

- memantjing* hengelen. (Zie *pan-tjing*).
memâpat uithouwen. (Zie *pâ-pat*).
memârang hakken. (Zie *pârang*).
memardahéjkâkan vrijmaken, verlossen.
memârikkh onderscheiden. (Zie *fârikkh*).
memarintah regeren. (Zie *pa-rintah*).
memâsakh indrijven. Kooken. Gaar, rijp maken.
memâsang in werking brengen. (Zie *pâsang*).
memâsoh wasschen. (Zie *bâsoh*).
memâsohkan binnen brengen, doen ingaan. — *ombâroh* heijen, inheijen.
memâtah knakken, breken. (Zie *pâtah*).
memâtjakh aan een spit rijgen. (Zie *pâtjakh*).
memâtjoe leiden, sporen. (Zie *pâtjoe*).
membang eene soort van luchtgeesten.
mem-bantut onvolkomen maken, verbrokkelen, stooren, hinderen.
mem-benar-kan verbeteren, regtmaken. (Zie *benar*).
mem-binâsa verwoesten. (Zie *binâsa*).
memblah kloven. (Zie *blah*).
memboenie verbergen. (Zie *boenie*).
memhoenoh doden. (Zie *hoenoh*).
memboewang verwerpen. (Zie *boewang*).
memhongkar, opwinden. (Zie *bongkar*).
mem-bongkos inpakken. (Zie *bongkos*).
mem-brie geven. (Zie *brie*).
memegang houden. (Zie *pegang*).
memenoh aanvullen, (— *ie*) vervullen.
memerikhsa onderzoeken. (Zie *perikhsa*).
memerlan zwelgen. (Zie *perlan*).
memertjikkh besprenkelen. (Zie *pertjikkh*).
memieng'it opsluiten. (Zie *pieng-it*).
- memiejâra* opvoeden; aanfokken. (Zie *piejâra*).
memikol dragen, schouderen. (Zie *pikol*).
memileh uitkiezen. (Zie *pileh*).
memimpin leiden. (Zie *pinpin*).
meminang vrijen.
memindah verplaatsen. (Zie *pin-dah*).
memindjam leenen. (Zie *pin-djam*).
meminta verzoeken. (Zie *pinta*).
memintal vlechten. (Zie *pin-tal*).
memitikkh een snaartuig bespe-len; tokkelen. Afplukken. Met de nagels een knappend geluid maken. (Zie *pitikkh*).
memitjah breken. (Zie *pitjah*).
memlokh omhelzen. (Zie *plokh*).
memoedie verkrumelen.
memoedji prijzen. (Zie *poedji*).
memoehie zeepsop maken, schui-men. (Zie *boehie*).
memoekol slaan. (Zie *poekol*).
memoelang terugzenden. (Zie *poelang*).
memoeng'otoprâpen. (Zie *poeng'-ot*).
memoenjâ-ie toeëigenen.
memoesing draaijen. (Zie *poes-ing*).
memoetar draaijen. *Sâlah* — verkeerd draaijen. (Zie *poetar*).
memoetos afbreken, ten einde brengen. (Zie *poetos*).
memoewaskan verzadigen. (Zie *poewas*).
memotong snijden. (Zie *potong*).
memohon verzoeken. (Zie *pohon*).
mem-poenjâ-ie bezitten.
mem-poenjâ-kan toeëigenen.
memrah drukken. (Zie *prah*).
men (Zie de *Spraak-kunst*).
men, Ar. een gewigt van bijna een Ned E , de *mina* der Hebreuwen.
menâhang kappen.
menâhas ontginnen den grond zuiveren. (Zie *tabas*).
menâhor zaaijen. (Zie *tâhor*).
menâdah opheffen. (Zie *tâdah*).
menâdjâ scherpen. (Zie *tâ-djam*).
menâdjat, Ar. in het geheim

- spreken, geheime verstandhouding hebben.
- menâfih*, Ar. een haichelaar, huichelachtig.
- menagah* verhinderen. (Zie *tagah*).
- menâgie* eischen. (Zie *tâgie*).
- menâhan* wederhouden. (Zie *tâhan*).
- menâharap* vooroverleggen. (Zie *tâharap*).
- menâhon* bij het jaar werken. (Zie *tâhon*).
- menâkan* met de hand drukken. (Zie *tâkan*).
- menambah* vermeerderen. (Zie *tambah*).
- menambang* overvoeren. (Zie *tambang*).
- menambat* binden. (Zie *tambat*).
- menampar* slaan. (Zie *tampar*).
- menampoh* voortrukken. (Zie *tampoh*).
- menânakh* koken. (Zie *tânakh*).
- menânam* planten. (Zie *tânam*).
- menanda* teekenen, merken. (Zie *tanda*).
- menandokh* met de hoornen stooten. (Zie *tandokh*).
- menang* winnen, overwinnen, de overhand hebben. *Ka—an* overwinning, victorie. Overwinnen.
- menang'as*, *tapat* — stoof, eest.
- menanggal* uittrekken, afleggen. (Zie *tanggal*).
- menanggâla* ploegen. (Zie *tanggâla*).
- menanggong* dragen. (Zie *tanggong*).
- menâng'is* weenen. (Zie *tâng'is*).
- menangkâbau* en *menangkarbau* koninkrijk op Sumatra, van waar de Maleijers zich verspreid hebben.
- menangkis* afweeren. (Zie *tangkis*).
- menânja* vragen. (Zie *tânja*).
- menantang* uitdagen. (Zie *tantang*).
- menanti* opwachten; wachten.
- menantoe* schoonzoon of schoondochter.
- manâpakh* met de platte hand-duwen. (Zie *tâpakh*).
- menârah*, Ar. toren.
- menârie* dansen. (Zie *târie*).
- menârikkh* trekken. (Zie *târikkh*).
- menarîma* ontvangen. (Zie *târîma*).
- menarkam* verwoed aanvallen; verscheuren. (Zie *tarkam*).
- menarkokh* met de hoornen stooten.
- mendrokh* plaatsen. (Zie *târokh*).
- menartieb* inrigten, regelen.
- menâting* opheffen. (Zie *tâting*).
- menâwan* gevangen nemen. (Zie *tâwan*).
- menâwar* bekoren. (Zie *tâwar*).
- mendandanie*, Jav. versieren.
- mendâpatkan* doen vinden; bezorgen; vinden.
- mendeloe*, L. misselijk.
- mendjang'an* een hert.
- mendjellis* schoon. (Zie *madjellis*).
- mendjingkoe* uitsteken, uitstrekken. — *tângan* de hand uitstrekken.
- mendjoerah* nijgen, eene dienaarsses maken.
- menebang* kappen. (Zie *tebang*).
- menebas* ontginnen, den grond zuiveren.
- menehos* lossen, vrijkopen. (Zie *tehos*).
- menegâ* oprigten. (Zie *tegâ*).
- menegah* verhinderen.
- menegar* stijven, verharden. (Zie *tagar*).
- menegoh* versterken, bevestigen. (Zie *tegoh*).
- menelâdan* vormen. (Zie *telâdam*).
- meulan* inslikken. (Zie *telan*).
- menelantang* op den rug liggen. (Zie *telantang*).
- menembakh* schieten. (Zie *tembakh*).
- menendang* schoppen. (Zie *tehdang*).
- meneng'ah* middelsoort; halveren. (Zie *tengah*).
- meueng'ar* hooren. (Zie *den-g'am*).
- meneng'okh* gluren. (Zie *teng-okh*).

- menfiat, menofaat*, Ar., nut, voordeel.
menepie aangrenzen. (Zie *tepie*).
menepokh met de handklappen.
meneran drukken. (Zie *teran*).
menerang verlichten. (Zie *trang*)
menerbang doen vliegen, opschieten. (Zie *terbang*).
menerdjoen zich nederwerpen, afspringen.
menetakh houwen. (Zie *tetakh*).
menetas openbreken. (Zie *tetas*).
meng vooraanhechtsel voor de werkwoorden, Zie de *spraak-kunst*.
meng'âhat binden. (Zie *kâbat*).
meng'âdap verschijnen zich aandienen,
mengâdoe aanklagen.
meng'-âdjie op eenen bijzondere toon in den koran lezen; gebeden opzeggen; schoolgaan.
Peng-adjî-an les, onderwijs in den koran.
mengâdoh opwaarts zien. (Zie *tengâdoh*).
mengâdjau koppensnellen. (Dit woord wordt door de Dajakkers gebezigd).
meng'âjil hengelen. (Zie *kâjil*).
meng'âjoe kruisen op zee.
meng'âjoe roeijen. (Zie *kâjoe*).
meng'âlang op de helling halen (Zie *kâlang*).
meng'alanggarâkan onderzoeken. (Zie *kalanggâra*).
meng'alir vloeijen (Zie *hâlir*).
meng'âloe feestelijk inhalen, te gemoet gaan, verwelkomen. — *ngaloe-kan oetoes-an râdja* eenen koninklijken gezant plegtig inhalen.
meng'aloepak schilferen.
meng'aloepas villen. (Zie *kaloepas*).
meng'aloewar uitbrengen, beuigen. — *kan* buitensluiten, buitenstellen; te voorschijn brengen. (Zie *kaloewar*).
meng'âloh zuchten. (Zie *kâloh*).
meng'ambang uitspreiden,
mengambil nemen. (Zie *ambil*).
meng'âmokh verwoed moorden, (Zie *âmokh*).
meng'ampong vergaderen. (Zie *kampung*).
meng'andam in verband brengen, rangschikken. (Zie *andam*).
meng'ândang stallen. (Zie *kândang*).
meng'andâra rijden, — *ie* berijden. (Zie *kandara*).
meng'andoeng zakken, in zakken doen; zwanger zijn, dragende n. (Zie *kandoeng*).
menga'nga gapen. (Zie *ngâga*).
meng'antjing toeknoopen. (Zie *kantjing*).
meng'antokh dodderig, vakerig, slaperig.
meng-âpa waarom. waartoe; waarvoor. Reden, oorzaak.
Tiejâda — dat is niets. — *kan* reden geven, iets daarstellen. (Zie *âpa*).
meng'apâla drijven, besturen. (Zie *kapâla*).
meng'âram verwoesten. (Zie *kâram*).
meng'aram verwoesten. (Zie *kâram*).
meng'arang opstellen. (Zie *kârang*).
mngardja werken. (Zie *kardja*).
meng'arling lonken. (Zie *kar-ming*).
eng'aroehong opdringend, (iemand) omsingelen. (Zie *kroehong*).
meng'arocman verzamelen. (Zie *karoeman*).
meng'aroenjâ en — *kan* begünstigen. (Zie *karoenja*).
meng'ârot rimpelen, (Zie *kârot*).
meng'arti verstaan. (Zie *arti*).
meng'âseh beminnen, toegene-gen zijn. (Zie *kâseh*).
meng'asejâni ontfermen. (Zie *kâseh*).
meng'âta spreken. (Zie *kâta*).
meng'atahoe-ie weten. (Zie *tâhoe*).
meng'âtop sluiten. (Zie *kâtop*).
meng'âtor regelen. (Zie *âtor*).
meng'âwal waken. (Zie *kâwal*). — *ie* bewaken.
meng'âwan vergezellen. (Zie *kâwan*).

- meng'dwin* trouwen, uithuwen, — *kan* doen huwen. (Zie *kâwin*).
meng'edjot verschrikken. (Zie *kedjot*).
meng'ellesej ontwarren. (Zie *selesesj*).
meng'eloh zuchten, steenen. (Zie *kâloh*).
meng'ena raken. (Zie *kena*).
meng'enal kennen. (Zie *kenal*).
mengenang herinneren. (Zie *kenang*).
meng'enap en — *ie* vervullen. (Zie *ganap*).
meng'epong omsingelen, belegeren. (Zie *kepong*).
meng'erah verzamelen. (Zie *krah*).
mengeram broeijen.
meng'erat snijden. (Zie *krat*).
meng'ering droogen. (Zie *kring*).
meng'eroeng janken. (Zie *ngeroeng*).
meng'etam oogsten. (Zie *ketam*).
meng'etar verschrikken. (Zie *ketar*).
meng-gagâh-ie overweldigen, verkrachten. (Zie *gâgah*).
meng-gambar schilderen. — *ie* beschilderen.
mênggêh-mênggêh hijgen.
menggerakh en *meng'erakh* bewegen. (Zie *gerakh*).
meng-gojang schudden. (Zie *gojang*).
menggorokh, L. snorken.
menggréjokh, kwellen, plagen.
menggroljok doorwaden.
meng'idong zingen. (Zie *kidong*).
meng-igalden staart uitspreiden. (als een paauw).
meng'ikil knabbelen. (Zie *kikil*).
meng-inap, L. overnachten.
meng'inding tafelschuimen; panlikken.
meng'innjang verzadigen. (Zie *kinnjang*).
meng'intas afnijpen. (Zie *gintas*).
meng'intej afloeren.
meng'ipas bewaaijen. (Zie *kipas*).
meng'ira denken, meenen. (Zie *kira*).
meng'irej wannen. (Zie *iraj*).
meng'irim zenden. (Zie *kirim*).
meng'itar ronddraaijen. (Zie *kilar*).
meng'iring volgen. (Zie *iring*).
meng'itjoe veinzen, valsch zijn. (Zie *kitjoe*).
meng-ôbat geneesmiddelen geven. (Zie *ôbat*).
meng'oedjot wurgen. (Zie *koe-djot*).
meng'oedong afhakken. (Zie *koe-dong*).
meng'oekop berooken.
meng'oeliling omringen. (Zie *koeliling*).
meng'oelom mompelen. (Zie *koe-lom*).
meng'oenos uittrekken. (Zie *hoenos*).
meng'oepas schillen. (Zie *koepas*).
meng'oerak luchten. (Zie *oerakh*).
meng'oeros vermageren; mager maken. — *kan* doen vermageren. (Zie *koeros*).
mengoesot verwarren. (Zie *koesot*).
meng'oetjop kussen, zoenen. (Zie *kôetjop*).
meng'oetokh, vloeken. (Zie *koe-tokh*).
meng'ombâla veehoeden. (Zie *gombâla*).
meng'ombâra zwerven. (Zie *kom-lara*).
meng'omediën achter stellen. (Zie *komediën*).
meng-omong, L. praten, babelen.
meng'ondjong bezoeken. (Zie *kondjong*).
meng'outing en *meng-gouting* knippen. (Zie *gouting*).
mengontjang schudden. (Zie *gontjang*).
meng'orang verminderen. (Zie *kurang*).
meng'orong opsluiten. (Zie *korong*).
meng'rasieverharden. (Zie *kras*).
menie, Ar. Spermagenitale.
meniejâda vernietigen. (Zie *tiejâda*).
meniejâga handel drijven. (Zie *heniejâga*).
meniejârap voorovervallen. (Zie *taharâp*).

- meniejarap* voorovervallen. (Zie *saharap*)
menijoy blazen. (Zie *tjop*).
menilikh begunstigen. (Zie *tilikh*).
menilikh bekijken. (Zie *tilikh*).
menimang vermaken. (Zie *timang*).
menimba putten, scheppen. (Zie *timba*).
menimbang wegen. (Zie *timbang*).
menimbol vlotten. (Zie *timbol*).
menimpa smeden; vallen. (Zie *timpa*).
menindeh nederdrukken. (Zie *tindeh*).
menindjoe aanschouwen. (Zie *tindjoe*).
meninggal verlaten; sterven. (Zie *ttnggal*).
meninggi verhoogen. (Zie *tinggie*).
menintang aanzien. (Zie *tintang*).
meniris lekken. (Zie *tiris*).
menista schelden. (Zie *nista*).
menitah bevelen. (Zie *titah*).
menitikh droppelen. (Zie *titikh*).
menjablah aan eene zijde; partijdig zijn, de partij kiezen of aankleven.
menjaboe opvullen. (Zie *saboe*).
menjabong hanevechten. (Zie *sahong*).
menjahrung naar den overwal of overkant gaan.
menjagar of *menjegar* het haar vlechten of op eene andere wijs aanmaken.
menjahadja voornemen, beoogen. (Zie *sahadja*).
menjahoet antwoorden.
menjahut antwoorden. (Zie *sahut*).
menjajit snijden. (Zie *sajit*).
menjakit ziek maken. (Zie *sakit*).
menjalah vervalschen; —ie we derspreken; logenstraffen.
menjalakh blaffen. (Zie *salakh*).
menjalat scheiden. (Zie *salat*).
menjalut bepleisteren. (Zie *salut*).
menjama gelijk maken. (Zie *sama*).
menjamar vermommen. (Zie *samar*).
menjambargrijpen. (Zie *sambar*)
- menjambat* vastmaken. (Zie *sambat*).
menjambot ontvangen. (Zie *sambot*).
menjambor gudsen. (Zie *sambor*).
menjamon rooven. (Zie *samon*).
menjampal stoppen. (Zie *tampal*).
menjampej doen toekomen, doen komen. (Zie *sampej*).
menjandang aangorden. (Zie *sandang*).
menjang'an een hert.
menjang'at steken. (Zie *sang'at*).
menjanggoet rukken. (Zie *sanggoet*).
menjangkal ontkennen. (Zie *sangkal*).
menjangkoet belemmeren. (Zie *sangkoet*).
menjangsara martelen. (Zie *sangsara*).
men-njanyi zingen. (Zie *njanyi*).
menjantap onthelen. (Zie *santap*).
menjapa aanspreken. (Zie *sapa*).
menjapoe vegen. (Zie *sapoe*).
menjarakh scheiden; speenen. (Zie *sarakh*).
menjarat volladen. (Zie *sarat*).
menjaring de stem verheffen. (Zie *njaring*).
menjaroepa gelijken. (Zie *saroepa*).
menjata ophelderen. (Zie *njata*).
menjawakh een leguaan.
menjebot melden. (Zie *sebot*).
menjedar herinneren. (Zie *sedar*).
menjedija gereedmaken. (Zie *sedija*).
menjedjokh verkoelen. (Zie *sedjokh*).
menjedoet beledigen. (Zie *sedoet*).
menjekat borstelen; boenen, afwrijven
menjekat opstoppen. (Zie *sekat*).
menjekoe afscheiden. (Zie *secoe*).
menjelang van een scheiden, schakeren. (Zie *selang*).
menjelessei ontwarren. (Zie *selessei*).
menjellam indompelen. (Zie *selam*).
menjelop en *men-tjelop* indoo- pen. (Zie *tjelop*).

menjembileh slagten. (Zie *sembileh*).
menjempornâkan voltoojen. (Zie *semporna*).
menjenang vergenoegen, veraangenamen. (Zie *senang*).
menjender & menjandar leunen. (Zie *sendér*).
menjepit met eene tang nijpen. (Zie *sepit*).
menjerah overhandlgen. (Zie *serah*).
menjerang aanvallen. (Zie *serang*).
menjerboe inrennen, instuiven. (Zie *serboe*).
menjeroe roepen. (Zie *seroe*).
mennjerrei âzen. (Zie *serrei*).
menjerta instemmen. (Zie *serta*).
menjesakh onderdrukken, be-naauwen. (Zie *sesakh*).
menjesal doen berouwen. Berouwen. (Zie *sesal*).
menjesat doen doolen; doolen.
menjijâsat onderdrukken. (Zie *sijâsat*).
menjidikh uitvorschen. (Zie *sîdikh*).
menjijang opklaren, dagen. (Zie *sijang*).
menjiksa straffen. (Zie *sjiksa*).
menjila verwelkomen. (Zie *sila*).
menjilîh teruggeven. (Zie *silîh*).
menjimpan bewaren, opleggen, bezitten. (Zie *simpan*).
menjimpang afhouden, op zijde gaan, afwijken, gieren.
menjindir schertsen. (Zie *sindir*).
menjingsing opstroopen. (Zie *singsing*).
menjintakh trekken, rukken. (Zie *sintakh*).
menjiram besprenkelen, begieten. (Zie *siram*).
menjîsie op zijde stellen. (Zie *sîsie*).
menjîsir kammen. (Zie *sîsir*).
menjoedah voltoojen. (Zie *soedah*).
menjoedi louteren. (Zie *soedie*).
menjoedjie borduren. (Zie *soedjie*).
menjoegie de tanden schuren. (Zie *soegie*).

menjoeka verblijden (Zie *soeka*).
menjoekor of *mentjoekor* scheeren. (Zie *tjoekor*).
menjoela spitsen. (Zie *soela*).
menjoelam borduren. (Zie *soelam*).
menjoelap goochelen. (Zie *soelap*).
menjoeloe bespieden. (Zie *soeloh*).
menjoeloh toelichten. (Zie *soeloh*).
menjoelor kruipen. (Zie *soelor*).
menjoembat stoppen. (Zie *soembat*).
menjoerat schrijven. (Zie *soerat*).
menjoeroh bevelen, zende n afvaardigen. (Zie *soeroh*).
menjoesah verontrusten. (Zie *soesah*).
menjoesang tuimelen, buitelen.
menjoesoe zuigen, — ie zoen. (Zie *soesoe*).
menjoesor langs gaan. *Ber-lâjar* — *tânah djâwa* langs Javaas kusten zeilen.
menjoetji reinigen, heiligen, wasschen. (Zie *tjoetji*).
menjoetjor, gudsen. (Zie *tjoetjor*).
menjoewab voederen; inprop-pen. (Zie *soewab*).
menjojakh scheuren. (Zie *sôjakh*).
menolong toereiken. (Zie *solong*).
menjomboh heelen. (Zie *somboh*).
menjompah zweren, bezweren, eenen eed doen. (Zie *sompah*).
menjompit met eene blaaspîp schieten. (Zie *sompit*).
menjonggoh verzekeren. (Zie *songgoh*).
menjongkil peuteren. (Zie *tjongkil*).
menjongkor zich nederstrekken; wroeten in de aarde. (Zie *songkor*).
menjongsong begeleiden. (Zie *songsong*).
menjontoh stooten. (Zie *sontoh*).
menjorong schuiven. (Zie *songrong*).

- menjumbah* huldigen. (Zie *sumbah*).
menoedjoe koersen; aanleggen, stevenen, sturen; regt uitgaan.
menoedoh beschuldigen. (Zie *toedoh*).
menoedong dekken. (Zie *toedong*).
menoegal zaaijen. (Zie *toegal*).
menoekar ruilen. (Zie *toekar*).
menoekas belasteren. (Zie *toekas*).
menoelakh stooten. (Zie *toelakh*).
menoelikh kijken. (Zie *toelikh*).
menoelis schilderen. (Zie *toelis*).
menoeloung helpen. (Zie *toeloung*).
menoenang ondertrouwen. (Zie *toenang*).
menoenoë branden. (Zie *toenoë*).
menoerou dalen. (Zie *toeron*).
menoerot volgen. (Zie *toerot*).
menoetjor gudsen. (Zie *tjoetjor*).
menoetop sluiten. (Zie *toetop*).
menoetor vertellen. (Zie *toetor*).
menoewang gieten. (Zie *toewang*).
menoewei oogsten. (Zie *toewei*).
menofaüt profijt, nut, voordeel; nuttig.
menogor bekijken. (Zie *togor*).
menombokh stampen. (Zie *tombokh*).
menompah storten. (Zie *tompah*).
menompang medegaan. Inwonen. (Zie *tompang*).
menompas uitroeijen. (Zie *tompas*).
menompat opstoppen. (Zie *tompat*).
menondjakh aantoonen. (Zie *tondjakh*).
menondokh nederbnigen. (Zie *tondokh*).
menonggoe wachten. (Zie *tonggoe*).
menongkat ondersteunen. (Zie *tongkat*).
menontot eischen. (Zie *tontot*).
menotong regt, regtuit.
mensijoe buskruid. (Zie *mesijoe*).
mentalis, P. vereenigen; eenboek opstellen.
- mentika* bezoar.
mentjâbot & *menjâbot* uittrekken. (Zie *tjâbot*).
mentjeret tappen.
mentjomhlang koppelen (een huwelijk).
mentjorot spatten; spuiten.
mentoewakschoonvader, schoonmoeder.
menunhang laten vallen. (Zie *tunhang*).
merakh een paauw. — *jang meng'igal* een paauw, die den staart uitspreidt.
merakhsie bewierooken, be-reukwerken, welriekend maken.
merakoelie zekere houtsoort.
meranda weduenaar; weduwe.
merang stroo, stoppel.
meranggau blijven; (gelijk eene gehuwde vrouw, die als borg bij eenen schuldeischer blijft).
merangkang kruipen.
merangkoh kruipen.
merapâlam de mauggavrucht.
merapâti een duif.
merapoejan eene harde houtsoort.
merhot kerkendienaar.
merdoe, H. melodisch, harmonisch, eenstemmig, welluidend, lieflijk. *Tertaloe amat* — *hoenji-nja* allerliefelijkst van geluid.
merebot ontrukken.
merogol ootereen. (Zie *perogol*).
meroenggei hoom. wiens wortel den reuk vanden wierookwortel heeft.
mîdjoe - mîdjoe moeskruiden, groenten.
mîel, Ar. een mijl.
mertabat, Ar. rang, graad, trap; ambt, betrekking, waardigheid.
mesdjid, Ar. moskee.
mikâiel Ar. Michaël.
mîga jîj, gîj.
mîja, eene soort van aap.
mîjâra onderhouden.
mîlir de rivier afzakken; naar de benedenlanden gaan.
mim de letter *m*.

mimis jagthagel.
mimpi droom; droomen. *Ber* — droomen.
mimpis, *mipis*, *tapis* dun, tenger.
mind een zwarte vogel met geele lellen; dezelve leert duidelijk spreken.
minang het hof maken, vrijen, ten huwelijk vragen.
*minát*oe, L. & *toekang* — linnenwasscher,
minbar; Ar. predikstoel, kansel.
mindeh netjes, (aardig gekleed).
minggo, Port. Zondag, *doewa* — twee weken.
mingkin te meer. — *potol mingkin angkoeh* hoe kaler hoe rojalier.
minjan benzoin.
minit, v. minuut.
minjakh olie. — *sampi* (*sâpi*) hotter. *Me* — & *haper* — kan beoliën; — *boesokh* stinkende olie. — *ikan* vischtraan.
minnjakh-minnjakh eene soort van haagdis, kameleon.
minom d.inken. — *âjer* water drinken. *âjer* — drinkwater. *Pe* — dronkaard, drinkbroer.
minóm-an drank.
*mint*a verzoeken; smeeken, bidden. — *doâ* bidden. *Per* — an verzoek. *Soerat per* — an verzoekschrift; smeekschrift.
*mint*a-minta bedelen.
mintjiet een rat.
mipis dun. (Zie *tapis*).
miring hellen, overhellen, afhellen, overhangen, afwijken, Op zijde gaan, uit den weg gaan.
misa smoken, rooken.
misan neef; *soedâra* — neef.
misânan neef.
misie knevels.
misjang eene soort van biezen.
miskin arm, beboeftig. *Orang* — een arme. *Roemah orang* — een huis van een arm mensch. Armhuis. *Me* — kan verarmen. *Ka* — an armoede; verarmd.
misrákan mengen. *Poekol* — klutsen.

misthar liniaal, lijn.
misti moe'ien, noodzakelijk.
mitar mikken, aanleggen. *Djoe-roe* — een konstabel.
mitsir, Ar. Egypte, Cäiro.
Orang — Egyptenaar. *Tânah* — Egypteland.
mitzâl, Ar. gelijkheid, gelijkvormigheid, voorbeeld; vergelijking, figuur.
miza en *medja*, P. eene tafel.
moâjan Mozaïsch.
moharak, Ar. gelukkig.
moldiâ ketter.
mochtatsir, Ar, kort.
mochtsoets, Ar. bijzonder.
modal fonds.
moe verkorting van *kâmoe*, gij u; uw. *Koedâmoe* uw paard. *Sertâ-moe* met u.
moeda jong. Ligt in kleur. *Orang* — een jong mensch, jongeling. *Koening moeda* ligt geel. *Amas moeda* bleek goud, slecht goud.
moedah gemakkelijk ligt. Milddadig, gastvrij, weldadig. Goedkoop. — *an* welligt, mogelijk, misschien.
moedikh naar de bovenlanden gaan; de rivier opvaren.
moedjoed, Ar. aanwezig, tegenwoordig, bestaande.
moedoe sober, matig.
moefâkhat, Ar. eensgezind. (Zie *moewâfakhat*)
moehie schuim; schuimen, (Zie *boehie*).
moeka, H. gelaat, aangezigt; front, gevel, oppervlakte. *Di hadâpan* — voor het aangezigt. *Di* — in front, voor. *Di âtas* *moeka âjer* op de oppervlakte des waters.
moekah overspel. *Ber moekah* overspel plegen.
moela, H. begin, oorsprong. oorzaak, beweegredenen, — en *sa-ber* — in de eerste plaats, vooreerst. *Pada-nja* in het begin. *Ber* — *dâtang* eerst komen. *Per* — *an* hegin aanvang. *Kâ* — *an* vooraf, vooruitgaan, den voorrang hebben.

mbela, Ar, koning, vorst, prins, heer, gebieders, meester,
moelana een uitlegger van de wet, wetgeleerde.
moelas, kramp, koliek.
moelekh schoon, bevallig, welgevormd.
moelija eerwaardig, verheven, aanzienlijk, glorieus, edel.
Ka — *an* verhevenheid, heerlijkheid, grootheid, luister.
Me — *kan* verheerlijken, vieren, in waarde houden.
moelur rekken, langer worden.
Itoe tãlie mãsie — dat touw rekt nog.
moelot murf.
moelut mond, bek, muil, snoet, smoel, opening, monding, tromp. — *besar* brutaal; groote mond.
moelut ganggøe een die overal den mond insteekt; lastige babbelaar.
moemat vermolmd.
moemin, Ar. een waar geloovige.
moendor deinzen; afwijken.
moengkir ontkennen, loochenen.
moer, *mur*, Ar. mirre.
moerah goedkoop, Mild. *Ka* — *an* mildheid, liefdadigheid, gastvrijheid, goedertierenheid; bewelddadig.
moeram droefgeestigheid; droevig, naar; zuur. Stroef.
moerd mirt.
moeréi een vogel die op eenen ekster gelijkt.
moerie eene soort van fijn blaauw katoen.
moerie H. een fluitje.
moerid een leerling; volgeling.
moerong droefgeestigheid, *moesa*, Ar. Mozes.
moesang soort van bonsems.
moesara wedde, portie; rantsoen.
moesie een distrikt op Sumatra.
moesikhie muziek.
moesim (*moeson*) Ar. seizoen, jaargetijde, jaar. — *hoedjan* de regentijd. — *kamãro* het drooge seizoen.

moesoh een vijand, tegenpartij, (in den oorlog).
moetãchirkan uitschieten.
moetãkid, Ar. bevestiging.
moetija parel. *Indong* — paarlemoer.
moeting smet, spat.
moewa eene soort van fazant.
Ikan — eene soort van aal.
moewal walgen, tegenstaan, verfoeijen,
moewafakhat, Ar. eensgezind zijn; eensgezind; eensgezindheid; raadplegen, beraadslagen.
moewapakat, V. overeenkomstig
moewãra monding eener rivier.
moewat laden, bevrachten; laden; bevatten; inhouden. *Me* — lading innemen
moga-moga mogt het zijn, moge, mogt. — — *ãkoe mãti* dat ik sterven mogt.
mogah neteldoek.
mohharam, Ar. de eerste maand der Mohamedanen.
mohhammad prijzenswaardig. Mohamed.
mohhsjam en *mohhsjim*, Ar. eerwaardig.
mohon verlof, vrijheid; afscheid.
Mem-brie — verlof geven, afscheid geven. *Ber* — afscheid nemen, verlof verzoeken om te vertrekken.
mojang overgrootvader; voorouders,
mokkãm, Ar. opperhoofd, gouverneur, resident,
mondokh & *tikos mondokh* de mol.
mongkil uitpuilen.
monjët een aap.
monkir & *mongkir*, Ar. ontkennen, loochenen, terugtrekken; zij u woord weder intrekken.
monkir de naam van eenen der doodsengelen.
montah overgeven, uitbraken. Verschieten van kleur.
montjing vooruitstekend, gelijk de snuit van sommige dieren.
morga & *morga stawa* wildgedierte.
morka toorn, gramschap, boos-

heid, verwoedheid; toornig, gram, boos, verwoed.
mortja, H. bezwijmen, in slaauwte vallen; bezwijming, zwijm.
mossa slavin.
motslej doek, bidboek.
moslam, Ar. regtgeloovig. Mu-
 zelman.
mostardi, v. mostaard.
motabir, *mutabir*, Ar. eer-
 biedwaardig. aanzienlijk.
motalakh, Ar. volstrekt, al-
 gemeen. *Wakil* — algemeene
 gevolmagtigde. Plenepotenti-
 aris.
motin tekst.
motshhaf, Ar. een boek: de
 Koran; een geschrift.
motslehhah, Ar. krijgslust, be-
 hendigheid, kunstgreep.
mowa & ikan — aal, paling.
mozah en *moezah*, P. kousen;
 laarzen.
mualla, Ar. verheven, uitmun-
 tend, uitslekend.
muayjan, Ar. bepaald; vast-
 gesteld
muchalifat Ar., tegendeel.
muchlaf tegenstrijdig.
mudjizat. Ar. wonderwerk.
mudzhah, Ar. sekte, kerk;
 regel, wet, gevoelen, — *mut-
 sahhakh* hervormde kerk.
muhhahat, Ar. liefde, toege-
 negenheid; toegenegen; ver-
 liefd.
muhhatâdsj behoefdig, toevlugt
 nemen.
muhhsjam dijen, uitdijen.
mukmuleen soort van neteldoek.
mumbang en *mombong* overtol-
 lig; overmaat, overgewicht.
mumbang en *moebang* jonge
 boomvruchten. De bast van
 den kokosnoot.
muwâjâ mumie, mommie.
munafikh femelaar, kwezel.
munkhathi gebroken, af; vol-
 tooid.
murr mirre.
murtad, Ar. een afvallige, ge-
 loofsverzaker, dweeper.
muwjkhah, Ar. ellendig.
muwjki, Ar. moeilijk, onge-
 makkelijk, twijfelachtig, duister.

muwjrif, Ar. nabij. Verhevene
 plaats.
mustadjâb, Ar. aangenaam,
 aannemelijk.
mutachajil, Ar. dweepachtig.
mustahhakh, Ar. waardig,
 voortreffelijk.
mustaid, Ar. gereed, vaar-
 dig: bereiden, gereed maken.
mutjah, P. het haar van de
 wenkbrauwen of oogleden.
mutsaahhakh, Ar. hervormd.
mutsthafa, Ar. uitgekozen, ver-
 koren.

N.

naâm, Ar. de struisvogel.
nabadzah brief,
nabawie profetisch.
nabie, Ar. profeet.
nabîjah profetes.
nâchoda, P. schipper.
nachoda; P. schipper, scheeps-
 kapitein; zeehandelaar, die me-
 devaart.
nâdie, H. de pols, of slagader
men-djâbat of *merâba* — de
 pols voelen.
nadim hofnar.
nadir natuurverschijnsel.
nadirat, Ar. iets zeldzaams;
 iets vreemds; een feniks.
nadjam en *nadjoem*, Ar. ster,
 planeet. Horoskoop. *Ahlie* —
 sterrekijkers.
nâdjir, Ar. zoel, warm.
nadzar. *nazzar*, Ar. belofte,
 gelofte, aanbod. *Ber* — be-
 loven, eene gelofte doen.
nafakhat levensonderhoud-
nafas, Ar. adem, ademhaling.
Ber — adembalen.
nafiri en *nafirie*, P. trom-
 pet, bazuin. *Tijop* — trompet-
 ten. *Orang menijop* — een
 trompetter.
nafsoe, Ar. drift, lust, zinne-
 lijke lust; zinnelijkheid. *Mena-
 hânie hewa* — nja zijne drif-
 ten bedwingen,

nâga draak, serpent, reusachtige slang; fabelachtig dier.
nagâra kleine keteltrom. Stad; land, gewest. *Niti* — de onderzoeker des lands; (zekere eer naam).

nâghr, *pohon* — olm.
na gsârie een schoone bloemdragende heester. *Acacia aurea*.

nahâr, Ar. de dag.

nahar, P. veel.

nahhoewi of *ilmoe nahhoewi*
 Ar. spraakkunst, woordgronding, woordvoeging.

nahie verbod.

nâih agent, gevolmagtigde.

nâjikh klimmen, stijgen, rijzen; opkomen, oploopen; verhoogen; verheffen; aanstellen, benoemen. — *lah* stijg op!

Mata hârie — de zon stijgt op. — *mampilej* de huwelijksplegtigheden aanvangen. — *hhâdji* in bedevaart gaan. — *prâhoe* aan boord gaan. — *tangga*

een trap oploopen. — *dârat* landen, aan wal stappen. — *lâjar* zeil maken. *Me* — *ôrang ketjil* een gering persoon verheffen. — *râdja* ten troon stijgen, koning worden. —

sjaksî als getuige optreden
Me — *râdja* eenen koning benoemen. — *koeda* te paard stijgen; rijden. — *pangkat* in rang stijgen; opklimmen; bevorderd worden. *Kassi* —, L.

omhoog laten, oplaten; ophij-schen, opheffen. — *soerat* een brief opstellen. *Ka* — *an rij*, voer- of vaartuig, rijdier.

— *harga* in prijsstijgen, duurder worden.

nâjim ploegschaar.
nakal ondeugend, stout, moedwillig, baldadig.

nâkal stout, ondeugend.
nakir, Ar. eender doodsengelen.

nalâjan, H. *Narajâna*, een der namen van Vischnoe. Een visser.

njâlie, L. de gal.
nâlth eene maat, een gedeelte van een *kjan*.

nam, zie *ânâm*, zes.

nâma naam; faam; roem, vermaardheid. *Me* — *ie* noemen. heeten, benoemen. *Ber* — genoemd. — *dâging* geboortenaam. — *jang bâjikh* een goede naam. *Nâma boesokh* een slechte naam; berucht.

nambie soort van melaatsheid; voornamelijk aan de voeten.
namfirie trompet. (Zie *nafirie*).

namnam zekere vrucht. *Cynometra cauliflora*, L.
nampa en *nampakh* zien, onderscheiden, bespieden.

nânâ, Ar. pepermint.
nânah, P. etter, verzwearing.
Kaloewar nânah of *ber* — etteren.

nanajâman, *penjâkit* — geelzucht.
nanggal, H. een ploeg. (Zie *tanggâla*).

nâng'ie een big, speenvarken.
nângis weenen. (Zie *tângis*).
nangka zekere vrucht. *Artocarpus integrifolia*, L.

nanngloeng stellaadje; tooneel.
nanti wachten, opwachten, verwachten; vertoeven; geduld hebben; zal, zullen. *Me-parintah* bevelen afwachten. *Loe misti* — *sedikit*, L. gij moet een weinig wachten.

nantiejâsa voortdurend, onophoudelijk.

naoedzoe b'illahi, Ar. laat ons tot God vlieden.

nâpal eene soort van zeep-aarde.
nâpoe een zeer klein hertensoort.

nâraka, H. de hel; helsch. *Api* — het helsche vuur.
nârândj Oranje.

narâtja balans, weegschaal.
nardin, Ar. nardus.
nargis narcis.

naroen eene vischsoort.
narwastoe vloeibare nardus.
nârwestoe nardus.

nasar, Ar. de gier. Kanker.
nâsi gekookte rijst. *Nasi toewan adâlah hamba mâkan* uw rijst eet ik. (Uw brood eet ik; ik ben in uwen dienst).
nasoer, Ar. de gier. Kanker.

nastaino, Ar. hulp.
nastāpa staat van boetedoening.
Ban, banvloek, vervloeking.
Ada djoega — *nja* er rust ook een vloek op hem. *Doeka* — droevige, akelige banvloek. *Di* — *kan* in den ban gedaan worden; vogelvrij verklaard worden.
nātang venster; luchtgat.
nātar de grond, oppervlakte. plein, erf voor een huis, de grond van eene schilderij of gebloemde stof.
nathas, Ar. sehrander, geleerd.
nathikh, Ar., welsprekend.
nāthik, Ar. redelijk *Machtloekhang* — een redelijk wezen.
nathlam. Ar. geregeld, behoorlijk.
nathlar zien, inzien; gezigt, inzicht, gevoelen.
natsarānie, Ar. Nazarener, Christen. *Orang* — een Christen. (Portugees).
nats, Ar. tekst, stof.
natsējhat, Ar. raad, vermaning, waarschuwing; nut; nuttig. *Per katā'an jang* — nuttige woorden.
natsib, Ar. lot, bestemming, deel.
nātsir, Ar. beschermer, voorstander, helper.
nāwong schaduw, lommer, luwte; bescherming. *Ber* — beschaduwde, belommerd. *Me* — *ie* belommeren, beschaduwen; beschermen, beveiligen, beschutten.
nazahān matigheid.
nazar zie *nathlar*.
nedjis vuil. smeurig, morsig, goor; onrein; vuilnis, morsigheid. *Si* — *itoe* die vuilnik, smeerlap. — *kan* bezoedelen, bemorzen.
negrie bewoonde plaats; dorp, stad. gewest, land, rijk.
nejnekh grootvader, grootouders. — *parampoewan* vaders moeder. — *laki laki sa-blah ma* grootvader van moederszijde.
neamat, *neamat*, *nimmat* Ar., weelde, vermaak, wellust, ge-

neugte; vermakelijk, weelderig; keurig; versijnd; uitgezocht.
nen dat, hetwelk, hetgeen.
nenda koninklijke grootvader; eerbiedige benaming van een bejaard persoon.
ngālar afstroomen, afwateren, afvloeijen; uitvlieten. *Meng'ālar-ngālar* aanhoudend vlieten.
ngānga gapen, den mond wijd openen; opsperren.
ngāngut suffen, mijmeren, half simpel worden, kwijnen; kinsdsch.
ngāpa waarom, waarvoor, waartoe; reden, oorzaak; beteekenis; aan gelegen zijn; belangrijk. *Tijāda ngāpā* het is niets, het beteekent niets. Zie *āpa* en *mengāpa*.
ngemam verschrikken, ontzetten, ontstellen. Vrees, schrik, ontsteltenis.
ngeran gramschap, toorn, misnoegen, verontwaardiging. Vertoornd, gram, grimmig.
ngerie afgrijzen, afkeer; ijzen, beven; schrikkelijk, vreeselijk, ontzaggelijk; gestreng, onverbiddelijk.
ngeroek snorken.
ngeroeng knorren, graauwen, janken. (Als een beest).
ngijoeng maauwen. *Koetjing jang* — eene maauwende kat.
ngikoe slapende spreken; mijmeren; ijlhoofdig zijn, ijlen, raaskallen.
ngiloe eggig, stroef door het eten van wrange of scherpe vruchten; pijn, steeking. *Gigie* — eggige tanden. — *kapāla* hoofdpijn.
nihong een soort van palmboom, *caryota urens*, L.
nidjakh tānah & memidjakh beteekent feest vieren over eene vrouw, die voor het eerst zwanger en in hare zevende maand is; ook voor een kind, dat begint te loopen.
nifākh kwezelarij.
nijan inderdaad, zeker, gewis.
nijat, Ar. bedoeling, inzicht, oogmerk, wensch, meening,

toeleg, geheime wensch, doel. *nikâkh* en *nikâhh*, Ar. huwelijk; trouwen; bruiloft. *Di* — kan getrouwd worden.

nîl, *nîel*, de Nijl. *Di dâlamsoengej* — in de rivier de Nijl. *nîla*, H. indigo-blaauw, donkerblauw.

nîlam, H. de saffier.

nîlas vloeijing van scherpe vochten. *Mâta* — druipoogen.

nîlei waarde, prijs; waardeeren, schatten, gelijk stellen.

nîlor kristal.

nîngkan zuiveren, rafnaderen.

nîpah lage palmboomsoort, groeiende in moerassige gronden; deszelfs bladen worden voor dakriet gebruikt.

nîpat, loog.

nîpis dun. (Zie *tîpis*).

nîra het sap van den Arengboom, jonge palmwijn.

nîsjân, P. teeken, merk, gedenkstuk, eerzuil, naald, eer-teeken; zerk, tombe.

nîshat geslacht rekening.

nîsta berispen, bestraffen; bestraffing. Beledigen met woorden, belediging.

nîstjâja, H. voorzeker, voorwaar, inderdaad.

nîthlam, Ar. orde, instelling, schikking.

nîja dit woord wordt achter de zelfstandige naamwoorden geplaatst om het bezittelijke voor-naamwoord van den persoon te vervangen; als, *Bapâ-nîja* zijn vader. Het vervangt ook de Ablativus of zesden naamval als: *di lihat-nîja itoe* het werd door hem gezien.

nîja de laatste letter van het Maleische Alfabet.

nîjadar vast, diep, gezond. *Tîdor terlâloe* — zeervast slapend.

nîjah voort! weg! pakje! scheer je! verdwijn! — *kan* wegjagen, schandelijk wegjagen.

nîjâja lasteren.

nîjâla vlammen, branden, slikeren; glinsteren; blakeren gloeijen, vlam. *Apir-ber* — een vlammend vuur. *Maka*

ber — *lâh moekanja* en zijn ge-laat gloeide.

nîjâtie, L. de gal.

nîjâman aangenaam, gezond, frisch, lekker.

nîjâmokh mug. *Di gîgit* — door de muggen gebeten worden.

nîjanjah, L. braden zonder vet. boter of olie.

nîjânji zingen, — *an* gezang.

nîjârîng helder, luid, schel.

Soewâra jang — *serta merdoe boenjinja* eene heldere en wel-luidende stem.

nîjâris bijna, omtrent, schier, nauwelijks, bijkans. — *mâti* bijna dood; stervende,

nîjâta openbaar, klaar, helder, gebleken. *Me* — *kan* openba-

ren, bewijzen, aan den dag brengen, verklaren; te ken-

nen geven, mededelen. *Ka* —

an openbaarmaking, duidelijk-

heid, klaarheid. *Nîstjâja deng-*

an — *nîja pe-kardjâ-an*

ini hamha kaloewarkan voor-

waar, ik zal deze handelwijs

in een helder daglicht stellen.

Pandaug dengan — duidelijk

zien.

nîjâwa leven, adem, ziel, geest.

Bârang jang ber — al wat le-

ven heeft. *Poetos* — dood. *Ti-*

âda ber — zielloos.

nîjehoer, L. in het water springen

nîjei Sinesche vrouw; bijzit;

meesteres; juffer; Gij U.E. te-

gen een inlandsch meisje of

vrouw.

nîjiloe eggig, stomp. *Gîgie* —

eggie tanden.

nîjîor kokosnoot.

nîjîroe een wan, zeef.

nîjonja, V. mevrouw, getrouw-

de Christin.

nobat, Ar. plegtigheids trom.

Di — *kan* onder het roeren

van zoodanigen trom geprocla-

meerd of uitgeroepen worden.

noda, L. vlek, plek, smet.

nodhat klaaglied.

noehoewat & ber — profeteren.

noedjoem, Ar. sterrewigchelarij.

noehh, Ar. Noach. *Nabie* —

de profet Noach.

noen de letter *n*.
noerie de loerie, eene fraaije soort van papagaai.
noewâhad, *noeâbad* volkplanting, kolonie.
nokhtah, Ar. punt, stip, titel. *Khaf* — *dek haf* met twee stippen.
nonâ of *hoewah* — eene vrucht, *anona ritaliculata* of *anona squamosa*, L.
nonâ juffer, jufvrouw, jonge juffrouw, ongehuwde dochter.
nonjâ benaming voor eene Christin, van Europesche en inlandsche afkomst; (soms ook gebezigd voor Europesche vrouwen).
nono pendendum puellae nondum nubilis.
nontong kijken, glurcn. — *wâjang* naar eene tooneelverlooning zien.
nutschah (nutschat) opstel, klad, handschrift.

O.

ohat, *oehat* geneesmiddel, artsenij, geneesdrank, zalf; vergif. — *bedil* buskruid. *Meng* — *ie* geneesmiddelen toedienen. *Peng* — genezer, geneesheer. *Peng* — *an* geneesmiddel.
ohie, *oebie* aardappelen; soort van wortelen. Er zijn verscheidene soorten, als — *hoetong*, — *opakh*, — *liling*, — *awong*, — *kastejla*.
ohor fakkel.
oebah veranderen. *Meng* — *kan* veranderen; verbreken. — *an* verandering; verbreking. *Ka* — *an* veranderlijk: veranderd. *Peng* — *an* afwending, wijziging.
oehan kruin van het hoofd. Bles. Grijze haren.
oehar zeker rood verfhout.
oehong binden. (Zie *hoehong*).
oehon-oehon vrouwen, die boete doen.
oehor zeekrab, vischkwab.
oebor-oebor groote zeekwabben.

oedar bejaard.
oedar, *hoedar* vasthouden.
oedikh bovenlanden. *Moedikh* naar de bovenlanden gaan.
oedjan regen. (zie *hoedjan*).
oedjar spreken, zeggen.
oedjie toetsen. — *an* toets. *Ba-toe* — *an* toetsteen. *Peng* — *an* toetscr, keurmeester. *Bilikh-an* keurkamer.
oedjoed, Ar. bestaan, aanwezig, zelfstandigheid.
oedjong punt, uithoek. (Zie *hoedjong*).
oedoeh en *oedoh* leelijk, mistalig.
oednet tabaksrook. *Meng* — tabak rooken. *Peng* — tabakspijp.
oedzoer voorwendsel. *Bâwa* — voorwenden.
oejang slingeren.
oejâsa sussen, zijnen.
oejong slingeren, (als een schip) niet wel geballast; rank zijn; waggelen.
oekhnoem, Ar. een persoon in de Godheid.
oekir graveren, snijden. *Peng* — graveerder. — *an* graveersel. *Peng* — *an* graving.
oekop bewierrooken. — — *an* reukwerk. — *an* wieroekvat. *Meng* — bewierrooken. *Peng an* — bewierrooking.
oekor meten *Peng* — *an* meting. (Zie *hoekor*).
oelah toeven.
oelakh maalstroom, draaikolk.
oelam vermengen. (Zie *hoelam*).
oelam rauwe toespijs.
oelama schriftgeleerden.
oelang aanhouden, aandringen, volharden, herhalen; dikwerf ergens gaan. *Meng* — herhalen. — *an* herhaling: refrein; aanhouding, volharding. *Oelang-oelang* herhaaldelijk, gedurig, dikwijls. *Ber* — — *dâtang* gedurig komen. *Ter* — herhaald. — — een der namen van den pisangboom.
oelap wuiven.
oelar slang. — *biloedakh* adder. — *nâga* draak. — — —

- wimpel. — *moeroc* koper kapel. — *gârang* zeeslang. — *tijoeng betâpa* slang, die zich in de boomen kronkelt. — *sâuh* de grootste slangensoort, *boa constrictor*. Er zijn nog verscheidenesoorten: als: — *âjer*, — *djandei*, — *gîrang*, — *mantjit*, — *nîpah*. — *kâsi*, — *pâkoe*, — *poetjokh*, — *sandokh*, — *sarokh*, — *senie*, — *tedoeng*, — *tampong hârie*, — *tânah*.
- oelas* overtreksel.
oelas splitsen, vlechten.
oelat worm, made. (Zie *hoelat*).
oelai zachtjes omroeren. Rond-draaijen (als rijst in een ketel die op het vuur staat.). Draaikolk.
oeling waggelen; topzwaar.
oeling aal.
oelit spelen, s'reelen, liefkozen.
oelom krimpen.
oelor slaaf; veracht persoon.
oembing mandje, dat men aan strand op de visschen werpt, die met den vloed naar den wal gekomen zijn en met de eb wegspoelen.
oemor, Ar. leven, leeftijd, ouderdom. *Brâpa* — *nja* hoe oud is hij *Sa* — *koe hidop* in mijn leven zoo lang ik leef.
oemboek rul, mul, los; poezelig.
oenakh soort van distel, bies.
oenam slek, slak. *Permâta* — sardonikssteen, oniks. *Koe-lit* — slakkenhuisje.
oenggul schuddebollen; slingeren.
oengka, *angka* zekere aap, zonder staart.
oeng'oe violetkleur; purper, paars.
oentut elephantiasis, vreesselijke melaatschheid.
oepah huur. loon, belooning. — *an* loon. *Orang* — *an* arbeider, daglooner. *Meng* — daghuur, loon, vracht, port betalen. *Meng* — *kan* bekostigen, werkloon betalen, aanbesteden. *Peng* — *an* bekostiging. *Mengambil* — loontrekken.
- oepâja*, H. middel, toevlugt, hulpmiddel; list, kunstgreep verzinning. *Meng* — *kan* ontwerpen, middelen beramen; middelen aanwenden.
oepahh plat rond koekje, oblie.
oepakh aanstoken, aanporren, ophitsen. *Orang per* — een stokebrand, twiststoker; aanstoker. *Peng* — vuurpook, roerijzer. *Peng* — *an* opstoking, aanhitsing, aanblazing. aanporring.
oepam polijsten, wrijven, glad maken, schuren, glans geven.
Ter — gepolijst, blinkend. *Peng* — *an* het polijsten.
oepâma gelijken: gelijkenis, model, gelijk. *Sa* — bij voorbeeld. *Meng* — *kan* vergelijken.
oepang regentijd.
oepas vergif uit het plantenrijk.
oepas agent van politie, dienaar der justitie; oppasser, die door het Gouvernement bezoldigd wordt.
oepat achterklappen. (Zie *ompat*).
oepatjâra uitwendige vertooning, staatsie, pracht; uiterlijkheid, voordragt.
oepetie belasting, cijns, schatting. *Peng* — schattingmeester, gaarder, ontvanger.
oepih pinangschede, waarvan een emmer kan gemaakt worden.
oerakh luchten, aan de lucht blootstellen.
oerap zalven, besmeeren. *Per* — *an* zalf.
oeras besprenkelen. — *kan* besprenkelen.
oerat ader, zenuw, vezel. *Ber* — geaderd.
oerat, Ar. schaamdeel.
oerei nageboorte.
oerej los, onvast. *Ter* — *rambotnja* zij ging met losse haren. — *kan* losmaken. *Peng* — *an* losmaking. *Ka* — *an* losgemaakt, geslaakt.
oeroe nabootsen, met iemand gekken.
oeroetan worst, saucijs.
oerokh aderen.

oerop wisselen. (geld).
 oerot wrijven, (het ligchaam),
 inwrijven.
 oesah noodig, behoeven; be-
 hoefte. Benaarstigen, bevlj-
 tigen, naarstig, aandachtig,
 zorgvuldig; moeite. *Tr'oesah*,
tra oesah of *tijâda oesah* on-
 noodig, het hoeft niet. *Ber*
 — naarstig zijn. *Meng* — *kan*
 bemoeijen, moeite geven. *Per*
 — arbeid: bouwen, vervaar-
 digen, daarstellen. *Per* — *an*.
 Fabrijk, reederij. Bouwing,
 opbouw, arbeid, getimmer.
oesâha arbeid, moeite, oef-
 ning, nijverheid, ernst; arbei-
 den, streven. *Meng* — *kan*
 bevljtigen, inspannen. *Peng*
 — *an* bevljtiging, inspanning.
Per — *an* arbeid, vlijt.
oesang graan van vroegeren
 oogst.
oesija leeftijd; oud; tijdvak.
Lima poeloh tâhon — *nja* vijf-
 tig jaren oud. — *oemor za-*
mânja zijn leven. (Dubbele
 pleonasme). — *hoetaug* ver-
 valtjijd eener schuld.
oesikh tergen, tarten, sarren,
 aanhitsen.
oesir vervolgen, wegjagen, na-
 loopen. *Peng* — *an* vervol-
 ging, wegjaging.
oeskhoef bisschop.
oesoer tol, belasting, schatting.
oesong dragen (in een' draagstoel;
 op eene berrie) — *an* draag-
 stoel. *Peng* — drager.
oesus darm, ingewand.
oetakh brein, hersens.
oetan hosch, woud.
oetama, H. keurig, uitmun-
 tend, volmaakt, best.
oetang schuld, debet. (Zie *hoetaug*).
oetar pees.
oetar-oetar een klein rond schild
 van rotting gevlochten.
oetâra noorden. — *tinor* noord-
 oost.
oetas snoer, streng. *Moetiâra*
doewa oetas; twee snoeren pa-
 relen.
oetas kunstenaar, baas. *Ber* —
 kunstig, vernuftig.

oetjap zeggen, spreken, uiten;
 aanroepen. *Meng* — *sjoekor*
 danken, dankzeggingen opzen-
 den. *Peng* — *an* gezegde, ui-
 ting; aanroeping.
oetoes-an afgezant, ambassadeur,
 consul, *Peng* — *an* ambassade,
 zending, afvaardiging.
oetsol beginsel.
oewâ oom; moei.
oewang geld. *Kantor* — geld-
 kantoor.
oewap gapen.
oewit wrikken, verwrikken.
oexap-oexap welriekende zalf.
 Besmeeren, zalven.
ohhod berg bij Medina, bij den
 welken Mahomed in het derde
 jaar der Hedsjirah door de
 Koreichiten geslagen werd.
oleh door, van wege, van. —
itoe daardoor. — *ini* hierdoor.
 — *râdjîn* door vlijt. — *râdja*
 van wege den Koning. *Itoe*
di mâkan-moe dat worde door
 u gegeten; eet dat. *Ber* —
 erlangen, bekomen, verwer-
 ven, verkrijgen, genieten, be-
 reiken. *Ber* — *makhtsoed* in
 een oogmerk slagen, doel be-
 schieten. *Diper* — bewerk-
 stelligen, gedaankrijgen. *Djika*
diper — indien het gescbie-
 den kan. *Per* — *an* aanwinst,
 bezittingen, hetgeen men ver-
 krijgt; verwerving, erlanging,
 bekoming genot. *Kaper* —
an verkrijgbaar. *Sa* — —
 kwanswijs, even als of. *Baper*
 — *kan* doen verwerven.
olloh-olloh kwanswijs, even als of.
omal, Ar. daad, werk, verrig-
 ting. — *tsalehh* goede daad,
 godvruchtig werk, liefdedaad.
omar, Ar. Omar (eigen naam).
ombal vochtig; damp, mist,
 mot.
ombakh golf, baar. *Ber* — gol-
 ven, onstuimig zijn.
ombalar stout, ongehoorzaam.
ombang mooi, fraai van gelaat.
Meng — — *an* zich voor het
 oog fraai vertoonen.
ombang dobbereren, op het water
 spelen. *Per* — *an* dobbering.

ombie wortel, die uit den kosnoot schiet.
omboh ronde plaat of bord onder aan den stok der inlandsche blaasbalgen.
ombol lossen, ontlossen, ontladen.
ombol-ombol vlaggetje, vaantje.
ombon daauw. *Ber*—bedaauwd. *Meng*—*ie* bedauwen.
ombot het hart van den kruin eens booms.
ompan lokaas.
ompat, lasteren, achterklappen; laster, achterklap. *Peng*—achterklapper, lasteraar. *Peng*—*an* achterklap, lastering.
ompikh lokken.
ompin knoopsgewijs.
omping half gare rijst.
ompong mierennest.
onan kermis, jaarmarkt.
onas gerechtigheid, die weleer aan iemand betaald werd, die een proces won.
ondan krogans.
ondang wetten, instellingen, reglementen. —*dârat* landwetten. —*lâut* zeewetten. —*negrie* stedelijke wetten. —*karadjâ-an* rijkswet, grondwet.
ondang-ondang bevelschrift; akte, aanstelling.
ondeh uitroep van verwondering.
ondej-ondej balletjes van suiker en meel.
ondej kans, lot. *Per*—*an* loterij.
ondjokh aanreiken, overhandigen, langens.
ondjong reiken, uitsteken. *Meng*—*ie* bezoeken.
ondong hoofd en aangezicht bedekken om niet gezien te worden.
ondor wijken, deinzen, teruggaan. *Meng*—*kan* terugdrijven, doen deinzen. *Ka*—*an* rugwaartsche beweging, terugdeinzing. *Peng*—*an* terugdrijving.
onggoe knikken.

onggol stampen als een schip.
onggol schuddehollen.
ongkil met een spaak of hefboom opligten.
onta kameel. Boete van vijftig Spaansche matten. *Boerong*—struisvogel.
ontal schielijk zwelgen.
onting met een waterpas meten.
ontjakh vierkant matje of hordje van rietgevlochten, om spijzen op te dragen.
ontjal een rijgsnoer van bloemen.
ontjang reiszak, bundel tassche.
ontoletan honigdauw.
ontol pil, bol, ronde massa, koekje, rond broodje.
ontong fortuin; voordeel, winst; kans. —*bâjikh* goed fortuin. —*djahat* of —*mâlang* slecht fortuin, tegenspoed. *Ber*—gelukkig. *Meng*—*kan* bevoordeelen.
ontut zwellen; gezwollen.
oranbaai staatsiepraauw.
orang of *awrang* mensch, persoon, gast, borst. —*lâki-lâki* een man. —*parampoe-man* eene vrouw. *Orang-orang-an* schijnmensch, beelden, poppen: schimmen.
orghran orgel.
oring het haar, dat onder den neus in het keepje wast.
oring-oring'an in zichzelfn prevelen.
orlo oven, fornuis.
otto, *otoh* borstlap, slab.

P.

pâ, *hâpa* vader.
pabéjan tolhek, tol. *Roemah*—tolhuis.
pâhoewan, *pembâwan* scheepsra
paboewan ra.
pada aan, tot, naar, in, om, bij, op, voor, volgens. —*dija* aan hem. *Berkata*—*râdja* tot den koning zeggen. —*hâti* koe naar mijn gemoed. —*parintahnja* in zijne regering. —*mâlam* bij nacht. —*ber*

lakoekan in het uitoefenen. — *kahendakhnja* volgens zijnen wil. *Deri* — van, door, uit. *Deri* — *lâng'it* van, uit den hemel. *Deri* — *gah* uit ijdelheid. *Deri* — *itoe* daardoor, daarom, derhalve.

pâda voldoening geven, vergevoegen. *Ter* — voldaan, bevredigd. *Memâdâkan* bevredigen, voldoende geven. *Ka* — *an* genoegzaamheid, voldoendeing; voldaan.

pâdakh zoutkeet.

pâdam doven, verdooven; lesschen, blusschen. *Memâdampan âpi* het vuur, den brand blusschen, *Memâdamkan âpi* het vuur, den brand blusschen; *Memâdamkan dhâga* den dorst lesschen. *Mârahnja belom ter* — zijne gramschap is nog niet gestild. *Pemâdam* domper, uitblusscher, demper.

pâdam, *padma*, H. hiacint, edel gesteente. *Mejrah* — vuurrood.

pâdang plein, vlakte, veld. *Pâdang* is de hoofdzetel van de Nederlanders op de westkust van Sumatra.

pâdie rijst in den bolster. *Bâjat* — rijst zaaijen. *Potong* — rijst snijden, maaijen. — *sâwah* rijst van natte, drassige gronden. — *lâdang* rijst van hooge gronden. *Toembokh* — rijst stampen, ontbolsteren (door dien met eenen stamper in een rijstblok te stampen.) *Toegal* — rijst op hooge gronden zaaijen.

pâdjakh, *pâdjar* pacht, schatting, landrente. *Bâjar* — de landrenten betalen.

pâdjal gehamerd, geslagen; taai, rekbaar. *Tambâga* — geslagen koper.

padjar, v. dageraad.

padendang eene slechte soort van zij, die in Bengalen gemaakt wordt.

padoe, *pedoe* smelten.

padoeka bemind, dierbaar, geliefd. *Serie* — *laginda* zijne

doorluchtige en beminde ma-jesteit.

pâdoeka (zie *padoeka*) geliefkoosd, bemind.

pâdrie, P. een priester, geestelijke, predikant.

padrie prediker; priester, predikant.

pâgar heining, haag, heg. schutting, beschutting, hek, paalwerk, palissade. Omheinen, afperken, insluiten. *Ber* — omheind; omringd, omgeven. *Memagâr-ie* omheinen, afpalen.

pâgi morgenstond, ochtend. — — morgen ochtend.

pâgut, *pâgot* pikken, bijten als een vogel.

pâha dij, bilstuk. — *bâli* ham.

pâhâla verdienste, verdienstelijke daad, verdienstelijkheid. Belooning. *Ber* — verdienstelijk.

pâhalawan en *palawan*, P. Krijgsheld, dappere; voorvechter.

pâhakh vallei, dal.

pâhang een koninkrijk op de noordkust van het Maleische schiereiland.

pâhar een groote koperen schotel.

pâhat beitel; dissel. — *nedjis* eene schaaf. — *bâtoe* steenbeitel.

pâhit (*paait*) bitter; walgelijk. *Memâhitkan* verbitteren, bitter maken.

pai; *pei* gaan. (Zie *pergi*).

pâja brak; eene moeras.

pâjah vermoeid, afgemat, uitgeput, doodelijk, gevaarlijk erg, moeijelijk. *Sâkit* gevaarlijk ziek. *Hhâljang* — *sakâti* eene zeer benarde zaak.

pâjoe besluiten, bepalen, voorbeschikken.

pâjoer kruisen op zee.

pâjong zonnenscherm, regenscherm. — *ketjil* parasol.

pakh, N. pak, baal.

pak, V. pachter; pacht. *Pegang* — pachten; in pacht hebben.

pâkal kalefateren.

pâkan doorweven.
pakan markt, plein.
pakat raadplegen; tot een besluit komen (verbastering van *moewafakhat*). *Ber* — overeenstemmen, goedvinden, verstaan.
pâkej en *pâkei* kleeden, aankleeden, aantrekken, kleedren dragen, aanhebben; bezigen, gebruiken, verbruiken, verteeren, zich bedienen van, gebruik maken van; aanmatigen. — *sindjâta* wapens dragen. — *nâma* eenen naam voeren. *Ber* — *kan* doen kleeden.
pakhsa dwang, noodzaak, noodzakelijkheid, nood. Dwingen, noodzaken, noopen, aanhouden, dringend zijn.
pakkal kalefateren, breeuwen. *Pemakkal* breeuwsel, werk, (veelal van geschraapte bamboeschors).
pâkoe spijker, nagel, bout. *Memâkoe* en — *kan* spijkeren. *Ber* — bespijkerd
pâkoe varen (plant).
pakretie natuur, aard, genie, inborst, geaardheid.
pâla bruin. *Boewah* — muskaatnoot. *Boeng'a* — foelie.
palamban brugje, voetpad.
palang'ie regenboog; veelkleurig, geschakeerd.
palapoeh gaming geneeskundige plant.
pâlar - palâran schaamdeelplaatje.
palijas verbied het! laat afl het zij ver!
palipsis en *palipsis-an* de slaap van het hoofd.
pâling draaijen, wenden, afwenden, op zijde draaijen; van loop veranderen. *Ber* — zich omkeeren. — *kapâla* het hoofd afwenden.
palita. P. eene lamp.
pâlœ slaan, kloppen; bespelen. — *orang* iemand slaan, — *gundarang* den trom roeren. *Memâlœ memoewâng-an* omroepen, omkleppen.

pâlœ mengen, vermengen, kleuren, glanzen.
palospah en *palœpoeh* groote bamboes, welke open gespleten en platgeslagen, tot beschoot gebruikt wordt.
pâlœh kil, diepte.
palumban kristal.
pâman oom van vaders zijde. Eerbiedige benaming van eenen man van jaren.
pamandah zijdgeweef.
pâmor aders of vlammen in een lemmer, waaraan soms eene bijzondere waarde gehecht wordt.
pampas boete voor verwonding. *Di* — beboet worden.
pânah H. boog. Met pijl en boog schieten. *Anakh* — pijl. *Pemânah* boogschutter. *Sapemânah djâuhnja* een boogschot ver. *ibœ* — boog.
pânar zonnestralen.
pânas warm, heet; warmte, hitte, gloed. *Ka* — *an* warmte, verwarmd. — *kan*, — *in* opwarmen, warm maken, verwarmen.
pânat ongemakkelijke houding, vermoed door lang in hetzelfde postuur te zitten.
panau en *pânœ* vlekken op de huid, door ziekten.
pandâhan speer, spier, lans, piek, javelij. *pandan* de heester, pandannus — *wang'i* pandanus odoratissimus.
pandang aanschouwen, beschouwen, aanzien, aanblikken. *Pemandang* een blik, wenk. *Pemandang mâta* oogwenk, oogblik.
pandej ervaren, kundig, volleerd, bedreven. Baas, kunstenaar. — *kâjœ* timmerman. — *menoelis* schilder. — *berkâta* welsprekend. — *sakalis* zeer ervaren.
pandjar voorschot; handgeld; pand, godspenning.
pandjara, P. gevangenis, kerker, provoost. *Di* — gekerkerd worden.

pandjat klauteren, klimmen.
pandji banier, vaan, vaandel, standaard; kast, stam, geslacht.

panggal afkappen, afhouden, afhakken, klooven. Deel, stuk — *lejher* den hals afhouden
Sa — een stuk.

panggalan markt.

panggang roosteren, poffen.
rôtie — geroosterd brood.
Ajam — een gefoete kip.

panggawa, Jav. staatsbeambte, officier.

panggil roepen, uitnoodigen; ontbieden, oproepen, indagen, dagvaarden. — *mâkan* ter maaltijd noodigen. — *di hadâpan hhoekom* dagvaarden voor het gerigt.

panggirétan slede.

panggoel de heup.

panggoeng stellaadje — *wajang* tooneel, stellaadje waar op een stuk gespeeld wordt,

panghoeloe opperhoofd, voorganger, aanvoerder. Priester, hoofdpriester.

pangkal boven eind; stam, oorsprong. — *bâtang kâjoe* het onderste van een boom, stam — *djâlan* het oppergedeelte van eenen weg. — *pâha* de heup.

pangkalan veer, overtoom.

Panghoeloe — veerman, opperhoofd van een veer.

pangkalan rustplaats.

pangkat rang, graad, ambt, bediening; verdieping; trap, sport. — *jang kahésaran* een aanzienlijke rang. *Perarâkan toedjoh* — een triomfkoets met zeven verdiepingen.

pangkoe de schoot. *Me-mangkoe* op den schoot houden.

pangkoer, **pangkur** schoffel.

pangkoh boersch, lomp, ongemanierd, onhoffelijk.

panglima bevelhebber, kommandant, officier. — *segala tantâra di dêrat* opperbevelhebber der landmagt. — *lâut vlootvoogd*, admiraal.

panga holte, ledigheid, (voor al in vruchten).

pangsan & pangsa bezwijmen, flauw vallen. Bezwijming, flauwte.

panir P. kaas.

panitan & poeloe — het prinseneiland in straat Sunda, ook *poeloe sejlan* genaamd.

panondjang loot, tak.

pantang verboden, ontzegd, zich onthouden, matigen, spenen.

Jang tijâda tâhoe — *dirinja* die zich niet weet te spenen.

pantas vlug, vaardig, handig; beminnelijk, aardig; bedreven; ervaren. *Ber* — — *an* vaardiglijk.

pantat de billen; bodem. —

prâhoe de bodem van een vaarttuig. *Poekol* — bridsen.

pantej strand, oever.

panton kort punt dicht.

pantjâlâng een langwerpige vaarttuig, open van boven, dienende om goederen te lossen en te laden.

pantjang paal, staaak. Een paal oprigten.

pantjang kegel.

pantjar & pantjor gudsen, spuiten, uitspuiten, uitschieten.

pantjaroeha kentering, verandering van seizoen; ongestadig, veranderlijk, wankelend, onstandvastig. *Hoedjong bârat itoelah pengahisan* — het begin van den regentijd is het einde van de kentering.

pantja-warna, H. veelkleurig, geschakeerd.

pantjing bengelen, met een lijn visschen: iemand polsen, peilen uitvragen.

pantjing'an lastig, kribbig, gemelijk, korzal, ongeduldig.

pântjong tip, slip, sleep.

pantjong afkappen, snoeijen.

pantjôran gudsing, uitschieting; spruit; goot, fontein, pijp, tuit, spuit.

pâpa, H. arm, behoefstig, armzalig, gemeen, onaanzienlijk.

Orang — een arm mensch.

Ka — *an* door armoede bezocht, armoedig; armoede, elende.

pâpakh een manwif.
pâpakh afkluiven.
papâja eene zachte vrucht.
pâpan plank, deel, blad, luik, houten bord. — *tjâtor* schaakbord. — *mejja* tafelblad. — *djândeja* vensterluik.
pâpar eene werving van, lichten, eenige opbrengsten gelasten. — *an* ligting, werving, heffing. Goederen door heffing verzameld.
papâroe de longen.
pâpat regelmatig, eenvormig, effen. *Memâpat* gelijk maken, gelijk hakken,
papâtil een houweel.
papoedjoe de baarmoeder.
papoewah wollig kroezig; kroeskop. *Orang* — inboorling van Nieuw Guinea.
paprang'an wat op den krijg betrekking heeft. *Orang* — krijgsman. *Hhâl ahhoewâl* — de omstandigheden van den strijd.
parampoewan vrouw. *Anakh* — dochter. *Soedâra* — zuster. *Râdja* — koningin. *Sabrang* — eene vrouw.
pârang en *prang* oorlog, strijd, slag, gevecht; oorlogen, strijden, vechten. *Angkat* — op rukken, den strijd aanvangen. *Pe* — *an* al wat op het krigen wezen betrekking heeft. *Hhâl pe* — *an* krijgzaken. *Orang ber* — strijder.
pârang hakmes, groot mes, soort van sabel; hakken, hou slaan. *Memârang*.
parang'ie geaardheid, natuur, temperament. — *toeboh* lichaamsgesteldheid.
pâra-pâra of *hârang* — roet.
pâras gelaat, gelaatsflekken, aangezicht. *Bâjikh* — *nja* of *ejlokh* — *nja*, schoon van gelaat, fraai, goed besneden.
pâras rond als een pilaar, rotting, enz.
pârau heesch, schor. — de long.
pâris rog, zeker visch. *Koelit* — roggevel.

pârie lot, kans, *Boewah* — dobbelsteen.
parintah bevel, last, gebod, instelling, reglement, voorschrift, order, ordening. Gouvernement, gezag; regering. *Pemarinjah* regent, bestuurder, gezaghebber, regeerder, bestuurder. *Pemarinjah-an* gebied, regering, bestuur, gouvernement. *Memârintah* besturen, gebieden, regeren, heerschen, bewind voeren.
pârit gracht, sloot, kanaal.
pârod raspen.
paroedan rasp.
paroenan landdouw,
paroepokh distel.
pâroet een likteeken.
pâroh bek of neb van eenen vogel.
pâron aanbeeld.
pâsakh wig, pen, nagel; een wig ergens indrijven.
pâsakh binnenlanden. *Orang* — iemand uit het binnenland, landman, boer.
pasan zie *pâsan*.
pâsan en *pesan* bevelen, opdragen, bestellen; bestelling, last, boodschap.
pâsang iets in beweging brengen. Aansteken, opsteken, ontvlammen, afsteken, vuren, hÿschen, aanslaan, inspannen, in elkander zetten, opzetten: planten. — *âpi* vuur aanmaken. — *pîpa* een pijp opsteken. — *marjam* een kanon afschieten, vuren. — *lâjar* zeil maken, zeilen aanslaan. — *karêta* een' wagen inspannen. — *almârie* een kast in elkander zetten. — *kebon* een' tuin aanleggen. — *bandejra* een vlag ophijschen. — *koeping* het oor leenen, luisteren, beluisteren. — *djirat* strikken spannen. — *lilin* licht opsteken.
pâsang koppel, span, paar.
koeda sa — een span paarden. *Sa* — *sapâtoe* een paar schoenen.
pâsang koeping, beluisteren.

pásang & ájer — de vloed, wassend water. *Ajer* — dan soeroet vloed en ebbe, hoog en laag water.

pásar, Ar. (*hazar*) markt, beurs. — *íkan* vischmarkt. — *gendom* koornbeurs. *Bahása* — marktaal, lage taal.

pasejan opene galerij, gehoorzaal.

pásir en *pasier* zand.

pasísir Jav. lage zeeoever. zeestrand, kust

pásoe kuip, tobbe, bak, nap.

pasoená, P. aanloksel, bekoring, aanvechting.

pásoenng gevangenis, kerker; boeijen, blok. — *an* blok, stok, gevangenis.

pasokh bende, troep.

pasokh een gat (in een kleed)

pásokh hol, ledig.

pásokh troep, korps, afdeeling, onderdeel. *Bahagikan poela tiga* — *an* in drie benden afdeelen.

pásti, L. Zeker.

pátah knakken, door midden breken, doorbreken (dit zegt men van hout, ijzer, rotting been). *Sa* — *kata* één woord.

pátah teekening, schets, afmaling; kaart. — *doenjà* wereldkaart.

patála, H. denkbeeldige spheren.

patam voorhoofdsband, voorhoofdsiersel.

patanie eene plaats aan den noordoostkant van het Maleische schiereiland, nabij Siam.

patarie soldeersel. Kunstzout.

pátek een slaaf; dienaar. Ik (in eenen nederigen zin). *Jang di per* — de gebieders.

pátih titel, voornamelijk op Java.

pátih een houweel.

pátjakh spit, braadspit.

pátjoen sporen, aandrijven, de sporen geven.

patjoean ren, vaart.

pátjal inlandsch werktuig om den grond om te hakken, soort

van houweel.

patma, H. waterlelie.

patoe pudendum.

pátoel eene soort van mand.

patoelei stam, geslacht.

patokh sneb, snavel.

pátokh pikken, bijten; slangenbeet. *Memátokh* pikken, bijten.

patóla bittere komkommer.

pátong een beeld; beeldhouwwerk.

patrie solderen.

pattus, *pettus* donderslag, dondersteen.

pátut befamen, voegen, passen, behooren, overeenkomen, stemmen. Betamelijk, voegzaam, billijk, van pas, regt, juist, eigenaardig. *Se* — *nja* eigenaardig, gevoegelijk. *Deng'an se* — *nja* naar behooren, in orde, met onderscheiding. *Ber-an deng'an* overeenstemmen met, geëvenredigd aan. *Memátutkan* doen overeenstemmen, regelen, in orde brengen.

páu snijden, hakken, vellen.

páuh of *páha* de dij, bout. *Kontji* — de lies. *Pangkal* — de heup.

pánh scheidemunt, penning.

páwei kunstwerk, werktuig.

páwie vergaan, vermolmd, verteerd, verrot.

páwus walvisch.

páwút, *páwot* buigen, krommen.

pedájan aanslag, list, bedrog, vond, streek, loopje.

pedang, zijdgeweer, zwaard, sabel, houwer; degen. *Meng-oenos* — of *tjáhot* — het zwaard trekken. *Sárong pedang* de schede van een zwaard. *Menjârongkan pedang* het zwaard opsteken.

pedas bijtend, sterk, stekend, prikkelend, heet op de tong. *Perkatá-an jang pedas* vinnige woorden.

pedátie kar, buffelkar, wagen, rijtuig,

pedieh, *pedeh* pijn, grief, leed, ongemak, zeer.

- pegang** houden, vasthouden. bewaren; regeren; besturen; — *parintah* bewind houden. bevelen, gebieden. — *poewasa* de vasten houden, vasten.
- pegang'an** houding, bewind, bestuur, afdeeling.
- pegantijan** beurt.
- pegantoeng'an** galg.
- pegawam** advokaat, pleitbezorger.
- pegawej** en **pawej** werktuig, instrument, gereedschap.
- pejang** koninklijk vaartuig, jacht, galei, brak, roeischip.
- pejrah** zilver. *Ajer* — kwikzilver.
- pejrah** plaats op het Maleische schiereiland.
- pejrang** bleek, ligbruin.
- pejris** eene korenmaat afstrijken.
- pejtakh** vak, bak; tuinbed; afdeeling; hokje in een kas; een gedeelte van het ruim van een schip; hut.
- pejtola**, P. zekere keukengroente, soort van memordica.
- pejtor** Resident.
- pekâjin**, **pakejan** kleed, kleding, tuig, toerusting.
- pekâkas** gereedschap. — *roemah* huismeubelen.
- pekardjâ-an** arbeid, werk, verrigting, daad; zaak, ambt, post; moeite, bezigheid. Reden, oorzaak.
- pekapoeran** kalkdoosje.
- pekein** (zie **pekâjin**).
- pekompoean** drom, verzameling.
- pekong** onbeschoft, brutaal.
- pelajan** hut, tent, kot.
- pelâna** zadel; tuig.
- pelandokh** steenhokje.
- pelang**, P. luipaard. Gevlekt, gestreept.
- pel-antâra** scheidsman, bemiddelaar.
- pel-antâran** tusschenweg, doortogt, binnenplein; bemiddeling.
- pelbâgej** veelsoortig, allerlei, allerhande, verschillend; verscheidenheid.
- pelembâja** tuinwachter. Roeijer. Beul.
- peler** penis. *Boewah* — testiculi. *Tampat boewah* — scrotum.
- pelêtûk'an** *tikoës* muizeval.
- peletos** gekraak.
- pelihâra** verzorgen, hoeden, opvoeden, koesteren; opbrengen; beschermen, beveiligen; bewaren, onthouden, inacht-nemen, *Memelihâra* idem.
- pelitar** praatje.
- peloedâhan** kwispedoor.
- peloeroe**, P. een kogel. — *marijam* kanonkogel.
- pelokh**, **plokh** omhelzen, omarmen, omvademen, omvatten, omknellen, omsluiten.
- pelong'an**, **palong'an** bak, waterbak; trog. Riviertje, kanaal, beekje.
- pemaatan** klucht, grap; spel.
- pemâdam** blusscher, demper, uitdoover, domper; blussching, demping, uitdooving. (Zie *padam*).
- pemâjang** zeker inlandsch vaartuig.
- pemandang** gezicht, uitzigt, aanblik; wenk, lonk, gelaat. — *an* beschouwing, overweging.
- pemang'an** zie **pemegang'an**.
- pemârap** een zuijer, een persoon, die een ander in slaap brengt.
- pemârintah** regeerder, bestuurder. — *an* bestuur, bewind gouvernement, gebied.
- pemâtang**, **pamâtang** bedamming, bedijking, waterhoofd; dijk rondom een rijstveld.
- pembalâsan** vergelding, loon; antwoord, beantwoording. Weêrwraak.
- pembârap** het eerste kind.
- pembâwan** ra.
- pembekoe'an** leb, stremsel.
- pembilie**, **pemblic** koper, koopman. — *an* koop; het gekochte. *Perbilan* koopplaats, markt.
- pemboedjâkan** vleijerij. (Zie *boedjokh*).
- pemboenûhan** moord, doodslag. (Zie *boenoh*).
- pembontot** het laatste kind.

pembrie gever. — *an* gift. (Zie *brie*).
pemegâng'an leuning, hengsel, handvat, oor.
pemendakh beslag, overtrek- sel; ring.
pemidâng'an weefgelouw; bor- duurraam.
pemijarâ'an fokkerij, stoeterij, kwekerij; opvoeding, oplei- ding.
peminggir grens, boord, zoom, kant. (Zie *pinggir*).
pemîtjit knijper.
pemoekol klopper, hamer; trom- melstok.
pen voorhechtsel vóór afgeleide woorden.
penâbor zaajer. (Zie *tâbor*).
*penâdjâ*m een scherper, slijper; wetsteen. (Zie *tâdjâ*m)
penâgie eischer,
penah immer, ooit. (Zie *per- nah*).
penâka gelijk als, even als, eveneens of.
penâkot schrikachtig, vrees- achtig, schichtig.
penamhang overzettersschuit, veerschuitje.
penârikkh, *penârekkh* trekker, voorttrekker. *Koeda* — trek- paard.
penarka raadsel, vraagstuk, moeilijke vraag, prijsvraag. Duisterheid.
penâroh pandbewaarder: pand, het toevertrouwde.
penâwar geneesmiddel, tegen- gift; bekooring, aanloksel.
pendâpat vinder, uitvinder; verkrijger. Meening, gevoe- len; begrip. — *an* vinding, verkrijging; ontdekking, uit- vinding; bevinding, oordeel, gevoelen, meening.
pendekkh kort; klein; niet hoog. — *kan* bekorten, verkorten, afnemen.
pendieng buikplaat; buikslot. *Tâlie* — buikgordel, buik- band.
pendikir krijgsman. held. Kluch- tenmaker, potsemaker.
pendjâbat, *pendjâwat* zintui-

gelijk gevoel. — *an* aanvaar- ding; vasthouding, bewindvoe- ring. (Zie *djâbat*).
pendjâhit snijder, kleermaker.
pendjâlamâ—*an* menschwording.
pendjoenan pottebakker.
pendjoerat leidsman, gids.
pendjoeroe hoek, regthoek; uithoek. *Anpat* — *boemi* de vier hoeken der aarde.
pendjoewâl verkooper, — *an* verkoop, verkoop.
penebâh dorscher, — *an* dor- sching; dorsvloer.
penembakh schutter. — *anggor* schroot, druiventros.
pengeng'ar het gehoor (zintuig). Hoorder, toehoorder. (— *an*) hetgeen gehoord wordt; het toelisteren, toehooren.
peng redevleedje vóór zelfstan- dige naamwoorden.
peng'adâp—*an* tegenwoordig- heid, verschijning. Hof, voor- hof. (Zie *hâdap*).
peng'adjâran leering, onder- wijs, les, raadgeving, leer- stuk.
peng'âjil hengelaar. (Zie *kâjil*).
peng'âjoeh roeispaan, riem. *Orang* — roeijer.
peng'antakh angel.
peng'antjing klink.
peng'âpa vrager; vraagal.
peng'âpit vensterluik.
peng'âpoh vaantje, wimpeltje. *Tijang* — steng, top op eenen mast, *lâjar* — topzeil.
peng'arah inzamelaar. (Zie *kâ- rah*). *Gong* — alarm, bekken.
peng'arâk—*an* arakbranderij.
peng'arâng'an zamenstel, op- stel; ophooping. (Zie *kârang*).
peng'arkah notenkraker.
peng'aroe—*an* de longen.
peng'aroe*man* toevloed, ver- zameling.
peng'artian begrip.
peng'âsakh stamper, laadstok. aanzetter.
peng'âsoh eene drooge min, verzorgster; oppasster, (Zie *âsoh*).
peng'atam seis, sikkell. *Mâsa* — *man* oogsttijd, maaitijd.

- peng'atahoe-an* bewustheid, bewust zijn, kennis. (Zie *Tâhoe*).
- peng'âtar* wagenas.
- peng'âwal* waker, wacht, schild-wacht. (Zie *Kâwal*).
- peng'empang* vischvijver.
- peng'enal* kennis; herkenning, onderscheiding. Kenner, onderscheider. — *an* kennis, herkenning.
- penggârok tânah* hark.
- penggiling* een rad, pletmolen; steenen rol, molensteen, plet-rol; molen.
- penggiling'an* fabriek, raderwerk, werktuig, (Zie *giling*).
- penggirikh* boor, boorder, els.
- penggoling* rol, om iets op te rollen; rolsteen, roller; wenzelzuil. Ken hier, dat zich op-rolt. (*Myrmophaga*).
- *sûsikh* de schubbighe miereneter. — *rambot* de harige miereneter.
- penggorés* krabbelaar.
- penggrétjokh* kweller.
- penggharâpan* hoop, verwachting. (Zie *hârap*).
- penghâroe* invloed; zegenrijk; roering, schokking.
- penghîbor* trooster, vertrooster. (Zie *hîbor*).
- peng'ikot* volgeling, volger, makker, gezel, makker, deelhebber; navolger. — *an* navolging.
- peng'iring* volgeling, bediende. — *an* stoet, gevolg, nasleep.
- peng'irit* sleeper, draaijer, leider. — *an* sleede; wagen.
- peng'isil* strijkstok.
- penglipar* vertroosting, troost, opbeuring; vertrooster.
- peng'oosong* drager, sjouwer, kruijer.
- peng'ûnan* landouw.
- peng'ikot*, *peng'ikot* volger. (Zie *ikot*).
- penimpang* vischvijver.
- pening* duize'lig; duizeligheid, draaijing; — *kapâla* duizeligheid, hoofdpijn, scheelehoofdpijn. *Ber* — *kapâla* scheele-hoofdpijn, draaijingen, duizelingen hebben.
- peninggal*, *peninggâlan* ver-trek; nalatenschap, achterla-ting. *Se* — sedert het ver-trek.
- penitie* Port. (alfinite) eene speld. — *besar* bakerspeld.
- penjâng'at* angel, wesp, (Zie *sang'at*).
- penjâpoe* bezem, veger. (Zie *sâpoe*).
- penjebrâng'an* overvaart, over-toom.
- penjepit* tang; knijper.
- penjeroean* schreeuw, ge-schreeuw, geroep, roep. (Zie *seroe*).
- penjoedah* afloop, vervulling, voltooiing, einde. — *an* id. (Zie *soedah*).
- penjoedokh* schop, schepper, lepel, hoosvat. (Zie *soedokh*).
- penjoekor* scheermes; barbier. (Zie *tjoekor*).
- penjoelam* borduurder. — *an* borduurwerk, borduursel. (Zie *soelam*).
- penjoelap* goochelaar. (Zie *soe-loe*).
- penjoerat* schrijver, die wer-ken schrijft. (Zie *Soerat*).
- penjoeroh* afzender, zender. (Zie *soeroh*).
- penjoesoe* zoogster, minne, zoog-vrouw.
- penjoesoer*, J. schoffel.
- penjorong* bezaan. *Tijang* — bezaansmast. *Lâjar* — be-zaan. (Zeil), *Klat* — bezaans-bras.
- penna*, V. pen; schrijfspen.
- penoedoh* aanklager, beschul-diger, fiscaal. (Zie *toedoh*).
- penoekir* en *peng'oekir* gra-veerder, kerver, snijder. (Zie *oekir*).
- penoeleng* hulp, bijstand, te gemoetkoming.
- penoerot* volger, navolger, op-volger. (Zie *toerot*).
- penoewean* oogst, inzameling. *Mâsa* — herfst. (Zie *toewei*).
- penoh*, *penoeh*, H. vol, voltal-lig. *Se* — — *nja* zoo veel als mogelijk is *kapal prang itoe menembakh deng'an se*

- — *nja* het oorlogschip gaf de volle lading.
- penonggoe* wachter, waker, portier, deurwaarder.
- penjerná'an hampedal* bet koken van de maag.
- pentjindar, pantja* — *indra* de vijf zinnen.
- penjtjoem* de reuk. Ruiker, kuscher. — *an* geruik; gekus.
- pentjijtán* getjilp.
- penjoetjokh* prikker; steker; vork. (Zie *tjoetjokh*.)
- pentoeuah* oudsten des volks.
- pepakh* volbloedig.
- pepároe* long.
- per* een voorhechsel, vóór de afgeleide woorden.
- peradoean* rustplaats, slaappleaats, slaapkamer.
- perambátam* vervolging. (Zie *hambat*.)
- perampas ahtram* kerkroof.
- per-ampat* vierde deel.
- perampoewan & parampoewan* eene vrouw, een wijf. *Anakh* — dochter. *Soedára* — zuster.
- peranákan* baarmoeder; afkomst, geslacht, oorsprong. — *tjina* van Chinesehe gekomst. (*Pernakan* genaamd.)
- perang'ienan* luchtig, windrig. *Bálej* — luchthuisje.
- perangkap, prangkap* muizeval.
- perapáti* duif.
- perarákan* triomf-stellaadje, triomfwagen, triomfboog.
- perása* inwendig gevoel, ge waarwording.
- perasápan* om uit te rooken. eene pijp, hokah.
- perbánjakh* vermeerderen.
- peabandhâranschatkamer*. magazijn, pakhuis, schatkist.
- perbanding'an* evenredigheid, gelijkvormigheid, vergelijking, verhouding.
- perbantáhan* gekijf, krakeel, twist, oneenigheid.
- perbekálan* leeftogt, voorraad.
- perbatásan* grensscheiding.
- perboeroe-an* wild; de jagt. *Andjiong* — jagthond.
- perbnewátan* daad, verrigting; maaksel.
- perbola*, v. valsch, onwaar, ongeloofwaardig; overdreven.
- perdjalanán* reis, marsch, gang.
- perdjamoewan* feest, onthaal.
- perájoerit* held; soldaat. Troep, troepen.
- perdjoewálan* verkooping, veiling.
- perdoelie* bekeunen; zich storen; laten gelegen liggen.
- pergam, pergam* wilde duif, boschduif, steenduij.
- pergantian* vervanging, aflossing, beurt, toer.
- pergilá'an* krankzinnig; gek.
- pergoená'an* nut. Voordeelig; Voordeel, waarde, heil.
- perhambá-an* dienstbaarheid, dienst; slavernij.
- perhijásan* versiersel, sieraad, tooi. opschik, verfraaijing, praal, pracht. Tuigen van olifanten of paarden met hunne versierselen.
- perhimpónan* verzameling, vergadering, bijeenbrenging, bijeenkomst, raad; zamenschooling, zamenrotting.
- perhoemá-an* oogst, inzameling; veldgewas.
- perie en ferie*, P. Fabelachtige wezens, *feries*, die onzichtbaar op aarde zouden verkeerren.
- periksa, perikhsa* onderzoeken, ondervragen, nasporen, nagaan, nazien, inspectie houden, in oogenschouw nemen.
- peristiwa* voorvallen, gebeurren. *Di* — *kan* te pas gebracht worden, veroorzaakt worden.
- perkâkas* gereedschap, werktuig; huisraad, inboedel, bouwstof; kramerij.
- perkâra*, H. zaak, aangelegenheid
- perkâsa*, H. dapper, waakzaam, dapperheid.
- perkoetot* wilde tortel.
- perlâhan* zachtjes, zoetjes, voetje voor voetje. *Ba* — *kan* vertragen.
- perlan* zwelgen.

perlentej pronken; praalzuchtig; los, ongebonden. *Orang* — een pronkerd, winderig persoon; losbol. *Fat*.
permadanis tapijt, tapijtwerk, kleed, karpel.
permajinan spel, beuzeling, aardigheid, grap, uitspanning, vermaak, speelgoed.
per-makotâ-an krooning.
permâna, H. maat, waarde.
permanâ-ie tellen, rekenen, waardeeren, opsommen. *Tijâda te* — ontelbaar; onschatbaar.
permandian badhuis, badplaats, badkuip. *Tampat* — badplaats.
pernâta juweel, edel gesteente.
permej-soerie, H. gemalin, koninklijke vrouw, koningin.
permie, *permej* bevallig, fraai, schoon, *Wadjah jang* — een bevallig, gelaat.
pernah ooit, immer. *Djika* — *hamba pergi* indien ik ooit ga. *Belom* — nog nooit, nimmer. *Belom* — *hamha lihat stoe* nog nimmer heb ik dat gezien.
perniyagâ-an koophandel, handel in het groot, koopwaren.
peroegol schender, onteerder, vervoerder, schaker. *Meroegol*, onteeren; schaken, schenden.
peropakh liesch, hard gras, soort van riet.
peroesah bouwen, zamenstellen, stichten; maken. — *roemah* een huis bouwen. — *tânâh* het land bebouwen — *an* bouwning, stichting, daarstelling. — *an tânâh* landbouw.
perrindoe klagend. *Boeloh* — klaagriet, riet dat eenen klagen den klank geeft, wanneer de wind in deszelfs afgebroke ne toppen speelt.
persâda, H. badhuis.
persâgi kantig; kant. *Ampat* — vierkant. kwadraat.
persahojâ'an lijseigenschap.
perséro deelhebber, deelgenoot. Compagnon.
persejwâ'an verhuring.
persumlâhan offer; hulde.

pertâma, H. de eerste, voorste; vooreerst, in de eerste plaats.
pertanda ontvanger, tolgaarder.
pertâpa kluizenaar, heremiet, pelgrim, boete doende. — *an* kluis, klooster, heremitage, cel. Boetedoening, afzondering.
pertemoewan voorval, ontmoeting.
pertiôran slaappleats.
pertiga derde gedeelte. *Sa* — een derde.
pertja flarden, lappen, stukken en brokken, lompen, slenters.
pertjah dâda borstlap.
pertjâja vertrouwen, zich verlaten, krediet geven, berusten, gelooven. Trouw, geloof, betrouwelijk. *Ka* — *an* geloofwaardig, die geloofd wordt; geloofwaardigheid.
pertjikh besprenkelen; bespikkelen met eenige kleur.
pertjintâ-an bezorgdheid, kommer, toegenegenheid.
pertoelông'an hulp, bescherming, tusschenkomst, bemiddeling, bijstand.
pertoewan heerschen. *Jang di* — de gebieder. — *an* gebied, heerschappij, heerlijkheid, gouvernement.
perwakilkan magtigen.
perwâra, P. opvoeding, opkweeking, koestering. *Dâjang* *perwâra* kindermeid, verzorgster van kinderen, (gouvernante). *Biti perwâra* staatsjuffer, juffer van gezelschap, dienaar bij eene jufvrouw of kinderen.
pesâgie kant, zijde.
pesanggrâhan rustplaats, pleisterplaats, herberg.
pesawat koord, streng, snaar.
pesoeroh zendeling. gezant, apostel.
pesondâlan ontucht.
pesta, v. feest.
pestie voorzeker, zeker, inderdaad, zekerlijk; bepaald, vast.
peta afteekening; kaart.

petam overval, vlag, aanval, toeval. — *bâbi* vallende ziekte.
petang, *patang*, avondstond, schemeravond. *Pâgi dan petang* morgen en avond.
petarâna of *poetarâna* zetel, stoel, sofa, troon.
petâroh inzet, inlage; pand, waarborg; iets dat men toe- vertrouwt.
petâsang voetzoeker, vuurwerk.
petej een groote soort van boonen, die eenen walgelijken geur hebben.
petie kist, kistje, doos; kas.
petik tokkelen, spelen. Afplukken.
petawarta boodschapper: boodschap, tijding, bericht; mededeeling.
pidjad en *pitjat* wandluis, weeg- luis.
pidjar loodmetaal, soldeersel.
pidjit de leden zacht drukken, en wrijven om lenigheid te be- vorderen en pijnen te verdrijven.
piejâla, P. beker, glas, ro- mer.
piejâra opkweeken, opvoeden, verzorgen, hoeden, houden. (Zie *palihâra*).
piejârit aalspeer, vischspeer, elger.
piejâtoe een wees. *Anakh* — een weeskind.
piejoetang te goed hebbend sal- do, credit. *Hoetang*, — de- bet en credit, schuld en te goed.
pigi, V. (*pergi*) gaan.
piyânggang groote, groene ver- nielende plantenluis, die voor- namelijk de rijst beschadigt.
pijâra aanfokken, houden, kwee- ken; opvoeden, verzorgen; behoeden.
pijot achterkindskindskind.
pikau zekere vogel.
pikir bepeinzen, nadenken, be- denken, overwegen. (Zie *fikîr*).
pikîran, V. denkbeeld; over- peinzing.
pikat lokken. *Boerong* — lok- vogel.

pikat, L. vangen; lokken.
pikol op de schouderen dragen, sjouwen, torschen. — een ge- wig van 125 Q oud Hollandsch gewigt; doch op sommige plaat- sen verschillende. — *an* vracht, dragt, last. *Kâjoe-an* draag- boom, draagstok.
pilat iets heimelijk nagaan, on- derzoeken.
pileh, *pilih* kiezen, uitzoeken, verkiezen, uitkippen, uitle- zen, afzonderen.
pilinstrengelen, draaijen, vlech- ten.
piloe tedergevoeligheid, meê- warigheid, aandoenlijkheid. Tedergevoelig, aandoenlijk, meêwarig, aangedaan. *Ka-an* aangedaan, getroffen, meêwa- rig. Tedergevoeligheid.
pimpin bij de handleiden, op- leiden, onder den arm houden.
pinang de areek of betelnoot, die bij den betel gebruikt word t
pindah van plaats veranderen, verhuizen. — *kan* verplaatsen, verzetten.
pindang eene bijzondere manier van kerriebereiding.
pinding weegluis.
pindis ijzerhout, ook *kâjoe beae* en *kapîni* genaamd.
pindjam en *pindjam* leenen, borgen. *Kâseh* — of *hrie* — ter leen geven. *Ambil* — of — *deri pada* ter leen nemen.
pinggan bord, schotel.
pinggir kant, boord, rand, zoom, oever, lijst, mantel, rigchel, zijde. — *soeng'ei* oe- ver eener rivier. — *djâlan* op zijde van den weg. *Me- minggir* langs den kant gaan.
pinjoe zeeschildpad.
ping'it aan het oog onttrekken, verbergen, opsluiten. De haar- lokken optooijen.
pinie pijn in de beenen.
pintat strengelen, vlechten, breijen.
pintang aanbelang, waarde ge- wig, belangrijk.
pinlar slim, sluw.

pintil soesoe tepel.
pipa, V. pijp; tabakspijp.
pipeh plat. *Hidong* — een platte neus *Kelim* — een platte zoom.
Kaki — platvoet.
pipehkan platten, platen.
pipis vermalen, vergruizen, vermorzelen, tot pap maken.
pipit klein vogeltje, soort van musch.
pirie vergruizen, tot stof vermaleren.
piring en *piring* bord, schotel, schoteltje. — *mangkokh* aardewerk *Mangkokh* — kopje en schoteltje.
pisa, *pejsa* getouw, weefgetouw. Scheiden; bemiddelen.
pisa speenen.
pisakh een lange geer.
pisang banane, langwerpige vrucht, die gezond is en vele soorten heeft als: — *ambon*, — *râdja serej*, — *bâtoe*, — *bâtoe djawa*, — *âmas*, — *dângin*, — *panggung*, — *âlang*, — *mânis*, — *telor*, — *kilith*, — *bamban*, — *râdja*, — *mâsakh*, — *kidjan*, — *djantan*, — *roko*, — *gambhoer*, — *gedang*, — *tjoe*, — *tjoet*, — *remang*, — *pâhang*, — *kâpa*, — *râtan*, — *ko-tong*, — *goerah*, — *brângau*, — *djârie*, — *moenjet*.
pisau, *piso* een mes. *Mâta piso* — scherpte van het mes, lemmer. *Ponggong* — rug van een mes. *Hoeloe* — heft van een mes.
pistol, V. pistool.
pita lint, veter.
pita blijmoedig, blijgeestig.
pitakk bles (paard).
pitikh en *petikh* bestrijken, bespelen. Plukken, afplukken.
pitis kleine looden scheidemunt, biljoen, houdende $\frac{1}{4}$ cents.
pitis duiten, penningen, pitjis.
pitjah, *pitjat* breken, in stukken breken, openbreken; (van breekbare waren). Op de vlugt slaan, de slagorde breken, verstrooijen. *Kâtja itoe soedah pitjah* dat glas is gebroken. *Lasj-*

kar jang di — *prang* een leger dat in den strijd verslagen wordt. — *kan s'orang deri pada pangkatnja* iemand uit zijn ambt ontzetten, demitteren.
pitjah-pitjah brokkelen.
pitjakh naauw, eng, bekrompen. — *hâti* bedrukt, beklemd gemoed.
pitjat en *pitjat* ontslaan, ontzetten, afzetten, verlagen, degraderen, demitteren.
pitjej slijk, modder, klei.
pitjit (Zie *pidjit*).
pittenah lasteren, eerrooven.
Orang — lasteraar.
plan-plan langzaam, allengs.
plek *plek*, *vlek*, smet.
plembang Palembang.
plesier V. plezier, vermaak.
poedar, *poeda* goor, bezoedeld, verlept, getaand, doodkleurig.
poedi vergruizen, vermaleren, verpletteren. *Memoedikan* breken, vergruizen.
poedie en *permâta* — kostbaar gesteente, ametist.
poeding een heestergewas met geschakeerd loof, *dâwon prâda* genaamd. *Justicia pieta*.
poedjâ offerande, offeren. *Memoedjâ* offeren. *Sampej* — *nja* toereikend offer.
poedji, H. lof, prijs, loftuiting, aanbeveling. Prijzen, loven. — — *an* loftuitingen pligtplegingen, hulde bewijs in het hoofd der brieven. *Memoedji-moedji* zeer loven, prijzen.
poejoe, *kapoejoe*, *poejokh* een kwakkel, wachtel.
poekang overhaast, overijld. (Zie *Lintong*).
poekat een groot net, schrobnet, zegen. *Memoekat* het net trekken, slepen. — *doewa râwan* twee netten.
poekau drooge kruiden die bedwelmend zijn.
poekie pudendum muliebre.
poekol slaan, kloppen, ranse-len, roffelen; verslaan; klot-sen, kabbelen. *Di* — *sâpoe*

geeeseld worden. — *benteng* eene batterij beschiëten. *Pe moekol* iets waarmede men slaat, hamer, klopper. *Djâm poekol sâtoe* de klok slaat een.

poela wederom, nog, nogmaals ook, insgelijks. *Tambâhan* — daarenboven, wijders, bovendien, te meer.

poelakh (Zie *poela*).

poelam, L. albast.

poelang terugkeeren, heengaan, naar huis gaan. Teruggeven, wedergeven. — *ka roemah* naar huis keeren. *Menarima réjal memoelang roepjah* spaansche matten ontvangen en roen teruggeven.

poelas, L. slapen.

poelas wringen, uitwringen, (linnen); verwringen, verdraaijen, afwringen. — *tangan* de handen wringen.

poelas brandnetel waarvan getwijnd garen gemaakt wordt. Getwijnd garen.

poelau (Zie *poeloe*).

poelir verrekken (een lid).

poetir, L. verdraaijen (de hand).

poeloe een eiland. *Isi* — eilanders. *Se perti-roepanja* als als een eiland zich vertoonende.

poeloh tienheid; tien. *Sa* — tien. *Doewa* — twintig. *Ber* — — bij tien en twintigen. *Sa-per* — een tiende. *Jang ka-sa* — de tiende. *Bebrâpa* — eene menigte van tien, een onbekend getal.

poelong obat pil.

poeloor de pit van gewassen, het meelachtige van het graan.

poelut, *poelot* zekere rijstsoort *oryza glutinosa*, veelal *bras se* — genaamd.

poenie, *poeni* de wilde groene duif. — *djamboe* eene groene duif met paars. — *andoe* ook *selâja* genaamd, is donker karmozijn van kleur met wit vermengd.

poenja bezittelijk bijvoegsel. *kita* — mijn. *Angkau* — uw. *Dja* — zijn. *Am* — ie

& *meng'am* — *ie* bezitten. *Am* — *kan* toeëigenen.

poeng'ot oprapen, opzamelen, verzamelen; inoogsten; ontvangen, innen. *Memoeng'ot bâtoe* steenen oprapen. *Ber* — — grabbelen. — *tjokej* tolgelden, cijns ontvangen. *Anakh* — vondeling, opgeraapt kind. — *lâjar* het zeil afnemen, bergen. — *sâlah* twist zoeken. *Memoeng'ot anakh pijâtoe mendjâdi djoero kontji* een weeskind tot sleutelbewaarder kiezen.

poenokh de bult van eenen kameel.

poentoeng een chinees wapen, een stok met een mes er op.

poepoe lid; gelid, geslacht. — *jang ka ampat* het vierde gelid. *Soedara sa* — neven of nichten van éenen voorvader. *Sa* — *an* naauwe bloedverwantschap.

poepoel oogst, inzameling, oogsten, (peper, turksche tarwe enz. doch geen rijst). *Memoe-poel* inoogsten.

poepoet, *poepot* blazen, waaijen. *Ang'in ber* — de wind waait, blaast op.

poepor blanketsel van de plant *dilam* (*Melissa*). *Ber* — geblancket.

poera, H. eene stad. *Indra* — hoofdstad van een oud koninkrijk op Sumatra. *Sing'a* — de eerste zefel van het gouvernement op het schiereiland.

poera-poera veinzen, voorwenden, voorgeven, iets uit gekheid zeggen, schertsen. *Djangan* — — veins niet, steek den gek niet. — — *kan dirinja bodoh* zich dom houden. — — *handakh membâjar* onder voorwendsel van te zulllen betalen.

poerie J. slaapvertrek.

poeroe, puist, zweer, verzweering. — *hhâjadl* de kanker. — *sambûlikh* aanbeijen. — *djâhat* koudvuur, booze verzwearing. — *koetji* lues venerea.

poeroh pennetje, speetje, puntig takje.
poesaka erfenis, erfgoed, erfdeel, erving, inboedel. *Harta* — erfgoed. *Hhakh* — erfregt. *Ber* — ie erven.
poesar horizontaal, draaijen. — *kisaran* eenen handmolen draaijen. *Ajer ber* — draaikolk, maalstroom. *Ber* — heen en weder zwenken.
poesat de navel; middenpunt, naaf, kern. — *boelat* middenpunt van eenen cirkel.
poesing ronddraaijen, zwindelen, tuimelen, duizelen, duizelig. *Kapala* — duizelig. ijelhoofdig. — wervelziek, bedwelmd, half dronken. *Di* — *tombakhnja* zij zwaaiden hunne lansen.
poesot, *poesut* lancet, vlijm.
poesoe heuveltje, hoopje, mierrennest.
poetar draaijen, omdraaijen, schroeven. — *an* schroef, windas; wending, draai. — *bálikh* losschroeven, tegen draaijen; den zin der woorden verdraaijen, — *kantjing* knooppendraaijen, vleijen. *Pemoetar* draaijer, schroevendraaijer.
poetih wit, blank, rein; onschuldig. — *kan* en *memoetihkan* wit maken, aanwitten; witten. — *tejlor* wit van een ei. *Karthas* — wit papier. *Orang* — een blanke, Europeaan. *Pemoetihan* aanwitting.
poeting *baljiong* wervelwind.
poetjat bleek, dof, flets, slaauw van kleur. Bleekheid. *Ka* — *an* bleekheid. *Memoetjatkan* doen verbleeken, bleeker maken. *Djádi* — verbleeken. — *ajer moeka* bleek van geelaat.
poetjokh eene plant in wier aromatieke bladen handel gedrewordt.
poetjokh top van eenen tak. Teedere spruitjes aan de takken. *Poetjok* wordt ook voor langwerpig ronde voorwerpen als stuk gebezigt. *Marijam*

doewa — twee stukken geschut. *Doewa* — *gáding* twee olifantsanden. *Sa* — *soerat* een rol of brief.
poetjong eene soort van zeevogel.
poetos gebroken; breken (van rekbare voorwerpen als touw, leder, enz.), stuk, in duigen; afgedaan, voltooid, af, verbroken, geschonden. Eene zaak afdoen. *Memoetoskan* verbreken; afdoen. *Jang tijáda berka* — *an* onverbrekelijk, onophoudelijk, onveranderlijk. *Ka* — *an* afloop; einde, afdoening, uitspraak. *Ka* — *an hhoekom* vonnis, regterlijke uitspraak.
poetrá koningszoon, vorstelijke telg, prins. *Ber* — een kind ter wereld brengen.
poetrie vorstendochter *prinses*. *Toewan* — de gebiedster, de prinses. Koningin, prinses.
poewálam albast. Marmer.
poewin bord, groote schotel, vaas. — *sirih* betelschotel.
poewar de plant amomum cardamomum. *Atap* — dakriet van de breede bladeren diens booms.
poewas voldoen, bevredigen, vervullen, verzadigen, lesschen, dempen, voldoening geven. — *kan dahága* den dorst lesschen. *Soedah* — *rása hatikoe* mijn gemoed is bevredigd. *Se* — *hâti* tot voldoening van het gemoed, hartelijk.
poewás (Zie *poewas*).
poewása de vasten in de maand Ramdlan. *pejgang* — en *berde* vasten houden, vasten.
poewin, V. puin.
pohon verzoeken, vragen, smeecken, afbidden. *Memohonkan maáf serta karoenja* genade en toegenegenheid afsmeeken. *Soerat pemohónan* verzoekschrift, adres, request.
pohon boom, stam; oorsprong, oorzaak, bron, aanleiding, begin, reden, grond, wortel. — *kájoe* zware boom (ter onderscheiding van den *pisang* en andere boomen die geen houten stam hebben, maar week

zijn) — *anggor* wijnstok. — *tjiderâ* oorzaak van oneenigheid. — *mâta* binnenhoek van het oog.
poko (Zie *pokokh*).
pokokh hoofdsom, kapitaal; grondslag.
polong peulvrucht, peulen.
pompâ pomp.
pôn verder, voorts, wijders, vervolgens, Het dient tot wel-luidendheid, en soms om den onvolmaaktverleedenen tijd aan te duiden. *Maka rådja pôn mâsokh* de vorst ging in. *Itôe* — daarop, vervolgens, dat ook. *Lâgi* — daarenboven, wijders, voorts, ook nog. *Ada* — vervolgens, wijders, voorts.
pondie geldzak, buidel, beurs.
pondokh (*Condokh*), Ar. loods.
hut, tent, huisje *Memondokh* wonen, inwonen.
pong eene soort van vogel, *grâ-cula*.
pongah lossen, ontladen.
pongong verhevenheid, stuit, billen. — *tângan* het bui-van de hand. — *piâau* de rug van een mes.
pôngkoh, *ponggoh* stijf, gestold, dik.
pontja slip, tip, sleep van een kleed.
pontjakh kruin, top, piek, toppunt. — *goenong* berg-kruin.
pontja-logam kostbaar, edel-gesteente.
pontja-persâda vorsteljk bad-huis.
pontokh, *pontoe* armring.
pontong snijden. (Zie *potong*).
pontong blok, zwaar stuk hout.
pontong abau eene soort van vogels.
porot afknabbelen.
potol arm, kaal, behoeftig.
Orang — kale bloed.
pôtong snijden, afsnijden, ver-snijden, afzetten; slagten. Afkorten, afnemen, aftrek-ken. — *koekoe* de nagels snijden. — *karhau* een buffel slagten. *Sapoeloh potong doewa*

tinggaldelâpan twee van tien blijft acht.
prâbot werktuig, gereedschap, instrument; toestel.
prâda metalen plaat. *Di* — met platen beleggen. — *tam-lâga* koperen plaat. — *âmas* verguldsel; klatergoud.
pradjoerit held; soldaat, troep, troepen.
prah wringen, nijpen, druk-ken, melken.
prâhan dakbalk.
prâhoe praauw, inlandsch vaar-tuig van den *sampan* of boot af, tot het schip (*kapal*) inge-sloten. *Ber* — varen. *Orang* —, *orang ber* — zeelieden, varensgezellen.
prâkat, *perrâkat* leem, lijm, cement.
prakoe een trog.
pranz krijg, strijd. *Ber* — oorlogvoeren.
prang-proes kribbig, gemelijk, korzel, ligt geraakt, norsch, stuursch, gramstorig, twist-ziek, kijfachtig, harrewarrig, knorrig.
pras wringen, uitwringen. — *sampi* koeijen melken.
prau (Zie *prahoe*).
prâwan eene maagd, vrijster; maagdom.
prî, *prie* manier, wijze, ge-woonte, mode, trant, zwier, staat, toestand, gesteldheid, gelegenheid, aard, natuur, aanleg, geaardheid; toedragt. — *mengatâkan* te kennen ge-ven. — *hhâl* de aard, toe-dragt eener zaak *Ber* — — welgemanierd, beschaafd; ver-schillend, afwisselend, niet eentoonig.
prigie bron, welput. *Ajer* — bronwater; putwater.
prîjokh rijstketel.
prisie beukelaar, schild.
priksa monsteren, inspecteren, nazien.
pringgat wilde druiven.
pringgie kalabas, kauwoerde.
printah bevel; bevelen.
proet, *prot*, *prut* buik, halg.

Sdkit — buikpijn. *Isi* — ingewand, gedarmte — *djāri kākī* het binnenste van de teenen der voeten.

prowātīn of *perwātīn* titel van inlandsche hoofden op sommige plaatsen van Sumatra.

prot zie *proet*.

prut (Zie *proet*).

pukkah hardhoorend.

purba, H. vroeger, voormalig, oud. — *kāla* van ouds, in vroegere tijden.

purnāma; H. het volle der maan. *Boelan* — volle maan. *Pāsang* — springtij, springvloed.

puspa, H. bloemen; geschil derde bloemen, kunstbloemen — *rāgam* hyacint (edelgesteente). *Tāman* — luthof, bloemhof.

pustāka bekooringen, betooveringen.

R.

ra de letter *r*:

rāba, *rāba-rāba* betasten, bevoelen, tasten, aantasten, aanraken, rondtasten.

rabab, *harlab*, P. viool, vedel. *Meng'isil* — op de viool spelen.

rabāna tamboerijn, rinkelbom.

memāloe — de rinkelbom slaan.

rabbi, Ar. heer; bezitter. —

il ālamin de Heer der heerscharen.

rabiā, Ar. lentetijd, lente. —

l-āwal en — *l-āchir* de derde en vierde maand der Arabieren.

rāboe, *rebboe* de longen.

raboen stikziende.

rabokh tonder, zwam, ligt ontvlambaar hout. *Tampat* — tonderdoos.

rād, v. raad, raadsvergadering.

Rād fan Hindija raad van Indië

rādakh, *rādokh* hark. Met eene piek van onderen opsteken. *Me* — *kan tombakh* de piek vellen.

radap, *redap* kleine handtrom, tamboerijn.

radop beneveld, nevelachtig, donkerachtig, duister, buijig.

rādja vorst, koning, leenheer.

— — onderhoorige vorsten, vassalen. — *parampoewan*

vorstin, koningin. *Ka* — *an* koningrijk, bewind, bestuur,

Koninklijk, vorstelijk. *Makota ka* — *an* koninklijke kroon.

Me — *kan* tot koning verbeffen.

Nājikh — ten troon stijgen. Koning worden. *Menājikh* —

eenen koning aanstellen.

radjab de zevende maand der Mahomedanen.

rādjan, *rātjan* twijfelachtig dubbelzinnig.

rādjan bloedvloeijing.

rādja-wālie adelaar, groote vogel, arend.

rādjin vlijtig, ijverig, naarstig. *Me* — *kan diri* zich bevljtigen.

rādjokh, *rādjuh* grommen, knorren, misnoegd zijn, knijzen, verknijzen; in stilte treuren.

rāga mandenwerk, mand, ben, korf. *Boewah* — bal van teenen of bladeren gevlochten,

waarmede men speelt; voetkaatsbal. *Sipakh* — zoodanigen bal met den voet om hoog

schoppen, en naar een ander toewerpen, die denzelfen wederom terugwerpt. Kaatsen.

met den voet.

rāgam, H. melodij, wijs, zang-wijs, aria, toon: geschakeerd, veelkleurig. *Sarātus doewa*

blas bāgej — *boenji-nja* honderd en twaalf verschillende

melodijën spelende. *Tāman*

puspa — luthof met allerlei bloemen. *Kājin puspa* —

gebloemd kleed. *Puspa* — hyacint, edelgesteente.

rāgam, wil, lust, luim, neiging.

rāgang, rukken, scheuren, trekken. Kruis rad, pijnbank. Spannen, uitrekken.

rāgns het haar afsnijden, afkappen (ten teeken van ongenade).

raghief koek.

râgi gest, zuurdeeg, een mengsel waardoor gisting ontstaat. *ragie*. (Zie *râgie*.)
râgoe verward, verbijsterd, beteuterd, bedremmeld, verlegen. — *bilang'annja* zijne opgaaf is verward.
râh, *râhoe*, *râu*, H. het hemelsteeken de draak.
râhang kaak, kinnebak. *Toelang* — kakebeen,
râhat spinnewiel, de klos. *Poesin* — het spinnewiel draaijen. *Tjang* — de spinrok.
râhhat lasenis, verkwikking.
rahim, Ar. medelijden, ontferming, mededoojen. Mededoozend, medelijdend, ontfermend Baarmoeder.
rahmân. *rahman* ontfermend, medelijdend. *Bismillahi 'rrahmani'rrahim* in den naam Gods, den Barmhartige, den Ontfermer.
rahsija, H. geheim; geheimzinnig. *Meng'atâkan* — een geheim openbaren. *Menâroh* — een geheim toevertrouwen. *chahar* — geheime verstaandhouding.
râja, Ar. feestelijk. *Hârie* — feestdag. *Djâlan* — groote weg, postweg. *Genderang* — feestrom. *Djâlan* — *poetih di lântih* de melkweg.
râjap de witte mier; zijnde van eenen verwoestenden aard,
râjat, Ar. het volk, mindere onderdanen, vassalen. Soldaten.
rakâ echo, weêrklank.
rakan, groote, doch onbevaarbare rivier in het n. o. van Sumatra.
râkat, H. roodachtige erwt, met eenen zwarten spikkel, die *sâga timbâng'an* genaamd wordt om goud of zilver te wegen; vier en twintig bedragen een maas en zestien maas één *tâhil*. Deze erwt gestampt, dient tot lijm. — lijmen, metse-len. *Per* — cement, lijm, kalk.
rakât, Ar. neiging of buiging van hoofd en ligchaam onder het gebed.

râkit houten of bamboezen vlot. Op Borneo en Sumatra, zijn dorpen op bamboezen vlotten; elk vlot draagt doorgaans een huis, dat *Roemah* — genaamd wordt.
rakh parkement.
rakhjâsa personen uit de Hindoesche fabelleer. Gedrogt, monster, reus. — *parampoe-wan* reuzin, vrouwelijk gedrogt.
râkoes, L. gulzig, vratig.
râlang, *ârlang* een halve morgen (lands).
râna, *srie* — voornaam persoon uit de Hindoesche fabelleer, overwinnaar van Ceylon, en de held van het heldendicht de *Ramâjan*.
ramadlân, *ramedan*, *rammelan* Ar, de negende maand, de vastemaand. Ook *boelan poewâsa* genaamd.
ramakh — *lah* het zij zoo, wel aan, laat het zoo zijn.
râma-râna soort van botervlieg; kapel; vlinder.
ramas, *remas* kneden, drukken; onderdrukken. *Tepong di-nja* het meel kneedde hij. *Marjghroel di* — *hâti* bekommerd, door gemoeds aandoening. Benepen van hart.
rambâja eene roeischuit, eene overdekte bark voor plegtige gelegenheden. (*orambaat*).
rambang hoog dag, volle middag. Vol, open, ruim. *Tat-kâla* — *mâta-hârie kîta berlâjar di lânt* — op den vollen middag zeilde ik in volle zee.
rambang-rambang avontuurlijk, gewaagd. *Itoe âda pekir-djâ'an* — dat is een avontuurlijk stuk.
rambat voorportaal, galerij.
ramboe franje, kwastjes.
ramboet hoofdhaar. Manen en staart. (Zie *roema* en *hoeloe*).
Kâjin — *ie* harige kleederen.
Menjelessejkan — het haar ontwarren. — *pandjang* lang haar. *Menjisir* — het haar kammen. *Sisir* — haarkam. *Hoe-*

- djong* — punt, uiteinde van het haar. — *ter-oerej* loshangende haren. *Sahalej* — een haartje, één haar. *Sangoel* — het haar oprollen. — *seram* borstelig haar. *Maka seram-lah* — *nja* zijn haar steeg te berge. — *papoewah* krullend haar. — *tangtei* of — *kandjoer* dun haar. — *hâloes* fijn, zacht haar.
- ramboetan* een rinsche lekkere vrucht met eenen harigen schel. — *âtjih* de Atjinsche ramboetan.
- rambot* hoofdhaar.
- rumbon*, *ramboen* hagel, bevrozen regen.
- râmeh*, *râmih*, H. aangenaam, vermakelijk, hoffelijk, wellevend, minzaam. — *boenjinja* liefelijke muziek. — *pada segala dâgang* minzaam jegens alle vreemdelingen (of kooplieden. *Maka yâlah senang* — hij bevindt zich in gunstige omstandigheden. *Me* — *kan* veraangenaamen. *Ber* — *an* onderling in goede verstandhouding staan. Zich onderling verlustigen, vermaken.
- ramej* *ramie* volkrijk, bevolkt, bloeiend, overvloedig, menigvuldig, in menigte; dikwerf, gedurig, lustig, *Negrie jang* — eene bevolkte, bloeiende plaats. — — lustig, wakker, vrolijk. *Berprang terlâloe* — — zeer wakker, lustig vechten. *Me* — *kan perniyagâ'an* den handel aanwakkeren, opbeuren, aanmoedigen. *Me* — *kan* vervrolijken, opbeuren, aanwakkeren, — *kan hâjam sâbong* verzamel hanen om te vechten.
- râmoe* hout in de bosschen kapen en fatsoeneren. *Maka hamha melihat s'orang jang me* — *kâjoe di hoetan* en ik zag eenen houthakker in het bosch.
- rampah*, *rampah-rampah* specerijen, kruiden. *Kadej* — — kruidenierswinkel.
- rampakh* schaduwrijk, lommer-
- rijk; de takken wijd uitspreiden. *Jang* — *tjâhangnja* met wijd uitgespreide takken.
- rampas* ontnemen, afnemen, rooven, ontrooven, afleggen, afzetten, plunderen; ontwringen — *an* roof, plundering; buit. *Hamla jang ka* — *an* ik ben geplunderd.
- rampei*, *rompei* eene plant, dragende welriekende bloemen. *Boeng'a* — genaamd, welke in het haar, of in den hoofdoek gedragen, en ook op het graf van geliefden gestrooid worden. *Boeng'a* — eene bloemlezing, (de titel van een handschrift, dat verscheidene verhalen bevat.) *Sa* — verzameling van verschillende welriekende bloembladen.
- ramping* slank, rank, dun, spich-tig. *Pinggungnja terlâloe* — slank, dun in de lenden, fraai gevormd
- rampoes* in de rede vallen, ten onpasse spreken. *Moeloet* — een, die in de rede valt, ten onpasse spreekt; habbelaar, kakelaar.
- rampokh* rooven, kapen, buiten, vrijbuiten; zeerooverij plegen. *Orang pe* — roover; zeeroover, kaper. *Prâhoe* — zee-kaper, roofschip. *Kena* — beroofd, geplunderd worden.
- rand* laurier.
- randa djâwa* soort van gierst, ook *Pâdie djâwa* genaamd.
- randjau* voetangels en klemmen, scherpe bamboezen, die in den grond gestoken worden, om den vijand het voortrukken te belemmeren.
- rang'as* de vernisboom (anacardium encardium vel manga delateria sylvestris, arbor vernicis). Deze boom levert timmerhout en een sap, dat blaren op de huid doet ontstaan. *Mi-nyakh kâjoe* — olie of vernis van dien boom. *Di sâpoe mi-nyakh kâjoe* — vernist worden.
- rangga* afgemat, vermoeid. *Me* — *kan* overwerken, te zeer afmatten.

ranggang wijd uit elkander, zelden; dun gezaaid; dunnetjes.

ranggoet krampen, kolijk, snijding in de buik.

râmi vlas. *Kâjin* — linnen. *Tâli* — touw van vlas. *Bidji* — lijnzaad.

rangka het voorste gedeelte van het hoofd boven het voorhoofd; hanekam: kuif. *Di* — *kannja* hij maakte het tot eene kuif. Hij maakte eene hanekam. *Hâjam be* — (*berangga*) een haan met eene kam.

rangkaas spruit, takje, toppen van takken.

rangking groote korf, mand, die men op den rug draagt; sluitmand.

rangkoe kruipen.

rangkokh kruipen.

rangkong hurken, nederhurken. *rânoem*, zie *ranoem*, beurs, al te rijp, half verrot.

ranoem al te rijp, beurs, rot.

rantâka klein, metalen, door de inlanders gegoten stuk geschat van $\frac{1}{4}$ ponds kogel.

rantakh rukken, scheuren, ontwringen. *Ber* — — *an* elkander ontwringen.

rantan kraken als eene deur enz. *rantau* vlakke aan zee of aan de monding van rivieren, lage kust.

rantej keten, ketting. *Me* — , *di târoh rantej* ketenen. *Târoh-di* — in de boeijen zetten. *Meng'oerejkan* (*boeka*) — ontkennen, boeijen slaken. *Orang pe* — kettingganger, ketting-slaaf. *Pe* — *an* ketening; kluistering.

rantekh riet, rotting; bies.

ranting snoeijen, scheren; takjes, twijg, baard van het koorn, snoeisel. — *an* snoeisel, afgesnoeid, geschoren hout.

rantjong snoeijen, scheren, afsnijden; versnijden. vermaken; afpunten. *Per* — *khalam* pen-nemes. *Me* — *khalam* eene pen vermaken.

rantjana afschrift, kopij; af-

teekening; afdruk, exemplaar; schets, klad, handschrift, opstel.

râpat digt bij elkander, opgedrongen; wel zamengevoegd; aansluiten, bijeenvoegen, opsluiten, oprukken. *Pâgarjang* — digte heining. *Me* — *kan bârissanja* de gelederen doen opsluiten. *Me* — *kan* nauwer vereenigen, tot elkander doen toenaderen. *Ka* — *pan* digt op elkander; digtheid, aan elkander sluiten; goede verstandhouding, eensgezindheid, eenstemmigheid; genootschap, zeker ligchaam.

râpoh breekbaar, bros, brokkelig, kruimelig; kruimel, kruim.

râsa, H. smaak; gevoel, gewaarwording, begrip, aandoening inwendig gevoel. *Seperti lâng'it âkan rontoh* — *nja* als of de hemel zou instorten, was de gewaarwording. *Sedap* — *nja* aangenaam van smaak. *Kita me* — *itoe* ik vat, begrijp, gevoel het. *Per* — *an* het gevoel; gevoelens, meaning. *Peng* — *an* bedenking, aanmerking, verbeelding. *Di per* — *kan* doen gevoelen.

râsa kwik, kwikzilver.

rasamêla zware, hooge boom, die eene soort van hars geeft. *Lignum papuanum*. *Altingia excelsa*.

râsej, L. civetkat.

rasjwat steekpenning tot omkoop.

rasoel, Ar., zendeling, apostel; godsgezant.

rasokh balken, hanebalken, ribben, sparren van een dak.

rastong puist, zweer; neus-zweer, polypus. — *djâhat sakâli* zeer booze zweer. —

Kotji âda terkedji venerische zweeren zijn verfoeijelijk.

râta vlak, effen, plat, gelijk. *Djâlan* — effen weg. *Sâma*

— eveneens, gelijk. *Sâma râta tingginja* even hoog. *Me* — *kan* effenen, gelijk maken.

- râta**, H. oorlogswagen, strijkar, voertuig, kar, wagen.
râtap klagen, weenen, treuren.
Me — beklagen, beweenen, betreuren. **Orang pe** — rouwklager. **Pe** — *an* rouwklagt, weeklagt, jammerklagt, klagt.
râta-râta vliegende, gonzende insecten, zwermen van insecten.
ratjâna afbeelden. **Jang di ratjânâkan** dat naar de beeldtenis gemaakt is. (Zie **Rantjâna**.)
râtjik knip, val, strik. **Kena** — in eene val, knip of strik vervallen.
râtjoen zie **râtjon**.
râtjon vergif, (uit het delfstofrijk). **Kena** — vergiftigd geworden. **Ditâroh** — er vergif in doen. **Di hoehoh** — idem.
ratna, **ritna** juweel. **Berta takkan** — *moeto mânikam* met juweelen, robijnen en andere edelgesteente omzet.
râtoe, J. titel voor vorstelijke personen, koning; koningin, vorst; vorstin; opperhoofd.
râtus honderd. **Sa** — één honderd. **Ber** — — bij honderden **Ka-sa** — honderdste.
rawa Rau of Row, landstreek benoorden Padang.
râwah moeras, modderachtige grond, grasland.
râwakh het aangezigt strijken.
râwan, **roewan** geneugte, vermaak, lust; teedergevoeligheid; aandoenlijk, weggesleept door vreugd of smart. **Me** — *kan*, *membrie* — verrukken; opvrolijken, opbeuren, sussen, stillen.
râwang poel, stilstaand water, meer, moeras.
râwong huilen.
rebah nedervallen, afvallen, omvallen, instorten. — *lâlœ pangsan* vallen en bezwijmen. **Menqrah itoe di** — *kan ang'in* die toren is door den wind ingestort. **Me** — *kan* omverwerpen, doen instorten.
reho, **Hârie** — V. woensdag.
rebong nieuwe looten uit den tronk van gevelde boomen.
- rehos** in zuiver water koken.
Ikan — waterzoodje. **Hâjam** — gezoden hoen.
rebot, **raboet** rukken, ontrukken, afrukken, met geweld ontnemen; ontfutselen; rooven, plunderen. **Di pe** — *kan* aangevallen, afgezet, geplunderd, beroofd worden. **Me** — *kan* ontnemen. — *an* ontneming, wegneming, roof, ontfutse-ling.
redjang naam van een landschap aan de westkust van Sumatra, wiens inwoners eene afzonderlijke taal en sehrijfwijze hebben.
redjim, Ar. gesteeningd; vervloekt.
redloewâni, Ar. paradijsachtig.
Malek — paradijs-engel.
redop, L. beneveld als de zon.
regang, **ragang** rekken, uitelkander rekken, uitstrekken, rad, kruis, pijnbank. **Me** — *dirinja* zich uitrekken. **Me** — *lâjar* een zeil spannen.
réjal, Port. Spaansche mat. — *moeda*, — *ring'an* eene ligte Spaansche mat.
rejma kruimel, kruim.
remang, **ramang** betrokken, donker, nevelachtig, mistig.
rembas soort van bijl, dissel.
rendam weeten, doorweeten; waterdeelen inslorpen. **Itœ helom di rendam bājikh-bājikh** dat is nog niet goed doorweekt, doortrokken.
rendang bakken, braden, frijten.
rennang zwemmen. — *ie* doorzwemmen. (Zie **Bernang**).
retakh bersten, splijten; kraken; barst, spleet. — *kan* doen bersten, breden.
retokh, L. oproer, beroerte.
rettong wanorde, onlusten, opschudding. **Tatkâla** — *negrie Palimbang*, *maka kita teranjâ* tijdens de onlusten van Palembang, ben ik onderdrukt geworden.
rezekie, **redjekie** levensmiddelen, brood, kost, levensonderhoud, kostwinning bestaan.
Mentjahâri — levensonder-

houd zoeken. *Membrie* — levensonderhoudschenken, spijzigen.

riha de schoot; op den schoot nemen, houden. *Me* — *anaknja* een kind op den schoot nemen. *Maka anak itoe-pon di per* — *kan iboanja* dat kind werd door de moeder op den schoot gehouden.

riboe duizend. *Sa* — één duizend. *Ber* — — duizenden. *Teng'ah tiga* — twee duizend vijfhonderd,

riboet, *riboet*, storm, hevige wind, bui. *Kena ang'in* — door eenen hevigen stormwind overvallen.

ridla, *ridda*, *rizá*, Ar., welbehagen, wil, bewilliging, toestemming, lust, vermaak. Goedkeuren, instemmen. 's *Orang pûn tijada me* — *kan najikh hhadji* niemand keurde de bedevaart goed. *Ka* — *an* welbehagen, wil, inwilliging, *rijakh* kabbelen.

rijang rups, rijp.

rijau, *rijoe*, *rijo* de naam van de haven Rio (Rhio) op het eiland Bintang.

rijoeh uitbundig vermaak, luidruchtige blijdschap. Luide kreten van smart. Geweldig; uitbundig. *Terlaloeh* — *boenjinja* zeer luidruchtige kreten, het zij van vreugd of van smart.

rimau tijger. (Zie *harimau*).

rimba zie *rimba* woud.

rimba wouden, wildernissen, ontoegankelijke oorden. *Kaloewar masokh hoetan*, *terhit hoetan melaloe-ie* — bosch uit, bosch in, moeilijke hoogten bestijgende, wildernissen doortrekkende.

rimbat, *rembat* rigchel; balk, dwarshout; balken, waarop de dekplanken rusten. — *kûrong* balken waarop buiten den achterstevan, de spiegel of kajuit rust.

rimbas soort van bijl, dissel.

rimis, *rejmis* eene soort van sehelvisch.

rimpah, *rimpakh* verdelgen, vernietigen, verwoesten.

rinda, *renda* P., boordsel, galon, kant, kantwerk, borduursel. *Pakejanber* — *amas* een kleed met gouden kantwerk. *rindah* laag, nederig, ootmoedig, demoedig, toegewijd; moerassig. *Hâti* — nederig gemoed. *Tânah* — laag land. — *an* ootmoed, nederigheid, demoed. *Ka* — *an* vernedering; vernederd. *Me* — *kan* verootmoedigen, vernederen, zich inbinden, inkrimpen, een toonlager aanslaan.

rindang schaduwrijk, lommerrijk, digt; schaduwrijke plaats; lommer, priëel.

rindang de kiel van een vaartuig. *rindoe* verlangen, begeeren, snakken naar iets; kwijnen, het heimwee hebben, kwijning, verlangen, begeerte. — wordt veelal met *dendam* gebezigd dat hetzelfde beteekent, maar den zin versterkt. *Karna akoe sangat rindoe akan dikau* want ik verlangde zeer naar u. — *dendam akan adinda* kwijnend verlangen naar de geliefde. *Boeloh per* — bamboes, wiens afgebroken toppen klagend geluid geven, klaagriet.

ring'an ligt, niet zwaar: verligt, aan de betere hand. *Moe watan jang* — een ligte last. *Maka sakarang ada* — *sedikit* nu is het wat beter. *Ka* — verligt. *Me* — *kan* verlichten, doen afnemen, verminderen.

ring'at, L. de borst.

ringga afscheiding in eene stal. Manden op zijde der kameelen hangende.

ringgit, *ringkit*, ook *réjal* spaansche mat. f 2,51. *Maka ija tijada mau roepijah sablas lima ringgit*, *handakh tiga roepijah satoe ringgit* hij wil geen elf ropijen voor, Sp. matten vijf begeerende drie ropijen voor ééne Sp. mat.

ringkas slinken.

- ringkej* verdroogd, dorstig. *Tá-nah* — dorstig land.
- ringkis* zekere visch, hebbende veel kuit.
- ringkit* kanteelingen, borstwering.
- rintikh* druppelen (voornamelijk van regen). *Sa-hoedjân* een regendropel.
- risâlet*, Ar. zending, brief, boek, boekje.
- risau* een slecht mensch, schobbejak, schelm, vogelvrije, banneling, bandiet; liederlijke losbol, deugeniet, slechthoofd.
- risoe* gekreukeld, gefrommeld.
- riwâjat*, Ar. verhaal, vertelling. *Berkâta-kâta deng'an riwâjat* verhalender wijspreken; vertellen. *Di* — kan verhaald worden.
- riwâsa* dagteekening, tijdvak, tijdperk.
- rohan soesoë* karnemelk.
- rohejkh*, L. scheuren, afrukken.
- roebah* een vos.
- roebâ'i*, Ar. vierregelig gedicht.
- roeba-roeba* ankergeld, haven-geld, tol, ten einde op eenige plaats handel te drijven
- roebiat*, Ar. woeker.
- roebing* riet of bamboes of houten op zijde van eene praauw vastgemaakt, om meer te laden en niet om te slaan.
- roekoh* nederstorten, instorten, invallen, omvallen. *Me* — kan omverhalen, doen instorten. *Di* — *ang'in* door den wind ingestort, omgewaaid.
- rôda*, v. een wiel, rad.
- roedie* de enklaauw, enkel.
- roedja* eene woude toebrengen door een instrument van onderen door eenen bamboezen vloer te steken.
- rodokh* hark, krabber, schoffel.
- roedos* soort van zijdeweer.
- roegi* en *roegie* schade, verlies, nadeel. *Kena* — verlies ondergaan, schade lijden. *Me* — schade lijden; schaden. *Me* — kan benadeelen, schade berokkenen. *Ka* — an schadelijk,
- nadeelig. Schade lijden, benadeeld. *Ganti* — schade vergoeden. *Penggantijan* — schadevergoeding.
- roekam* zekere wilde vrucht, carissa spinarum.
- roekh-roekh* roofvogel. Gier. — *poetih* reiger. — — *bangkej* gier; roofvogel, die op lijken aast.
- roem* Konstantinopel, Griekenland, Rome, het Romeinsche rijk, Romelie, Europa; het Turksche rijk. — *chalkhie* het Romeinsche volk. *Bahr'l-roem, lânt* — de Middellandsche zee. *Bilâd* — de steden, rijken of het rijk van Griekenland of van Europa in het algemeen.
- roema* huidhaar, borstels, vacht.
- roema dan boeloe dan ramboet* huidhaar, wol en hoofdhaar.
- roemah* huis, woning, woonplaats. — *bamhoe* bamboezen huis. — *bâtoe* steenen huis. — *kâjoe* houten huis. *Menegâ, menboewat, bejkin* — een huis bouwen. *Di loewar* — buiten 's huis. *Di dâlam* — in huis. *Di* — te huis, aan huis. *Ka* — naar huis. *Ber* — gehuisd, gehuwd. *Isi* — huisgezin, huisgenoten. *Serba* —, *perkâkas* — huisraad. *Hhâl* — *tangga* huishouding, de zaken van het huis. *Ieng'at hhâl* — *tangga* de huishouding bestieren, huishouden. — *Karêta* wagenhuis, koetshuis. — *koeda* stal. — *ôrang miskîn* gasthuis, armhuis. — *ânakh pijâtoe*, — *jâtiem* weeshuis. — *bitjâra* raadhuis. — *dan kampong* huis en erf; landgoed. *Iang ampoenja* — huisheer, huisvrouw.
- roeman* kaf, stof.
- roeman* gedaante, voorkomen, gezicht. *Lôbang* — zweetgaten.
- roengga* holligheid, holte, gaping eener woude. De natuurlijke openingen van het ligchaam.
- roenggeh* halm.
- roenot, roenot* spoor, voetspoor, tred. Draden om den stam van

jonge kokosboomen. *Menoerot* — *pentjoerie* de voet sporen van eenen dief volgen. — *pedátie* het spoor van eene kar. *roepa*. H. vorm, gedaante, fatsoen, uiterlijk, voorkomen. Kleur, als uiterlijk voorkomen gebezigd, anders zegt men *warna*. *Bájjikh* — *nja* van een goed voorkomen, welgevormd. — *nja* gelijken. *Seperti bidjádári* — *nja* zij gelek op eene engelín. *Se* — het schijnt als of, als of, schijbaar, oogenschijnlijk. *Se* — *kabenáran* als wezenlijk, als echt, hetschijnt waarheid te zijn. *Se* — *hítam* zwartachtig. *Sa* — eveneens, gelijk als, juist zoo als. *Me* — *kan* vormen, fatsoeneren, gedaante geven. *Roepa-roepa* allerlei, verschillend. *roepijah*, P, en H. eene ropij, gulden. *roesa* hert; 'eland. *Boerong* — *kazuaris*. *Báhi* — hertzwinj. *roesakh* beschadigd, wrak, versleten, gebroken, vernield, verwoest, bedorven, verdorven; geschandvlekt, onteerd; onbekwaam; buiten het gevecht gesteld. Bedorven, beschadigen, verslijten, onbruikbaar maken; schandvlekken, onteeren; beschadigen. — *híti* gekrenkt gemoed; gekrenktheid; beleedigd; verstoord, bedrukt. *Práhoe jang* — beschadigde praauw. *Ka* — *an* bederf, verderf, ondergang, beleedigd, benadeeld, beschadigd, gekrenkt, getroffen. *Me* — *kan* ten gronde rigten verderven. *roesoe* gedruis, leven; oproer. *Bejkin* — gedruis, oproer maken. *roesokh* ribben, zijde. — *práhoe* de zijde, de kromhouten, ribben van eene praauw. *roewádat* gebruikelijke pligtplegingen, burgerlijke beleefdheid, uiterlijke hoffelijkheid, eerbewijzing, *Membrie* — de gebruikelijke pligtplegingen in

acht nemen; de gewone eerbewijzingen geven. *roewah* roepen, toeroepen, naar buiten roepen, oproepen. *roewahlah díja* roep hem. *Maka rádjá pón me* — *hoeloe-hálangnja* de vorst riep zijne helden op. *Sa* — *an* en *ka* — een schreeuw ver, zoo ver men iets beroepen kan. *roewán* vermaak. (Zie *ráwan*.) *roewang* wijd, ruim; wijdte, ruimte, afstand. *Balei* — ruime zaal; paleis. *roewang* gehoorzaal, opene, doch overdekte zaal, plaats; paleis, kamer. *roewas* gewricht, lid, gelid, bind, van bamboes, riet, rotting; lid van eenen vinger. *roewei-roewei* eene soort van roofvogel. *roh*, Ar. geest, ziel, onligchamelijk leven. — *'lkhodos* de zuivere, reine, heilige geest. — *ánie* geestelijk, heilig, onstoffelijk. *Tsifatjang rohhánie* geestelijke eigenschappen. *rokki*, V. rok. *rokon* formulier, instelling. *rombakh* nederwerpen; omverwerpen, sloopen, afbreken, slechten. *Me* — idem. *Ka* — *an* afbraak, puin, puinhoop, ruïne; afgebroken. *rombei*, *rambei*, *rambej* versierd; met klossen of franjen versierd. — *moetijára* parelsnoeren. *Ber* — *permáta* met edelegesteenten versierd. *Pájong kamá san jang ber* — *kan* een gele zonnescerm met klossen of franjes. *rombija*, *rambija* de sagoboorn, sagopalmt. *romokh*, *remokh* in stukken breken (door smijten of vallen.) *Seperti kátja jang di* — *kan di átas bátoe* als glas dat op eenen steen verbrijzeld wordt. *Me* — *kan*, b. w. verbrijzelen. *rompang* onvolledig, gebrekkig geschonden. — *hidong* zonder neus, die de neus afgesneden

- is. — *gigie* gebrekkige tanden, tandeloos. — *kan, me* — *kan* schenden, verminken, afsnijden, ontnemen.
- rompon, rompoen* stoel of ver- eenigde wortels van den bamboes. *Mentjâbot sa* — *boeloe* de stoel van eenige bamboezen uitroeijen.
- rompot, roempot* gras. — *tiga râtus ikat sahârie-hârie sâtoe koeda* 300 bossen gras daags voor één paard, (een bos telt te Batavia voor vijf bossen).
- ronda*, Port. ronde, die de posten onderzoekt. — *besar* hoofdronde. — *sijang* dagronde. — *mâlam* nachtronde.
- rongga* kreupelbosch, doren- bosch; ongebaand, ontoegan- kelijk oord; boschje.
- rongging, ronggien* dansmeid, publieke danseres.
- rongkah*, L. winderig, hoog- moedig, gekkelyk; zotskap.
- rontoh* schielijk met geweld ne- dervalleu; barsten, kraken. *Djika lêng'it* — indien de hemel valt. — *kan* omverha- len. *Ka* — *an* instorting, ne- derstorting; het nedergestorte, ruïne, puinhoop.
- ropijah*, H. een ropij. (Zie *roep ijah*.)
- rotan* rotting, bindrotting. — *tiga gelang* drie bossen bind- rotting. — *Kawat*, — *Sâga* — *Sâlahk*. — *Djaranang* na- men van verschillende rotting- soorten.
- roti*, Beng. brood. — *poetih* wit brood. — *hitam* zwart brood, roggebrood. *Toekang* — broodbakker. — *mantah* ongaar brood.
- rutbah*, Ar. waardigheid groot- heid.
- S.**
- sa* verkorting van *sâtoe* een. — *ôrang, s'ôrang* een mensch. (Zie de *spraakunst*, bl. 54). — — *ôrang* een eigelyk, elk.
- sâadah*, Ar. gelukzaligheid.
- sâât*, H. en P. oogenblik; uur, tijdstip. *Sa* — *sâdja* een oog- blik slechts. *Doewa peloeh am- pat* — etmaal, 24 uren.
- sâât numa* zonnwijzer.
- sâba* dikmaals bezoeken, ge- meenzaam met iemand omgaan, den vrijen toegang hebben.
- sa-hâgie* een deel, aandeel, part.
- sabakh* overstroomen, over- vloeijen.
- sabal* kennis dragen, kennen.
- sâban*, Jav. elk, ieder. — — *hârie* elke dag, alle da- gen, dagelijksch.
- sahandarang* tegenover, slaande op, in verband staande, in verhouding, betrekking heb- bende. *Ini* — *deng'an itoe* dit staat in verband tot dat.
- sahantar, sehentar* aanstonds, terstonds, een wijl, kort tijd- verloop, oogenblik. *Deng'an* — *djoega kita datang* zoo aanstonds kom ik. — *lâgi* aan- stonds, nog een oogenblik. — — onophoudelyk ieder oog- en- blik, telkens
- sâbar* erg; hevig, woest, vernielend, wanhopig, hagche- lijk. *Prang jang* — vernie- lend, wanhopig gevecht.
- sâlas, sjahas, sahâs*, P. bravo! goed! best! wel! uitmuntend! heerlijk, goed zoo! — *lah!* welaan!
- sa-bawoe'n* eensgezind, een- stemmig; aan elkander gewoon; den reuk kunnen verdragen.
- sabda*, H. spreken, zeggen, uitvaardigen; bevelen. Gezegde, woord; hevel, order, uitvaar- diging. (Van Grooten). *Ber* — spreken; bevelen.
- sabei* sluijer; omslagdoek.
- saberhâna* geheel, gansch, vol- komen. — *benoewa* het gan- sche land. — *boelan* de gansche maand. — *serba roemah* al het huisraad.
- sahermoela* vooreerst, in de eerste plaats; wijders, verder, voorts.
- sabÿja, ikan* — platvisch.

- sabil** bedroefd, verdrietig, treurig, bedrukt, neerslagtig. — *hatinja* bedrukt van gemoed, *Negris jang* — *lakoenja* een stad, die een somber aanzien heeft.
- sabil**, Ar. pad, weg. — *Allah* de weg Gods, *Párang* — *Allah* de heilige strijd Gods. (Oproer-term).
- sa-blah** eene zijde, eene helft, wederhelft. — *lájín* de andere zijde. — *kirie-kánan* de linker en regter zijde. *Ka* — *sána* paar die zijde. *Di* — *goenong* op zijde van eenen berg. *Di* — *menjablah* aan beide zijden, van weerskanten. — *kan* op zijde zetten, afzonderen, afscheiden, halveren; *penjehláhan* afzondering, afscheiding; halvering; door midden scheiding.
- sablas** elf. *Ka* — elfde.
- saboe** vullen, aanvullen, opvullen. — *kan* aanvullen. *penjaboewan* aanvulling. (Van aarde wordt dit gezegd).
- sáboeng** hanenvechten; hanegevecht. *Soeka bermájin* — lust in het hanegevecht hebben. *Ajam* — *an* vechthaan.
- sáboet** de vezelachtige of buitenste bast van de kokosnoot. *Tálie* — touw van dien bast geslagen.
- sábokh** gordel, riem, sjerp, buikband, riem van een zadel. *Gorden*, omgorden. *Ber* — omgord. *Menjábokh* omgorden.
- sábong** schitteren, flikkeren, uitschieten. — *menjábong* door elkander schitteren, heen en wederflikkeren; zich ondermengen. *Kilat*, *sindjâta jang sábong menjábong* bliksem, wapens die schitteren, flikkeren. *Angin*, *boenji* — wind, geluid, dat bij tusschenpoozingen gehoord wordt.
- sálang** overkant; overwal; oversteken, overvaren. *Menjabrangkan* overvoeren. *Menjabrang* overvaren. *Práhoe penjáráng'an* veerschuit, overhalersschuit. *Tampat penjárángan* veer; overtoom, plaats om over te varen. — *menjabrang soeng'ei itoe* aan weerskanten der rivier.
- sabtoe**, *saptoe*, *hárie* — zaterdag *sabbat*.
- sachlat**, V. laken.
- sadalinggam** vermiljoen.
- sadáp** wijnruit.
- sadar**, *sedar* herinneren, zich herinneren. voor den geest brengen. Uit eene bezwijming tot bewust zijn komen; herleven; weder bijkomen, nuchter worden. *Menjadarkan* doen herinneren; iemand bijbrengen, ontnuchteren.
- sadija** zie *sedija*.
- sádja**, *sahádja* slechts, alleen, maar, enkel, bloot. *Sátou órang* — slechts een mensch. *Sabantar* — aanstonds maar; een oogenblik slechts,
- sadjahtra** welvaren, voorspoed, vrede, veiligheid, braaf. — *parang'inja* van eenen vreedzamen aard. — *kan* voorspoed verleenen.
- sadjatie** algemeen, algemeenheid. — *dan tambátan* algemeen en bijzonder. *Rahhmat Allah jang* — de algemeene ontferming Gods.
- sádjie** bereiden, toebereiden, opdisschen, voordienen. — *an* spijs, geregt, dish, maaltijd; een schotel. *Bersádji* gereed maken voor den disch. *Toedong*, *toetop* — deksel op de spijzen.
- sádop** snoeimes, sikkell, zeissen.
- sadzáb** wijnruit.
- sága** een roode erwt met eene zwarte stip. Als goud gewigt heet dezelve — *limbáng'an*.
- sagá** soort van rotting.
- ságie**, *sági* de zijde van een vlak. *Ampat per* — (*pesagi*) vierkant, vierhoekig.
- ságo**, *ságoe* meelachtige kern van den palmboom *rumbája*, sago.
- sahádja** oogmerk, wil, doel, wit, doelwit, opzet. *Opzet-*

telijk, voorbedachtelijk. Vrijwillig. *Deng'an* — met opzet. *Pada tampat jang di* — *kan kitta* naar de plaats van mijner doeling. *Ber* — *kan* voorneemen doen opvatten. vrijwillig maken, doen begeeren, geneigd maken. *Menjahádja* voorneemens zijn, bedoelen, iets op het oog hebben.

sahája, shája, sája dienaar, slaaf, volgeling. Ik (uit nederigheid). Ja. — *poelanglah kadoeson* — ik keerde naar mijn dorp terug. — *toewan ja*, mijnheer, (nederig). *Di per* — *kan* tot slaaf gemaakt worden.

sa-hárie een dag, — — alle dagen, dagelijks.

sahh schaak! — *mát* schaakmat!

sáhhir, Ar. waarzegger, wigchelaar, toovenaar.

sáhoet, sáhut, sáwoet antwoorden, hervatten, hernemen. *Menjáhoet* idem. *Penjáwoet* antwoord.

saja, Ar. omdooling, rondzwerfing, rondwandeling.

sája (zie *sahaja*).

sájang medelijden, teedere aandoening; aangedaan, ontroerd; medelijden. Helaas! ach! (ook spottender wijs) ei, ei! *Menjá jangkan* ontfermen; betreuren.

sájap vlerk, vleugel, wick. *Ber* — gevleugeld.

sájoer, sájor groente, toespis. *Kebon* — moestuin, groentetuin.

sájoer wemelen, wriemelen.

sa-kála op eenen zekeren tijd.

sakáli eens, eenmaal; bovengemate, bij uitstek, bijzonder, uitstekend, zeer. — *sahádja* eenmaalslechts *Besar* — zeer groot.

sakalie-an, sekaliën al, alle, gansch, allemaal.

sakat boom, sluitboom, hinderpaal. *Menjakat* afsluiten, opstoppen.

sakat sluitboom. (Zie *sakat*.)

sa-káwan gezamenlijk, te gader,

in gezelschap, bij troepen, bij zwermen. — *boerong* een vlugt of zwerm vogels. *Deng'an tiga órang* — *nja* met troepjes van drie man.

sakárang, sekárang nu, thans, tegenwoordig. — *ini* op dit oogenblik.

sa-kedjap een oogwenk, oogenblik.

sákei, sákie bediende, volgeling, dienaar; ahangeling, vassaal; leengoed, distrikt.

sakhelát, P. laken; wollen kleed, wollen stof.

sakhsáma navorsching, nasporing, uitvorsching, scherp onderzoek, streng toezigt.

sakhtie, Hind. bovennatuurlijke eigenschappen bezittende, krachtvol. *Ka* — *an* vermoegend, bovennatuurlijk bedeed.

sákit lijdende, ziek, ziekelijk, ongesteld; onpasselijk. — *pdjah* gevaarlijk ziek. — *máta* oogziekte. — *kapála* hoofdpijn. — *káki* zeer been. — *háti* gebelgd, verbitterd, verbittering, leed, grief. *Menjákit-kan* kwellen, grieven, kwetsen, beleedigen. *Penjákit* ziekte, ongesteldheid, kwaal.

Ka — *an* leed, schade, letsel, grief, beleediging; verbitterd, gekwetst, gebelgd, wrokkende ziek.

sakoe afscheiden, afzonderen, op zijde zetten, afzonderlijk. *Iang tijáda dápat di* — *kan* onatscheidbaar. *Djálan-djálan jang* — — afzonderlijke wegen.

sa-koeto deelhebber, deelgenoot, compagnon; borg; makker, medegenoot.

saksi, H. getuige. (Zie *sjaksi*.)

saláda, V. salade,

sálah fout, misslag, verkeerdheid; mis, verkeerd; gebrek, onvolkomenheid, onvolledigheid, hapering. — *ketjilligte* fout. — *besar* grove fout, misdrijf, misdaad. — *melompat* misspringen. — *memboewat* verkeerd, niet goed ma-

ken. *Berboewat* — eene fout begaan, een misslag plegen. — *membilang* mistellen. *Mem-bilang* — de fouten opsommen. *Orang ber* — an een schuldige. *Ber* — an over en weder, onderling schuldig. *Ber* — an zich vergrijpen. *Ber* — an *deng'an hhoekom* zich aan de wet vergrijpen, tegen de wet zondigen. *Ini ber* — *andeng'an itoe* dit komt niet overeen, slaat niet met dat. *Ka* — an misdadig, schuldig; fout, misslag, gebrek. *Menjálakkan* logenstraffen, tegenspreken, *Menjálah* verdraaijen, veranderen, vervalschen. *Menjalá-hie* wraken, ten kwade duiden, aanwrijven, beschuldigen, belasteren, ongelijk geven. *Di per* — *kan* in het ongelijk gesteld worden.

sálakh blaffen, keffen. *Andjing menjálakh* een aanblaffende hond; de hond blaft.

sa-lakhsa tienduizend.

sa-lakoe, *se-lakoe* als gelijk; kwanswijs.

salâm, Ar. heilgroet, zegenbede, vrede. *Dár is salâm* (*issalâm*) verblijf des vredes. *Assalâm áleikom* vrede zij ul *Aleikom assalâm* u zij vrede! *sálam* laurier.

salámat, Ar. voorspoed, heil, zegen, welvaart, geluk, gezondheid; voorspoedig, gelukkig. *Ka* — an gezegend. — *tinggal* vaarwel. — *djâlan ga* in vrede! voorspoedige reis! — wel bekome het u. *Menjalámat kan* zegenen, bevoor-deelen.

salamboet deken, spreij, laken; mantel. (Zie *selimoet*.)

salampikoe zekere vogel.

salampoerizekere katoenen stof

sálang, — *álie-álie* de bogt van eenen werpslinger.

salangka sleutelbeen.

salangka klappen, babbelen, verklikken. *Penjelangka* babbelaar, verklikker. *Penjelangka* *káran* verklikking.

salar met een heet ijzer schroeijen.

salasát, Ar. pisvloed.

salasíma, *salísama* verstop-ping, hardlijvigheid; koude pis. *sálat*, *sellat* kanaal, zeearm, zeeëngte, straat. (Zie *Selat*.) *sáleh* bijzonder, ondeelig, individueel. — *S'órang* individu, ondeelige, een enkel mensch, één persoon. — *soe-wátóe djâlan* een bijzondere weg. — *soewátóe herdoewa itoe* een van die twee. *Di per* — *kangeindividualiseerd* worden, ondeelig gemaakt worden. *salejmah* koude, verkoudheid; snot.

salejpie gesp.

salempang knapzak, brievenzak, valies.

saligie houten pijl, schicht.

salimbáda een gekorven diertje.

sálin, *sálin* overgieten, plengen; overbrengen, vertalen, vertolken, overzetten; overschrijven; verkleeden, van gewaad verwisselen; veranderen, verkeeren. — *anggor* wijn overgieten, inschenken. *Ber* — *kájin* andere kleederen aantrekken, *Ber* — *nâma* van naam veranderen, eenen anderen naam aannemen. *Di per* — *óleh rádja deng'an salangkapanja pekájin karadjâ-an* door den vorst met een stel kleederen begiftigd worden. *Kitáb jang di per* — *kapada bahása djáwa* een, in het Javaansch vertaald werk, boek. *Ter* — afgedrukt, vertaald; zichtbaar.

te lezen. Maka Ardjathoen sjáh pón besarlah terlálor ámat bajik roepánja, maka ter — *roepa Iskandar* Ardjathoen sjáh werd groot, had een gunstig voorkomen en het gelaat van Alexander was in hem te lezen, (op hem overgestort, afgedrukt). *Per* — an verkleeding; vertaling; overgieting; verandering; afdruk; exemplaar.

satindang, *selindang* *salendang*

doek, sluijer, omslag doek, mantel, sjerp.
saling huisvesten, herbergen, onthalen.
sâl kabisah schrikkeljaar.
saloebang een groote mantel, dekkleed. *Ber* — geheel onder een kleed of mantel.
saloekam (*selokkan*) afwatering, kanaal, gegraven kanaal.
saloekonglang werpig schild. *Ber* — met een langwerpig schildgedekt.
saloelop, L. in het water duiken.
saloewar, V. broek.
salôka gedicht, vers. *Ber* — gedichten opzeggen.
salôngkar schelden, beledigen, lasteren.
sâlut, *saloet* bepleisteren, stukadoren, overleggen, bedekken, beplaten, opleggen, ophalen; voeren, bekleeden. — *deng'an perjakh* met zilver beslagen, opgelegd. *Penjaloetan* pleistering, stukadoorsel, dekking; voering, bekleedsel. — *gigie* verglaasel der tanden. *Toekang penjaloet* behanger, stukadoorder, bekleeder.
salwa kwakkel, (spijs.)
sâma eveneens, gelijk, dezelfde, hetzelfde, van gelijken inhoud, waarde, of grootte, te gelijk, gezamenlijk, met. — *tinggi* even hoog. — *djoega* eveneens. — *bâjikh* even goed. *Ber* — te zamen zijn, gezamenlijk, met elkander. — te gader, gezamenlijk, met vereenigde krachten. *Tijâda* — *nja* zijns gelijken niet hebben, zonder voorbeeld, voorbeelde-loos. — *kan* gelijk stellen, eveneens behandelen, vereffen. *Ber* — *an* vergelijking. *Menjamâie* vergelijken. *Di menjamâ-ie* (slecht Maleisch, liever *di samâ-ie*) vergeleken worden. (*Sâma* wordt in de volkstaal soms voor de betekenis van *aan* gebruikt, als: *Minta sâma dîja* vraag hem, zulks is strijdig, en betekent: vraag gezamenlijk met

hem.) *Menjamâkan* gelijk stellen.
samak kreupelhout, kreupelbosch; begroeid met struiken, onkruid.
sâmakh leerlooijen, leder be-reiden. *Belom di* — ongelooïd. *Baloelang jang di* — *tiga bi-dang* drie stuks bereide huiden.
sa-mâlam van nacht, in den laatsten nacht. — *an den ganschen* nacht door.
samandar salamander.
samang, *soemang* schuldenaar. *Anakh* — pandeling, die voor schulden dient. *Indoe* — de schuldvorderaar, schuldeischer.
samangka watermeloen; eene plaats aan de straat Sunda, op Sumatra.
samantrâ Sumatra. (Zie *Samatra*.)
sâmar, *semar* vermommen, verkleeden, maskeren: bespieden; verbergen. *Penjamar* spion, bespieder, verkleed persoon. *Menjamarkan dirinja* zich vermommen. *Ka* — *an* vermomming, verkleed zijn. *Ter* — vermomd, verkleed. *Penjamâran* bespieding.
samar vermommen. (Zie *sâmar*.)
samarbakh, — *an* geurig, welriekend; welriekende geur verspreiden.
sambal toespis, bestaande uit groenten, kruiden, gedroogde visch, garnalen, enz. *Mâkan nâsi sâma* — *itoe âda ejnakh sakâli* rijst met sambal te eten is zeer lekker.
sambang nachtronde, nachtwacht, ronde, patrouille. *Râd* — regtbank van omme-gang.
samatrâ, *samantrâ* Sumatra, (ook *Indalas* en *Poeloe Pertja* genaamd.)
sambar grijpen (in de vlugt gelijk een roofvogel of als een kat). *Ber* — *an* met de klauwen vechten. *Di* — *glap* door den bliksem getroffen worden.
sambat vastmaken, vasthechten; vereenigen, verbinden; toeslui-

ten, grendelen. *Per* — *an* aaneenvoeging; verbindtenis, betrekking, verstandhouding. *Menjamhalkan, dirinja deng'an marika itoe* zich met hen vereenigen, verbinden.

sambil terwijl, toen, tevens, en (veelal den tegenwoordigen tijd van het bedrijvend deelwoord aanduidende). *Doedokh* — *menang'is* zitten en weenende. — *makan* etende.

sambileh, sewbileh, sombileh, sembleh slagten, offeren. *Tampat* — *an* offerplaats, slagplaats, — *an* offerande. *Binâ tang* — *an* offerdier.

sambir afwijken, zoo als het kompas. *Oetâra* — *djârom pendekh* eene streek van het noorden afwijzen, eene streek noordwestering. *Oetâra* — *djârom pandjang* twee streken noordwestering.

samboejan trekken, sein, alarm, parool, wachtwoord; voorslag, klik (van de klok.)

samboet (zie *sambot*.)

sambong splissen; aanvlechten, aanlasschen.

sambor, samboer gudsen, ruischen, spuiten, spatten, roud verspreiden. — *an* gudsing, uitstorting. *Myka ber* — *anlah bâwoe ôjer mâwar* de geur van het rozewater verspreidde zich.

sambot, samhoet ontvangen, aannemen, in handen nemen; verwelkomen, afhalen. *Ka* — *an* aannemelijk; het ontvangene; verwelkomd. *Penjambot* ontvanger, aannemer, inhaler, afhaler. *Penjambôt-an* ontvangst, aanneming, verwelkoming.

sambrânie denkbeeldige hoedanigheid van paarden. *Koeda* — een paard met hovennaatuurlijke eigenschappen.

sâmie kluizenaar.

samista, H. geheel, gansch. *Pada* — *sekaliën* in het gansche heelal.

samoedra, H. oceaan; zee. — *selâtan* de stille zuidzee.

sa-moeka gelijkende, tegen elkander over. — *kan* vergelijken, tegen elkander hooren. *samoewa, sambwa*, H. alle. — *nja* alles, te zamen, te gader, zij allen.

sâmon rooven, aanranden, plunderen. *Penjâmon* een roover. *Orang penjâmon* een bandiet. *Menjâmon* rooven, plunderen. *Penjamônan* rooverij, aanranding, plundering.

sampah en *sampakh* vuiligheid, ruigte, uitvaagsel, afval, spaanders, modderig zeeschuim; stof; het aangeveegde van stallen, vuil hooi of strooi. *sampakh* de greep, stok van eene speer, Gevest van een zijdgeweer.

sampal toestoppen, verstoppen. *Stop*, prop, wickje, compres. — *lôbang prâhoe* een gat in eene prauw stoppen.

sampan boot, sloep, bark, kano. *sampana* zegen, zegening, zegenen, heilwenschen.

sampâna denkbeeldige deugdzaamheid van zijdgeweer.

sampang vernis. *Menjam pangkan* vernissen.

sampar besmettelijke ziekte, sterfte, pest, plaag. *Aanstekend*, besmettelijk; overervend. — *an* besmetting, aansteeking, overerving. *Menjamparkan* verpesten.

sampat, sempal in staat zijn, gelegenheid hebben, kunnen, tijd hebben, geen belet hebben. *Tijâda* — belet hebben. *verhinderend* hebben, niet kunnen. *Tjahârie* — gelegenheid zoeken.

sampej, sampei aankomen, bijkomen, komen, aanlanden, bereiken. *Bedragen*, belooopen; voldoende, genoegzaam, toereikend. *Tot, tot aan.* — *lah ija ka Mekkah* hij kwam te Mekka aan. *Sampej tiga kali* tot driemaal toe. — *disitoe* tot daaraan toe. *Itoe djoega*

— dat is voldoende. *Menjampejkan hhadjat* het noodige doen toekomen, in de behoefte voorzien. *barang di* — *kan Allah* God doe het geworden, gebeuren. *Menjampejkan perdjandjian* een verbond of belofte nakomen, vervullen. *Ka* — *an* genaakbaar. Genaderd. *Poelau itoe ka* — *an kapal itoe* dat eiland wordt door dat schip genaderd. *Penjampéjan* toevoer, aanvoer. Vervulling. *sampie* (zie *sâpie*). *sampir* iets ophangen. *sampiran* kapstog, droogrek, droogstok. *sana* daar, ginder, ginds, ginderheen; gindsch. *Di* — daarheen, daar naar toe. — *sini* hier en daar, links en rechts, ginds en herwaarts. *Sampej di* — tot daar aan toe. *Di sablah* — *khoebor* aan gindsche zijde van het graf. *sânakh* betrekking, bloedverwanten. *sânakh* pijn, kolijk, kramp, stuip. — *prot* buikpijn. Snijding in het lijf. *Ka* — *an* stuipen, krampen hebben. *sânâma*, H. naamgenoot. *sanat*, Ar. jaar, jaargetal. *sanda* boert, scherts, grap, — *goeroe* grappen en kuren. *Ber* — boerten, schertsen. (— ik, in eenen nederigen zin). *sandang*, *sendang* gordel. koppel, degenkoppel. *Menjandang* aangorden. — *an* gordel, bekleedsel. *sandar* leunen, aanleunen; steunen. *Ber* — idem. — *an*, *per* — *an* steun-, leunpunt, steunsel, leuning. *Penjundâran* het leunen. *sandara* aan het geregt overleveren. Gijzelaar, pand. *sandoe* peinzend, zwaarmoedig, in gedachten verzonken. *sandoes* zoo fijn als rag. (denkbeeldig). *Kain* — *an* kleed zoo fijn als rag. *sâng'a* snot, droes. schuim van metaal. — *ing'oos* smetteren.

sang'a, *sang'a* *ingos* snuiten. (den neus). *sang'adja* (zie *seng'adja*). *sang'adje*, Jav. titel; vorst. *sang'al* pijn in de leden, jicht. — *kâki* podagra, voeteuvel. *sâng'at* zeer, bij uitstek, bovenmate, buitengewoon. — *morka* zeer toornig. *Behrâpa* — hoe sterk ook. *Tertaloe amat* — zeer buitengewoon, (hoogste trap.) *sang'at* angel van een wesp, bij, schorpioen. *Menjang'at* steeken (met den angel.) *sanggam* fraai voor het oog. *sanggat* aan den grond zitten, met den voor- of achtersteven; op een rif, schoor, plaat of bank vastraken. *sanggoegoe* soort van schelpvisch. *sanggoel*, *sanggol* oprollen, opkrullen; krul, vouw van opgestoken of opgerold haar — *rambot* het haar oprollen, opsteken. — *kâjin* het kleed opschorten. *sawidjana* (*joedjana*) een gezigt ver, *sanggoet* trekken, scheuren, rukken; ruk, scheur, greep; de knijpers of scharen van eenen kreeft. *Menjanggoet* grijpen. *sanggol* voorspellen, voorzeggen, waarzeggen. *sanggop* ondernemen, aannemen, er voor iustaan, borg blijven. *sanggrah* aderlaten. — *an* aderlating. *sanggoelor* sullen, uitsullen, glijden. *sangka*, H. vermoeden, vermeenen, vooronderstellen, inbeelden, verbeelden wanen, denken; vermoeden, gissing, vooronderstelling, waan, denkbeeld, gissing. *Pada* — *nja* naar gissing, welligt, waarschijnlijk. *Tijâda ter* — niet vermoedelijk, er is geen denken aan, onvoorzien, niet voorondersteld. *Ka* — *an* vermoeden; verdacht.

sangkal, *ber* —, ontkennen, loochenen, verzaken, verdraaijen, herroepen, intrekken. *Menjangkal* idem.

sangkala, H. kluisters, boeijen, ketens.

sangkap op zijde schuiven (gordijnen).

sangkar, *sangka* kouw, kooi.

— *hâjam* een hoenderhok. *Menjangkar* in eene kooi plaatsen. — *an boerong* vogelenkooi.

sangkâran kooi, kouw.

sangklâpa bloemdragende heester. (Gardenia flore simplice.)

sangkoen, *sangkan* boud, koen, sterk, standvastig.

sangkoet verhinderen, belemmeren, schelen; vastraken, ergens aanbaken of hangen blijven.

Ter — *pada pâkoe* aan een' spijker blijven vastzitten. *Menjangkoetkan* hinderen, belemmeren, in den weg leggen, dwarsboomen, tegenwerken.

Pedang jang te — *di Sârongnja* een zwaard, dat in de schede vast zit.

sangkoewang, *boewah* — luchtpijp, strot.

sangsâgan zekere vogel.

sangsâra marteling, kwelling, onderdrukking, gestrengheid, pijn, neteligheid, lijden. *Menjangsarâkan* martelen, pijnigen, onderdrukken, geweld aandoen.

sanoenoh, *senoenoh* kruisch, kiesch, zedig, bescheiden; schaamachtig, onbedorven; zedelijk, edel. *Prie jang* — zedigheid, kuischheid, kieschheid; zedelijkheid.

santâdji halster; riem, strop.

santal soort van bloem. *Flamma peregrina*.

santan kokosmelk.

santerie jong geestelijke, candidaat in de godgeleerdheid; onderwijzer in dezelve.

santjâsa voortdurend, gedurig, onophoudelijk, gestadig, eeuwig.

santap spijzen, eten, nuttigen.

Strijken, schuiven, zetten in het schaak- of damspel. *Per* — *an* spijzen, eetwaren, gerechten. *Toewankoe* — *lah dholo* schuif gij eerst, doe gij den eersten zet; eet eerst. — *an* gastmaal, maaltijd. *Di per* — *kan* onthaald, gespijzigd worden.

santon beleefd, welgemanierd.

sopan — kiesch en beleefd.

sâpa toespreken, aanspreken, aanroepen, waarschuwen; zich vervoegen bij. *Menjâpa* idem. *sâpang* sapanhout.

sa-paro een gedeelte, deel; half; gedeeltelijk.

sa-pâsang twee, een paar, koppel, span, stel.

sâpat zekere visch.

sa-pâtah een gedeelte. — *kâta* één woord.

sapâtoe, Port. een schoen. *Sapâsang* — een paar schoenen.

Toekang — schoenmaker.

sapedas gember,

sa-pertânakh tijdmaat om rijst te kookken; (een pijp rookens).

sa-per-tiga een derde.

sâpie koe, os. *Minjakh* — koebiter. *Dâging* — koevleesch.

Potong — een os slagten. — *betina* koe. — *djantan* stier, bul, *Anakh* — kalf. *Ajer soe-soe* — koemelk. — *lâut* zee-koe.

sâpit haarknijper.

sâpoe vegen, wisschen, uitvegen, afvegen, afwisschen, bezemen. stoffen, aanstoften, afstoffen; uitstoffen, aanvegen; smeeren, insmeeren. *Poekol* — geeselen. *Sa* — een bezem, veger, stoffer, wisch.

Menjâpoe (als —). — *tâng'an* zakdoek, neusdoek.

sa-poeloh een tiende. *Ka* — de tiende.

sa-poepoe neven van denzelfden grootvader afkomstig.

sapoe-tâng'an neusdoek; zakdoek; hoofdoek.

sa-prie gelijk, eveneens van denzelfden aard.

saptoe zaterdag.

saraf zorgeloosheid.
saraga hoofdkussen; peluw.
Bantal — kussens; het hoogste kussen.
sarah overleveren. (Zie *serah*).
sarakh echtscheiden; verwijderen, verlopen, wegloopen. Spenen. *Bini jang mau* — de vrouw, die wil scheiden. *Ter* — *deri pada soesoe* gespeend, van de borst af. *Menjarakh* spenen.
sarampoe groote boot.
sarana, serana, pasoena — bekooringen, betooveringen.
sarang nest. — *boerong* vogelnest *Ber* — nestelen. — *madoe* honigraat. — *lawalawa* spinneweb.
sarang aanvallen, storm loopen, bestormen. (Zie *serang*).
sarap mest.
sarap billijk, goedkoop. *Deng'an* — *harganja* voor eenen billijken prijs.
sarásah, P. zekere katoenen stof.
sarat laden, vol laden, overladen. te vol laden; geladen. Bedekken. *Ter* — vol, bedekt. *Saratlah prahoe itoe ampír tinggelam* die praauw is tot zinkens toe geladen.
sarathán, Ar. kreeft, hemelteeken.
sa-rátus, *sa-rátos* honderd. (Zie *rátus*).
sa-ráwan een tros, bos, bundel, stel.
sarbat sorbet. (Zie *jarbat*).
sardam muzikinstrument, speeltuig.
sarej, *gigt sarej* voortand snijtand.
sa-ríhoe duizend, een duizend.
sáring doorzigen, kleizen.
sarkap (zie *sirkap*).
sarkap val, valdeur.
sarmad, Ar. eeuwig.
saroenie schermen, de wapens hanteren. (Op Sumatra in zwang.)
saroenci soort van hobo.
sa-roepa gelijk, eveneens. *Tjádá* *da s'órang* — *nja* niemand

sarwar, P. prins, heer, vorst.
sása levenskracht.
sa-sáit een oogenblik. (zie *sáit*.)
sasakh (zie *sesakh*).
sasáran doelwit.
sasat, *sesat* dwalen, doolen, verdwalen, afdwalen, afdoolen. *Menjasatkan* verleiden, doen afdwalen, om den tuin leiden.
sasáwie mostaard. *Tampat* — mostaardpot, vat.
sastarawan, H. tooveraar; een kundig man, ervaren in geheime wetenschappen, zwarte konstenaar.
sátang een stok, staak, draagboom.
sa-teng'ah half, helft; sommige. — *órang berkáta* sommigen zeggen. (Zie *teng'ah*).
sátija, H. trouw, gehechtheid, getrouwheid, verkleefdheid, getrouw, gehecht. *Ber* — getrouw zijn. — *wan* getrouw, verkleefd, gehecht.
sátoe en *sátou* een, eene. (Zie *sa* en *soewátou*) *korang* — *sarátus* negen en negentig, op een na honderd. — *pón tijáda* gelijkt haar. *Menjaroepe* gelijken.
sárong schede, koker, bekleedsel, foudraal, etui. *Menjárongan pedang* het zwaard in de schede steken. *Ber* — *kan pejrahk* met eene zilvere schede. — of *kájin* — kleedje, schort, rok, die de inlanders dragen, wordende om het lijf geslagen en van boven omgerold, ten einde vast te blijven. — *táng'an* handschoen. — *káki* kous. — *bantal* kussensloop.
sarsah onkruid, gras, vuilnis. *Tampat* — vuilnisbak, vuilnishoop.
sarsar, P. gek, zinneloos, dol; zot, onverstandig.
sarw, Ar. cipres.
sátou een. *Ber* — — hoofd voor hoofd, een voor een.
sa-toehoh een ligchaam; eene vrouw bekennen.
satroe, H. persoonlijke vijand,

tegenpartijder, oppositie. *Ber* — vijandig zijn, in vijandschap leven.

satwâ, *satawâ* groote, wilde dieren, dieren des wouds, wild gedierde. (Het wordt veelal met *Morga* verbonden, als: *Morga satawa* allerlei wild gedierde.)

sâw overdekken, bedekken; deksel.

sâuh anker. *Melâbohkan* — het anker werpen, laten vallen. *Bongkar* — het anker ligen, opwinden. *Tâlie* — ankertouw, kabel.

sâwah rijstveld, lage en moerassige rijstvelden. *Meloekoe* —, *menanggâla* — een rijstveld beploegen. *Sâja kirdja* — ik werk in de rijstvelden, ik ben een landbouwer.

sawâl (zie *soewâl*).

sâwan overval, toeval, stuip, kramp trekking.

sâwan kâkoe stuip.

sawei zekere vogel, met eene donkerblauwe kleur en twee lange vederen in den staart.

se onafscheidbaar vóór sommige bijwoorden, als: — *roepa* waarschijnlijk, als of, gelijk. — *bâgej* gelijk als. — *songgoh* waarlijk, inderdaad.

sebab, *sabab*, Ar. reden, oorzaak, drijfveer, beweegreden, beweegmiddel, uit hoofde, om, dewijl, omdat, daar, aangezien, gemerkt. *bleh* — uit hoofde, door. *Karna sehab* (synon) dewijl, nademaal dat. *Menjehabkan* veroorzaken. *Ber* — eene oorzaak hebben.

se-hagej als, gelijk, weêrga, evenbeeld. — *hoerongroepânja* als een vogel van gedaante. *Tjâda s'ôrang* — *nja* niemand gelijkt hem.

se-baqimâna hoe, op welke manier, hoedanig; zoo als, zoodanig. (In eenen vragenden zoowel als in eenen bevestigenden zin.)

se-benar waarlijk, zeker.

se-bânjakh zoo veel als, zoo wel

als. — *nja* grootendeels. — *lâgi* zoo veel te meer.

se-bârang werwaarts, waar naar toe, waar ook. Sommige; allerlei, welke ook. — *ôrang* jan en alle man, ieder een.

Pada — *tampat* ergens, op eene of andere plaats. — *ôrang pôn tjâda* niemand.

sebâsab, *hârie râja* — palm-zondag.

sebâwah een zwijn, varken, (laagste dier, van *bâwah*.)

se-betoel inderdaad, waarlijk, waarachtig.

se-bûleh-bûleh zooveel mogelijk; indien het mogelijk is. *Dengan*

— *koewâsa hamba jang dlâif* met al de middelen, ter beschikking van mij onmagtige.

sebot, *seboet* melden, vermelden, opnoemen, noemen, medeelen. *Menjebotkan* melden.

sedang terwijl, gedurende ondertusschen, intusschen; toereikend, voldoende. — *ija sumbahjang* terwijl hij bad.

Sedang oemornja hij is van middelbare jaren. *Ajam* — een middelmatig hoen. *Itoe* —

djoega dat is toch toereikend. *Menjedangkan* bemiddelen.

sedal zerp.

sedap aangenaam, genoegelijk, lekker, vrolijk, opgeruimd.

— *di pandang* bekoorlijk, aangenaam voor het oog. *Nâsf*

jang — *rasânja* rijst, lekker van smaak. — *tidor* aange-

naam slapen. *Menjedapkan* ver-

aangenamen, vervrolijken, opheuren. *Penjedapan* ver-

aangenaming, vervrolijking, opbeuring, verlekking. *Ka*

— *an* vervrolijkt, opgeruimd, opgebeurd; verlekkerd. —

an lekkernij; geneugte, vrolijkheid, opgeruimdheid. *Di*

per — *kan* verlekkerd worden; vervrolijkt worden.

seddej spijt.

sedekâla, H. voortdurend, onophoudelijk, gestadig, bestendig; gewoonlijk, gebruikelijk.

— *demikienjakardjanja* gesta-

- dig handelde hij aldus. *Adat* — de voorouderlijke, de oude gewoonten; landswijze.
- sederhâna, sederâna, sadarhâna*, middelmatig; bedaard, geschikt, gepast, fatsoenlijk, betamelijk Middelmaat. *Orang* — een geschikt, fatsoenlijk mensch. *Hargajang* — middelmatige prijs.
- sedija* gereed, klaar, in orde, af, vaardig, bereid. *Bejar* — *boewat nâjikh* maak u gereed om op te stijgen! — *kan* gereed maken, bereiden, toebereiden. *Penjedjâ-an* toebereiding, toestel. *Ka* — *an* gereedheid. *Pakejan itoe soedah ka* — *an* die kleederen zijn in gereedheid.
- sedija* voormalig, oud, van oudsher, vroeger, immer. Natuurlijk, eigenaardig, echt.
- sedikit* weinig, luttel, gering. *Lebeh kêraug* — iets meer of minder. *Menjedikitkan* vermindereu.
- seding'in* verkoelende plant.
- sedjâ* sedert, sinds.
- sedja*, Ar. rijm, voetmaat, dichtmaat.
- sedjahtra* welvaren, voorspoed, vrede, behoudenis.
- sedjati* algemeen.
- sedjil*, Ar. rol, register.
- sedjoed*, Ar. buigen, knielen. (Uit eerbied).
- sedjokh* koel, frisch, koud. *Menjedjokhkan* verkoelen. *Ka* — *an* verkoeld; koude gevat; koelte.
- sedoe* de hik, snik, nok. *Menjedoe* hikken, nokken, snikken.
- sedoet* afgunst, nijd. *Menjedoe*t benijden.
- soedjud* (Zie *sedjoed*).
- segala, segalla*, H. alle, elk, een iegelijk, allerlei.
- segan* slof, onachtzaam. *traag*, lui, onwillig, onverschillig.
- se-ganap (genap)* geheel, volkomen, gansch, geheellijk; ieder, elk. *Pada* — *tampat* overal, in elke plaats; in ieder oord.
- segar* frisch, versch (van groenten, bladen).
- segra, segrah* spoedig, vaardig, vlug. *Menjegrakan* bespoedigen, versnellen.
- seid*, Ar. titel van aanzienlijken, die zeggen van Mahomed af testammen. Heer, edelman, patricier; dragende eenen groenen tulband. *Ijâ* — o Heere! (God).
- sejlan* ceylon.
- sejogjânja* het is dienstig, noodig.
- sejrah* rood. (Zie *mejrah*).
- sejrang*, schuin, schuinsch, scheef, overdwars.
- sejro* asperking in zee, van hekken, om visch te vangen.
- sejwa* huren, inhuren; huur, huurgeld; rente, *karêta* — huurwagen. — *kan, mem-brie* — verhuren, in huur afstaan. *Menjejwa kapal* een schip inhuren. *Kâseh* — verhuren. *Oewang* — roemah huishuur.
- sekadoewâkan deng'an sakoe-tônja* een van beide met een zijner makkers.
- se-kâ-handakh*, wil, behagen, welgevallen. Overeenkomstig den wil. *Deng'an* — *nja* met welgevallen, met medewerking.
- sekalihât-an* gezigt, uitzigt.
- sekam* kaf, stof.
- sekârang* nu, thans, tegenwoordig.
- sekat* borstel, boender. (Zie *sikat*).
- sekhadar* omtrent, bijna, naar gissing. Naar den aard van, naarmate van.
- sekiën* zoo, zoveel, zoo menig. — *lâma* zoo lang als.
- sekin*, Ar. mesje.
- se kira kira* omtrent, naar gissing, ongeveer.
- sekkat* (zie *sikat*). *Kâjin* — wrijfdoek, vaatdoek.
- se-koetokh* vervloekt, verdoemd.
- sekôraug-kôrang* ten minste, op zijn minst, op het minst; het minste gebrek, bij gebrek.

sekoewat krachtig, met kracht; dapperlijk; strengelijk.
sekoenjong onverwacht, op eene onverwachte wijze.
selâda, V. salade.
selâdang rundvee.
se-lâgi zoo lang als.
selâtoe voorbij, verder dan.
selâma gedurende, zoo lang als.
selâjin behoudens, behalve,
selâkoe gelijk, als, gelijkende.
selang afwisselend, gemengd, geschakeerd. Tusschenruimte.
Menjellang-njellang van een scheiden, van elkander op zekeren afstand plaatsen.
selang terwijl, gedurende; nademaa, dewijl, aangezien, vermits, bijaldien.
selapa, *seleppa* tabaks-, betel-, zakdoosje.
salâpan, *delâpan*, *doelâpan* acht. (in getal.)
salapoet vlies, vliesje.
selappa. (Zie *selapa*).
selârahk dwarsbalken van eene vervoerbare paardestal.
selâtan zuiden. *Ka* — zuidwaarts, naar het zuiden. *Ang'in* zuidewind. — *menonggâra* zuid-zuid-oost. — *dâja* zuid-zuidwest.
selesej, *seleset* ontwarren, ontwikkelen. eindigen, vereffen, *menjelesejkan* rambot het haar ontwarren, in orde brengen.
seleweng'an, Jav. onder weg ergens aangaan.
seliseh vooruitsteken, niet even lang zijn; verschillen in gevoelen, twisten.
selisikh, L. kraauwen, als een vogel, die zich gebaad heeft.
selimot mantel, deken, spreij, dekkleed. — *ber-lâpis-lâpis* — gevoerde mantel. *Ber* — een mantel dragen; onder eene deken liggen.
selimpang twijfelachtig, onzeker, aarzelen; besluiteloos zijn; huiveren.
se-lindong veiligheid, schuil-, wijkplaats. *Ber* — schuilen, toevlugt nemen. (Zie *lindong*),
sellâm indompelen, onderdom-

pelen; plompen, duiken; doopen. *Menjellamkan* onderdoven, indompelen. *Penjellâman* indompeling.
seloelop duiken, onderduiken, zich indompelen.
seloeran goot, kanaal, pijp, waterleiding.
seloeroe klucht, grap, kuur', gril, boert. *Ber* — boerten, grappen, schertsen. *Ber* — kan, begekken, bespotten.
penjeloeroe-an begekking.
se-loeroh geheel, gansch over het geheel. — *toeboh* het gansche ligchaam. *Di âtas* — *moeka boemi* over de geheele oppervlakte der aarde.
seloewar broek.
selselah keten, rij, reeks, samenhang. Opvolging, geslachtenrekening. stamlijst.
semâdja slechts, alleen; zeker, gewis.
semâjam, *semâjim* in het openbaar gehoor, in staatsie geven, in luister zitten.
se-mâna-mâna ergens, waar ook, overal.
semandejra boegspriet.
semâng'ra schrik, beroering, ontsteltenis.
semang, *samang* onbeschaafde, woeste volkstam in de binnenlanden van het Maleische schiereiland, hebbende kroes haar en eene donkere kleur.
semantâra, H. gedurende, terwijl, in den tusschentijd, ondertusschen, zoo lang als.
semâwie hemelsch.
se-mâta onvermengd, zuiver; geheel. *Ajer* — *mâta* zuiver water.
sembârang. (Zie *sa-bârang*).
sembilan negen. *Ka* — de negende.
sembilikh aanbeijen.
sembleh. (Zie *sambileh*). Slagten, dooden. Offeren. *Tampat* — offerplaats, altaar. — *an* offerande. *Binâtang* — offerdier. *Menjembleh* slagten; offeren. *Penjembleh-an* slagting; offering.

- sembiloe* iets snijdends, splinter, scherp riet of bamboes.
- semboenie*, *semboenjie* verbergen, verheelen, verschuilen.
- Ter* — verborgen, verholen.
- Ber* — zich verschuilen. *Menjemboenie* achterhouden, verbergen, verschuilen.
- se-mena-mena* zonder oorzaak, zonder reden; nutteloos om niet.
- sementang*, L. uithoofde, om reden, omdat.
- semoe* bedrog, bedriegerij, aanslag, kuiperij, verraad. — *kan* verraden; bedriegen. — *dája* verraderlijke toelag, zamenspanning, aanslag.
- semoet*, *semot* eene mier.
- sempit* naauw, eng, smal. *Djâlan* — smalle weg. *Soengéj* — smalle rivier. — wordt niet van vlakke voorwerpen gezegd, maar van die welke kanten of boorden hebben. — *kan* verengen, enger, naauwer maken.
- semplek* *boelan* het afnemen der maan.
- semporna*, H. volkomen, volledig, volmaakt, ongeschonden. Volkomenheid, volmaaktheid, ongeschondenheid. *Deng'an* — volmaaktelijk, naar behooren in volkomenheid, ten volle beantwoordende. *Ka-an* volmaaktheid. *Menjempornâkan* volmaken, naar eisch voltooien, volbrengen. *Penjempornâ-an* aanbouw, opbouw, de daad van voltooiing. (Perfectionnement).
- senang* vergenoegd, rustig, te vrede, gemakkelijk; verademing, ontspanning. *Ka* — *an* rust, verademing; in rust, ongestoord, *Di dâlam salâmat ka* — *an perdamej-an* in het ongestoorde genot des vredes. *Menjenang*, *menjenangkan* rust rust geven, te vrede stellen, gemak geven.
- senantjâsa* bij voortduring. (Zie *santjâsa*).
- sendér*, L. leunen, aanleunen
- sendiri*, *sindirie* zelf, eigen.
- Akoe* — ik zelf. — *koe* mij zelve. *Anakhkoe* — mijn eigen kind.
- sendoe* schuldpligtig, pandeling, die voor schulden werkt. — *âgong* pandeling wiens schuld met zijnen dood ophoudt. — *indal* pandeling, die na den dood van zijnen borg aansprakelijk blijft.
- sendoeng* kromhouten, knieën.
- sendokh* lepel.
- se-nedjis* vuilik; zwabber.
- seng'âdja* opzettelijk, voorbedachtelijk, vrijwillig; met opzet.
- senie*, *sinie* fijn, dun, teeder, zacht. *Kompot jang* — teeder, fijn gras. *Soewâra jang* — zachte fijne stem. *Ajer* — pis. (beleefde uitdrukking).
- se-nistjâja*, H. zeker, voorwaar; bepaaldelijk, bepaald.
- sentausa*, *tentausa*, H. rustig, stil, vredig, veilig; rust, vrede, veiligheid. *Ber* — in rust zijn, veilig zijn. *Ka* — *an* veiligheid.
- se-oemor* levenslang, bij het leven, gedurende het leven. — *koe hidop* gedurende mijn geheele leven.
- sepah* een betelpruimje, een kaauwte *sirih*.
- sepah* metaal harden, temperen; door middel van zwavel goud doen glanzen.
- sepah-râdja* paradijsvogel.
- se-pandjang* langs, in de lengte; zoo lang als.
- sepantan* gelijk, als.
- sepat* zerp.
- se-peninggal* sedert, sinds, sedert het vertrek van.
- seperdjâl* kwe (vrucht).
- seperti* gelijk, als, eveneens als; als; overeenkomstig met. Behoorlijk, volgens gewoonte. *Seperti boelan* gelijk de maan. *Deng'an* — *nja* naar behooren, met de gewone plegtigheid.
- sepie* stil, zacht, eenzaam.
- sepit* tang; nijptang.
- se-poewas* ten volle, tot ver-zadens toe.

seppie eenzaam, doodsch, stil.
serah, sarah overgeven, onderwerpen; overleveren, toevertrouwen, aanvertrouwen; overhandigen. Zich verlaten. *Menjerahkan* id. (Ook transitivum).
serâie, P. paleis, hof, hotel.
serâja tevens, benevens, terzelfder tijd, te gelijk; en, met. — *katânja* tevens zeggende. *Berdâtang* — *menjmbah* komen en eerbiedig spreken, hulde bewijzen. — *kan* vergaderen, bijeenbrengen.
serakh schor, heesch. *Ka* — *an* heeschheid, schorheid. *Boerong* — de nachtuil.
seram overeind staan, te berge rijzen, Schrik, afschrik, afgrijzen, ijzing. *Kena* — ijzen.
serambie voorportaal, galerij; zaal; tent op een schip.
serampang aalgeer, speer, hooivork.
serang, sârang aanvallen, bespringen, bestormen, overvallen, overweldigen, verwoesten. *Menjerang* idem. *Menjerangkan* doen stormloopen, aanvallen. *Penjerang'an* stormbestorming, aanval.
serâni, orang —, L. Christen; Portugees. *Kâseh mâsokh* — laten doopen.
serâsa als of, gelijk. — *hâng'os hatikoe* als of mij het hart verschroeide.
serawâl, Ar. broek.
serâwan sprouw, spruw.
serba huisraad, inboedel, meubelen, stoffeersel, toebehooren, gereedschap, — *menjoerat* schrijfgereedschap. — *koeda* paardentuig. — *roemah* inboedel. — *prang* oorlogstuig. — *kapal* scheepstuig, gereedschap, proviand. — *kamâsan* vergulden, versiersele. — — allerlei, allerhande.
serbân, sorbân, P. tulband, hoofddoek.
serbétta, v. servet, handdoek.
serhoe aanvallen, stormloopen, bestormen, zich werpen, in-

druischen, invallen. *Menjerboekan dirinja kapada tantâra itoe* zich op het leger werpen. *Penjerboewan* bestorming, aanval indruisching. *serbokh* vermalen, vergruizen, fijn maken; vergruisd, vermalen. Poeder, stof, stuifmeel. *Gandja* — gebraakte hennip. — *gergâdji* zaagsel.
serej, serei, H. kleur, waas, glans, gloed, hoogrood, inkarnaat. *Bér* — blinken, glinsteren; gloeijen.
sêrêt, L. slepen, sleuren, trekken.
seriding zekere visch.
serie-kâja zekere groote vrucht *annona squamosa*.
serijâwan sprouw, spruw.
serindib, H. & P. het eiland Cylon.
serindit, serindi, serindih, P. een fraaije vogel.
serlong put, kuil, modderpoel.
seroe, (zie *serwa*).
seroe, ber —, roepen, oproepen, omroepen, een geest oproepen, bezweeren.
seroek, sejroek bedammen, indammen, bedijken, indijken. — *an* waterleiding, beek, kanaal
seroet schaaft; schaven. — *an kâjoe* schaaftspaan, krul, spaander.
serrei, menjerrei honig van bloemen lezen, azen zoo als bijên. (Onder een dommelend geluid).
serta met, benevens, te gader, en; toen, zoodra als, *Hejran* — *terkedjoet* verwonderd en ontsteld. *Kita dan anakh kita* — *tnangda* ik, mijne kinderen, benevens de kamerjuffer. *Se telah ija serta fikir* toen hij gepeinsd had. *Be* — *toewan* benevens UEd. *Di pa sertâ-kandeng'an bebrâpa tâbekh* vergezeld gaande van veelvuldige groeten. *Menjertâ-ie* inwilligen, instemmen, toestemmen, overeenstemmen, bewilligen; medegaan; vergezellen.

serwa, H. leger, heir; heirschaaar. *Toehan* — *sekaliën* *dâlam* de Heer aller heirscharen der schepping.

serwoe, Ar. cipres.

sesakh, *sasakh* naauw, eng, gedrongen; in verlegenheid, knellen. — *dâda* aamborstig, aamborstigheid. *Bâdjoe jang* — een naauw kleed. *Sapâtoe jang* — knellende schoenen. *Ka* — *an* gedrongen; aandrang. *Menjesakh* dringen, aandringen, opdringen. (Van eene volksmenigte), kwellen. *Kôrang* — te wijd, niet naauw genoeg. *Ter* — verlegen, in benaauwdheid zitten.

sesal berouw, leedwezen, spijt; berouwen, berouw hebben, leedwezen gevoelen. *Menjesal* berouwen.

se-sâpoe bezem, veger, stoffer, varken, wisscher, zwabber.

sesat (zie *sasat*).

se-selâng'an halsbeen, sleutelbeen.

sesoewâtoe, *sa-sawâtoe* elk, een iegelijk, een ieder, hoedanig ook. *Bârang* — elke zaak, elk ding, alles. — *pekîrdjâ-an* ieder werk, zaak, daad.

se-songgoh waarlijk, zeker, inderdaad. (Zie *songgoh*). *Deng'an* — *nja* met zekerheid. — *nja* wordl bij verkorting door *s'nja* geschreven.

se-târa, *sa-târa* evenals, als of, gelijkende, evenbeeld, wederga. *Ber* — een evenbeeld hebben. *Tjâda* —, *ber* — geen wedergade hebben. *Ber* — *kan* vergelijken, gelijk stellen, een evenbeeld geven.

se-tâu kennis, bewustheid. — *hâti* het geweten.

se-telah (zie *telah*) toen, nadat, daarna — *brâpa lamânju* na eenen geruimen tijd. — *itoe* daarop, daarna, vervolgens.

setie vrouw van rang, eerbare, deftige vrouw; bestierster.

setjoerang grof geschut, kanon.

settang zie *satang*.

si, *sie* dit wordt voor den geboortenaam gevoegd. — *kâjer*, — *marîjam*. — *ânoe* N. N. ook wordt het uit verachting gezegd, als — *tjelâka itoe* die ellendige.

siâmang de Gibbon; zwarte aap met lange armen.

si-âno zeker iemand N. N.

sibir boordsel.

sida gelubde, gesnedene.

sidang vergadering, raadsvergadering, gezelschap, conferentie.

sidikh onderzoeken, zoeken, opzoeken, opsporen; vragen, uithooren, uitvorschen.

sidie-sidte gewrichten, knokkels. (Zie *sindie*).

sidilinggan menie, roode verw, vermiljoen,

sidoe lepeltje van een stuk kokosdop.

sigte takkel, flambouw, toorts. *Kâjoe* — harschtig hout, dat als een fakkel gebruikt wordt. Pijnboom op Sumatra.

sija-sija, *sija* onnut, vergeefs, ijdel, noodeloos. *Per-tjobâ-an jang* — — vergeefsche poging. *Maka sijâlah pengharâpannja* en ijdel is zijne hoop. *Menjia-njiâkan* verijdelen. — *kan*, *Per* — — *kan* veronachtzamen.

sijakh arm, pover; sober, ellendig, behoeftig, armzalig.

sijakh koningrijk aan de oostkust van Sumatra.

sijam SIAM. *Boeng'a* — of *boeng'a tongking* welriekende bloem.

sijang dag, daglicht vroeg, over dag — *dan mâlam* dag en nacht. *Ter-lâlœ* — te vroeg, de dag is nog niet ver genoeg.

sijantong zekere vogel.

sijap klaar maken, gereed maken. — *kan prâhoe* een vaartuig gereed maken. *Soeroh ber* — gelasten om gereed te staan, *sijâpa*, wie, welke. *Bârang* — wie, een iegelijk, alwie,

wie het ook zij. — *poenja* wiens; wien? — *poenja dnakh fsi* wiens kind is dit. — *poenja itoe, bñleh minta itoe* wien het toekomt, kan het vragen. — *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

— *kah?* wie?

simpan bewaren, houden, besparen, opbergen, bezuinigen. In voorraad hebben. — *oewang* geld bewaren. *Adakah toewan* — *kajin soetrá* hebt gij zijden stoffen in voorraad. *Menjimpan per-katá-an* woorden besparen, een verhaal bekorten.

simpang zijwaarts gaan, eenen anderen weg inslaan; afwijken. — *deri djálan besar* van den grooten weg afgaan. — *an djálan* afwijking van den grootenweg, zijweg. — *soeng'ej* zijtak, arm van eene rivier. *Berdjálan kapada per* — *an tampat bádakh* naar den zijweg van het verblijf des rhinosters gaan. *Ka* — *an* hetgeen vermijd wordt, of vermijd moet worden. *Kárang ka* — *an práhoe* klip door vaartuigen te vermijden.

simpei, stpei, tjpei zeer klein apensoort.

simpej, soempej een hoepel. Ring of hoepel van bamboes of rotting. — *kan* met hoepels beleggen, omleggen.

simplah de kern of het eetbare gedeelte van de kokosnoot. *Mínjakh* — kokosolie.

simplekh barst, knak, scheur; scheuren, barsten.

simpoel een knoop. Knoopen, toeknoopen. — *kan* eenen knoop leggen.

simpal een knoop in een touw, koord, enz. — *kan* knoopen.

sin, sín, sim de letter s.

sinang'an zekere visch.

sinar straal. *Ber* — stralen, schieten. *Kena* — bestraald beglaasd, teruggekaatst. — *matahára* zonnestraal — *boelan* maneschijn. *Ber* — glinsteren. — *an* hoofdversiersel van vergulden bloemen, klattergoud.

sindaroës sandarak.

sindat beperkt, naauw, eng in omtrek. *Sempitanjang* — een naauwe blaaspijp.

sindawa, sendawa paddestoel;

uitwas, salpeter; buskruid.
sindio, H. lid, gewricht, zamenvoegsel, scharnier. (schrenier).
sindil twee aan twee, bij paren.
Njânji — duo. *Târie* — duët. *Târie ampâ* — quadrielle.
sindjâ, *sindjâ-kâla* schemeravond, avond.
sindjâta wapen, geweer, krijgsgeweer. *Ber* — gewapend. *Mâjin* — schermen; spiegelgevecht houden. — klinkers, schrijfteekens. *Goedang* — of *gedong* — wapenhuis. *Tiejâda ber* — ongewapend. *alat* — krijgstuig, materiëel, oorlogstuig, krijgsvoorraad.
sindjoh plukken, rukken, uitrusten.
sing'a, H. leeuw. (Slechts bij naam onder de Maleijers bekend).
singah aandoen, aangieren, aanvaren, aanleggen, pleisteren. — *di samârang* Samarang aandoen.
singhasâna, H. zetel, troon, stoel, sofa.
singgong tegenstooten.
sing'it overhangen, overhellen. *Kârang jang* — een overhelende rots. *Kâpal* — het schip helt over. — *kapal* een schip krengen, op zijde halen.
singjom grimlagchen. (Zie *sinnjom*).
singkat kort, beknopt, bondig. Opkorten, opschorten. *Djâlan* — korte weg. *Badan* — kort van gestalte. *Menjingskat kâjin* de kleederen opschorten.
singkejta pleidooi, rechtsgeding, rechtszaak. *Ber* — pleiten, in regten betrekken.
singkil holte. (In tanden of vruchten).
singkoe omwinden; opschorten.
singsing optrekken, opstroopen, opgeijen. *Menjingsing lêng'an bádjoe* de mouwen van het kleed opstroopen. *Menjingsing lâjar* het zeil geijen.

Fadjar menjingsing hampirkan njâta de dageraad klom trapsgewijs, het was bijna dag.
sini hier. *Di sini* alhier, op deze plaats. *Ka* — tot hier toe, hier heen. *Sâna* — daar en hier.
sinnjap woest, eenzaam, onbevoond. *Soenji* — woest en eenzaam. *Maka tjampor bâwor pôn soenji* — lah. De chaos lag woest en eenzaam.
sinnjom glimlagchen, lagchen, Glimplach. *Ter* — *ngeran* verpijnde lach.
sintakh terstond.
sintakh rukken, afrukken, ontwringen.
sintar zekere vogel.
sipakh, *sejпах* achteruitslaan met de voeten tegen eenen bal van gevlochten matwerk. *Mâjin* — *râga* zich daarmede vermaken; met den voet kaatsen.
sipâjan duizendpoot.
sipat lijn, streep, linie, regel. *Kâjoe* — lintaal, lijnhout. — *kan* lijnen, streepen; lijnen trekken *Tâlie* — timmermans loodlijn, maatlijn, rigtsnoer. Touwen over een plankje gespannen om papier te lijnen.
sipei soldaat uit Bengalen, sipajer.
sipit soort van vijfboom.
sipoet oester.
sira solderen.
siram besprengen, besproeijen, begieten. *Penjiram* begieten. *Penjiram-an* begieting; een gieter. *Toekang menjiram kâbon* hof- of tuinbegieter.
sirat strooijen, laten vallen, verspreiden, slepen, laten hangen, *Bras ter* — gestrooide rijst. *Sârongnja ter* — zijn kleed sleept op den grond *Kâjin ber* — *moetyâra* een kleed met parelen. (als bestrooid).
sirâtan tusschenruimte, kloof. — *gigi dan koekoe* de tusschenruimte der tanden en de kloven der poten, klauwen of voeten.

sirâth de kanker.
sirâwat zwindelen, duizelen.
sirdâwah, sardâwah oprispen.
sirih betel. *Pôhon* — betelplant. *Dâwon* — betelblad. (Het wordt met pinang, gambir, kalk en tabak geëcaauwd. *Mâkan* —, *santap* — betel nuttigen. kaauwen. Bij vele Indische volken zeer algemeen). — *sa kâpor* eene betelbereiding, (het pruimpje wordt *sepah* genaamd). — *hoewah* slechte betelsoort, wiens vrucht bij gebrek aan betel gebruikt wordt).
sirip vin van eenen visch, de stekels van eenen visch.
sirkap, sarkap verrassen overvallen, overrompelen, onverwacht komen. *Handakh di — nja âkan kâmoe* willende u overvallen. *Penjirkâp-an* verrassing, overvallings, overrompeling.
siroedja, H. waterlelie, waterbloem.
siroet breijen, netten knoopen, splitsen (een touw).
sirpej maankring.
sisa, N. overschot, rest, klikje, afval, stuk brok; wrak, overblijfsel. *Mâkan* — het overschot eten.
sisie op zijde, naast, bezijden. *Doedokh di* — naast zitten. *Ber* — op eene rij staan.
sisikh schub, schubbe, schob, schubben van een visch.
sisip ergens tusschensteken, tusschenvoegen; doorschieten, *Di — kan-njakris di pingganja* hij stak een kris tusschen zijnen gordel. *Kita handakh menjisipkan karthas poetih di dâlam kitâh ini* ik wil dit boek met wit papier doorschieten. *Atapnja di — sâdja* er wordt slechts nieuw riet tusschen het dak gestoken,
sisir kam, haarkam; kammen, uitkammen, *Menjisir rambot* het haar kammen. *Menjisir tânah* den grond aanharken, harken.

sitakh zak, knapzak, buidel.
sitoe, sito daar, op die plaats. *Di* — aldaar. *Ka* — derwaarts, daarheen, daarnaar toe.
sjoar, siwa dolk, pook.
sjaair (zie *sjar*). *Toekang* — verzenmakersbaas.
sjâbân, Ar. de achtste maand der Mahomedanen,
sjafkhat, Ar. medelijden, goedertieren.
sjahharâh das, viervoetig dier.
sjah, P. Koning. — *aâlam* vorst der wereld.
sjahâdat, Ar. belijdenis, geloofsbelijdenis, getuigenis verklaring. *Meng'oejtjap* — geloofsbelijdenis afleggen. (De Mahomedanen doen zulks door te zeggen: *La ilaha illâ 'llahoe, Mohhamadoe rasoeloe 'llalahi*. Er is geen God dan God, Malomed is zijn profeet. *Djârie* — voorste vinger, wijsvinger.
sjahwât wellust.
sjaïrat een grein, (gewicht).
sjak, Ar. en P. argwaan, achterdocht, verdenking, aanstoot. *Kena* — in verdenking staan, verdacht gehouden worden. *Menâroh* — argwaan koesteren. *Membrie* — aanstoot geven, achterdochtwekken.
sjakar, P. suiker.
sjaksi, saksî, H. getuige, bewijs, getuigenis, *Nâjikh* —, *membrie* —, *ber* —, *djâdi* — getuigenis geven, als getuige optreden, bewijs opleveren. *Jang tijâda ka — an* onbewijsbaar.
sjah-bandar, P. havenmeester; ontvanger, generaal. (voornamelijk van havengelden).
sjahdân, sjahadân wijders, verder, voorts, daarop, vervolgens, daarna.
sjahid, Ar. martelaar. *Mâti* — als martelaar sterven. (Voor het geloof).
sjahîn valk.
sjâm, Ar. Syrië.
sjamsjir, P. sabel, houwer, zwaard. *Menjisipkan* — het

- zwaard dragen. *Maka tyadâ-lah ija menjisipkan* — *dengan sja-sja* hij draagt het zwaard niet te vergeefs.
- sjarbat*, Ar. sorbet, drank van rozewater, citroen, suiker, specerijen, enz.
- sjarbiut*, P. grens, grensscheiding.
- sjarijat*, Ar. wet, wetboek, burgerlijk wetboek.
- sjarth*, Ar. instelling, regel, voorschrift, bepaling, wet, gebruik.
- sjathar*, Ar. lijn, regel, streep.
- sjawâl*, Ar. de tiende maand der Mahomedanen.
- sjeboe* agaat.
- sjech*, *sjeich*, Ar. bejaard, eerwaardig man. Geleerde. Wetgeleerde; doctor, gepro moveerde. Prelaat, prior.
- sjeqhrol*, Ar. zorg, bekommerring, angst, onrustigheid, droefgeestigheid; bezorgd, bekommerd, beangstigd; bezigheid, beslommering. *Brie* — zorg verwekken.
- sjems*, Ar. de zon.
- sjereh*, Ar. lust, begeerte. *Ber* — lusten, goedvinden, hegeeren.
- sjerief*, Ar. Cherif, edelman, aanzienlijke, afstammeling van den profet Mahomed.
- sjerikat*, Ar. deelgenoot in den handel. *Ber* — gezamenlijk handel drijven, in Compagnie handelen.
- sjéthân*, Ar. satan, duivel. *Anakh* — satanskind, duivelskind. *Kena* — door den duivel bezeten. *Prie* — duivelsch, satansch. *Ka* — *an* door den duivel bezocht.
- sjether*, *sjathar*, Ar. bladzijde, half vel; brief.
- sjjâr (sjjaair)*, Ar. poezij, dichtkunst. *Ber* — dichten. *Peng'ârang* — dichter, poëet. *Ilmo* — dichtkunst. *Peng'atahoe-an* — dichtkunde.
- sjjârie*, *sjjâranie* dichterlijk, poetisch.
- sjihâb* verheveling,
- sjiksa*. H. straf, straffen. *Kena* — straf lijden, straf verdienen, in straf vervallen. *Menjiksa* straffen. *Ka* — *an* strafbaar; straf lijden; straf.
- sjin*, *sjim* de letter sj.
- sjofaüt*, *sjjfaüt* voorspraak.
- sjoekor*, *sjoekoer*, Ar., dank, dankzegging, erkentelijkheid, dankbaarheid. *Meng'oetjap* — *membrie* — danken, dankbetuigen, dankzegging opzenden. *Tijâda tâhoe* — ondankbaar.
- skroep*, v. schroef.
- slomporet* trompet. *Toekang* — trompetter.
- slokkan*, *serôkan* kanaal, sloot.
- s'nja* (Zie *se-songgoh*).
- snâpang*, V. snaphaan. *Trot-dâdoe* — infanterist, infanterie.
- s'nja* verkorting van *se-songgoh-nja* — inderdaad; in waarheid; waarachtig. De echtheid.
- soehang* oorsiersels; knoppen die soms zoo zwaar en groot zijn, dat zij de oorlellen uitrekken.
- soebhhânah*, Ar. roemwaardig, *Allah* — *wa tââla* God, altoos te prijzen en de verhevenste.
- soedâgar*, handelaar, groot, gevestigd koopman. (Zijnde *dâgang* meer een vreemd, reizend koopman). Opkooper. *Ber* — handeldrijver.
- soedah*, H. reeds, alreeds, voorbij; af; voltooid, afgewerkt, geëindigd. (— is de verledene tijd, ook beteekent het: 't is wel, genoeg, houd op, schei uit, laat af, stil! voldoende) — *dâtang* is gekomen. — *lihat* heeft gezien, — *lah toewan* laat af mijnheer. — *lâra* reeds lang. *Apa ka* — *annja* wat is de uitkomst, afloop? — *kan*, *menjoedâhkan* voltooijen, afmaken, afwerken, ten einde brengen, voldoen, vervullen. *Menjoedâh-ie hhasrat* eene hegeerte bevredigen. *Penjoedâhan* voltooijing.

soedâra, *saudura*, H. broeder, zuster; vriend, vriendin. — *andjing* hondsche broederschap. (term voor de betrekking van voorkinderen des mans en der vrouw). *Ber-soedâra* broeders of bloedverwanten hebben.

soedie inwilligen, toestaan, bepalen, goeiddunken. — *dan pâjoe* goevinden en verstaan, (bepalen).

soedie, H. zuiver, gelouterd. *Amas* — gelouterd goud.

soedjie borduren, festoenen maken, kantwerk maken, met de naald werken. *Pandej menjoedji* varen in het borduren. — handschriften met bloemwerk versieren.

soedoet hoek, punt. — *mâta* hoek van het oog. — *sapoe-tâng'an* punt van eenen zakdoek.

soedokh (Zie *sendokh*).

soegie, *ber* — de tanden borstelen, schoonmaken. *Kâjoe* — houtje om tanden te reinigen. Tandborstel.

soeh bloedwarm; bloedwarmte, levenswarmte.

soehj, *soewej* streng, hard.

soeka, H. verheugd, blijde, vrolijk; genoeg nemen, vermaak vinden, lusten, bevallen, zin hebben, trek hebben. Vermaak, lust, vreugde, blijdschap, trek, lust, zin, smaak, begeerte, neiging. — *hâti* vreugde des gemoeds. *Ber* — *an* banketteren, lustig, vrolijk zijn, weelderig leven. — *tjila* verblijd, verheugd; vreugd, blijdschap. *Menjoekâ kan* vervrolijken, verheugen, verblijden, opbeuren. *Ka—an* blijdschap, vreugde, vermaak. Verheugd, verolijd.

soekar (is sterker dan *soesah*) moeilijk, zwaar, lastig, bezwaarlijk, drukkend, verdrietig, benard, vervelend, netelig, hagchelijk, ingewikkeld. Moeijelijkheid. radeloosheid, ellende, beangstheid, verwardheid. *Menjoekarkan* benarren,

beangstigen, in onaangenaamheden wikkelen, benaauwen, drukken, kwellen, dwarsboomen. *Ka—an* in druk verkeeren, beangstigen; benard. Moeijelijkheid, last, bezwaar, druk, verdriet, benardheid, hagchelijkheid. *Orang ka—an* iemand die in nooden verkeert.

soekat inhoudsmaat (voor drooge en natte waren) — *an* zekere maat, schepel, koornmaat. *Menjoekat* meten.

soeka-tjila, H. vreugde, blijdschap, verheugd, verblijd.

soekoe een vierde deel, een vierde van een spaansche mat. Acht tinnen duiten, een vierde van eenen koperen rejaal. — Volkstam. Tak eener familie.

soekon, de broodvrucht. *Pôhom* — broodboom. — *kapas* de eetbare kroodvrucht (*gramosa*) die vol pitten is,

soela een spitspaal, (om menschen aan te spitsen). — *kan* spitsen.

soelah kaal. (Op het hoofd.)

soelam borduren. *Penjoelam* die borduurt. *Penjoelâman* borduurwerk. — *an* borduursel.

soelap, *soelop* goochelarij. *Menjoelap* goochelen. *Penjoelda* goochelaar. *Penjoelâpan* be-goocheling.

soeling, *soelin* fluit, schalmey, rietpijp, blaasinstrument. *Menjoeling* fluiten, op de fluit blazen.

soelit eng, bogtig, hobbelig.

soeloe spion. *Menjoelos* ver-spieden.

soeloh, L. bemiddelen, inder minne afmaken, bijleggen.

soeloh toorts, fakkelt, flambouw, licht. *Menjoeloh* toelichten, verlichten, voorlichten. Bemiddelen, schikken, bijleggen. *Ter* — toegelicht. *Penjoeloh—an* kunstlicht.

soelong, *sôlong* eerstgeborene. *Anakh* — *lâki-lâki* eerstgeboren zoon.

soelor, *menjoelor* kruipen,

- wriemelen, wemelen. (als insecten en planten).
- soembang** bloedschande,
- soembat** stop, prop, zwikje, tap in een ton, deuvik. **Menjoembat** kurken, toestoppen. **Penjoembâtan** stopping.
- soemor**, Jav. put, wel. **Ajer** —putwater, welwater, pompwater.
- soempal**, kurk, stop, prop.
- soempit**, **sompit** spuit, pijp. — **kan** spuiten. — **an**
- soenat**, Ar. besnijdenis. **Belom di** — nog niet besneden. **Ti-jâda ber** — onbesneden.
- soendokh**, **sendokh**, lepel, schop. — **besar** soeplepel, pollepel. — **kan** opscheppen.
- soeng'ei** rivier. **Anakh** — een arm van eene rivier.
- soeng'ot** murmureren, mompelen, morren, grommen. **Ka** — **an** murmuring, mompeling, gemor.
- soeng'ot**, **soen'goet** knevel, baard. (Van een beest).
- soenie**, **soenija**, rustig, bedaard, gerust, kalm. — **bedaren**.
- soenji**, H. eenzaam, stil, doodsch, onbewoond, verlaten, afgezonderd. **Pada tampat** — **ka-mâti-mati-an-tja pîn meboewat ihâ-datnja** in eene doodstille plaats verrigtte hij zijne godsverering.
- soentong** zeevat, zeealf.
- soenting** otter.
- soerâhie**, **surâhie** koek.
- soerâhie**, **surâhie** een fleschje, met eenen langen hals. **Sjarbat koeminom di dâlam** — den nektar dronk ik uit den beker. Ik heb weelde gesmaakt. (In eenen dichterlijken zin).
- soerakh** kreten; kreet, geschreeuw bij den aanval. **Tampik** — **nja terlâloe athlamat boenjinja** woest krijgsgeschreeuw, dat ontzaggelijk klinkt.
- soerambie** voorportaal, galerij. (Zie **sarambie**),
- soeram** donker, nevelig, duister, door de zon verbrand. Duisternis, donkerheid.
- soerat**, Ar. geschrift, brief; boek; afdeeling. — **an** brieven, papieren, geschriften. — **âddab** fraaije letteren. **Menjoerat** schrijven, te boek stellen, boeken. **Menjoerat kitâh** een werk schrijven. **Penjoeratschrijver**, auteur. **Penjoerat-an** beschrijving.
- soerat kondej** hoofdgeldbriefje.
- soerei**, **sôrej** vooravond.
- soerie**, **soerej** achtermiddag.
- soerie** vorstin, koningin, meesteres. (**Permej** — idem.)
- soerijante** syrisch.
- soerijan**, v. serjant, sergeant. — **Mâjor** sergeant-majoor.
- soero** (zie **mohharam**).
- soeroh** zenden, laten last geven. — **ambil** laten halen. — **ôrang** iemand zenden, afvaardigen. — **menghâdap** bevel geven om te verschijnen, om ten hove te komen, opontbieden. — **an** afgezant, zaakgelastigde, boodschaplooper, besteller. **Penjoerôhan** boodschap, gezantschap, ambassade.
- soerot** ferugvloeijen, zakken, afvloeijen, ebben. Krimpen als laken. **Ber** — ebben. **Ajer** — laag water, eb.
- soesah** onrust, onrustigheid; gestoord, onrustig, verdrietig, geroerd, bezorgd. **Ber** — verdriet, kommer, onrust hebben. — **hati** hartzeer. **Djâng'an** — heb geen zorg, denk er ligt over. **Ka** — **an** verdrietig zijn, in moeilijkheid verkeerren. Bezorgdheid, ongerustheid. **Menjoesahkan** bekomen, aantrekken. Moeite veroorzaken, grieven.
- soesang** tuimelen, buitelen. **Menjoesang** idem. **Orang penjoesang** tuimelaar, buitelaar.
- soesoe** de borsten, mammen, spenen. **Ajer** — melk. **Menjoesoe** zuigen. **Menjoesoe-i** zogen.
- soedâra** — **an** zoogbroeder. **Anakh** — **an** zoogkind. **Di** — **ie** gezoogd worden. **Prâh'pras**)

- melken. *Penjoesoe* minne, zoogster.
- soesoel*, L. zoeken, opsporen; inhalen, achternalooopen.
- soesoep*, L. kruipen.
- soesoh* haak; kram. — *hâjam* hanespoor. — *prâhoe* verlengde kromme steven, van een vaartuig.
- soeson* zamengesteld, opgestapeld, op stapels, in lagen op elkander liggen. *Tijâda her* — enkelvoudig, niet te zamengesteld, ondeelbaar. *Ber* — in hoopen, of op stapels. *Boeng'a* — eene dubbele bloem.
- soesor* schoffel.
- soesut* lek; lekken.
- soetji* gezuiverd, schoongemaakt; rein, zuiver, onbesmet, onschuldig, onbevlekt. *Hâti jang* — rein gemoed. *Kâjin* — zuiver, schoon gewaad, schoon linnen. *Menjoetjikan tânah* den grond ontginnen, zuiveren van struiken, onkruid, enz. *Menjoetjikan dirizich* reinigen, wasschen. *Menjoetji diri deri pada ka-tjelâ-an* zich van eene blaam zuiveren. *Ka* — an gezuiverd, gereinigd; zuiverheid, reinheid. *Penjoetjian* reiniging zuivering. *Jang tijâda ka* — an daar geen redderen of schoonmaken aan is; onverdedigbaar, onherstelbaar. (van eene blaam of schande), — *deri pada dôsa* vrij van zonden, onschuldig.
- soetrâ* zijde. *Benang* — zijden garen. *Kâjin* — zijden stoffe.
- soewa*, *her* — vinden, ontmoeten. *Ter* — gevonden.
- soewâpi*, *menjoewâpie* omkopen. Voederen, voeren; kroppen, in den mond proppen.
- soewâb*, *soewah* een stuk beet, brok, mondvol. *Sa* — *nâsi* een mondvol rijst; een weinig rijst; levensonderhoud; (een stuk brood). *Soewâpie* voeren, voeden, inproppen. Omkopen. *Menjoewap-nâsie* een mondvol rijst nemen. *Mâkan* — giften ontvangen, zich laten omkopen.
- soewâl*, *sawâl*, Ar. vraag, vraagstuk; ondervraging. *Be-brâpa poeloh* — *dân djâwab jang musjikil* verscheidene moeilijke vragen en antwoorden.
- soewâla* tripang, zeekwab.
- soewâlang* bijennest.
- soewam* laauw, half warm. *Ajer* — laauw water.
- soewâmie*, H. echtgenoot, man, gemaal. *Ber* — huwen, eenen man huwen.
- soewang* beneveld, nevel, betrokken. *Kalisa* — soort van wesp.
- soewânggie*, *swanggie* bovennatuurlijk, romanesk, romantisch; monsterachtig, gedrogtelijk. *Tjeritera jang* — romantisch verhaal. *Boerong* — nachtraaf.
- soewâp* stuk, brok. *Sa* — *nâsi* een mondvol rijst.
- soewâpan* schaardig, volschaarden.
- soewâra*, H. stem; geluid, *Ber* — geluid geven, *soewârang* bijennest.
- soewarga*, H. de hemel.
- soewâsa* mengsel van goud en koper; spinspel.
- soewâtoe* een, eene, een zekere. *Pada* — *mâlam* op eenen zekeren nacht.
- sâjakh* verscheuren, (van linnen, papier).
- sâkong* stutten, ondersteunen, schragen, onderschragen. — hanebalken, steunbalken.
- solejman*, Ar. Salomon.
- sôlong* den beker of het glas overhandigen. — *menjôlong* den beker laten rondgaan.
- sombing*, *soembing* een schaar in messen, schaarden, brokkel van tanden; ontand van eene zaag.
- sombœ* pit van eene lamp of kaars; lont; zwaveltje.
- sompah* eed, eedzweering, vloek. Eenen eed doen, zweren. *Meng-oebah kan* — eedbreken. *Ber* — zweren. *Kena* — bezworen door eenen eed verbonden, vervloekt. *Menjompâhie* eenen eed afnemen, bezweren.

- sompit-an** blaaspip om te schieten, blaaspip, waardoor men pijltjes of erwten blaast, om menschen of dieren te treffen. *Menjompit hoerong* vogels op die wijze schieten.
- sondat**, *soendal* ontuchtige vrouw. *Per* — *an* ontucht. *Ber* — ontuchtig zijn. — *mālam*, (liever *sedap mālam* bloem die 's avonds geurig is).
- sompron**, *koewé* — oblie.
- somsom** merg, pit.
- songgoh** zeker, inderdaad, voorwaar. *Menjonggoh* bevestigen, bewaarheden, beamen, waarmaken.
- songkar**, *songkor* voorover, gebogen, nedergestrekt. *Djātohter* — vlak voorovervallen.
- songsong** vergezellen, begeleiden; gevolg, gezelschap, geleide. *Menjongsong haginda* zijne Majesteit vergezellen.
- sonting** bloemen, die in het haar gedragen of achter de ooren gestoken worden. *Ber* — met bloemen versierd.
- sontokh**, *sontokh* tegenstooten, tegen iets aanloopen, aanbinnen, stuiten, struikelen. Aanraken. *Ka* — *an* stoot, hons, aanstoot; gestooten. *Penjontokh* stooter. *Penjontōhan* stooting. — *kan kapāla* het hoofd stooten.
- sontokh** geheel, gansch vol. — *sa-tāhon* een geheel jaar. *Sampe* — *doewa boelan* voor twee volle maanden.
- sool**, *sōl* zool.
- sopāja** ten einde, opdat, om. *Agar* — opdat.
- sōpakh** witte vlekken op de huid, zekere ziekte of meelaatschheid.
- sōpan**, *soepan* wellevend, hoffelijk, beschaafd, wel opgevoed, wel gemanierd, hoffelijk. *Boerong* — paradijsvogel.
- s'ōrang** iemand, zeker persoon. — *diri* alleen, geheel alleen. — *pōn tyāda* niemand.
- sorbān** (zie *serbān*).
- sōrej**, achtermiddag, vooravond.
- sorga**, *soerga*, H. hemel, geestenwereld.
- sōrong** schuiven, voortschuiven, voortdouben, douben. — *an* steekpenning, gift. *Tijangpenjōrong* bezaanmast. *Penjōrang* bezaan.
- sowēkh**, L. scheuren, rijten. — *an* scheur. *Penjōwēkan* verscheuring, rijting.
- srie**, H. doorluchtig, glansrijk, voorspoedig; koninklijk. Bevalligheid, sieraad. — *padoeka toewan besar* de doorluchtige, beminde groote Heer. (Gouverneur Generaal).
- sring-sring**, Jav. nu en dan, gedurig.
- stiwel**, v. stevel, laars.
- stolp**, E. stolp, glazenbol.
- stinggie** gording.
- storie**, Port. verhaal, zaak, geval, ophef, lawaai, omslag, beweging, ruzie.
- sulthān**, Ar. sulthan; koning.
- sūlthānet** keizerdom.
- sulthānie** keizerlijk.
- sumbah**, *sembah* eerbiedig spreken, zeggen, buigende spreken; begroeten, groeten, huldigen; aanbidden. *Menjumbah* idem. *Kirim* — groeten zenden. *Per* — *an* huldiging; gebiedenis, groet; eerbiedige aanspraak. — *an* geschenk van hulde; offer.
- sumbahjang** bidden, aanbidden, godsdienst verrigten; bede, aanbidding, gebed, godsverering. *Ajer* — water, dat bij godsdienstplegtigheden gebruikt wordt, wijwater.
- sunnat**, *sonnat*, Ar. besnijdenis. *Belom di* — onbesneden, nog niet besneden.
- sunnat**, *sonnat*, Ar. verdienstelijke, doch niet voorgeschrevene werken.
- suroer**, Ar. blijdschap.

T.

ta de letter t.

tâ voor *tjâda* neen, niet.

tââla, Ar. allerhoogst. *Allah soebhhâna wa* — God altoos te prijzen, en de allerhoogste. *tahâût* navolging.

tâhal, *tehal* kleine trom, die voor aanzienlijke personen gedragen wordt.

tâbang, *tehang* vellen, kappen, omhouwen. *Penehang* bijl. — an geveld hout; afval, spaander.

tâbang stoppen, toedoen.

tabarrok, Ar. zegening, gelukwensching, heilwensch.

tâbas als *tebas*.

tâbekh, *tahêh* pligtpleging, groet, groeting, heilwensch.

tâhêh als *tâbekh*.

tâhi, Ar. aanhanger, volgeling, ahangeling.

tabîhh, Ar. prijs, hulde, lof.

tâbir behangsel, gordijn.

tabîr gordijn.

tabîr naauw, enz. *Kâjin* — een naauw kleed,

tâbir, Ar. uitlegging verklaring. — *mimpi* droomverklaring. — *kan* uitleggen, verklaren.

tabkîtkan overreden.

tâhoet, verbondsark, die van God aan Adam zou gegeven en door de aartsvaderen bewaard, op Mozes zou zijn overgegaan.

taboewan, *teboewan*, horzel, wesp. — *tânah* aardtor.

tâboh eene nachtwaak, zijnde er vijf in eenen nacht.

tâbokh, slaan, kloppen. *Sa* — klap, slag.

tâbokh slag met de vlakke hand.

tâbor zaaijen; spreiden, strooijen. *Menâbor* idem. *Penâbor*

zaaijer, strooijer. *Penâbôr-an* zaaijing, strooijing.

tabrijat, Ar. kwijtbrief.

tabrik, Ar. zegenen.

tachajoel, Ar. bijgeloof, dweeperij, femelarij, *tachlikh*, Ar. scheppen, voortbrengen.

tachta, Ar. en P. troon, zetel, rustkoets, praalbed. *Ber ka-radjâ-an* op den rijkstroou zitten, het bewind voeren. — *kan* op den troon plaatsen.

tâdah opheffen. *Menâdakh-kan tâng'an* de hand plat tegen elkander opheffen. *Menâdah* behouden (een voorwerp). Ophouden (iemand tegen zijnen zijn.) *Menâdah ôrang dâgang* kooplieden ophouden.

tâdang schoppen. (Zie *tendang*).

tadbîr, Ar. regering; bevel. — *kan* regeren, bevelen.

tâdib kastijding. — *kan* kastijden, tuchtigen.

tâdie, *tahâdie* zoo even pas, kort geleden. — *dâtang* pas gekomen. *Ieja berkata* — hij zeide zoo even.

tâdil, Ar., verbetering, regtvaardigheid.

tâdjakh soort van sikkel, krom mes om onkruid weg te maaijen of te wieden. Met zoodanige werktuigen het onkruid uitroeijen.

tâdjalie, Ar, glans, glinstering, luister. Glansrijk; glinsteren, schijnen,

tâdjam scherp, snijdend; vinnig, snedig, bits. *Piso* — scherpmes. *Mâta* — scherp van gezigt. *Per-katâ-anjang* — schampere, bitse woorden; snedige gezegde; scherpte, snede. *Ka* — an gescherpt: scherp. Scherpte. *Menâdjam* scherp, wetten.

tadjarrie, Ar. verwonding. Gastvrij, mild.

tâdjou, *tâdjoe* sijn gevlochten mandje.

tâdji kunstspoor, lancet. *Hâjam ber* — een haan met kunstsporen.

tâdjil, Ar. haast, spoed.

tâdjin schuim van kokende rijst.

tâdjoe zie *tâdjou*.

tâdjoe kroon, diadeem; —

- tádjoe saláthín* het werk: De Kroon der Koningen.
- tadjribat*, Ar. ondervinding; ondervinden.
- tádjub*, Ar. verwondering; verwonderd zijn.
- tadroedsj*, Ar. faizant.
- tadzíl* bestraffing.
- tadzkerat*, Ar. gedenkteeken.
- tadzkerat*, Ar. gedachtenis, geheugenis, schuldbekentenis, schuldbrief. *Kiláb* — aantekeningsboek, gedenkboek.
- tadzkorat*, Ar. geheugen.
- tádzoel*, Ar. bestraffing.
- taffáh*, Ar. een appel.
- táfia* zekere sterke drank, van suikerriet gestookt, soort van rum.
- tafsier*, Ar. uitlegging, verklaring van den koran, noot, kanteekening.
- tágah*, *tegeh* hinderen, belemmeren, beletten.
- tágah*, *tegal* om reden, ter zake van, omdat, dewijl, uithoofde, nademaal, aangezien.
- tagalijat* verrekken, verdraaijen, uit het lid trekken.
- tagalítjoh* (zie *tagalijat*).
- tágar*, *tágor* donder, gedonder, gebulder, gerommel. Rommelen, donderen, bulderen. *Maka toerou thoefân, goeroh, kilat, fítar, tágar dan halilintar, deng'an hoedjan pon klam kaboet* er kwam een zwaar onweder van donder, weerlich, kettingbliksems, ratelslagen, dondersteenen en regen.
- tágie*, *tágej* aanmanen, manen (om geld) vorderen. — *hoetang* schuld vorderen, om geld manen. *Penágie* vorderaar, maner, eischer, schuldeischer.
- tágil* hanespoor.
- tágoe-tágoe* eene soort van vogel.
- tágor* stoeijen, in het water spelen, gooijen onder het spelen.
- tah* vragend aanhechtsel *Di maná* — waar? *Apá* — welk? wat?
- tahâdie* zoo even, pas, zoo op het oogenblik.
- táhan* dulden, harden, lijden, verdragen, uitstaan, verdueren, doorstaan, uithouden. Bedwingen, intoomen, betoemen, beteugelen. Ergens tegen zijn, tegengaan terughouden, wederhouden, aanhouden, (niet teruggeven), verbergen; tegenhouden, vasthouden.
- Tijáda ter* — onlijdbaar, deloos, onwederstaanbaar. *Menahânie morkânja* zijnen toorn bedwingen, *Maka anakhnja di* — *ie di roemah* hun kind hielden zij te huis.
- tahhahoes*, Ar. gevangenzetting.
- tahhammul*, Ar. lijdzaamheid.
- tahhlis* mis, misse. — *mes-djid* kerkmis. — *kan* weijen.
- tahhbis*, Ar. inwijding.
- tahnbiskan* inwijden.
- tahhdid* omschrijving.
- tahhfifat*, Ar. geschrift, blad.
- tahhlil*, Ar. loven, prijzen.
- tahhmid*, Ar. lof, prijs.
- tahhrif*, Ar. letterkeer.
- tâhie* uitwerpsel; vuiligheid, drek, mest, afgang; drab, droesem, roest, moer. — *besie* ijzerroest. — *koeping* oorsmout, oorsmeer. — *koedu* paardenvijg, paardenmest. — *lalat* sproet op het gelaat. — *andjing* aardmos.
- tâhil* goudgewicht van 16 *maas* of 4 *pâuh* (Soms beteekent het 2 Spaansche matten).
- tâhoe* weten, kunnen, bewust zijn, afgerigt, kunnen. — *bâtja* lezen kennen. *Di ka* — *ie ôleh moe* het zij u bekend. *Di ka* — *ie* geweten, gekend worden. *Sijâpa* — wie weet? misschien, welligt, mogelijk.
- Jang ter lebeh* — zeer kundig zeer bekend. *Tijáda ka* — *an* onbewust, geene kennis dragen. *Peng'a* — *an* kennis, wetenschap, kunde. *Ber-peng'a* — *an* kennis, kunde bezitten, kundig. *Sa* — weten, medeweten; bewustheid. *Sa* — *hâti* bewustheid; geweten.
- tâhor* voor anker rijden in open zee.

tâhon een jaar. *Menâhon* bij het jaar werken; bij het jaar onderhouden. — *bahâroe* nieuwjaar. Verjaring. *Soedah ber* — jaren geleden. *Boerong* — rhinocerosvogel.
tâies eene soort van de manga.
tâjer dikke melk.
tâkan drukken (met de vlakke hand), indrukken, persen, uitpersen. *Djâlan* — bewandeld pad, gebaande weg.
tâkar drinkkroes, beker, drinkvat, vaas; oliemaat (33 flesschen inhoudende). — *pejrahk* zilveren beker.
takhdîr, Ar. noodlot, voorbeschikking, gods wil. Toelating; gunst. *Maka deng'an* — Allah *tâbla* volgens den wil Gods, den Allerhoogste. *Bârang jang di* — kan Allah hetgeen God bepaald, bestemd, voorbeschikt heeft.
takkebor, Ar. trots, verwaandheid, inbeelding.
takkoewim, Ar. almanak.
tâkot vreezen, duchten, beduchtheid, angst, beschroomdheid, angstvalligheid; beangst, beschroomd, beducht, bevreesd, bang, schoorvoetend, benaauwd, uit vrees dat. — *âkan baginda* den vorst vreezen. — *âda bâdjakh* uit vrees dat er zeeroovers zijn. *Menakoet-i* vrees aanjagen, beangstigen. *Ku* — an gevreesd, geducht. Vrees, angst. *Penâkot* bloodaard, lafaard. *Koeda penâkot* schichtig paard.
takrîm, Ar. eer, hulde, vereering, pligtpleging. *Sumbah, tâthlim dan* — onderdanigheid, hulde en eerbied.
tâlam schenkbord, blad, theeblad. Bak, kwispedoor.
tâlang eene soort van visch.
tâlang gehucht, klein dorp in een bosch, waar zaailand is.
talang, telang makelaar. Koppelaar. — an makelarij.
talejdor schurk, schelm, schoelje.
tâli zilveren munt, schelling
 een achtste Spaansche mat.

tâli ôjer boordsel.
tâlib, Ar. onderteekening; merking.
tâlie touw, koord, zeel, reep, riem, streng, band, talie. — *pending* bulkband. — *sâuk* kabeltouw. — *klât*, — *bâwat-an* brassen. — *pendârat* hoegseertouw. — *perthohbât-an* vriendschapsband.
tâlif, Ar., vereenigd, vereeniging, unie, gezelschap. *Men* — *kan kitâh* een boek vervaardigen, schrijven.
tâlijan eene schelling.
tâlim, Ar. leering.
tâlôkh, Ar. onderdanig, onderworpen, overwonnen. afhankelijk, cijnsbaar. — *kan, Menâ lokhkan* onderwerpen. *Negrie jang* — wingewest. *Tânah djâwa deng'an segala dâierah* — nja Java met al deszelfs onderhoorigheden.
tam, Ar. (Zie *tammat*) geëindigd, het is af-einde.
tâman hof, tuin, lusthof. — *larâug'an* verboden hof, lusthof voor vrouwen.
tamâram licht, glanzend, schijnend, helder, blinkend. *Maka boelan pôn trang* — *pada teng'ah mâlam* en de maan scheen te middernacht zeer helder.
tamâsja, P. onderhoud, vertooning, vermaak.
tambâga, tembâga, H. koper. — *koening* geel koper, mes-sing. *Menambagâkan kapat* een schip koperen. *Palita* — koperen lamp.
tambah bijvoegen, toevoegen, vermeederen, bijdoen, uitbreiden. *Ber* — overvloediglijk, talrijk Bijvoegen. *Menambâhis* vermeederen, bijdoen. *Ber* — — *kabesâran* de grootheid uitbreiden. — an aangroei, bijvoegsel. *Penambah* vermeederaar, toevoeger. *Penambâh-an* bijvoeging, vermeedering, — *po-la* bovendien, wijders, eindelijk, ten laatste.

tambâh-an bevoegsel, aanhangsel, aanhechtsel; bijdrage. — *poela* daarenboven, bovendien, wat meer is, eindelijk.

tambâko tabak. — *hidong* snuif, snuiftabak.

tambal lap, stuk; lappen, een stuk inzetten. — *an* lapperij, lap.

tamban soort van elft.

tambang overvoeren, overvaren; (goederen of reizigers). — *an* vrachtschip; overhalersschuit. *anakh* — *an* het volk van zoodanig schip of schuit.

tambang eene mijn. — *ama* goudmijn. *Orang* —, *orang gâlie* — mijnwerker, mijn-graver.

tambang-an schuit, prauw om over te varen, overhalersschuit.

tambârah soort van karper.

tambat binden, inbinden, vereenigen, vastmaken; terughouden, achterhoudend zijn. — *kan prâhoe* een vaartuig vastmaken. — *an* verband, vereeniging. *Bârangjang* — *an* het bijzondere; stille achterhoudendheid, groote omzigtigheid.

tambelockie de krop van eenen vogel.

tambikîr scherf, potscherf.

tambilang eene spade, schop.

tambîrang het want, bakstag, stagtouwen. — *jang kôrang kintjang* want of bakstag die niet stijf aan gezet is.

tambhoe-tambhoe zie *tehoe-tehoe* ringen, slanggewijze versierselen; bogten; kronkels van kruipende insecten.

tambôel, tambol, levensmiddelen, spijs. *Sa* — een geregt van spijzen.

tamboes doorboord, doorknaagd, doorsteken. Doordringen, doorzigen. *Kapal itoe habis heramboes* dat schip is door den worm doorboord. — *an* tregter, kleinzer, verzijgdoek, teems, kleinsdoek. (Filtereermachine.)

tambon, timbon hoop, stapel;

opstapelen, ophoopen. Doorvoed, gemest, vet. — *bâtoe* een steenhoop. *Menambon oewang* geld op stapels zetten. *Ber* — — op stapels, op hopen leggen, gestapeld, opgehoopt. — *nja oelar* ringsgewijze klomp of hoop van eene groote slang. *Lembos jang ber* — — gemeste os. *Menambonkan anakh sâpi* een kalf mesten.

tamijil, Ar. weifelend, besluiteloos.

tamin een schild.

tammal, Ar. geëindigd, gedaan, voltooid, af, volbragt. — *el kalâm* einde van den brief; het geschrift is geëindigd. — *lah tjeritera* het verhaal is uit.

tampâjan een groot steenen wattervat; vaas, kruik (om water of olie te bewaren).

tampakh handbreedte. *Tabalnja doewa* — het had de dikte van twee handbreedten.

tampal lap, stuk; pleister; flard. Lappen; pappen. — *kan kâjin* een kleed lappen.

Kâsin sa — een stuk, een lap laken of stoffe. *Loekajang di* — *kan ôhat* eene wond waar geneesmiddelen (kruiden) op gelegd worden; eene wond, die gepapt wordt. — *an* lapperij, lapping. *Orang menampal, penampal sepâtoe* schoenlapper.

tampang een bol, koek van was, benzoin en tin. Kardoes, patroon.

tampar slag, klap met de vlakke hand; met het vlakke van de hand slaan. *Di gôtjoh dan di* — met de vlakke hand geslagen worden.

tampat plaats, oord, punt. ligging; vat, doos, pot, koper, kan, tasch, kruik. — *jang bâjikh* eene goede plaats. *Ber* — eene plaats beslaan, eene plaats hebben. — *gâram* zoutvat. — *sirih* beteldoos. — *goela* suikerpot. — *dâwa*

inktkoker. — *ajer soesoe* melkkan. — *soerat* brieventasch. — *mînjakh* oliekruiik.
tampejling kinnebakslag, kaakslag.
tampelikh, *menampelikh* overtuigen, wederleggen. *Ter* — overtuigd, wederlegd; gewraakt.
tampias onstuimig, stormachtig; inregen. *Harte* — onstuimig weder.
tampie, *tampe* wannen, schiften, zuiveren.
tampik geschreeuw, schreeuw; schreeuwen. — *soerahh* krijgsgeschreeuw, veldgeschrei.
tampil voorwaarts gaan, oprukken, voortrukken, indruischen, naderen, uitrukken. *Berprang onder* — strijdende, nu eens achter- en dan weder voorwaarts rukken.
tampoe bij het afspringen met den voet drukken. *Maka prâhoe itoe tijâda dâpat tãhan tampoe hamba* die prauw kan den druk mijner voeten (bij het van boord springen) niet wederstaan.
tampoeling een ijzer met weerhaken.
tampoeng opvangen (iets dat valt); in den mond vangen.
tampoerong de dop van een kokosnoot, de schaal. — *kapãla orang* stuk van een hoofdschedel.
tampoewa zekere vogel.
tampoewan voeteneinde, (als men ligt, het zij te bed of op den grond). *Maka segala rompot dan pũhon-pũhon kãjoe jang di tampoewannja itoe, seperti mãna di tijop thofãn, demikiẽnlah lakoenja sabab kena napas rakhsjãsa itoe* al het gras en het geboomte dat aan zijn voeteneinde was, vertoonde zich als of er een orkaan over gewoed had, door den adem van den reus getroffen
tampoewie eene wilde vrucht.
tampuh, *tampoeh* aanvallen, voortrukken zich eenen weg

banen. — *an* aanval, inval, doordringing.
tãnah, aarde, grond; land, landschap, landgoed, landerij, veld. *Toewan* — landheer, grondeigenaar. — *lãpang* vlakte. (Koningsplein buiten Batavia). — *djãwa* Java, het eiland Java. *Andjing tãnah* vliegend insckt, dat bijt. *Mînjakh* — aardolie.
tãnakh koken, zieden. *Ber* — *tãnakh mãkãn* het eten koken. *Menãnak nãsi* rijst koken *Mînjakh per* — gekookte olie, — *an* kooksel, baksel. *Penãnakh* kok, bakker. *Penãnan* keuken, kookplaats, bakkerij. *Sa per* — *nãsi* tijdmaat om rijst te koken (spreekwijs) zoo veel als een pijp rookens.
tãnam planten, aanplanten: begraven. — *pãdi* rijst planten. — *an* plantaadje, boomgaard. — *an* plantsoen, planten, gewassen, plantenrijk. *Penãnam* planter, begraver. *Pe* — *an* beplanting; begraving. *Maka tãnah itoe di tanamijnja* dien grond beplante hij. *Maka majit itoe di* — *kan ôrang* en men begroef het lijk. *Ter* — geplant; begraven. *Maka tijadãlah tomboh* — *an di sítœ* er groeide geene plant, het was er dor.
tãndm-an plant, plantsoen.
tãnbijãt, Ar. profetie, voor-spelling.
tãndakh dansen als de dansmeiden. (*Ronggins*).
tãndan, *tãndan* tros (druiven of bananen), een bos (kokosnoten).
tãndas vuilnisvat, mestbelt, mesthoop; sekreet, gemak.
tãndjakh, *tãndja* soort van schuinsch zeil, op de vaartuigen *koenting* of *prãhoe*. *Ber lãjar* — een schuinsch zeil voeren.
tãndjoeng, *tãndjong*, uithoek, kaap, punt, voorgebergte. — *belikœ* hoeken, bogten, kronkelingen (eener rivier).

tandoe draagstoel, palanquin.
tandokh een hoorn. — *karbau* buffelhoorn. *Kantjing* — hoornen knoop. *Menandokh* met de hoornen stooten. *Ber* — gehoornd.

tang'an hand, hand en arm; mouw, Handvat, oor, hengel. — *sablah* de eene hand. *Berdjâbat* — de hand geven, de hand drukken. — *bâdjoe* de mouw van een kleed. *Tanda* —, *tâpakh* — handteekening. *Tâpakh* — handpalm. *Kalâng'an* — muis van de hand. *Iboe* — de duim. *Sârong* — handschoen. *Bertâpokh* — in de handen klappen.

tang'as stoof, badstoof; baden in heet water.

tang'ei sterk (als olie of boter), garstig.

tangga ladder, trap. *Anakh* — sport, tred. *Orang sa* — of *tetangga* buurman, buur. (Letterlijk, menschen van eenen trap, omdat vele steigers, waarop bij sommige Maleijers de huizen staan, maar eenen trap hebben). *Hhâl roemah* — huishouding, huisselijke zaken. *Nâjikh* — eenen trap opgaan.

tanggal afvallen, uitvallen; afleggen, zich ontdoen, uittrekken, ontkleeden. — *gigie* het uitvallen, der tanden. *Tanggal menanggalkan pe-kajin* de kleederen uittrekken, ontkleeden; *tjâhang jang* — afvallende takken.

tanggala een ploeg. *Menanggala*, *ber* — kan akkeren ploegen. *Penang lagâ* ploeger, akkerman, bouwman, boer, landman. *Penanggalan* beploeging, akkerwerk, landbouw.

tanggam ankerstok.

tanggarlâs-an kameleon.

tanggilang miereneter. (Myrmophaga).

tanggirie een soort van visch. *tanggoelie* drab, droesem van suiker.

tanggoh toeven, wachten, dralen, vertoeven, uitstellen, vertragen, verschuiven, rekenen, gaande houden, uitstel verleen. — *sitoe tâhon* een jaar wachten. *Djanganlah ber* — *lagi* draal niet meer. *Di per* — *kan sa hârie-hârie* pada *sa-hârie-hârie* van dag tot dag uitstellen. *Setelah di* — *kan-nja ûleh dâgang* wanneer de koopman hen uitstel verleend heeft. *Di per ka* — *nja djoega* zij laten hem wachten. *Maka pada* — *ber* — *itoe âda djoega ber-kâta jang tijâda senoenoh* door het herhaaldelijk dralen, ontstaan er woorden die niet kiesch zijn: *tanggokh* schepnet.

tanggong dragen. op zich nemen, instaan, verantwoordelijk zijn, borg lijven; aansprakelijk. Ondervinden, verdragen. *Menanggong tongkat* een wandelstok dragen. *Itoe ter* — *di âtas bâtoe kapâla pâtek* dat rust op mijne hoofdlijke verantwoordelijkheid. — *kan rahsia* een geheim toevertouwen. *Tijâda ter* — onverdragelijk. *Menanggong dâsa* met zonden beladen zijn. *Munanggong ûrang jang kasakit an* gebrekkige menschen ondersteunen. *Menanggong hoetang* eene schuld op zich nemen, er voor instaan. *Itoe di* — *âtas Solejmân* dat komt op rekening van Salomon. *Soeka dan doeka âkoe* — *kan* vreugde en droefheid heb ik ondervonden. — *an* dragt, last, taak, borg, verantwoordelijkheid. *Itoe boekan khedar* — *an hamba* dat is niet naar den aard mijner krachten; daarvoor ben ik geenszins berekend.

tâng'is schreijen, krijten, huilen, weenen, tranen storten. *Menâng'is deng'an tâng'is jang âmat sâng'at* weenen met een bitter geweest. — *an* geschrei, gekrijt, gehuil, geweest, tra-

nen storting. *Menangkisan* be-
weenen. *Penangis-an* beweening.
Ka-tang'is-an beschrijfswaardig,
bedroevend. *Be-weend*. *Di per* —
kan beweend worden.

tangkap vangen, vatten, grijpen,
houden, aanhouden, in verzekerde
bewaring nemen, verstaan, begrijpen,
opvangen. *Maka ter* — *lah rādja itoe*
en die vorst werd gevangen genomen.
Menangkap kata de woorden vatten,
verstaan. *Ka — an* grijpbaar, dat
gegrepen kan worden, gevangen,
gegrepen. Bevatelijk, verstaanbaar.
Penangkapān aanvatting, greep,
aanhouding, achterhaling; bevroeding;
bevatting. — *deng'an hidopnja*
levend gevangen nemen. *Ber* —
an elkander grijpen.

tangkar krakeelen, kijven, harrewarren,
twisten.

tangkej stengel, steel, aar, (air). — *boeng'a* bloemstengel.
Boeng'a sa — eene enkele bloem.
Hāti bergōyang di ātas — het hart
poppelde op den hartader.

tangkis afweeren, afwenden, afslaan.
— *kan pāloe pedangnja* den slag
zijns zwaards afweeren. — *an* afweering.

tangkōrakh, *tingkōrakh* schedel,
bekkeneel *Minom ŋjarbat deri dālam*
— *moesohnja sorbet* uit den schedel
zijns vijands drinken.

tangloeng lantaren. — *dan khandil*,
dandijan, *dan palita* lantarens,
kroonen, kaarsen, lampen,

tangsa alarm slaan.

tangsei dun (als haar).

tangsei Chineesch touw.

tangsie kazerne, barak.

tānja vragen, vernemen, hooren,
afvragen. *Ber* — *ondervragen*
— *ie*, — *in* bevragen, naar iemand
vragen. *Ber — kan warta* naar
nieuws vernemen. *Menanjā — ie*
afvragen. *Per* — *an* vraag.

tanoer, Ar. oven, stoof, fornuis,
kagchel. *Boedakh — an* bakkersknecht.

tanpejs wegsmijten.

tantādoe soort van worm, of mot,
made.

tantang luid toeroepen, uitdagen,
uittarten.

tantarā een leger. *Bala* — legerknechten,
het heir, heirleger. *Tampat ka-doedok-an*
bala — legerplaats, kamp
tantausa (zie *santausa*) rustig;
rust.

ta-oesah 't is niet noodig, het
behoeft niet, het is onnoodig.
(*tyāda oesah* idem.)

tāpa boetdoening, onthouding,
boete, godsdienstige afzondering.
Ber — boete doen, in godsdienstige
afzondering leven. *Sāng'at per* —
zeer ingetogen, zeer matig. *Men* —
tot boetvaardigheid verwijzen,
boetdoening opleggen. *Per* —
kluizenaar, heremiet, een die
afgezonderd leeft. *Per* — *an*
afzondering van de wereld;
heremitage, kluis, cel, grot.

Belom sampej — nja zijne boetdoening
is niet voleindigd. *tāpakh* palm;
zool. — *tāng'an* handpalm. —
kāki voetzool. *Menāroh* —
tāng'an handmerk, handteekening
zetten. (soms maakt men met de
handpalm eenen indruk op het
papier bij wijze van handteekening).
Lima — *pandjangnja* vijf palmen
lang.

tapas (Zie *tepas*).

tapat steile rotskluft, spleet, kloof.

tāpej; mout; zuurdesem.

tapellak, V. tafellaken.

taperling glinsteren, schitteren,
tapian-oehe Tapanoeli, eene
grootte, veilige baai in het N.
W. gedeelte van Sumatra, in
wier nabijheid veel Battaswonen
tāpies klappen, slaan. — *kan*
sājap klapwieken. — *kan*
tāng'an in de handen klappen.
tāpis kleinzen, doorzijgen. —
an kleinzer, zijgdoek.

tâposs vrucht, gelijkende op de kastanje,

tâpokh kroontje op vruchten, zoo als op den mangistan.

tâpos persen.

târa gelijk, eveneens; evenbeeld, wedergade. *S'ôrang-pôn tyâda* — *nja* niemand was haar gelijk. *Sama* — *nja pangkatnja itoe* hunne rang waren gelijk, even hoog. *Sa* — eveneens, gelijk. *Ter* — gedrukt, gestempeld.

tarâhan eene soort van vogel.

târang tand, punt; klauw van roofvogels, slagstanden van wilde swijnen. *Sarampangjang ber-ampat* vork of gaffel met vier tanden.

tarang, *trang* licht. (Zie *trang*). *taratie* waterlelie.

tarawoehh, P. wanning.

tarbis dijk, dam. *Menarbis* bedijken, bedammen. *Penarbis-an* bedamming, bedijking, afdamming.

tardjal steil; schuin; sterk afhellen. *Steilte*, afgrond.

târekh trekken, halen, spannen; hijschen. — *nâjikh* optrekken, ophijschen.

târie dansen, huppelen, springen. *Ber* — *angkat menârie* ten dans gaan, gaan dansen. *Koeda jang melompat dan ber* — een springend en huppelend paard. *Penârie* danser, danseres. *Penarian* dans, bal.

târiekh de buitenplanken van een schip boven de kromhouten.

târîch kronijk, jaarboek. Dagteekening, jaartelling, jaar. Tijdwijzer, tijdrekening. *Daf-tar* — tijdrekenkundige tafelen.

târîf, Ar. waarmaking, bekendmaking verklaring, bevestiging, bewijs.

tarikha, Ar. godsdienstige instelling, beroep.

tarima, *trima* ontvangen, aannemen, beuren, inuen. Genoegen in iets nemen, welgevallig zijn, toestaan. —

kâseh de gunst in welgevallen aannemen; dankbaar zijn, *Jang tijâda tâhoe* — *kâseh* die ondankbaar is. *Pemarimâ-an* ontvangst, inning. *Permin-tâ-an itoe tijâda di* — *nja* dat verzoek stond hij niet toe.

tarka, H. waarzeggen, voorstellen; raden, gissen. *Be* — *kan penarka* een raadsel oplossen. *Penarka* raadsel, moeilijik vraagstuk, duisterheid. *tarkam*, *menarkam* met woede aangrijpen. Van wilde dieren. Bloeddorstig, verslindend.

tarkasj, P. pijlkoker.

taroekol schietgeweer.

târoem de indigo plant. — *âkar* eene klimmende soort met breede bladeren.

taroena, H. jongeling, jongman. *Sedang* — huwbaar. *Hâjam sedang* — jonge haan. *târoeng*, *troeng* de ei-plant. *Solanum melongena*), door de Portugezen. *Beringhelha* of *brindjal* genoemd,

târoh plaatsen, stellen, leggen, zetten, wegleggen, bewaren; toevertrouwen, aanbevelen, bezitten; koesteren, voeden, inzetten in een spel, of weddingschap. Bezitten, hebben.

Târoh itoe di sitoe plaats het daar. *Târoh di dâlampetie* in een kist bewaren. — *tanda tâng'* an de handteekening zetten, onderteekenen. — *di dâlam*

hâti in het hart bewaren. — *damdâm* wrok koesteren. *Ber* — *tiga roepijah* drie gulden inzetten, verwedden. *Hamba ber-pe* — *kan dirie hamba* ik vertrouw mij (aan u). *Ber pe* — *kan diri pada karoenja râdja* zich in 's Konings gunst bevelen. *Kâmi menâroh sindjâta* wij bezitten wapenen.

Kita tijâda menâroh oewang sa-keping ik heb geene enkele penning. *Menâroh mâloe* schamen, schaamte hebben, gevoelen. *Pe* — pand, onderpand, waarborg, zekerheid. — *an* inzet. *Penâroh* pand-

bewaarder. *Penároh rahstja* bewaarder van geheimen. *Penaróhan* de daad van —, plaatsing bewaring, toevertrouwing, weglegging, zetting, aanbeveling; koestering; inzet. — *an* bewaarplaats, magazijn.

tárokh jonge tak, loot, spruit. *tarpas* (*tapas*) plaats, streek. *tartih*, Ar. regelmaat, orde, schikking, overleg, betamelijkheid, hoffelijkheid, welgemanierdheid, welgemanierd, hoffelijk.

tásak eene wonde wasschen, betten, (Met water, azijn, enz). *tasalsul*, Ar. aaneenschakeling, schakel.

tashih, Ar. rozenkrans, paternoster. Lofzang. *Memhátja* — den rozenkrans lezen. *Mendeng'ar* — *segala melájikat* den lofzang aller engelen hooren.

tasihkan prijzen, loven. *tásik*, *tásék* meer, binnenlandsche zee, groote plas. — *másin* zoutzee.

tasjridsj, Ar. ontleedkunde. *tasjrihh*, Ar. ontleedkunde. *tasjwisj*, Ar. verwarring, wanorde.

taslim, Ar. groet, heilwensch, zegenwensch. — *kan* zegenen. *tátah* omzetten, inzetten, beleggen, overtrekken. — *deng' an ámas* met goud beleggen. *Ber* — *kan ratna moeto manikam* met diamanten, parelen en robijnen omzet, ingelegd.

tátal spaan, spaander, splinter, krul. *tátang* doorsnuffelen, doorzoeken, doorkijken.

tátang de rivier van Palembang. *tátar* Tartaarsch. *Orang* — Tartaar.

tátar vijlsel. — *ámas* goudvijlsel.

tátas doorbreken; ligt gewond. — *koelitnja djoega* de huid was ligt gewond.

táthlim, *tázim*, Ar. hulde, eerbied, pligtpleging, onder-

danigheid. *Membric* — eerbiediglijk groeten.

tátang opligten, ophouden, op de handen dragen. *Menátang minjakh* olie (in eene kom) op de hand dragen. *Penátang* hefboom.

tatkála tijdstip, tijd, tijdens, toen. *Pada* — op het tijdstip.

tatshhihh hervorming. *tatsrief*, Ar. woordgronding. verbuiging van een werkwoord.

taulat (zie *toewelat*). *taurit*, Ar. de boeken van Mozes: het Oude Verbond.

táwan, *mendwan* gevangen nemen: krijgsgevangene. *Ter* — gevangen, krijgsgevangen. — *an* gevangenschap, krijgsgevangene.

tawánan gevangene, gevangenschap. (Zie *táwan*).

táwar laf, smakeloos, zoute-loos, zoet, versch. *Ajer* — zoet water. *Makánan jang táwar* laffe spijs.

táwar afdingen, een boddoen, bieden, dingen. *Táwir kikir-kikir* afknibbelen, afdingen.

táwar geneesmiddelen, toedienen, vergezeld van betoovering of bezweering, tegengift. *Penáwar* tegengift, geneesmiddel, bekooring; die bekoort; toovermiddel. *Menáwárie* bekooren, betooveren, verlokken, verleiden, weg-slepen.

táwas aluin, witte vitriool. *táwil*, Ar. uitlegging verklaring van droomen, droomverklaring.

tawekkoel, Ar., overgeving, onderwerping, berusting, gelaten, vrouwen.

táwon een tor, die aan de boomen knaagt, dat zij sterven. *tebah* dorschen, slaan. Een hzer dat men in de goudmijnen gebruikt. *Ter* — gedorscht. *Penebah*, *orang penebah* dorscher. *Penéahan* dorschvloer. *tebal* dik in omtrek. *Bamboe* — dikke bamboes. *Bibir jang* —

- gezwollen, dikke lippen. *Ram* hoet *jâng* — dik zwaar hoofdhaar. — *nja*, *ka* — *an* dikte, dikheid.
- tebâlikh*, omgeslagen, omgevallen.
- tebang* als *tâhang*.
- tebang* afhouden, nedervellen, afkappen.
- tebas*, *tahas* ontginnen, den grond zuiveren, in orde brengen.
- tehat* afschutten, afdammen.
- tebbœ*, *tehoë* suikerriet. *Goela* — rietsuiker. *Kebon* — suikerplantaadje.
- tebbœ-tebbœ* ronde ringen, beslag van eenen kris of lans, gouden kringen, gewrichten. *Di* — — *deng'an âmas* met goud beslagen.
- tebh*, *toebh* meer of water dat afgedamd is.
- tebing* de oever, kant, rand (van eene rivier, put).
- teboeka*, L. open, geopend.
- tebos*, *tebbœs* vrijkopen, loskopen, afkopen, lossen, *Meneboesgâdej* een pand lossen. — *an* lossing, vrijkoopng.
- Peneboes*, *Oewang peneboes* losprijs, koopprijs.
- tedoeng* zekere adder, vergiftige slang.
- tedoh* kalm, effen, stil, luw, letje gevormd om te rooken.
- tejr*, *tir* toren, kasteel; (wagen) in hetschaakspel.
- téjzie*, P. vurig, moedig. *Koeda* — een edel, vurig paard.
- telâdan* vorm, voorbeeld, model, beeld, patroon, monster, staal, ontwerp, schets. *Menelâdan-kan* vormen, schetsen, ontwerpen.
- telôga*, H. meer, poel, plas, vijver, kuil. — *hâdas* zwavelmeer. Plas met melkachtig water. — *narâka* de put, afgrond der hel.
- telah* reeds, voorbij, verleden, na, nadat; is, heeft. *Jang telah mâti* die reeds dood is. *Maka* — *soedah dâpat* en had verworven. *Se* — *itoe* toen dat
- voorbij was, daarna, daarop, hierop.
- telan* slikken, inslikken, doorslikken, zwelgen, inzwelgen, doorzwelgen. *Menelan* idem.
- telandjang* (*klandjang*, L.) naakt, bloot. — *sakâli* moedernaakt.
- telandjor* voorbarig, al te keer. — *berkâta* zichzelf voorbijpraten.
- telanggie* koppelaar, makelaar.
- telâpakh* palm; zool. (Zie *tâpakh*).
- teldsang* kleed om het midden van het lijf, kamizool, vest, borstrok.
- telâtas* vingerkruid.
- telêjdor* schurk, schelm, schoelje.
- telêlej* naakt, bloot, blootgesteld; bekend geworden. — *kan*, *melelejan* ontsluitieren, onthlooten, ontdekken; blootstellen, ruchtbaar maken.
- telentang*, *telantang*, *menelentang* achterover, op den rug liggen.
- teling'a* het oor, oor, hengel. *Meng'ejling* — het oor leenen. *Ber-tindeh troes* — de ooren doorsteken.
- teloekie* damast; zijden stoffe.
- teloet*, *telut*, *telud* op de hurken zitten; met de voeten onder het ligchaam zitten.
- telokh* baai, inham, seeboezem.
- telondjokh*, *djârie tondjokh* voorste vinger.
- telôr*, *teloer* ei, kuit van visch. — *ajam* hoenderei. — *bejhekk* eenden ei. — *ikan* vischkuit.
- Mejrah* — eijerdojer. *Koelut* — eijerschaal, dop. *Poetih* — het wit van een ei. *Ber* — eijeren leggen. *Meng'eram* — op eijeren zitten broeijen.
- teman*, *temman* gezelschap, medgezel, makker, hondgenoot. — *dâtoe* leenman, vassaal. *Ber* — bevriend zijn, op den voet van vriendschap leven.
- tembakh* schieten, afschieten. een kanon of geweer afschieten. *Menembakh* hoerong vogelschieten. *Di* — *patoes* door den bliksem in brand geslagen.

Marġam penġmbakh anggor geschut om met druiventrossen te schieten.

tembokh muur; wal. — *bâtoe* steenen muur. *Menġmbokk lâut* de zee bedijken.

temoe, ber —, *ke* — ontmoeten, tegenkomen, vinden; aankomen bij iets. Ontmoeten. *Per* — kan vereenigen, te zamen voegen. *Di per* — kan Allah door God weder vereenigd worden. *Per* — an zamenkomst, bijeenkomst; zamenvoeging; vinding, ontdekking. Vereenigingspunt; zamenvoegsel.

temoekos zeker geneesmiddel. *temoeron* afklimmende. *Toeron* — nakomelingen, afdalende linie, afstammelingen, nageslacht. Achtervolgens, bij opvolging, bij afdaling.

tempġl aanplakken, plakken; *di* — ie beplakt worden.

tempo, Port. tijd, tijdstip; uitstel. Tijdens, toen, ten tijde van *Minta* — uitstel vragen. — *nabi Adam* ten tijde van den profeet Adam.

tendah gehemelte van een ledakant.

tenong stilstaand, stil. *Ajer* — stilstaand water.

teng'âdoh, menang'âdoh opwaarts zien. (Onder het gebed, of in eene smeekende houding). *Ka* — an waar het oog op gevestigd is.

tendang schoppen, trappen; achteruitslaan.

teng'ah half, midden. *Dâlam* — in het midden. *Di* — te midden, onder in het midden.

Di — *djâlan* onder weg. — *doewa* anderhalf. — *ampat poeloh* vijf en dertig. — *lġna râtus* vier honderd vijftig. — het midden. — *hâri* middag twaalf uur. — *mâlam* middernacht. *Paġa sâma* — in het midden. *Sa* — eenige, sommige, gedeelte, half. *Maka kâta melâjikât sa* — *âkan sa* — de engelen zeide den een tegen den anderen (tegen el-

kander). *Ka* — *pâdang* naar het open veld. *Ka* — *lâut* naar de opene zee, naar het ruime sop. *Per* — an oemor middelbare leeftijd. *Per* — an middenpunt.

tengkokh de nek, achterste van den hals.

teng'oh bulken, loeijen. *Lembhoe her* — de os bulkt.

teng'okh kijken, gluren, be-gluren, bespieden, verkennen. Bezoeken, komen zien.

tenon, tanon weven. — an weefsel. *Orang ber* — wever, weefster. *Di* — geweven worden; geweven.

tenong, tanong waarzeggen; bezweeren (zeggen waar gestolen goederen of weggelooopen slaven zijn). *Orang pe* — waarzegger, wigchelaar. — an wigchelaarĳ, tooverĳ, waarzeggerĳ.

tentang, tentang'an aangaande, betrekkelijk, nopens, met betrekking tot. — *perkâra itoe* betrekkelijk die zaak.

tentoe, tantoe zeker, vast, blijkbaar, stellig, bepaald, onveranderlijk. *Itos soedah* — dat is zeker. *Menantoetan* bepalen, verzekeren. *Ka* — an zekerheid; bepaling, vaststelling. *tepâchoes* naauwkeurig onderzoeken.

teping aangrijpen, aanvatten. (eene spies).

tepâram voorhoofdsiersel.

tepas, tapas plaats, zijde, hoek, kwartier, streek. *Ampat* — *doenjâ* de vier hoeken der wereld.

tepat, tapat vlak, recht, als: *tġmor* — vlak oost.

tepie rand, boord, kant, zoom, oever, kust, grens, kim, — *soeng'ei* rivieroever. — *lâng'it* gezigteinder. — *lâut* kim, gezigteinder op zee, zeestrand. *Ber* — kan omzoomd, geboord.

tepis afweeren, afwenden.

teplesset, L. glijden, uitglijden, slibberen.

tepokh, tikken, kloppen.

tepokh met de platte hand slaan, zachtjes kloppen. *Menâpokh dâhi* zich voor het voorhoofd slaan.

tepong, *tepoeng* meel. *Ajer* — beslag. — *hâloes* fijn meel.

— *gendoem* tarwemeel. — *loemat* meelbloem. — *boemi* boetmeel (voor eenen moord).

terâtakh, *tarâtakh* hut, tabernakel; tent, paviljoen,

terboeni verborgen.

ter vormt het verleden deelwoord en den overtreffenden trap. — *soerat* geschreven.

— *lebeh* allermeest. — *lebeh bâjikh* allerbest.

teran drukken, persen (bij hard lijvigheid of in barensood).

terbang vliegen. *Boerong* — een vliegende vogel. *Di* —

kan weggevoerd worden. *Menerbangkan* wegvoeren, (door de lucht).

terbit opstijgen, oprijzen. *Mata-tâhârie* — de zon stijgt op, —

deri pada hâti uit het gemoed voortkomen, ontstaan. *Menerbitkan* doen ontstaan, te

voorschijn brengen, doen dagen.

terdjang vooruitschoppen, met de voorpooten slaan.

terdjoen afspringen, afstijgen, afvaren, van boord gaan. —

kan, *menerdjoenkan* afwerpen, doen storten. *Ka* — an

afvallig. Het punt waarop men nederspringt. *Penerdjoen-an*

afwerping.

terej effen, ongerimpeld.

terejakh, *ber* — roepen, schreeuwen, huilen, geluid geven.

Penerejakh, geschreeuw, *Baterejakh*, v. (zie *terejakh*).

ter-kâdang-kâdang nu en dan somtijds, somwijlen.

terkah verdacht houden.

ter-lâloe zeer, uitermate, te veel, buitengewoon, bijzonder.

terlebeh zeer, bij uitstek, buitengewoon.

termaktob, v. vervat, geschreven.

termâsa, P. verlustiging, uitspanning, vermaak, openbare

vermaken; krijgsbedrijven, spie-

gelgevecht; verheugd, uitgelaten, verrukt. *Hârie* — vreugdedag, feestdag, galadag.

termâsa-negrie de volkspelen.

— *orang ber-prang* de heldendaden der krijgslieden. *Hâti*

— verheugd, verrukt gemoed. *Memâsa* boerten,

termang'oe verschrikt.

ter-nâma naam hebben, beroemd, vermaard.

terroeboe, *terobokh* vischkuit.

ter-oetâma uitmuntend, best.

terpa op iemand verwoed aanvallen (met eenig wapen) inhouden, steeken. *Penerpâ-an*

aanval met eenig wapen.

tersoela, *trisoela*, H. drieland, speer met drie punten.

tersoemat besneden.

tertâwa lagchen. — *kan* belagchen, uitlagchen. — *galakh-galakh* schateren van lagchen.

— *an* gelach. *Penartâwâ-an* belagching. *Ka* — an belagchelijk; uitgelagchen.

tesambong, L. aaneen, verbonden, gesplist.

tesijaar, L. verspreid, verstrooid.

tesijar, L. verstrooid, uit elkan-

der.

tetâmoë, L. gast.

tetakh kloven, houwen, hakken. — *pâpan* een plank klo-

ven, doorhakken.

tetampah wan.

tetaman sluijer; doek, die men over eenen schotel legt.

Pinangbekken.

tetal, *tatal* splinter, spaan, krul, schaafsel.

tetap, *tatap* bekijken, duren, bestendig blijven, voortduren.

Bestendig, vast, becht, stil, gerust, onwrikbaar, stand-

vastig, getrouw. — *kan*, *menetapkan*, *per* — *kan* be-

vestigen, vaststellen, doen bekijken; geruststellen, stillen. handhaven. — *âtas djandjinja*

getrouw aan zijn verbond zijn. — *hâti* kalm van gemoed. *Ka* — an gerustheid, kalmte, vastheid, onwrikbaarheid, be-

tetâpie begrijpen, verstaan,
tetâpi, âkan — maar, doch,
 echter, evenwel, desniette-
 genstaande, niettemin.
tetârap hut, tent, stulpje.
tetârang met den voet stooten,
 struikelen.
tetas, tâtas doorbreken, door-
 barsten. — *an bres*, breuk,
 opening; doorbraak. *Djâlan*
penetâsan gebaande weg, ope-
 ning die in een woud gemaakt
 is. — *djahit-an* lostornen, —
koelit de huid schrammen, lig-
 telijk wonden. *Menetas tejlor*
 een ei pikken; doorbreken.
Lâda — loten van de peper-
 plant.
tewekkol berusting.
thâbakh waskom, bekken; blad.
thâbib, Ar. geneesheer, ge-
 neesmeester. — *tsoldâdoe* of-
 ficier van gezondheid.
thâbijie natuurlijk.
thâhir, Ar. klaar, rein, zui-
 ver, onbezoedeld, schoon.
thalab, Ar. zoeken, verzoeken,
 vragen, onderzoeken.
thalakh, Ar. echtscheiding,
 ontbinding, verlating. *Soerat*
tiga — volkomene scheidbrief.
 (Eigenlijk: brief van drie scheid-
 dingen, omdat er driemaal ge-
 tracht wordt de scheiding te
 beletten en zoo zulks mislukt,
 gaat zij door).
thalât, zin, beteekenis.
thâm slijm.
thamboer trom. krijgstrom.
Birakhsa — trommelstokken.
Pemâloe — tamboer, trom-
 melslager.
tharafadâr partijganger.
tharthir wijnsteen.
thamoer kapitale letter.
theirat, *thir*, Ar. wispelturig-
 heid, lichtzinnigheid. Ongun-
 stig voortteeken,
thêh tusschenwerpsel, om stilte
 te bevelen, st! stil! Eene pauze
 in de psalmen *thêh* genoemd.
thihhal de milt.
thêjh thee. (Zie *tejh*).
thirmonthin terpijntijn.
thla de letter *thl*.

thlâlim, Ar. tyran; onderdruk-
 kend, geweld, wreed.
thlâhir (*lâhir, zâhir*) Ar.,
 openbaar, klaar, bloot, ge-
 bleken, uiterlijk, uitwendig.
Tsifat — *wa bâthin* uiterlijke
 en innerlijke hoedanigheden.
Men — *kan* openbaren, dui-
 delijk maken, verklaren.
thlâhirânah, Ar. oppervlakkig.
thlil, Ar., schaduw, bescher-
 ming. Duisternis. Schim, ver-
 schijning. — *Allah* schaduw of
 vertegenwoordiging van God.
 (Koninklijke titel).
thloelâmat, Ar. tiranny.
thoefân, Ar. onweder, tem-
 peest, orkaan, bui, wervel-
 wind: overstrooming, water-
 vloed.
thoewal en *thawil*, Ar. lang
 van duur, duurzaamheid; hooge
 ouderdom. Een watervogel
 met lange pooten. — *kan* ver-
 lengen, doen voortduren.
thoma, Ar. gierigheid, inha-
 ligheid, schraapzucht; inhalig,
 gierig, hebzuchtig, schraap-
 zuchtig.
tîha aankomen. *Prahoë soedâh*
 — het vaartuig is aangeko-
 men. — — eensklaps, onver-
 wachts, onvoorziens.
tîdakh neen, niet.
tîdja kaneel.
tîdjaret koopmanschap.
tîga drie. — *blas* dertien. —
poeloh dertig. *Sa-per* —
 een derde. *Teng'ah* — derde
 half. *Ber* — *soedâra* drie ge-
 broeders.
tihârap, tahârap vooroverlig-
 gen. *Ter* — vooroverliggende.
Menthârap, menijârap zich
 vooroverbuigen. *Menijârap-*
kan dirinja op den buik gaan
 liggen.
tihoen, teihoen, teih woestijn,
 oord waar de reiziger angstig
 ronddwaalt. De woestijn waarin
 de Israëlieten ronddwaalden.
tijâda niet, neen; het is niet,
 het bestaat niet. — *bagitoe*
 het is niet zoo, zoo is het
 niet. — *kekal* niet eeuwig;

vergankelijk. — *dapat* — of *tí-dapat* — niet kan het niet, het moet, zekerlijk, volslrekt. *Menyáda*, *menyá-dákan* vernietigen, te niet doen; ontkennen. *Ka* — *an* ontsten-tenis, afwezigheid, gemis; vernietiging. (Inden verbieden-den zin bezige men *djáng'an* en nimmer *tyáda* dus *djáng'an mákan itoe*, eet dat niet; daar *tyáda mákan* zou beteekenen: niet eten. *Soewátöe pôn* — niets, niet een. *S'órang pôn tyáda* niemand, geen mensch. *tídor* slapen, rusten; in slaap; *Báng'on derie pada* — uit den slaap ontwaken. *Njádárlah* — *órang ini* vast is de slaap van dezen persoon. — *kan* in slaap brengen, doen in sla-pen. *Ka* — *an* slapende, in slapen. *Tampat* — ledekant, bedstede, rustbank, slaapplaats. *Per* — *an* slaapplaats. *Ter* — *kedjut deri pada* — verschrikt ontwaakt.

tijang langwerpig voorwerp; paal, mast, staak, kolom, zuil; pilaar. — *kájoe* houten paal. — *bátöe* steenen pilaar; mijlpaal. *Kapal tiga* — drie-master, driemastschip. — *besar*, — *ágong* groote mast. — *toepang* fokkemast. — *penjórong* bezaansmast. — *peng'ápoh* de steng. — *bandeja* vlaggenstok. — *tebal* dikke paal. *Kapal soedah ber* — het schip is gemast, heeft zijne masten.

tjap elk, ieder. — — *órang* ieder, iedereen, een iege-lijk, elk mensch, hoofd voor hoofd. — — *hári* iedere dag, elke dag.

tjoeng, *tjong* een zwarte vogel met geele lellen, die vrij goed leert spreken. (Ook *Minah*, *Minor* genoemd).

tjop blazen, aanblazen. waai-jen, opsteken; spelen. — *ápíe* het vuur aanblazen. *Maka tyáda djoega ber* — *áng'in* en de wind stak niet op. *Me-*

njop bangsie op de fluit spelen. *tikam* steken, priemen, boren. *Di* — *kris* met een' kris ge-stoken. *Di* — *troes* doorboord, doorpriemd, doorstoken. — *menikam*, *ber* — — *an* on-derling met den dolk steken. — *djedjakh* stikken (met de naald). *Ter* — gestoken.

tikar eene mat om op te slapen; vloermat. — *bantal* mat en kussen. (Het eenvoudige bed-degoed eens inlanders). *Tjáda ber* — geene mat bezitten (om op te slapen, zeer arm). *tikoeng'an* bogt, kromte in eene rivier.

tikos, *tikoes* eene muis, rat. — *boesokh* stinkrat, muskusrat. *tílam* dun matrasje, tapijt, spreij op eene slaapplaats.

tílawat, Ar. overdenking, lee-ring, oefening. Balans eener rekening.

tílikh gunst, toegenegenheid, gunstige overweging. In aan-merking nemen, doen gelden, voortrekken, den voorrang ge-ven, onderscheid maken; uit een goed oogpunt beschouwen. — *Allah* Gods gunst.

tílik aandachtig bekijken, staar-oogen, aanstaren, scherp naar zien. *Ter* — bekeken, aange-staard.

tímah tin. — *poetih* tin. — *hítam* lood. *Bidji* — tinklomp, tinerts.

tímag, — — spelen, darte-len. — — speeltuig, speel-pop, stokpaardje, geliefkoosd voorwerp; geliefdskoosde bij-naam. *Nâma ánakh poetri itoe: Mengindra Ratna Komála dan* — — *annja: Poe-trie Serej Boelan* de naam der dochter van die prinses was: Poetrie Mengindra Ratnja Ko-mala, en haar bijnaam: Poe-tri Serej Boelan.

timba putemmer, aker, (veelal van bladen gemaakt, *oepie* ge-noemd). *Menimba ájer* water met een' aker scheppen. *Poe-toslah timba tinggal táli* (is

de emmer stuk, het louw blijft. (spreekwoord).

timbang wegen, overwegen; ruilen, betalen, opwegen, overleggen, bedenken. — *bras* rijst wegen. *Trima lada itoe sama timbang deri garam* peper tegen een gelijk gewigt van zout ontvangen. *Bras di timbang deng'an garam* de rijst wordt tegen zout opgewogen; voor zout geveild. *Menimbang oewang pejrakh* met zilver betalen. — *deng'an njawanja*, met zijn leven boeten; ten koste van zijn leven. *Di* — *di dalam hati* het wordt in het gemoed overwogen. — *au* weegschaal, balans, unster. *Batoe* — *an* gewigt om te wegen. *Oekôr-an dan* — *an* maten en gewigten.

timbâ-roewang de bodem van een vaartuig, waar zich het water verzamelt; het hol.

timhol, *timhoel* aan de kim verrijzen, uit het water opkomen, ontstaan, overkomen; drijven, bovendrijven; wassen. *Boelan* — de wassende maan. *Minjakh* — *di atas âjer* de olie drijft op het water. *Banjakh kasoêsâh-an timhoel kapada kita* vele onaangenaamheden komen mij over. — *kan* opsporen, te voorschijn doen komen, aan den dag brengen *Batoe* — puimsteen. — *an* een aankomeling, jeugdig mensch, jongeling. Eene boei.

timjang eene plaats aan de n. o. kust van Sumatra.

timon, *hantimon*, *katimon* komkommer; soort van meloen.

timor oost; het oosten; oostersch. *Di sablah* — in het oosten; naar de oostzijde. *Pada segala bildan masjrikk dan maghrîb dan deri pada fihakh timor dan hârat, kârijat tsaghrir dan kabir*, in alle gewesten waar de zon op- en ondergaat, in het oosten en westen, in Lâle kleine en groote plaatsen. *Lânt* — de oostelijke zee; oostzee

Orang — Timorezen van het eiland Timor. (N. W. van Nieuw Holland). — *lânt* noordoost. — *tonggara* oost-zuid-oost. *timpa* vallen, nedervallen; slaan, smeeden. *Batoe jang timpa* een vallende, neder-slaande steen. *Batoe jang di* — *nja* steenen die zij nedersmeten. *Di* — *orang* door den aandrang van volk omvergeworpen. *Besi di timpa sedang hângatnja* men smeedt het ijzer, wanneer het heet is. *Maka timpalah hâtinja* het hart ontzook hem. *Amas jang ter* — geslagen goud.

timpang lam, kreupel, verminkt.

timpâwoes, *timpâus* philander, viervoetig dier.

tindas afhouden, afkappen. *Menindas ejkor* den staart afkappen.

tindis drukken, aandrukken, onderdrukken, afpersen.

tindeh, *tindeh* op elkander leggen, drukken. stapelen, op-
hoopen. *Tindeh menindeh deri pada kabanjâkan orang* op elkander dringen door de menigte volks. *Ber* — — opgestapeld, opgehoopt, in geslotene gelederen. *Maka kita doedokh ber* — wij zitten gedrongen.

tindeh, *tindie*, *tindih*, *Ber-tindie* de ooren doorboren, *tindis*, *tindeh* drukken, verdrukken, onderdrukken.

tindjoe de vuist, gesloten vuist. met de vuist vechten, (Boxen). *Sâma ber* — *kan* onderling met de vuist vechten.

ting'âs merk op het vee.

tinggal blijven, voortduren, zich ophouden, vertoeven, wonen, overschieten. Achterblijven; achterlaten, begeven; verwaarloozen. — *di stni* blijf hier. *Adat jang lâgi tinggal* eene nog voortdurende gewoonte. *Jang* — *di kampong kalodran* die in het dorp Kolodran woont. — *lâgi doewa*

er schieten nog twee over. — *kan*, *meninggalkan anakh bini* vrouw en kinderen verlaten. — *lah bājik bājikh, salāmat* — vaarwel. *Meninggal* overlijden, sterven; de wereld verlaten. *Se-peninggal* sedert, het vertrek, sedert het overlijden. *Peninggal* nazaat; overblijvende. *Peninggal* nalatenschap; achterlating, begeving. *meninggalkan agama* de godsdienst verwaarloozen.

tinggalam zinke ten gronde gaan; omslaan, (op zee). *Meninggalamkan kapal* een schip doen zinken, in den grond booren. — *di dālam laut rahhmat Allah* in de zee der genade Gods verzinken.

tinggālong Civetkat.

tinggar hekelen, schoonmaken.

tinggei, tinggi hoog, verheven, hoogte, verhevenheid.

Orang jang — *hiumatnja* een mensch van verhevene eerzucht, eene edele ziel. *Roemah* — een hoog huis. *Tingginja goenong* de hoogte eens bergs. *Toehan jang mahā* — de hoogste Heer. *Meninggikan* verhoogen, verheffen, verhoovaardigen. *Per* — *kan* aanhoogen. *Ka* — *an* in hoogheid zijn, hoog zijn; hoogheid, hoogte.

tinggil zaal, galerij; ruime gang.

tinggir op iets staan om ergens bij te reiken.

tinggong in eene bukkende houding zitten.

tingkah kuur, kuren, gebaarden, manieren, gesten, postuur. — *lākos* zeden en manieren.

tingkal soldeersel, borax; kunstzout.

tingkap luik, venster. *Di* — *kātja* met eene glazen stolp bedekken.

tingkas snel, vaardig, vlug, gewind. *Kilat jang mahā* — de snelle bliksem.

tingkat zoldering, dek, plat,

verdieping. — *kapal* dek van een schip. *Roemah ber* — een huis met verdiepingen.

tinta, Port. verf. kleur; inkt.

tintang kijken, rond zien, bespieden, verkennen, aanschouwen; ontdekken, bespeuren, in het oog krijgen. *Tijāda dāpat di* — *njāta* men kan het niet met het bloote oog aanschouwen. *Maka deri djāuh kita menintang soewātoe poelau* van verre ontdekte ik een eiland.

tinting louteren, zuiveren. (van metalen). — *amas* goud zuiveren. *Amas jang ter* — gelouterd goud.

tipsis, tips dun, fijn, rank.

Kartas — dun papier. *Soetra* — dunne zijden stoffe. *Menipiskan* verdunnen (van vlakke voorwerpen) — *dan hāloes* dun en fijn.

tīpoe misleiden, bedriegen, verleiden, verschalken. Bedrog, misleiding, list, laag, verschalking. *Menīpoe* bedriegen. — *dāja* listen en lagen; uitvlugten. *Deng'an tīpoe* listiglijk. — *hhikmat prang* krijgslist.

tīpokh, — *lāsa* beroerte, geraaktheid, overval, verlamming.

tīram oester.

tīras pluksel.

tīrei, tīrej behangsel, gordijn. — *kalamboe* lohangend behangsel, gordijnen. *Menjangkap* — *dejangga* de geborduurde behangfels op zijde schuiven.

tīrie aangetrouwd, behuwd, stief. *Bāpa* — stiefvader. *Anakh* — stiefkind. *Soedāra* — halve broeder van moederszijde.

tīris lekken, druipen, dropelen; lek.

tīroe nabootsen, schertsende of spottende naāpen.

tīroekh zeker insect.

tīsie stoppen (met de naald).

tītah bevel, order, last, gebod; vorstelijk woord; bevelen, ge-

lasten, gebieden, verordenen, spreken, zeggen. *Mem-brie* — bevel geven. *Ber* — bevelen; spreken *Menitahkan* gelasten.

titie, *titi-an* steiger, kaai, uitstek op palen in het water; brug, vlotwerk. — *an ber-âlîe* draaibrug.

titikh druppel, drop, spat, spikkel, vlek. Droppelen, spikkelen, vloeijen. *Minjakh bâ-rang sa* — een druppel olie. *Ajer* — droppelen. *Ajer matâ-nja pôn* — *lah* hare tranen vloeiden, droppelden. *Di* — *î-nja minjakh pada loekâ-nja* hij liet olie op zijne wonde druipen. Hij bedroppelde zijne wond met olie.

tîwas onderdoen, het onderspit delven, bukken; zwakker; minder in krachten. — *kan* het onderspit doen delven, te onderbrengen, doen bukken, overwinnen.

tja de letter tj.

tjâbang tak, loot, twijg, rank. Een stok, met twee punten. Een knijper op den neus van een buffel. — *kamoedie* het hout waarin het roer draait.

tjâhar lafhartig, bang; bloohartig, kleinmoedig, klein-geestig, nietig. *Men* — *kan* beangstigen, kleinmoedig maken.

tjâbei zekere vogel

tjâbej, *tjâbekh* scheuren, rijten.

tjâhej zekere pepersoort, Spaansche peper. — *djâwa* de gewone lange peper.

tjâbie zekere schelpvisch; zee-gewas.

tjâboer afstooten, ergens indouwen, Inspringen, (in het water). *Ter* — geworpen.

tjâbokh zweep.

tjâbol, *tjâboel* onhoeffelijk, onbeschoft, ruw, ongemanierd, onvoegzaam, lomp. Onstuimig. *Orang* — een ongemanierd mensch *Lâut ter* — een onstuimige zee. *Men* — — *ie* onbetamelijk spreken.

tjâbokh de vogel genaamd: *caprimulga*.

tjâbot, *tjâpoet* uittrekken, uittrekken, uitplukken, plukken, trekken, uithalen. — *pedang* het zwaard trekken. — *boeloe hâjam* een hoen plukken. *Men* — *pôhon* eenen boom uit den grond trekken.

tjâdej, L. fopperij, bedriegerij.

tjâdir, P. sluijer, mantel, doek, tafelkleed.

tjahâr, *tjhâr* den buik zuiveren, reinigen.

tjahârie, *tjârie*, Hind. zoeken, opzoeken, naspooren. — *bâ-rang jâng soedah di tjoerie* gestolene goederen zoeken.

Men — *makânan* den kost zoeken. *Pen* — *an* kostwinning, broodwinning, middel van bestaan.

tjâja glans. (Zie *Tjahâja*).

tjâjer dun, vloeibaar, helder, doorschijnend, gesmolten. *Men* — *kan* smelten.

tjakâlang kleine apensoort met eenen langen gekrulden staart.

tjakap ijver, wakkerheid, vaardigheid, voortvarendheid, ondernemend van aard; gereed. *Ber* — bejveren, vrijwillig dienen, op zich nemen, ondernemen. *Per* — *an* onderneming; bereidvaardigheid.

tjâkar krabben, klauwen;

klauw, poot, van een' vogel.

tjakau, *tjekkau* bespringen, aanvallen (Zoo als een roofdier).

tjakit twist. *Ber* — — *an* elkander betwisten.

tjakra, Hind. werpspies, werpwapen (Projectile).

tjakra-wâla firmament, uitspannel, sterrenhemel. *Per-idâran* — *mata-hârie dan boelan* de rondwenteling der spheren, van zon en maan.

tjâlakh vermoedelijk, waarschijnlijk.

tjamar, *tjoemar* morsig, vuil, slijkerig. Vuilheid, morsigheid.

Ka — *an* bemorst, bevuild, beklad. *Men* — *kan* bemorsen, bevuilen, bezoedelen, beklad-

- den. — *kâjin* menstrua patiens. *tjamâra* soort van taxisboom. *tjamâra* valsch haar, dat de vrouwen dragen, valsche vlechten, haartoeren. *tjamâra* lange witte staart van de wilde koe. *Tombakh ber* — lansen met koestaarten versierd. *tjamas*, *tjemas* bekommerd, ontrust, onsteld, beducht, ontroerd. — *an* Idem. *tjamat* aan den wal vastleggen, of op het drooge halen. Werp-anker. *tjâmat* een inlandsche opziener over een land. *tjambang* bakkebaard. *tjamboel*, *tjoemboel* klein doosje. — *firoezeh* turkooizen doosje. *tjambokh*. L. zweep. *Dj poekol* — gezweept worden. *tjamerlang* glinstering, slikering, terugkaatsing; glinsteren, wederkaatsen, terugkaatsen. — *kapada toeboh* op het ligchaam terugkaatsen. *tjâmin-tjâmin* zekere kleine rinsche vrucht. *tjâmin-tjâmin* eene soort van visch. *tjamoetie* zweep; vertakking, tak. *tjamôtie* geesel, zweep; riem. *Di* — *ie* gezweept, gegeeseld worden. *Boenji* — het klappen van de zweep. *tjampadakh*, *tjampâdakk*, eene zekere, zeer groote vrucht. *tjampakh* werpen, smijten, nedersmakken, wegwerpen; verkwisten. *tjampakh* verwijt, harde bejegening. *tjampakh* mazelen. *tjampâka*, Hind. een boom, dragende welriekende tulpvormige bloemen — *jang di persontingkan* *tjampaka* bloemen, die in het haar gestoken zijn. *Ratua* — de topaas. *tjampor* mengen, vermengen, onder-elkander roeren, verwarren, zich met iets inlaten, bemoeijen: gemeenschap hebben met. *Ber* — *deng'an âjer* met water gemengd. — *bâwnr* mengelmoes, chaos, bajert; verwarring. — *deng'an ârang perampoewan* rem habere cum femina. *tjângang* metalen bekken. Bij bekken-slag bekend maken. *tjandâla*, H. onzedig, onkuis, zedeioos, bezoedeld, hoerachtig. *tjandâna*, H. sandelhout. *tjandâwan* paddestoel, kampernoelie; schimmel, uitslag van salpeter. *tjandie* oude tempel; pagode, piramide; tombe; praalgraf; kas om overblijfselen te bewaren. *tjandoeng* wapen, werktuig, priem. *tjandra*, H. de maan. — *dejwie* luchtgodin. *Dejwâta* — *lok* halve goden, van de maan afstammende. *Boewah* — *moele* zekere lekkere vrucht. *tjâng'ang* (zie *tjang'ang*). *tjang'ang* zich verwonderen. verbazen. *Maka îjapôn hejran lah ter* — hij was verbaasd en verwonderd. — *an* wonder, wonderwerk; kwaadvoorteeken. *tjangga* een natuurlijk teeken op de huid; aangeborene mismaaktheid. *Jang di* — *Allah* de door God geteekenden; gekenmerkten. *tjanggej* nagel, die men aan de vingers, als een blijk van onderscheiding lang laat groeijen. *tjânie* glad slijten, slijpen, wrijven. *tjangkang* grijpen, aangrijpen, omknellen. *tjangkling* den arm geven, gearmd. *tjangkoe* makelen. *Penjangkoe* makelaar. — *an* makelarij. *tjangkoel* spade, schop, gereedschap om te wieden. *Men* — — delven, graven, spitten. *tjangkôk-an* een loot of tak, die wortel geschoten hebbende, met de aarde uit gegraven en met een pisangblad omwoeld wordt. *tjantikh* aardig, net, hupsch,

sierlijk, bevallig vrolijk, beleeft.

tjap, Chin. & Hind. zegel, signet, cachet, wapen. *Tjintjin* — zegelring. *Tdroh tjap*, *boehoh* — zegelen, verzegelen, het zegel in eenen brief drukken; stempelen. *Soerat* — een pas, vrijgeleide, brief, paspoort. *Men* — ie zegelen, het zegel drukken.

tjapang vorksgewijze.

tjapei vatten, grijpen, naar iets pakken. *Men* — *boelan* naar de maan grijpen

tjapej vermoeid, moe, loof, afgemat.

tjaping schaamdeelplaatje voor meisjes.

tjapikh misvormd aan hand of voet. Kromme hand of voet.

tjapo, *tjapokh* pokdalen; teekens op de huid. *Ber* — geschonden; pokdalig.

tjapo, *tjapa* zekere plant, die de geur van salie heeft. (*Coryza balsarifera*).

tjapoeng juffertje, insekt.

tjara, Hind. manier, mode, wijze, stijl, zwier, dragt, falsoen. — *melajoe dan*. —

Boegis de Maleische en Boeginesche kleederdragt, manier.

tjarah (zie *tjarah*) helder.

tjarah, *tjarah* helder (als een glas).

tjarana beteldoos. Schenkbord; schenkblad, fruitschaal.

tjarana kanker, kankerachtig gezwel.

tjarang overvullige looten aan de peperranken.

tjarat zwik, tap, kraan, buis, pijpje.

tjaratjakh cimbaal, speeltuig.

tjarawat vuurpijl.

tjarie, *tjaharie* zoeken.

tjarikh scheuren, afrijten, afscheuren. *Ter* — instukken, gescheurd, verscheurd. *Sa* —

kartas een stukje papier, een briefje. (nederige stijl).

tjarit ginneken. *Pen* — *an koeda* het hinneken van een paard.

tjaroe, gulzig zijn, inzwelgen,

inslokken. *Orang pen* — gulzigaard, slokker.

tjaroeh gezuiverde rijst.

tjaroekh zwelgen, (Ziet *tjaroe*).

tjaroewie dungezaaid, weinig. (Zie *djarang*).

tjârot vratig, gulzig. *Orang pen* — gulzigaard, vraat. *Pen* — *an*

vraatzucht, gulzigheid, sloklust.

tjarpoe voetzolen, sandalen, schoeisel zonder overleër.

Djang'an angkau menanggal-
kan tjarpoe *itoe* leg uwe
voetzolen niet af.

tjat verf. *Târoh* — verwen.

tjatar pok.

tjatar, Hind, zonnescherm, regenscherm, perapluie. (Zie *pajoug*).

tjâtja, J. familie, huisgezin, *tjâtjah* koffijplanter. Huisgezin.

tjâtjakh prikkel, prikker, prik, prikkstok.

tjâtjakh huishaagdis. (Zie *tjâtjakh*).

tjâtjar, P. huidziekte, kinderziekte; roodvonk. *Boeboh nâ-*

nuh tjâtjar, *târoh* — inënten. *Toekung târoh* — inënter, vaccinateur.

tjâtjat de huid beprikken, tattooëren.

tjâtjing een worm, aardworm, buikworm. *Penjâkit* — wormziekte, huidziekte door wormen ontstaan.

tjâtoer, *tjâtor* schaakspel; ruitsgewijze, geschakeerd, vierkant. *Mâjin* —, *ber-mâjin* —

schaakspelen. Dammen. *Boewah* — stukken om te spelen, schaak —, damstukken. *Râdja*

de koning; *mantrie* vizier (koningin). *Gâdjah* olifant (raadsheer.) *Koeda* paard. *Tejr* wa-

gen (kasteel). *Bidakh*, *bidah* boer, pion, voetknecht. *Sah*, *tsah* schaak! *sah-mat*, *tammât*

schaakmat. *Pâpan* — dambord of schaakbord, een geruit bord.

Soelam ber — met de naald stikken.

tjâtokh, een stok, soort van kolf bij zeker spel in gebruik; ijzeren hamer, houweel.

tjätot haarknijper.
tjatto vernis, bruineersel.
tjâwakh wikke, peulvrucht.
tjâwan beker, bekken, kom, schaal, vaas. *Sa* — *tejh* een kopje thee. *Sa* — *anggor* een beker wijns.
tjâwang tak, loot, twijg.
tjâwat pannus menstrualis. *Ber* — *pannum* induere.
tjelêng'an spaarpot.
tjedokh, (*soedokh*) houten lepel, schuimspaan, hoosvat; scheppen, scheppen, schuimen.
tjekékh wurgen, den keel toenippen; verslinden, vreten.
tjekék *lejher* wurgen.
tjelâ klad, vlek, smet, schuld, fout, blaam, gebrek, onvolmaaktheid. *Smalen*, verwijten, berispen, beledigen, honen. *Men* — *kan* bezwalken, smaden, een' klad aanwrijven. *Ka* — *an* herispelijk; berisping; verontwaardiging; smaad, hoon, belediging, verongelijking. — *tjoeloe* verwijt, laster; verwijten, lasteren. *Tjâda ka* — *an* onberispelijk, vlekkeloos.
tjelah kloof, spleet, scheur, vak, opening, tusschenruimte, engte. — *gigi* opening, ruimte tusschen de tanden. — *goenong* bergkloven. — *djârie* ruimte tusschen de vingers.
tjelah slijpen, scherpen. *Bâtoe pen* — slijpsteen, wetsteentje, om de tanden te slijpen.
tjelâka ongeluk, onheil, ramp, tegenspoed, rampzaligheid. Ongelukkig, onvoorspoedig, heilloos, ellendig. *Orang* — een ongelukkige, rampzalige; snoodaard, booswicht. *Men* — *kan* ongelukkig maken, in het verderf storten. *Si* — *ini* deze ellendeling.
tjelakh, *tjalakh*, *djalakh* kleuren, verwen, oogzalf.
tjelâna, *tjelânah* Jav. een broek.
tjelop indooopen, verwen; soppen. — *kâjin* stoffen indooopen, verwen. *Toekang* — blaauwverwer, lakenverwer, linnen-

verwer. — *an* gekleurde stoffen. — *rôti* brood, soppen, indooopen.
tjemâra ingevlochten haar; valsch haar.
tjemokh, *tjomokh* zweep, roede, geesel; zweepen; geeselen. *Men* — *kan* zweepen; geeselen.
tjendâ gelijk, gelijken.
tjenda-petie een kunstig gemaakt kistje.
tjenderong vooroverhellen, bukken. Geneigd zijn, overhellen, genegen zijn, gestemd zijn. *Segala pôhon itoe men* — *dîrinja* al het geboomte boog zich neder. *Men* — *kan* het hart innemen, doen overhellen.
tjenella muilen.
tjendor, *tjendra* blijk, teeken. — *mâta* teeken van aandenken, herinnering, geschenk.
tjengkej, Jav. kruidnagel, nagelen. (Ook *boeng'a lâwang*). *Pohon* — nagelboom. *Iboe* — of *polang* moernagelen.
tjengkolong aftrekking van eene som, korting; afkorten; af-trekken.
tjepat, *tjeppat*; *tjapat*, vlug, snel, vaardig. — *djâlanja* hij is een vlugge looper; hij reist snel. *Men* — *kan* bespoedigen.
tjepîja, Port. (*chapeo*) een hoed. (*toppie*).
tjepoe een bakje, napje.
tjéppér, *tjîper* plat, ondiep, vlak. Bora, schaal, schotel.
Pîring — een plathord.
tjerchi, *tjercheh*, P. de hemelspbeer, sterrenhemel.
tjerdikh, *tjerdekh* slim, schrand, bij de hand, leep, loos, doortrapt, vlug van geest, gevat, snedig, goed, natuurlijk verstand.
tjerej, *tjerrei* scheiden, afscheiden, verwijderen, schiften, afzonderen, vertrekken, scheiden, weggaan. Elkander mijden; op eenen afstand blijven. *Belom be-tjerej* (*her* —) nog niet gescheiden; de echtscheiding heeft nog geen plaats

gehad. *Ber* — *deng'an lininja* van zijne vrouw scheiden. *Men* — *kan* doen scheiden. *Ber* — verstrooid, zich verspreiden, uit een gaan. *Pen* — *an* verwijdering, vervreemding, tweedragt, onmin. *Pen* — *an* afscheiding, afzondering, deeling; vertrek. — *bereljintong poekang tonggang lenggang* hals over kop, holder de holder, overhoop, door elkander. *Men* — *berejkan-kan* verstrooijen, op de vlugt jagen.

tjeréjwet harrewarren.

tjeremei eene kleine rinsche vrucht.

tjeret kraan van een vat; tap. *tjerita* (Zie *tjeritera*).

tjeritera, *tjeritra* verhalen, vertellen, melden, gewag maken. Verhaal, geschiedenis; opstel, mededeeling, verslag. — *ie lagi* verhaal nog wat. *Di* — *kan óleh órangjang ampoenja* — er wordt door den geschiedschrijver verhaald. *Men* — *kan* verhalen, melden, verslag doen.

tjerja helder, zuiver, zindelijk, vrij, onschuldig, rein. — *moekanja* zijn gelaat is helder, rein. — *deri pada sálak* vlekkeloos, vrij van gebreken. *Men* — *kan dirie* zich reinigen, zuiveren.

tjerit buikloop.

tjerita verhaal. (Zie *tjeritera*).

tjermin, *tjeremin* spiegel. — *máta* een bril; oogglazen. — *hátoe* talk; moskovisch glas.

tjerna verteeren. (Van spijs in de maag). *Mentjerna* het koken van de maag. *Pen* — *an* spijsverteering. *sákit tjerna* de teering; kanker. *tjeroegan* murmelen.

tjeroeling pluvier, zekere vogel. *tjeroetja* kaai, steiger, hoofd, landingsplaats, losplaats.

tjerpalat eene soort van haagdis. *tjetèkh* ondiepte, zandplaat.

tjetjintong natuurlijke haarlokken.

tjetrija Hind. krijgstam, krijgstand.

tjhâja, *tjahâja*, *tjâhja* glans, luister, glansrijk, luisterrijk. — *mata* — *hârie* de glans der zon. — *maligei* de luister van het paleis; de vorst,

tjidera, Hind. verschil, oneenigheid, tweedragt, twist, geschilpunt, opening, blootgeving onder het schermen.

Ber — verschillen, van een ander gevoelen zijn; niet overeenkomen. *Ber* — *kan* twiststooken, twistzaaijen. *Men* — *tjári* — twistzoeken. Onder het schermen of vechten eene ontbloote plaats zoeken. *Ada* — *sedikit tangkisnja* hij was onoplettend bij het afweeren (der slagen of stooten), hij ontblootte zich een weinig onder het vechten. *Membrie* — smaden.

tjja achtting, oplettendheid voor iets hebben; genegenheid.

Men — toegenegen; herinneren, gedenken.

tjih, *tjis* foeil is het mogelijk! schaam u. — *tra máloe* foeil! schaamt gij u niet!

tjikoeng lejher kuiltje van het halsbeen.

tjiling, *tjéleng*, Jav. wild zwijn.

tjima beschuldigen.

tjimboeroe, *tjamboeroe* minnenijdig, ijverzuchtig, achterdochtig, jaloersch. *Ber* — *an* jaloersch zijn — *an* jaloerschheid minnenijd, achterdocht.

tjimboeroewan minnenijd, minneijver.

tjina sineesch, chineesch, van Sina (China). *Benoewa* — China, het Chinese rijk. *Orang* — een Chinees; de Chinezen.

Maka Râdja, *Tjoelâna pôn berkîra-kîra handakh menjerang negrie* — en de koning Tjoelana overlegde om het Chinese rijk te overweldigen. *Boeng'a* — *boeng'a merakh* eene heerlijke bloem. *Poinciana pulcherrima*.

tjindie gekleurde katoenen stof, of doek, die gewoonlijk om de lendenen geslagen wordt.

tjing'ie stout, onbeschaamd, vrijpostig, dartel, weelderig, brooddronken.

tjingkariang een boom die spoedig opgroeit en tot steun van de peperplant gebruikt wordt. (*erythrina corallodendron*).

— *abang* soortgelijke boom met roode bloesems. — *pâhit* eene bittere soort, door de de olifanten vermeden.

tjingkaram godspenning, handgeld, gift, handgift, onderpand.

tjinkau makelaar, beunaas.

tjingkil kloker, tandenstoker.

tjingking, *djangking*, *kala-djingking* schorpioen.

tjingkreh, *djingkrehk*, *tjinkarekh* krekkel.

tjingkoe, *tjingkoel* lam of vermindt aan eenen arm, (Zie *tjangkokan*).

tjinna, H. kenteeken, merk, teeken, kenmerk.

tjinta, H. bezorgdheid, kommer, bekommering, zorg, zorgvuldigheid; belangstelling, deelneming. *Ber* — *kan* zich aan kommer overgeven. *Menâroh per* — *an* in kommer, droefheid verkeerren, bekommerd zijn. — *liefst*, *geliefde*. — *hâti* *geliefde* des harten.

Ba-per — *kan* beangstigen, bekommerd maken.

tjintjang hakken, in stukken houwen, fijn hakken; klieven.

Di — *loemat* hij hakte het fijn.

Haloewan prâhoe itoepon men — *ombakh meng'âlon* de voorstevan van die prauw kliefde de schuimende golven.

tjintjin ring, oog. — *doewa bantokh* twee ringen. *Pâkej*

— eenen ring dragen. — *kasakti-an* behoedring, toovering. — *ka-rudjâ-an* rijksring.

tjintjin mendjâhit vingerhoed.

tjioe, Sin. zekere sterke drank.

tjioem rieken, ruiken; kussen, zoenen op de inlandsche manier, door den neus dicht bij te brengen en den geur van den gekust wordende op te snui-

ven. *Serta di plokh dan di* — en werd omhelsd, en gekust.

— *bâwoe* eenen geur ruiken.

Kâseh —, L. eenen kus geven, kussen, zoenen. *Pen* — *an* de reuk. (Zintuig).

tjipoet zekere kleine schelpvisch.

tjirit uitwerpsel, drek, afgang; ontlasten. — *koeda* paardenmest. — *bintang* luchtverhevelingen. — *dârah* bloedloop.

tjita gemoedsaandoening, gevoeligheid; bekommering, ongerustheid; begeerte, verlangen, neiging, angstige hoop. *Doeka* — bedroefdheid, bedruktheid, neerslagtigheid, treurigheid, *Soeka* — vrolijke aandoening, vreugde, blijdschap, geneigdheid, opgeruimdheid. *Ber doeka* — treuren bekommerd zijn. *Jang bâjikh tijânja* die edele neigingen heeft.

tjita (*tjit*), Hind. sits, chits.

— *banggâla* Bengaalsche sits.

tjitjakh de huishaagdis. — *terbang*, — *koebir* de vliegende haagdis.

tjittakh, Jav. drukken, stemmen. — *an* druk, stempel.

Roemah — drukken.

tjita-râsa neiging, trek, lust, zucht, begeerte; genegenheid, gunst.

tjija (Zie *tjelop*) indooopen.

tjitjah (Zie *tjitjakh*) huishaagdisch.

tjitjie, *tjitjit* achterkindskind.

tjitjir in wanorde liggen, verstrooid, door een. — *an* goederen, die men laatslingerren.

tjitjit tijlpen, kwelen, kwinkeleren.

tjoba beproeven, pogen, trachten, streven, ondernemen, wagen, eene proef nemen. Aanpassen. In verzoeking brengen, verzoeken, op de proef stellen. *Per* — *bâ-an* verzoeking, beproeving; poging, streving. *Ka* — *an* beproefd, gepoogd, die beproefd wordt. *Ba-perkan* in verzoeking brengen.

tjoebit fel knippen, nijpen, knellen.
tjoehan pen, spoel om netten te breijen.
tjoegan, (zie *tjoekân*).
tjoeka, H. azijn, edik.
tjoekân, *tjoegan*, *djoegan*, P. omgebogen standaard, waaraan een ijzeren bal hangt, ten teeken van vorstelijke waardigheid. *Maka ter-diri-lah* — *ka-radja-an* en de rijksstandaard stond.
tjoekaj, Hind. inkomende en uitgaande regten, tol, belasting. *Men* — *roemah* een huis doorzoeken. (Op hoog gezag).
tjoekie (gemeene uitdrukking) rem habere cum femina — *mâjin* eengemeenscheldwoord.
tjoekop voldoende, genoegzaam, voltallig, toereiken. Volstaan, voldoende zijn. *Tjâda* — onvoldoende, ongenoegzaam, ontoereikend, niet voltallig.
tjoeker, scheren, afscheren.
Toekang —, *Pen* — meester, baardschrabber, scheerbaas; scheerder. *Penjoekor* of *pisau* — scheermes.
tjoela-bâdakh rhinoceroshoorn. — *oelar* fabelachtige slangenhoorn.
tjoelan zekere plant. (vitex pin-nata).
tjoelas voorwenden, voorgeven, veinzen: geveinsd; onopregt, valsch. — *hâti* valsch van aard, onopregt, schijnheilig; valschheid, onopregtheid.
tjoelie, H. rijglijf, keurslijf, korset.
tjoelija een naam, welke aan de volken en schepen gegeven wordt, die van de kust van Komorandel op Achin handel drijven. Zij heten ook *Orang kling*.
tjoeloe (zie *tjela*).
tjoemah slechts. — *tiga kâli sahâdja ija dâtang* slechts is hij maar driemaal gekomen.
tjoemah-tjoemah vergeefs, voor niets, ijdel, nutteloos.
tjoembœ, *tjomboe* liefkozing, vleijerij, streeling. Liefkozen,

streelen, schertsen, stoeijen, zich vermaken, *Ber* — vermaken, liefkozen.
tjoemel, *tjoemil*, grommen, knorren, pruttelen, mompelen. *Orang* — een knorrepot.
tjoenija een platbodemd vaartuig, zonder kiel, door de Chinezen uitgevonden.
tjoepah, *tjoepakh* zekere maat, $\frac{1}{4}$ vaneen okshoofd. Ook $\frac{1}{4}$ van een *gantang* of bamboes, ongeveer $1\frac{1}{2}$ @ oud gewigt.
tjoepar winderig, hoogmoedig, verwaand.
tjoeping oorlel, oortipje.
tjoepoe, *tjoepa* bovenstijl van eene deur, kalf.
tjoera snateren, kakelen, snappen, babbelen; tjiipen, kweelen; napraten, klappen. *Ter lâlœ* — *orang parampœwan iœ* wat babbelt die vrouw.
Merakh iœ *ber* — die paauw snapt. — — strepen in eenige stoffen. *Kâjin* — — gestreepte stof.
tjoeram steil, steilte.
tjoerang, *djoerang* kloof, rotskloof, ravijn, scheur, engte, holle weg, doorgang; kreek tusschen bergen of rotsen; gang. *Se* — een stuk geschut.
tjoerie, Hind. stelen, ontvreemden, ontstelen, rooven. *Men* — *karbau* eenen buffel stelen. *Men* — — steelsgewijs. *Men* — — *membâwa afioen* steelsgewijs opium vervoeren; opium smokkelen. *Pen* — dief. *Ka* — *an* bestolen. — — eene soort van vledermuis.
tjoeroe scheef, dwars, schuins; zijdelings.
tjoetakh onderafdeeling van een distrikt.
tjoetja verachten, smaden, verachting, smaad. *Men* — *kan* smaden, verachtelijk behandelen. *Ka* — *an* veracht. *Penjoetjâ-an* de daad van verachten.
tjoetji reinigen, wasschen, zuiveren. Rein, helder, zuiver.

Men — *kâjin* linnen wasschen.
Men — *dirinja deri pada ka-*
tjelâ-an zich van eenen blaam
 zuiveren.

tjoetjoe, *tjoetjong* kindskind na-
 komeling, afstammeling. *Anakh*
tjoetjoenja zijne kindskinder-
 ren; nakomelingen.

tjoetjoenda koninklijk, vorste-
 lijk kleinkind. (Van *tjoetjoe*).

tjoetjokh steken, insteken,
 doorsteken, prikken; wonden,
 treffen. (met een' pijl). — *be-*
nanng dâlam djârom een draad
 in eene naald steken. — *kon-*
dej haarnaald, haarpen, die in
 gebonden haar gestoken wordt.
 — *moetyâra* parelen rijgen.
Ter — *pânah* door eenen pijl
 gewond.

tjoetjokk, *ikan* — een haai.

tjoetjor gudsen; storten, uit-
 spuiten, uitschieten, uitspat-
 ten, uitgieten, uitstorten. —
âjer mâta tranen storten. *Maka*
kilat itoe pon mentjoejor pada
jihakh astana en de bliksem
 schoot uit naar den kant van
 het paleis. *Men* — *kan* plên-
 gen, doen uitstorten.

tjoetjot, *ikan* — een haai.

tjoewâtja heldere lucht, frisch
 weder, onbewolkte dampkring;
 licht, helder, zuiver.

tjôgo gewaarborgde som van
 proceskosten, schuldbekentenis.

tjokhmar knods, stok, kluppel,
 knuppel, kneppel. *Di pâloe*
 — door eenen knods ge-
 troffen.

tjolokh zwavel.

tjomblang, *toekang* — koppe-
 laar. *Men* — koppelen.

tjomél knorren, grommen. *Toe-*
kang — knorrepot.

tjomroewan, L. jaloersch,
 minnenijdig.

tjondokh lepel, spaan. (Zie
Sendokh, *soendokh*).

tjongka hooghartig, verwaand,
 laatdunkend.

tjongkil, *tjoekil* kloker, stoker,
 pennetje, vuurpook. Peute-
 ren, poken, uitsteken. — *gîgie*
 tandenstoker. — *mâta* de oogen

uitsteken. *Men* — *gîgie* de tan-
 den uitpeuteren.

tjongklang galopperen.

tjonto, *tjenta*, L. staaltje, mo-
 del, patroon, vorm, schets,
 voorbeeld, monster. *Bejkin*
 — een model maken.

tjorot de mond van eenen gieter;
 dat gedeelte waar het water
 uitspuit. *Men* — spuiten, be-
 sproeien.

tjotjot snob, bek; tuit, pijp.

tjotokh pikken als een vogel.
 Neb of snob, bek.

tôbat, *taubat*, Ar. berouw,
 leed over zonden hebben; be-
 keering; zich bedenken, tot
 betere gevoelens overhellen;
 verbiddelijk (uitroep van ver-
 bazing) ach! hemel! God be-
 ware ons! — — *deri pada*
dôsa berouw over zonden ge-
 voelen, zich van het kwaad
 bekeeren. *Tyâda* — onverbid-
 delijk; onberouwelijk. — *kan*
 bekeeren tot betere gevoelens
 overhellen.

toebarokh, — *melanggar* tegen
 iets stooten.

toeba, *toeba-âkar* klimmende
 plant, wier wortel of sap in
 het water geworpen, de vis-
 schen bedwelmt. — *tikos* rat-
 tekruid. *Menoeba âjer* het
 water op die wijs vergif-
 tigen.

toebir onpeilbaar, grondeloos.
 Diepte, afgrond.

toeboh ligchaam, lijf. *Se-loe-*
roh — het gansche ligchaam.

Segala — *jangtegar* alle vaste
 lichamen. *Sa-toeboh*, *ber-*
satoeboh remh abere cum fe-
 mina. *Maka rådja pôn sa* —
lah deng'an toewan poetrî
âkan mengambil bikirnja poe-
trie itoe

toedâ zekere visch.

toedjokh, *toedjoe* wijzen, aan-
 wijzen; koersen, sturen.

toedjoh zeven. — *las* zeventien.
 — *poeloh* zeventig. *Ka* — ze-
 vende. *Sa-per* — een zevende.

toedoh, *menoedoh* beschuldigen,
 betigten, aanklagen ten

lasteleggen, toeschrijven. *Penoe-doh* beschuldigen. *Penoe-dôh'an* beschuldiging, aanklagt, betigting.

toedong bedekken, bemantelen, bewimpelen, besluiseren, sluisieren. Deksel; sluiser; zonnehoed. *Tâlie* — lange hangende knevel. *Menoedong dâda* de borst bedekken. *Menoedong sâlah* eene fout bewimpelen.

toeffâh, Ar. een appel.

toeffoet, Ar. geschenk, iets uitmuntends.

toefekh, Ar. gunst, hulp, leiding.

toegal rijst (*padie*) op hooge gronden zaaijen.

toegang een fazant.

toegar (zie *toegal*).

toehan de Heer, de Almagtige Gebieder. *Ka* — *an* de Godheid.

toehoe, *toehoek* zekere visch.

toekah (zie *toekokh*).

toekale een streng, kluwen. *Benang soetra sa* — een strengetje zij.

toekam staf, stok, knods, knuppel.

toekang kunstenaar, ambachtsman, werkman, baas, meester. — *hesis* een smid. — *âmas* een goudsmid. — *hâtoe* metselaar. — *mendjâhit* kleermaker, snijder. — *ôhat* apotheker. — *tjelop* blaauwverwer. — *kehon* tuinman, hovenier. — *sâjor* groenboer. — *tambâga* kopersmid. *Menoekang* een bedrijf, ambacht uitoefenen.

toekar verwisselen, ruilen, ver-ruilen, wisselen. *Gâram di* — *nja deng'an lîlinzout* vervuilde hij voor rijst. *Ka* — *an* ver-ruild; ruiling. *Penoekear* ruiler, wisselaar. *Penoekearan* ruil, verwisseling. — *menoe-kear* onderling over en weder ruilen.

toekas valschelijk beschuldigen, belasteren, *Penoekeasan* val-sche aantijging, laster.

toekoh klampen of wangen om

den mast te doen vast staan. Het hout waarin het roer draait

toekokh, *toekah* het uitbreken, opengaan van eene zweer; zweer, puist (aan de beenen).

toekokh, *tûkokh* kloppen, slaan, rossen, toetakelen. — *menoe-kokh* elkander slaan.

toekol (zie *poekol*); slaan, hameren. *Jang kena* — gesla-gen, gehamerd.

toekong haarlok, krul.

toela na overmorgen. *Ejsokh*, *loesa* — *toengging*, morgen, overmorgen, na overmorgen, over vier dagen.

toelakh douwen, voortdouwen, (boomen, stooten) afstooten; afwenden, afkeeren, afslaan, weigeren. Aftrekken (in de rekenkunst). — *pinto* aan de deur stooten, de deur open-douwen. — *prâhoe* eenschuit voortboomen. — *mâra-bahâja* gevaren afwenden. — *per-mintâ-an* een verzoek afslaan, van de hand wijzen.

toelah wreken, vergelden, wraak, wederverging; sfrac.

toelakh-bâra ballast van een vaartuig.

toelan, *taulan* makker, deelgenoot, vertrouwde; bondge-

Segala hindej — *nja* al zijne vrienden en bondgenooten.

toelang been, gebeente; schonk-schenkel, bonk, knook. *Oe-takh* — *benah* — merg. — *moeda* kraakbeen. — *kring* scheenbeen, dor, droogbeen. — *roesokh* ribben.

toelar besmetten, aansteken. *Ka* — *an* besmettelijk, aanstekend; besmet.

toelong bitjâra raadgeven; plei-ten.

toelie doof. *Bisoe dan* — stom en doof. *Boeta* — lomperd, domoor, botterik.

toelih rondzien, rondkijken, uitzien, verkennen. *Menoelih ka-blâkang* naar achteren zien, omzien.

toelis figuren vormen (van wel-ken aard ook) teekenen, schil-

deren, schrijven, afbeelden; schetsen. — *an* figuur, teekening, schilderij, afbeeldsel; schrift; schets, ontwerp. *Gambar jang di* — een geschilderd tafereel. — *soerat* eenen brief schrijven. *Penoelis* schilder; teekenmeester, schrijver. *toelongs*, *menoelongs* helpen, bijstaan, ondersteunen; hulp, bijstand, ondersteuning. — *menoelongs* elkander helpen. *Per* — *an* hulp, bijstand. *toelos*, *toeloes* opregt, zuiver, rein, onschuldig, opregtheid, reinheid, onschuld. *toema* ongedierte in kleederen. *toemang* veriaten, verzaken. *Ter* — verzaakt, verlaten. *toemit*, de hiel, hak. *toemis* stoven, O.I. woord, soort van gehak. *Ter* — gestoofd. *toemmoes*, *koenjit* — eene soort van saffraan met gekleurde bladen. *toempas*, *tompas* uitroeijen, verdolgen, vermoorden. *Penoempasan* uitroeijing, verdolging; bloedbad, moord. *loenam* lont; zwavelstok. *toenang* verloven, ondertrouwen, huwelijksbeding maken. — *an* verloofde ondertrouwde; bruidegom, bruid; vrijer, vrijster. *Di dalam ber* — *an* ondertrouwd, onder huwelijksvoorwaarden, onder degeboden staan. *toenda* boegseren. (Zie *tonda*). *toenej*, *toenei* gereed geld, (kontanten). *Soerat hoetang jang* — schuldbrief, betaalbaar opzigt. *Maka tijada* — *hargâ-nja di bri-nja* en betaalde niet met gereed geld. *toeng'au* vernielend insect. *toenggang-lenggang* verward, overhoop, door elkander, het onderste boven. *toenggang* over vier dagen. *toengkos* (*boengkus*) pak, bundel, hoop, bos. *toemoes* branden, verbranden, zengen, braden, roosten. *Ter* — verbrand, gezengd, geschroeid. *toepang* hetgeen tot de voormast

behoort. *Tjang* — fokkemast, voorn.st. *Lâjar* — de fok, fokkezeil.

toepai een klein donker eekhoorntje.

toerakh schietspoel. *Ber* — om eene schietspoel winden. *Pâkan ber* — inslag, draad van de schietspoel.

toerie, *toerei* snijden, kerven, insnijden.

toertio, Turk, Saraceen.

toeron dalen, ondergaan, afklimmen; afstijgen; afvaren; gaan liggen, stillen; afstand doen. *Nâjik* — op- en afstijgen, afgaan, rijden en dalen. — *kan* nederlaten, aflaten, strijken. — *deriâtas tachtâ* afstand van den troon doen.

Menoeron râdja eenen koning afzetten. — *temoeron* nakomelingschap, nakroost. *Ka* — *an* afkomst, stamlijst, afdaling, ondergang; afstand.

toeros een paal. — *kan* aan een' paal binden.

toerk, Ar. een Turk, verschillende natien, van Tartaren en andere volken, die beweeren van Turk een zoon van Japhet af te stammen.

toerot volgen, nakomen, vergezellen: navolgen, gehoorzamen in acht nemen, opvolgen, inwilligen, gehoor geven. *Jang* — *toeman koe* die u volgt, vergezelt. — *parintah* een bevel opvolgen. — *telâdan* een voorbeeld volgen, nabootsen. — *hewâ nafsoe* aan de driften gehoor geven, de lusten inwilligen. *Ber* — *an* achtereenvolgend, achter elkander, bij opvolging.

toesokh steken.

toetoeer snoeijen, aftoppen.

toetoor vertellen, verhalen, praten, kenvelen, zeggen. — *menoetoor* onderlinge gesprekken voeren. *Pe* — *an* verhaal, overlevering, vertelling; zamenpraak, gesprek. *Per* — *an segala râdja* geschiedenis der koningen.

toetop sluiten, toedoen, digt
doen, digten, stoppen, toe-
stoppen, dekken, bedekken,
sluiferen, insluiten, bevatten.
— *pinsoe* de deur toedoen.
— *mâta* de oogen sluiten. —
mêdja de tafel dekken. —
moeka het gelaatsluiferen. *Ter*
— gesloten, bedekt, geslui-
jerd, digt, toe. — *soerat*
een' brief toemaken. *Penoe-*
top deksel; bekleedsel, sluijer.
toetokh in eenen vijzel stampen.
toetroegoeh kareet, schildpad.
toewah oud, bejaard, versle-
ten. Donker van kleur; hoog
van toets. *Orang* — een be-
jaard, oud mensch. *Kâjin* —
oud, versleten kleed. *Hidjos*
— donkergroen. *Amas* —
best goud van hoogen toets.
Djâdi — verouden, oud worden.
toewakh drank, (getrokken uit
de kokos- of andere palmboon-
men) zijnde bedwelmend; versch
zijnde is dezelve zoet, heet
Nira en is onschadelijk.
toewâla, Port., (*toalhâ*) hand-
doek, droogdoek.
toewan heer, meester, gebie-
der. Meesteres, gebiedster,
mevrouw beheerscheres. UEd.
Gij. — *hamba*, — *koe*, mijn-
heer, mijn gebiedder. UE. Gij.
Mijne meesteres. *Jang di per*
— *moeda* onderkoning. *Jang*
di per — *besar* gebiedder, al-
leenheerscher; Gouverneur-
Generaal. *Per* — *an* gebied,
hewind, alleenheersching. Gou-
vernement. *Ja* — ja, mijn
heer. — *lah* gij zijt het. —
poetrie de vorstin, prinses.
Ber — eenen meester hebben.
Anakh — jong edelman, aan-
zienlijk jongeling.
oewang, *toewang* gieten, in-
gieten, inschenken. — *djer*
deri gindi water uit eene kruik
gieten. — *di dâlam pijâla* in
een glas schenken. *Penoe-*
wang'an plenging, insehen-
king. — *marjam* geschut
gieten. *Ter* — gegoten. —
vorm, gietvorm.

toewankoe mijnheer, mijn ge-
bieder. (Titel van voorname
personen op Sumatra).
toewarkie. Ar. eene bijzondere
houding onder hetzitten. *Doe*
dokh — met het regter been
onder de linker dij zitten en
het linker been uitgestrekt
houden.
toewei oogsten, inzamelen,
werktuig om te oogsten. *Me-*
noswei pâdie rijst inoogsten.
Penoswei-an inzameling, oogst
toewelat, Ar. ongeluk, ramp,
tegenspoed.
toewie soort van schelpvisch.
tôhor, *tôhoer* Japansche kam-
fer. (Ook *kapoer* —) die slecht
en dertigmaal goed koper is
dan de kamfer van Sumatra.
tôhor ondiepte, peilbare grond;
platen, banken (onder water).
Kena — op eene ondiepte ver-
vallen.
tôkej een groote en een zwaar
geluid gevende haagdis. (naar
zijn geluid *gêkko* genoemd).
tokkej gekko.
toko winkel, negotiehuis. *Tos-*
wan — winkelier, negotiant,
handelaar.
tombakh, *toemhakh* piek, speer,
lans, spies *Menombakh* met
de lans werpen.
tombang vallen, gedervallen;
tuimelen. *Behrâpa pôhon kâjos*
— vele zware boomen vielen
neder.
tombah opschieten, uitspruiten,
groeijen, wassen, opkomen,
ontstaan. *Pôhon jang* — *di*
teng'ah pândang een boom, die
op het open veld opgroeit.
Bidji jang hamba tâhor tijâda
— hetgeen ik gezaaid heb,
komt niet op. *Apa bila* —
dengkie wanneer er nijd ont-
ontstaat. — *an* spruit, loot,
takje, groei. *Ka* — *an* pok-
ken, puisjes, uitslag.
tombakh, *toemhokh* stampen (in
eenen mortier, vijzel of bak)
kloppen, slaan. — *pâdi* onge-
bolsterde rijst stampen, rijst
door stampen ontholsteren: dor,

- schen (op de inlandsche wijze in eenen bak). — *dâda* op de borst slaan, stompen.
- tombong* eene holte, gat, opening. — *kalâpa* het hart van de kokosnoot, waaruit de loot voortkomt.
- tomonggong* voornaam officier bij de Maleijers; zeevoogd, admiraal; generaal; landdrost.
- tompah* storten, plengen. *Bânjakh dârah pôn ter* — *di boemi* er was veel bloed geplengd op het aardrijk. *Djâng'an* — stort niet.
- tompang, toempang* medevaren, medereizen, mede rijden, door iemand in een vaartuig of wageu medegenomen worden; medegaan, vergezellen, tijdelijk bij iemand gehuisvest zijn, inwonen, ingekwartierd. *Menompang sama prâhoe si Ahmad* met de prauw van Ahmad medevaren. *Menompang di roemahja Kalim* ten huize van Kalim vertoeven, bij hem inwonen. — *kan soerat* eenen brief medegeven. *Orang menoempang* medereizigers, reisgenoot. — *an* overtoegt, plaats in een schip of rijtuig, gelegenheid. (Passage).
- tompat* stoppen, afsluiten; vervullen, opproppen. *Menompat tetâs-an* een bres of doorbraakstoppen. *Menompat djâlan besar* 's heeren weg afsluiten. *Moelotnja di tômpat nâsi* zijn mond werd met rijst gevuld. — *lahoetan deng'an hoeloebâlang bânjakh itoe* het woud werd door de menigte helden opgepropt.
- tompol* stomp, bot. — *kan* stomp maken.
- tondjang* takken uitschieten. *Penondjang* tak, loot, scheut, spruit.
- tondjokh* wijzen, aanwijzen, toonen, betoonen. — *djâlan den* weg wijzen. *Per* — *kan* aantoonen; vertoonen, doen zien. *Per* — aanwijzing.
- tondokh, toendoekh* buigen, nederhuigen (het hoofd of ligchaam) krommen, zich onderwerpen. — *lah dirimoe* buigt u neder.
- tông*, P. ton, vat, kuip, tobbe.
- tonggal* enkel, eenig; los. *Anakh* — eenig kind. *Koeda* — een los paard.
- tonggal* vlag, vaandel, banier. *Mendirikan* — het vaandel planten. — *toelis* geschilderde vanen. — *ang'in* windwijzer, vaantje.
- tonggang* schuins, afhellende, *tonggang*, Jav. rijden. — *koeda* te paard rijden. (Zie *kandâra*).
- tonggâra* zuidoost. *Timor* oost-zuidoost. *Seldtan menonggâra* zuid-zuidoost.
- tonggit* den podex achteruitsteken.
- tonggoe* bewaken, oppassen, bewaren, voor iets waken, de wacht houden; nakomen, in acht nemen. *Tonggoe anakh* kinderen oppassen. — *permandian* op het bad passen. *Loe misti* — *sedikit*, L. gij moet wat wachten. *Menonggoe per kâra negris* voor 's lands belangen waken. *Menonggoe khaul* eene gelofte houden, nakomen.
- tonggor* hier en daar gescheiden, gelijk klippen.
- tongkâ, tongkat* onderschragen, schoren.
- tongkal* eene zikete der kinderen, waarin het ligchaam heet is, en de gewrichten pijnlijk zijn.
- tongkat* stok, wandelstok, staf. — *karadjâ-anschepter*, rijksstaf. — *katjakh* krukken. *Menongkat* schragen, schoren, stutten, ondersteunen. — *sjéthan* zekere plant, ook *bamban* genaamd.
- tongking* het land Tonkin.
- tongkoelokh* tulband, diadeem; hoofddoek. *Ber* — een hoofddekseel dragen.
- tongkol* blok, stam, tronk.
- tongkol* postuur van den mensch. *Menongkol* zich aan iemand onderwerpen, als in den oor-

log overwonnen zijnde. *Penongtot* geschenk, bestaande in het toezende van de oudste dochter met eenige slaven om den overwinnaar te dienen, waarbij de rijkskroon en andere dingen gevoegd worden. *tongkop* torentjes van een gebouw, uitkijkhoek; dak van een badhuis. *Kanteelingen*. *tontot*, *toentost* eischen, met aandrang vragen, manen afvorderen. *Najagen*, navorschen, vordering, eisch. *Najaging*, navorsching. — *oewang* geld-eischen. *Menontot ikhoe* kennis najagen, studeren. *Penontot-an* eisch, vordering; najaging. *top*, *majant* op chineesch dubbelspel; spelen. *Prâu* — zeker vaartuig. *tópéng*, *toépéng* masker, mom; mom-aangezicht. *Maskerade*. *Maskeren*, vermommen. *Ber* — gemaskerd. *toppie* v. hoed. *trá*, *tará* stempel, druk, af-druk. *Menerá* drukken, stem-pelen. *Penerá* drukker. *Penerá-an* drukkerij. *trang* licht, helder; doorzigtig, klaar, zuiver; het licht, duidelijk. — *boelan* maanlicht. — *kan*, *meng'rang-kan*, *menerang'ie* verlichten. *Keorang* — onduidelijk. *Penerang'an* licht; schijnsel; verlichting, opheldering. *Ka* — *an* verlicht, opgehelderd, duidelijk. *Enlichting*, opheldering. *trangánoe* koningrijk op de n. o. kust van het Maleische schiereiland. *tra oesah* (Zie *ta-oesah*). *tras*, *taras* het hart, de kern van een' boom, die hard is. *trásie* stinkende spijs, van garnalen of andere visch. *troes* door en door, regt door, door, regtuit, doorheen. — *trang* duidelijk, klaar. — *kan* doordringen, *Meneroeskan* doorbooren, ergens doorheen gaan. — *an* opening,

doorgang, doertogt, kanaal. *Ber-djalán* — regtuit gaan. *troesah* (zie *ta oesah*). *trópong* pijp; kijker, verrekijker, teleskoop; scheepsroeper. *troek* reukwerk. *tsabar*, Ar. geduld, lijdzaamheid, laankmoedigheid; verdraagzaamheid. *Verdragen*, geduld hebben, uitstaan. *Ber* — geduldig zijn. — *kan* verdragen, harden, uitstaan. *Menanggony* — geduldig lijden. *tsáboen*, Ar. zeep. — *poetih* witte zeep. — *hijjoe* groene zeep. *tsád* de letter *tz*. *tsádar*, Ar. de borst. *tsádsáh*, Ar. getrouw, waarachtig, echt, onvervalscht; vriend. *tsadoekie*, Ar. Sadauceen. *tsaf*, *tsafa*, P. rij, rang, gelid, orde klasse, (*series*). *Ber-dirie* — —, *Ber-dirie ber* — — in gelederen, in slagorde staan. *tsafar*, Ar. de tweede maand der Mahomedanen. *tsafihhat*, Ar. lemmer. *tsafir* saffier. *tsaghriar*, Ar. klein, onbeduidend, luttel, nietig. *tsahh* bewezen, echt, bevestigd, bekrachtigd, bewerkstelligd, vervuld, van nut zijn, volkomen, aannemelijk, gevoegd. *Schaak!* (in het schaakspel). *Di* — *kan* bewaarheid, bevestigd worden; gezuiverd, verbeterd in orde gebracht worden. *tsáhhid*, Ar., heer, meester, bezitter, eigenaar. *Opsteller*, schrijver. *Maker*. — *il hhi-khishajot* geschiedschrijver. *tsahifat*, Ar. een vers, onderafdeeling. *tsáhhifat*, Ar. bladsijde, blad; boek. *tsáhháh*, Ar. volledig, geheel, juist. *tsáhhkan* verbeteren. *tsalawat*, Ar. gebeden. *Meng'oetjap* — gebeden opzenden, bidden.

tsalb, *tsjalboe*, Ar. kruis; galg.
tsâleh, Ar. braaf, vroom, deugdzaam. *Amal* — goede werken.
tsalib, Ar. een kruis; kruisifiks, (kruisifiks). *Men* — kan kruisigen.
tsalibkan kruisigen.
tsamh, Ar. zuiver, rein, opregt,
tsanaubar, Ar. pijnboom, denneboom.
tsarfoe, *tsarf*, *ilmos tsarfoe* spraakkunst.
tsedekhat, *tsedekhañ*, Ar. aalmoezen, liefde gaven. Aalmoezen geven. — *kan* bij wijze van liefde gaven verstrekken. *Maka bras itoepôn di* — *kan nja* die rijst verstrekte hij bij wijze van liefdegaven.
tschheh, Ar. makkers, lieden. — *'rrfwâjat* vertellers, geschiedverhalers, barden.
tsjhhhat, Ar. gezondheid.
tselâh, Ar. rust, vrede, eendragt, vroomheid, opregtheid.
tselât, Ar. gebed, zegening.
tsifat, *tsifat* Ar. eigenschap, hoedanigheid. *Segala* — *nja tyâda dâpat di* — *kan* al zijne hoedanigheden kunnen niet verklaard worden. *Jang âsa deng'an dzât*, *lâgi âsa deng'an* — eenig in wezen, en eenig in eigenschappen. — *jang moelija* verhevene eigenschappen.
tsoebhh, *tsubhh*, *tsoebhhoen*, Ar. dageraad. *Sumbahjang* — morgengebed.
tsoef, Ar. kamelot, fijne wolven stof.
tsohhkat, Ar. vriend, makker. Vriendschap. *Ber* — bevriend zijn. — *ber* — *jang tyâda ber-ka-poetûs-an* onderlinge onschendbare vriendschap.
tsoldâdos. Port. een soldaat, krijgsman. — *wolanda terlebeh soeka mâti deri pada mâlos* de Hollandsche krijgsman verkiest verre den dood boven de schande.
tuffah farsis perzik.
tufang pistool.

tsa eene Arabische letter, die alleen in Arabische woorden voorkomt en door *tz* uitgedrukt wordt.

tzâbit, Ar. zeker, onwederlegbaar, stellig, vast, bevestigd, bewezen, echt, overtuigend.

Menjâbitkan bevestigen, verzekeren, staven, overtnigen.

tsalab vos.

tsalâdja, Ar. sneeuwen.

tsalâtsa, Ar, *salâsa* de derde dag, dingsdag.

tsaldjoe, Ar. sneeuw. *Ber* — sneeuwen.

tzenein, Ar. twee *Jaum el itz-nein*, *hâri itzencin*, *hâri snin* tweede dag, maandag.

tzikhal sikkels, munt. zilverling.

U.

umpokh, *ompokh* poezelig, molfig; rul, mul, los.

urokh, *berokh* aderen.

W.

wa, Ar. en. *Wa bihi nastaino bilâhi âla ini* en daarmede smeeken wij de hulp Gods hier over af.

wabâ pest.

wahâd, *wabâdoe*, Ar. en daarna, wijders, vervolgens, en toen. — *komedien deri pada itoe* en wijders na het bovenstaande.

wâd; Ar. belofte, verbindtenis, gelofte. *Ber* — beloven, zich verbinden, eene gelofte doen. *Ber* — *meng-ikot toewannja* zich verbinden, zijnen meester te volgen.

wâdja staal. (Ook *bâdja*).

wadjah, *wadjah*, Ar. gelaat, aangezigt. *Di hadâp-an* — *jang* voor het aanminnig gelaat.

wâdjib, Ar. noodig, noodzakelijk, pligtmatic. Pligt, noodzakelijkheid.

wâdjoes, *toewâdjoes* een ras van volk, dat met zijne familiën in vaartuigen woont en de havens van Borneo, Celebes en andere eilanden bezoekt.

wadtoe, Ar. reiniging van een gedeelte des ligchaams, volgens Godsdienschtig gebruik.

wadoeng hakmes.

wadsj kalmus.

wafat, Ar. overlijden, sterven.

wah, Ar. (*wakes*) ach! helaas!

wahhie, Ar. openbaring, inblazing, bevinging,

wai, *wai*, Ar. weel

wajang tooneelspel. **Panggong** — theater, komedie, schouwburg. — **koelit** Javaansche komedie.

wajang krong de balken, die den achtersteven uitmaken. Kajuit; hut.

wakhtoe, Ar. tijd, tijdstip, gelegenheid. **Saijoen**, term. **Pada** — **jang bājikh** oopen- gunstig tijdstip. **Boeng'a** — **besar** en **Boeng'a** — **ketjil** twee bloemsoorten.

wakif, Ar. belemmering, ver- hindering. Ervaren, schraander.

wakil, Ar. gevolmagtigde, ver- tegenwoordiger. — **jang mo- thalakh** volstrekte gevolmag- tigde. **Per** — **kan** magtigen, in plaats stellen.

walahoe alam, Ar. en God weet.

wa-lākin, Ar. en echter, maar, desniettemin, hoe het ook zij.

walang aangedaan, geroerd, droevig, getroffen.

wālis, Ar. meester, voorzit- ter, Gouverneur van eene provincie; voogd. — **Allah** de geheiligde des Heeren. — de heiligen.

walie, Ar. vriend gunsteling.

walie, **rādja** — de arend, of een valk.

wallahi, Ar. door de gunst Gods; door God.

wandjie welriekend, geurig. **Boeng'a patma** — de geurige lotos.

wang (*oewang*) Jap. geld, munt. — **kartas** papieren geld. —

pejrakh zilvergeld. — **mas** goud- geld. — **bāroe** een dubbeltje.

wang'ie, welriekend, geurig. **Bānjoe** — welriekend, geu-

rig water. **Pinang** — soort van betelnoot.

warakh een blad.

warang deelgenootschap in een spel,

warang'an, **barang'an** ratte- kruid.

warif, P. een waaier; wan.

warif, Ar. groot, uitgebreid.

warikh, Ar. ontluikend, blad- rijk en bevallig groen.

waritz, P. erfgenaam. **Ber** — erven, beërven.

warkha, Ar. rijkdom, welvaart.

warkhat, Ar. een blad, rol, brief, letter. — **'l-ichlats** een vriendschappelijke brief.

warna, huid, kleur, verw, glans, waas. — **hidjoe** eene groene kleur. — **moeka** kleur, waas van het gelaat — — al- lerlei.

warong kraampje, winkeltje, stalletje. **Makads** — in een kraam eten.

warta, Hind. gerucht, berigt, mare, tijdingen, faam. mel- ding, rapport, nieuws. **Me-kan** berigten, mededeelen; behel- zen, verkondigen.

warwar afkondigen, bekend- maken, omroepen.

wasith, Ar. bemiddelaar, mid- delaar.

wāsir aanbei.

waswas zinnelijke lust, wellust; verzoeking.

wātas grens.

wātsil, Ar. verbonden, vereen- igt; vereenigen, bijeenbren- gen. **Bārang di** — **kan Allah** het worde door God vereenigd; God geve dat het gebeure.

watsajat (*watsjat*), Ar. niterste wil, te stament; voorschrift,

last, bevel. **Jangdi** — **kan rādja ākan ganti huradjā-an**

die in 's konings testament tot troonopvolger benoemd wordt.

— **kan** beschikken, een tes- tament maken.

watsl, Ar. vereeniging, bij- eenkomst.

watsil, Aa. vereeniging, za- menvoeging, goede verstand-

houding, genegenheid, vriend, geliefde.
wau de letter *w*, *o*, *oe*, *wa*, *we*, *wo*, *woe*.
wáwoe papieren vlieger. *Ter-bit-kan* — een vlieger oplaten.
wazan maat in de muziek.
wei, Ar. wee!
wejtán, Jav. het oosten.
wetslah, Ar. het teeken dat boven de *Alif* staat, om die te verzwijgen.
wexír, *waxír*, Ar. vizier, staatsminister.
widjána (Zie *Joedjána*).
woedjoed, Ar. zelfstandigheid, wegen, aanzijn. — *dan tsfat* het wezen en de eigenschappen.
wolanda, *holanda*, *blanda*, V. wat van Holland is. Iets vreemds.
Orang — een Hollander. *Negrie* — Holland. *Ajer* — seltzelwater. *Kápor* — krijt.
Tjára — Hollandsche mode.

Z.

za de letter Z.
zahardjad topaas.
zabíb, Ar. druiven met zeer kleine pitten; krenten.
zadáh, P. een kind, telg; kroost.
Hharám — bastaard, onwetig kind.
záfrán saffraan.
záhid heremiet, kluizenaar, kloosterling.

záhir (zie *tháhir*),
zahra zahar, Ar. glans, schittering. *Retna zahar* schitterend juweel.
sakrat, de planeet Venus.
sakát bepaalde, verpligte aalmoezen. *Fáál* — bijdragen voor godsdienstige instellingen, gestichten.
sakíjah weldadig. *Foeáda'1* — een weldadig gemoed.
xalim, (zie *thálim*).
xaloem, V. barbaarsch wreed.
xamán, *xemán*, Ar. eeuw, tijd, tijdvak. *Achir* — het einde der dagen.
xamroed, P. smaragd.
xanánah serail.
xawádah, P. leeftogt, voorraad, provisie, victualie.
zeit, Ar. een olijf. *Póhon* — een olijfboom.
zejrat, *tampat* — begraafplaats, kerkhof.
xenggie, P. Ethiopisch. *Orang* — een Ethiopier.
xeng'ie Ethiopier, moor.
xerbeh eene soort van bier.
xéhakh kwikzilver.
xierdh, (zie *xirha*).
xind, Ar. overspel, ontucht; hoererij. *Ber-boswat* — ontuchtplegen.
xirha, *xirah*, P. maliënkolder, pantser, ijzeren harnas.

AANHANGSEL

VAN

WOORDEN,

DIE ZELDEN VOORKOMEN, DOCH GEKEND DIENEN TE WORDEN.

A.

âburân Hebreër.
âdâlet, Ar. regtvaardigheid.
âdlalat, *âzalat* zenuwen.
adonnan beslag van meel.
âjid ilchamsin pinkster.
akâibat, uitkomst, slot, einde, aloop.
âkhikh sardoniks, agaat.
algodjoe, *algoedjoe* beul, scherp.
âlim, Ar. kundig, geleerd.
ambâroh planting, schoeiing.
amboh. (Zie *andong*).
ambon-ambon schanskorf.
ampih vischkwab, zeekwab.
andong bamboezen op zij van eene praauw om het omslaan te beletten en meer te kunnen laden.
anggoel kwikken.
ang'oem gapen.
angkar plegtig, eerbiedwekend, heilig.
ânkâ feniks.
antah brak. *Ajar*-brak water.
antakh stampen als een schip.
arlaw sornuis.
aroeda wijnruit.
âroedl. dichtmaat.
asakh vullen, laden. *Peug* — een laadstok.
asin ziltt, brak. *Ajer* — brak, ziltwater.
asserant, V. brutaal. (astrant, V.)
astja Azië.

âtâd, voorbereiding.
athâr geneesmiddel. *Orang* — apotheker.
âtsâb zenuwen.
awah regtbuigen.
awas letten, opletten.
ayn de letter ayn die een' keel- en neusklank heeft. A, e, i, o, oe, u.
azchi brut proefondervindelijk.

B.

bâba paus.
bafirmân aanspreken; bevelen; spreken.
bahadâri ridderorde. *Jangter*—*hijâsie deng'an*—*sing'a* Nederland Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw. *Jangterhijâsi deng'an*—(of *bintang*) *paprâng'an Râdja*. Ridder der Militaire Willems-orde.
bahhar, Ar. see.
bajânkân verhalen, mededeelen.
bâlang kan, drinkvat.
balar soort van kraai.
bâlin, V. balein.
baliêghrtjat, Ar. manbaarheid.
baning kleine landschild-pad.
bâthal bijgeloof.
bâx havik.
beghrîr, Ar. behalve, ten zij.
bejrang-bejrang zeehond.
berid postbode.

uzoe't-kaedah).
wjang-lalang regenboog.
bidân (*bidâdoe*) gewesten oorden.
bint il bihhâr meermin.
bîr bier — *enténg* ligt bier —
brat zwaar bier — *inggris* Kn-
 gelsch bier.
hirakhsa trommelstok.
boelus groote landschildpad.
boerdj asmâni dierenriem.
boering in muurbloem.
hoewâi slingeren.
boewâjan slinger; wieg.
boexoh eene soort van bier.
bondokh hazelaar.
hortel, v: wortel

C.

charthâl haver.
chath, Ar. lijn, streep, re-
 gel — *istiwa* evennaachtslijn.
chaytl berid postpaard.
chilâf, Ar. tegenstrijdigheid,
 het tegendeel.
chilkat, Ar. natuur.
choroedj, Ar. uittocht.

D.

dâdar struif. *koewé* — koek,
 tulband.
dâdong overoud-grootvader.
dafnah laurier.
dominggo, Port. zondag *Hâris* —
 zondag.

F.

foedda, hart.
fétor ontbijt.

G.

ghrasijat vlies, bekleedsel.
ghridzâ, Ar. middagmaal.
goblokh sul botterik, domoor.
gobokh uitkijk, speelhuisje aan
 het water.
gumbong zwellen.

H.

harpo harp. *Mâjin* — op de
 harp spelen.
hâpit (zie, *dzoe'l kaejah*).

I.

idâran negrie kom of kring
 der gemeente.
ilham alkafis aanblazing des
 almachtigen.
indja pâjong kruidje roer mij
 niet.
istanggi wierook.
istinggarda, Port. lontroer.
istindjâ podicem detergere.
istiméjwa inzonderheid, in het
 bijzonder. — *poela* bovendien;
 wijders.

K.

kalandjang (*telandjang*) naakt.
kandas verroeren, een weinig
 bewegen.
kâtang djoerong betelschaal.
kemis (zie *chamis*).

M.

malék moewakkal hescherm-
 engel.
melaut naar zee gaan.
melaut-ie idem.
melangkangkan zich uitrekken,
 schrijden.
mendam bedwelmd.
menge'roeh snorken
merafakan afstijgen.
moelar, L. vloeijen *kartas* —
 vloeipapier.

P.

palangkei palanquin. *Ber* — in
 eene draagkoets zitten.
palihâra opvoeden, koesteren,
 houden, opkweeken, bescher-
 men.
pembégal, J. een struik-, straat-
 roover.
penjâboeng een liefhebber van
 hanengevechten; (losbol die om
 geld wedt bij die gevechten).
perhadejan geschenk.
permâta oenam sardonikssteen.
pesyûlan uitfluiting.
pikir, V. peinzen, denken. — *an*
 gedachte, meening.

piroeseh, V. turkooi.
pisah bemiddelen; scheiden.
poelas aanspatten (tegen iets).
poepot zuiveren, — *bidji timah*
 tinerts zuiveren.
proyk, V. pruik.

R.

roswah de achtste maand.

S.

sahân, de achtste maand.
sawârang, deelhebber.
sapar, zie *tsafar*.
sedekah, zie *tsedekhat*.
soero, zie *Mohkaram*.

T.

taboewan, tamboerijn, handtrom.
 Op pag. 153, 1e. kol., reg. 35 v. b.)
 moest staan:

tedoh kalm, effen, stil, luw,
 zacht. (Van wind, weder en
 zee). — *sakâlie* doodstil. *Ang'*
in pân — *lah* de wind be-
 daarde. *Ber* — *deri pada lâleh*
 van de vermoedheid uitrusten.
Per — *kan* gerust stellen, stil-
 len. *Tampat* — luwe plaats.
Penedoh, ka — *an* kalmte,
 luwte, beschutting.

tedôris het eiland Tidor.
teffekor, tefkor, Ar., in ge-
 peins verzonken; peinzen, diep
 denken, overdenken, bespie-
 gelen, bespiegeling.

tegå, tegga staan, overeind
 staan. Opzetten, overeind zet-
 ten, opbouwen, optrekken.
 — *berdiri* overeind staan.
Menegâ mesjid eene moskee
 bouwen.

tegal omdat, dewijl, ter oor-
 zaak van.

teguh, tâgah hinderen, verhin-

deren, beletten, doen ketsen,
 wederhouden, tegengaan, stui-
 tem, afweeren, voorkomen,
 verhoeden, tegenwerken. Be-
 dwingen, betoemen, inbinden
 inhouden; ontzeggen, dwars-
 boomen.

tegap, tagap gespierd, stevig,
 sterk, gezet, zwaar, koen,
 stout. *Lemboe jang* — zware
 os. *Orang jang* — stevig, ge-
 spierd mensch.

tegar; taggar hard, vast, stijf,
 taai, stevig, onbuigzaam; hard-
 nekkig, halsstarrig, baloorin.

tegar, tagar verwelkomen,
 bemoedigen, toespreken, aan-
 spreken, vriendelijk bejegen-
 nen, vertrouwen, inboezemen.
Menegar orang iemand moed
 inspreken.

teggor, togor kijven, bekijven,
 beknorren, berispen, hard aan-
 spreken. Gezag voeren, iets
 te zeggen hebben.

tegil kunstige hanespoor.

teguh, tuggoh hecht, sterk,
 vast, duurzaam, onwankelbaar.

Kôta — sterk kasteel. *Per-
 djandji-anjang* — een vast ver-
 bond. *Menegohkan* versterken.
Menegohkan perdjandjian een
 verbond bevestigen, sluiten.
Soerat ka — *an* verbond, akte,
 gezegeld stuk, verdrag, over-
 eenkomst. *Ber* — *an* duur-
 zaam, vastelijk.

tegokh, togokh slok, teug, dronk,
 scheutje. *Sa* — *âjer* een dronk
 water *Sa* — *tjoeka* een scheutje
 azijn.

tejh, têh, Sin. thee. — *hîdjoe*
 groene thee. — *hitam* zwarte
 thee. *Tampat* — theekist;
 theepot.

tjeskej, tikej opium tot een pil-
 lettje maken.

tjelempong, harp, guitar.

